This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

1817
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

VIII

BEYER

11961
3

Beyerlinck, Laurentius

LAVRENTII BEYERLINCK
THEOLOGI ET CANONICI
ANTVERPIENSIS

APOPHTHEGMATA CHRISTIANORVM.

Editio ſecunda.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXXI.

PVB. FLORENTINAE BIBLIOTH.
MD

R
O
57
631

REV^MO DOMINO

D. IOANNI MIRÆO

ANTVERPIENSIVM

PRÆSVLI DIGNISS.

APOPHTHEGMATA CHRISTIANORVM, quæ, poſt alias & meliores curas, ex variorum Scriptorum viridariis tamquam floſculos quoſdam excerpſi, & in ordinem diſtinctamque materiarum ſeriem redegi, REVERENDISS. atque AMPLISS. PRAESVL, alterius quàm AMP. T. honori dicare & conſecrare, neque ſi velim, poſſum; neque ſi poſſum, debeo. Facit hoc ingens meritorum tuorum in Patrium hoc ſolum cumulus: facit inſignis illa tua in me non modò benignitas, ſed & beneficentia: faciunt ceteræ generoſiſſimi tui animi virtutes, quæ hac temporum nocte ſuos radios paſſim dif-

ſundunt, —— *velut inter ignes*
Luna minores.

Dum enim fluctuantem inter errorum procellas ECCLESIAE tuæ nauiculam, ab alto illo culmine, non ſine doloris ſenſu intueris, centum oculis vigilantiſſimæ tuæ mentis FVTVRA PROSPICIENS, inſtar prouidi Naucleri, in id vnum deſudas, vt pacificè ſuo ordine in optatum portum dirigatur, eiuſque indefeſſus curſus nulla Sectariorum tempeſtate turbetur. Hinc (vt cetera pietatis officia tacitus prætercam) in hoc Belgicæ ocello, cuius tu ipſe pupilla es, noua quadam inſitione SEMINARIVM iecisti primus; in quo alantur lectiſſimi iuuenes, certo numero, diſciplinâ, lege: qui non, vt alibi, primis litterarũ lineamentis detinentur; ſed ætate ſcientiaque maturiores, in ſacra rerum diuinarum adyta, domi foriſque ingrediuntur. è quibus ſeges eorum, qui non inter epibatas ſolùm & nauales ſocios, verùm ad ECCLESIAE gubernacula & clauum collo-

collocandi. Teſtes horum & arbitri illi ipſi, quorum nunc duo de viginti ſua retia in animarum capturam explicant, DEO feliciter incrementum dante. ita vt cum Poëta exclamare hîc libeat,

O quàm fœcundo ſemina iacta ſolo!

Huic ergo SEMINARIO (PLANTARIVM meliore iure dixerim) me primum (vt ſic loquar) rigatorem dediſti. Stadium ſub initia arduum: quod & dies molliit, & indefeſſa T. PATERN. vigilantia; ac ſcopus vtrique noſtrûm præfixus, DEI CVM PROXIMI VTILITATE CONIVNCTVS HONOS. Neque ſanè hîc limitem fixit tuus in me amor. Quin, quod vel publico præconio effabor, alia illius ſymbola, ampliores teſſeræ. Vtpote qui me non ita pridem in Canonicorum huius vrbis ordinem, auxilio, præſidio, & auctoritate tuâ, ſuſtuleris. Quorũ omnium magnitudini cùm parem gratiam referre nequeam, adfero quod olim apud Alcinoum Vlyſſes, MVNVSCVLA HAEC GRATAE

MENTIS. Quæ eò etiam magis ſub amplisſimi tui Nominis ægide in publicum exire volui, quò mihi certiùs perſuaſum, fore ſub eâ, aduerſus ipſum etiã Liuorem (omitto litterionum vulgus) tutisſima: fore etiam eidem Ampliſſ. T. D. gratisſima; cuius vel aliquo inſtinctu hanc velificationem direxi. Vnum ſupereſt; aliquale hoc beneuolentiæ cultuſque pignus, & eum qui illud defert, adfectu vt ſoles, vultu quo ſoles, admitte. Ita magnus DEVS te ECCLESIAE ſuæ Antiſtitem prudentisſimum, PATRIAE parentem optimum, NOBIS Mæcenatem addictisſimum vel vltra Neſtoris ſæculum ſeruet. cuius obſequio me, quid ni & mea? æternùm voueo, deuoueoque,

Laurentius Beyerlinck
Antuerpienſis.

Antuerp. Kal. Iun. M. DC. IIX.

AMI-

AMICO LECTORI

S. D.

HABES *hic, amice* LECTOR, APOPHTHEGMATA CHRISTIANORVM, *mente aliquamdiu à me & ſtilo concepta, nũc verò ſtudio & ære ornatiſſimi viri* IOAN. MORETI, *de Repub. Litterariæ optimè meriti, typorum cùm elegãtiâ tum varietate adornata. Inſtituti huius ratio fuit perpetuum meum in Litterarum cultores ſtudium. quibus nihil æquè gratum & vtile facturum me exiſtimaui, quàm ſi poſt alias curas, ad honeſtum otium datas horas voluendis reuoluendiſque plurium Scriptorum (quorum hic ſeries) paginis impenderem, magis illuſtria ac cedro digna Chriſtianorũ dicta notarem, & eam Maximam falſitatis inſimularem,* Omnem ab Ethnicis in dicendo venuſtatem petendam. *Fateor non omnia ad amuſſim à me obſeruata: quis enim modus aut finis? cùm quòd pleraque non ſatis honeſta, quæ ſcombros potiùs vel thus metuant, quàm probis inſeri mereantur: tum etiam quòd Scriptores ipſi vix notæ probitatis. è quorum tamen ſtercore, velut olim ex Ennio Lucius Craſſus, aurum & gemmas colaui; vt*

quæ ab auis atauiſq; ſapienter aliquando dicta, eadem nepotes poſtumi ſapienter etiam dicerent. Et ne fortaßis quibuſdam vileſcat quidquid in hoc ſtadio à me fuerit deſudatum, erunt enim (vt ſæcula hæc ſunt) aut Marculus aliquis aut Lacon, qui faſtidiant, & nimis vncis naribus indulgeant; paucis huius operis tractationem libato. Materias ſingulas ad ſingulas etiam claſſes & domicilia reuocaui, ne indigeſta moles LECTOREM *meum terreat ſpernatq; abſinthium illud doctrinæ. In ipſis claßibus primum locum obtinent illi quos Sacra pagina celebrauit: imò quandoque ipſe eiuſdem auctor, & architectus noſtræ ſalutis* CHRISTVS; *à quo huius etiam operis etymon deſumſimus. Huic proximum ſibi venditant ij, qui proximè Chriſtum ſecuti, ſuæ virtutis & conſtantiæ æmulam nobis memoriam reliquêre: quorum etiam palmas indefeſſo præconio memor veneratur Eccleſia. Poſt illos viri Principes vtriuſq; Ordinis ſedem ſuam ſortiti: primam quidem Eccleſiaſtici, alteram Sæculares: & id iuxta dignitatem etiam ſexus. Illis non ſemper ignobile vulgus ſuccedit. Cumq;, vt ſcitè & eleganter Horatius,*

Omne ferat punctũ, qui miſcuit vtile dulci,
Lectorẽ delectando, pariterque monendo:

Patrum quandoque ſententiæ, Philoſophorum placita, vel etiam Poëtarũ gnomæ, (præſertim ſi eadem

eadem illis cum ipſo Apophthegmate aut dignitas aut venuſtas) velut floſculi quidam inſiti, ſuam venerem etiam habent. Adde totius operis ſuauem nexum, tractationẽ facilem, ſtylum non tam eruditum quàm clarum: neque enim alium omnium manibus terenda, omnium oculis haurienda, materies postulabat. Frontem honeſtam propono, quæ vel primo adſpectu tenebit trahetq́ videntem. Quid enim hoc CHRISTIANORVM APOPHTHEGMATVM *nomine inter* CHRISTIANOS *auguſtius? Non erubuit tamen, neſcio quo auſu, eius ſplendorem fœda calumniarum & conuitiorum caligine obumbrare, inſulſus quidam & impurus ſtigmatici dogmatis tympanotriba apud Zutphanienſes. qui dum frontem tam pio nomine fucatam præfert, bonam etiam mentem ementitus, conceptum Liliati ſui patris virus euomit (vt ſummatim dicam) in omnes bonos: quibus neque ille, neque omnes ex eo cœno* —— digni præſtare matellam:
eoſq́ deiicit, quos bonæ famæ ſuperſtes aura leuat. Hic vt in manus meas venit; bilem leuiter mouit: necdum tamen aut mentem, aut manum. quid enim hæc talium contactu maculem?

—— nam nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis breuis vt ſemiuncia recti.

Ad te igitur redeo Lector, nouo tuo candori nouã hanc prolem inſinuo. cuius infantiæ adhuc

fragili faue. vt enim lolium in meliori fruge, ita hîc leues maculæ : quibus ſi non minùs tu ad ignoſcendum, quàm ego ad corrigendum pronus; efficies profectò, vt laboris peracti nec pigeat vmquam, nec pudeat: & in paria ſubiecta currenti calcar addes, ſi ſenſero hoc, quale quale eſt, tuo candori non diſplicuiſſe. Vale, & me tui amantem mutuo amore proſequere. Antuerp. In Seminario Epiſcopali. Kalend. Maij, Anno Chriſti M. DC. IIX.

ODE

FRANCISCI VANDEN ZYPE

I. C. CATHED. ECCL. ANTVERP. CANON.

Ad Collegam ſuum

LAVRENTIVM BEYERLINCK

S. TH. L. DICTÆ ECCL. CANON.

In eiuſdem APOPHTHEGM. CHRISTIANA.

FOrmam ſupernis vultibus æmulām
Colore Zeuxis reddere viuido
Conatus, Agrigentum auaris
Perſpiciens oculis, puellas

Luſtra-

Luſtrauit omnes, quas populo tener
Secreuit oris ſemideas decor,
Legit; peritâ, quà enitebat
Quæque, manu in tabulâ notauit.
Enata porrò eſt ipſa Laciniæ
Figura Diuæ, ſupra hominum decus
Mortale, Numini ferè illi
Par, animam ſonitumq́ue præter:
BEYERLINCE id ipſum prototypon tibi
Sumpſiſti: ab iſtâ lineâ opus tuum
Ducturus, in volumen vnum
Faſciculumq́ue operoſus vnum
Cogis, quod vſquam eſt nil meritum premi,
Promiq; dignum; quod penitiſſimâ,
Egeſſit entheata virtus
Chriſtiadum, meliore parte:
Sententiarum commoda pondera,
Salſos lepores, & lepidos ſales,
Iocoſq́ue ſolertes, & acri
Ingenio genioq́ue natos,
Et docta dicta, argutaq́ue lemmata,
Reſponſa vatum dulcè furentium,
Oracla prudentum. Quid ergo?
Quantum opus hoc, cui pulcriorum
Rerum medullas inſeris omnium!
Magnis deorum niſibus vt queat
Certare, ſecurumq́ue fati,
Effugere & Libitinam & vmbras.

AD

AD APOPHTHEGMATA CHRISTIANORVM

Doctiſſ. V. LAVRENTII BEYERLINCK S. Th. L. & Canonici Antuerp.

Proſopopœia FAMÆ.

ILLA, cui celeris quadriga linguæ,
Illa, quæ cata remigat per ora
Auratis ſpecioſa Fama pennis,
APOPHTHEGMATA SACRA *dum videret,*
LAVRENTI *ſtudium tuum ſagacis:*
O, inquit, Pietatis hauſta condo!
O bellaria mentis! ô medullam!
Abſcedant analecta ſenta menſæ
Gentilis, taceant mihi Catones.
Nam quid omnia ſcripta ſunt profana
Si Patrum ſacra dicta comparentur?
(Vero credite) vappa, fumus, error.
Sit quiddam reperire fæce gemmas,
Ditari Phariis manubiisq́ue:
Quid vis putidulos adire riuos,
Cum fontes habeas ſalubriores?

Pangebat Iacobus de Buſchere.

CEN-

CENSVRA.

OPvs hoc Apophthegmatum Chriſtianorum, à Laur. Beyerlinck Theologo & Canonico Antuerpien. concinnatum, elegans eſt & feſtiuum, lectionis & eruditionis multæ, vtilitatis magnæ, dignum quod imprimatur. Actum 9. Septembris, anno M. DC. VII.

Egbertus Spitholdius Canonicus & Plebanus Antuerpien.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ *Infantis Hiſpaniarum, Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgij Principum, Priuilegio cautum eſt, ne quis* Apophthegmata Chriſtianorum Laurentij Beyerlinck Theologi & Canonici Antuerp. *præter voluntatem Balthaſaris Moreti imprimat, aut alibi impreſſa in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaliáve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & alia graui pœna mulctabitur: vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ* XVII. *Ianuarij* M. DC. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ.

I. de Buſchere.

AVCTO-

AVCTORES
Quorum ſcriptis in hoc Opere vſi ſumus.

ABDIAS.
Abrahamus Bucholzerus.
Adrianus Barlandus.
Ægidius Corozetus.
Ægidij ſententiæ aureæ.
Ælius Lampridius.
Æneas Syluius.
Albertus Crantzius.
Aloiſius Lippomannus.
Ambroſius Epiſcopus.
Ammianus Marcellinus.
Andreas Alciatus.
Andreas Eborenſis.
Andreas Schottus.
Angelus Politianus.
Annales { Angliæ. Flandriæ. Galliæ. Germaniæ. Hiſpaniæ, &c.
Anſelmus Abbas Gemblacenſis.
Antonius Bonfinius.
Antonius Monachus.
Antonius Panormitanus.
Antoninus.
Arnobius.
Auctor Serm. memorab. Gallicè.
Auctor Florum ſermon. Hiſpaniæ. qui vulgò Floreſta inſcribitur.
Auguſtinus Epiſcopus.
Aurelius Prudentius.
Baptiſta Egnatius.
Baptiſta Fulgoſus.
Baptiſta Platina.
Bernardus Abbas.
Bernardinus à Buſto.
Bernardus Corius.
Bernardus Schardeonius.
Boëthius.
Breuiarium Romanum.
Bruſonius Conturſinus.
Cæſar Baronius Card.
Cæſarius Heiſterbacenſis.
Carolus Langius.
Carolus Sigonius.
Cedrenus.
Claudius Seiſſellus.
Conradus Lycoſthenes.
Conradus à Lichtenavv, qui vulgò Abbas Vrſpergenſis.
Conradus Monachus.
Dauid Cythræus.
Deſiderius Eraſmus.
Dionyſius Nycæus.
Dorotheus Monachus.
Edinerus.
Eginardus.
Egiſippus.
Euſebius.
Eutropius.
Franciſcus Hottomannus.
Franciſcus Patricius.
Franciſcus Robertellus.

Gaſpar

Gaſpar Bruſchius.
Gaſpar Hedio.
Gaſpar Peucerus.
Gaufredus de Bello-loco.
Georgius Richterus.
Georgius Sabinus.
Gerardus à Nazareth.
Godſcalcus Hollen.
Gratianus.
Gregorius Magnus.
Gregorius Turonenſis.
Guido Bituricenſis.
Guilielmus Alanus.
Guilielmus Baldeſanus.
Guilielmus Raſtellus.
Guilielmus Tyrius.
Guilielmus Zenocarus.
Henricus Erphordienſis.
Henricus Farneſius.
Hermannus Gigas.
Hermolaus Barbarus.
Herodotus.
Hieronymus Oſorius.
Hieronymus Platus.
Hieronymus Stridonenſis.
Hinckmarus.
Horatius Turſellinus.
Hubertus Goltzius.
Hugo Ranulphus.
Iacobus Ianuenſius.
Iacobus Poggius.
Iacobus de Voragine.
Iacobus Spiegelius.
Ioannes Agricola.
Ioannes Auentinus.
Ioannes Balæus.
Ioannes Bodinus.
Ioannes Bonauentura.
Ioannes Brugmannus.
Ioannes Caſſianus.
Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Climachus.
Ioannes Cuſpinianus.
Ioannes Damaſcenus.
Ioannes Dauid.
Ioannes Duibrandus.
Ioannes Franciſci.
Ioannes Froſſardus.
Ioannes Gellus.
Ioannes Gerzon.
Ioannes Maſſeius.
Ioannes Nobanus.
Ioannes Nauclerus.
Ioannes Peregrinus Petroſelanus.
Ioannes Petroſius.
Ioannes Rauiſius Textor.
Ioannes Selethus.
Ioannes Sleidanus.
Ioannes Spinæus.
Ioannes Stobæus.
Ioannes Viguerius.
Ioannes VVolfangus.
Ioannes Xiphilinus.
Ioannes Zonaras.
Ioannes Zieglerus.
Ioſephus hiſtoricus.
Ioſephus à Coſta.
Iouianus Pontanus.
Iuſtinianus Imp.
Iuſtus Goblerus.
Iuſtus Lipſius.
Lambertus Schafnaburgenſis.
Laurentius Surius.
Lucas Euang.
Lucius Marinæus.
Luitprandus.
Ludouicus Aurelius.
Ludouicus Granatenſis.
Ludouicus Viues.

Marcus

Marcus Ant. Sabellicus.
Marcus Marulus.
Marcus Euang.
Martinus Azpilcuetá.
Martyrologium Rom.
Matthæus Euang.
Matthias Caſtritius.
Maximus Monachus.
Melchior Soiterus.
Michaël Sidonius.
Natalis Beda.
Nicephorus Calliſtus.
Nicetas.
Nicolaus Reuſnerus.
Nicolaus Sanderus.
Onuphrius Panuinus.
Osbertus.
Palladius Bloſius.
Paulinus Pontius.
Paulus Æmilius.
Paulus Diaconus.
Paulus Iouius.
Paulus Oſorius.
Petrus Caniſius.
Petrus Crinitus.
Petrus Damianus.
Petrus Matthæus.
Petrus de Natalibus.
Petrus Opmerus.
Petrus Ribadeneira.
Philippus Camerarius.
Philippus Cominæus.
Philippus Diez.
Poſſidonius Olbiopolita.
Poſſidorus.
Procopius.
Raphaël Volaterranus.
Reinhardus Hadamarius.
Robertus Gaguinus.
Ruffinus.
Saxo Grammaticus.
Sebaſtianus Munſterus.
Segeri Chronicon.
Simeon Goulartius.
Simeon Metaphraſtes.
Socrates.
Sozomenus.
Sulpitius Seuerus.
Suidas.
Theodoretus.
Theodorus Zvvingerus.
Thomas Morus.
Thomas Stapletonus.
Timotheus Berck.
Trochonus.
Victor Vticenſis.
Victorinus Strigelius
Vincentius Bellouacenſis.
Vincentius Mainardus.
Zacharias Lipelloo.

LAVREN-

LAVRENTII BEYERLINCK Antverpienſis

APOPHTHEGMATA CHRISTIANORVM.

ABSTINENTIA.

IESVS CHRISTVS.

VT à quo Religionis noſtræ, ab eodem etiam huius operis ſumatur exordiū: Dominus ac SALVATOR noſter ingreſſus domum Marthæ in Bethaniâ, ab eâdem vtpote matrefamilias benignè excipitur. quę cùm ſatageret circa frequens miniſterium (vt loquitur Scriptura) ſolicita, quænam fercula tanto digna hoſpite apponeret, & ob id ſororis etiam miniſterium ſibi neceſſarium reputaret, ait: Domine, non eſt tibi curæ, quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? dic ergo illi, vt me adiuuet. Et reſpondens dixit illi DOMINVS: *Martha, Martha, ſolicita es, & turbaris erga plurima. Porrò vnum eſt neceſſariū.* q. d. In vanum turbata es, vt plura fercula mihi, qui hæc deſpicio, apponas: cùm vnum condimentum dumtaxat noſtræ refectioni ſit neceſſarium. (ita Stella in expoſitione loci.) tacitè inſinuans, quod habet Eccleſiaſt. cap. 37. In multis

eſcis non deerit infirmitas;&qui abſtinens eſt, adij-
ciet vitam. Lucas cap. x.

EADMVNDVS CANTVARIEN. ARCHIEPISC.

Quàm benè Dominici præcepti conſilijq. memor EADMVNDVS cui,licet Archiepiſcopatus honore prȩfulgeret,nihil prius optabiliúſve,quàm ſine arte menſa. nullo namque ciborum delectu crebriùs ſolam frigidam, & fruſtum panis pro delicijs ſumpſit. rogantique cur in tantum abſtineret; *Quia*, inquit, *non mihi curæ corpus paſcere, ſed ſuſtentare*. & ideò cibauit eum Dominus pane vitæ, & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illum. Oſbertus, & alij, in vita.

S. HILARION.

Dignus,qui cum priore certet,ille. Intemperantiæ namq. & laſciuiæ ſtimulis agitatus, quandoque hunc ſecum ſermonem miſcebat: *Ego te aſelle faciam vt non calcitres: nec te hordeo alam, ſed paleis: fame te conſiciam, & ſiti: graui onerabo onere, vt cibum potiùs quàm laſciuiam cogites.* Sciebat enim,vt refert in Epiſt. Hieronymus, à patre Libero ad inconceſſam Venerem gradum eſſe proximum intemperantiæ. Hieronymus in vita.

ISIDORVS XENODOCHVS.

Hic verò cùm ſæpiùs menſæ accumbens in lachrymas reſolueretur, quánam de cauſsâ id faceret,rogatus:*Pudet me*, reſpondit, *veſci cibo à ratione alieno, cùm ſim & ratione præditus, & futurus in Paradiſo deliciarum, & ambroſiæ nutrimento ſatiandus*. Et eccui non vileſcant cibi terreni,ſi cum æternis illis eos conferat? Palladius in vita.

HELLEN ABBAS.

Ardebat is aliquando ſummo mellis deſiderio:
cumque

cumque præter opinionem fauos reperiſſet, appetitui frenos inijciens, dicebat: *Recede à me intemperans cupiditas.* Non ignorabat vir ſanctus, quanta virtus foret placitis abſtinuiſſe bonis. Palladius in vitis PP. cap. 59.

FRANCISCVS BORGIA.

Vide titulum de AFFLICTIONE.

IVLIANVS IMP.

At ne religioſos Deoque dicatos tantùm in hoc virtutis genere excelluiſſe quis arbitretur; paucos etiam alterius Ordinis ſubijciam, ne eiuſdem laudis commemorationem illis videar inuidere.

IVLIANVS Imperator, etiam poſt fœdatam in ſe auitæ Religionis imaginem, non paruam huius virtutis ſcintillam produxit; cùm è palatio, velut ad nihil vtiles, pelleret eunuchos, tonſores, & coquos. Roganti enim cauſſam, reſpondebat: *Eunuchis mihi iam non eſt opus functa vxore. Vnicus tonſor pluribus ſufficiet: & cùm nulla palato arrideant bellaria, coquum non requiro.* Vtinam illi de aſſentatoribus par iudicium! Socrates Eccl. hiſt. lib. 3. cap. 1. & Ammianus lib. 22.

THEODOSIVS IVNIOR.

Et hic venatum egreſſus, non conſcijs viæ ſtudijque ſocijs, ad Monachum diuertit: qui licet Imperatorem agnoſceret; æſtu tamen curſuque fatigato, panem aceto maceratum, & oliuæ liquorem appoſuit. O virtus, quid non facis vbi nobiliora ſemel ingenia occupaſti? comêdit Imperator, bibit frigidam fonte receptam: tandemq. ſe Theodoſium confeſſus, *Verè*, inquit, *tibi affirmo Pater, nunquam me in palatio tanta cum voluptate cibum ſumpſiſſe.* Ita ante eum Darius ab Alexandro fugatus, cùm

AD APOPHTHEGMATA CHRISTIANORVM

Doctiſſ. V. LAVRENTII BEYERLINCK S. Th. L. & Canonici Antuerp.

Proſopopœia FAMÆ.

ILLA, *cui celeris quadriga linguæ,*
Illa, quæ cata remigat per ora
Auratis ſpecioſa Fama pennis,
APOPHTHEGMATA SACRA *dum videret,*
LAVRENTI *ſtudium tuum ſagacis:*
O, inquit, Pietatis hauſta condo!
O bellaria mentis! ô medullam!
Abſcedant analecta ſenta menſæ
Gentilis, taceant mihi Catones.
Nam quid omnia ſcripta ſunt profana
Si Patrum ſacra dicta comparentur?
(Vero credite) vappa, fumus, error.
Sit quiddam reperire fæce gemmas,
Ditari Phariis manubiisq́;:
Quid vis putidulos adire riuos,
Cum fontes habeas ſalubriores?

Pangebat Iacobus de Buſchere.

CENSVRA.

OPvs hoc Apophthegmatum Chriſtianorum, à Laur. Beyerlinck Theologo & Canonico Antuerpien. concinnatum, elegans eſt & feſtiuum, lectionis & eruditionis multæ, vtilitatis magnæ, dignum quod imprimatur. Actum 9. Septembris, anno M. DC. VII.

Egbertus Spitholdius Canonicus & Plebanus Antuerpien.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ *Infantis Hiſpaniarum, Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgij Principum, Priuilegio cautum eſt, ne quis* Apophthegmata Chriſtianorum Laurentij Beyerlinck Theologi & Canonici Antuerp. *præter voluntatem Balthaſaris Moreti imprimat, aut alibi impreſſa in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaliáve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & alia graui pœna mulctabitur: vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ* XVII. *Ianuarij* M. DC. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ.

I. de Buſchere.

AVCTO-

AVCTORES

Quorum ſcriptis in hoc Opere vſi ſumus.

Abdias.
Abrahamus Bucholzerus.
Adrianus Barlandus.
Ægidius Corozetus.
Ægidij ſententiæ aureæ.
Ælius Lampridius.
Æneas Syluius.
Albertus Crantzius.
Aloiſius Lippomannus.
Ambroſius Epiſcopus.
Ammianus Marcellinus.
Andreas Alciatus.
Andreas Eborenſis.
Andreas Schottus.
Angelus Politianus.
Annales { *Angliæ.* / *Flandriæ.* / *Galliæ.* / *Germaniæ.* / *Hiſpaniæ, &c.* }
Anſelmus Abbas Gemblacenſis.
Antonius Bonfinius.
Antonius Monachus.
Antonius Panormitanus.
Antoninus.
Arnobius.
Auctor Serm. memorab. Gallicè.
Auctor Florum ſermon. Hiſpaniæ, qui vulgò Floreſta inſcribitur.
Auguſtinus Epiſcopus.
Aurelius Prudentius.
Baptiſta Egnatius.
Baptiſta Fulgoſus.
Baptiſta Platina.
Bernardus Abbas.
Bernardinus à Buſto.
Bernardus Corius.
Bernardus Schardeonius.
Boëthius.
Breuiarium Romanum.
Bruſonius Conturſinus.
Cæſar Baronius Card.
Cæſarius Heiſterbacenſis.
Carolus Langius.
Carolus Sigonius.
Cedrenus.
Claudius Seiſſellus.
Conradus Lycoſthenes.
Conradus à Lichtenavv, qui vulgò Abbas Vrſpergenſis.
Conradus Monachus.
Dauid Cythræus.
Deſiderius Eraſmus.
Dionyſius Nycæus.
Dorotheus Monachus.
Edinerus.
Eginardus.
Egiſippus.
Euſebius.
Eutropius.
Franciſcus Hottomannus.
Franciſcus Patricius.
Franciſcus Robertellus.

Gaſpar

Gaſpar Bruſchius.
Gaſpar Hedio.
Gaſpar Peucerus.
Gaufredus de Bello-loco.
Georgius Richterus.
Georgius Sabinus.
Gerardus à Nazareth.
Godſcalcus Hollen.
Gratianus.
Gregorius Magnus.
Gregorius Turonenſis.
Guido Bituricenſis.
Guilielmus Alanus.
Guilielmus Baldeſanus.
Guilielmus Raſtellus.
Guilielmus Tyrius.
Guilielmus Zenocarus.
Henricus Erphordienſis.
Henricus Farneſius.
Hermannus Gigas.
Hermolaus Barbarus.
Herodotus.
Hieronymus Oſorius.
Hieronymus Platus.
Hieronymus Stridonenſis.
Hinckmarus.
Horatius Turſellinus.
Hubertus Goltzius.
Hugo Ranulphus.
Iacobus Ianuenſius.
Iacobus Poggius.
Iacobus de Voragine.
Iacobus Spiegelius.
Ioannes Agricola.
Ioannes Auentinus.
Ioannes Balæus.
Ioannes Bodinus.
Ioannes Bonauentura.
Ioannes Brugmannus.
Ioannes Caſſianus.
Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Climachus.
Ioannes Cuſpinianus.
Ioannes Damaſcenus.
Ioannes Dauid.
Ioannes Duibrandus.
Ioannes Franciſci.
Ioannes Froſſardus.
Ioannes Gellus.
Ioannes Gerzon.
Ioannes Maffeius.
Ioannes Nobanus.
Ioannes Nauclerus.
Ioannes Peregrinus Petroſelanus.
Ioannes Petroſius.
Ioannes Rauiſius Textor.
Ioannes Selethus.
Ioannes Sleidanus.
Ioannes Spinæus,
Ioannes Stobæus.
Ioannes Viguerius.
Ioannes VVolfangus.
Ioannes Xiphilinus.
Ioannes Zonaras.
Ioannes Zieglerus.
Ioſephus hiſtoricus.
Ioſephus à Coſta.
Iouianus Pontanus.
Iuſtinianus Imp.
Iuſtus Goblerus.
Iuſtus Lipſius.
Lambertus Schafnaburgenſis.
Laurentius Surius.
Lucas Euang.
Lucius Marinæus.
Luitprandus.
Ludouicus Aurelius.
Ludouicus Granatenſis.
Ludouicus Viues.

Marcus

ordine in medium adducemus; licet quilibet huius operis titulus ſua etiam habeat, quæ aliàs vix futura Apophthegmata. Acié itaque hîc ducat CORNELIVS PONTIFEX, qui Nouatianum redarguens, quòd ſe inuitum ad Pontificatum euectum iactitaret: *Si inuitus*, inquit, *Nouatiane deſignatus es Pontifex; probabis, cùm volens ſeceſſeris* quo dicto, eius intéperatam oris proteruiam repreſſit;& quàm vanè gloriaretur, declarauit. Platina in vita.

LEONTIVS EPISCOPVS ANCYRÆ.

Ille etiam rari ingenij vir, cùm in grauiſſima illa Antiochena de fide diſſenſione ſententiam ſuam palàm proferre non auderet, caput canis albicans iteratò demulcens, dixiſſe fertur: *Niuem hanc ſolutam multum luti ſubſecuturum eſt*. Ænigmate hoc obſcuriùs indicans, diſſonantiam eam ſe mortuo in ſeditionem euaſuram. Hiſtor. Eccleſ. Euſeb.

SISINNIVS EPISC. NOVAT.

Nec minùs in reſpondendo acutus iſte. Abſtulerat Nouatianis Eccleſiam Leontius Ancyræ Epiſcopus: accedit SISINNIVS, eam reddat, poſtulans. Cui alter: Quid? inquit, vos Nouatiani pœnitentiam tollitis, & Dei benignitatem ab hominibus clauditis? reſpondit SISINNIVS: *Neminem adeò pœnitet, quàm me*. cui rurſus Leontius; Quomodo te pœnitet? *Quòd te videam*, inquit SISINNIVS. Socrates lib. 6. Hiſtor. Eccleſ. cap. 20.

IDEM.

Dicenti ſibi D. Ioanni Chryſoſtomo, vnam ciuitatem duos Epiſcopos habere non poſſe: *Nec habet*, ait SISINNIVS. quod cùm ęgrè ferret Ioannes, & inferret; Ergo tu ſolus vis eſſe Epiſcopus? reſpondit: *Neque hoc dico: ſed quòd apud te ſolum non*

non ſum Epiſcopus ; qui tamen alijs ſum Epiſcopus. Ibidem.

PAVLVS II. PONT. MAX.

Hic cùm Præfecturam Rhodienſem, à Gallo exhauſtam, Hiſpano commiſiſſet gubernandam; plures eius mutationis cauſſam ſciſcitati, quibus ille: *Gallicus morbus, Hiſpano medico erat curandus*: quòd nempe Galli profuſiores, Hiſpani frugaliores eſſent. Platina in vita.

LEO X. PONT. MAX.

Et in hunc præclaras ingenij dotes natura effuderat, ita vt neſcias, an in ſacro illo ordine reperias ſuperiorem. Venit quandoque ad eum quiſpiam artis chimicæ peritus, offerens libellum, quem de auro conficiendo è quauis pænè materiâ ingenioſè, non tamen efficaciter, conſcripſerat. miratur ingenium hominis Pontifex, magnaq́. exſpectantem, vacuâ crumenâ donat: &, *Auro te donarem*, inquit, *verùm cùm illud conficiendi certam ſcientiam promittas, id vnum tibi ſuffecerit (ſi eam ad effectum deducas) vt habeas in quo tuum aurum reponas.* Corozetus, & alij.

CONSTANTINVS IMPERATOR.

Neque hac dicendi vrbanitate & venere caruiſſe ciuilem ordinem, ex ſubiectis liquidò conſtabit. Cùm Aceſilaum Nouitianorũ Antiſtitem in Concilio multa effutientem audiret CONSTANTINVS; & inter alia, ſpem remiſſionis à ſacerdotibus nullatenus exſpectandam, ſed à Deo: *O Aceſi*, exclamat, *pone ſcalam, & ſi potes, ſolus aſcende in cælum.* eiuſdemq́ue improbitatem & pertinaciam hoc dicto compeſcuit. Hiſtor. Tripart. lib. 11. cap. XIII.

LVDOVICVS XII. FRANC. REX.

Ille inſtanti vrgentiq. coniugi, Claudiam filiam Carolo Maxæmiliani Cæſaris nepoti deſponderet; *Viſne*, ait, *clitellas aſini equorum ephippijs præferri?* & aſſumpta parabola, ſubdidit: *Principio ceruas cum ceruis amplioribus cornibus natura inſignimit: at cùm ceruæ ſe maribus ceruis præferrent, indignatus Deus, excornes prodirent, impoſterum imperauit.* P. Æmil. in vita.

COMES NASSOVIÆ.

Erat & hic, vt bellicâ virtute, ita & ſagaci ingenio clarus. quippe caſtrorum Cæſarianorum ductor, cùm præter Cæſaris opinionem diutiùs in Peronæ Franciæ opidi obſidione moraretur; ab Hungariæ regina Caroli filia reprehenſus, quòd in expugnatione columbarij (ita Peronam nuncupabat) tantam moram necteret; *Fateor*, dicebat, *Peronam columbarium: verùm alit robuſtas & alacres columbas, quæ ſe ægrè capi permittunt.* Theat. vit. hum.

MENDICVS ANONYMVS.

Eliſabetha Angliæ Regina, cùm fortè ad templum deformatæ religionis dogmata auditura procederet: mendicum ad templi fores incubantem, ſtipemque exigentem conſpicata, vt erat ingenio facili, *Eia*, inquit, *quàm verum illud adagium, Pauper vbique iacet*. quo audito ille, nihil cunctatus (erat enim ex eo genere, quos cùm laboris pertædet, mendicitatis ſtudium etiam literatos quandoque delectat) reſpondet,

In thalamis Regina tuis hac nocte iacerem,
Si foret hoc verum, Pauper vbique iacet.

Incerti auctoris.

BOYAR-

BAYARDVS, CAPITANEVS F. R.

Iſte etiam, diſſidentibus inter ſe Carolo V. Imperatore, & Franciſco Galliarum Rege, cùm ei opidi Metiſci cuſtodia obtigiſſet, & Franciſcus à Stritigen aduerſæ partis ductor opidum ſibi tradi per internuntios rogaſſet, reſponſum hoc referri iuſſit: *Equi Francici* (quos Bayard appellant) *non timent Rouſſinos*(equorum genus) *Alemannicos*.ita ſimul animi fortitudinem, promptitudinemq́; expreſſit. Corozetus.

COSMVS MEDICES.

Nolim hîc COSMVM preterire, qui à Stroſſianis in exilium ad Benacum pulſus, dum ad eum veniſſet qui rogaret quidnam ageret, reſpondit: *Galliæ incubanti frequens adſum, vt eius poſtmodum fructu potiar*. Inſinuabat autem, ſe aſſiduè de reditu cogitare, quem poſtmodum eſt conſecutus. Egnat. lib. 7. cap. 2.

Require ARGVTE DICTA ET RESPONSA.

ACTIO, EIVSQVE NECESSITAS.

IESVS CHRISTVS.

CVm iuſtitiam ſolus ille verè dicatur noſſe, qui eam facit, iuxta Auguſtin. ſuper Pſalm. adeoq́ue, vt in Officijs ſentit eloquentiæ parens, omnis virtus in actione conſiſtat: quàm præclarè de hoc laudis ac virtutis genere locuti ſint Chriſtianorum plerique, nunc perſequi propoſitum eſt. Et vt à CHRISTO ipſo exordiamur; cùm ad eum, in vinculis ab Herode detentus Ioannes, duos ex diſcipulis ablegaret (idq́ue vt eam doctrinam quá

pridem

pridem de Christo imbiberant, altè retinerent) qui dicerent: Tu es, qui venturus es, an alium exſpectamus? inquirebant autem de vero Meſſia: ipſe eorum ignorantiam prudenter diſſimulās, ac Ioannem docere ſe fingens, *Euntes*, inquit, *renuntiate Ioanni, quæ audiſtis, & vidiſtis.* tunc tandem ſufficiens cognitionis cuiuſpiam argumentum eſſe inſinuans, ſi actio doctrinæ confirmetur. Matth. cap. 9.

IDEM.

Legiſperitum ſe tentantem, ac curioſiùs inquirentem, Quid faciendo vitam æternam poſſidebo? quid, & quomodo legeret, interrogabat. quo dilectionis mandatum recitante, ſubiungebat: *Rectè reſpondiſti, hoc fac, & viues.* q. d. Non diligas verbo & lingua: ſed opere & veritate. Luc. cap. 10.

IDEM.

Interrogantibus Iudæis, Si tu es Chriſtus, dic nobis palàm; reſpondit: *Loquor vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me.* Verum de ſe, ac quouis alio, iudicium ex actionibus deſumi vult; veluti de arbore iudicatur ex fructibus. Ioannes cap. 10.

PAMBO ABBAS.

Neque in hoc ab Anteſignani ſui veſtigijs aberrarunt viri ſancti; quorum nonnulla præclara dicta factaque ſubnectam. Prodit ſe inter eos primus PAMBO ABBAS: qui cùm religionis & pietatis gloria præfulgeret, literarum tamen expers, pio feruentique affectu petijt à quodam doceri Pſalmos. verùm doctore illo ſuæ doctrinæ initium ſumente à Pſalmo 38. eiusque primum verſiculum (Dixi,

(Dixi, Cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in linguâ meâ) memoria ediſcendum proponente; ceteros audire renuit, dicens: *Si hũc opere compleuero, reliquis vix mihi opus*. Cumque poſt menſes aliquot rogaretur, cur à cœpto opere animum auerteret: *Quia*, ait, *priorem illum verſiculum necdum opere compleui*: ac demum percontanti poſt multum temporis, an tandem eum didiciſſet; reſpondit: *Quadraginta & nouem anni ſunt, & vix eum opere implere valui*. Socrat. Tripart. hiſt. lib. 8. cap. 1.

S. ÆGIDIVS.

Et hic Pambone hoc in genere non inferior. Increpabat enim iudicem, quòd cùm ſe Deo credere aſſereret, bona nihilominus temporalia ęternis anteponeret; eoque interrogante, An ergo tantum opere exequitur homo quantum credit? reſpondebat: *Sancti & iuſti, bona quæ ſtuduerunt ac potuerunt facere, opere conati ſunt adimplere. Si autem opere non potuerunt, pio ſaltem deſiderio operis defectum ſuppleuerunt*. Ex ſent. aureis eiuſdem.

IDEM.

Roganti ſe, vtrùm præſtaret verbum Dei populo annuntiare, an opere exequi; ſubridens, *Dic mihi*, ait, *vtrùm e duobus tu plura meritum arbitraris; eum, qui ad S. Iacobum v. g. peregrinationis cauſſa properat; an illum, qui eò perueniendi viam demonſtrat?* innuens factores legis apud Deum iuſtificandos. Ibidem.

IOAN. ABBAS.

Venerant ad eum moribundum fratres, breue aliquod vitæ documentum petituri, quibus ille ingemiſcens; *Nunquam*, ait, *propriâ voluntate fretus quicquam feci: nec alium docui, quod prius ipſe non fe-*

cerim

cerim. In vitis PP. cap. de eorum profectu.

FRANCISCVS BORGIA SOC. IESV.

Neque hunc calamo prætereundum duxi, qui Eboræ agens, dum ſexta feria aggregatis Socijs, vt more antiquorum patrum collationibus ſacris vacarent; rogaretur ſententiam;hoc tantùm, *Opera*, inquit, *verbis præſtant*. In vita eiuſdem lib.4. cap.1.

ADMONITIO.

S. IOANNES BAPTISTA.

VEniamus nunc ad ſalutis æternæ,magnarumque rerum non exiguum incitamentum, ADMONITIONEM ſeriam: cuius admirabilē virtutem, vt Saluatorem noſtrum,cuius tota vita continua ad benè beateque viuendum adhortatio exſtitit, omittamus, eiuſdem Præcurſor ſuâ prædicatione oſtendit. Cùm enim mandatorum Dei tranſgreſſores ab electorum cōſortio ſeparandos proponeret,& circumſtās turba de ſalutis obtinendæ medio inquireret,dicens; Quid ergo faciemus? reſpondit: *Qui habet duas tunicas,det non habenti: & qui habet eſcas,ſimiliter faciat*. Venientibuſque Publicanis vt baptizarentur, ac idem interrogantibus; *Nihil*,ait, *amplius, quàm vobis conſtitutum eſt,faciatis*. q. d. Ne amplius extorqueatis in veſtrum vſum,vltra id quod præſcriptum eſt à Principe. Et militibus idipſum percontantibus; *Neminem*, inquit,*concutiatis*: videlicet opprimendo, aut corporaliter affligendo : *neque calumniam faciatis* : extorquendo ab innocentibus vobis indebita. *Contenti eſtote ſtipendijs veſtris*. quæ nempe vobis acceptantibus

bus, ſunt pro militiæ laboribus conſtituta. Luc. cap. 3.

S. Ephræm.

De hoc quoque memoriꝗ prodidit Surius: quòd, cùm inuerecundè meretrix eius concubitū poſtularet, ſolicitus qua ratione eam ad meliorem reduceret mentem, conditionem propoſitam ratam habuerit, dicens, Si vis nos ambos ſimul dormire, vbi tibi dixero; placet. arripit illa ſermonem, & locum inquirit. quo reſpondente; In medio ciuitatis: Quid, inquit illa, nónne aperto rubore ſuffundemur, id palàm cōmittere ante conſpectum omnium? Cui vir pius, quaſi conuerſionis eiuſdem anſam accipiens; *Si ergo,* ait, *hominum oculos ſufficere putaſti, ad pudore conficiendam animam, & à malâ actione abducendam: Dei oculos qui omnia intuentur, non multò magis reuerebimur, & extimeſcemus?* Ita quæ voluit capere impatibilem & caſtam animam, diuino ſpiritu capta eſt, & tam ſeria adhortatione ab errore conuerſa. Sur. tom. 1. in vita.

Abbas Olympius.

Supra modum hac Exhortationum laude claruerunt plurimi Anachoretarum & Monachorum: quos Bibliothecæ SS. PP. alijsque operibus inſertos reperimus: nos vno aut altero contenti erimus. Olympivs Abbas aliquod dogma à ſe requirenti, reſpondebat: *Vbicunque ſederis, dic aſſiduè, Peregrinus ſum.* Breuis ſententiæ profundum myſterium. Ecquis enim ſe peregrinum hîc reputans, non omnia facilè vtpote aliquando relinquenda, contempſerit; & ad veram illam ſupernorum ciuium manſionem ſuſpirauerit? Prat. Spirit. cap. 12.

Abbas

ABBAS ELIAS.

Et ille, vt inſignius aliquod elogium proferret, interpellatus; *Diebus*, ait, *patrum noſtrorum tres iſtæ virtutes in amore & ſtudio apud Monachos erant: Nuditas rerum omnium, Manſuetudo, & Continentia. quorum in locum ſucceſſêre Auaritia, Gula, & Audacia. quod horum tibi placet, arripe.* Quàm verè omni in ſtatu & ordine illud obtinet?

Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores: mox datura
Progeniem vitioſiorem.

Ibid. cap. 32.

THEOTECNVS EPISC. CÆSAREÆ PALÆST.

Circa tempora Galieni Imperatoris, Marinus vir genere & virtute illuſtris, pro tribunali vocatus quòd Chriſtianus eſſet, cùm trium horarum ſpatium ad deliberandum à Iudice accepiſſet; egreſſum THEOTECNVS eius loci Antiſtes ad colloquium inuitat, & prehenſa manu in Eccleſiam ducit: qué cùm interiùs ad ipſum Sanctuarium collocaſſet, læua paullulum in alteram partem dimota, gladium quo erat accinctus oſtendit; & ex aduerſo Euangeliorũ codicem proponit: præcipitque, vt ex duobus, quod magis eſſet ex animi ſententia, ſeligeret. vbi verò manu protenſa abſque cunctatione Euangelium accepit; ita eum affatus Præſul: *Tene, & adhæreſce Deo. Sic enim ab eo roboratus, quod in optatis eſt, certò aſſequère. Abi in pace.* In tantum hæc verba apud eum valuerunt, vt per præconem ad tribunal reuocatus, maiorem fidei ardorem ſtudiumq. declarans, actutum inde vt erat ad ſupplicij locum ductus, martyrium conſtanter ſubierit.
Euſeb. hiſtor. Eccleſiaſt. lib. VII. cap. XIIII.

S. LVDO-

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOSANVS

Coniunctiſſimo ſibi collegę iniunxerat, vt ſi quę præter decorũ obſeruaret, ſine diſſimulatione corriperet ac moneret: qui dũ crebriùs id faceret, & liberiùs fortaſſis quàm par erat, ab alijs ipſe correptus & admonitus. quibus LVDOVICVS; *Amici*, inquit, *monendi ſunt & obiurgandi: vera enim amicitia quod ſentit, diſſimulare neſcit*. Ex membrana manuſcripta in Biblioth. FF. Minorum Louanij.

ANTONIVS SYLVERIA LVSIT.

Dandum nunc aliquid ciuilis ordinis exemplis, vt prioribus inſperſa, varietate ipſa delectēt. Dienſis arcis Præfectus ANTONIVS SYLVERIA Luſitanus, conſpicatus Turcarum claſſem ad præfatam arcem expugnandam aduentare, ad commilitones conuerſus, in hæc verba prorupit: *En viri, tempus nunc, acceptam à maioribus gloriam bellicam, debitamque tum Deo tum Regi fidem, nobis ob oculos ponendi*. Profuit præſens Ducis animus, & de hoſtibus vix ſperatam victoriam reportauit. I.P. Maffæus hiſt. Ind. lib. XI.

VXOR IVLIANI PRÆFECTI.

In hoc quoque virtutis genere muliebris ſexus ſuâ laude non eſt fraudandus. Direpturus Iuliani Apoſtatæ imperio ſacrata Deo vaſa è Chriſtianorum tēplis eiuſdem Præfectus IVLIANVS, aduerſus ſacram aram (horret animus meminiſſe) in conſpectu omnium, veſicam exonerat. non ſuſtinet tantum nefas Ezoius, vir pietate & religione ſummus: & prohibere conantem alter in faciem cædit; dicens, Quid? non vides res Chriſtianorum omni Dei cura & prouidentia deſtitui? At vltori Deo meritas pro ſcelere pœnas dedit. In morbum enim

B prola-

prolapſus, viſceribus putredine exeſis, ipſas naturæ ſordes contra naturam, etiam per ſacrilegum os, blaſphemiæ inſtrumentum, egeſſit: ad quem tunc Chriſtianâ fide nobilis vxor; *Debes*, ait, *meritò mi marite Chriſtum Saluatorē laude prædicare, quòd tibi hac caſtigatione ſuam potentiã declarauit. Ne enim te lateret quem oppugnaueris, ſolita ſua lenitate vſus, has plagas tibi inflixit*. Miſer itaque cùm coniugis oratione, tum cruciatu intolerabili, morbi cauſſam agnoſcens, fruſtrà Imperatorem, vt ablata reſtituat, orauit: & ipſe extemplò hac vitâ migrauit. Theodor. hiſt. Eccl. lib. . cap. 12.

PLACILLA THEODOSII IMP. VXOR.

Hæc etiam de ſalute mariti ſolicita, cùm eum proſperis rebus elatum ſupra modum, ideoq́ue ab auitæ pietatis ſtudio alienum animaduerteret, adhortari ſubinde non deſtitit, & hoc eum ſermone compellare: *Conſiderare te oportet coniux, quis anteà fueris, & in quem locum te euexerit vniuerſitatis conditor: & ſic eum, qui tibi vt fideli miniſtro Imperium commiſit, ritè decenterq́ue coles.* Niceph. Calliſt. lib. 12. hiſt. cap. 42.

EADEM

Coniugis ſui ſuperbiam arrogantiamq́ue ita aliquando prudenter moderabatur: *Cogita*, inquiebat, *priuatum te hominem fuiſſe; atque nunc præ cæteris ad Romanæ Reipub. gubernacula adſcitum, non vt ſuperbires, ſed te hominem cogitares; varijs perinde ac ſubditi fragilitatibus obnoxium.* Lycoſth.

ADVER-

ADVERSITAS. RES ADVERSÆ.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

QVàm firmã ornatamq. in arduis rebus mentẽ Romani illi Athletæ ſeruauerint; teſtantur eorumdem monumenta poſtumę ætati relicta. Verùm ne & nos hac laude caruiſſe quiſpiam arbitretur; paucos ſub breuitate tranſcurremus, qui eadem claruerunt. Cogitanti autem ſe prodit LVDOVICVS Toloſanæ Eccleſiæ Antiſtes. Hic vix annos pubertatis egreſſus, Cathaloniam obſes à patre mittitur: vbi ſeptennium carceri incluſus, cùm rogaretur, quî tam æquam tot rebus aduerſis mentem ſeruaret; reſpondit: *Aduerſa Dei amicis plus conducunt, quàm proſpera. Tunc enim Deo ſubditi ſumus, quando aduerſis vrgemur.* In eamdem ſententiam Sil. Ital. lib. 7. bell. Pun.

Tanta, inquit, *adeò, cũ res trepida, reuerẽtia Diuûm Naſcitur.*

ex membrana manuſcripta in Bibl. FF. Minorum Louanij.

S. MARTINVS TVR. EPISC.

Vide DEI BENIGNITAS, CVRA, &c.

FRANCISCVS BORGIA, SOC. IESV

Temperato tranquilloque animo vir, cùm aduerſa incidiſſent, immotus permanebat: eiuſque in ferendo conſtantiam admirantibus, dicebat: *Res humanas, vt quæ nihil ad nos attinent, in minimis pono.* &, *An abbreuiata eſt manus Domini, vt ſaluare nequeat? quid timeamus? Si Deus pro nobis, quis contra nos?* In vita eiuſdem lib. 4. cap. 6.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Vt & his alterius ordinis exempla ſubiungamus, monet genere, & virtutum omnium gloria illuſtris ALPHONSVS ARAGONIVS. qui cùm partes Ioannæ Neapolis reginæ, vi & auxiliaribus copijs tuendas ſuſcepiſſet, dehortantibus propinquis, ne ſe temerè periculo exponeret: *Non abhorreo*, inquit, *pericula, ſine quibus nemo vnquam gloriam conſecutus eſt*. Præclara magnanimi Regis vox, quam ſera poſteritas haud immeritò ſtupeat. Panormit. lib. 1. cap. 2. de Rebus geſtis eiuſdem.

WENCESLAVS BOHEMIÆ REX.

Et is cum toto exercitu fuſus fugatusque, dum in manus hoſtium incidiſſet, & captiuus detineretur; rogatus, quónam animo eſſet, *Nunquam*, reſpondit, *meliori. Dum enim omnibus humanis præſidijs vallatus eſſem, vix de Deo cogitandi dabatur ſpatium: nunc omnibus illis exutus, ſolum Deum cogito, qui me, ſat ſcio, inuocantem exaudiet*. Capnionis hoc dictum erat: *Quando duplicabantur lateres, tunc venit Moyſes*. quo Dei auxilium præſtò ſemper eſſe declararet, cùm aduerſæ res potiſſimùm ingruunt. Æn. Syl. in hiſt. Bohemicâ.

CATHARINA ARAGONIA.

Ecquis illam hoc locó tacitè prætereundam iudicabit, quæ virili mentis animíque conſtantia, toties Fortunę inconſtantiam, humanosque caſus ſuperauit? Repudiarat eam Henricus VIII. Angl. Rex, vt Bolenâ (quæ velut altera Helena, tanti excidij, quale poſtmodum ſubſecutum, fax & ſcintilla) poriretur. illa nihil indignata, diuinę ſe clientelæ ſubmittebat: rogata verò vtrumuis rerum ſtatum eligeret: proſperúmne, an aduerſum? *Hunc præ illo ſe malle*,

malle, reſpondit. *quia*, inquiebat, *infelicibus rarò deeſt conſolatio: fortunatis verò plerumque mens ipſa & ratio.* N. Sanderus lib. 1. de ſchiſm. Anglic.

Vide Apophth. de AFFLICTIONE *infrà.*

ADVLATIO. ADVLATOR.

IESVS CHRISTVS.

MAgna iam cura ſtudioq́. referendum, quantopere ADVLATIONIS ſeductioniſque, quæ fallaci laude fit, ſtimuli, ab illuſtrium virorum pectoribus non ſine ratione conſilioq́. ſummoti ſint. Vt autem à veritatis Magiſtro ordiamur: reprehenſi Phariſæi, abeuntes conſilium inierunt, vt eum in ſermone (ſecundùm Script. phraſim) caperent; mittuntq́. diſcipulos ſuos cum vectigalium collectoribus (quos Herodianos, quaſi Herodi ſubiectos nominat Matthæus) qui eum hoc verborum lenocinio demulcerent: Magiſter, ſcimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non eſt tibi cura de aliquo: nō enim reſpicis perſonam hominū, &c. ad quæ Dominus, cui nihil occultum, cognita eorum nequitia, ait: *Quid me tentatis hypocritæ?* q. d. Cur veſtra hypocriſi ſolicitatis me, vt vobis placentia loquar? verò accommodatoque nomine Adulationem, hypocriſim appellat: cùm per illam ea facere delectet, vt loquitur Auguſtin. ſuper Pſalm. 9. in quibus non ſolùm non metuitur reprehenſor, ſed etiam laudatur operator. Matth. cap. 22. Mar. cap. 12. Luc. cap. 20.

HERODES AGRIPPA.

Cùm huius particulatim meminerint Sacræ literæ, vt poſteris daretur exemplum, quanta ſit Adu-

lationis pernicies,eum hoc loco prætermittendum non eſſe,quamuis fortaſſis à propoſito nobis ordine alienum, iudicaui. Cæſareæ itaque dum ludis pro Auguſto celebrandis vacaret, in theatrum proceſſit, amictus veſte regia, quæ ſua maieſtate ſpectantibus horrorem venerationi mixtum incuteret. Aſſentatores eiuſdem magno clamore Deum conſalutabant; rogantes, vt faueret propitius. Quam impiam adulationem cùm nec caſtigaret nec repelleret, diuinam vltionem ocyùs ſenſit. grauiſſimis quippe cruciatibus impetitus, oculos quaſi iam in morte grauatos ad amicos conuertens; *En ego*,inquit,*veſtra appellatione Deus, vitam relinquere iubeor; fatali neceſſitate veſtrum arguente mendacium. Et quem immortalem ſalutaſtis, ad mortem rapior.* Act. cap. 12. & Ioſeph.lib.19.Antiq. cap. 7.

S. GREGORIVS.

In tanto apud iſtum pretio fuere Adulatores, vt, cùm ſuum de illis iudicium proferret, dixerit: *Adulator ſcorpio eſt, qui palpando incedit, ſed cauda ferit.* Collig.ex lib.1.in Ezech cap.9.

IOAN. DANTISCVS EPISC. VARMIENSIS.

Huius quoque de Paraſitis & aulicis Gnatonibus iudicium libet attexere. Ille enim, Actęonis canibus eos comparare ſolitus, dicebat: *Idem accidit Principibus à Paraſitis, quod Acteoni à canibus: vt nempe deuorentur ab iis quos alunt.* Refert Philip. Camer. in operibus ſucceſſiuis. Georg. Sabinus,& alij.

SIGISMVNDVS IMPERATOR.

Ille cùm ſe Adulatores veluti peſtes odiſſe aſſereret; Brunenius Neronenſis ſermonem interrumpens,

pens, Tamen, dixit, nullum genus hominum iſto magis amas. Cui Imp. *Vincis ſanè*, ait. *Ita enim naturæ comparatum; vt, cùm vitandos Aſſentatores dicimus, tum maximè illis adhæreamus: nam neque tu tanto tempore mecum fuiſſes, niſi meis moribus adblandiri aſſueniſſes.* Æn. Syl. de dictis Sigiſmundi & Fridorici Impp.

IDEM

Vni è Proceribus ſe ſupra modum laudanti, & dijs ſimilem aſſerenti, alapam inflixit: hoc dicto, *Cur me mordes adulator?* Sciebat egregius Imperator, verũ eſſe quod habet Hugo de S. Victore, Adulatorem amicum in obſequio, hoſtem in animo, comptum in verbo, turpem in facto, lætum ad proſpera, fragilem ad aduerſa, inflatum ad obſequia, anxium ad opprobria, immoderatum ad gaudia, facilem ad humana, difficilem verò eſſe ad honeſta. Æn. Syl. lib. 1. Comm. de reb. geſt. Alphon.

LADISLAVS POLON. REX.

Clarum Sigiſmundi exemplum; nec minùs tamen illuſtre LADISLAI, qui etiam Aſſentatores colaphis excipere ſolitus, cauſſam verò rogitus; *Percutientes*, dicebat, *me, repercutio*. nolebat & ille cum Propheta oleo peccatoris caput ſuum impinguari. Oleum enim peccatoris, vt exponit Caſſiodorus, eſt dilectio ſimulata verborum, quæ vocum blandimentis, noſtras mentes velut olei pinguedo ingrediens, rigorem veritatis emollit. Collig. ex Prom. mor. Th. Staplut. Serm. 11. Aduentus.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Nullá virtus aut laus, in qua ſibi locum nõ vendicet ALPHONSVS: ita vt in eum vnum omnium virtutum laudumque congeries effuſa videatur.

Adulatores etiam plus quàm hoſtili loco habuit; & de illis verba faciens, *Sunt*, aiebat, *Adulatores perſimiles lupis.* nec malè. nam veluti lupi titillando & ſcalpendo aſinos vorare ſoliti: ſic & illi ad Principum perniciem, blanditijs ſimul ac mendacijs intendunt. Ant. Panorm. & Æn. Syl. ille lib. 5. de Geſtis, hic de Dictis eiuſdem.

CAROLVS V. IMP.

Nec minùs prudenter prudens ille Imperator hanc aſſentandi peſtem fugiebat. Cùm enim Lutetiæ Pariſiorum conſtitutus, graui oratione eiuſdem laudes in publicum adducerētur; paucis oratori reſpondit: *Grata mihi eſt affinis Regis erga me beneuolentia; ſed laudes illæ mihi attributæ, commonefactiones dumtaxat ſunt, qualis eſſe deberem.* In vita eiuſdem Cythr. & alij.

PHILIPPVS II. CAROLI FILIVS

Parentis ſui veſtigijs inhærens, conceptam à teneris agendarum rerum prudentiam rariùs dicto manifeſtabat: neque, ſi id præſtiterit, literis conſignatam, aut æmulæ poſteritati tranſmiſſam exiſtimauerim. Interrogatus verò aliquando (prout narrantis ore excepi) quo apud eum loco eſſent Adulatores; *Peiori*, inquiebat, *quàm corui.* & ſubdens illud Ariſtippi, vt eſt apud Bruſon. *Malim*, aiebat, *in coruos incidere, quàm in aſſentatores aut paraſitos.* Videbat Rex ſapientiſſimus illos corpus tantùm, at hos animos etiam menteſque corrodere: & verum eſſe illud Naſonis lib. 2. Triſt.

Impia ſub dulci melle venena latent.

MAVRICIVS. SAXONIÆ DVX.

Hic verò Aſſentatorem conſpicatus, dixiſſe cōmemoratur: *Stercus domini ſui comedit, vt canis.* Notabat

tabat autem, vt habet Seneca, Aſſentatores non tantùm eſſe dominorum ſuorum arriſores, ſed & arroſores. Phil. Camer. in locis Manl.

Fredericvs Saxoniæ Dvx.

Ille vt regni ſoliq́ue, ita & animi mentisq́ue heres; ab illo hominum genere cauendum ratus, dicebat: *Maximè metuendi ſunt ij, qui pedibus proximi ſunt, ne calces conculcent.* tacitè inſinuans, adulantibus proprium, Regum Principúmve auribus propiùs aſſiſtere. Ibidem.

ADVLTERIVM.

Iesvs Christvs.

OCcultum olim, & abominabile apud veteres illos Sophos, quod hodie (proh dolor!) Magnatum ferè ludus eſt, Advlterivm nunc pertractandum. vtpote quod tantum humano generi pudicitiæq́ue incommodum adferat; quantum ſalutis, coniugalis fides præſtat. Habet igitur & hoc, qui velut præſentem perniciem animæ deteſtentur; habet qui amplectantur. Prioris generis ductor ſit vera pudicę caſtitatis norma ac regula Coęternus Dei Filivs: qui Phariſæis eius diſcipulos redarguentibus, quòd illotis manibus manducaſſent panem, ait poſt multa: *Non intelligitis, quòd omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in ſeceſſum emittitur? Quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem. de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, &c. hæc ſunt quæ coinquinant hominem.* Matth. cap. 15.

S. Maria Mater Christi.

Quis te Virgo caſtiſſima meritis laudibus dignè

 celebret?

celebret? quæ velut lilium inter ſpinas, cùm de filij conceptione Archangeli nuntium accepiſſes, non tam de nuntio incredula, quàm de modo ſolicita; *Quomodo*, inquis, *fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco*? quaſi diceres intra te: Ego meæ virginitatis iacturam facere nolim, & votum de ea in perpetuũ ſeruandâ violare. Maluiſti certè etiam deſponſata, cordis corporiſque integritate ſplendere; quàm dignitatem aliquam quantumuis excellentem cum eius violatione ſubire. Luc. cap. 1.

BALDVINVS FLANDRIÆ COMES.

Tranſeamus nunc ad alios, qui hanc adulterij luem execrati. Inter quos facilè principem obtinet locum BALDVINVS Flandriæ noſtræ Comes, qui & Imperator Byzantinus: hunc enim in tantum ab hoc crimine fuiſſe alienum conſtat; vt publicè per pręconem bis in hebdomada edici curauerit: *Ne quis in palatio meo pernoctato, qui alienam coniugem contigerit.* Nicetas.

OTHOCARVS BOHEMIÆ REX.

Minori cum laude, & infra regiam dignitatem hic. de coniugis enim impudicitia mõnitus; *Lex*, aiebat, *naturæ eſt, Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recuſent.* verum leuitatis incontinentiæq. indicium. inſinuat quippe cõiugi non eſſe illicitũ fidem violare coniugalem, cùm & ipſe idem faciat, alijs feminis abutendo. Cornua quippe facere, communi phraſi idem eſt quod fallere. Æn. Syl. lib. 3. Comm. de geſtis Alphon.

FRANCISCVS BRIANVS EQVES ANGLVS.

En alterum eiuſdem, ſi non maioris, leuitatis impudicitiæque exemplum. Erat enim hic inter perditiſſimos Henrici illius Octaui hæreſiarchæ Anglorum

glorum aſſentatores: à quo cùm Rex, alter ſui ſæculi Heliogabalus & Sardanapalus, poſtquam Annam Bolenam eiusq. ſororem Mariam ac matrem in adulterinum thalamum traduxiſſet, quæreret; Quale peccatum tibi videtur, matrem primùm, deinde filiam carnaliter cognoſcere? nefarium hoc reſponſum reddidit: *Omnino ô Rex, quale gallinam primùm, deinde pullum eius gallinaceum comedere.* quod verbum cùm Rex magno applauſu accepiſſet, dixiſſe fertur: *Næ, tu meritò meus es Inferni vicarius.* iam enim egregio hoc nomine ob præclara quædam facinora apud omnes paſſim innotuerat. Quis non ter & ampliùs felicem tali vicario Regem dixerit? Guiliel. Raſtellus in vita Thomæ Mori.

Henricvs viii. Angl. Rex.

Hic cùm Thomas Bolenus maritus matris illius Annæ, quæ Anglicani excidij fomes, in Gallijs legatione (quo munere eum donarat Henricus, vt tantò liberiùs eiuſdem coniugem in ſuum thorum pelliceret) fungeretur: & intellecto, quod Rex meditabatur, coniugis legitimæ repudio; vt præfatam Annam, quam ex Boleni coniuge abſente illo genuerat, in vxorem duceret; venit quantò ocyùs, Regi ob oculos rem totam ponit, ſceleris inceſtusque adulterini admonet. at fruſtrà. poſt multa enim hanc dumtaxat improbiſſimæ mentis indicem vocem audiuit: *Tace ô ſtolide. centum ex æquo tua coniuge abuſi: cuiuſcunque illorum tandem filia ſit, certè erit vxor mea.* Quis non hîc elata voce exclamabit, quod olim ille, O tempora, ô mores! Sleidanus lib. 9.

ADVOCATVS.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

SEquitur iuſta cauſarum in iudicio tutela: quæ veluti benè impenſa, bona eſt & ſalutaris; ita neglecta & contra regulam probitatis vſurpata, ac proprij quæſtus ſordibus imbuta, portentoſa eſt, & prorſus inepta. Occurrit hoc loco LVDOVICVS XII. Gall. Rex: qui cùm Lutetiæ moraretur, quoties liliatis ſubſellijs ius dicebatur, de more intererat; & diſertos cauſarum patronos ſuo quoque patrocinio fouebat. De illis tamen, non ſecùs ac de alijs, dicebat: *Tales ſutorũ artificium ſibi vendicant:* cauſamque ſubdens, *Quia*, aiebat, *quod ſutoris proprium eſt alutam dentibus producere; hoc etiam illis, in dilatandis Prudentũm reſponſis, & Cæſarum decretis.* P. Æmil. in Vita.

IDEM

Pragmaticos Forenſes varijs cauillis impetebat. vnde quæſtione aliquando cum Proceribus mota, quid oculis potiſſimùm prodeſſet; illud Auguris illius apud veteres vſurpabat: *Si Pragmaticum, Patronumque rariſſimè videris.* Ecquis, ait Auguſtin. Epiſt. 36. tandem Aduocatus reperitur, qui dicat ſuſcepto ſuo: Recipe quod mihi, cũ malè adeſſem, dediſti; & redde aduerſario, quod ei, me iniquè agente, abſtuliſti? Ibidem. & Annal. Franc.

ADVOCATVS ANONYMVS.

Fuerat hic magnus, at felix cauſarum patronus: qui eo munere abdicato, religionẽ amplexus, Cœnobio ob dexteritatem in rebus agendis præficitur. verùm rebus ſibi non tam dextrè vt priùs ſuccedentibus,

dentibus, mirati fratres, cauſam inquirunt. ad quos ille: *Dei timor qui mihi ante oculos, facit; quòd tam liberè mentiri non audeam, veluti in ſæculo ſolebam.* implicitè notans, quantum is qui ſæcularium rerum patrocinio ſe dedicauit, veritatis limites trãſgrediatur aliquando, vt propoſitam ſuſceptamque cauſam contra fas tueatur. Auctor Sermon. conuiuialium.

MORIO F. SFORTIÆ.

Aliud ad calcem adiungo; conditionem perſonæ, à qua profectum, non ineptè exprimens. Altercabantur coram Franciſco Sfortia Mediolanenſium Duce nonnulli: vter eſſet præferendus; Aduocatus Medico, an è conuerſo: quolibet autem ſuas partes exquiſitis argumentis firmare conante, cùm grandis illa difficultas indeciſa remaneret; MORIO diſputationem interrumpens, ſententiam dixit: *Non videtis*, inquiens, *ſi quando latro ſuſpendendus, quòd præcedat ipſe, ſubſequente tortore?* inurbanâ hac parabolâ, Aduocatum Medico præferendum inſinuauit. Corozetus.

CIVIS DIESTENSIS ANONYMVS.

Properanti manus inijcit Dieſthemij Brabantiæ opidi olim incola & ciuis. Ille, prout fideli relatu accepi, cùm filium haberet quem ad bonarum artiũ ſtudia educauerat, anxiè ſecum animo voluebat frequentiùs, cui tandem profeſſioni eum applicaret. alioſque ſuper hac re conſulens, hoc modo procedebat: *Si Theologico ſtudio ſtatuiq́ue ſe dedat; vereor ne lubrica illa ætas, crebris animæ periculis exponatur. neque ſuis etiam caret Medicina incommodis; vtpote cuius praxis plena labore & periculis. Ad Iuriſprudentiam itaque confugiat neceſſe. E tribus*

malis

malis eligatur quod minus eſt. Quippe ſatiùs, vt crumenas ſuis emungat nummis; quàm vitâ corpus proximi: æternâ retributione propriam, & aliorum animam. Verumtamen huic iudicium ſuum & mens eſto. longè aliter Greg. ſuper Ezechielem: Iuſtus Aduocatus à nullo iniuſtas cauſſas accipit;nec verba dare pro iuſtitia conſueuit. Incerti auctoris.

ÆMVLATIO. *vide* INVIDIA.

ÆQVITAS. *vide* IVSTITIA.

ÆTERNITAS. VITA ÆTERNA.

S. EVGENIVS EPISCOP.

NOn exigui ponderis eam ſententiam Apoſtoli 1. Cor. 15. & mortalium mentibus inſigendam inſerendamque exiſtimo: Magnum momentum, vnde pendet æternitas. verè magnum: quo acerbitatem pœnarum, cum beata gloriæ æternitate, fas eſt mortali commutare. Meritò itaque ÆTERNITAS nobis proponatur, & quantum eiuſdem deſiderio exarſerint Chriſtianorum plerique: neque enim omnia in hunc locum congerenda, ne ſola huius tituli tractatio in immenſum opus ſuccreſcat. Vt autem ea prætereamus, quæ Æternitatis largitor diuerſis in locis de ea dixit & annuntiauit: EVGENIVS ANTISTES raræ virtutis vir, cùm iam in animum induxiſſet, potiùs pro Catholica fide mortem oppetere, quàm vel ad latum vnguem ab eadem ſecedere, ac ſentétiam rogaretur, reſpondit: *Illud eſt vita æterna, mori pro Iuſtitia.* Quàm benè ille cum Regio Pſalte annos æternos in mente habuit! quos vt lucrifaceret, momētaneos hos lubens

bens amiſit. Gregor. Turonenſ. hiſtor. Franc. lib.2.cap.3.

S. FRANCISCVS.

Quanto labore hic ad Æternitatis brauium in hac vitæ palæſtrâ decurrerit, ſuperuacaneum foret in pręſenti referre. illud tamen non præteribo, quòd, cùm ob aſſiduas & vbertim fluentes lacrymas oculorum ægritudinem incurriſſet,ab ijsq́.ſibi abſtinendum,ni corporei luminis vſu priuari vellet, medici conſulerent, ſuſpirans dixerit: *Non eſt ob amorem luminis, quod nobis cum muſcis commune eſt, viſitatio lucis æternæ vel modicũ repellenda: quia non propter carnem ſpiritus, ſed propter ſpiritum caro lucis beneficium accepit.* Sur. tom. 5. in vita.

IDEM

Interrogatus, quî tam tenui amictu hiemalis algoris aſperitatem temperaret; reſpondit: *Si ſupernæ æternaque patriæ flamma per deſiderium contegeremur, facilè nos ab hoc frigore tueremur.* Sur.tom. 5. in vita.

RECAREDVS HISPAN. REX.

Non eum ſæculares curæ, non intentatæ mortis metus, ab hoc æternitatis deſiderio auocarunt. Hiſpania quippe Ariana labe purgata,auitam complexus eſt fidem. ac pater ni eam abneget, necem minatur: cui is; *Benè*, inquiebat forti conſtantique animo, *mecum agis pater: ſiquidem vt Regnum hoc abs te iugulatus amittam, æternum cum Superis pro caduco hoc conſequar.* Regia illa vox, & cedro digna. Egnat. lib. 1. cap. 1.

THOMAS MORVS ANGLVS.

Non minùs illuſtre eſt, quod ſequitur. THOMA MORO; cui parem Anglia nunquam vidit, verè tali

ciue

ciue indigna, impiiſſimis Henrici VIII. decretis carceri mancipato, quòd improbiſſimis eiuſdem dogmatibus ſubſcribere recuſaret; cùm ad expugnandam eius conſtantiam multi Principes nequicquam veniſſent, vxori tandem imperatum, viro ſuadeat, ne ſe, liberos, bona omnia, & famam, vitamq́. quâ frui adhuc poſſet, pro derelictis haberet: cui ille: Ecquamdiu, inquit, Aloyſia mea, potero hac vita frui? Totis viginti, & ampliùs annis, illa reſpondit; ſi Deo ita viſum. *Vin' ergo*, ait MORVS, *æternitatem viginti annis commutem? Næ tu imperita mercatrix es mea vxor: nam ſi annorum viginti milia diceres, aliquid tu tamen diceres: ſed quid ad æternitatem?* Sanderus de ſchiſm. Anglic. lib. 1. Tho. Staplut. in vita eiuſd.

AFFABILITAS.

S. IOANNES PATR. QVI ET ELEEMOSYNARIVS.

PRæclara, & non reticenda Magnatum virtus; quibuſuis ad eorum patrocinium confugientibus aures patentes præbere, ac Principis maieſtatem tempore & loco ſeruare. Quo in genere non pauci excelluêre. nos ex iis clariores in medium adducemus. Et vt mundi redêptorem CHRISTVM ſileam, cuius omnis prædicatio, conuerſatioq́ue mirè affabilis; D. IOANNEM ELEEMOSYNARIVM referam, qui Patriarchatus munere inſignitus, bis per hebdomadam patentibus porticibus cuiuis aures accommodabat: cumq́ue, vt fit, confeſſores ſui quoſdam duriùs increpatos repellerent, eos his verbis compellabat: *Cùm nos ad Deum ſine interceſſore liberè accedamus, qui tamen homines ſumus;*

quomo-

quomodo & non conſeruis noſtris portas reſeramus, & benignam cuiuis aurem præbemus? æquè præclarè ac Veſpaſianus ille olim; qui neminem à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere oportere reſpondebat: vt auctor eſt Sueton. Surius tom. 1. in vita.

Idem

Cùm aliquando præſediſſet, omnium alloquio querelisque excipiendis paratus, & nemo pro ſubſidio acceſſiſſet; veſperè ſubtriſtis abiit. Cauſam verò ſciſcitāti, cur triſtior appareret; *Hodie*, dicebat, *nullus à me quicquam accepit: neque minimum quidem piaculum offerre potui Chriſto pro peccatis meis.* an non ea laude dignus, qua is apud Quirites? qui amicis ſe diem perdidiſſe conquerebatur. Ibidem.

Pivs II. Pont. Max.

Priori haud abſimilis. cùm enim ad eum ſenex verbis ſupra modum profuſus, petendi quippiam gratia acceſſiſſet, eumque quia profuſiorem quidam de adſtantibus moneret; verè pius Pontifex, omnia illum ab exordio repetere imperat: vultuque ſeueriùs in alterum retorto, *Neſcis*, ait, *ex quo Pontificatum inij, alijs viuere me oportere; non mihi*. rarum exemplum humanitatis, quod meritò æmulentur poſteri. Ioan. Ant Camp. in vita.

Rvdolphvs Imp. Avstriacvs.

Ad alios tranſeo, quorum hîc æqua cum prioribus laus. Quis enim Auſtriacę ſtirpis primam quaſi radicem Rvdolphvm ſine iniuria ſileat? Cùm enim frequentior ad eum foret populi concurſus, & per ſatellitium quoſdam tenuioris fortunę ad ſe affectantes ſubmoueri aduerteret; non ſine ſtomacho edixit: *Per Deum* (ipſa eius verba ſunt) *ſinite homines ad me venire. Non enim ideò ad Imperium*

C *vocatus*

vocatus ſum, vt in arculâ includar. Meminerat pius Imperator, Regem regum dum inter homines homo degeret, diſcipulos increpaſſe, quòd paruulos, id eſt humiles & abiectos, à ſe remouerent: talibus inquiebat eſt regnum cælorum. Refert I. Lipſius lib. 2. Mon. Polit. cap. 7.

HENRICVS IMP. FREDERICI FIL.

Et hic ita in rebus aſſiduus, vt vix ſerò cibum caperet. monentibus autem valetudinis curam haberet; *Priuato,* ait, *homini tempus cibi eſt, cùm id lubet aut ſolet: at Regi, ſi nomen ſuum non abdicat, id ſolum, quo vacat.* Ibidem.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Illius quàm ſimilis vox & animus? reprehenſus enim quòd erga hoſtes & ſubditos ſe affabilem & manſuetum præberet: *Nihil,* aiebat, *magis aduerſariorum animos flectit, quàm placabilitatis & manſuetudinis nomen.* Panorm. lib. 3. de Geſtis Alph.

ANONYMVS SENATOR NORIMBERG.

Addamus inclytum hoc & rarum exemplum. Cùm Noribergæ aliquamdiu verſaretur Ferdinandus Imp. (alij referunt ad Maxęmil. I.) quendam è primatibus rogat, quomodo tantam multitudinem regerent; qui reſpondit: *Blandis verbis, & atrocibus pœnis.* ſic enim debent imperia eſſe conſtituta, vt gubernatores omnibus comiter reſpondeant, & in pœnis adhibendis grauitatem ſeruent. Phil. Camer. in locis Manlij pag. 589.

AFFECTVS DOMANDI.

FRANCISCVS BORGIA S. I.

Conſonum nunc de humanis affectibus, iiſque ſi mali ſunt domandis, pauca dicamus. vt enim

enim affectus, ſi moribus congruant, nec rectæ rationi aduerſentur, fouendi ſunt: ita ſi moribus & rationi difformes, radicitus euellendi. FRANCISCVS BORGIA iteratò ſe offert: qui dum præſente ſe quempiam de vitæ ſanctitate innocentiaque laudari audiret, illud vnum inſonabat: *Talis erit, qui ſe vincere norit*. ſontis inſontiſque vitæ cauſam, in affectus proiiciens. Lib. 4. vitæ eiuſdem cap. 5.

IDEM

Cùm intellexiſſet Carolum V. ætate iam & labore feſſum, rebus Imperij feliciter tranſactis, ſe in cœnobium recepiſſe: *O magnũ virum*, inquit, *qui cùm de hoſtibus toties triumpharit, tandem ſeipſum vicerit*. Ribad. in vita eiuſd. lib. 2. cap. 14.

SENEX RELIGIOSVS ANONYMVS.

Et ille non immeritò priori coniungendus: qui hortum cupreſſis conſitum cum diſcipulis ſuis obambulare ſolitus, eis vt teneriores euellerent primùm, tum magis annoſas, præcepit. quibus dicto obtemperantibus, ita ad eos ſenior: *Hoc modo affectus noſtri dum tenelli, facilè extirpantur: vbi verò radices egerint, difficillimè*. Doroth. doctrin. XI.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Venerat hic Mediolanum orator ab Apoſtolica ſede miſſus: rogatuſque à Margareta Auſtriæ Regina (ad cuius triumphalem ingreſſum plurima erant expreſſa ſimulacra) quíſnam Regum omnium videretur ſibi maximus; *Qui*, reſpondit, *libentiùs ſibi, quàm aliis imperat*. hoc Imperium verè poſſidet, qui nunquam in alia fortuna eſt alius. Henric. Farneſius in Apoph. de Principe.

IDEM

Dicebat, *Felicitatis fabrica in temperandis affectibus*

ctibus ſita eſt. virtus enim & vitium, ex affectu æſtimatur. Ibid.

VENCESLAVS DVX BOHEMIÆ.

Inter Ciuiles non iniuria VENCESLAVS principium faciet. Etenim qui hac animi æquitate etiam Philiſophorum moderationem eſt tranſgreſſus. Mortuo namq. patre, in Bohemiæ Ducem electus, cùm ſciret Boleſlaum fratrem ſuæ vitæ inſidias ſtruere, nunquam niſi verbis eum deterruit à ſcelere. at fruſtrà. redeuntem è templo VENCESLAVM frater exſpectat, comitatus aliquot nefariis: & impetum in eum facit. irruit è contra VENCESLAVS, & Boleſlao ad terram proſtrato, gladioque adempto, perfidiam exprobrat; manumque & enſem continet: ac in medijs irarum fluctibus, adfectu ſuperato, eum intactum dimittit. quam egregiam animi moderationem admirantibus qui aderant; *Malim*, dicebat, *vt frater Deo ſanguinis reddat rationem, quàm ſi ego in fratrem manus iniecero, & fraternæ necis cauſam apud Deum dicere compellerer.* Stupenda animi tranquillitas, & affectuum dominium: cui ſi Archytæ, aut Platonis, Staſyppive modeſtia conferatur; iocus ludibriumque, ac veluti pueriles ludi inter viriles actiones videbuntur. Fulgoſ. lib. 4.

AFFLICTIO. VEXATIO. TRIBVLATIO.

IESVS CHRISTVS.

AFflictionum modò quis fructus quæve vtilitas, demõſtrandum. Neque enim (vt inquit Cyprianus) niſi præceſſerit pugna, poteſt eſſe victoria. Hoc in ſeipſo exhibuit DOMINVS, ac SALVATOR

VATOR: noſter qui aſſumpto iam immortali ac glorioſo corpore, ſe in alia effigie (vt loquitur Marcus) diſcipulis in Emaus ambulantibus interpoſuit, eoſque ex Sacris literis inſtruens, tandem ſubiunxit: *Nonne oportuit hæc* CHRISTVM *pati, & ita intrare in gloriam ſuam?* Ita enim à Deo decretum, per ſtultitiam Crucis ſaluos facere credentes. Luc. cap. 23.

IDEM

Diſcipulos illos, qui inter alios gloriam & horem affectabant in regno ſuo, rogabat; *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* vt intelligamus, paſſionis calicem, & tribulationis amaritudinem, eſſe viam gloriæ & ſuperni honoris. Matth. cap. 20.

SS. PAVLVS ET BARNABAS.

Hi Chriſti capitis viua membra, ab eodem nunquam deſciuerunt. lapidibus enim à Iudæis impetiti, & extra ciuitatem eiecti, nihilominùs confirmabant diſcipulorum animos in fide, & dicebant: *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Act. cap. 14.

MACARIVS ALEXANDRIN.

Laſciuientis carnis ſtimulos perſentiens, ſeriò de illis refrenandis cogitabat. neque præſentius remedium corporis afflictione ratus, ſaccum arena ruderibuſque oppletum humeris per ſiluas defert. cui Theoſebius obuiam factus, cùm rogaſſet quid agis Macari? ille, *Vexatorem*, reſpondit, *meum vexo.* vtinam in hoc incumberet laſciua huius ætatis iuuentus, & ſuæ menti illud Ethnici inſculperet?

Otia ſi tollas, periêre Cupidinis artes.

Pall. in hiſt. Lauſian. 20.

S. BERNARDVS.

Neque ad caſtitatem continentiamque conſeruandam ſolùm confert Afflictio; verùm etiam ad benè beatéque in hoc ſæculo viuendum. Docet id D. BERNARDVS; qui ſæculi ludibria abnuens, diuino impulſus ſpiritu, cùm fratres,& quoſcumque poterat, ad religioſam vitam adhortaretur, vnus Gerardus eius germanus, cæteris vt apparebat prudentior, non acquieſcebat. cui vir ſanctus: *Scio, ſcio, ſola vexatio intellectum dabit auditui.* quod & factum. nam non ita diu pòſt grauiter ictu lanceæ ſauciatus, mortem præſentem veritus, inclamat: Monachus ſum Ciſterſienſis. Quo BERNARDVS intellecto, *Sciebam*,inquiebat, *quòd durum ei eſſet contra ſtimulum calcitrare.* In vita eiuſdem cap.3.

S. ÆGIDIVS

Rogatus à quodam ſodalium; Quid nobis agendum,frater, ſi tribulationes ingruant? reſpondit: *Licet lapides & ſaxa de cælo pluerit Dominus, non nocebũt nobis, ſi tales fuerimus,quales nos ille requirit.* inſinuans quod in Odis Horatius:

Iuſtum & tenacem propoſiti virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis Tyranni
Mente quatit ſolida. —— &c.

Ex ſent. aureis eiuſdem.

FRANCISCVS BORGIA S. I.

Ad alium non minùs illuſtrem tranſgredior, corpus ſuum variè affligentem, FRANCISCVM BORGIAM. Qui dum à ſociis, cur id ageret, rogaretur: *Belluam iſtam*,inquit (eo nomine corpus honorabat) *plorare iubeo: vt quam delicijs voluptatem cepit palatum, eandem abſtinendo amittat, expietque.*

plerique. Lib. 4. vitæ eius cap. 5. Andr. Schottus.

IDEM

Amici nomine appellare ſolitus ea omnia, quæ ad corporis afflictionem conducebant. hinc ſi per ſolis ardores, aut brumæ aſpera frigora, itinerumq. anfractus proficiſcebatur, illud identidem ingeminabat: *Quàm bellè me iuuant amici mei!* mente apprehendens æternam illam coronam, non niſi legitimè decertanti conferendam. Ibidem.

ALTARE.

BRACMANNA ANONYMVS.

QVanta Deus vltione irreuerētiam ſuę Aræ factam, in Iuliano Apoſtatę Iuliani prętecto, expiarit; vbi de Admonitione egimus, ex Theodoreto in medium attulimus. Subit hîc mentem alia pietatis & reuerentiæ imago, quam ſacratis Aris BRACMANNORVM quiſpiam, cuius nomen immeritò apud Auctores reticetur, impendit. Nam cùm in vrbe Meliaparenſi ſacerdos Eccleſiam ingreſſus, literas perantiquas ſaxo cum cruce inſculptas intueretur, Indum interpretem accerſit. qui cùm vix ob altitudinem attingeret; Aram conſcendere iuſſus, in quâ Deo ter maximo iuge ſacrificium offerebatur quotidie, renuit: *Neſarium facinus* dicens, *altare in quo res diuina fieret humanis pedibus cōculcari.* O ſi vel modica huius Pietatis ſcintilla in noſtri æui Nouatoribus! non tot Eccleſiarum ruinas exhiberet Belgium, neque adeò ſancta tua Domine conculcata eſſent & contaminata. Oſor. lib. 3. hiſt. Eman.

ALTIORA NON SCRVTANDA.

IESVS CHRISTVS.

NOn eſſe curioſè indaganda ea quorum contactu mentis noſtræ acies hebeſcit, documento eſt noſtri generis Rędēptor CHRISTVS IESVS: qui poſt reſurrectionem conueſcens cum Apoſtolis, dum rogaretur ab iiſdem; Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael? reſpondit; *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* non enim humani iudicij acies ad ſublimia illa, inconcuſſa attingit: verùm in ænigmate tantùm ea cōtemplatur, pòſt facie ad faciem, pulſa terrenæ molis nube, viſura. Act. cap. 1.

F. ÆGIDIVS COMES S. FRANC.

Ille cuidam de inſcrutabili Prędeſtinationis myſterio multa inquirenti; *Sufficit*, inquiebat, *ripa maris ad lauandum pedes, manus, & totum corpus: ſtultus eſt qui altum petit. Sufficit ſcientia benè beatéque viuendi.* Ex ſent. eiuſd.

AMBITIO.

IESVS CHRISTVS.

NOn minùs reſcindenda eſt regnandi ac carnis fœda libido, quā AMBITIONEM vocamus: quę ſucceſſionis legitimæ iura per vim violat ſæpè, & ſceptra ad indignos defert, homini Chriſtiano indigna, atque radicitus exſtirpanda: prout eam etiam primus diſcipulorū animis exſtirpauit vnigenitus DEI FILIVS. Perſoluto enim ſtatêre, diſcipulos ad ſe vocatos, quid in via tractaſſent, rogat. qui dum

dum confitentur inter ſe ventilatum, quiſnam eorum futurus eſſet maior in regno cælorum; aduocans paruulum, ſtatuit eum in medio eorum, & dixit: *Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis*, videlicet ab hac ſtulta contentione, *& efficiamini ſicut paruulus iſte*, (quem putant fuiſſe Martialem Petri diſcipulum & Germaniæ Apoſtolum) *non intrabitis in regnum cælorum*. Inſinuat humiliter de ſe ſentiendum per virtutem, velut paruuli faciunt per ætatem. Matth. cap. 18. Marc. 9. Luc. 9.

IDEM

Cùm audita mortuorum reſurrectione, mater filiorum Zebedæi peteret, Dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dextram tuam, & vnus ad ſiniſtram in regno tuo, id eſt, vt primarias circa te dignitates obtineant; tam inordinatam & ambitioſam poſtulationem arguens, dixit: *Neſcitis, quid petatis*: & paulò pòſt: *Sedere ad dextram meam & ſiniſtram, non eſt meum dare vobis; ſed quibus datum eſt à Patre meo* q.d. Non vt homo, veluti vos exiſtimatis, aut ex humano adfectu, ratione cognationis hoc dare poſſum: ſed diuino iudicio illud dabitur his, quibus ob virtutem paratum eſt. Matth. cap. 20. Mar. 10.

IDEM

Indignantibus decem Apoſtolis, quòd filij Zebedæi per matrem primarias poſt reſurrectionem dignitates poſtulaſſent, ad ſe vocatis, ait: *Scitis, quia Reges gentium dominantur eorum; & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocãtur?* Dominari hoc loco contemptum inducit & coactionem: vnde ſignificatũ vult DOMINVS, Prælatos ac Principes Chriſtiani populi, non debere vt Gentiles, dominari ſubditos deprimendo, & ex mera regnandi libidine

ALTIORA NON SCRVTANDA.

IESVS CHRISTVS.

NOn eſſe curioſè indaganda ea quorum contactu mentis noſtræ acies hebeſcit, documento eſt noſtri generis Redéptor CHRISTVS IESVS: qui poſt reſurrectionem conueſcens cum Apoſtolis, dum rogaretur ab iiſdem; Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael? reſpondit; *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* non enim humani iudicij acies ad ſublimia illa, inconcuſſa attingit: verùm in ænigmate tantùm ea cõtemplatur, pòſt facie ad faciem, pulſa terrenæ molis nube, viſura. Act. cap. 1.

F. ÆGIDIVS COMES S. FRANC.

Ille cuidam de inſcrutabili Prędeſtinationis myſterio multa inquirenti; *Sufficit*, inquiebat, *ripa maris ad lauandum pedes, manus, & totum corpus: ſtultus eſt qui altum petit. Sufficit ſcientia benè beatéque viuendi.* Ex ſent. eiuſd.

AMBITIO.

IESVS CHRISTVS.

NOn minùs reſcindenda eſt regnandi ac carnis fœda libido, quã AMBITIONEM vocamus: quę ſucceſſionis legitimæ iura per vim violat ſæpè, & ſceptra ad indignos defert, homini Chriſtiano indigna, atque radicitus exſtirpanda: prout eam etiam primus diſcipulorũ animis exſtirpauit vnigenitus DEI FILIVS. Perſoluto enim ſtatêre, diſcipulos ad ſe vocatos, quid in via tractaſſent, rogat. qui dum

dum confitentur inter ſe ventilatum, quiſnam eorum futurus eſſet maior in regno cælorum; aduocans paruulum, ſtatuit eum in medio eorum, & dixit: *Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis*, videlicet ab hac ſtulta contentione, *& efficiamini ſicut paruulus iſte*, (quem putant fuiſſe Martialem Petri diſcipulum & Germaniæ Apoſtolum) *non intrabitis in regnum cælorum*. Inſinuat humiliter de ſe ſentiendum per virtutem, velut paruuli faciunt per ætatem. Matth.cap.18. Marc.9. Luc.9.

IDEM

Cùm audita mortuorum reſurrectione, mater filiorum Zebedæi peteret, Dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dextram tuam, & vnus ad ſiniſtram in regno tuo, id eſt, vt primarias circa te dignitates obtineant; tam inordinatam & ambitioſam poſtulationem arguens, dixit: *Neſcitis, quid petatis*: & paulò pòſt: *Sedere ad dextram meam & ſiniſtram, non eſt meum dare vobis; ſed quibus datum eſt à Patre meo* q.d. Non vt homo, veluti vos exiſtimatis, aut ex humano adfectu, ratione cognationis hoc dare poſſum: ſed diuino iudicio illud dabitur his, quibus ob virtutem paratum eſt. Matth.cap.20. Mar.10.

IDEM

Indignantibus decem Apoſtolis, quòd filij Zebedæi per matrem primarias poſt reſurrectionem dignitates poſtulaſſent, ad ſe vocatis, ait: *Scitis, quia Reges gentium dominantur eorum; & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocãtur?* Dominari hoc loco contemptum inducit & coactionem: vnde ſignificatũ vult DOMINVS, Prælatos ac Principes Chriſtiani populi, non debere vt Gentiles, dominari ſubditos deprimendo, & ex mera regnandi libidine

præeſſe. vnde ſubdit: *Vos autem non ſic. Sed qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor: & qui præceſſor, ſicut miniſtrator.* quibus omnem faſtum & inordinatam ambitionem vetuit. Matth.cap.20. Luc.cap.22.

ANONYMVS ORATOR.

At parum Dominici præcepti conſilijq́ue memores illi, quos hîc ordine in ſcenam adducam. Prologum agat Granatenſis regni Orator quondam celeberrimus. Illi nihil prius, quàm, debitum (vt iactabat) ſuis virtutibus, honoris regniq́ue faſtigium. vnde oratione habita, dum è cathedrâ deſcendenti, quidam non parui nominis, auxiliarem dexteram porrigeret; ſuam ad ſe traxit, inquiens: *Nolo mihi dextram abs te porrigi vt deſcendam; porrige, ſi quicquam vales, vt aſcendam.* at, vt benè Plautus in Amph.

Virtute ambire oportet, non fautoribus.
Sat habet fautorum ſemper, qui rectè facit.

Foreſta de Dict. memorabil.

BARDAS PRÆFECTVS MILITVM.

Iungat ſe illi comitem BARDAS militum ſub Baſilio Imperat. Præfectus. Qui dum per decretum Imperatoris ſibi ablatam non exiguam poteſtatis, quâ antè præfulgebat, portionem cerneret; eueſtigio imperium ipſum ambit, militem & vires colligit. Mittitur intereà Stephanus Nicomediæ Antiſtes, ſuaſurus bello abſtineat, Imperatori ſuum regnum cedat, & illi priſtina facultas. at is eum vix reſponſo dignatus, dextroq́ue pede protenſo, quem coccinei coloris calceus, Imperij inſigne, decorabat; *Fieri nequit*, ait, *vt qui hunc ſemel in conſpectu multitudinis induit, eum temerè exuat. Quare vel me ſua ſponte Imperatorem agnoſcant, vel inuitis ipſis Impe-*

Imperium mihimet vendicabo. Ita feruebat animus cupiditate dominij, & implicitè dicebat, quod ille apud Perſium olim:

Occupet extremum ſcabies, mihi turpe relinqui.
Cedren. In Baſilio.

ALPHONSVS REX ARAG.

Quære Apophth. de ADVERSITATE.

ADOLPHVS EGMONDANVS.

Veniam nunc ad aliud ſæculi noſtri, imò etiam ſoli, priore crudelius. illo enim in Principem, hoc in patrem ſæuitum. ADOLPHVS EGMONDANVS, dum patris ſui Arnoldi Geldriæ Ducis & dynaſtæ diuturnum imperium moleſtiùs ferret, per factiones quoſdam in ſuas partes trahit, patrique palàm bellum facit. Cumque re ſopita, per Carolum Audacem pro ſententia diceretur; Arnoldus pater ſolùm titulo Geldriæ Ducis vtatur, at filio opida vrbesque ac arces cedat, Grauia dumtaxat ſibi exempta: accipiat quoque in alimoniam de manu filij tria quotannis aureorum milia. arroganti ac effrenato vultu voceque ADOLPHVS: *Quid malum? Pater alibi imperet, qui totos quadraginta annos omnibus præfuit. Aequum eſt ad nos recurrant regnandi vices: nec aliud admiſero, quàm de annuâ penſione; ſic vt pater Geldria tota excedat, nunquam in eam pedem relaturus. aliàs malim præcipitem dare parentem in puteum, & me ſuperiniicere, quàm vt in has conditiones paciſcar.* En reſponſum, non tam impium (quale & tunc omnibus viſum) quàm inſanum. Refert I. Lipſ. Monit. Pol. lib. 2. cap. 5.

CHAN TARTARORVM.

Claudam hoc virorum agmen iocoſo, licet alterius ordinis exemplo: vt vel eo etiam liquidò cõſtet,

non

non ſolùm quàm crudelis, ſed & impia ſit ac irreligioſa Ambitio. CHAN TARTARORVM (eorum Princeps ſic dicitur) cùm Stephanus haud ita nuper optimus fortiſſimusque Poloniæ Rex obiiſſet, in comitiis de rege creando, ipſe quoque per legatos interuenit, dixitque: *Potentem ſe eſſe, & poſſe myriades equitum educere è ſuis terris, Poloniæ tuendæ vel augendæ. Item frugalem ſe eſſe ac continentem, & ſine vllis ciborum delicijs, ſolâ equinâ in fame contentum. Tertiò, quod ad religionem attinet: Tuus,* inquiebat, *Pontifex, meus Pontifex eſto: tuus Lutherus, meus Lutherus eſto.* Ecce hominem paratum omnia ſacra Deosque deſerere regnandi cauſa. Ita etiam hoc æuo videas, quod olim Ennij;

Omnis cura viris vter eſſet Induperator.

Ibidem num. 11.

CHROTILDIS FRANCIÆ REGINA.

Hæc quoque, ſui ſexus intemperatam libidinem dominandi, in promouendis ſuis nepotibus ad legitimam regni ſucceſſionem, adhibuit. Cùm enim proprijs filijs reiectis, alios ex fratre nepotes adoptaret, eorumque capillitium more illius æui ſumma cura enutriret; fratres legationem ad eam mittunt, & cum illa nudatum enſem & forcipẽ, optionem facientes, vtrum malit nepotum capiti adhiberi. at illa plus æquo commota, & ambitionis ſtimulis agitata; *Satius,* exclamat, *mihi eſt, ſi ad regnum non eriguntur; mortuos eos videre, quàm tonſos.* Ita de Seiano memorat Iuuenalis, quòd, cùm

——— nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, vnde altior eſſet

Caſus,

Caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ.
Fanc. Hottoman. de Franco-Gallia cap. 19.

AMICITIA, & AMICVM BONVM.

Item, AMARE, & AMOR.

Christvs Dominvs.

COntemplemur Amicitiæ vinculum, potens & præualidum: cuius præſidio ni cincta ſit humana vita, deſerta erit, & vix vitæ imaginem referens. Eius autem vim & virtutem inſignem ſuo exemplo demonſtrauit noſtri generis Redemptor. cui, dum nuntiatum eſſet, Lazarus quem amas, infirmatur; poſt biduum ad diſcipulos conuerſus, *Eamus*, ait, *in Iudæam iterùm*. Mirantibus verò illis ac dicentibus: Rabbi nunc te quærebant Iudæi lapidare, & iterùm vadis illuc? reſpondit, paucis interiectis: *Lazarus amicus noſter dormit: ſed vado vt à ſomno excitem eum*. Vera quippe amicitia foras mittit timorem. omni enim tempore, vt dicitur Prouerb. 17. diligit, qui amicus eſt: & frater in anguſtijs comprobatur. Ioan. cap. 11.

Ivdæi anonymi.

Egregium hi amicæ pietatis exemplar. Miſſi enim (vt refert Lucas) à Centurione quodam ad Chriſtum vt eum pro ſeruo illius deprecarētur, ſolicitè orabant, vtq́. magis beneuolū redderēt; *Quia dignus eſt, vt hoc illi præſtes*, inquiunt, *diligit enim gentem noſtram*, &c. Egregius locus, amici bonum vbique promouendum edocens. Luc. cap. 7.

Vide titulum de Beneficentia, Charitate erga homines, *&c.*

Lvdo-

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Ad Ciuilis ordinis benefacta tranſeo,& narrare incipiam quanto apud quoſdam in pretio hoc Amicitiæ vinculum ſemper fuerit. Prodeat in medium, ſuoque id teſtimonio primus confirmet, Galliarum Rex LVDOVICVS,eius nominis duodecimus. Qui parta de hoſte victoria, poſtquam Feuxeum inter ſuos cecidiſſe percepit, diſſimulato omni plauſu quem victoria exigebat, ad amicos conuerſus: *Vtinam*, ait, *ego Italia excluſus eſſem, viueret verò Feuxeus,reliqui ſupereſſent proceres. Hoſtibus tales eueniãt victoriæ: ſi ſic iterùm vincimus,victi ſumus.* Quàm appoſitè hoc loco vetus illud inclamari poſſet: Flere victum; at victorem perdi ab ipſa victoria. Ita pius Rex amicorum vitam proprijs commodis anteferebat. Æmil.in vita.

HENRICVS II. DVX BRABANTIÆ.

Conſimilis beneuolentiæ eſt domeſticum hoc, quod ſubiungo. HENRICVS II. Brabantiæ noſtræ Dux, cùm veniſſet ad Villarienſe cœnobium, rogatus, templi limina ſubiret, inuiſurus Sanctorum reliquias iſthic in pace ſepultas, reſpondit: *Sufficiat mihi nunc videre oſſa Fratrum domus in monte ſepulturã: ibi enim latent reliquiæ mihi charæ.* En,quos viuos fuerat proſecutus, etiam mortuos viuus complectitur. verum namque amorem mors non ſoluit; quod eleganti Emblemate depingens Alciatus, ita canit:

Arentem ſenio,nudam quoque frondibus vlmum,
Complexa eſt viridi vitis opaca comâ:
Agnoſcitque vices naturæ,& grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.

Exem-

Exemploque monet, tales nos quærere amicos.
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.
Ex Chron. monaſt. Villarienſ. manuſcr.

TRIVMPARA REX COCINI.

Rarum amicæ fidei exemplum. Fauebat hic Luſitanis, eosque fouebat, ac graue ob id bellum ei mouit Zamerinus Calecutanus Rex. Luſitanis autem dimitti poſtulantibus, ne eorum cauſa ea belli tempeſtas exoriretur: *Bono animo*, inquit TRIVMPARA, *Diuinæ prouidentiæ fidite; quæ bonas cauſas, dum in potiſſimum diſcrimen adductæ, ſubleuare conſueuit. Neque enim permittam; vt ij quos ſemel in tutelam atque amicitiam recepi, me viuo & conſentiente, ad alienam opem ſupplices ac vagi confugiant.* I. P. Maff. hiſt. Ind. lib. 2.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Æqualis benignitatis ille. Cùm enim Neapolitani ad perpetuam ſui Regis memoriam arcum triumphalem communibus impenſis exſtruere, ac nominis eius famam poſteritati conſecrare in animum induxiſſent; quo requiſitum ſpatium vndequaque haberet, Nicolai Mariæ Buzurij equitis clariſſimi domum demoliri contendunt. Res ad Regem per occaſionem defertur: qui eam improbans, *Non tanti*, aiebat, *facio ædificia ventorum & aëris iniuriæ expoſita, vt ob id amici mei veterë dirutam domum velim.* pluris faciens amicum, quàm ſui nominis æuiternum monumentum. Panorm. lib. 1. de Geſtis Alphonſi.

IDEM.

Audiens illud Veſpaſiani dictum, Amici diem perdidi: *Gratiæ Deo*, ait, *quòd eam ob rem nullum diem perdidi.* Ibidem.

EQVES

EQVES ANONYMVS GARSIÆ REG. NAVARRI.

Æquè hoc in genere nobilis ac clarus EQVES GARSIÆ Regis. ille enim Ferdinando & Garſia in Hiſpanijs bello decertantibus, Garſiam quem puerum educauerat, bello atque prælio abſtinere monet: ſibi conſtare aſſerens, eum à ſuis relinquendũ: (malè enim audiebat apud ſuos Garſias.) contemnit hic monita, & ſe prælio parat. Quid faceret amicus EQVES? inſtat, vrget, perurget, at fruſtrà. tandemq́ue in hoc verbum prorupit: *Eheu! ſtatutum video vt interficiaris: cui rei cùm nihil opis adferre queam, id enitar ſaltem, ne te vel mortuum vel victum videam.* Ita galeam atque thoracem exutus, ſolo enſe haſtaq́ue in hoſtium turmam ingruit, non rediturus. maluit quippe cum amico mortem oppetere, quàm ſuperſtes eum mortuum videre, aut victum. Bap. Fulgoſ. lib. 4.

THOMAS PONTANVS.

Et hic prudentia ac rerum experientia clariſſimus, dicere ſolebat: *Amorem nunquam feciſſe ſtipendium.* Innuebat autem, Amoris eam eſſe vim, vt vbiuis terrarum facilè locum inueniat, etiam ſine pecunia. Iac. Spieg. in lib. 2. Æn. Syl. de Dictis & Factis Alph.

THOMAS MORVS.

Magnus item iſte Amicorum & Amicitię cultor, etiã in extremis anguſtijs conſtitutus. Accepta quippe mortis ſententia, eaq́ue qualis in latrones ferri ſolet; cùm eam clementer (vt dicebant) Rex mitigaſſet, eò quòd benigniùs cum eo agere decreuiſſet: *Hanc*, aiebat, *Regiam benignitatem ab amicis meis omnibus auertat Deus.* Thom. Staplut. in vita cap. 18.

AMOR

AMOR DEI. *vide* DEI AMOR, *&* CVLTVS.
AMOR PROXIMI. *vide* CHARITAS ERGA HOMINES.

AMARI A SVBDITIS.

SIGISMVNDVS IMPERATOR.

SVbditos habere parum admodum eſt, ab iiſdem timeri minus, amari autem plurimum. illud enim crudelitatis, hoc candoris beneuolentiæque ſymbolum. Hinc ęternâ memoriâ celebrandus SIGISMVNDVS, qui dum in controuerſiam adduci intellexiſſet, Præſtarétne amari Regem Principémve à ſubditis, an timeri? reſpondit: *Superi amari volunt & timeri, ita & Reges; neque enim ames, niſi timeas.* eo videlicet timore, quem filialem ſiue reuerentialem vocamus. Regibus itaque competit à ſuis amari & timeri, ſi ita moderentur vitam, vt nec inferioribus terrori, nec ſuperioribus ſint deſpectui. Æn. Syl. lib. 4. Comm. in Res geſtas Alphonſi.

FREDERICVS IMP.

Percontanti quos præ cæteris amaret ardentiùs, reſpondit: *Qui me minùs metuunt, quàm Deum.* Pręclara atque imperatoria vox: timeri vult; at moderatè. Qui enim non timet, contemnit. Æn. Syl. lib. 4. Comment. in Res geſtas Alph.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Neque fuit ab hac mente alienus ALPHONSVS: qui rogatus, quos è popularibus percaros haberet; *Illos,* inquiebat, *qui non magis me, quàm pro me metuunt.* Sentiebat autem illos verè amicos, qui

D Princi-

Principem magis amant, quàm metuunt. Panor. lib. 4.

THOMAS PONTANVS.

Ille identidem Amoris penetralia ingreſſus, frequenter in ore habebat, & corde: *Amorem inermem incedere, dormire tamen loricatum.* Acutè notabat, amorem ſubditorum erga Principem tanti fieri; vt Princeps, cui ſuorum beneuolentia ſatis ſupérque perſpecta eſt, non ſibi timeat, licet ſolus interdiu obambulet: noctu tamen ſuo corpori cuſtodes adhibet. Iac. Spieg. in lib. 2. Æn. Syl. De dictis factiſque Alph.

D. LVDOVICVS GALL. R.

Claudat hoc agmen LVDOVICVS, qui letali morbo correptus, accerſito Philippo filio regni herede; *Rogo te,* aiebat, *fili; cura vt a ſubditis ameris, malim enim Scotum, aut aliquem ex vltima Barbarie, ad Francos ſapienter & piè regendos accerſiri; quàm te cum infamia tam illuſtre ſceptrum tenere.* Ionuil. in vita eiuſd. cap. 98.

ANGELORVM CVSTODIA.

IESVS CHRISTVS.

MAgna animarum, inquit Hieron. fidelium dignitas, vt vnaquæque ab ortu ſuæ natiuitatis habeat in ſui cuſtodiam Angelum deputatum. quod etiam ex SALVATORIS noſtri reſponſo non obſcurè elicitur. Rogantibus enim diſcipulis, Quis putas maior eſt in regno cælorum? aduocato paruulo, eum in medio illorum ſtatuit, eiuſque innocentiam illis commendans, & contemptum vetans, ſubdit: *Videte ne contemnatis vnum de puſillis iſtis: dico*

dico enim vobis, quia Angeli eorum, ſ. cuſtodiæ deputati, *in cœlis ſemper vident faciem Patris mei, qui in cœlis eſt*. apud quem nempe vos accuſabunt, ſi vnum ex iſtis contemnatis. Quàm benè exclamat hoc loco D. Bernardus! Benignus es Domine, qui non es contentus noſtra fragilitate murorum; ſed ipſis hominum cuſtodibus angelicam cuſtodiam ſupponis. Matth. cap. 18.

ABBAS ISODORVS.

Beatum Abbatem Moyſem tam vehementer impugnabat fornicationis ſpiritus, vt ſui compos in cella remanere vix poſſet. Solatium quæritat apud ISODORVM: qui cùm fruſtrà, ad cellulam rediret, hortaretur; tandem eum ad ſuperiora domus ducit, & ad Occidentem reſpiciat, mandat. paret: vidétque innumerabilem dæmonum copiam inter ſe turmatim concertantium. Dein' iubet ad Orientem ſe vertat: hîc conſpicatus ſplendentem Angelorum exercitum. Tum iteratò ad eum ISODORVS: *Quos*, inquit, *in Occidente vidiſti, ipſi ſunt qui etiam iuſtos impugnant: quos verò verſus Orientem, hi quos in adiutorium mittit ſeruis ſuis Dominus exercituum. Cognoſce igitur, quòd plures nobiſcum ſunt, quàm cum illis, vt dixit Eliſæus Propheta.* In vitis Patrum.

S. CÆCILIA VIRGO & MARTYR.

At iniuriam pateretur fæmineus ſexus, ſi eum ſilentio præterirem. veniat ergo in medium CÆCILIA Romana, genere, patriâ, & virtute nobilis virgo, & ſuum de Seraphici ordinis ſpiritibus iudicium depromat. A prima ætate Chriſtianæ fidei præceptis inſtituta, Deo virginitatem conſecrat. Sed quid? inuitam parentes Valeriano in coniu-

gem locant: ad quem illa, primâ nuptiarum nocte, hunc ſermonem habuit: *Ego Valeriane in Angeli tutela ſum, qui virginitatem meam cuſtodit: quare ne quid in me committas, quo ira Dei in te conciteiur* quo dicto commotus Valerianus, Chriſti ſponſam contingere non eſt auſus: quin addidit, ſe etiam in Chriſtum crediturum, ſi Angelum videret. Breuiar. Rom. 12. Nouemb. ex vita.

S. AGNES VIRGO & MARTYR.

Quid te dignum loquemur tenella VIRGO? quæ, dum Semphronius tuæ vrbis Præfectus, concepta furoris flamma, optionem daret, vt vel Veſtæ impuræ deæ ſacrificium faceres, aut meretricium contubernium ingredereris inuita; hac eum voce compellas: *O os impudens! ſi Dei mei tibi virtus innotuiſſet, non in tam impias voces prorumperes. Illi ea cura eſt corporis mei, vt Angelum ſuum mihi aſſociet, qui corpus iſtud ab omni iniuria vindicet.* Nos etiam qui Angelorum præſidio in his fluctibus gaudemus,

Dicimus grates tibi ſumme rerum
Conditor, Verbo tua quòd miniſtros
Flammeos finxit manus, Angelorum
Agmina pura.
Quos iubes nobis comites adeſſe,
Et pios cœtus hominum tueri,
Atque graſſantis premere incruenta
Arma leonis.

In vita eiuſdem apud Surium, ex diuo Ambroſio.

ANGLI POPVLI.

S. Gregorivs.

NEc erit à propoſito noſtro alienum, ſi quod de Anglis præclarè dixit Pontifex, & vitæ ſanctitate, & doctrina Maximus, ſuo hîc ordine ſubiungamus. Anglo-Saxonibus regnum Angliæ occupantibus, indigenæ paſſim cum fide expulſi & extincti: donec Eccleſiam adminiſtrante Gregorio Papa tam hæc quàm illi rurſus exſurgerent. Hic autem cùm fortè Anglorum liberos Romæ venales exponi conſpicaretur, alludens ad patriæ vocabulum, *Benè*, inquit, *Angeli dicuntur, quia vultu nitent angelico. oportet eis iter æternæ ſalutis pandere.* & affectum pio effectu comprobauit. Sebaſtianus Munſt. lib. 2. de Inſtitut. Britan. cap. 12.

ANIMÆ IMMORTALITAS, ET CVLTVS.

Iesvs Christvs.

POtiſſimum in hac vitæ palæſtra laboris ſolatium eſt, quòd abſoluta hac viuendi periodo aliam vitam exſpectemus, longè beatiorem, ac nullo fine terminandam. Hinc immortalitatis largitor Christvs, muniens ſuorum corda ad fortiter tolerandas perſecutiones; *Nolite*, ait, *timere eos qui corpus occidunt, animam verò non poſſunt occidere.* illa vtpote immortalitatis dono prædita, etiam cum corpore immortalem retributionem accipiet. Lucæ 12. Matth. 16. Marc. 8.

nis, at modicæ pietatis. Hic enim cùm ex Matæoſophiæ principijs, animam mortalem eſſe ſibi certò conſtare ſemper affirmaſſet; morti proximus, dubitare cœpit: animamque agens, *Sit*, exclamat, *nec ne, mox ſciam*. Ioan. Bapt. Gellus, Dialog. 2. Chimærico.

CAROLVS V. IMP.

Et hic cæteris meritò adiungendus. qui Philippo filio occupato circa corporis ac capillitij potiſſimùm cultum, *Non corpus*, inquiebat, *ſed animus excolendus, quo veros tibi concilies amicos*. Significabat prouidus IMPERATOR, mores animi eſſe verè amicos fideles, qui nunquam etiam in aduerſis deſtituunt poſſidentem. Hinc ſatis appoſitè Iac. Bill.

Ancillæ inſeruit dominæ quicunque relicta,
Ecquis eum ſani pectoris eſſe feret?
Non ſani magis eſt animi, qui mollia quærens
Carni, animam lenta tabe perire ſinit.

Ex vita Caroli V.

ANIMI PROMPTITVDO. *vide* OBEDIENTIA.

ANIMI FORTITVDO.

S. VINCENTIVS.

ANimoſum nunc & apertum niuei pectoris robur pertractandum, cuius dum exempla perſequor, ſe primùm offert B. VINCENTIVS. qui Daciano grauia tormenta minitanti, ni idolis litaret; *Hæc*, ait, *ſunt quæ omnibus votis mihi cupio offerri. Fruſtrà fatigaris Daciane; non poteris tam crudelia parare tormenta, quàm ipſe paratus non ſum ſuſtinere*. Auguſt. Serm. 12. & 13. de SS. item Surius in vita.

IDEM.

IDEM.

Vide ARGVTE DICTA.

S. LAVRENTIVS.

Quis te martyrum clariſſime LAVRENTI hoc loco prętereat? qui craticulæ ſuperimpoſitus, ac penè toſtus, Tyrannum illudis, &c, *Verſa*, inquis, *&* *manduca*. O ſtupendam, & nullis ſæculis auditam fortitudinem! In vita apud Sulpitium.

S. DIONYSIVS EPISC. ALEXANDR.

Hic etiam, dum impijſſimorum hominum inſultus fortiter pro Chriſto ſuſtineret, ad tortores conuerſus; *Quid*, inquit, *inſpectando laboratis? Caput meum, pro quo tantoperè fatigamini, auulſum ceruice, tyranno veſtro dono mittite.* Euſeb. lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 30.

MACEDONIVS, ET THEODVLVS, E TATIANIS.

Et hi eodem igne cum prioribus accenſi, dum noctu in delubrum irruunt, & ſimulacra confringunt, iuſſu Amachij, Iuliani præfecti, cratibus ferreis impoſiti, lento igne torrentur. Toſti aliquantulum, non ſecùs ac B. Laurentius, tyrannum compellant: *Amachi, aſſum deſideras? Conuertito nos in alia latera, ne ſemiaſti palato tuo minùs ſapidi videamur.* & ita vrbanè iocantes, Chriſti martyres efficiuntur. Suidas.

S. IGNATIVS MARTYR.

Vide ARGVTE DICTA.

IOAN. FISCHERVS EPISC. ROFF.

Illa prioris ætatis, hoc noſtræ. IOAN. FISCHERVS vir eruditione & pietate vix vlli par, quòd Henrici VIII. primatum Eccleſiaſticum nollet confiteri, morte mulctatus; cùm ſupplicij locum intueretur, abiecto cui ſenex innitebatur baculo, *Eia*, inquit,

pedes officium facite, parum itineris iam reſtat. N. Sand. de Schiſm. Anglic. lib. 1.

S. CHRISTINA.

Proſequamur etiam infirmioris ſexus fortitudinem animi & robur. CHRISTINA, pietate non minùs quàm genere nobilis, cuius tolerantiam mirabor faciliùs, quàm laudabo; patris, qui Tyri Italiæ opidi Præfectus, idola confregerat. Qui eam dum blandimentis minisque à vera fide remouere conatur, & ſcopulo videret immobiliorem, vngulis diſcerpi imperat. at illa, laceri corporis partem in os patris inijciens: *Satiare miſer*, aiebat, *carnibus, quas genuiſti: filiam comedere potes; at certè impietati tuæ conſentiat, facere nôn potes.* Vinc. Spec. lib. 2. cap. 82. Sur. tom. 3. in vita.

S. AGATHA.

Et hæc, dum Quintiano iubente in mammilla diſtorqueretur, ad illum conuerſa, exclamabat: *Impie, crudelis, dire Tyranne: non te pudet in me amputare, quod in matre ſuxiſti? at nihil proficis: habeo quas auellere non potes interioris fidei ſpeique mammillas: quarum alimento in me reparatur ſuſtinendi virtus.* Sur. tom. 1.

S. AGNES VIRGO & MARTYR.

Quis hunc virginitatis & martyrij florem pro dignitate explicet? fulgebat in tenellis annis cana virtutum omnium effigies; in puerili pectore plus quàm virilis animus deliteſcebat. Nam cùm multa in Idolorum contemptum coram Symphronio Prȩſide ſapienter dixiſſet, & ille; Patior te, diceret, deos blaſphemantem, quia tuos annos infra ſenſum adſpicio: *Fides*, aiebat, *non in annis, ſed in ſenſibus inuenitur:*

nitur: & Deus magis mentes comprobat, quàm ætates. Sur. tom. 1. in vita.

EADEM.

Non ſic ad thalamum nupta properaret; vt ad ſupplicij locum, læta ſucceſſu, gradu feſtina, hæc VIRGO proceſſit. Quo non terrore egit carnifex, vt timeretur; quibus blanditijs, vt ſuaderet: quantorum vota, vt ſibi ad nuptias proueniret? At illa, *Et hæc ſponſi iniuria eſt*, inquit, *exſpectare placituram. Qui me ſibi prior elegit, accipiet. quid percuſſor moraris? Pereat corpus quod amari poteſt oculis, quibus nolo.* Stetit, orauit, ceruicem inflexit. & ita vna hoſtia duplex martyrium ſubijt, pudoris & religionis. Ambroſ. de Virginib. lib. 1.

S. DOROTHÆA VIRGO & MARTYR.

Vide DEI DILECTIO, CVLTVS, *&c.*

S. THEODORA VIRGO & MARTYR.

De huius etiam fortitudine dixiſſe, detraxiſſe eſt. quis enim à memoria ſæculorum ſimilem huic audiuit aut legit aliquando? Trahitur ad lupanar VIRGO, à milite imminuenda, & ecce de martyrio contẽdit vterque. Iudicatur miles vt reus pro VIRGINE, at illa ad locum ſupplicij accurrens, inclamare cœpit: *Non ego te mortis vadem elegi, ſed prædem pudoris optaui. In me lata eſt iſta ſententia, quæ pro me lata eſt. Moriar certè innocens, ne moriar nocens. Nihil hic medium: hodie ero aut rea tui ſanguinis, aut martyr mei.* S. Ambroſ. in vita, lib. 2. de Virgin.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Admirationis etiam plena exempla habet Ciuilis ordo. In quo principatum obtinet LVDOVICVS XII. Gall. Rex. monitus quippe Mediolanenſi bello tormentorum ictus vitare. *Ecquem*, ait, *Galliarum*

Regem,

Regem, vnquam pilâ necatum accepiſtis? Qui metuit, me clypei loco vtatur. Corozet.

CAROLVS V. IMP.

Paris fortitudinis CAROLVS V. cùm enim in Germania ad Ingolſtadium copias haberet, cinxiſſentque eum ingenti exercitu fœderati hoſtes, & æneorum tormentorum copiâ ferream grandinem in caſtra ipſa non ſine graui pernicie immitterent; monentibus ſibi proſpiceret, immutato vultu & loco; arridens dixiſſe fertur: *Confidite, nullus vnquam Imperator tormenti ictu interijt.* Dignum memoriâ ac laude ſæculorum. I. Lipſ. Monit. Polit. lib. 1. cap. 7. num. 10.

IDEM

Cùm in Hiſpaniam profecturo, ſedatis iam fluctibus, peſtem in locis maritimis magis inualeſcere nunciaretur; quaſi nihil ducens, *Eundum*, ait, *nec prætermittenda tam bona tempeſtas: peſtis Auguſtum, peſtis Cæſarem, peſtis Carolum vllum nunquam attigit.* Franc. Robertel. in Orat. ſua funebri.

LVDOVICVS BAVARVS.

Detinebat hunc in vinculis Albertus Marchio Brandeburgenſis, cumque multa ab eo peteret, & nihil impetraret, minas adiecit; ni pareat, tradendum in manus ſui hoſtis. cui LVDOVICVS: *Quæ poteris ex me libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Si amplius quid voles, corpus meum in tua poteſtate eſt; animum verò mihi, non tibi obnoxium inuenies.* Æn. Syl. lib. 3. Comm. de Geſtis Alph.

THOMAS MORVS.

Egregium quoque fortitudinis decus THOMAS MORVS. Ille namque ad locum ſupplicij, certaminis glorioſi palæſtram, deductus, recitato Pſalmo 50.

ac finita prece, dum veniam Carnifex de more peteret, ei oſculum & Angelotum aureum porrexit, dicens: *Tu mihi hodie id beneficij præſtiturus es, quod hactenus nemo mortalium aut præſtitit, aut præſtare potuit.* quidnam illud? hoc ſanè, quòd ad auctorem ſuum anhelans properaret ſpiritus ex hoc mundi carcere, ad lucidas illas ſedes,

Ver vbi æternum, tepidasque præbet
Iuppiter brumas.———

Thom. Staplet. cap. 20. in vita.

MVLIER ANONYMA.

Digna hæc, quæ cum prioribus ſui ſexus decertet. Otho IIII. Imp. equitem, qui falsò fuerat accuſatus, nomine tentatæ pudicitiæ Imperatricis, capite plecti iuſſit. Vxor mariti caput gremio geſtans, Imperatorem adit, &, Qua pœna iniuſtus Iudex mulctandus? rogat: Morte, ait Imperator. Illa ſubintulit: *Tu ergo Imperator morere, qui maritum meum innocentem occidiſti. Innocentem fuiſſe ferro ignito quod innoxiè manibus meis contrecto, probabo.* animosè profectò, & ſupra ſexum fæmineum. Bern. Corius in vita Othonis.

AQVA LVSTRALIS.

MACEDONIVS MONACHVS.

NEque hîc reticendum, quàm mirabilis Deus in operibus ſuis, ac ijs potiſſimùm, quæ Rom. Eccleſia S. Spiritus inſtinctu gubernata, myſticè ad ſanctificationem noſtram vſurpat. Quod de AQVA LVSTRALI, cuius non infrequens & inutilis vſus, adſtruit MACEDONII Monachi exemplum. Nam dum adhuc in vtero geſtaretur Theodoretus, ac matri grauidæ aborſus immineret, eam inuiſendi

gratia

gratia accerſitus, aduenit MACEDONIVS (eius quippe precibus priùs ſterilis conceperat) & aquam per orationes Eccleſiæ expiat. tum, *Bibe*, inquit, *hanc aquam, & diuinum tibi præſtò aderit auxilium.* paret, & abortionis periculo liberata, tam pretioſam margaritam, nempe Theodoretum, orbi dedit. Theodoret. hiſt. P. C. 13.

ARGVTE DICTA ET RESPONSA.

S. VINCENTIVS.

PAuca in hanc rem alio in loco diximus, vbi de acutè Dictis particulatim egimus: quorum pleraque huc reuocari, & ex his nonnulla eodem reduci poſſunt. B. VINCENTIVS, vt ab eo ſumamus initium; in equuleum à Daciano ſublatus, ac per ludibrium roganti, Vbinam es? *In ſublimi*, magno animo reſpondit, *vnde te terrena poteſtate tumentem, altior deſpicio.* Aug. Serm. 12. & 13. de SS. & in vita eiuſ.

S. IGNATIVS.

Vincentio meritò adiungetur, qui eiuſdem etiam certaminis victor, IGNATIVS. Romæ quippe ad beſtias damnatus, dum in Theatrum productus rugitum perciperet leonum; alacri vultu vocéque; *Frumentum*, ait, *Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar.* Verus IGNATIVS, qui diuini amoris igne ſuccenſus, cupiebat cum Apoſtolo diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Euſeb. lib. 3. hiſt. Eccleſ. cap. 30.

S. ANASTASIVS MARTYR.

E cuſtodia eductus, cùm Idolis immolare compelleretur, rogat tyrannum, Quibus? eóque dicente,

te, Igni, Soli, & Lunæ; dixit ſubridens, *Ergo etiam montibus, collibus, & pecoribus, omniq́ue ſeruituti hominum: quibus imperare iuſſi à conditore, non parêre.* Sur. tom. 1. in vita.

S. EPHRAEM.

Claudet hunc ordinem EPHRAEM. qui cùm Edeſſæ ageret, ac cibum ſibi pararet, à meretrice per feneſtram patentem deſpectus eſt. quæ cùm impudentiùs inclamaret, Benedic Abba: & indecoro cum riſu interrogaret, Quid deeſt cibo tuo? argutè, at modeſtè reſpondit: *Tres lateres, & parum luti, vt hac feneſtra obſtruatur.* Sur. tom. 1. in vita.

ABBAS ANONYMVS.

Sed inſerit ſe etiam iſte. de quo memoriæ proditum, quòd priuſquam ab Abbatis munus euheretur, demiſſo in terram vultu, miram humilitatem & benignitatem præ ſe ferret. at in demortui Abbatis locum communi ſuffragio conſtitutus, vt dignitate, ita & animo vultúque factus elatior. miranti autem cuidam tam ſubitam morum mutationem, reſpondit: *Quòd priùs demiſſo vultu incederem, erat, quòd cœnobij claues quærerem: quibus nunc inuentis, quin me erigo, & ceruicem attollo?* Greg. Richterus axiom. Polit.

S. AGATHA.

Ad fœminas digrediamur: æquè illę cum viris in hac laude illuſtres. Cùm multa de ſuperſtitioſo falſorum deorum cultu præclarè in medium adduxiſſet Chriſti Martyr AGATHA, eámque Quintianus Præfectus à ſententia reducere conaretur, dicebat: *Sit ſicut Venus dea tua, vxor tua: & tu ſicut Iupiter deus tuus.* inſinuans illud Pſal. Similes illis fiant, qui faciunt ea, &c. Sur. tom. 1. in vita.

S. MAR-

S. MARCELLA VIDVA.

Dum eam vir conſularis coniugem peteret, & illa coniugium abnuens, diceret; Si vellem nubere, maritum quærerem ætate magis florentem, non verò hæreditatem, &c. & ille intuliſſet, poſſe ſenes diu viuere, & iuuenes citò mori; eleganter & argutè luſit: *Iuuenis quidem poteſt citò mori, & diu viuere: ſenex diu viuere non poteſt.* Sur. tom. 1. in vita.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Ad alia feſtinat calamus. properanti autem ſe obijcit ALPHONSVS ARAGONIVS: qui Virgiliana lectione occupatus, & quidem vbi de Didonis interitu agit, cùm terræ motus concitaretur, & rem improuiſam admirarentur omnes; *An mirum*, inquit, *vobis videatur, ſi in morte tam celebris Reginæ, terra intremiſcit?* appoſitè & argutè ad rei nouę turbationem leniendam. Panormit. lib. de Geſt. eius.

RVDOLPHVS IMP. AVST. *vide* CVRIOSITAS.

CARNIFEX HORNANVS.

Videbat hic ciues Hornanos (opidi nomen in Batauia) acriùs in eos ſæuire, quos ob Romanæ fidei conſtantiam neci adiudicatos ipſe ad ſupplicijs deſtinatum locum deducebat; ac gentium more, illo rerum ſtatu, varia quemlibet tormentorum genera, quibus rei afficiendi, ſuggerere: non ſine acri ſale, *Malum!* inquit, *haudquaquam deinceps mea opera indiget Senatus Hornanus, cuius ciues tam accuratè tortorum officio perſunguntur.* Ex manuſcrip. Martyr. Holl. P. Opmeri.

Vide infrà ARTIVM CONCERTATIO.

ARROGANTIA, *vide* SVPERBIA.

ARS EIVSQVE DIGNITAS.

PIVS II. PONT. MAX.

QVanta res ſit ingenuas pectus coluiſſe per artes, vt canit Ouidius, clarius eſt, quàm vt multis confirmemus: ne tamen ab inſtituto noſtro diuertamus, quanto in pretio apud viros magnos Artes ingenuæ habitæ, paucis comprobabimus. PIO II. Pontifici tanto in honore erant artium omnium moderatrices Bonæ literæ; vt cùm de illis mentio incidiſſet, crebriùs in hanc vocem erupeit: *Plebeis argenti, Nobilibus auri, Principibus gemmarum loco literæ eſſe deberent*. Sciebat prudentiſſimus PONTIFEX, iis ingenium molliri, & ſolas eripi à nullo poſſe. Platin. in vita.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Queri mecum etiam ALPHONSVS videtur, & ne prætereatur metuere. Ad ſummam quippe eius laudem facit, quantus bonarum artium exſtiterit indagator, recenſere. Interrogatus aliquando, librisne, an armis maiorem gratiam deberet; *Ex libris*, ait, *arma, & armorum iura didici*. inſinuans ſe libris, & quæ in iis doctrinæ, acceptum referre, quidquid haberet induſtriȩ: ac vero verius eſſe illud Naſonis:

Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis.

Panorm. lib. 4. de Geſtis eiuſd.

LADISLAVS.

Quo tempore Fredericus Imperialibus infulis à Nicolao V. Pontifice Romȩ cingebatur, LADISLAVS ætate non mente puer, clamitabat ſæpiùs: *Homines mihi non videntur, qui bonas literas ignorant*. Iudicabat, & id rectè, tum demum homines

E à bru-

à brutis animantibus differre, quando animũ honeſtarum diſciplinarum vomere excoluiſſent. Æn. Syl. lib. 3. Com. de Geſtis Alph.

Vide APOPH. *de* DOCTRINA & ANIMI CVLTV. *Item de* DOCTRINA IN PRETIO HABITA & LIBRIS.

ARTIVM CONCERTATIO.

LEO X. PONT. MAX.

NOn tantùm liberalium Artium ſcientiam habuiſſe quibuſdam gloriæ & laudi datur; ſed & eam tempore & loco depromſiſſe. Exemplo ſit LEO X. PONT. verus Muſarum patronus, qui ſeriјs & grauiſſimis ſuis negotiis gaudia quandoque & ludicra interponens, verſibus ex tempore cum Camillo Querno, qui ſe Archipoëtam iactabat, certare poterat. Dum namque menſæ LEONIS de more adſtanti, penſum perſoluere duorum carminum, foret imperatum; ilicò in hoc erupit:

Archipoëta facit verſus pro mille poëtis.

cúmque ad ſecundum hæſitaret, inexſpectatò LEO hoc pentametrum ſubiunxit:

Et pro mille aliјs Archipoëta bibit.

Quernus verò dum ſe recolligens ſubijceret:

Porrige quod faciat mihi carmina docta Falernum.

LEO repentè à Virgilio mutuatus, Quernum, quòd præ nimio potu podagricus eſſet, illudés, concluſit:

Hoc etiam eneruat debilitátque pedes.

Iouius in Elog. & Theatrum vitæ hum.

EOBANVS HESSVS POETA.

Ille etiam cum Sinapio certamen iniјt, vter diſtichon plurium pedum ex tempore depromeret; Sinapio

Sinapio hexametron proferente, EOBANVS ita orſus:

Mille boues paſcunt, vitulorum millia mille,
Muſca ſuper vitulum quemlibet vna ſedet.

&, *En victor abeo,* inquit: *nihil enim refert metricine pedes eſſent, an verò ζωτικοὶ intelligerentur.* Theat. vit. hum.

GEORGIVS SABINVS & STIGELIVS POETÆ,

Ad conuiuium vocati, ab accumbentibus vt verſibus concertarent impulſi. SABINVS ætate & dignitate prior, cœpit:

Carmina conſcribant alij dictante Lyæo,
Multa ſit in verſu cura labórque meo.

quod STIGELIVS citè excipiens, ac carmen inuertens, ait:

Carmina conſcribant alij dictante cerebro,
Nulla ſit in verſu cura labórque meo.

quis non vtrumque vitulâ dignum iudicauerit? Ibidem.

ANONYMVS GERMANVS.

Addam & aliud non minùs ingenioſum quàm facetum. Orta erat contentio inter quoſdam, an equeſtre ſtudium literario cederet; an verò è conuerſo. Equites mira in ſuum fauorem adducunt: quę reſumens, qui fors aderat, homo literarum non expers; *Quid*, inquit, *vos ipſi agnoſcitis equeſtre ſtudium inferius ſtudio literarum. ideò enim abiectis caudis equinis, quas olim equites geſtare ſoliti, pennas vobis imponitis; eásque in vertice aliàs inglorio, tamquã trophæum à literatis poſitum, ſtatuitis.* Pennas enim, ſcribendi artificium, ioco interpretabatur. Georg. Sab. lib. 13. Metamorph.

ASSENTATIO. *vide* ADVLATIO.

ASSIDVITAS. *vide* INDVSTRIA, & LABOR.

ASTROLOGIA.

ANONYMVS EX ALPHONSI COMITATV.

NOn pauci hanc artem meritò deſpexerunt, cùm quòd incerta ſit, & coniecturis dumtaxat habeatur eius certitudo; tum quòd inutilis & vana. Senſerat hoc Alphonſus Rex, quem ſæpiùs in teſtem adduximus. de eo enim cùm inter nonnullos quæſitum eſſèt, cur preter morem (erat enim in omne hominum genus munificus & liberalis) ſolos Aſtrologos præteriret: neque enim tales vnquam in Curia eiuſdem viſi: quidam adſtantium quo Rex familiariter vtebatur; *Sidera*, aiebat, *ſtultos regunt, impelluntque: ſapiens aſtris imperat.* Stultos ergo Principes, Aſtrologos honorare conſequens eſt; non verò ſapientes, inter quos nomen Alphonſus obtinet. Æn. Syl. lib. 4. Com. de Geſtis Alph.

ANONYMVS, & ASTROLOGVS CANDIDVS.

CANDIDVS dum ſe plurima ex ſiderum adſpectibus cognouiſſe iactaret, & de multis rerũ euentibus admonitum diceret, quidam non illepidè; *Certè*, inquit, *miror, quòd aſtra cùm ſciant & videant vxorem tuam non ſatis pudicam, te tamen de eo non commonefaciant.* facetè eum redarguens, quòd aſtrorum curſus & ordinem ſectans, vitæ ſuæ & coniugij ordinem negligeret. quo ſenſu dicebat aliquando Bias, ridiculos eſſe Aſtronomos, cùm non videant piſces iuxta ſe in litore nantes, illos qui in cælo ſunt, videre ſe dicant. CANDIDVM autem

tem hoc Epigrammate deſcripſit Thomas Morus, quod his ſubnectere non erit à propoſito alienum:

Sæpe ſuam inſpectis vxorem CANDIDVS *aſtris,*
Prædicat en vates omnibus eſſe bonam.
Inſpectis iterùm, poſtquam vxor adultera fugit,
Prædicit vates omnibus eſſe malam.
Omnibus ergo vxor quòd ſe tua publicat; id te
Aſtra licet videant omnia, nulla monent.

ANONYMA MVLIER.

Nec aliter iudicauit, exigui aliàs iudicij mentiſque, muliebris ſexus. Nam cùm Aſtronomi cuiuſdam ancilla, dominum ſuum aſtris nimium curioſè intentum in cloacam cœno refertam incidiſſe aduertiſſet, in cachinnum ſoluta, tantum abeſt vt de extrahendo cogitaret, vt diceret: *Meritò ac iure illud tibi euênit: qui cùm iuxta pedes poſita ignores, cæleſtibus contemplandis animum adijcis.* Hoc ipſum Thaleti accidiſſe, auctor eſt Stobæus. Cautè ergo Alciatus in Emblematibus, adducta Icari fabula, monet:

Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

Auct. Serm. conuiual.

ASTVTIA BONA AC MERITORIA.

EVSEBIVS VERCELLENSIS EPISC.

QVemadmodũ ASTVTIA fraudis doliq́ue cõſcia, improbanda eſt; ita ea ſummoperè probanda, quam prudentia & pietas comitatur. Talem exhibuit EVSEBIVS Vercellenſium Antiſtes, cùm Arianos à Dionyſio Albanenſi Epiſcopo ſub-

ſcriptionem ſui dogmatis per fraudem extorſiſſe accepiſſet. Ille etenim artem arte deluſit, dolúmque fraudulentum prudenti aſtutiâ compenſauit. Finxit autem ſe quoque eiuſdem opinionis cum Dionyſio. hinc ab Arrianis ſubſcriptionum indicem accipit, vt & ipſe illi ſua ſignatura adſtipuletur. verùm vt vidit Dionyſij nomen inter primos; quaſi ad rem nouam ſtomachatus, *Vos*, ait, *Patrem in diuinis Filio maiorem dicitis, & cur iuuenis ille, meus quandoque diſcipulus, hîc me præcedet? non id decet, aliam itaque ſchedulã conficite, in qua ſuo ordine quiuis ſubſignet.* Dixerat: cùm Arriani hæc bona fide & ad mentem eorum ita dici autumantes, chartam lacerant, & aliam ad EVSEBIVM deferunt à nouo ſignandam. Quibus ille ſubridens, *Nec ego*, inquit, *nec filius meus Dionyſius, veſtris impietatibus ſubſcribemus* Ex quo facto ita concludit Ambroſius: Cùm dicat Euangelium in hac generatione prudentiores filios tenebrarum filijs lucis, ecce hic ipſis tenebris prudentior filius lucis inuentus eſt. Ambr. Serm. 69.

TIMOTHEVS PRESBYTER ALEX. & MERETRIX.

Accuſatus Athanaſius quòd mulierem conſtupraſſet, vocatur cum illa ad concilium Epiſcoporum. cúmque ab Arrianis ſubornata impudenter Athanaſio concubitum obiiceret, TIMOTHEVS presbyter Alexandrinus (ita enim cum Athanaſio conuenerat) mulierem affatus, *Egon*' inquit, *te compreſſi mulier*? cui illa; *Tu ipſe: numquid tali loco & tempore?* ita exploſa meretrice, & accuſatio ridicula apparuit, & Athanaſij innocentia comprobata eſt. Quâm ſcitè Comicus:

Falla-

Fallacia alia aliam trudit,
Aſtutum fallere difficile eſt.

Sozomen. lib. 2. cap. 24.

Constantinvs Imperator.

Celebre etiam illud quòd ſequitur. hic enim ſub Imperij ſui exordium, periculum facturus quinam è domeſticis orthodoxam fidem amplecterentur, qui verò ab eadem deſciſcerent; conuocatis omnibus, *Qui,*inquit, *dijs ſacrificare voluerint, ſummo apud me honore manſuri ſunt: qui verò id recuſauerint, ilicò aula mea abſcedant.* Quibuſdam itaque Catholicorum aulâ exeuntibus, alijs verò dijs thura ponentibus; hos à ſe reiecit, illos velut domeſticos ſuos ſummo honore eſt proſecutus. Ecquis hîc rurſus in Ambroſij ſententiam, quam ſuperiori exemplo recenſuimus, non deſcendat? Euſeb. lib. 1. cap. 11.

AVARITIA.

Iesvs Christvs.

INnatũ humano generi Avaritiæ malũ, quam omnis improbitatis Metropolim dicebat Bion, feram peſſimam Diogenes, noſtro etiam operi inſerimus, vt eiuſdem perniciem euidentibus exemplis demõſtremus. Magnoperè autem eam cauendã prouidè nos docuit Dei filivs: quem dum de rebus grauibus differentem, importunè quidam è turba compellaret, fratrem moneret vt ſecum hereditatem diuideret; reſpondit: *Videte & cauete ab omni auaritia: quia nõ in abundantia cuiuſquam vita eius.* rerum quippe affluentia, non cauſat in homine vitam, at ſæpiùs mortem. Luc. cap. 12.

S. ÆGIDIVS.

Ille quoque inſignis Auaritiæ impugnator, cùm de auaris mentio incidiſſet, roganti, cui eos aſſimilari arbitraretur; *Talpæ*, reſpondit: *hic enim nullum theſaurum credit, niſi in terra, quam excauat & inhabitat.* Ex aureis Sent. Ægidij.

PIVS II. PONT. MAX.

Nec minùs ille Auaritię vitium inſectatus. cùm enim adſtantium quiſpiam auaros nemini prodeſſe dixiſſet; ille, *Verè nulli niſi poſt mortem proſunt*, adiecit. Hinc benè à SS. Patribus per porcũ hieroglyphicè Auaritia deſignatur; qui dum viuit, eo quòd lanam non proferat, ad nihil vtilis: ita etiam auarus munificentiæ lanam non producens, amicos, imò & ſeipſum neſcit; nec illis, niſi mortuus, benefacit: vt eſt apud Salomonem in Prou. Ex lib. Rerum memor.

THOMAS MORVS.

Vt ad Ciuilem ordinem tranſeamus. primus in eo THOMAS MORVS, qui rogatus aliquando, cui ſimilem diceret auarum; *Cani*, reſpondit, *in præſepi.* Ille enim nec fœno veſcitur, nec vt equus eo veſcatur ſinit: ita etiam auarus congeſtas opes ſeruat, nec ijs vti alium patitur. Idem Apophthegma hoc Epigrammate pręfatus Auctor complectitur:

In præſepe canis fœno nec veſcitur ipſe,
Nec ſinit, vt fœnum qui cupit, edat equus.
Seruat Auarus opes, opibus non vtitur ipſe:
Atque alios vti qui cupiunt, prohibet.

Epigramm. Mori.

IDEM

Rogatus, cui Auaritiam aptiſſimè compararet; *Igni*, reſpondit: *qui quantò plus lignorum depaſcit,*

tantò

tantò feruentior ſit ad plura depaſcenda. Auaritia namque hydropis inſtar, ſibi indulgens creſcit.
——— *multa petentibus Deſunt multa,*
&: *Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.*
Thomas Staplut. in vita.

HIERON. STRIDONENSIS.

Huius etiam non minùs celebre dictum. de Auaris namque verba faciens, *Auaro*, inquiebat, *æquè illa quæ habet, quàm quæ non habet, deſunt.* anxiè enim ſuas opes requirit, quæſitis verò abſtinet, & vti timet. Fulgoſ. lib. 7.

IOAN. BVGHENHAGIVS.

Hic autem verus impoſtor non immeritò ad calcem adiectus. abdicata namque Religione & Fide, Apoſtata Lutheri veneno imbutus, colubri inſtar, miſerorum ſanguinem ſitiebat. Ad Daniam ergo ſe conferens vt zizania in medio tritici ſeminaret; auri cupidus, falſitatis & impietatis ſuæ dogmata Sycophanta pecunijs vendidit. vnde emenſo Baltici maris ſinu, dum Cherſonenſe litus attigiſſet, conceptam animo improbitatem peperit. dicebat enim: *Tu meum habeas Dania Euangelium, ego tuos nummos. vale.* En nouos Pſeudoprophetas, etiam Deũ ipſum cõmutare pecunijs paratos. Inc. auct.

Vide titulum de PECVNIARVM CONTEMPTV.

AVLICA VITA. AVLICI. AVLA.

CONSTANTINVS IMPERATOR.

HEliotropium cum ſole circumagi quocumque ſe ille mouerit, teſtis eſt Plinius. ad eundem modũ Proceres aulicos ad Regis Principiſve

ingenium, etiam contra rectam rationem propendere, quotidiana teſtis eſt experientia. Hinc illi Principum abuſus, & Reipub. defectus, quòd ita quoſuis in ſuam Curiam, imò & ad aures admittant. Videbat id CONSTANTINVS IMPERATOR, qui Principum aulas improbis hominibus refertas intuitus, *Apagite*, inquiebat, *tineæ & ſorices Palatij* Quid prudentius à prudenti Imperatore dici potuit aut debuit? Niceph. interp. & Scholiaſt. lib. 8. Eccl. hiſt. cap. 14.

ALEXANDER SEVERVS.

Hunc, grauium ſcriptorum veſtigijs inhærens, Catholicorum cœtui annecto; licet plures eum inter Ethnicos referant. vt vt eſt, plura certè Chriſtiano homine digna, ſub vitæ finem & fecit & dixit. Inter alia, vrbem & domum ſuam hominibus non neceſſarijs purgabat, inter quos Aulicorum plures recenſebat. dicebat autem: *Malus pupillus eſt Imperator, qui ex viſceribus prouincialium, homines Reipub. inutiles aleret.* Ælius Lampridius in Alex. Seuero.

ANONYMVS.

Quidam Aulę ſectator aſſiduus, iniuriarum Palatinarum patientiſſimus, cùm rogaretur, quomodo rariſſimam rem in aula conſecutus eſſet; *Iniurias*, reſpondit, *accipiendo, & gratias agendo.* Dixit fortaſſis in hunc ſenſum aliquando Perſius:

——Vide ſis, ne maiorum tibi fortè
Limina frigeſcant: ſonat hîc de nare canina
Littera.

Bruſon. lib. 1. cap. 5.

ALPHONSVS ARAGONIVS.

Sentiebat etiam hic, quanta eſſet in aulis Principum,

pum, aſſentatorum aulicorúmque pernicies. Ex Sicilia namque nauem ſoluens, vbi in altum proceſſiſſet, vidit garrias aues circum triremem natantes, & bolos à nauigantibus proiectos accipientes, ac ilicò auolantes. has cùm amicis digito monſtraſſet; *Perſimiles*, ait, *ſunt garrijs iſtis aulici aliquot mei, qui ſimulac concertantes à me beneficium accipiunt, ſtatim aufugiunt*. Notauit veros aulicorum mores, qui fideles ſe Principibus præſtant, quoad doloſi ſpes affulſerit nummi. Panorm. lib. 1. de Geſtis Alph.

FREDERICVS KHVN GERMANVS.

Vnicam autem gratiam in Principum aulis dormire, ſuo dicto confirmauit iſte: videbat aſſiduitatem & diligentiam cuiuſdam Cancellarij Imperatoriȩ Maieſtatis; & ſubridens, *Quid*, inquit, *domine Cancellarie, tam ſtrenuus & aſsiduus es rebus aulicis componendis? Eadem eſt gratia cacanti in medium conclaue, & euerrenti.* notans lentas aularum gratias; quodque verus ſit hic rithmus:

Κύειν, qui ſennêre, canunt, ἐλέησον, in aula.

Philip. Camer. in Poſtil.

THOMAS MORVS CANCEL. ANGL.

Hinc benè & doctè ille, cùm Epiſc. Roffenſis ei ſtatum & ordinem in aulâ gratulatus eſſet, *In aulam*, ait, *inuitus veni: & in eadem non minùs malè hæreo, quàm quiſquam equitandi inſolens hæret in cella.* Meminerat, vt erat lectionis magnæ, illius Lucani:

——*Exeat aula,*

Qui volet eſſe pius. Virtus & ſumma poteſtas
Non coëunt.

Th. Staplet. in vita, cap. 7.

BAPTI-

BAPTISMVS.

IESVS CHRISTVS.

SAlutiferæ curationis auxilium, quod reuelante gratiæ tempore (vt loquitur Beda in Lucam) contra peccati vulnus BAPTISMVS præſtat, hoc loco referamus, huius operis ordo poſtulat. Cuius quidem dignitatem ac ſupremam neceſſitatẽ eiuſdem primus auctor & inſtitutor CHRISTVS IESVS, paucis inſinuauit: dum Nicodemo, qui ad ſe nocte venerat, inquiſiturus, quomodo homo denuò naſci poſſet, eo quòd Chriſtus neceſſarium docuerat ad ſalutem renaſci; reſpondet: *Niſi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* quibus & Baptiſmi vtilitatem, atque abſolutam neceſſitatem, quoad omnes omnino, non eam quam præcepti vocant Theologi, ſed quam medij, explicatè inſinuat. Ioan. c. 3.

IDEM.

Quia tanta futura erat ad ſalutem eius neceſſitas, hinc poſt reſurrectionem ad Patrem tranſiturus, cùm diſcipulos ſuos per vniuerſum orbem mitteret, vnicum hoc mandatum dedit; *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* quo dicto & Sacramenti neceſſitatem docuit, & formam eſſentialem, ac Sacramenti neceſſitate (vt habet phraſis Theologorum) neceſſariam, expreſſit. Matth. cap. vlt.

S. PETRVS APOST.

Ille etiam poſt acceptum Spiritum ſanctũ cùm habita inſigni illa oratione de Chriſto, eiuſq; reſurrectione, quidã de circumſtantibus dicerent, Quid facie-

faciemus viri fratres? reſpondit: *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrûm in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum; & accipietis donum Spiritus ſancti.* en geminus Baptiſmi effectus: peccatorum remiſſio, & gratiæ infuſio. Act. cap. 11.

EVNVCHVS CANDACIS REGINÆ ÆTHIOPVM.

Quàm prudenter & prouidè iſte Ieroſolymis in patriam rediturus Philippum in ſuum currum exceperat! Et edoctus ab eo Chriſtum, dum ad riuum quendam veniſſent; *Ecce aqua*, inquit Philippo, *quis prohibet me baptizari?* Cui ille: *Si credis ex toto corde, licet.* inſinuans, adultis vt Baptiſmi effectũ conſequãtur, opus eſſe vera fide. Act. c. 8.

S. SYLVESTER.

Neque hunc latuit diuina illa, quam per BAPTISMVM conſequimur, ritè eum ſuſcipientes, virtus. Conſtantinum namque Imperatorem ſacro fonte expiaturus, ipſum Lauacrum manu oſtendens, & Sacramenti veram ſignificationem exponens; *En hanc aquam*, inquit, *Imperator: hæc diuina virtute per viuificæ Trinitatis inuocationem concepta, quemadmodum extrà, corpus hominis abluit; ita etiam animam intrà, à ſordibus & inquinamentis mundanis, ſplendidiorem radijs ſolaribus efficit.* quod eſſe veriſſimum in ſe optimus Princeps expertus eſt. Niceph. lib. 7. Hiſt. cap. 33.

VICTOR PROCONSVL CARTHAG.

Tempus vireſque deficerent Diuina narrantem. Ciuilis ordinis, & quidem vtriuſque ſexus, exempla adducantur. Quid autem de VICTORE ciue & Proconſule Carthaginenſi dicam? ille ad negandam fidem Orthodoxam à Carthaginenſi Dominatore ſolici-

ſolicitatus, memor eius quod in Baptiſmo ſeruare ſpoponderat, indignabundus, *Me*, ait, *omni tormentorum genere Rex diſcrutiet: ſi conſentio, fruſtrà Chriſti Baptiſmate initiatus ſum.* V. ct. lib. 3. Hiſt. Vandal.

CLODOVÆVS REX FRANC.

Hunc Clotildis vxor crebriùs, at in vanum, de Baptiſmo ſuſcipiendo, adhuc Gentilium erroribus imbutum, adhortabatur. Tandem cum Sueuis & Alemannis ſigna conferens, cùm ſibi totique exercitui ſummum diſcrimen imminere videret, ac deorum ſuorum numen nequicquam imploraret; profuſis lachrymis, & oculis in cælum elatis, *Jeſu Chriſte*, ait, *quem Clotildis vxor mea colit, ac Dei Filium prædicat, ad te confugio. Tu mihi ſi adfueris propitius, & ſentiam reipſá eam virtutem quam tibi deuoti de te prædicant; me totum tibi tradam, tuumq́ue Baptiſmum ſuſcipiam.* Orationem & votum Deo acceptum fuiſſe & probatum, memoranda ac celebris victoria declarauit. Hincmarus in vita S. Remigij.

S. DIONYSIA.

Agite & fœminei generis prudentiam viri æmulamini. Habuit ſuas easq́; memorabiles vetus Lex; ſed quid illæ ad noſtram DIONYSIAM? Quam nullis cruciatibus potuerunt Arriani Vandali in ſuum pertrahere errorem. at inter plagarum ictus, dum vnicum filium, cui Maioricus nomen, ætatis tenellæ, pœnarum timore trepidantem cerneret, eum confortabat confirmabatque, dicens: *Memento fili, quòd in nomine SS. Trinitatis, in matre Catholica baptizati ſumus. Ne perdamus indumetum noſtræ ſalutis, ne veniens inuitator veſtem non inueniat nuptialem.*

ptialem. Quis non hanc vocem meritò exoſculetur? quis non rem ipſam ſedulò imitetur? Monet itaque Hymno 6. Cathemer. Prudentius:

Cultor Dei memento,
Te fontis & lauacri
Rorem ſubiſſe ſanctum,
Te Chriſmate innouatum.

Vict. Vticen. lib. 3.

BARBA.

FRANCISCVS BORBONIVS.

OCcurrit nunc de corporis ornatu, qui in BARBA etiam conſiſtit, breuibus agamus. Cùm pro Rege Galliarum contra Carolum V. bello præeſſet FRANCISCVS BORBONIVS, iuuenis adhuc & imberbis: Marchio Guaſtanus ei illudens nuntiauit, quòd nimis exigua barba veſtiret mentum, vt cum eo congrederetur. cui BORBONIVS: *Non barbis pugnandum, ſed enſibus.* Corozetus.

ANONYMVS.

Haud ſecùs alius quidam hoc noſtro æuo, cuius nomen de induſtria non addimus, vir alioquin non paruæ eruditionis; cùm in re ſeria ſuam mentem explicaret, reprehenſus à cauillatore ſibi aſſidente, ea de re iudicaret, vbi barba excreuiſſet promiſſior, reſpondit: *Hem homo barbate; non barba iudicium fert, ſed mentis ſagacitas: neque barbis cauſa defenditur, ſed linguis & rationibus.*

LEGATI ANONYMI.

Ferunt LEGATOS quoſdam à Venetorũ Senatu miſſos olim ad Henricum Franciæ Regẽ: qui, quòd eos parùm adultos barbatoſque conſpicaretur, vix reſpon-

reſponſo dignatus eſt: adijciẽs etiam, *Maturius hac de re iudicium feretis, vbi barba veſtra maturior fuerit*. Verùm alter illorum ſe à Rege exceptos intelligens, in hunc ferè modum, ſcomma in eum retorſit:

Si promiſſa facit ſapientem barba, quid obſtat
Barbatus poſſet quin caper eſſe Plato?

Ex lib. Rerum memorab.

CAROLVS V. IMP.

Quod Alexandro Macedonio attribuit Plutarchus, idipſum noſtri ſæculi, imò & fortaſſis futuri Alexandro, CAROLO V. adſcribunt, qui eiuſdem Facta Dictáque memoranda poſteritati conſecrarunt. Hic igitur dum graue illud bellum gereret cum Franciſco Rege, & iam omnibus ad prælium ineundum paratis, ab Equitatus primario ductore rogaretur, an aliud fieri imperaret; *Nihil*, inquit, *quàm vt enſes aptetis radendis Gallorum barbis*. Inſinuabat autem cominus, non eminus pugnandum: quo in genere pugnæ barbæ impedimento ſunt, ne illa hoſtis hoſtem apprehendat. Ex vita eiuſdem.

CIVIS BASILIENSIS ANONYMVS

Percontanti, cur tam protenſam barbam enutriret, reſpondit: *Vt intuens hos meos pilos, me non mulierem, ſed virum intelligam*. Barba quippe virum ornat, monetque non niſi virilia aggrediatur. Hinc benè in Metamorph. Ouid.

Turpis equus niſi colla iubæ pendentia velent,
Pluma tegit volucres, ouibus ſua lana decori eſt,
Barba viros hirtæque decent in corpore ſetæ.

Conr. Lycoſth. in Apophth.

BARBA-

BARBARIES.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

ATtingimus BARBARIEM: ſed quantum eam execrati viri ſapientes! Certè ALPHONSVS ARAGONVM REX, intuitus Syracuſanum equitem agreſtibus moribus, Barbarum eum nuncupabat. at is Barbari nomen ægriùs tulit. cui Rex: *Ego non à genere, ſed moribus Barbarum ſoleo definire.* Nobilem exiſtimabat illum, quem nobilitat ſua virtus. Panorm. lib. 1 de Geſtis eiuſdem.

SIGISMVNDVS IMP.

In Conſtantienſi Concilio reprehenſus à Cardinale Placentino, quòd contra Grammaticorum præſcripta verba quædam pronuntiaſſet, non minùs ſcitè quàm feſtiuè, *Placentine*, ait, *ſi ſupra leges ſumus, quare ſupra Grammaticam eſſe non poſſumus? Placentine, Placentine, quibus places, placeas; mihi certè non places.* Auctor Serm. conuiual. & Chronica Germ.

BARTOLVS IVRISCONS.

Ille Iureconſultorum neotericorum princeps, vti cętera benè, ita hoc malè, cum ſummo tamẽ applauſu, dixit: *De verbis non curat Iuriſconſultus.* Lud. Viues lib. 1. Corrupt. diſcipl.

BEATITVDO. *vide* GLORIA CÆLESTIS.

BELLI STVDIVM.

IESVS CHRISTVS.

BELLI commodum perniciemque aggredimur. neque enim ſemper ſuo fructu caret MILITIA, cum moderatione & legitima auctoritate ſuſce-

pta, ſine quibus tamen non attingenda. Quod Redemptor mundi CHRISTVS breui compendio inſinuauit, quando ad montem Oliueti, à Iudæis apprehenſum, Simon Petrus educto gladio vindicare de vi illata nitebatur; aiebat enim: *Conuerte gladium tuum in locum ſuum: omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt*. Qui nimirum ſine legitima poteſtate eum acceperint, ſed propria auctoritate, ac quaſi à ſeipſis: neque ad cōſeruandam iuſtitiam, ſed in vindictam: exigit enim iuſtitiæ ratio, vt tales ſimiliter gladio pereant; iuxta præceptum Dei, Geneſ. cap. 9. Matth. c. 26.

RVDOLPHVS IMP. AVSTRIACVS.

Ciuiles attingimus, & quid illi ex Bello commodi retulerint. Ad gloriam quippe conſequendam non parum facere Armorum decus, exemplo eſt RVDOLPHVS IMP. Auſtriacus: qui dum victum à ſe Bohemiæ Regem excepturus, fidemque ab eo accepturus eſſet, monitus ſe regio cultu trabeaque adornaret, eò quòd Bohemus ſe ſplendida veſte foret exhibiturus; renidens, *Abſit*, inquit. *Rex Bohemiæ toties meam gryſeam togam exploſit; nunc illa ipſummet explodet*. & ad ſuos conuerſus; *Vos*, inquit. *arma & equos expedite, accinctique & inſtructi, vt ad pugnam ſtate. Decus Teutonicorum armorum, non veſtium, aduenis iſtis oſtendite: hoc me vobiſque dignum.* Refert I. Lipſius Monit. Polit. lib. 2. cap. 17.

ANTONIVS A PRATO CANCELL.

Senſerat identidem iſte, belli incommodo ſuum etiam adeſſe commodum. Nam Franciſco I. Gallis imperante, quidam Mediolanum funditus diruendum ſuadebant. ad quod Cancellarius; *Minimè*

verò

verò rectè illud, inquit: *quin potiùs vt vitioſi humores è corpore pharmaco pelluntur, ita bello Mediolanenſi Gallia ab improborum fæce purgabitur.* Ægid. Corroz.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Iuſtiſſimas ob cauſas Bellum geri poſſe, pietatis & iuſtitiæ amans REX ALPHONSVS declarauit. Piceno etenim ſedi Romanæ rebellanti, pro Eugenio Pontifice bellum fecit, & ad priſtinum iugum Picenum reduxit. Quid rependeret Pontifex? vrbes aliquot offert. Renuit ille: &, *Non*, inquit, *prædæ aut quæſtus, ſed Eccleſiæ gratia hanc expeditionem ſuſcepi.* Significabat autem, non niſi pro aris & focis, patriæ ac religionis defenſione, bellandum. Panormit. lib. 3. de Geſtis eiuſdem.

ANONYMVS.

Cùm autem pacatis tranquilliſque temporibus maximè à domeſticis turbetur Eccleſia, nō ita malè ſenſiſſe dicendus eſt is, cui frequens in ore: *Bellum Turcicum pax eſt Eccleſiæ.* Inſinuabat pleroſque Principes, præſertim Germaniæ, niſi eo occuparentur, in Eccleſiam inſurrecturos. Gregor. Richt. in Axiom. ſacris.

BELLICA FORTITVDO,
vide FORTITVDO BELLICA.

BENEFICENTIA.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

BENEFICENTIÆ nunc commemorationi aliquantum vacemus. illius enim gratus inter homines vſus, quippe quę eos Deo (cui proprium benefacere)

nefacere) reddit maximè ſimiles. ALEXANDER SEVERVS, quem probabili coniectura inter Chriſtianos annumerari poſſe ſuprà diximus, vſque adeò in omnes beneficus exſtitit, vt etiam de ſe nihil meritos ad petendum quippiam inuitaret, diceretque: *Quid eſt quod nihil petis? An me tibi vis fieri debitorem? Pete, ne priuatus de me querare.* agnoſcebat Principes viros maximè præ alijs decere beneficentiam. Pont.cap.11. de Liberal. Æl. Lampr.

IDEM

Percontanti, quiſnam videretur ſibi Rex optimus; *Qui*, ait, *amicos muneribus retinet, & inimicos ſibi beneficijs conciliat.* Max.Serm.9.de Magiſtrat.

ALPHONSVS REX.

Nec defuit huic iſto in genere ſua laus. Intelligebat quoſdam acceptis à ſe beneficijs ingratos eſſe: &, *Eſto*, inquit, *nequaquam tamen effecturi, quo minus ipſe & humanus ſim & beneficus.* Conſiderabat non eſſe prudentis, ob malorum ingratitudinem, bonis deſinere eſſe beneficum. Panormit. lib.1.de Geſtis eiuſdem.

IDEM.

Quinimò, venientibus ad ſe Ioannæ Neapoleos Reginæ oratoribus, vt eam contra Martinum V. Pont.Max.qui indignam quę feudatarium Eccleſię regnum obtineret iudicabat, defenderet, acquieuit. diſſuadentibus verò conſiliarijs, vt qui durum & anceps fore bellum indicarent, reſpondit: *Hercules etiam non rogatus laborantibus ſubuenire conſueuit. dignum igitur vt & ego fæminæ aſſiſtam, & tantoperè roganti opem feram.* Ibidem.

Vide de eodem Apophth. de AMICITIA.

IDEM

IDEM

Progredi volenti curſum rurſus ſiſtit: iniquum enim futurum exiſtimo, aliquam eius laudem ſilentio præterijſſe. Cumque (vt conſtat) naturæ fuerit admodum beneficæ, quod mente retinebat, crebriùs verbis exprimebar, dicens; *Oblatrantibus canibus & rebellantibus, offula obyciendam.* Intelligebat autem maleuolos homines beneficiis vincendos. Pontan. cap. 30. de Liberal.

LVDOVICVS XI. FRANC. REX.

Ille item, præſertim in eos qui vitæ aut operum ſanctitate præfulgerent, admodum beneficus & liberalis. cauſam verò rogatus; *Quia*, inquiebat, *horum precibus, vitæ diuturnitatem conciliari mihi poſſe confido.* Claud. Seiſſellius.

Vide titulum de LIBERALITATE.

BENEFICIVM ECCLESIASTICVM.

CLEMENS IIII. PONT.

QVâ moderatione ac circumſpectione in Beneficiorum Eccleſiaſticorum collatione vſi ſint plerique, paucis videndum: vt exemplum præbeamus iis, qui illa contra primæuam eorundem inſtitutionem, hac ætate, non ſine graui ſcandalo, & bonorum iniuria, in quoſcumque tandem conferunt; affectu humano ſupra rectam rationis regulam dominante. Vix dici poteſt, quantum in hoc genere ſplendoris aſſecutus ſit CLEMENS QVARTVS. Inſtabant apud eum conſanguinei, vt nepoti qui tria Beneficia obtinuerat etiam alterum adiiceret. At ille, tantum abeſt vt inſulſæ petitioni

acquieſceret; quin ſtatim bina ei eripuit, & meritis de iiſdem prouidit; clarè in hanc vocem erumpens: *Non eſt dignus Petri ſucceſſor, qui plus cognationi quàm pietati largitur.* Rarum, & cui neſcias an par exemplum. In vita.

CALIXTVS III. PONT.

Eiuſdem hic dignitatis & mentis. Pluralitatem beneficiorum aſpernatus, priuſquam ad ſacrum Pontificatus culmē attigiſſet, vnico dumtaxat contentus, benè illi & piè deſeruiebat. rogatus autem, cur, cùm poſſet plura accipere, recuſaret; *Quia*, inquit, *vnicam eamque virginem in vxorem peto.* Ex lib. Rer. memor.

ADRIANVS VI. PONT.

De prioribus Italia, de iſto noſtrum hoc Belgium ſe extollet. Ex infimo quippe gradu per ſolam virtutem in id euectus ſupra quod aſcendi nō poteſt, rariſſimè, & non niſi difficulter cognatos propinquoſque ad Beneficia promouebat. Non quidem, quòd ſi idonei eſſent, eis non faueret; ſed quia (vt dicebat) *ædificare Sion ex ſanguinibus nolebat.* docens, ſacris in rebus neceſſitudines ſanguinis & naturæ non eſſe ſpectandas. Onuphrius Panuinus in vita eiuſd.

LVDOVICVS XII. FRANC. REX.

Neque hunc latebat ſui tēporis abuſus ex Beneficiis indignè collatis exurgēs. vnde, vt erat ingenio faceto, cū intellexiſſet indoctos, & ob id inidoneos, ad Eccleſiaſticas Præfecturas euectos; ita cauillabatur: *Quàm eſt potior conditio aſinorum, quàm equorum! Quippe equi curſu defatigantur, vt aſinis Præfecturas Eccleſiaſticas & Præbendas deferant.* meritò indignè ferens, vix vllo habito delectu, quādoque

tam

tam leuiter de Eccleſiaſticis dignitatibus ſine vllo fructu diſponi. Hinc laudanda (& vtinam vbiuis locorum in praxi obtineret!) illa TRID. SYNODI conſtitutio, Seſſ. 22. cap. 4. qua irrita decernitur omnis prouiſio, facta ei, qui habilitates ad eam requiſitas integrè non habuerit. P. Æmil in vita.

BLASPHEMIA.
Et quomodo punita?

IESVS CHRISTVS.

IRreligioſa ſe modò offert conuitiorum iaculatrix BLASPHEMIA: quam dijs Gentium inuiſam docent hiſtoriæ: quid ni etiam vero Deo ingrata & abominabilis? Scripturarum ſeriem percurramus, vbi non ea repreſſa & punita? Quin DOMINVS IESVS ſæpiùs, ac præſertim calumniantibus Phariſæis, Hic non eijcit dæmones, ſed in Beelzebub principe dæmoniorũ: poſtquam eos falſitatis cõuiciſſet, ſubiecit. *Ideò*, ſcilicet vt intelligatis quantũ peccetis, *dico vobis: omne peccatũ*, videlicet aliud, *& blaſphemia remittetur hominibus*, id eſt, facilè poteſt remitti per pœnitentiam: *Spiritus autem blaſphemia non*, id eſt, difficulter, *remittetur*. Blaſphemiam Spiritus vocans eam, quæ cõtra manifeſtam Dei operationem committitur. Hinc addit: Qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, &c. id eſt, qui manifeſta Spiritus ſancti opera dæmoni attribuit, &c. Matth. c. 12. Marc. 3. Luc. 12.

LATRO BONVS.

Suſpenſo vtrimq; cum Chriſto LATRONE, cùm populus ſpectans Chriſto illuderet; vnus de his qui pendebant latronibus, eius etiam dignitati per-

blaſphemiam derogabat, dicens: *Si tu es Chriſtus, ſaluum fac teipſum, & nos.* quem alter increpans, reſpondit: *Neque tu times Deum, quòd in eadem damnatione es?* inſinuans Blaſphemiam, initio ſapientiæ quod eſt timor Domini, aduerſari.
Luc. cap. 23.

CLERICVS ANONYMVS.

Repreſſum per illos; at ab his impiè non impunè tamen vſurpatum Blaſphemię portentum. CLERICVS quidam multa per vim prætendebat, cúmque inſtante prælio, Miſſæ ſacrificio intereſſet, ac fortè illud Euangelium occurriſſet in quo de humilitate diſſerens Dominus concludit: Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, &c. ad circumſtantes, vt erat ambitioſus; *Falſa*, ait, *eſt hæcce ſententia. Nam ſi ego me aduerſarijs meis humiliter inclinaſſem; non tot hodie poſſeſsionum ac clientum copias haberem.* Vah impurum tympanotribam, quem ſecundæ res nimium ſupra ſe extulerant. Petrus Damian. Epiſt. 14. ad Deſid. Abbat. cap. 6.

SACERDOS ANONYMVS.

Æquè, at alio in genere impius ille. Aurelium obſidentibus Gothis, Anianus eiuſdem Epiſcopus vnà cum clero Sanctorum Litanias per vrbis muros decantabat: vidẽs id SACERDOS è captiuis vnus (quem ne captiuitatis iugum ab oris procacitate coërcebat) cùm in acie vrbi vicina verſaretur, vocem intendens; *Caſſa ſpe*, clamat, *duceris Aniane, ſi verbis abigi aduerſarios poſſe credis: eadem precationes validis vrbibus nihil profuerunt.* Audiũt Sancti, & ilicò blaſphemum vita ſpoliant. Greg. Turonenſ. lib. 2. hiſt. cap. 7. Sidonius lib. 8. Epiſt. penult.

IVLIANVS IMP. APOSTATA.

Venio nunc ad IVLIANVM APOSTATAM, cuius inſignes blaſphemias horret animus meminiſſe. Ex Chriſtiano factus Chriſti perſecutor, ex Rege tyrannus, cùm ſuſcepto aduerſus Perſas bello, in ipſo prælio diuinitus (vt putatur) lethale vulnus inter coſtas lanceâ acciperet, ſanguine è vulnere in manum recepto, eóque in cęlum eiaculato, in hæc verba impiè erupit: *Exple iram tuam Galilae* (ita enim Chriſtum per contemptum appellabat) *fateor, viciſti.* & ita infelicem animam non diu pòſt exhalauit. Sozomenus, Ruffinus, Eutropius, Fulgoſ.

FREDERICVS II. IMP.

Quanta & illius intemperies in vita & lingua fuerit, non inquiret curioſiùs, qui conſiderabit vulgare illud, quod frequẽs ei in ore. dicebat enim: *Tres fuère inſignes impoſtores, qui humanum genus ſeduxerunt; Moyſes, Chriſtus, Mahumetes.* non veritus ſentire, quod (vt auctor eſt Arnob. lib. 1. contra Gent.) olim nonnemo improbus: Chriſtũ magum fuiſſe, & ex Ægyptiorum adytis, potẽtiũ Angelorũ nomina habuiſſe. Refert I. Lipſ. Mon. Polit. lib. 1. cap. 4.

ALPHONSVS X. HISPANIÆ REX.

Mitior quidem huius, ſed parum melior vox aut ſenſus. Solitus Prouidentiam identidem culpare, parum ſapienter ac prouidè, *Si principio mundi*, aiebat, *Deo adfuiſſem, multa meliùs ordinatiúsque condita fuiſſent.* Miſelle, quò linguâ & mente abis? at notabile, & hunc regno & priorem imperio priuatos, in publico odio & infamia obijſſe. Ibidem.

ANONYMI.

Relatu non indignum, quod Bononię adſcribunt probati Scriptores. Cùm in conuiuio gallus mira arte aſſatus diſſecaretur, vnus conuiuarum, *D. Petro*, inquiebat, *hunc gallum redintegrare impoſſibile foret.* alius autem, *Quin nec ipſe Chriſtus id poſſet*, ſubiungebat. Ad has voces, res mira! gallus proſilit, & colliſis alis iuſculum quo erat perfuſus in diſcumbentium ora diffudit. Blaſphemi verò leprâ hereditariâ puniti. Vincent. lib. 25. cap. 64. Spec. exempl. recèns editum.

IOANNES ZVVICKIVS.

Iſta alterius, hæc noſtri æui & ſoli: quorum relatione hanc chartam adhuc maculo. Oliuerio Tempelio Hallenſis Hannoniæ opidi expugnationem cogitante, IOANNES ZVVICKIVS homo non religionis ſolùm & vitæ improbus, ſed & linguæ, canere triumphum re infectа, & palàm inclamare cœpit: *Ego meis manibus Hallenſi mulierculæ* (ſtatuam B. Virginis crebris miraculis illuſtrem appellans) *naſum abſcindam.* Audit Diua, & quaſi talionis pœnam machinata, procurat mox vbi ad vrbis muros peruentum, illi ipſi ſcurræ plumbeâ glande naſum auferri. en vindictam: quam perpetuus ſubſecutus eſt ſarcaſmus, iocoſus tamen, inter commilitones, qui hominem identidem ad naſum recipiendum Hallas mittebant.
I. Lipſ. de Diua virg. Hallenſ. cap. 7.

IOANNES RYSSELMANNVS.

Eadem expeditione iſte ſacrilego ore profuderat; *Statuam illam Hallenſis Mariæ, Bruxellam faxo vt deferam* (agebat enim iſthîc præſidiarium) *& igne ſubiecto palàm concremabo.* Audijt & hunc

Virginis filius, atque impio illi blaſphemum in ſuam matrem os, mentúmque & mentem, tormenti ictu abſtulit. Ibidem.

BONA FORTVNÆ.

ALPHONSVS MAGNANIMVS ARAG. REX XVII.

FORTVNÆ BONA, exteriore ſpecie delectabilia, in ſe tamen fucata & mundanam fragilitatem præ ſe ferentia, attingimus: & te, inclyte ALPHONSE, eadem deſpicientem. qui rogatus, quémnam felicem diceres; *Eum*, inquis, *qui, cùm hæc bona fucata ſibi maximè arriſerint, eadem deſerit.* Legerat quandoq; illud Senecæ in Agamemnone:

——— Quicquid in altum
Fortuna tulit; ruitura leuat.
Modicis rebus longius æuum eſt.

Lucius Marinęus Siculus, lib. 11. de Rebus Arrag.

CAROLVS V. IMP.

Iam ætate maturus, ac bello fractus, in Cœnobium regulariū D. Hieronymi ſeceſſerat. ad quem viſendum cùm veniſſet Franciſcus Borgia, ac poſt triduum receſſum pararet, ducentos aureos ab eo dono accepit. qui & dixit: *Exiguum id munus teſtor: ſed iam bonis exutus, priuatam perſonam gero. cuius ſi ſtatum conſideres, numquam à me maius beneficium accepiſſe cognoſces.* Ribadin. in vita Borgiæ lib. 2. cap. 12.

Vide Apophtheg. de CONTEMPTV MVNERVM & PECVNIARVM NEGLECTV.

BONVM.

BONVM.

LVDOVICVS BAVARVS.

DE vero BONO acturis præſentem ſe exhibet LVDOVICVS BAVARVS: qui inquirenti, quænam bonorum nomine intelligenda cenſeret, ait; *Sola bona, quæ honeſta*. Ita ante eum in Paradoxis Cicero. Heu quàm multi ab hoc ſcopo declinant, quibus in ore & corde:

——— *Quærenda pecunia primùm,*
Virtus post nummos. ———

ANONYMVS.

At difficilis inter homines veri BONI cognitio. vnde rogatus vir prudens & diſertus, cur homo faciliùs ad aliarum rerum quàm veri BONI cognitionem deueniret; *Defectu*, inquiebat, *recti iudicij. velut enim apud Plutarchum, Scytha iurauit, ſe malle audire hinnientem equum, quàm canentem cytharœdum; ita paucis ineſt veri* BONI *ſenſus*. quod venuſtè admodum & doctè ſuo æuo etiam expreſſit Iuuen. Sat. x. cùm ait:

Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus vſque
Auroram & Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Vera Bona, atque illis multùm diuerſa, remota
Erroris nebula. Quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, vt te
Conatus non pœniteat votique peracti?

Ioan. Cuſpin.

BONVS VIR.

CLEMENS ALEXANDRINVS.

RAram auem in terris producimus in mediũ VIRVM BONVM: de quo rogatus aliquando

CLEMENS

CLEMENS ALEXANDRINVS, quid ſentiret; *Eum,* inquiebat, *hoc nomine appellari poſſe exiſtimo, qui pauciſſima deſiderat.* Semper enim inops quicunque cupit. Theat. vitæ humanæ.

PETRVS ALDOBRANDINVS CAR.

Hic ſciſcitanti, quodnam in terris potiſſimum referant mortales ex virtute præmiũ; *Vt viri fiant,* inquit. Præclara vox! vir enim à virtute, & eſt & dicitur. Henric. Farneſ. in Apoph. de Princip.

IDEM

Frequentiùs dicebat: *Bonis viris leges ſcriptæ non ſunt, quia vltrò quod honeſtum eſt ſequuntur.* quia *Oderunt peccare boni virtutis amore.* Ibid.

EVGENIA PHILIPPI FILIA.

Huic ſola ea cura, vt viro bono deſponſaretur. Cùm itaque eam pater in coniugem tradere deſtinaſſet filio Præſidis Aquileæ, iuueni moribus & forma corporis inſigni, non tamen Religione orthodoxa imbuto; ita eum affatur: *Pater, maritus moribus non natalibus eligendus: illo enim, non parentibus eius vtimur.* quod pulchrè expreſſit Poëta:

Aliena laudat, qui genus laudat ſuum:
At ſua laudat, mores qui probat ſuos.

Theat. vit. hum.

Vide titulum de PRINCIPE BONO.

BREVILOQVENTIA.

PAPIAS S. IOAN. EVANG. DISCIP.

QVàm verum ſit illud Auſonij,

Nemo ſilens placuit, multi breuitate loquẽdi;

in præſenti dicendum. PAPIAS D. Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus, videbat multùm ſermonis procacitate & copia Dei veritatem lacerari, & ad populum

lum conuerſus; *Non*, inquit, *multa dicentibus, ſed pauca & vera tradentibus auſcultandum.* Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 3. cap. 39.

PAMBO ABBAS

Præclarus hac in re vir. Theophilo namque Epiſcopo ſe aliquando adeunti, & ſpiritualem refectionem poſtulanti; *Si*, inquiebat, *taciturnitate mea & verborum raritate non reficeris, neque ſermonibus meis reficieris.* Hiſt. Tripart. lib. 8. cap. 1.

S. ANTONIVS EREMITA.

Non minor hic Eremi quàm Breuiloquij cultor exſtitit. Reuerſus quippe ad diſcipulos, cùm multa de Paulo Eremita intricatè diceret, eò quòd eidem Athanaſij pallium laturus, reditum pararet; diſcipulis multa inquirẽtibus, ſolum hoc reſponſum præbuit; *Tempus loquendi, tempus tacendi.* Breuis vox, ſi literas & ſyllabas ſpectes; ſi ſenſum mentemque dicentis, perampla. Hieron. in vita Pauli primi Erem.

ANONYMVS.

Iuriſconſulto pluribus verbis rem exiguam per ambages deducẽte, ait non illepidè quidã illud Pythagorę; *Haud eſt artis multis pauca, ſed paucis multa dicere: ſi enim prius ex arte reputetur, quis eo in genere ſuperabit hirundines aut picas?* Hinc benè monet in arte Poëticâ Horat.

Quicquid præcipies, eſto breuis: vt citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Ex lib. Rer. memorab.

FERDINANDVS IMP. & MILES.

Fideli relatu ad me peruenit, FERDINANDO Cæſare orbis habenas moderante, quendam, quòd multis annis eius obſequio ſe deuouiſſet, ac vitam non

non ſemel ancipiti periculo expoſuiſſet, ſolutionem efflagitaſſe. Inſinuatur IMPERATORI, adeſſe veteranum militem qui ſe præſtoletur. at ille, In aliud, magiſq; opportunũ tempus redeat oportet, inquit. MILES, quid ageret? inſtat, vociferatur: *Ecquid,* inquit, *tantúmne itineris fruſtrà confecero? tribus tantùm verbis omne exequemur negotium: neque res magna eſt, Imperatorem tribus dumtaxat verbis præbere aures.* Defertur iteratò ad FERDINANDVM: qui importunitate hominis victus, Veniat, inquit, ea lege, vt non plura quàm terna verba depromat. paret alter, & ad Imperatorem ingreſſus, cùm rogaretur, quid peteret. ita effatur: *Solutionem vel dimiſsionem*, cui FERDINANDVS replicãdo, *Non dimiſsionem*, ait, *ſed ſolutionem.* Incerti auct.

CÆCITAS.

PYGMENIVS PRESB. ROMANVS.

QVàm grata nonnullis, ex ſe alioquin formidabilis, & perpetuæ noctis imaginem referẽs CÆCITAS; monent illi ipſi, ex ordine proſequamur. Principatum inter eos obtineat PYGMENIVS: qui nihil æquius in vita tulit, quàm ſe luminibus priuatum, ne Eccleſiæ hoſtes vel inuitus deberet intueri. Quare Iuliano Apoſtatæ factus obuius; qui ironicẽ dicebat, Gratias dijs ago PYGMENI, quòd te videam; conſtanter reſpondit: *Et ego gratias ago Deo meo, quòd te non videam.* Tanto animo cæcitatem tulit, quanto tyrannum deſpexit.
Beda in Martyr. Sabell. lib. 5. Euſeb. & alij.

INARIVS CHALCEDONENS. EPISC.

Conſimilem expertus fortunam, non diſſimilem etiam

etiam conſtantiam exhibuit. Nam cùm ei crebriùs inſonaret præfatus Apoſtata, Galilæum ſuum (ita Chriſtum familiari voce per contemptum vocabat) pro viſu recipiendo, quem ei ſenium & vigiliæ ademerant, deprecaretur: animosè in eum debacchatus; *Gratias*, aiebat, *ago Deo, qui mihi viſum ademit, ne te hominem tam impium aliquando vel inuitus videre cogerer.* Fulgoſ. lib. 6. cap. 2. ex hiſt. Eccleſiaſt.

ANTONIVS EREMITA.

Intellexerat & hic Didymum ægriùs ferre oculorum & luminis orbitatem. Quare ad eum properans; *Nihil*, inquit, *ô Didyme te offendat, quòd carnalibus oculis tibi orbatus videris: deſunt quidem tibi oculi animales; ſed lætare, quòd eos habeas, quibus Deum videas.* parum eſſe reputans oculis corporis priuari, modò mentis lumen in nobis retineamus. Hiſt. Eccleſ. Euſeb. & Tripart.

IDEM

Iteratò Didymum affatus, rogabat, vtrùm ſe oculis captum doleret; eóque ſubricente, vrgebat reſponſum, ac tandem mœrorem fateretur, compellit. quo cõfitente, rurſus ANTONIVS: *Miror virum prudentem eius rei dolere damno, quam formicæ & culices habent; & non lætari illius poſſeſſione, quam Sancti ſoli & Apoſtoli meruerunt.* Inſinuans, oculos mentis potiores corporeis luminibus. Socrat. lib. 4. Hiſt. c. 20.

PETRVS ABBAS CLARÆVALL.

Hic quoque oculorum lumine orbatus, dicebat: *Quàm gaudeo, me è duobus inimicis, alterius moleſtia liberatum.* Marull. lib. 5. cap. 4. Sabell. lib. 3. cap. 7.

THEO-

THEOTIMVS ANONYMVS.

Ad alios tranſeo, qui magnum & præclarum illud oculorum donum, exiguæ voluptatis pretio, imprudenter non minùs quàm impiè commutarunt. Quis hoc loco B. Ambroſium ſileat? qui de THEOTIMO quodam refert, quòd cùm grauiter ex oculis laboraret, eique à medicis coëundi cum vxore interdiceretur facultas, niſi oculis omnino priuari mallet; libidinis impatiens, ac parêre recuſans, cùm in ipſo æſtu ſe iam oculis orbari ſentiret, clamarit: *Vale amicum lumen*. Quàm benè ille, & meritò cum Ethnico illo Rege exclamaret, Hei quantum bonum breuis voluptatis cauſa perdidi! Amb. ſup. Luc. cap. 4.

POTOR ANONYMVS.

Eiuſdem farinæ iſte. oculorum lippitudine afflictus, medicum vitiato lumini medelam flagitat. ille, Facilis ea erit, inquit, modò fomitem & mali huius cauſam tollas, potationem. ad quod ira pænè ſuccenſus noſter Bacchicola, *Quid*, inquit, *potationem? non fecero, vt quoad vino delicias meas oculis poſtponam*. Ergo, ſubinfert medicus, omni lumine priuandus. *Eſto*, ait POTOR; *malim certè cum iucunditate oculos perdere, quàm cum dolore eos vermibus in eſcam conſeruare*. Auct. Serm. conuiual.

CALLIDE DICTA.

INNOCENTIVS VII. PONT. MAX.

NOn acumen ſolùm dicendi ſuam habet venerem; ſed magis ſi in eo aliquod calliditatis, non malitioſæ tamen, ſpecimen concurrerit. probat dicto factóque INNOCENTIVS VII. Huius

enim mandato, cùm Andreas Mantineas pictor egregius Sacellum in Palatio Vaticano adornaſſet, Sacerdotium aliquod ſiue munus, Latino vocabulo Beneficium, filio ſuo per Pontificem dandum fruſtrà ſperabat. Iubente itaque eo ſeptem vitia capitalia pingere, de induſtria fecit vt vacaret locus in quo ingratitudinem exprimeret. Interrogatus autem à Pontifice, cùm ſeptem tantùm vitia ſint, cur octauum addiderit; Tum, inquiebat, quòd locus vacaret, tum quòd nullum vitium ingratitudine magis inuiſum. At INNOCENTIVS re intellecta; *Rectè tu ſanè*, ait: *at quoniam ex hoc latere octo vitia apparent, quamuis ſeptem tantùm ſint; ita è regione, ſeptem illis virtutibus, extra ordinem adiunge Patientiam.* Bern. Scardeonus, lib. 3. Hiſt. Pat.

EPISCOPVS ANONYMVS

Meritò priori adiiciendus. Burgundi nobiles dum opiparo inſtructo conuiuio loci Antiſtitem aduocaſſent, virum doctum & facetum; vt fit inter ſermocinandum, quidam mirari ſe dixerunt, ſuum Epiſcopum parum ſi annos ſpectent maturum, tantam caluitiem gerere, pilóſque ante determinatam à natura ætatem decidere. cumque eius rei diuerſum motiuum cauſamq; diuerſi proponerent, quin & medicinæ peritos conſulendos dicerent; *Minimè*, inquit ille, *medicorum conſilio mihi opus: non enim naturæ defectum incuſo, ſed vos ipſos, qui me depilatis.* Callidè inſinuabat ſuos nobiles admodum in id intendere, vt Eccleſiaſticorum Prælatorum poſſeſſiones imminuant, & quilibet pilum aliquem ſuo capiti ex aliena cęſarie reportet. Auct. Serm. conuiual.

SIGI-

SIGISMVNDI IMPERAT. ASSECLA.

Ciuiles nunc producimus, & inter eos primùm virum nobilem è familia Sigiſmundi. Ille etenim, cùm Sigiſmundo fluentum equo traiiciente, fortè equum in medijs aquis vrinam reddere conſpicaretur, facetè & callidè, *Quàm hic equus perſimilis*, ait, *eſt domino ſuo*? Eius autem rei cauſam requirenti Cæſari, eadem qua priùs libertate, *Hic enim equus*, inquit, *huius fluminis abundantiam ſua vrina augere amplius enititur: ita etiam tua Maieſtas erga eos ſe exhibet liberalem, quibus eſt omnium rerum vbertas*. Callidè licet iucundè inſinuabat, Imperatorem debere eſſe erga quoſuis beneficum, qui benè de ſe meriti. Matth. Caſtrit. de Hero. virt.

FRANC. SFORTIA.

Facetè ille, hic grauiter. Cùm enim inſidijs armiſque Pauli Vrſini exterritus profugiſſet vrbe Roma, & in Algido caſtra metatus eſſet, miſſus ad eum S. Angeli Cardinalis legatus; qui inter alia, *An*, inquiebat, SFORTIA *Vrſum timebis, cùm ſis ſub columna tutiſſimus*? cui ille extemplò: *An non tibi Pater inſanus videbor, ſi dum fruſtrà à ſurdo marmore opem imploro, bellua ingens, dente ac vnguibus ferox, & humano ſæpè greſſu incedens, mihi minimè ſit formidanda*? Non illepidè remota Columniorum auxilia deſignans, & Pauli Vrſini ingenium depingens. P. Iouius.

ANONYMVS

Interfuerat orationi admodum inſulſę, & nullius veneris. cùmque eum de re feliciter acta Orator exſultãs rogaret, Numquid benè mea oratione miſericordiam moui? *Magnam, imò maximam*, reſponde-

ſpondebat ; *neminem namque fuiſſe exiſtimo tam durum, cui oratio tua admodũ miſeranda non ſit viſa.* Auct. Serm. conuiual.

HYRVS DVX MILITIÆ.

Adiungit ſe cæteris HYRVS Caroli VII. Franc. Regis auſpicijs aduerſus Britannos Dux. Hic enim, dum Rex cunctaretur vt meliùs voluptati operam daret, vrget, exercitui de neceſſarijs prouideatur. cúmque eadem à Rege exſpectaret, voluptatum apparatus, ludos & puellas ei exhibuit, petijtque quid de illis ſentiret; Cui HYRVS: *Nunquam alium Regem, qui lætiùs ſua perderet, me vidiſſe.* Cuius dicti aculeo tactus Carolus, reſipuit. Fulgoſ. lib. 6. cap. 2.

HISPANVS ANONYMVS.

In aliena cauſa iſte, hic in propria. poſtulabat ab Alphonſo Caſtulonenſi rege Præfecturam Toletanam. Quem cùm Rex prima fronte reiiceret, quòd iunior eſſet: indignabundus, *Et tu*, ait, *Princeps, cùm adhuc lacte te infantem nutrix aleret, iam Rex eras: & quàm multi magnis officijs perfuncti, qui pueri tecum luſère. Me ergo, quòd tecum nunquam luſerim, ætate ingenioque parum valere exiſtimas?* Mouit Alphonſum ea libertas, votique compotem eum fecit. Fulgoſ. lib. 6. cap. 2.

CALVMNIA.

IESVS CHRISTVS.

Ad CALVMNIAM pergimus: quæ vti cum iniuria prolata, vitioſa eſt; ita ſæpiùs iuſtæ caſtigationi permixta, reprehenſione caret. Quo modo ea non ſemel vſus aduerſus Phariſæorũ improbita-

probitatem SALVATOR : & quidem venientibus ab Ieroſolymis Scribis & Phariſæis, & rogantibus; Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem Seniorum? non enim lauant manus, &c. grauiſſimum in eos crimen retorquet, dicens : *Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei, propter traditionem veſtram?* id eſt, meliùs obſeruatis ea, quæ vos præcipitis, quàm quæ à Deo profecta. Matth. cap. 15.

IDEM

Accedentibus Sadducæis, & ſignum de cælo poſtulantibus, reſpondit non ſine indignatione; *Generatio mala & adultera ſignum quærit : & ſignum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ Prophetæ.* Ibid. cap. 16. Marc. 8. Luc. 12.

AGAPETVS ROM. EPISC.

At quia longum foret perſequi quoties idem DOMINVS eiaculatas in ſe calumnias retorſerit, offert ſe mihi Chriſto in hoc genere proximus AGAPETVS. Qui à Theodato Gothorum per Italiam rege Conſtantinopolim Iuſtinianũ placaturus miſſus, cùm eum Eutychianæ hæreſis labe infectum deprehendiſſet, magno eoque libero animo dicebat : *Ad Iuſtinianum Chriſtianiſſimum Imperatorem veniſſe me arbitrabar : ſed, quantum intueor, ad Diocletianum veni.* Iuſta, licet calumnioſa reprehenſio, nec minori idcirco laude digna. Hiſt. Eccleſ.

ANTIOCHENI.

Nec malè illi. contendentes frequentiùs cum Apoſtata Iuliano, multa in eum iactabant: cumque rerum omnium pretia imminuiſſet, ac barbam prolixiorem aleret; *Tondeatur*, clamitabant, *eius*

barba, vt ad funes conficiendos proſit. Et quoniam ſuperſtitionis ſuæ cauſa, taurum idolis immolare aſſueuerat, tauri imaginem in ſolido ſuo formari præcepit; quam videntes ANTIOCHENI, rurſus eum proſcindentes, iactitabant: *Iſte taurus euertet mundum.* Hiſt. Tripart.

S. THEOPHILVS.

Impius iſte aliquando, at poſtmodum iuxta ſui nominis etymon, Sanctorum catalogo adſcriptus; cùm Dorotheam virginem iudicis Prætorium egredientem, Deo gratias agere, quòd ad Paradiſum hinc euocaretur, audiuiſſet: in eam hoc modo (erat quippe Sapricij Præſidis aduerſus Chriſtianos cauſidicus) calumniabatur: *Eia tu, quæ dicis te ſponſam Chriſti, mitte ad me de Paradiſo ſponſi tui mala & roſas.* quod eam feciſſe, & ſuum calumniatorem in martyrij ſocietatem traxiſſe, ſubſecutus euentus docuit. Sur. tom. 1. in vita.

FREDERICVS III. IMP.

Vide CONTVMELIA.

DVX SAXONIÆ FREDERICVS.

Claudam hoc agmen inclyto FREDERICI Ducis inclyti exemplo. Ille, (quod vtinam in omnibus noſtri ſæculi Principibus foret) aures calumniantibus obturare ſolitus: &, ſi qui fortè ex ea hominum fęce moleſtiores eſſent, *Accipiam*, inquiebat, *delationes veſtras, ſi coram præſentibus in faciem dicturos ſpondeatis, quæ de abſentibus defertis.* aſſentiuntur namque aliquando delatoribus Principes, re non explorata, in præiudicium innocentis. Peucerus in Lect. Chron. An. 1572.

Vide Apoph. de MALEDICENTIA, *&* CONVITIIS, *item* LIBERE DICTIS.

CAN-

CANTOR.

BRYSÆVS PRÆSES PARISIENS.

CAntandi peritiam & vſum, non admodum vtilem & decentem Principibus viris, ſuo dicto explicauit BRYSÆVS Conc. Pariſienſ. Præſes. qui, cùm à Rege Anglorum ad Ludouicum XI. Franc. Regem Oratores mitterētur, & ille quo munere eos donaret (meditabatur enim munus aliquod exigui pretij) inquireret; reſpondit: *Turba cantorum tibi eſt, quorum melodijs parum oblectaris, eos tamen magnis impenſis alis: quos, quia facilè carebis, Oratoribus vniuerſos dandos cenſeo.* Gaguinus in vita Ludouici.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Quid verò ARAGONIVM ALPHONSVM memorem? Obſtrepebant (vt in Principum aulis) tibicines, & varijs clangoribus eius aures obtundebant: ille arrepto, quod fortè ad manum, Ciceronis volumine, clara voce intonare cœpit: *Apagite Muſici, apagite. adeſt qui mecum dulciora miſceat,*

Princeps Romani Tullius eloquij.

Panorm. & Æn. Syl. de Dict. & Fact. eiuſd.

ANONYMVS.

Alius mentis iſte. Filium quem vnicū ex coniuge ſuſcitauerat, bonarū artium diſciplinis cùm inſtituiſſet; Muſices artem & cantandi peritiā tandem addiſcere eum imperauit. dicebat enim: *Per hæc* (Cantum videlicet & Muſicam) *ingenium mollitur: nihilque poſt exantlatos labores homini gratius euenire poteſt.* Quàm ſcitè & benè Horat. in Arte Poët.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis,

Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quò vellet. ——

Auct. Rer. memorab.

CASTIGATIO. CORREPTIO. REPREHENSIO.

IESVS CHRISTVS.

QVantum boni iuſta CASTIGATIO correptioque ſecum adferat, ſubſtitutis clariſſimorum virorum imaginibus proſequemur. Primus huius aciei ductor ipſa Veritas CHRISTVS: qui, ſanata ipſo Sabbato muliere, quæ duodeuiginti annis infirmata fuerat, ob id reprehenſus ab Archiſynagogo & Phariſæis; *Hypocritæ*, aiebat, *vnuſquiſque veſtrûm non ſoluit bouem aut aſinum à præſepio, & ducit adaquare? hanc autem filiam Abrahæ, quam alligauit ſatanas decem & octo annis, non oportuit ſolui à vinculo iſto die Sabbati?* additque Euangeliſta: Cùm hoc diceret, erubeſcebant omnes. Optima illa & vera Apophthegmatis natura. Luc. cap. 13. & ſimile habes Matth. cap. 12. & Marc. 3.

S. FRANCISCVS

Sui Domini ac Magiſtri egregius imitator. Petenti cuidam ad Ordinem à ſe inſtitutum recipi, cùm dixiſſet pauperibus ſua diſtribueret, ſi pauperum conſortio iungi vellet; & is parum memor monitorum, in amicos omnia ſua tranſtuliſſet, redeunti ad ſe, dixit verus pauperum Patriarcha, dura eum feriens increpatione: *Vade viam tuam frater muſca: nondũ exiſti de domo & cognatione tua: à carne incepiſti, & rimoſum ſpirituali fabricæ fundamentum collocaſti.* Indignum enim pauperũ ſocietate eum reputabat,

bat, qui pauperes defraudaſſet. Sur. tom. 5. in vita.

PAVLVS PONTIFEX.

Hic quoque, cùm Iudæum quendam, qui quæſtus gratia varijs in locis Baptiſmum ſuſceperat, baptizare vellet: & ſubitò è baptiſterio aqua euanuiſſet, dixit: *O homo, aut veteratoris partes agis, aut Baptiſmum ignorans ſuſcepiſti.* Socr. lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 17.

EDOVARDVS ANGLIÆ REX, *&* PHILIPPVS VALESIVS REX FRANC.

Illa exempla inter ſacros. quis nunc carpet vnũ aut alterum ex Ciuili ordine inſeri? Cùm regalibus Angliæ inſignibus (videlicet Leopardis) etiam Franciæ Lilia coaptaſſet EDOVARDVS, & ob id à PHILIPPO Francorum Rege redargueretur, quattuor hos verſus, barbariei illius ætatis indices, ad eum remiſit:

Rex ſum regnorum bina ratione duorum:
Anglorum regno ſum Rex ego iure paterno;
Matris iure quidem Francorum nuncupor idem.
Hinc eſt armorum variatio facta meorum.

quibus PHILIPPVS illicò alios hos eiuſdem valoris & ponderis replicauit:

Prædo regnorum qui diceris eſſe duorum,
Francorum regno priuaberis atque paterno.
Matris vbique proles ius ſemper non habet vllũ.
Succedunt mares huic regno, non mulieres.
Hinc eſt armorum variatio ſtulta tuorum.

Corozetus.

LVDOVICVS XI.

Subtilis hic & induſtrius. cùm fortè ad eum veniſſet quidam ex Ducibus, lætum expeditionis ante Cameracum factæ nuntium deferens, qui &

ponderoſum torquem (quem ex reliquijs ſpoliorum Eccleſiæ Cameracenſis conflatum Rex ſuſpicabatur) circum collum geſtabat, & alius eum manu contingere niteretur; clamabat Rex: *Caue, ne te ſacrilegio commacules; eſt enim res ſacra*. Subtiliter taxās ſuum Ducem, quòd etiam rebus ſacratis manus commaculaſſet. Corozetus.

SANGVINEVS LVCRETII CVIVSDAM FILIVS.

En quanti mali ſcintilla, neglecta caſtigatio. Narrat Boëtius de SANGVINEO illo, quòd, cùm nimium in caſtigando corripiendoque remiſſum ſe geſſiſſet pater, ille ob delicta laqueo adiudicatus, patri extremum vale daturus, naſum dentibus præſciderit, dicens: *Si me à teneris corripuiſſes, huc non deueniſſem*. Verè ille & benè:

Blanda patrum ſegnes facit indulgentia natos.

Boët. de Diſciplina Scholar.

Vide Apoph. ſequentia, & de REPREHENSIONE.

CASTIGATIO MODESTA.

IESVS CHRISTVS.

QVemadmodum verbum bonum (vt eſt in Prouerbio) multiplicat amicos, ita & modeſta caſtigatio. Teſtis erit DOMINVS noſter, qui Nicodemo, quem ſecum diſſerentem audiuerat, percontanti, Quomodo homo iterùm naſci poſſet? nō quidem de re incredulo, ſed de modo dubitāti; modeſtè reſpōdit: *Tu es magiſter in Iſraël, & hæc ignoras?* q. d. Tu legem quam doces, ignoras? Redarguit ergo eum, quòd de modo huius regenerationis tanquam dubius inquireret, qui tamen eum ex le-

ex lege, vt doctor, ſcire deberet. Ioan.cap.3.

IDEM

Ætate adhuc tenellus, repertus à parentibus in templo, cum Legiſperitis differens; dicentibusque illis, Fili, quid feciſti nobis ſic? magna animi modeſtia, *Quid eſt*, inquit, *quòd me quærebatis? neſciebatis, quòd in his quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Luc.cap.2.

BENIAMIN DIACONVS

Cùm in carcerem miſſus ab Iſdigerde Perſarum Rege fidem negare iuberetur; eam iuſſionem corripiens, *Quo*, inquit, *ô Rex, honore dignus, qui ſuum relinquens regnum, inuadere nititur alienum?* dicente autem illo, *Mortis ſupplicio*, ſapientiſſimus DIACONVS reſpondit: *Quid ergo non iuſtè patiatur homo, qui Mũdi creatorem deſerens, vnum conſeruorum ſuorum deificare voluerit, & illi debitum cultum, alteri exhibuerit?* Theodor. hiſt. Tripart. cap. 33. lib. 10.

S. EPHRÆM.

Suprà de ADMONITIONE.
Item vide Apophth. de ÆTERNITATE.

CASTIGATIO DVRA, ET SEVERA.

S. BASILIVS.

DVriùs quidem ille, non tamen extra omnes modeſtiæ terminos. Cùm enim eum Valentis Imperatoris coquus primarius, Demoſthenes nomine, audacter reprehendiſſet, ſermonem barbariſmo inficiens; ſubridens aiebat: *Hem! vidimus Demoſthenem ſine literis*. Illo verò ſtomachando progrediente, *Tuum eſt*, ſubdebat BASILIVS, *ſolerter inſpicere,*

ſpicere, quomodo fercula condiantur: noſtrum, quâ ratione ſacra myſteria tractentur. Theod. lib. 4. cap. 17.

PAMBO ABBAS.

Non minùs hic ſapienter ac ſeuerè illo altero. Nam cùm ad eum B. Nelania vaſa argentea trecentarum librarum detuliſſet, rogans vt rerum ſuarum eſſet particeps; dixit: Deus tibi mercedem rependat. cumque illa benedictionem exſpectaret, Domine, inquit, vt ſcias quantum ſit, ſunt 300. libræ argenti. cumque is ne ad hoc quidem annueret, tandem ſilentij clauſtrum abrumpens, *Ea,* inquit, *à te attuliſti filia, non eſt quòd ſciam quantitatem ponderis. Qui enim montes & ſyluas appendit ſtaterâ, multò magis nouit quantitatem tui argenti. Si autem mihi hæc dares, rectè pondus diceres: ſi Deo qui ne obolos duos deſpexit, tace.* Seuerè caſtigabat promicantes in bono illo opere inanis gloriæ ſtimulos. Pallad. in vita.

S. ANASTASIA MARTYR.

Emicuit quoque nobilis hæc Seueritas in fæmineis pectoribus. ANASTASIA namq. à Pōtifice idolorum rogata interpretationem ſermonis cuiuſdam à ſe prolati; *Tu,* aiebat, *non es, qui hoc diſcas. Nemo enim qui ſapit, commiſcuit vnguentum vaſi putri.* Meminerat illius Sponſi ſui, non oportere margaritas effundi ante porcos. Sur. tom. 6. in vita.

CASTIGATIO LIBERA.

IESVS CHRISTVS.

FRequens liberæ caſtigationis apud eum vſus: quod vel tunc potiſſimùm comprobauit, cùm

iam

iam manibus traditus nocentium, crebriùs in eos inſultaret, diceretq́ue: *Tanquam ad latronem exiſtis cum gladijs & fuſtibus comprehendere me? Quotidie apud vos ſedebam docens in templo, & non me tenuiſtis.* Matth. cap. 26.

S. PAVLVS APOST.

Non minori libertate Vas electionis PAVLVS: productus enim in Concilium, cùm Princeps Sacerdotum Ananias os eius percuti iuſſiſſet, inſurgens, *Percutiet te Deus, Paries dealbate,* inquit; *& tu ſedens iudicas me ſecundùm legem, & contra legem iubes me percuti.* Verè animoſa & conſtantiæ iudex reprehenſio. Act. cap. 25.

S. REMIGIVS.

Dum Clodouæum cum tribus Cathecumenorũ milibus ad baptiſterium procedētem, & inter candidatos magnificè apparentem, altos & Chriſtianæ humilitati diſſentaneos præ ſe ferentem ſpiritus intueretur Antiſtes REMIGIVS; *Mitis*, inquit, *depone colla Sicamber: adora quod incendiſti, incende quod adoraſti,* hoc eſt, inanibus deorum ſimulachris exuſtis, deinceps Deum verum in baſilicis quas igne priùs vaſtabas, agnoſce & venerare. Grauis & efficax caſtigatio, non ſine fructu prolata. Hincmarus in vita. & Greg. Turon.

S. IOANNES CHRYSOSTOMVS.

Et hic perſonam cuiuſuis reſpicere neſcius, dum ſtatuam Eudoxiæ Auguſtæ, quæ non procul ab Eccleſia ſua erecta, loco deturbare vellet; iniquè ferēs Auguſta, aduerſus eum Synodum conuocare parat. quod ille ſuſpicatus, notiſſimam illam in Eccleſia protulit Homiliam, cui exordium: *Rurſus Herodias inſanit, ru[illegible]ſq́ue turbatur: denuò ſaltat, denuò ca-*

barba, vt ad funes conficiendos proſit. Et quoniam ſuperſtitionis ſuæ cauſa, taurum idolis immolare aſſueuerat, tauri imaginem in ſolido ſuo formari præcepit; quam videntes ANTIOCHENI, rurſus eum proſcindentes, iactitabant: *Iſte taurus euertet mundum.* Hiſt. Tripart.

S. THEOPHILVS.

Impius iſte aliquando, at poſtmodum iuxta ſui nominis etymon, Sanctorum catalogo adſcriptus; cùm Dorotheam virginem iudicis Prætorium egredientem, Deo gratias agere, quòd ad Paradiſum hinc euocaretur, audiuiſſet: in eam hoc modo (erat quippe Sapricij Præſidis aduerſus Chriſtianos cauſidicus) calumniabatur: *Eia tu, quæ dicis te ſponſam Chriſti, mitte ad me de Paradiſo ſponſi tui mala & roſas.* quod eam feciſſe, & ſuum calumniatorem in martyrij ſocietatem traxiſſe, ſubſecutus euentus docuit. Sur. tom. 1. in vita.

FREDERICVS III. IMP.

Vide CONTVMELIA.

DVX SAXONIÆ FREDERICVS.

Claudam hoc agmen inclyto FREDERICI Ducis inclyti exemplo. Ille, (quod vtinam in omnibus noſtri ſæculi Principibus foret) aures calumniantibus obturare ſolitus: &, ſi qui fortè ex ea hominum fęce moleſtiores eſſent, *Accipiam*, inquiebat, *delationes veſtras, ſi coram præſentibus in faciem dicturos ſpondeatis, quæ de abſentibus defertis.* aſſentiuntur namque aliquando delatoribus Principes, re non explorata, in præiudicium innocentis. Peucerus in Lect. Chron. An. 1572.

Vide Apoph. de MALEDICENTIA, *&* CONVITIIS, *item* LIBERE DICTIS.

CAN-

CANTOR.

BRYSÆVS PRÆSES PARISIENS.

CAntandi peritiam & vſum, non admodum vtilem & decentem Principibus viris, ſuo dicto explicauit BRYSÆVS Conc. Pariſienſ. Præſes. qui, cùm à Rege Anglorum ad Ludouicum XI. Franc. Regem Oratores mitterētur, & ille quo munere eos donaret (meditabatur enim munus aliquod exigui pretij) inquireret; reſpondit: *Turba cantorum tibi eſt, quorum melodijs parum oblectaris, eos tamen magnis impenſis alis: quos, quia facilè carebis, Oratoribus vniuerſos dandos cenſeo.* Gaguinus in vita Ludouici.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Quid verò ARAGONIVM ALPHONSVM memorem? Obſtrepebant (vt in Principum aulis) tibicines, & varijs clangoribus eius aures obtundebant: ille arrepto, quod fortè ad manum, Ciceronis volumine, clara voce intonare cœpit: *Apagite Muſici, apagite. adeſt qui mecum dulciora miſceat,*

Princeps Romani Tullius eloquij.

Panorm. & Æn. Syl. de Dict. & Fact. eiuſd.

ANONYMVS.

Alius mentis iſte. Filium quem vnicū ex coniuge ſuſcitauerat, bonarū artium diſciplinis cùm inſtituiſſet; Muſices artem & cantandi peritiā tandem addiſcere eum imperauit. dicebat enim: *Per hæc* (Cantum videlicet & Muſicam) *ingenium mollitur: nihilque poſt exantlatos labores homini gratius euenire poteſt.* Quàm ſcitè & benè Horat. in Arte Poët.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis,

THEONAS SCHYTIOTICI MON. ABBAS.

Et ipſe non ſibi, ſed parentibus obſecutus, coniugij iugum tulit. cæterùm quinquennium coniugij emenſus, de continentia ſeruanda deinceps cogitat. quod cùm vxori fruſtrà ſuadere etiam nititur, tandem ait: *Ego te ô mulier abſtrahere à morte non poſſum, nec tu me ſeparabis à Chriſto. Melius eſt mihi cum homine, quàm cum Deo habere diuortium.* Verè inſignis animi index vox. Caſſianus Coll. 21. cap. 9.

S. ÆGIDIVS.

Deus bone! quantus caſtitatis ſectator cultorque ÆGIDIVS? cui in ore aliquando: *Quid nos Deo magis commendat, eique charos reddit, niſi illa mentis caſtitas, quæ ſenſus omnes cuſtodit.* cumque in laudanda caſtitate progrederetur, quidam matrimoniali vinculo conſtrictus, Ego, inquit, vxore mea contentus, alijs fæminis abſtineo. Cui ÆGIDIVS: *Putas non poſſe hominem ex proprio vino inebriari?* Sur. in vita, tom. 2.

S. BERNARDVS.

Inſignis etiam Pudicitię cuſtos hic exſtitit. cùm enim tertiò ad eum intempeſta nocte veniſſet forma eiuſdem capta, impudica mulier, vt ad flagitium eum pelliceret, manu ac voce, Fures, inclamat, & latrones. Arguunt primo manè ſocij, quòd ſomniando immoderatiùs clamaſſet, Latrones. quibus, *Verè*, inquit ille, *& extra iocum ſomniumque latrones aderant: nam mulier quædam pretioſiſſimum pudicitiæ meæ theſaurum ablatura, tertiò venit.* Auct. vitæ ipſius lib. 1. cap. 3. Sur. tom. 1.

THOMAS II. EBORAC. EPISCOPVS.

Dignus quoque memoria ſæculorum iſte. Cui ægrotan-

ægrotanti dum medici ſolum fœminæ vſum morbo remedium adferre poſſe iudicarent, eaſque adhiberet vrgerent incũnctanter, cùm illi, tum conſanguinei;& iam fœminã decentis formæ adduxiſſent, noluit eam contingere; inquiens: *Propter ſalutem carnis tãdem moritura, immortale Pudicitiæ decus nõ amittam.* Pręclarè de illo dici poteſt, quod de Michaële Verino poſteritati conſecratum reperimus:

Sola Venus poterat lento ſuccurrere morbo;
Ne ſe pollueret, maluit ipſe mori.

Polyd. lib. 1, cap. 3.

S. IPHIGENIA VIRGO.

Sed vt fœminis quoque ſuas hîc partes demus, res ipſa poſtulat: ne, ſi ijs contenti tantùm erimus quæ iam diximus, ipſæ dedignentur ſequi ſexum alienum. Adducamus huc igitur ſponſas Chriſti, & inter eas primam ſtatuamus poſt Virginem matrem, (cuius pudicitiam laudaſſe, detraxiſſe foret,) IPHIGENIAM Ægippi Æthiopum Regis filiam. Hæc Matthæi Apoſtoli prædicatione, vera fide illuminata, Virginitatem vouit: & alijs quæ eam vouerant, præerat ſedula gubernatrix. ſed quid? paterni regni ſucceſſorem Hirtacum in maritum accipiat, ab eodem impellitur. quo ſpreto, *Æterni*, ait, *Regis ſponſa ſum, nec mihi eo relicto alteri nubere fas.* neque minis, neque inſtantibus iam flammarum periculis, à ſententia amoueri potuit. Abdias in vita Matthæi.

S. LVCIA VIRGO.

Et hæc Pudicitiam vitâ habuit chariorem. Iuueni enim iungi noluit, vt iungeretur Chriſto: & ad idololatriam compulſa, manſit immota in fide rupes. Quare minitanti Paſchaſio, Ego te faciam

ad lupanar trahi, vt cùm fueris ſcortata, fugiat à te Spiritus ſanctus: *Nunquam*, inquiebat, *inquinatur corpus, niſi de conſenſu mentis: ſi namque me inuitam feceris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam.* Sur.tom.6. in vita.

S. AGNES VIRGO ET MARTYR.

Neque tu, fidiſſima Pudicitiæ tutela AGNES, ſilebere. quæ, dum te deperiret Præfecti tuæ vrbis filius, nondum pubertatis annos egreſſa, eum animosè deſpexiſti; dicens: *Recede à me fomes peccati, nutrimentum facinoris, pabulum mortis: iam ab alio amatore præuenta ſum, qui annulo fidei ſuæ ſubarrauit me.* O ſenectutem infantilis mentis! ô iuuenilis animi canitiem! Sur.tom.6.in vita.

S. EVPHRAXIA VIRGO.

Et hanc etiam Antigoni filiam, quia Romano patricij generis iuueni à parentibus antè pacta, quàm Religioni ſe daret, fuerat, cùm eidem nubere per Theodoſij Imp. literas cogeretur, reſpondiſſe tradunt: *Sponſum habeo in cælis, non in terra: & certum mihi extrema omnia perpeti, quàm fallere fidem illi datam.* Quid priùs miremur, neſcio: an ſenilem teneræ ætatis in reſpondendo ſapientiam, an verò puellaris animi in propoſito conſtantiam? In vitis PP. Sur.tom.2.

GVNZONIS DVCIS FILIA.

Neque hanc pudere debeat, ſi primis illis iungatur: cuius virginitatis flos etiam ſuum odorem per vniuerſam Galliam diffudit. Vt enim erat Arbonæ Ducis filia, à Segeberto Galliarum Rege in coniugem petita. at quid ſponſa Chriſti? *Æterno Regi deſponſata ſum*, ait. Cui & nunc meritò in cæleſti illo ſolio iuncta, quæ dum hîc viueret, pluris fecit Ca-

ſtitatis

ſtitatis quàm Franciæ regnum. In vita S. Galli lib.1.cap.21. Sur.tom.5.

VIRGO ANONYMA.

Sentiebat item illa, vbi diuerſus ſexus eſt, diuerſarum cogitationum pugnas incidere neceſſarium: cùm namque B. Martinus eam inuiſere cogitaret, aditu negato, dixit: *Pater ſancte ora pro me, quia à viro nunquam ſum viſitata.* Rarum etiam Pudicitiæ exemplum. Hieron. Epiſt. ad Oceanum.

ELIZABETH VIDVA.

Eſt etiam viduis ſua caſtitas. vnde & eas honorare præcepit Apoſtolus, quæ verè viduæ ſunt. Talis indubiè erat ELIZABETHA Lantgrauio tradita: quæ, mortuo coniuge, dum ab Epiſcopo Bambergenſi ad nuptias incitaretur, reſpondit: *Si id coneris, fixum mihi truncatis naribus, vel lacerata facie me ita deformare, vt qui me ducere velit, futurus ſit nemo.* Itaque oblatam fortunæ felicitatem reſpuit, ſola caſtitate gaudens. Conrad. Concion.

MVLIER AQVILEENSIS.

Satis de illis, quæ Deo ſuam caſtitatem voto obſtrinxêre, hoc loco dictum: neque enim is animus omnia perſequi. ad alias tranſeo: quæ licet alterius ordinis, eiuſdem tamen propoſiti & mentis. Iactet ſuam Lucretiam Roma, habet etiam ſuam Aquilea quam proferat. cuius virilis animus maligno errore fortunæ muliebre corpus ſortitus eſt. Hæc enim vt erat ingenua, à Barbaro hoſte capta, ad ſtuprum rapiebatur. Quid ageret? ad preces conuertitur, & vix tandem impetrat, vt in ſuperiorem domus partem ſibi liber aditus fiat. quo facto, ea parte occupata quæ flumini imminebat, ad Hunnum conuerſa, *Vis me*, ait, *potiri? me ſequere.* & ex

alto præcipitem ſe in flumen dedit: magis de corporis, quàm ſalute animæ prouida. Sabell. lib. 5.

GVALDRATA PVELLA.

Hanc ad calcem adiicimus. quæ cùm eſſet formâ & corporis habitu admodum decoro, ab Othone IIII. qui tum Florentiæ, vt ſe deoſculandi copiam faceret, expetita. at illa: *Nullius mehercule, quàm eius quem maritum habitura ſum, ſuauium accipiam.* Placuit, & meritò, ea vox Principi, ac quæ illam protulerat, Guidoni Germano, viro armis inclito, in matrimonium data eſt. vſque adeò Deo & hominibus grata caſtitas. Bapt. Fulgoſ. lib. 6. cap. 1.

CENSVS. TRIBVTVM.

IESVS CHRISTVS.

NOn minore apud Deum loco exiſtimandum eſt eſſe eum, qui debito tributo, quod in poteſtatis recognitionem ſubditus pendit, quàm qui requiſito obſequio, ſuperiorem ſuum defraudat. Hinc Phariſæis cum Herodianis ad CHRISTVM tentandum accedentibus, dum quærunt, Licétne cenſum dare Cæſari, an non? CHRISTVS non quod liceat tantùm, ſed quid fieri debeat, imperans; viſa numiſmatis quod exhibebant inſcriptione & imagine, *Reddite*, inquit, *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ Dei, Deo.* quod alio in loco, his verbis Apoſtolus: Cui honorem, honorem: cui tributum, tributum. Matth. cap. 22.

IDEM

Dum venientem Capharnaum pro didragmate (erat

(erat is nummus fortaſſis valoris trium ſolidorum) interpellant, Petrum in domo præuertens, *Quid tibi videtur*, inquit, *Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel cenſum? à filijs, an ab alienis?* & illo dicente, *Ab alienis*; ſubinfert CHRISTVS: *Ergo filij ſunt liberi*. declarans naturales filios non ſolere parentibus pendere tributum aut cenſum. Ibid. cap. 17.

CONSTANTINVS IMP.

Mitis admodum & temperatus, vt in alijs omnibus, circa hanc Cenſuum exactionem fuit CONSTANTINVS: ab cuius ore ſæpè ſæpiùs audita eſt memoranda illa vox: *Communes regni opes ſecuriùs à communitate aſſeruantur, quàm ſi eas nos ipſi recondamus*. Verè prudens Imperator, qui ſuam potentiam in ciuium potentia collocabat. Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 1. cap. 10.

PETRVS SABAVDIÆ COMES.

Forti animo, licet parum æquo hic. Monitus namque apud Othonem 1111. per Cancellarium eiuſdem, feudales literas nonnullarū vrbium quas pridem acquiſiuerat, exhiberet; euaginatum enſem protendit, &, *Hæ*, inquit, *literæ, quibus eas acquiſiui*. Camerar. Meditat. hiſt. cap. VI.

CHARITAS ERGA DEVM.

Vide DEI AMOR *&* HONOR.

CHARITAS ERGA PROXIMVM.

IESVS CHRISTVS.

SAnctorum exemplis dictiſque nunc inueſtigandum, quo animi adfectu proximus (ſub quo

omnem hominem comprehendimus; omniũ enim vnus eſt pater Deus) proſequendus à nobis ſit. Et quidem roganti ſe DOMINVS, Magiſter quod eſt mandatum magnum in lege? reſpondit: *Diliges Dominum Deum tuum*, &c. *& proximum ſicut teipſum.* Tunc vtiq. proximum ſicut teipſum diligis, ſi quod tibi non vis fieri (vt explicat Scriptura) nec illi feceris. Matth. cap. 22. Marc. 12.

S. PAVLVS APOST.

At ſubit aliud non minùs illuſtre charitatis exemplar, Gentium doctor: qui anathema voluit eſſe pro fratribus. cùm autem multa coram Agrippa Rege de ſua conuerſione ac mortuorum reſurrectione in medium adduxiſſet, & is diceret, In modico ſuades me Chriſtianum fieri; ſubiecit: *Opto apud Deum & in modico & in magno, non tantùm te, ſed & omnes qui audiunt, hodie fieri tales, qualis & ego, exceptis his vinculis.* Act. cap. 26.

S. IOANN. EVANGELISTA.

Amicum quoq; erga omnes ſe oſtendit IOANNES EVANGELISTA, qui cùm Epheſi moraretur plenus dierũ, ita vt vix inter manus diſcipulorũ ad Eccleſiam deferretur, nec poſſet in plura verba vocẽ contexere, nihil aliud proferebat, quàm, *Filioli, diligite alterutrum.* at cùm diſcipuli tædio affecti, quòd eadẽ ſemper audirent, rogarẽt, Magiſter, quare hoc ſemper loqueris? dignam IOANNE ſententiã reſpondit: *Quia præceptũ Domini eſt, & ſi ſolùm fiat, ſufficit.* Hieron. in Cõm. Epiſt. ad Galatas; & Breuiar. Rom.

S. IOANNES CHRYSOST.

Ille amicum ſuum Baſilium per induſtriam ad Epiſcopatum induxerat, eo quòd ſe in iudicio periclitantem magnis periculis liberaſſet. alijs autem

hoc

hoc factum improbantibus; *Ego*, inquit, *aliter amare non didici*. Coniecturam enim ſumebat CHRYSOSTOMVS, eum non ſecùs Chriſti oues amaturum, quàm amicum dilexerat. Chryſoſt. lib. 2. de Sacerd.

S. GREGOR. NAZIANSENVS.

Cùm omnia ei ex animi voto ſuccederent, & ob id plurium in ſe inuidiam concitaret, iamque in eius locum alius ſubſtitueretur Epiſcopus: ipſe, quid fieret ſentiens, *Abſit*, inquiebat, *vt mei cauſa ſimultas aliqua in Dei ſacerdotibus oriatur. ſi propter me eſt iſta tempeſtas; tollite, & mittite in mare, & deſinet à vobis quaſſatio*. En virum ſanctiſſimum, etiã paratum quæuis perpeti, vt cum proximo pacem concordiamque conſeruet. In vita eiuſd.

S. DOMINICVS.

Hic quoque mirus charitatis cultor, hanc frequenter vſurpabat vocem: *Plus in charitatis codice didici, quàm in vniuerſa Scriptura*. Nec malè; quia plenitudo legis, eſt dilectio. In vita eiuſd.

S. MARTINVS.

Egregium item charitatis fraternæ exemplar is fuit. Moriturus enim, dum quererentur diſcipuli, quòd ſe ſine ſolatio relinqueret, ad preces cõuerſus; *Domine*, inquit, *ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem: fiat voluntas tua*. O virum ineffabilem! nec labore victum, nec morte vincendum, qui nec mori timuit, nec viuere recuſauit! Sulpit. in vita.

B. IGNATIVS LOIOLA.

Nec minùs ille hoc in genere illuſtris. Cùm enim Lutetiæ quidam nefario pellicis amore teneretur, cumque omni via & modo ab eadem auellere ne-

quicquam tentaret; tandem opido egreſſus, in lacum, itineri, per quod alter ad turpes ſuas delicias iturus erat, conterminum, ſe ceruice tenus immergit, venientem exſpectat, præſentemque è longinquo ita compellat: *Perge miſer ad fœdiſſimas tuas voluptates: impendentem tuo capiti ruinam non vides? hîc ego me tui cauſa tamdiu macerabo, donec iuſtiſſimum Dei furorem in te paratum auertam*. Perculſus homo tam inſigni charitatis exemplo, ſtat, pedem refert, & mentem. Ribad. in vita.

B. FRANCISCVS XAVERIVS.

Vt vitæ genere cum priori, ita & in charitatis huius vinculo par. Amicis namq; ne in Chinam pergeret ob præſens periculum diſſuadentibus; *Non aliud*, reſpondit, *mihi in votis, quàm vel morte mea Chinarum ſalutem repræſentare*. Sciebat certè ſpei metum cedere, vbi maiora periculis propoſita ſunt præmia. Hor. Turſell. lib. 3. cap. 15. in vita eiuſdem.

CIVILIA

Require in Apophthegm. de AFFECTV, *&* AMICITIA.

CHRISTI HONOR, AMOR, ET LAVS.

IESVS CHRISTVS.

NVnc ad ſalutis noſtræ Auctorem confugimus: qui ſi huic etiam operi, ad cuius honorem id aggreſſi ſumus, benignus adſpiret; illæſa (vt aiunt) rate in portum incolumes deueniemus. Et quis non merito honore eum proſequatur, cuius opera omnia ineffabilia, humani ingenij captum longè

gè excedunt? Immeritò ergo Principes Sacerdotum & Scribæ, audientes pueros in templo clamãtes Hoſanna filio Dauid, indignati; & iure per CHRISTVM repreſſi, qui rogantibus, Audis quid iſti dicunt? *Vtique*, inquit; *numquam legiſtis, quia ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem?* Matth. cap. 21.

IDEM.

Dum in ingreſſu Ieruſalem acclamaret populus, Benedictus qui venit Rex in nomine Domini; ac quidam Phariſæorum dicerent, Magiſter, increpa Diſcipulos tuos; ait: *Dico vobis, quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt.* inſinuans gloriam & potentiam ſuam prædicandam ab irrationalibus creaturis, ſi rationales conticuerint. Luc. c. 19.

S. PETRVS APOST.

Mirum, quantum hic ſui magiſtri deſiderio flagrarit. poſt cuius in cælum aſcenſum, vbertim lachrymas effudiſſe memoriæ proditum. rogatus autem, cur tantùm lachrymaretur; reſpondit: *Deſiderio Domini.* qua etiam de cauſa Gentium Doctor Paulus, cupiebat diſſolui & eſſe cum Chriſto. Ex vita eiuſdem.

S. THEODORVS MARTYR.

Et vt alios tacitus prætercam, quid de THEODORO Martyre dicam? cui dum tormenta ob oculos poneret Publius, rogaretque, Mauiſne eſſe cum tuo Chriſto, an verò nobiſcum? inquit: *Cum Chriſto meo, & ſum, & fui, & ero: ideoque non timeo tormenta tua.* Conſiderabat certè cum Apoſtolo, non eſſe condignas paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam in nobis reuelandã. Sur. tom. 6. in vita.

P. BORGIA SOC. IESV

Meritò prioribus annumerandus: vt qui oblitus (vt habet Pſalmiſta) populi ſui, & domus paternæ, inſonaret hanc vocem crebriùs; *Pereat ille amor, vt viuat in me, quem quæro, Chriſti.* Nónne & illi viuere Chriſtus dicendus eſt fuiſſe, & mori lucrum? In vita lib. 4. cap. 6.

CAROLVS V.

Erat hic animi magnitudine par, at pietate ſuperior, & melior magno illo Iulio. Cùm enim Saxonum & aliorum ingentes ac numeroſas copias exigua manu fudiſſet, ad ſummum Pontificem de rei euentu ſcribens, *Veni,* inquiebat, *& vidi, ſed Chriſtus vicit.* non ſibi, vt Cæſar ille olim; at victoriæ largitori, eius quoque laudem adſcribens. Sur. in Hiſt.

IDEM.

Neque hîc prætereundú quod ſequitur. vt enim erat vitæ ſanctimonia in nobili illo genere clariſſimus, in eodem prælio quod cum Saxonibus commiſit, obſeruauit imaginem Chriſti in cruce affixi, plumbea glande ab impio milite recenter traiectã. Stetit, & ingemuit; atque elata voce ad Deum clamauit: *Domine ſi vis iniuriam hanc vlciſci, potes: ecce autem me vindicem tuum paratum iuua.* Certè audiuit, & iuuit: prout ſubſecuta mox hoſtium diſſipatio declarauit. Iuſt. Lipſ. Mon. Polit. lib. 1. cap. 2.

CHRISTIANISMVS ET CHRISTIANVS.

S. DIACONVS.

TE te, mundi vinculum & firmamentum, CHRISTIANA RELIGIO, pennato vomere ingredi-

gredimur: & quantum tui ſtudium cùm obſeruandæ, tum amplificandæ fuerit, paucis dicendum ſuſcipimus. ſi enim omnia quæ in Sanctorum glorioſa morte de te dicta ſunt recenſere voluero, nullum ſcribēdi finem inueniam. Ex multis igitur S. DIACONVM adducimus, qui de genere, domo, patria, fide percontanti tyranno, in medijs tormentis nihil aliud reſpondit, quàm, *Chriſtianus ſum. hoc mihi nomen, genus, patria, doctrina. aliud nihil ſum.* quomodo etiam hic omnia reputauit vt ſtercora, ſolùm vt Chriſtum lucrifaceret. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. 5. cap. 1.

S. NICEPHORVS MARTYR.

Conſimilis fortitudinis hic. cùm Sapritiū presbyterum, ob ſupplicij quod iam iam imminebat horrorem, à fidei conſtantia deficientem videret; in lachrymas ſolutus, vt perſiſteret rogauit. quo renuente; *Ego igitur*, ait, *pro ipſo feriar*: *Chriſtianus ſum.* & lubens ceruicem tyranni gladio ſubmiſit. Sur. tom. 1. in vita.

PACIANVS EPISCOPVS.

Pręclarum etiam iſte ſuæ fidei teſtimonium reddidit, dum ad Sempronianum ſcribens ita loquitur: *Catholicum iſtud nomen, nec Marcionem, nec Apellem, nec Montanum ſonat: nec hæreticos ſumit auctores. Chriſtianus mihi nomen eſt, Catholicus cognomen. Illud me nuncupat, hoc oſtendit: hoc probor, inde ſignificor.* Collig. ex Epiſt. prima.

S. CHRISTOPHORVS MARTYR.

Curſum ſiſtere volenti, non minori virtutis quàm corporis ſui mole obſiſtit CHRISTOPHORVS. Ille namque accepto à Sami Præfecto colapho, *Repercuſſiſſem*, inquit, *niſi Chriſtianus fuiſſem.*

Re & nomine ſe Chriſtianum teſtatus; vtpote cui proprium, pati. Sur. tom. 4.

SERGIVS II. PONT. MAX.

Illius ſe lateri comitem adiungit SERGIVS, qui Lotharij Imperatoris filio de patris mandato Italiam populanti ac Romam cogitanti, ad Portas argenteas obuiam procedens, cum his verbis aggreditur: *Si pacato magis, quàm hoſtili animo ad nos veniſti; ſique ad Chriſtiani nominis vtilitatem magis reſpicis, quàm ad ſæuiendi voluptatem; meo iuſſu ingredere: ſin aliter armatus es, fores ne tetigeris: nam ſuper caput enſem habes ſcelerum omnium vltorem.* Vide quàm perfecta Chriſtianæ religionis charitas omnem expellat timorem. Platina in vita.

PIVS II. PONTIFEX.

Hunc Sergio velut in officio, ita & in hac laude ſucceſſorem annectimus. qui *omnem ſectam humana auctoritate firmatam ratione carere* aſſerebat. dicebat autem; *Chriſtiana religio, etiamſi miraculis nō eſſet confirmata, honeſtate ſua recipi debuiſſet.* Plat.

IOVINIANVS IMPER.

Ad alios feſtino, qui in Ciuili ordine ſua laude & gloria hîc carere non debent, aut poſſunt: cùm, ſi nos ſubticuerimus, ipſamet per ſe facta dictaque loquantur. Quis enim non meritò IOVINIANVM celebret? qui dum Imperij habenas ſuſcipere inuitus cogeretur, eam conditionem electoribus propoſuit: *Nolim Imperij adminiſtrationem accipere, niſi omnes quibus impero, Chriſtiani eſſe velint.* O memorandam boni Principis vocem! Theod. lib. 4. cap. 7.

TERENTIVS DVX.

Vide ZELVS ERGA DEVM.

LADIS-

Ladislavs Hvngariæ Rex.

Vultis & aliud non minùs illuſtre? Ladislavs Rex, vbi Hungaros, qui ex deuaſtata Tranſiluania magnam prædam auexerant, prælio fuſos conſpicaretur, ſuumque militem acriter in eos ſæuire; *Parcite*, clamabat, *milites, parcite humano ſanguini, ſat cruoris hoſtilis effuſum: fugientem capite multitudinem, vt ſi forſan Orthodoxam fidem amplectantur, Dei populũ multiplicemus.* Digna Chriſtiano Principe oratio. Bonfinius lib. 4. Dec. 2.

Ivgo Dvx Carinthiæ.

Magnum item illius deſiderium Chriſtianam fidem propagandi: vnde cùm aliquando magnifico apparatu plebeios & agricolas in conuiuium excepiſſet, aulicos ſuos admodum tenui in menſa ab eis amouit. Mirantibus, cur (videbatur enim præter decorum) hos tam tenui, illos verò vtpote agreſtes, tam nobili conuiuio exciperet; reſpondit: *Pro animarum qualitate conuiuiũ inſtruxi. Non enim tam puri ſunt illi, qui alta palatia incolentes, fœdo ſimulachrorum cultui ſe dedunt; quàm hi, qui humiles caſas habitantes, ac Chriſti Euãgelio credentes, vnda Baptiſmatis expiati ſunt.* Re verbiſque caſtigati nobiles, paulò pòſt ſe Vergilio & Annoni Epiſcopo, vt Chriſti ſacris initiarētur, inſtituendos præbuerunt. Sabell. lib. 3. Æn. 10. ex Æn. Syl. lib. 20. Europæ.

Norvegiæ incolæ.

Hac gente nulla ante Chriſtum agnitũ in tuenda ſuperſtitione pertinacior: poſt ſuſceptum verò, nulla conſtantior. ferunt enim olim quauis ex cauſa eos peregrinatos; cùm autem primùm reduces terram ſuam attigiſſent, pronos cadere in terram, & fa-

IDEM

Eccleſiaſticorum bona diripi & in fiſcum inferri præcipiebat, Religionem prætexens. dicebat autem: *Hac ratione eos magis expeditos reddo ad regnum cælorum. Beati namque inter eos ſunt pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Pompon. Letus in vita eius, G. Richt. in axiomat. Eccleſ. cap. 80.

CHRISTI POTENTIA ET NOMEN.

IESVS CHRISTVS.

QVis dabit mihi nunc pennas ſicut columbæ, vt ad auguſtum hoc CHRISTI nomen euolē, & non cum Icaro per nimium eius ſplendorem in præceps agar? Quid enim Gentium ſimulachra (etiam Deo ita permittente) operata, ſi cum iis conferas, quæ huius nominis potentia freti viri ſancti admiranda præſtitêre? cùm ipſa Veritas dicat dilectis ſuis: *Vſquequo non petiſtis quicquam in nomine meo? petite, & accipietis.* neque id dilectis ſolùm; ſed & improbis conceſſum, in nomine ſuo eiicere dæmones, & alia ſupra hominem efficere. Vnde ſuper his miratus Ioannes, Magiſter, inquit, vidimus quemdam in nomine tuo eiicere dæmonia, qui non ſequitur nos: & prohibuimus eum. IESVS autem ait: *Nolite prohibere eum. Nemo enim eſt qui faciet virtutem*, id eſt miraculum, *in nomine meo, & poſsit citò malè loqui de me.* (qua fronte enim maledicere illi nomini, quod in ſe experitur eſſe tam efficax?) *Qui enim non eſt aduerſum nos, pro nobis eſt.* Admirāda nominis CHRISTI virtus: quæ etiam in alienis, & à ſe auerſis pectoribus, ſuæ claritatis radios diffudit. Marc. cap. 9.

S. PETRVS

SS. PETRVS & IOANNES.

Hoc ipſum conteſtati huius nominis amantiſſimi, PETRVS & IOANNES. introeuntibus namque in templum, dum Cæcus quidam ad portam quæ Specioſa dicebatur,de more eleemoſynam à tranſeuntibus petens procumberet, & ab his etiam ſtipem flagitaret,eamq́ue, reſpicere iuſſus in eos, iam certò exſpectaret; PETRVS de meliori eleemoſyna cogitans, *Argentum*, inquiebat, *& aurum non eſt mihi: quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula.* Act. cap. 3.

ALEXANDER EPISCOPVS.

Inſignis quoque huius nominis cultor exſtitit iſte. qui videns nouas indies ſectas pullulare, cùm auctoritate Conſtantini coactum eſſet Philoſophorum concilium, qui cum Chriſtianis de fidei veritate conferrent: ille paranti dicere Philoſopho, *Tibi*, inquit, *in nomine Chriſti ſilentium impero*. manet ille ad hanc vocẽ elinguis: & quod ore non poterat, victus manum dat ALEXANDRO. reliqui viſo miraculo conuerſi, ac ſi Dominum audiuiſſent dicentem; *Si mihi non creditis, operibus ipſis credite.* Euſeb. in vita Conſtant.

S. MARTINVS TVRON. EPISC.

Iuliano Cęſare donatiua parante, quę in milites, quò in prælium iam imminens alacriores deſcenderent, erogaret; miſſionem MARTINVS poſtulat, dicens: *Chriſti nunc miles ſum, pugnare mihi nefas.* motus ad iram Tyrannus,eum pugnę inſtantis metu militiam iam detrectare obiecit. at MARTINVS, quaſi illato ſibi terrore conſtantior; *Si hoc*, ait, *ignauiæ adſcribitur, non fidei; ego die craſtino ſolo ſigni*

Crucis clypeo protectus, hoſtium cuneos in nomine Domini Ieſu Chriſti penetrabo ſecurus. quod & effecit. Sur. tom. 6. in vita.

S. THEODORVS MARTYR.

Neque huic vana in Chriſtum fides, & inefficax deſiderium. Cuſtodiæ enim traditus, cùm inedia conſumeretur; ita vt vnicam panis vnciam cum pauxillo aquæ per diem acciperet; fidelis Chriſti athleta haud ſolito debilior, etiam oblatum cibum recuſabat. dicebat autem: *Me alit Dominus meus, & Rex Jeſus Chriſtus.* Et quis vmquam vidit iuſtum derelictum, aut ſemen eius quærens panem? Sur. tom. 6. in vita.

S. PAVLINVS.

Non erit hîc prætereundus PAVLINVS: qui Apoſtoli Pauli diſcipulus, cùm eum perſequerentur impij homines, magiſtri ſui imitatus veſtigia, ſuos his verbis hortabatur: *Vbicunque Chriſtus adeſt, nobis etiam aranea murus fiet. at cùm Chriſtus abeſt, etiam murus fiet aranea.* quod reuera & ad literam in quodam Martyre impletum, teſtatur ex vita eiuſdem, Breuiarium Romanum. Euſebius in Chronico.

ANONYMVS.

Concludam cum Caſſiano: qui apud Alexandriam Senem fuiſſe commemorat, Chriſtiana fide imbutum, quem cùm varijs maledictis impeterent Infideles, ac tandem quærerent: Quid miraculi vmquam fecit Chriſtus tuus? Chriſtiano dignam vocem reſpondit; *Hoc ipſum, vt ijs quas infertis non mouear iniurijs.* Caſſianus.

CHRI-

CHRISTVM SEQVI.

S. IGNATIVS.

QVanta res ſit Christum habere vitæ ſuæ exemplar, & ad illud ſuos mores efformare, vel ex illo eiuſdem teſtimonio euidens ſit, vbi ait: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ. cuius rei fiducia incenſus IGNATIVS, vix cõceptum intra pectoris medullas ignem continere valens, ad beſtias Romæ damnatus, *Nunc* inquiebat, *incipio diſcipulus eſſe Chriſti: nihil de iis quæ videntur deſiderãs, vt Ieſum Chriſtum inueniam.* Verè & piè Bernardus; Nil canitur ſuauius, auditur nil iucundius, nil cogitatur dulcius, quàm Ieſus Dei filius. Euſeb. lib. 3. hiſt. Eccl. cap. 30.

S. MALACHIAS EPISC. HIBERNIÆ.

Hic à nefario quodam Principe per dolum è templo vocabatur, firmandæ (vt prætexebat) pacis cauſa. cumque ne ad eum deſcenderet totus clerus ſuaderet, ille pacis cupidus, *Sinite*, ait, *me imitari magiſtrum meum. ſine cauſa ſum Chriſtianus, ſi Chriſtum non ſequor.* Verè pectoribus noſtris inſerenda vox. quibus nomen dumtaxat Chriſtianum in pretio, non vita. Sur. tom. 6. in vita.

NIVARDVS FRATER D. BERNARDI

Summa laude & admiratione dignus. cui puero adhuc, cùm fratres, inter quos magnus ille Bernardus, ad Religionem pergentes in foro cum æqualibus ludenti dicerent; Niuarde frater, nunc te ſolum manet totius ſumma patrimonij: nos omnibus cedentes, Chriſtum ſequimur; ille, *Cælum vos ergo poſſidebitis, ego terram? abſit.* nihilque moratus,

puerilem animum in virilem commutans, fratres ſequitur, & cum illis Chriſtum. In vita Bern. lib. 1. cap. 3.

THOMAS MORVS.

An non dignus ille, qui prioribus iungatur? Cùm, vt erat ſumma pietate & religione, ſupplicationes diebus rogationum fieri conſuetas pedes comitaretur; monitus à ſuis, equum conſcenderet, dixit: *Nolo Dominum meum peditem eques ſubſequi.* Dicebat autē id propter crucifixi imaginem, in qua Chriſtum venerabatur. Tho. Staplut. in vita.

CHRISTVM CONFITERI.

S. ROMANVS MILES.

MAgna eos præmia manent, qui Chriſtum hîc coram hominibus confitentur, nec eum annuntiare tam re quàm verbo erubeſcūt. tales enim ipſemet coram Patre ſuo confeſſurum ſe explicatis verbis promiſit. quod intelligens (vt ſexcētos alios omittam) ROMANVS MILES, qui poſtquam plumbatis flagriſque diu tortus, etiam ipſa latera mucronibus reſcinderentur; dixiſſe fertur ad impiiſſimum Tyrannum: *Gratias ago, quòd ampliores mihi oris pateſacias meatus, quibus Chriſtum prædicem: tot ecce laudant ora, quot ſunt vulnera.* Dictum merè & verè Romanum. Sur. in vita.

S. DIONYSIVS M.

Ille etiam meritò Romano adiungendus, qui Romæ à Diocletiano comprehēſus, dum lætus ad ſupplicij locum duceretur, ſolùm hoc toto itinere ingeminabat: *Etſi millies occidi poſſem, tamen Dominum*

num

num meum Ieſum palàm confiteri non ceſſarem. Pet. de Natalibus.

S. EVELPISTVS.

Et hic cum Sodalibus prætorio Ruſtici Præfecti ſiſtitur. quo rogante, Tu quíſnam es, cuiúſve religionis? nil cunctatus, *Seruus quidem Cæſaris*, inquit, *ſed à Christo libertate donatus; eiuſque beneficio, illius ſpei, cuius & iſti quos hîc vides, particeps factus.* Sur. tom. 2. Lippelloo ibid. Metaphraſt.

CIBVS.

IESVS CHRISTVS.

SCribis & Phariſæis ex eo quærentibus, quare tui diſcipuli tranſgrediuntur traditiones ſeniorum? non enim lauant manus cùm panem manducant. Ille, conuocatis ad ſe turbis, *Audite*, dixit, *& intelligite. Non quod in os intrat coinquinat hominem.* & paulò pòſt: *Non intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem vadit, & in ſeceſſum emittitur?* ſignificans, nullum cibum eſſe ex ſe immundum, aut coinquinare eum comedentem, cùm nihil cibi cor hominis (à cuius pollutione homo coram Deo pollutus reputatur) ingrediatur, & quidquid in eo immundi per ſeceſſum eiiciatur. Matth. cap. 15.

PIOR MONACHVS.

Hic ambulando, vel aliud ſemper agendo, cibum ſumere ſolitus. rogatus autem cur eo modo comederet? *Nolo*, inquit, *velut neceſſitate vti cibo; ſed tamquam extraneum aliquid agere.* Cur ita? percontanti, *Ne*, reſpondit, *dum comedo, anima voluptatem ſentiat corporalem.* Socr. lib. 8. Trip. hiſt. c. 1.

F. BERNARDINVS PALOMVS.

Narrandum etiam quod huic ſubiicitur. Adſcribunt BERNARDINO PALOMO, homini ſupra modum faceto, inter cetera illud : *Cibi ſumptio, ad loquendum & bibendum commodiùs, inſtituta eſt : at ſi apud magnates id fiat, prius dedecus, poſterius infame æſtimatur.* Floreſta.

ISODORVS XENODOCHVS.

Vide tit. DE ABSTINENTIA.

LAVRENTIVS MEDICES.

Cùm fatali lecto decumbenti cibi adferrentur, & eos porrigens rogaret, Quàm ſapiunt cibi illi? reſpondit, *Vt ſolent morienti*, quaſi dicat, nihil in humanis relinqui ſolatij, aut dulcedinis illi, qui ſe videt moriturum. Ang. Politianus in Epiſt.

CLEMENTIA, MANSVETVDO, *&c.*

IESVS CHRISTVS.

INgredimur CLEMENTIÆ MANSVETVDINISQVE fines : cuius nomen cùm ex ipſo Numine petitum ſit, obuiam quoque & paratam habet commendationẽ. Ante omnia autem ipſum totius manſuetudinis fontẽ referam CHRISTVM DOMINVM: cuius humaniſſima facta vt ſileam, vnicum tamen ſermonem eius rei indicem recenſebo. Manſuetiſſimus agnus ad victimam currit, maledicitur & irridetur: ſeque in exemplum nobis præbens; *Diſcite*, inquit, *à me, quia mitis ſum, & humilis corde; & inuenietis requiem animabus veſtris*. Veram nempe requiem, in cælo, & in terra: dicente Propheta, Manſueti

ſueti hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Matth. cap. 11.

S. ANSELMVS.

Vide EDVCATIO LIBERORVM.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Ad Ciuiles curſum flecto, quòd Sacrorum tantus ſit æſtus, vt verear, ne ſi illos attigero, diu nimis immorandum foret. Ducatum hîc præbet SEVERVS IMPERATOR: cuius clementiam cùm improbarent mater & coniux, ac, Molliorem tibi magiſque contemptibilem Imperij dignitatẽ feciſti, obiicerent; ille, *Sed ſecuriorem,* reſpondit, *& diuturniorem.* Quàm diſpar à nomine vita, & mores! ac rariùs verum illud,

Conueniunt rebus nomina quæque ſuis.

Bruſ. lib. 3. cap. 13.

CONSTANTIVS IMP.

Adiungit ſe illi CONSTANTIVS. qui cùm raptorem cuiuſdam virginis in exilium relegaſſet, & indignarentur parentes non eſſe morte multatum; *Hactenus,* reſpondit, *incuſent iura clementiæ: ſed Imperatorem, mitiſſimi animi legibus, præſtare ceteris decet.* Auct. Serm. conuiu. Item in vita eiuſd.

CAROLVS MAGNVS.

Admirandam hic inter noſtros gloriã & gratiam hac quoq; virtute collegit. vt enim Pipinum filium tranſeã, cui tertiò, quòd in ſe coniurauerat, clementer ignouit; ad filiam veniam. Erat Eginhartus in aula CAROLO ab epiſtolis; vir, vt illo æuo, doctus & prudens. At quid nõ facit cęcus amor? in filiam domini ſui exarſit, & ipſa in eum viciſſim. quid facerent? reſtinguũt (vt ſolent amãtęs) furtiua ſui copia, & congreſſu: qui aliquamdiu latuit, donec hiemãte

quadam nocte, cùm in ſecretiore cubiculo Eginhartus fuiſſet, & ſub ipſam lucem exire vellet, videt multam niuem cecidiſſe. hæret, & timet ne à veſtigiis deprehendatur vir in gynæceo fuiſſe. Conſilio & aſtu ſubuênit amica, & illum in humeros ſublatum & pendentem, dulce onus tulit. Ecce ô ſortem miſeram; æquam tamen. Videt id fortè ex ſuperiore domus parte aurã captans CAROLVS. diſſimulat, donec pleno die Principũ conuentus. Hic rem narrat, rogatque (at nomina ſuppreſſit) qua pœna famulus qui ſic in dominum, & filia quæ in patrem peccaſſet, digni? cui illi, Mortis. Tum vtrumque vocat, & coram ſe ſiſtit. En, inquit, hi ſunt qui peccauerunt. Tu Eginharte, tu filia, qui hoc auſi eſtis. (nec negandi erat locus; patrem, ac dominum, inſpectorem, accuſatorem, iudicem, & vindicem habebant.) Quid meruiſtis? Mortẽ, inquiunt illi. at CAROLVS: *Tamen mitem tu Patrem, tu Dominum videte. Ignoſcimus lege hac quam dicam. Eginharte, hanc tuam latricem vxorem duces: concordes eſtote, & mutuum deinceps inter vos ferte.* Dixerat. illi à ſummo metu in gaudium inexſpectatum tranſlati, grates agunt, & gratulationes futuri connubij accipiunt.
I. Lipſ. Monit. polit. lib. 2. cap. 12. num. 12.

CAZIMIRVS DVX SENDOMIRIENSIVM.

Nec nimis ſeuerum eſt quod addam. CAZIMIRVS, qui poſtea Polonorum rex, dum tempus aliquando falleret per luſum aleæ cum domeſtico ſuo Ioan. Conario equite, & alternaret (vti in illis fit) Fortuna: cùm multa nox eſſet, placuit vno iactu de tota ſumma decidere. Is felix CAZIMIRO fuit: qui pecuniam ad ſe attraxit. Indignatus eques, & ſorti

ſuæ

ſuæ iratus, per calorem Principem inuadit, (capitale erat) & beneficio noctis euadit. primo mane CAZIMIRO ſiſtitur puniendus. Expectatis hîc vindictam, aut vltionem, licet æquam? Nequaquam. at re bene conſiderata, Princeps, *Amici*, inquit, *iſte minùs quàm ego peccauit: imò quidquid peccatum eſt, meum eſt. Calor mentem & manum ei mouit. at ego cur cauſam præbui? & oblitus conditionis meæ, quaſi cum pari luſi? Imò tu Ioannes, non veniam à me ſolùm, ſed & gratiam accipe. vtili me caſtigatione docuiſti, ne quid impoſterum Principe indignum committam.* Ita dixit, fecitque. En clementiam, patientiam, prudentiam. Ibidem.

RVDOLPHVS IMP. AVSTRIACVS.

Hic etiam cùm poſt morum mutationem clementior factus eſſet, quàm in ipſo Imperij exordio; reprehenſus, in prudentem hunc ſermonem erupit; *Seuerum & immitem fuiſſe me aliquando pœnituit: lenem & placabilem, numquam.* Memoranda, & verè Imperatore digna vox. Æn. Syl. lib. 2. Com. de reb. geſtis Alphonſi.

LVDOVICVS XII. GALLIÆ REX.

At in iſto etiam ſpectabilis hæc virtus fuit. cùm enim in Regem eſſet euectus, acceſſit magna cum fiducia è domeſticis vnus, poſtulans bona ciuis cuiuſdam Aurelianenſis, qui (triſti illo tempore, quo inter Ludouicum & Carolum octauum grauis illa ſimultas, & diſſidium) ex acerrimis Ludouici hoſtibus fuerat. Rex animo planè regio, *Tu verò aliud à me pete*, inquit, *& meritis tuis gratia erit. De iſto, omitte: nam Rex Galliæ* (verba eius ſunt) *non vlciſcitur iniurias ducis Aurelianenſis.* Dux enim anteà cum hoc titulo fuerat: ſignificabat ergo, dignita-

tem ſe, atque cum eâ etiam affectus mutaſſe. Refert Iuſt. Lipſ. ſuprà.

REX MVMONIÆ IN HIBERNIA.

Tempora confundimus, at in re eâdem. Orta aliquãdo graui inter MVMONIÆ REGEM, & fratrem ſimultate, factum, vt à fratre REX regno pelleretur. Pulſus ad Malachiam Epiſcopum fugit, à quo regio honore excipitur, ac ſimul ab eo inſtigatur, regnum quo per iniuriam pulſus erat, per vim reciperet. cui ille, *Nequaquam id fecero*, ait: *nolo enim pro terreno meo honore humanum ſanguinẽ effundere, qui contra me de terrâ clamet ad Dominum*. Docuit ex neceſſitate parandam virtutem. Coll. ex Surio tom. 6. in vita S. Malachiæ.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Te autem ALPHONSE ſilerem? qui hîc parem vix vllum, at ſuperiorem certè neminem habuiſti. Obſidebat Caietam pertinaciter rebellem, conſtabat obſeſſos inopiâ commeatuum premi: quod ipſimet faſſi, inutilem turbam emittebãt. Agitatum in conſilio eam repellere in vrbem, dedendam enim mox hac ratione. at noluit REX eorum miſertus. quare cùm ea potitus non eſſet, quidam obiicere auſi, Niſi illos emiſiſſes, iam vrbe potitus eſſes. Ille fortiter & conſtanter, *At mihi*, aiebat, *pluris tot hominum incolumitas eſt, quàm centum Caietæ*. Tamen nec ea defuit. nam ciues tam inſigni virtute moniti, vltrò ſe ei tradunt. Meminerat clementiſſimus Princeps illius Senecæ, quod

——— quiſquis eſt placidè potens
Dominuſque vitæ ſeruat innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regit,

Ani-

Animoque parcit: longa permenſus diu
Felicis æui ſpatia, vel cælum petit,
Vel læta felix nemoris Eliſij loca.

I. Lipſ. loco cit. Panorm. lib. 1. de Geſtis eiuſd.

IDEM

Percontanti, cur erga omnes, etiam malos, ita lenis eſſet; vocem factis conſonam reſpondit: *Quia bonos iuſtitia conciliat, malos clementia.* Panorm. lib. 2. de Geſt. Alphon.

IDEM.

Iterùm cùm de nimia eius lenitate quererentur miniſtri, eamque vix Principem decere dicerent: *Quid ergo*, inquit, *vultis vrſos & leones regnare? Hominum clementia, belluarum feritas propria eſt.* Vera dixit. Quo quis maior, & magis (vt ſic dicam) homo eſt, hoc virtuti huic pronior, quæ ob id humanitas appellatur. Quare ſapienter admodum Iuuenal. de hac virtute verba faciens Sat. 1. ait:

——— *Separat hæc nos*
A grege brutorum: atq; ideò venerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorumque capaces.

& paulò pòſt:

Principio indulſit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animū quoq;, mutuus vt nos
Affectus petere auxilium, & præſtare iuberet.

Panormit. ibid.

IDEM.

Eiuſdem etiam illa vox; *Malo multos mea clementia ſeruare, quàm paucos ſeueritate perdere.* Vnde etiam dicenti ſibi cuidam: Caue, ne tua hæc clementia in perniciem cedat: *Imò verò*, reſpondit, *multa mihi perferenda ſunt, ne in inuidiam cadam.* Ibidem.

IDEM

IDEM

Quid maximè aduerſarios flecteret, rogatus; *Placabilitatis* ait, *& manſuetudinis nomen.* Vnde dum contra Venetos & Florentinos haud equidem iniuria bellum ſuſcepiſſet, ac magno animo & viribus aduerſus eos contendiſſet, Veneti oratores armato obuiam procedunt, pacem humiliter poſtulant. cuius conditiones, cùm eiuſdem proceres intelligere deſiderarent, ac ſe facilè quiduis à victo hoſte impetraturos dicerent, ALPHONSVS reſpondiſſe fertur: *Nullum aliud datæ pacis pretium exiſtimo, quàm hoſtibus genibus ad me aduolutis pacem dare.* O Clementiam! pænè è Potentûm pectoribus proſcriptam. Panorm. lib. 1. de Geſtis eiuſd.

CAROLVS V. IMP.

Et te vnicum Manſuetudinis pręſidium CAROLE Cæſar in extremo hoc agmine colloco. Illi enim nihil grauius ingratiuſque, quàm aliquem capitis damnatum intelligere. Quare cùm in Anglia nobiliſſimum quemdam iuuenem ſententia Volſæi, qui iudiciis præerat, damnatum audiuiſſet, pulchrè ludens, *Indignum,* aiebat, *à cane lanij tam pulchram damam deuorari.* nam ille qui tot annis lanienam in Anglia exercuerat, lanij filius erat. Pręclarè Ouidius ad Cotim:

Conueniens hominum eſt hominem ſeruare voluptas:
Et melior nulla quæritur arte fauor.

Chyt. in Orat. de Carolo v. Imp.

COEMITERIVM.

ELIAS ABBAS.

COEMITERIA, quæ mortuorum domicilia, ſuntq; quaſi publica quædã gymnaſia, in quibus vera Philoſophia, Mundi videlicet cõtemptus, docetur, alacri animo accedamus cum ELIA ABBATE. Ille enim cùm ſæpiùs ad ferales has ſcholas ſuos remitteret, & illi quidnam emolumenti ex eo acceſſu conſequerentur, inquirerent; dicebat: *Quale in domo figuli retulit Ieremias propheta.* Iſte namque eò à Domino miſſus, cùm vidiſſet vas ſuper rotam, eiuſque confractionem & nouam reſtaurationem, didicit dependentiam neceſſariam populi à diuina bonitate. Ita & nos, intuentes Sepulchreta, vitæ noſtræ & mortis memoriã recolimus, quodq; gloria hominis ſtercus & vermis eſt: hodie extollitur, & cras non inuenitur. ac vt benè cecinit Poëta,

Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu quæ valuere ruunt.

EREMITA ANONYMVS.

Rogatus, quomodo ad hanc publicam ſcholam accedendum eſſet, reſpondit; *Quo olim ad ludum Pythagoræ.* Ad eum enim primùm accedentibus quinquennale imperabatur ſilentium, vt ſilendo meliùs tandem loqui diſcerent. Ita in hac mortalium palęſtra, ſilentio & tacita inſpectione opus; cùm ad prudentiùs loquendum, tum ad rectiùs iudicandũ, & meliùs viuendũ. Ex Stimulis virtut.

PVER ANONYMVS.

Complorata iacent mæſtis vbi corpora buſtis,
Garrula ſoluebant vocibus ora ſenes.

Certabantq́ue iocis : ad quos puer ore proteruus,
Sunt, *ait*, ad veſtras gaudia quanta domos.
Confectos ætate ſenes, lethoq́ue propinquos,
Ipſorumq́ue notans, eſſe ſepulchra, domos.
Ex Epigramm. Sabini.

COGITATIO, CONTEMPLATIO, MEDITATIO.

S. THOMAS AQVINAS.

QVAM verum Heracliti dictum, Plutarcho teſte, vigilantibus vnum communem eſſe mundum, ſopitos in ſuum quemque diſcedere, per cogitationem ſcilicet & contemplationem; reipsâ inueſtigandum. Atque vt Hieronymos, Auguſtinos, & alios inſignes viros, apud quos magno in pretio contemplationis & ſanctæ cogitationis ſtudium, omittam; THOMAS AQVINAS, qui ob doctrinæ præſtantiam Angelici Doctoris nomen obtinuit, Pariſiis cum Philippo, vel (ſi Campano fides) Ludouico rege in cœna accumbens, animo alienatus, cùm ne oculis quidem conniueret, manu tandem percutiens menſam, exclamauit; *Aduerſus Manichæos concluſum eſt.* quod factum dum Rex admiraretur, THOMAS cum rubore reſpondit: *Argumentum mihi in mentem venerat, quo Manichæorum dogma penitus euertẽdum.* Ita viri ſancti etiam aliud exteriùs agentes, interiùs ad Dei gloriam promouendam ſemper intendunt. Fulg. lib.8. cap.7.

S. BASILIVS.

Aquinati ſe BASILIVS aſſociet. qui non ignorans, quantũ pia conſideratio ab impietatis ſtudio mentem

tem auocaret, cùm rogaretur, Quis frequenter iraſcitur? quis ad opera ſpiritualia piger eſt? quis actiones ſuas ad Dei gloriam non refert? hoc vnum ad ſingula reſpōdebat; *Qui non ſemper cogitat Deum ſuarum actionum inſpectorem eſſe. Hæc enim vna recordatio ſi eſſet aſsidua, contra omnia vitia medelam præbet.* Refert Th. Stapl. in Promp. æſtiu. pa. 404.

FR. ÆGIDIVS COMES S. FRANC.

At quoniam facilem in homine aditum parat fœda cogitatio, dicebat aliquando FR. ÆGIDIVS, *Cùm eiuſmodi cogitatio accedit, eam abige. diceſque, Iam alius hoſpes meum domicilium occupauit.* Benè Ambroſ. Si non penitùs libidinem noſtro excutimus animo, tollimus eam magis nobiſcum, quàm poſt nos relinquimus. Ibidem Dom. 2. poſt Pentec.

FRANCISCVS BORGIA SOC. IESV.

Vide infrà, SVI COGNITIO.

S. ELIZABETHA.

Quæ etiam fæminis in hac contemplandi laude acciderunt, referam. Pannonum regis filiam ferunt ita ſupra ſe ſublatã, cæleſtibus rebus animum intendiſſe, vt Ieſum ſe in nubibus videre palàm teſtaretur, ſibíque dicere, Ego tecum ſum. vnde & illa cunctis audientibus reſpondebat: *Ita Domine, tu mecum, atque ego tecum.* Magnum diuinæ liberalitatis beneficium, vt homo Deum alloquatur: maius, vt alloquentem audiat: maximum, vt vnà cum illo ſit. Conrad. Concion. de S. Elizabeth.

CAROLVS MAGNVS.

Ille ad ceruicale pennam & encauſtum cum membrana noctu reponebat, vicinumq́ue lecto parietem cera illini curabat. percontanti eius rei cauſam;

ſam; *Vt*, inquit, *ſi quid cogitanti mihi in lecto vtile occurrerit ſignem, & memoria ſignatum poſtero die reuocem.* Conuenienter Auſonius,

Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi, & dictum probo,
Meditationem id eſſe totum quod geras.

Eginard. in vita Caroli, & Henr. Erphord.

CAROLVS V. IMP.

Eiuſdem mentis, ſed paulò aliter CAROLVS V. qui rem quampiam aggreſſurus, diu multumque eam animo voluebat: in publicum non prodibat, imò morbum quandoq; ſimulabat. dicebat enim; *Principum conſilia deprehendi non debere, priuſquam in opus deducta eſſent.* Theat. Zuing.

COGNITIO SVI.

ARSENIVS ABBAS.

SVI COGNITIONEM, quam veram Philoſophiam dicebat Demonax, rem difficillimam Thales, tractandam per exempla ſuſcipimus. Primum ſit ARSENII, magni illius Abbatis, quem dum videret quiſpiam cum Ægyptio viro agreſti multa diſſerentem de cogitationibus, & non ſine admiratione multa inquirentem; indignabatur, virum tantum, & tam celebrem, hominem idiotam de grauiſſimis rebus conſulere: ſed ARSENIVS, *Non quidē negauerim mediocriter me eruditum: huius tamen ruſtici illiteratam inſcitiam me nondum fateor didiciſſe.* Sur. tom. 4. ex Palladio & Metaphr.

IDEM.

Eiuſdem etiam percelebre illud, quod commemorat Dorotheus. ſolitum enim eum frequenter dicere aſſerit, *Arſeni, ad quid veniſti?* nihil magis repu-

reputans ad ſui cognitionem aſſequendam facere, quàm ſæpiùs meditari, ad quid huc venerimus. Doroth. doct. 10.

CONSTANTIVS MONACHVS.

Hunc Arſenio ſocium damus. nam cùm ad videndum eum quidam è longinquâ regione Anconam veniſſet, eumq́ue quòd ſtatura puſillus eſſet deſpexiſſet, irriſorem ſuum oculo excepit. &, *Quantum gaudeo*, inquit, *quòd tandem nactus ſum hominem, à quo iure parui pendendus exiſtimor. Seruum enim me ſcio, & vt habitu, ita ad quoduis bonum opus puſillum, ac prorſus inutilem.* Longè aliter hic ſentiebat, quàm publica hominum lex:

Quâ nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo.
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.

Greg. lib. 1. Dial. cap. 5.

FRANCISCVS BORGIA SOC. IESV.

Ille item dignus qui inter priores locum habeat. Occurrenti namque Dynaſtæ Hiſpaniæ, eiuſque vicem querenti, quòd inops veſte attrita ambularet, ſeq́ue & valetudinem negligeret, reſpondit: *In me fore recipio, vt mihi caueam. Iter enim facturus, prodromos binos præmitto tamquam exploratores, qui hoſpitium menſamq́ue adornent.* Interrogantiq́ue Dynaſtæ, Ecquóſnam illos? *Mei*, replicabat, *cognitionem, & pœnarum apud Inferos quas merui, contemplationem.* Lib. 4. vit. eiuſd. cap. 1.

RELIGIOSVS ANONYMVS.

Iſte quoque interrogatus à confratre, Cur ego aſſiduè iudico fratres, eoſq́ue carpo? reſpondit; *Quia necdum teipſum cognouiſti. Nam ſeipſum qui nouit, fratrum vitia non aſpicit.* ſed potiùs conſiderat,

—— num ſibi quid vitiorum inſeuerit olim.

Natura, aut etiam conſuetudo mala: namque
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

ANONYMVS FRANCISCANVS.

Cùm eſſet hic Eccleſiaſtes ſummus, rogabatur, cur non eam energiam haberent ſermones eius, quam Bernardini religioſi viri, quem ipſe tamen eloquio ſuperabat; *Ego,* inquit, *comparari poſſum carboni calido, ſed non ignito: cui ſi alij carbones apponantur, ignem non concipiunt. At Bernardinus ſimilis carboni ardenti, inflammatus diuino ſpiritu: cui ſi applicentur alij, ignem concipient.* In vita S. Bern. apud Sur. tom. 7. pag. 432.

COLLOQVIA.

S. PERMENAS PRESBYTER.

CОrrumpunt bonos mores COLLOQVIA praua, habet vulgatũ illud. & verè ita eſſe, ſuo dicto confirmauit PERMENAS vir ſanctiſſimus, qui cũ Polycronio Epiſcopo Babylone martyrium ſubiit. Comprehenſus namque à Decio, cùm is multa Polycronium rogaret, & ille nihil reſponſi redderet, quæſiuit Imperator, num mutus effectus eſſet. quod PERMENAS excipiens; *Non eſt,* ait, *mutus Epiſcopus, ſed tacet, ne impiorum colloquiis inquinetur.* Marul. lib. 5.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

Paris virtutis & animi hic: qui vana hominũ colloquia velut cane & angue peiora fugiebat. Dicebat autem, quod & verè ſentiebat: *Grata mihi piorum & bonorum familiaritas: quia ab his eruditio & pietas, non ſecùs ac ab aromatibus odor.* In vita eiuſd. manuſcr. Louan. in Biblioth. FF. Minorum.

S. Go-

S. GODOFREDVS EPISC. AMBIAN.

Nec minùs illuſtris iſte, apud quem ea inualuerat conſuetudo, comites itineris vel antecedere, vel remotiùs eos ſubſequi; accedere autem neminem. Rogatus autem cur id ageret; *Ne*, inquiebat, *otioſis ſermonibus detur occaſio.* ſuo exemplo conteſtatus, Deo dicatum, ſacris contemplationibus, non inanibus ſermonibus intentum ſemper animum habere oportere. Sur. tom. 6. in vita.

COMPASSIO.

IESVS CHRISTVS.

MVlta alio in loco à nobis dicta, quæ ad hunc aptè deduci poſſent. pauca tamen in præſenti addemus, ne COMPASSIONIS limites neglexiſſe videamur. Huius autem illuſtre exemplum eſt DOMINVS IESVS, cuius tota vita quid aliud quàm continuata quædam compaſſio, & humanæ infirmitatis condolentia? videbat (vt grauiora ſeponam) turbam copioſam ſe ſequentem triduùm, ſine cibo: & conuocatis diſcipulis, *Miſereor*, aiebat, *turbæ: quia triduo iam perſeuerant mecum, & non habent quod manducent: & ſi dimiſero eos ieiunos in domum ſuam, deficient in via: quidam enim eorum de longè venerunt.* Matth. cap. 15. Mar. 8.

Quære ELEEMOSYNA, CLEMENTIA, *&c.*

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Neque ALPHONSVS inter Principes hac laude caruit. Cùm enim Stephanus Neapolitanus, ſumpto nepenthe, cerebro nonnihil læſus eſſet, teneretque opida quædam regia, fuerunt qui Regem ad ea ipſa repetendum incitarent: quibus ille; *Inhumanum videtur iis etiam ſubſtantiam auferre, qui-*

bus ſors cerebrum & mentem abſtulit. præclarè inſinuans, haud eſſe miſeriam miſeriæ ſuperaddendam. Æn. Syl. lib. 4. de Dict. Alph.

ANONYMVS.

Refert de quodam, cuius nomen ſilet, B. Auguſtinus: quòd cùm in puteum altum incidiſſet, eiuſque ſortem quiſpiam miſeratus, diceret; Quomodo huc miſer decidiſti? ille facetè reſpõderit: *Quid rogas, aut refert quomodo inciderim? age, vt me educas.* Ita quoſdam videas proximi neceſſitatibus ſubleuandis parum attentos, inquirere potiùs quomodo eas habuerint, quàm rationem præbere ſubſidij vel medelæ.

Vide Apophth. de CHARITATE ERGA HOMINES, *& de* MISERICORDIA.

CONCORDIA.

D. LVDOVICVS REX FRANCORVM.

PErſequamur etiam læto & hilari ſtilo, egregium humani animi ab odio ad gratiam deflexum. Clarus in eo fuit LVDOVICVS GALL. REX, Diuorũ numero adſcriptus: qui non domeſticos modò, ſed & exteros Principes, inter quos diſſidium, ad concordiam reuocare ſatagebat. Quod cùm improbarent nonnulli, eos grauiter redarguens, *Quid*, inquit, *ſi externi me vidente, & ſimulante, armis diſſideant: numquid per ſummã malitiam Regem Francorum id tolerare exiſtimabunt; & in me regnumque aliquam perniciem machinabuntur? Præterea periculum, ne iram Dei in me prouocem, qui ſummo fauore proſequitur eum, qui diſſentientes conciliare nititur.* memor ſermonis quem in loco campeſtri Dominus

coram

coram ſuis habuit: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Ionuil. in vita eius cap. 89.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Quàm autem vera ſit illa Salluſtij ſententia; Concordia res paruæ creſcunt; aſſeruit ſuo dicto PETRVS ALDOBRANDINVS: cui in ore aliquando; *Ciuium felicitas non ſolùm ex concordia naſcitur, ſed ea etiam quaſi quodam pabulo nutritur.* Henricus Farneſius in Apophth. de Principe.

IDEM

Dixiſſe ſæpenumerò commemoratur; *Duo ſunt Concordiæ vincula: beneficium & gratia: quorum alterum beneuolentiam connectit accipientium; alterum largientium amorem & ſtudium ſtabili charitate confirmat.* Ibidem.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Poſt illos primum locum poſtulat ALEXANDER SEVERVS: qui vitæ ſuæ poſtremum inſtare terminum cùm aduertiſſet: filiis ad ſe vocatis, ſupremum hoc vale, ac æuiternum monumentum dedit: *In id vnum incumbite, Benè inter vos conueniat: locupletate militem, ceteros contemnite.* Præuidebat prouidus etiam illo inſtanti Imperator, filios regnandi libidine de ſucceſſione dimicaturos: & niſi milites pecunia flecterent, penitus interituros eſſe. Dion. Nic. & Xiphil. in vita eiuſd.

IOVIANVS IMPERATOR.

Quid ille? Rogatus aliquando reſponſum daret Macedonibus ſupplicantibus; *Odi*, reſpondebat, *omne contentionis genus: concordiam autem vnicè amplector & amo* Verum eſſe illud Horatij teſtatus:

Felices ter, & ampliùs,
Quos irrupta tenet copula: nec malis

coram ſuis habuit: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Ionuil. in vita eius cap. 89.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Quàm autem vera ſit illa Salluſtij ſententia; Concordia res paruæ creſcunt; aſſeruit ſuo dicto PETRVS ALDOBRANDINVS: cui in ore aliquando; *Ciuium felicitas non ſolùm ex concordia naſcitur, ſed ea etiam quaſi quodam pabulo nutritur.* Henricus Farneſius in Apophth. de Principe.

IDEM

Dixiſſe ſæpenumerò commemoratur; *Duo ſunt Concordiæ vincula: beneficium & gratia: quorum alterum beneuolentiam connectit accipientium; alterum largientium amorem & ſtudium ſtabili charitate confirmat.* Ibidem.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Poſt illos primum locum poſtulat ALEXANDER SEVERVS: qui vitæ ſuæ poſtremum inſtare terminum cùm aduertiſſet: filiis ad ſe vocatis, ſupremum hoc vale, ac æuiternum monumentum dedit: *In id vnum incumbite, Benè inter vos conueniat: locupletate militem, ceteros contemnite.* Præuidebat prouidus etiam illo inſtanti Imperator, filios regnandi libidine de ſucceſſione dimicaturos: & niſi milites pecunia flecterent, penitus interituros eſſe. Dion. Nic. & Xiphil. in vita eiuſd.

IOVIANVS IMPERATOR.

Quid ille? Rogatus aliquando reſponſum daret Macedonibus ſupplicantibus; *Odi*, reſpondebat, *omne contentionis genus: concordiam autem vnicè amplector & amo* Verum eſſe illud Horatij teſtatus:

Felices ter, & ampliùs,
Quos irrupta tenet copula: nec malis

Diuulſus querimoniis,
Suprema citiùs ſoluet amor die.

Niceph. Call. lib. 10. cap. 40. hiſt. Eccleſ.

CONSTANTINVS MAGNVS

Meritò in hunc Illuſtrium numerum referendus. Cui cùm in Nicæna Synodo varij ſupplicantium libelli, quibus mutuæ querimoniæ exprimebantur, traderentur; omnibus ad concordiam excitatis, vniuerſos dilacerabat, dicens: *Mei muneris non eſt talibus in cauſis iudicem agere, aut proferre ſententiam.* Sozom. lib. 1. cap. 16.

ALPHONSVS REX ARAG.

Verus Concordiæ patronus perſæpè dicebat: *Si Romanorum temporibus vixiſſem, etiam templum Ioui Poſitorio conſtruxiſſem.* Rogantique cauſam, *Vt ita*, inquiebat, *de rebus acturi, in eo primùm conuenirent, & contentionem omnem deponerent.* Significabat autem nihil Reipub. pernicioſius, quàm ſi cum Patribus plebs contentiones miſceat. Panorm. lib. 3. de Geſtis eiuſdem.

COMES PALATINVS

Rogatus, quod eſſet potiſſimum Concordię vinculum; *Religionis*, aiebat, *ſimilitudo, & de diuinis cultibus conſenſio.* Peucerus.

CONFESSIO PECCATORVM.

IESVS CHRISTVS.

CONFESSIONIS, quę animarum ſalus, vitiorum diſſipatrix, oppugnatrix dæmonum ab Auguſtino non immeritò appellatur, vtilitatem ac ineffabilem neceſſitatem proſequamur. quam vti DOMINVS,

MINVS ac SALVATOR noſter Sacramentorum noue Legis auctor inſtituit: ita etiam pluribus locis commendauit. & Petro ſiquidem, poſt inſignem illam confeſſionem: *Tibi*, inquit, *dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Quid enim per claues, niſi ſcientia diſcernendi inter lepram & lepram inſinuatur? Quid per ligare & ſoluere, niſi ſententiæ, poſt cauſæ cognitionem, prolatio? Hoc ipſum & alio loco verbiſque poſt reſurrectionem, in diſcipulos inſufflans, dixit: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Matth. cap. 16. & Ioan. 20.

S. ANTONIVS.

Eamdem confeſſionis neceſſitatem, atque vtilitatem, confirmauit iſte. *Magnam enim eſſe*, dicebat, *ad virtutem viam: ſi ſinguli vel obſeruarent quod gererent, vel vniuerſas mentis cogitationes fratribus referrent.* Videbat certè ægrè peccatum cõmitti, quod alij debet manifeſtari, & quaſi cum pudore proferri. Athan. in vita eiuſd.

D. LVDOVICVS FRANC. R.

Et hic in id vnum incumbebat potiſſimùm, vt filium natu maximum, hac Confeſſionis virtute imbueret. Cui etiam moriturus, inter cetera ſalutis monita dicebat: *Elige tibi Confeſſorem, & idoneum, & probum: qui ſapienter quid agere, quid fugere debeas, edoceat.* O nimis diſparẽ huius Principis à noſtri ęui plerïſq; Magnatibus animũ! Ionuil. in vit.

CLAVDIVS VIEXEMONTIVS.

Vide IOCOSE DICTA.

CHRISTOPHORVS ARCIS DIENSIS PRÆFECTVS.

Require Apoph. de SALVTE EIVSQ. CVRA.

CONFESSIO FIDEI.

IESVS CHRISTVS, & PATER LVNATICI IN EVANGELIO.

POſt peccatorum confeſſionem, eam quæ fidei eſt, conuenienter ſubdimus, ſine qua prior illa nihili facienda; magni verò, ſi coniunctam eam habeat, æſtimanda. LVNATICI PATER, (cuius meminit Euangelium) rogatus à DOMINO, *Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti.* continuò exclamans, motus commiſeratione erga filium, cum lachrymis proteſtabatur: *Credo Domine: adiuua incredulitatem meam.* Et ita, vt habet Aug. Conc.7.in Pſ.118. incredulitatem ſuã adhuc inhærentem, inuitò confitebatur: neque tamen fidem diffitebatur. & hinc filio ſanitatem impetrauit. Mar. cap. 9.

S. PETRVS & IOANNES.

Vide PRÆDICATIO VERBI DEI.

BENIAMIN DIACONVS.

Vide CASTIGATIO MODESTA.

S. TIBVRTIVS MARTYR.

Sed & hunc meritò celebrauerim. Qui à Fabiano Præfecto compulſus, prunis ante ſe poſitis thura Diis ponere, aut eaſdem diſcalceatis plantis calcare; facto crucis ſignaculo, ſuper eas ingreditur, dicens: *Depone infidelitatem Fabiane; diſce ſolum Deum, quẽ confitemur, dominari creaturis. Tu tãtum præſta in nomine tui Iouis; &, ſi poteſt, faciat te non ſen-*

ſentire dolorem. Sur. tom. 1. in vita S. Sebaſtiani.

CLERICVS ANONYMVS.

Longum foret enarrare quàm fortiter viri ſancti hac Confeſſionis virtute vſi. quare pluribus aliis, alium in locum relegatis, quid de CLERICO quodam commemoret Gregor. Turon. videamus. Ab Arrianis cuſtodiæ traditus, cùm Perſonarum trinitatem in naturæ diuinæ vnitate multis rationibus adſtrueret; nec minis, nec muneribus, ſententiam mutaret, induci poterat: tandem in equuleum ſublatus, dum rogaretur, Quid credis? nihil aliud reſpondebat, quàm, *Credo in Deum Patrem, & in Jeſum Chriſtum, Filium eius vnigenitum, atque in Spiritum ſanctum, ex vtroque procedentem.* Greg. Turon. de Glor. Mart. lib. 1. cap. 82.

Vide Apophth. de FIDE *&* FIDELITATE.

ACHEMENIDES.

Inuitant me etiam, & excitant quæ ſequuntur. ACHEMENIDEM referam, qui à Tarane Perſarum rege, quòd fidei ſemina in Perſide ſparſiſſet, accuſatus; *Vniuerſitatis*, aiebat, *Deum nequaquam abiuro, vt tibi amicitia iungar. Maius crimen, diuinam, quàm regiam lædere maieſtatem.* Niceph. lib. 14. Hiſt. cap. 20.

IDEM

Illic honoris & amicitiæ regiæ, hîc munerum contemptor. Sumptuoſis namque veſtimentis à præfato Tarane donatus, poſtquam id factum ſenſit, vt ita lentis beneficiis à propoſito dimoueretur; excandeſcens, conciſſas eas à ſe reiecit, dixitque: *Si eius gratia me Religionem longè optimam mutaturum putas, en munus tuum, vnà cum impietate, habe.* Ibidem.

CANVTVS ANGLORVM REX.

Addamus & hunc, cui præclarum huius rei teſtimonium præbent Annales. Cùm à coruis aulicis (Aſſentatores appello) circumuentus, omnia ad nutum eius vultumque conuerti iactitarent: ille, iis inſpectantibus, ſedem regiam in maris litore poni curat. cui inſidens, *Tu mare*, inquit, *ditionis meæ es, & terra in qua ſedeo, eſt mea: tibi impero, ne in terram meam aſcendas:* (iam enim erat maris acceſſus) *nec membra domini tui madore perfundas*. Dixerat. Seruat ſuum fluxum mare, & immenſo imbre domini ſui ſinum perfundit. Tum ille: *En, quàm ego omnibus imperito? Quin ſciant omnes qui terram incolunt, vanam & falſam eſſe regum potentiam; atque vnum eo nomine dignum, qui verè imperium inhibet cælo, terræ, mari.* ac diademate Cruci impoſito, deinceps pietatis & modeſtiæ cultor exſtitit. Ita

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iouis.

Saxo Grammat.

Vide Apophth. de CHRISTI CONFESSIONE, & NOMINE. *Item de* IDOLORVM VANITATE, &c.

CONIVGIVM.

IOANNIS BRITANNIÆ DVCIS F.

DE CONIVGIO dicturis, primùm ſe exhibet IOANNIS BRITANNIÆ DVCIS FILIVS, quem cùm pater in matrimonium tradere deſtinaſſet Iſabellæ Scotorum Regis filiæ; rogat, qualis futura ſibi vxor eſſet. Cui pater: Prudens eſt admodum, & decenti corporis forma: quæ, vt noſtri ſanguinis generiſq; fiat particeps, digna eſt; verùm omni eloquen-

quendi venere caret. *Talem*, inquit filius, *optaui ſemper: nam ſatis multum prudentiæ mulieri ineſſe exiſtimauerim, ſi norit dignoſcere inter thoracem & induſium mariti ſui.* quaſi dicat: Quę nouit ſe moribus mariti accommodare, & malos diſſimulare, bonos imitari. Corozetus de Dict. Fact. memor.

THOMAS MORVS.

Hic duas vxores ſucceſſiuè habuit, & vtramque admodum paruæ ſtaturę. Rogatus, cur tam exiguas duceret; illud Democriti reſpondit: *Quia ex duobus malis, minus putaui eligendum.* Tho. Staplet. in vita eiuſd. cap. 13.

EVGENIA PHILIPPI FILIA.

Vide VIR BONVS.

Vide etiam plura in Apophth. de MATRIMONIO, MARITO, *&* VXORE.

CONSCIENTIA BONA.

S. TIBVRTIVS MARTYR.

BONA CONSCIENTIA, quæ velut ſuaue nepenthes, omnem vitæ mœrorem ac ſolicitudinem repellit, & iuge conuiuiũ in Prouerbiis nuncupat Salomon, paucis illuſtranda. Veniat in medium TIBVRTIVS: qui dum Fabiani tyranni iuſſione, ociùs Christi fidẽ negare variis tormẽtis propoſitis compelleretur, immota & inconcuſſa mente, in generoſam hanc vocẽ erumpens, *Decerne*, reſpondit, *quod lubet. Omnis nobis vilis eſt pœna, vbi pura eſt comes conſcientia.* Sentiebat autem cum Apoſtolo, gloriam noſtram eſſe, conſcientiæ propriæ teſtimonium. Sur. tom. 1. in vit. S. Sebaſt.

S. HILA-

S. HILARION.

Quin & de S. HILARIONE teſtatur B. Hieronymus: quòd, cùm iam morti proximus,& modicus calor in corpore teperet, nec quidquam viui hominis, præter ſenſum, ſupereſſet, apertis oculis loqueretur: *Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta propè annis ſeruiuiſti Chriſto, & mortem times?* Verè libenter ille moritur: & venientem (vt Chriſtianè loquitur Seneca) nemo hilaris mortem excipit, niſi qui ad illam ſe diu compoſuerit, puta, cui conſcientia mentem explet dulcedine & pace. Hieron. in vita.

LVPVS SENONVM EPISC.

Quis autem de LVPO Senonum Epiſcopo non malè opinetur, qui eum præceſſoris ſui filiam tenerrimè diligere conſpexiſſet? tamen ipſe ſe taxari intelligens, eam in publico eſt amplexatus, dicens: *Non offendunt obloquentium verba, quem propria non inquinat conſcientia.* Quæ res illo æuo fortaſſis tolerata: hoc verò, non ſine graui ſcandalo tentanda. Marul. lib. 5.

ANONYMVS.

Illuſtre & illius reſponſum, cuius nomen ſilentij ſigillo obſeratum. Rogatus enim, quid nos potiſſimùm delectare ſoleat; *Conſcientia*, aiebat, *pura, & ſpes bona.* Vnde non ſine cauſa dictum à Sapiente: Læti cordis os floreſcit. Anton. Serm. de puro corde.

SEBASTIANVS LONDINENS. LVDIMAG.

Noſtri æui eſt, quod addam. Exhibuerat SEBASTIANVS Scholę Londinenſis rector, inſpectante Elizabetha Anglię regina, Comœdiam miro cum plauſu: & mercedem petere iuſſus quam vellet,

Con-

Conſcientiæ, aiebat, *libertate donari velim, quò Catholicam vitam impunè viuere valeam.* Veram quippe libertatem cum Periandro exiſtimabat, Rectam conſcientiam. Benè & doctè Ouid. in Faſtis:

Conſcia mens vt cuique ſua eſt; ita concipit intra
Pectora, pro facto ſpemq; metumque ſuo.

Raſtell.

Vide Apophth. de INNOCENTIA.

CONSCIENTIA MALA.

IVDAS ISCARIOTES.

AT numquam ſecurus eſt reus animus: mala enim mens propriis cōſcientię ſtimulis agitatur: quibus etiam Regius vates ſauciatus, clamabat; Peccatū meum contra me eſt ſemper. Eadē lue infectus IVDAS proditor, videns Ieſum Iudæorū ſententia damnatū, aliquo tactus dolore, peccati conſcientia ſtimulante, referens triginta argenteos, iam ad deſperationem ductus; *Peccaui*, inquiebat, *tradens ſanguinem iuſtum.* Cui illi reſpondentes, dicūt: Quid ad nos? tu videris. Inſinuabant cuiuſque teſtimonium eſſe propriam conſcientiam: & quæ ex eâ & ab eâ procedunt. Ac quemlibet noſtrûm

Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem.

Matth. cap. 26.

VOLSÆVS EPISCOPVS.

Fuerat hic inter primos Henrico VIII. Angliæ Regi auctor, quòd Catharinam Aragoniam repudiaret. At vt impiorum conſilia rarò ſtabilem ſortiuntur finem; non diu pòſt, dum velut reus læſæ maieſtatis Londinum ſupplicio afficiendus perduceretur; furiis conſcientiæ inquinatæ agitatus, *Vti-*

nam,

nam, ingemebat quaſi deſperabundus, *nihilo magis diuinæ maieſtatis læſæ reus fuiſſem! Nunc autem, cùm nihil prius habuerim, quàm eâ relictâ Regi inſeruire; & in Deum peccaui, & in Regem.* Haud malè in Epigrammate ſuo Pictorius:

Iſtud habet damni vitium inter cetera: quòd mens
Palpitat aſſiduo flagitioſa metu.

N. Sander. de Schiſm. Anglic. lib. 1.

CONSILIVM ET CONSILIARII.

FREDERICVS CÆSAR.

CONSILIVM omne, à quocumque proficiſcatur, à Deo eſſe, auctor eſt B. Auguſtinus: vnde & Conſiliarios ipſos præſtantiores eſſe cõuenit, ac vita & moribus ſuperiores. Quis enim in cœno fontem requirat? quis de turbida lympha potum petat? Conſiderabat id FREDERICVS, qui aliquando pro concione Conſiliariis ſuis dicebat: *Vtinam conſiliarij mei in palatij veſtibulo duas res deponerent! ſic enim & ipſi recta conſulerent, & mihi etiam de conſiliis eorum iudicare eſſet facillimum.* Interrogantibus autem quænam illæ res eſſent? *Simulatio*, aiebat, *& diſſimulatio.* Docebat autem, Conſiliariorum priuatos affectus ſæpè obſtaculo eſſe, quo minùs rei, bonoque publico Principes rectè conſulerent. Æn. Syl. lib. 3. Comm. de Reb. Alphonſi.

IDEM

Ladiſlaum Hungariæ Regem, adhuc puerum, apud ſe educabat: neque deerant qui eum clàm perdendum ſuaderent: per cuius mortem vtpotè ſummam rerum obtineret. Verùm pius & prudens Imperator, *Cur me*, inquit, *diuitẽ potiùs, quàm pium deſidera-*

ſideratis? Ego ſanè diuitias non ita amo, vt iis tam impium facinus, improbis veſtris conſiliis perſuaſus, attentem. Et hic iterùm ſuo exemplo docuit, conſilia impia, eorumque auctores è Principum pectoribus auliſque extirpandos. Supra me eſſe debet, inquit Auguſtinus, cui me committere paro. Ibidem.

ALPHONSVS REX.

Rurſus ſe hîc inſerit ALPHONSVS, verè magna huius operis pars. Hunc, cùm ſenex naturâ & ætate audacior argueret, quòd contra Patrum decreta bellum capeſſeret, dixit: *Regum conſiliarij inſtar regum eſſe, regumque animos habere oportet.* Plura tamen aliquando conſiliariis priuatiſque conueniunt quàm Regibus. Ita Parmenioni pecuniam cudere licuit, Alexandro non licuit. Panor. lib. 1. de Geſt. Alphon. & Æn. Syl. de eiuſd. Dictis.

IDEM

Sciſcitanti, quos Conſiliarios maximi faceret; *Libros*, reſpondit: *quia ab his ſine metu, ſine gratia, quæ noſſe cupio, fideliter audio.* Panorm. lib. 3. de Geſtis Alphonſi.

IDEM

Reges ab aliis regi, duceſque ab aliis duci, perabſurdum eſſe dicebat. Notabat autem eos, qui, cùm ſplendidis titulis Regni Imperiique gaudeant, ſuorum tamen Conſiliariorum velut mãcipia exiſtant. Panorm. lib. 2.

HENRICVS VIII. ANG. REX.

Vide DOCTRINA IN PRETIO HABITA.

CAROLVS VIII. FRANC. R.

Ante illum CAROLVS VIII. Rex Chriſtianiſſimus, monitus à Legato Aquitaniæ, ne Anglorum conſi-

conſilio auxilioq́ue vteretur, ſibi ſatis eſſe virium bello ſuſcitando: ad quemdam ex adſtantibus conuerſus, *Vides*, inquit, *ſollicitantem eum, vt bellum moueam, quod ex vſu Galliæ futurũ dicit. an & tibi idem viſum?* quo diſſentiente; REX, *Sum*, inquit, *Galliæ ſtudioſior, quàm hic orator exiſtimat. Cùm enim vnus modò ſit in Gallia Rex, vellem eam à ſenis Regibus gubernari.* Prudentis eſt omnia priùs experiri conſilio, quàm armis. Phil. Comin. lib. 4. de Reb. Galliæ.

ALPHONSVS ARAG.

Eiuſdem etiam mentis ALPHONSVS, quem paulò antè nominauimus. Qui, Cathalanis ſuadentibus, vt ſibi adhuc ætate rerumq́ue vſu immaturo, ſeptem viros prudentia doctrinaq; inſignes adiungeret, quorum conſilio fretus, ſua omnia dirigeret; laudauit conſilium, adiecitq́ue: *Si horum ſeptem, vel vnum tantùm dederitis, continuò illi regnum & regimen ceſſero.* inſinuans, raras aues in terris eſſe bonos Regum conſiliarios: at pleroſque ex eorum genere, de quibus Iuuen.

Deſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.
Panorm. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

CAROLVS V. IMP.

Require ſuprà, COGITATIO, CONTEMPLATIO, *&c. item* GVBERNARE.

CONSOLATIO.

IESVS CHRISTVS.

RAtionem in conſolando valere plurimùm, auctor eſt Cicero: ideoq́ue Chriſtiana ſolatia, quia in ratione fundata, ſolida ſunt & efficacia.

Quis

Quis enim tales eas fuiſſe negabit, quas DOMINVS NOSTER pluries benignè eſt elargitus? vt autē Cananæam, Magdalenam, & alios innumerabiles trāſeam, cùm diſcipulis & Apoſtolis ſuū ex hoc mundo ad Patrem tranſitum inſinuaſſet, vt mœſtis medelam conſolationis adferret: *Si*, inquit, *abiero, mittam Paracletum ad vos.* & infrà; *Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Docet autem rebus afflictis nihil diuino ſolatio efficacius. Ioan. cap. 16.

S. PAVLVS APOSTOLVS.

Ille etiam veræ conſolationis dulcedine perfuſus, volens eam participare iis, qui ſecum in naui erant graui periculo expoſiti, aiebat: *Adſtitit mihi hac nocte Angelus Dei, dicens: Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſſiſtere: & ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum.* Act. cap. 27.

S. PAVLA ROMANA.

Meritò hæc Paulo ſupponitur, quam in rebus anxiis hilari animo decātaſſe accepimus illud Pſalmiſtæ: *Quare triſtis es anima mea, quare conturbas me? Spera in Deo.* Hieron. in Epitaph.

S. LYDWINA.

Certet etiam cum hac LYDWINA, patria Batauaꝛ quæ tanto conſolationum recreabatur cumulo, vt earum pondere ſe opprimendam diceret, niſi aliquando etiam à Domino humiliaretur. *Bona*, inquiebat, *eſt conſolatio, quam non tumor inflat: ſed timor conſolidat.* In vita eius apud Ioan. Brugman.

S. SABINA.

Eiuſdem & ſexus & fortitudinis illa, cui cùm nefarij homines minarentur, ni Diis ſacrificaret, in

proſtibulum coniiciendam; pręſenti ſe recreans ſolatio, *Sancto*, inquiebat, *Deo id curæ erit.* Sur. tom. 1. in vita Pionij.

PRINCEPS SARACENVS ANONYMVS.

Huius autem egregium & memorabile dictum, ad calcem, licet extra præſcriptum virorũ ordinem, adiicimus. Hic quandoque ad captiuos in Ægypto Franciæ proceres acceſſit, rogans, vtrùm & illi in Deum crederent ex Virgine natum, cruci affixum, mortuum? &c. quibus affirmantibus, *Mactè igitur animo*, inquit, *parum adhuc id erit, tantillum pro eo ſuſtinuiſſe, qui pro vobis ad mortem vſque decertauit. Qui ſi tantæ fuit poteſtatis, quòd ſeipſum è ſepulchro ſuſcitauit, breui vobis ſperanda ex his calamitatibus liberatio.* Seriam veramque conſolationem fuiſſe, probauit ſecuta libertas. Ionuil. in vita D. Ludouici, cap. 42.

THOMAS MORVS.

Huius admirandam omnium rerum virtutem multa loquuntur. Quid illuſtrius, quàm quòd carceri mancipatus, nullum dolori locum daret? & qui ad ſe excitandum accurrerent, ipſe nouo quaſi ſolamine recrearet? *Mundus*, aiebat, *carcer eſt, ex quo ad cauſam dicendam ſuis ſinguli diebus euocantur. Quòd autem meus carcer aliorum Principum carcere ſit minor, beneficij loco habeo: cùm è malis minimum ſit eligendum.* N. Sanderus de Schiſm. Anglic. lib. 1.

Vide Apophth. de FIDVCIA IN DEVM.
Item,
RES ADVERSÆ.

CON-

CONSORTIVM, CONVERSATIO.

S. Petrvs Apostolvs.

Qvi cum ſapientibus graditur, inquit Prou. cap. 13. Salomon, ſapiens erit. Vnde Apostolorvm Princeps, cùm multi diſcipulorum Ieſu retrò abirent, & non iam cũ eo ambularent; rogatus à Domino, Numquid & vos vultis abire? aliorum nomine reſpondebat: *Domine quò ibimus? verba vitæ æternæ habes. & nos credimus & cognouimus, quia tu es Chriſtus Filius Dei.* declarans ſuo dicto extra Chriſti conſortium nuſquam fidelibus tutum eſſe refugium. Ioan. cap 6.

S. Ioan. Apostolvs.

Si quantum mali ex ſordidà conuerſatione emergat cognoſcere velimus, quantumque boni honeſtorum ac bonorum conuictus reportet, indagare; intueamur Ioannem Apostolvm. Hic enim lauandi gratia balneum ingreſſus, cùm ibidem vidiſſet Cerinthum hæreſiarcham, continuò exſiliens, illotus receſſit, dicens: *Fugiamus hinc, ne & ipſa balnea corruant, in quibus veritatis hoſtis Cerinthus lauatur.* Docebat impiorum (quorum numero adſcribendus Cerinthus) conſortia vbique locorum deuitanda. Euſeb. lib. 3. hiſt. Eccleſ. cap. 22. Iren. lib. 5. cap. 3.

Arsenivs Abbas.

Hic etiam omnium omnino conuerſationem commerciumque fugiebat. Rogatus autem, cur ita ſolus viueret, cùm multis ipſe prodeſſe poſſet, tum ſermone, tum vitæ exemplo; *Non poſſum*, inquiebat, *diuidere me Deo & hominibus, vt vtriſque complaceam.* Sur. in vita eius, tom. 1.

S. HVBERTVS.

Aliter ille. cùm aliquando martyrij deſiderio flagraret, ac meminiſſet necis B. Lamberti, ſui quondam collegæ; inter pias lachrymarum exuberationes conquerebatur, *O infelicem me, cui tanta peccatorum congeries, vt viri tanti martyrium ſubeuntis conſortio indignus ſim.* Ita nimirum ſe imperfectionis arguebat, vt quò eſſet perfectior, eò magis ſibimet videretur exiguus. Sur. tom. 6. in vita.

S. LAVRENTIVS MARTYR.

Meritò inter alios celebrandus LAVRENTIVS, qui Sixtum Epiſcopum ad martyrij palmam properantem conſpicatus, hac voce in publico aggreditur. *Quò progrederis ſine filio pater, quò Sacerdos ſine Diacono properas? vide an idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem? & mihi iam tui ſanguinis conſortium negas?* Ardebat videlicet illi in morte coniungi, cui dum viueret, ſæpiùs per miniſterium & animi vnionem fuerat coniunctus. In vita eiuſd. apud Sur. & Sulpit.

INNOCENT. VI. PONT.

Ille, vt ceteris adiiciatur, domi habere noluit niſi viros probatos; idemque facerent Cardinales, monuit. dicebat autem: *Noſtra & omnium Eccleſiaſticorum vita, ceteris exemplo eſſe debet ad imitationem Saluatoris noſtri, cuius tota vita ad humani generis imitationem reſpiciebat.* Platina in vita.

Vide SOLITVDO.

CON-

CONSTANTIA RELIGIOSA ET PIA.

S. PETRVS APOSTOLVS.

SEquitur RELIGIOSA ET PIA Chriſtianorum CONSTANTIA, quæ in Sanctis vtriuſque ſexus emicuit. Nullâ certè re, noſtra hæc Religio magis abundat, magis ſe commendat, & adfirmat. Pauca itaque in hiſtoriis ſparſa collegimus,& in iis petram Eccleſiæ PETRVM: qui velut ceterorum caput & ductor, Chriſto de paſſione multa dicente, cùm audiuiſſet omnes in eo ſcandalizandos, *Etſi*, ait, *omnes ſcandalizati fuerint, ſed non ego.* Qui etiam cùm Chriſtus reſpondiſſet, Quia tu hodie in nocte hac,priuſquam gallus vocem dederit, ter me es negaturus: amplius loquebatur; *Et ſi oportuerit me commori tibi, non te negabo.* Quod licet ex præſumptione dictum fuiſſe videatur, habet tamen aliquid religioſæ Conſtantiæ admixtum: vtpotè cùm illa aſſertio non niſi ex vehementi in Dominum adfectu proceſſerit. Matth. cap. 26. Luc. 22.

PACOMIVS ABBAS.

Quid de illo dicam? cui id vnum curæ ſemper fuiſſe commemorant, iuniores ad piam hanc & religioſam Conſtantiam adhortari. Ita enim dicebat: *Fruſtrà ad ſalutis brauium currimus, niſi curramus ſic vt comprehendamus. Fruſtrà cum hoſte confligimus, niſi certemus vt vincamus.* Marul. lib. 5. cap. 8. Metaphraſt. & alij.

THEODORVS MONACHVS.

Hic Pacomij diſcipulus, profeſſionis ſuæ initio, multùm à matre ſolicitatus, ad ſæculum rediret,

numquam aſſenſum prębuit. cùm autem litteras ab Antiſtite loci attuliſſet, quibus libera ei fieret recedendi facultas, Chriſtum præferens, regredi noluit; *Ne*, inquiens, *ſcandalizantem oculum à me proiectum, iteratò requirere videar.* & ita eſſe maluit Dei filius, qui matris eſſe recuſauit. Marul. lib. 5. cap. 8. in vitis P P.

EREMITA ANONYMVS.

Refert Caſſianus EREMI CVLTOREM vſque adeò vitæ ſolitariæ flagraſſe deſiderio, vt dum faſciculum litterarum è patria accepiſſet, ne aperire quidem illum dignatus ſit, ſed in ignem coniecerit, hoc dicto: *Ite cogitationes patriæ, pariter concremamini: nec me vlteriùs, ad ea quæ fugi, reuocare tentetis.* Caſſian. Monaſt. inſtit. lib. 5. cap. 32.

DIDACVS ANDRADAS SOC. IESV.

Non immeritò illum celebramus, quem etiam hæc virtus extulit. Erat enim P. Ignatio ſubcenturiatus: cumque pugionibus confoſſus in pelagus præcipitaretur, ſocios ad pugnam ſpiritualem cohortatus, *Pugnemus*, aiebat, *ſocij fortiter, ſanguinis prodigi: Chriſti enim ſanguine redempti ſumus.* Quid hîc priùs mirabimur, an admirabilem niuei pectoris conſtantiam, an verò religioſam illam in Dominum ſuum Chriſtum fiduciam? In vita F. Borgiæ, lib. 3. cap. x.

Vide in Apophth. de ANIMI FORTITVDINE, MARTYRIO, *item* FIDVCIA IN DEVM, *&c.*

CONSVETVDO.

S. BERNARDVS ET ANONYMVS.

CONSVETVDO, quæ quaſi ſecunda, & (vt cum Auguſtino loquar) affabricata natura dicitur,

paucis

paucis perſtringenda. eam enim vincere, dura eſt pugna; viciſſe, maxima victoria. Certè D. Bernardvs, cùm in Franciæ finibus agens, nobilem offendiſſet in tantum luxuriæ vitio deditū, vt quolibet die eodem ſe inquinaret; eum ſeuera oratione,at nihil proficiente admonuit. Qui dum ſe abſtinere nullo modo poſſe aſſereret, *Quæſo*, inquiebat Bernardvs, *ſaltem aliquales cum Deo inducias facito,vt minùs ad triduum.* Annuit ille:& ecce triduo expleto, *Nunc in honorem Deiparæ*, inquit vir ſanctus, *tantumdem præſta.* paret: tum tertiò Bernardvs, *Semel adhuc has inducias poſco in honorem omnium Sanctorum.* & ille rurſus eas paciſcitur:donec ſponte Bernardo ſe inſinuans, diceret: *Nolim ampliùs diurnas, ſed perennes cum Deo inire inducias.* Tantum prodeſt inueteratam peccandi libidinem contraria aſſuefactione ſenſim eradicare. In vita D. Bernardi, & 7. part. ſpec. Spirit. cap. de conſuetud.

S. Ioannes Chrysostomvs.

Quanta verò innatæ iam conſuetudinis vis ſit & vſus, ſuo dicto aſſeruiſſe Eccleſiæ Doctorē Chrysostomvm, auctores ſunt Ant. & Max. Serm. de conſuetud. dicebat autem: *Nihil tam firmum eſt in rebus humanis, quàm veteris conſuetudinis tyrannis.* Hinc verè Ethnici alteram naturam dixêre conſuetudinem, eiuſque imperium grauiſſimum. nam vt rectè Iuuen.

——Laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali.——

Lvdovicvs Palatinvs Comes.

Præclarus ille vir, iure inter præclaros Ciuilis ordinis, à nobis ſolus recenſebitur. Cùm enim quid-

nam eligendum optandumque altercarentur nonnulli: interrupto ſermone, *Eligenda eſt*, ait, *optima vitæ ratio, quam conſuetudo reddet ſuauiſſimam.* Meminerat illius Stagiritæ: Multa quæ natura ſua non ſunt delectabilia, cùm fuerint aſſuetudine ſuperata, tandem fiunt delectabilia. Timoth. Berck. in Orat. Fun. Ludouici.

ANONYMVS.

Ille autem interroganti, quidnam homini inter cetera eſſet ſuauiſſimum; *Id*, ait, *quod tota vita conſueuit.* Quare Oroſius de Ormeſta lib. 1. præclarè ſentit: Dum, inquit, perpetuò in vita ſua trãquillitatum & deliciarum ſereno aſſuefacti ſunt, ad omne vel modicum obductę ſolicitudinis nubilum commouentur. Polyanthea.

CONTVMELIA.

FREDERICVS III. IMP.

SIcuti nec ob calorem Ægyptum, neque Scythiam ob frigora, fulmen ſentire ferunt: ita ę conuerſo, nec ſumma potentia, neque extrema fortunæ humilitas, à CONTVMELIA hominem tutum reddit. quod eleganti dicto, felix aliàs in eiuſmodi, illuſtrauit IMPERATOR FREDERICVS. Ille etenim Romã profecturus, cùm vidiſſet Coſmæ Medices opes maximas, dixiſſe fertur: *O quæ conuitia contumeliasque perpeſſus, antequam hoc modo locupletatus eſt.* Innuens, eos qui ex humili emergunt, multorum odiis exponi: dum ea inſita ſit mortalibus natura, recentem aliorum felicitatem ægris oculis intueri. Æn. Syl. de Dict. Alphonſi.

AQVI-

AQVITANVS ANONYMVS

Percontanti Carolo VII. Franc. Regi, qua tandem ratione fidem ſibi tot præclaris rebus perſpectam falleret; *Non tuo*, aiebat, *Here regno, non orbis imperio adduci poſſem, non omnium theſauris: contumelia tamen, & ſtomachoſa iniuria poſſim.* Quod verè eſt contra illud vulgatum: Cadentem in virum bonum, non hærere contumeliam. Æmil. in vit. Lud. 12. Gall. reg.

CONVITIA ÆQVO ANIMO PERPESSA.

FREDERICVS III IMPERATOR.

Huiuſce rei exempla ſuppeditant S. Litteræ, & SS. vitæ, vtpotè quibus nihil magis in voto, quàm pro nomine Ieſu contumelias conuitiaque perpeti. Sed neque Ciuile agmen ſuis hîc caret. Anteſignanum agat proximè nominatus FREDERICVS: qui, dum multa in eum maledicta iactaſſent homines improbi, ad Proceres conuerſus, *An neſcitis*, inquit, *Principes quaſi ſignum ad ſagittas expoſitos? turres enim praealtas fulgura feriunt, humilia tecta prætereunt.* Appoſitè Seneca in Epiſt. Malis diſplicere laudari eſt, nec vllam auctoritatem habet, vbi qui damnatus eſt, damnat. Æn. Syl. lib. 1. com. De reb. Alphon.

ALPHONSVS REX ARAG.

Proximos illi honores occupet ALPHONSVS. audierat namque quoſdã de ſe benè meritos, linguam à conuitiis non temperare: *Regum*, inquiebat, quod olim Alexander, *eſt, non ſolùm benè facere: ſed mala etiam patienter audire.* Panor. lib. 1. De eius geſt.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Nec minor illo LVDOVICVS, qui Carolo octauo ſuperſtite adhuc, multis & grauibus laceſſitus contumeliis, eo vita functo, cùm in regni hereditatem ſucceſſiſſet, & calumniatores ſibi fuga conſulerent, abſentes ſuaptè ſponte reuocauit, dicens: *Priuati perſonam exui. Rex quippe conſtitutus, hæcce conuitia neque curo, neque vlciſcor.* Annal. Franc.

Vide Apophth. de PATIENTIA, MANSVETVDINE, *&c.*

CONVITIA IN AVCTOREM RETORTA.

IESVS CHRISTVS.

VEluti in maledicendo promptiſſimi ſunt nonnulli, ita non minùs ingenioſi alij, vt maledicta in auctoris ſui caput retorqueant; mira aliquando cum elegantiâ & lepôre. Calumniabantur IESVM Phariſæi, quòd in Beelzebub dæmoniorum principe eiiceret dæmonia. at ille; *Filij veſtri in quo eiiciunt?* & paulò pòſt: *Ipſi iudices veſtri erunt. Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur*, &c. Matth. cap. 12.

INARIVS EPISCOPVS.

Vide CÆCITAS.

VITELLIVS CORNETANVS CARD.

Nuntiauerat illi Alphonſus, ſe Marte iudice eum arma indecenter tractantem, eò inopiæ redacturum, vt tamquam infimi ordinis ſacrificulus, miſſarum ſolénia etiam denario peracturus ſit. cui ipſe; *Non abnuo,* aiebat, *conditionem, vt magni Regis Sacella-*

cella-

cellanus efficiar. Regis nuntium quod ſerium videbatur,eludens. Iouius lib. 1. Elog.

RICHARDVS VITVS.

Admodum facetè ille: non minùs ingenioſè hic. Diſputabat enim cum homine nefario Anglocaluiniſta, potentiore ad bibendum quàm differendum, de clauibus Eccleſiæ. cumque ſibi eas datas conſtanter ille & pertinaciter aſſereret; *Credo*, reſpondit VITVS, *tibi perinde ac Petro eas eſſe datas: verùm hoc diſcrimine, quòd huic regni cæleſtis, tibi verò cereuiſiariæ cellæ. hoc enim rubicundum tui naſi promontorium indicat*. Ex Martyr. Angl.

THOMAS BIRACVS.

Neque inferiores hoc in titulo alij. Conuocarat aliquando Patriarcha Hieroſolymitanus ad certam cauſam diſcutiendam plures aduocatos. cumque vnum ex illis acriùs caſtigaſſet, THOMAS BIRACVS præ ceteris liberiùs in eum erupit: cui Patriarcha, Vt video, ait, malum caput habes. At ille vt erat promptus, *Verè*, inquit, *& benè: nam ſi bonum caput haberem, meliori loco res noſtræ eſſent*. Te igitur culpas? infert Patriarcha. *Non me*, reſpondit THOMAS, *ſed caput incuſo*. ipſum ſcilicet Patriarcham, qui reliquis præerat, incuſabat. Pogg. Florent.

SFORTIA COTIGNOLA.

Ei quoque dum à Sergiano magno Seneſchalco ad exprobrandam generis nouitatem ligonis fabula obiectaretur, *In hac*, inquit, *vt video ſtirpis origine conuenimus, cùm Adamus mortalium primus terram foderit: ſed ego certè quod iure diffiteri non potes, illo meo ligone multò euaſi nobilior, quàm tu tuo pene & penna*. Quo ſcommate lepidè hominē tranſfixit.

cùm

cùm in eo tanta cum inuidia dignitatem, ſtupro,
quę ſitam,& patrem eius ad Prętoris tribunal ignobilem ſcribam, adulteratoq; teſtamento falſi damnatum, ſcitiſſimè notaſſet. Paul. Iouius in vit. Iac. Mutij,cap.84.

HOSPES ILLYRICVS ET VANDALVS.

Ebrius occluſas pulſabat VANDALVS *ædes,*
In quibus ILLYRICI *ſanguinis hoſpes erat.*
Impatienſque moræ, cùm nigrâ bile tumeret,
Hoſpite confeſtim non reſerante domum:
Ecce quid Illyricum, *clamabat*, & inter aſellum
Quo pecus eſt nullum turpius, eſſe rear?
Ille refert contrà: Dubius quid talia quæris?
Anne vides quòd ſint inter vtrumque fores?

Ex relatis Auctori.

QVERALDVS LEGATVS REG. ARRAG.

Ad Africæ Regem miſſus Legatus, nobili cœna apud eum excipitur. Aduocantur etiam procerum nonnulli, quibus Rex mandat, clàm oſſa deroſa colligant,&ad QVERALDI pedes proiiciant. Poſtquam epulis exempta fames, menſæque remotæ; apparet oſſium cumulus, tum quiſpiam à Rege ſubornatus, Quid hîc,inquit,oſſium eſt? profectò lupus hîc cœnauit,non homo. Cui QVERALDVS Regem intuitus, *Mihine*,inquit, *ô Rex cum lupis fuit negotium? Luporum enim carnem & oſſa ſimul arrodere: quod tui iſti commeſſatores fecère. ego vt homo,carnem ſumpſi, oſſa in humum ieci, in canum paſtum & oblectamentum.* Pontanus.

HISPANVS ANONYMVS.

Siſterem, niſi faceta HISPANI cuiuſdam & libera reſponſio, quam Franc. Swertius F. inter alia mihi ſuggeſſit, retardaret. Solimanno Mahumetano ſolenne

lenne erat, in loco quo aluum ſolitus exonerare, depictas conſeruare Chriſtianorum Principum effigies. Itaque neceſſitate naturæ compulſus, dum eò ſe conferret, HISPANVM, quem inter ceteros miniſtros fortè alebat, ad ſe vocat. Et oſtēſa Philippi II. Regis imagine, Eo, inquit, honore apud me eſt tuus Princeps. Cui HISPANVS (mirare quòd tam liber apud Tyrannum) *Credo*, ait, *non ſine cauſa M. T. hunc iſti loco conſecrare. Illius enim vel ſolùm in imagine repræſentati aſpectus, in tantum tua viſcera commouet, vt ſine medicorū ope, natura ſe ſua ſponte quaſi deficiens reſoluat, & quidquid ei ſuperabundat, eiiciat.*

SCVRRA ET TORTOR.

Vnum adhuc huius farinæ à Georg. Sabino carmine deſcriptum, ad extremum adſcribam:

Vſurpare ioco Paſtoris verba Menalcæ,
Omnibus & ſolitus dicere SCVRRA *fuit*:
Efficiam poſthac ne quemquam voce laceſſas:
Ipſius hæc ſemper verba iocantis erant.
Aſt vbi iam capitis meruiſſet crimine pœnam,
Multa quòd intulerat probra nefanda bonis:
Cumque foret laqueo iam ſuſpendendus, eodem
Bucolico ludens carmine TORTOR, *ait:*
Efficiam poſthac ne quemquam voce laceſſas,
Fracturus torto iam tibi fune gulam.

Require ARTIVM CONCERTATIO.

CONVIVIVM.

IESVS CHRISTVS.

CONVIVIVM omne tribus conſtare oportere, ex Menalippa Varronis colligitur: Lectis viris, lecto ioco, lecto tempore. quale fuiſſe illud quod ſub-

ſubiungimus, quis audeat inficiari? DEI namque FILIVS, cùm Matthæum publicanum ad Apoſtolatus apicem euexiſſet, eius domum ingreſſus, cum eodẽ, & pluribus aliis publicanis ac peccatoribus, quibus extremum vale, amicorum more, Matthæus dabat, diſcubuit. Phariſæi verò indignati, Quare, dicũt ad CHRISTI diſcipulos, cũ publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter? quorum accuſationem audiens IESVS, ait: *Non eſt opus valentibus Medicus, ſed malè habentibus*. inſinuans, quòd reficiendo nos corporaliter, etiam poſſimus accumbenti proximo noſtro cibos ſuppeditare ſpirituales: & ea eſſe tum demùm lectiſſima conuiuia, in quibus non tam curæ eſt corpus paſcere, quàm proximi infirmitates, quæ tum vel maximè ſe produnt, dirigere & ſuſtentare. Matth. cap. 9.

D. LVDOVICVS FRANCORVM REX

Viros pios & religioſos ad menſam adhibebat, cumque duos ex illis in aurem colloquentes aduertiſſet, grauiter eos obiurgauit; *Malè*, inquiens, *facitis domini mei clàm colloquẽdo: clara voce ſi quid dicendum, exponite: ne quiſquam vos malè de ſe loqui ſuſpicetur*. Significabat autem, non niſi vrbana in conuiuiis communicanda: ſeria & grauia, in aliud tempus & locum differenda. Ionuil. in eius vita, cap. 94.

S. HVGO EPISC. LINCOLNIENSIS.

Ille Regum & Magnatum conuiuia deſpiciebat. cumque veniſſent aliquando à Rege miſſi, qui aduentum eius iam diu Regem præſtolari nuntiarent; *Satiùs*, aiebat, *eſt terrenum Regem abſque me prandere, quàm æterni Regis mandatum ab humilitate mea negligi*. Erat autem ſingulari ſollicitudine

erga

erga ſepulturam mortuorum. Sur.tom.6.in vita.

Petrvs Aldobrandinvs Card.

Aſpernabatur hic ſplendidos & regales apparatus, præſertim in conuiuiis. Vnde cùm Romæ plurimi ſolùm in id intenderēt, vt aduentantes heroës maiori ſplendore & gloria exciperent, interrogatus à quodam Principe, cuius menſam maximè laudaret; *Maſiniſſæ Regis*, inquit, *potiùs* (ille enim ſemel interdiu veſci ſolitus, idque ſine pulmento) *quàm Cleopatræ*. quæ, vno ferculo Antonio præparato, centies ſeſtertiûm abſumpſit. Henr. Farneſ. in Apophth. de Princ.

Ivgo Dvx Carinthiæ.
Vide Christianismvs.

CORREPTIO.

S. Ioannes Baptista.

INgrediamur pelagus Correptionis fraternæ, quæ innata vitia, aut conſuetudine vitioſâ nobis inſita, rectæ rationis fræno coërcet. Liberalem admodum hoc in beneficio Chriſtum Dominum exſtitiſſe, documēto ſunt Sacræ litteræ. In quibus etiam de eiuſdē Præcvrsore memoriæ proditum: quòd cùm videret multos Phariſæorum & Saducæorum venientes ad baptiſmum ſuū, ſciens eos ſimulato magis quàm ſincero animo id agere, *Progenies*, inquiebat, *viperarū, quis demonſtrauit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ*. Seria correptione, quid faciendum eſſet, amicè deſignabat.* Matth. cap. 3.

Cæcvs Evangelicvs.

Inter cetera notatu digna in hoc Cæco, vnum il-
lud

lud eſt, quòd calumniantibus Phariſæis tam animosè, at verè reſponderit. & quidem dicentibus ſe Moyſis diſcipulos, ac Chriſtum neſcire vnde ſit; *In hoc*, aiebat, *mirabile eſt, quia vos neſcitis vnde ſit, & aperuit oculos meos. Scimus autē quia peccatores Deus non audit: ſed ſi quis Dei cultor eſt, & voluntatem eius facit, hunc exaudit.* Pulchra & efficaci argumentatione, ſtolidas Phariſæorum calumnias corripit & refutat. Ioan. cap. 9.

LATRO POENITENS.

Quis non miretur etiam in LATRONE, cui dolores omni ex parte obrepſerāt, hoc correptionis beneficiū non potuiſſe occultari? Videbat & audiebat commilitonem ſuum & ſupplicij ſocium, in Chriſtum blaſphemias iaculantem: & non ſuſtinens, increpabat eum, dicens: *Neque tu times Deum, quòd in eadem damnatione es?* & culpam in ſe agnoſcens, ac Domini innocentiam intrepidè confitens, ſubiiciebat: *Nos quidem iuſtè: nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali geſſit.* Luc. cap. 13.

S. IOANNES EPISCOPVS

Nolebat vmquam corripi alienos mores aut vitia. Itaque domeſticos obiurgabat grauiùs, quòd raptorem quemdam morte dignum iudicaſſent. Dicebat autem: *Et qui ſcitis, ſi ille iam peccare deſtitit, cùm vos non ceſſetis?* Iure iſta vir ſanctus. cùm nemo ſciat, num amore an odio dignus. M. Marulus lib. 5.

ORENTVS ABBAS MONTIS SINA.

Æternam quoque memoriam meretur apud poſteros iſte. Dominica quadam die Eccleſiam ingreſſus eſt inuerſo ſago, ita vt deforis totus villoſus appareret.

reret. Conſpicantur hoc religioſi,& Abbatem erroris monēt,ac duriuſculè redarguunt, quòd ita comparuiſſet coram exteris. Quibus ille: *Vos euertiſtis Sina, & nemo quidquam vobis dicit. At ego, quòd ſagum inuerterim, dicitis: Quare cōuertis ſagum tuum? Ite, corrigite quod euertiſtis, ego quoque corrigā quod euerti.* Prat. Spirit. cap. 126.

Vide Apophth. de ADMONITIONE, CASTIGATIONE, & REPREHENSIONE.

CRVDELITAS, TYRANNIS.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

NIhil tam atrocis ſupplicij ac cruciatus excogitari potuit, quo non digni iudicati fuêre Chriſtiani olim, ſub immaniſſimis quibuſdam Tyrannis: & noſtro æuo Catholici in Anglia, ſub Henrico VIII. eiuſque herede Elizabetha. quare de iis hoc loco taceamus, ſuadet eorumdem, quòd breues eſſe volumus, copia. Ad aliorum dicta pergimus, & facta: quorum quidam crudelitatem in ſuos amplexi, quidam eamdem deſpectui habuere. Certè LVDOVICVS XII. cùm aliquando de tyrannide ſermo incideret, dixiſſe fertur: *Credite. Plebs & ruſtici Tyrannorum ſunt paſcua; Tyranni autem dæmonum.* Præclara & veritati conformis vox. malè enim imperando (vt habet Pub. Syrus) ſummum imperium amittitur. Annal. Franciæ.

CONRADVS REX NEAPOL.

Non dicto ſolùm, ſed & facto, longè alterius mentis CONRADVS NEAPOLITANVS. Ille enim expugnatâ Neapoli circa annum 1253. eiuſdem muros ædeſque regias demolitus eſt, ac templum ingreſſus,

greſſus, cùm vidiſſet in eo equum miræ vetuſtatis effrenem, ilicò ei frenum addidit. vtque eam quam animo conceperat ſeruitutem & crudelitatem declararet, eidem hoc diſtichon ſubſcribi imperauit:

Hactenus effrenis, domini nunc flector habenis:
Rex domat hunc æquus Parthenopenſis equum.

Corozetus, de Dictis memor.

PROSPER COLVMNA.

Ab illo etiam profecta quandoque hæc vox, cùm iam Mediolanum in prædam ſuo militi dediſſet: *Mediolanum eſt inſtar oloris, cuius plumas ſi extraxeris, pulchrior apparebit.* Ibidem.

FREDEGVNDIS GALLIÆ REGINA.

Tranſgredimur ad alium ſexum, & cum eo ad FREDEGVNDEM, alteram ſui æui Cleopatram. Hæc enim repulſis per vim & dolum duabus Franciæ reginis, tandē etiam in coniugem Chilpericum machinatur malū. dum enim coram illo flagitium ſuū, quod cum Landrico genere nobili viro patrabat indies, miro caſu confeſſa eſſet, iſq; de vindicta cogitaret, præuenit: & Landrico ad ſe vocato, *Periimus*, ait, *vterque incauta mea voce.* ac rem ordine narrat, additque: *Quid ſtupes? virū oſtende. patiendū quippe, aut patrandū eſt ſcelus.* Quâ voce incitatus Landricus, Chilpericum ſerâ nocte à venatione redeuntem conficit: rumore ſparſo, ab externis inſidiis perpetratum ſcelus. An non meritò de illa etiam dixiſſet Ouid. quod de alio quodam?

Sæuior es triſti Buſiride, ſæuior illo,
Qui falſum lento torruit igne bouem:
Quique bouem Siculo fertur donaſſe Tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.

I. Lipſ. Mon. Pol. lib. 2. cap. 2. num. 6.

CRVX,

CRVX, CRVCIFIGI.

IESVS CHRISTVS.

STatuamus nunc præſtantiſſimum ac ter nobile Redemptoris noſtri trophæum CRVCEM. quæ Iudæis quidem ſcandalum, & Gentibus ſtultitia; iis autẽ qui ſalui fiunt, id eſt nobis, Dei virtus eſt. Videamus quanta animi alacritate ad eam aſpirarint viri ſancti. Et DOMINVS quidem IESVS, qui ſalutem humani generis (vt canit Eccleſia) in ea conſtituit, vt vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret; longa illa altercatione cũ Nicodemo de nocte habita, exponens & ſignificans qua morte eſſet moriturus, *Sicut*, inquiebat, *Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet Filium hominis: vt omnis qui credit in ipſo, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* clarè inſinuans, æneum ſerpentẽ à Moyſe in deſerto erectum, cuius adſpectu ſanabantur omnes qui ab ignitis ſerpentibus læſi, Crucis ſuæ imaginem adumbraſſe. Ioan. cap. 3.

IDEM.

Cùm Imperator Nero in Petri Apoſtoli necem conſpiraſſet, plures ei, Roma abſcederet, perſuadebant. Id eo cogitante, & iam proximè imminens martyrium fugiente, ecce viſibili ſpecie conſpiciendum ſe præbet DOMINVS IESVS. Agnoſcit eum Petrus. &, Quò inquit vadis Domine? at ille, *Vado Romam iterùm crucifigi.* Intellexit Petrus ſibi inſinuari, quòd Romæ eum vincula & carceres, ac tandem Crucis opprobrium maneret. Egeſip. lib. 3. cap. 2.

S. PETRVS APOSTOLVS.

Quare ea Domini voce accenſus, cùm mortis

cruciſque ſententiam Neronis imperio accepiſſet, & iam diu Chriſto cruci configi deſideraret, iudicem compellabat, ne eo modo quo Dominus eius cruci affigeretur: ſed vt is capite, ita ille inuerſis veſtigiis attolleretur. Dicebat autem: *Verè non me dignum iudico, eo modo in cruce extendi, quo Dei Filius in ea extenſus & paſſus fuit.* Ibidem.

S. ANDREAS APOST.

Neque hic minùs ſuo fratre illuſtris, in Crucis gloria ſuo ſanguine promouendâ. Dicenti etenim ſibi Præfecto Ægææ, Niſi me obtemperanter exaudieris, crucis ſupplicium quod tu myſterium nuncupas, in temetipſo experiere; *Ego,* reſpondet, *ſi Crucis patibulum expaueſcerem, Crucis gloriam non prædicarem. Ego Crucis Chriſti ſeruus ſum, & Crucis trophæum optandum mihi potiùs quam timendum.* Sur. tom. 6. in vita.

IDEM

Crucis patibulo adiudicatus, dum ad locũ veniſſet vbi paratam eam conſpicabatur; diuini amoris zelo tactus, & Crucis gloria ineffabili accenſus, in hæc verba prorupit: *Salue crux. Securus & gaudens venio ad te: ita tu exultans ſuſcipias me diſcipulum eius, qui pependit in te: vt per te me recipiat, qui per te me redemit.* Ibidem.

S. THEOPHILVS.

Ille quoque Crucis deſiderio inflammatus, cùm à tortore in equuleum ſublatus eſſet, inclamare cœpit: *Ecce iam Chriſtianus ſum, quia in Cruce ſuſpenſus.* Subſannientibus autem pleriſque eorum qui adſtabant, *Gratias ago tibi Chriſte,* inquit, *quia in ſigno tuo leuari me permiſiſti.* Sur. tom. 1. in vita S. Dorotheæ.

B. IGNA-

B. IGNATIVS LOIOLA.

Piæ Deoque ſacratę virgines, ſanctitatis eius opinione commotæ, ad eum carceri incluſum litteras dederunt, Chriſtianæ conſolationis plenas. In quibus & eos qui huius rei cauſa fuerant, accuſabant: eiuſque iniurias miſerati, dolorem ſuum teſtabantur. At ille; *Miror*, inquit, *vos, quibus crucis Chriſti myſterium pertractatum eſſe oportuit, immenſos gloriæ theſauros in Cruce incluſos ignorare. Ego quidem gaudeo, quòd maiora pro Chriſti nomine ſuſtinere dignus inueniar.* Ribad. lib. 1. cap. 15. in vit. eiuſd.

LAMBERTVS CONSVL HARLEMEN.

An non dignus iſte, qui cum prioribus ſigna conferat? A tumultuantibus Caluiniſtis, quòd Romanæ Eccleſiæ auctoritatē defenderet, in vincula coniectus, tandem patibûlo adiudicatus eſt. Quod cùm è longinquo intueretur, *Quid*, inquit, *extimeſcimus Lignum? Etenim ſi olim Dominum gloriæ crucifixerunt, quid nobis eius ſeruis exſpectandum? Anne maior ſeruus domino ſuo?* P. Opmerus in Martyrol. Hollan. manu-ſcripto.

CRVCIS SIGNVM.

CONSTANTINVS M. IMP.

QVem priores illi erga Crucis trophæum honorem, eumdem, aut certè non abſimilem, ſigno eiuſdem exhibuerūt alij. Et quidem MAGNVS ille CONSTANTINVS, cùm Dei auxilium in ſe expertus eſſet, ſtatim ſalutiferum hoc trophæum ſuę imagini adhibuit. idque ex ære fuſum, Romæ celebri admodum loco erigi mandauit, atque hæc Latini ſermonis verba inſcribi: *Hoc ſalutari ſigno, vero for-*

titudinis indice, Vrbem veſtrã è tyranni iugo ereptam, in libertatem vindicaui: Senatumq́ue & pop. Rom. in priſtinum ſplendorem reſtitui. Verè illi etiam aberat gloriari, niſi in cruce Domini noſtri. Euſeb. lib. 9. Damaſc. orat. 3. de Imag.

LIBERIVS II. ROM. IMP.

Non impar Conſtantino iſte, ſed alio in laudis genere. Dum enim (vti fit) palatium ſuum obambularet, aduertit tabulam marmoream Crucis ſigno notatam, inter alios pauimenti lapides conſtratam. Hæret, reiq́ue indignatione commotus, *Indignum*, aiebat, *Crucis ſignum pedibus conculcari, quod hominum frontibus oporteret inſcribi.* eamq́ue ilicò leuari imperat. Paul. Diac. hiſt. Longobar. lib. 3. cap. 6.

THEODOSIVS M. IMP.

Veluti natalium muneriſque Imperatorij ſplendore, ita & hac virtutis laude, cum primis illis certat perilluſtris THEODOSIVS. Signa namque cum Eugenio tyranno conferre paranti, cùm Ordinum ductores prœlium differendum ſuaderent, eò quòd hoſtilium copiarum numero ſuperari ſe dicerent: religioſiſſimus Imp. *Abſit*, inquiebat, *id agamus. Exercitui meo Crux præit: illius copias Hercules ducit.* ac Cruce fretus, in hoſtem irruens, palmam reportauit. ratus non eſſe metuendum Herculem, vbi Crucis armatura adeſſet. Niceph. lib. 12. cap. 39.

CAROLVS V. IMP.

Neque ab his degenerauit noſtro æuo CAROLVS V. IMP. Auſtriacus. qui in Tunetana expeditione de Polemarcho ſollicitus, cùm idoneum reperiret neminem, vexillum Chriſti in cruce pendentis imaginem habens, in altum ſuſtulit: *Et hic*, inquit,

inquit, *Dux noſter erit: Rex regum, Dominus Deus exercituum*. O egregium Principem! &, ſi quis alius, verè Heroum Diuorumque agmini, omnium calculo, aſſociandum. Ægid. Corozetus & alij in vita.

Anonymvs.

Ille etiam rogatus, in quo potiſſimam Eccleſiæ gloriam eminere arbitraretur; *In Cruce*, reſpondit: *quia inter ipſas lucet ærumnas decus*. Strigel. part. 3. loc. pag. 66.

CVNCTATIO.

Fredericvs III. Imper.

TOlerabat hic æquo animo omnia cũctator ſalutaris. Quoties enim apud eũ fieret rerũ comploratio, quòd aut hæc illáve futura eſſent, reſpondiſſe ferunt: *Necdum tempus eſt illa emendandi*. nec tamen illo ſuperſtite illud tempus impletum; quando autem implendum, neſcitur. Cranzius, lib. 2. Saxon. cap. 33.

Ivlianvs Imp.

Quid autem Ivlianvm dicam? dum in frequenti turba quidam eum his verbis compellaret aduerſus inimicum ſuum: Thalaſſius inimicus tuus noſtra per vim eripuit: *Agnoſco*, ait, *ab illo fuiſſe me læſum; proinde dic illi, vt mihi potiori inimico priùs ſatisfaciat*. mandauitq; Præfecto, ne priùs cognoſceret de illorum negotio, quàm ipſe cum Thalaſſio rediret in gratiam. Quod itaque alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæſar torſit in cunctationem. Eraſ. lib. 8. Apophth.

CVRA PROXIMI.

IESVS CHRISTVS.

QVam ſuæ diſpenſationis mercedem à Principe paſtorum conſecuturi ſint, qui proximi ſibi commiſſi ſaluti & curę aduigilant, ſuperfluum huc in medium adducere iudicaui. Propoſitum itaque paucos, eoſque ſelectiſſimos huiuſce muneris ſectatores, perſequi. Ordiamur ab eo, qui hîc Principatum gerit, CHRISTO DOMINO. Conceſſerat aliquando in deſertum, & turbæ eum detinebant, videntes admirabilem eius virtutem, ne ab eis diſcederet. Quibus ille ait: *Quia & aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ideo miſſus ſum.* Inſinuabat autem omnium omnino ouium ſuſcipiendam curam, ne vlla earum, vitio & negligentia Paſtoris pereat. Luc. cap. 4.

S. AMBROSIVS EPISC. MEDIOL.

Egregius commiſſi ſibi gregis protector, cùm templo ſuo ab Arrianis egredi cogeretur, eoq; planè cedere; *Spontè*, inquiebat, *hoc non fecero: ne lupis ouium ſepta contradere videar, aut Deum blaſphemantibus. Hîc ſi placet, occidite.* Glorioſum ducebat, paſtorem cum ouibus, & pro iiſdem, in propriâ caulâ, mortem oppetere. Socrat. lib. 9. cap. 20.

S. GREGORIVS THAVMATVRGVS.

Ille quoque ſanctitate & doctrina illuſtris; at ſignis miraculiſque illuſtrior, ob quorum præſtantiam THAVMATVRGVS appellatus; cùm innumerabiles Neocæſareæ & alibi ad fidem Chriſti ſuo exemplo eloquioque traxiſſet, è vita laboribus fractus migraturus, rogabat, quot adhuc ſupereſſent

in

in Neocæſarienſi vrbe infideles: cumque reſpõſum eſſet, Septemdecim; *Gratias Deo*, inquit, *totidem erãt fideles cùm accepi Epiſcopatum.* O miram Paſtoris vigilantiam: quem etiam morientem gregis ſui cura ſolicitabat. Niceph. lib. 6. cap. 17. Breu. Rom. 17. Nouemb.

S. GODOFREDVS EPISC. AMBIAN.

Præerat adhuc, priuſquam ad Epiſcopatum ſuſcipiendum raperetur, Cœnobio parùm celebri & dotato: inſtantique Rhemenſi Antiſtiti, alterius, quod tum fortè Rectore carebat, longè præſtantioris cùm nominis, tum fortunæ, gubernacula ſuſciperet; exclamans, *Neque*, ait, *poſſum, neque ſi poſſim, velim pauperculam ſponſam ditiori præferre.* Generosè admodum ſignificabat, magnos honores grauiora etiam onera curaſque comitari. Sur. tom. 6. in vita.

S. THOMAS CANTVARIENSIS.

Præclarus ille vir, neque hoc loco ſilentij nube inuoluendus. Suadebat ei Antiſtes quidam ex ſuffraganeis, quò cum Rege pacem ſeruaret, ſeque extremo vitę diſcrimine eriperet, Epiſcopatu cederet. Cui ille generoſo non minùs quàm forti animo: *Non ea conditione Epiſcopatum ſuſcepi, vt Regi eum tradam: ſed vt pro illo meipſum etiam, ſi ita opus, impendam.* Vnde poſtmodum in exſilium pulſus, admonitus fortaſſis à priori illo Antiſtite, molliùs cum Rege ageret, æquè illuſtre reſponſum dabat: *Clauum teneo, & ad ſomnum me vocas?* inſinuans, boni paſtoris eſſe animam ſuã pro ouibus ponere. Sur. tom. 6. in vita. Th. Stapl. in Prompt. morali.

IOANNES EPISC. ROFFENSIS.

Require Apophth. de RATIONE REDDENDA.

CVRIA.

LVDOVICVS XII. GALL. R.

LVtetiæ Pariſiorum obambulans, obuios quoſdam ſibi habuit è Senatu, velociſſimo greſſu ad Curiam properantes.&, *An non* inquit ad proceres, *hi ad nundinas videntur proficiſci?* Imitatus Stratoclem & Dioclem, qui ſe mutuò ad meſſem auream inuitabant, Curiam nundinas appellabat. P. Æmil. in vita.

ANONYMVS.

Viderat & ille frequentiùs, quemdam è familiaribus ad Curiam diſcurrentē, & obuio, Quò, inquit, tam feſtinus? Ad Curiam, reſpondit ille. Cui alter; Imprudenter agis, an ignoras vulgatum illud:

Curia dat curas, non ſit tibi Curia curæ?
Curarum ergo expers eſſe vis? à Curia abſtine.

Monebat Plutarchus, ad aulas accedēdum velut ad ignem: neque propiùs, ne vraris: neque remotiùs, ne affligaris. Gregor. Richterus in axiom. Polit.

AVLICI ANONYMI.

Quàm verò curialium & aulicorum vita periculis plena, ob voluptatum copiam, & effuſam libertatis ac omnium pænè flagitiorum libidinem, docuêre AVLICI DVO, quorum memoriam in Confeſſionibus ſuis facit B. Auguſtinus. quos dicere ſolitos teſtatur, *In palatio quid non fragile, plenumque periculis? & per quot pericula deuenitur ad maius periculum!* Iure igitur miraculi loco habet Hieron. Epiſt. ad Saluinam, Nedibrium adoleſcentem nobilem, in media aula nutritum, contubernalem Auguſtorum, quorum menſæ miniſtrat orbis (verba

eius

eius ſunt) terræ & maria ſeruiunt, inter omnium rerum abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuiſſe, vt virginalem pudorem vinceret, & ne leuem quidem obſcœni rumoris in ſe fabulam daret. Auguſt. lib. 7. Confeſſ. cap. 6. & refert Guil. Baldaſenus lib. 1. cap. 13. in Stimulis virtutum Adoleſcentiæ.

Vide AVLA, AVLICA VITA.

CVRIOSITAS REPRESSA.

IESVS CHRISTVS.

CVrioſum neminem dicebat Plautus, qui non ſit maleuolus. Hinc rogatus Euclides, quam rem Dij potiſſimùm deteſtarentur, reſpondit, Curioſitatē. Certè DOMINVS & REDEMPTOR noſter, cùm acceſſiſſent ad eum Iudæi, & quidem ex illis Principes ſacerdotum & Seniores, qui multa curioſiùs inquirebant, quâ poteſtate omnia ſua faceret; & indignos eos quibus directum daretur reſponſum teſtatus, *Interrogabo*, ait, *& ego vos vnum ſermonem: quem ſi dixeritis mihi, & ego vobis dicam in quâ poteſtate hoc faciam. Baptiſmus Ioannis vnde erat? è cælo, an ex hominibus?* dicentibus illis, Neſcimus: *Nec ego*, inquit ipſe, *dico vobis, in qua poteſtate hæc facio.* pulchrè reciproca hac interrogatione, eorum quæſtionem eludens. Matth. cap. 21.

S. AVGVSTINVS

Inquirenti curioſiùs Afro, quid ante mundi creationem faceret Deus; reſpondit: *Curioſis parabat infernum.* profanam audaciam graui dicto compeſcens. Idem Apophthegma carmine redditum, adſcribo ex Epigrammat. Georg. Sabini:

Dum

Dum Libycis Chriſtū pater AVGVSTINVS *in oris*
Aſſerit, ac peragit munus in æde ſuum:
Et miranda refert populo primordia mundi,
Eſſe docens verbo cuncta creata Dei:
Impius aſſurgit, verbisq́ue procacibus Afer,
Ergo opifex rerum quid faciebat? ait,
Et quibus intentus fallebat tempora curis,
Mundus adhuc nondum cùm fabricatus erat?
Præſul ad hæc Libycus, Fabricabat Tartara, *dixit,*
His, quos ſcrutari talia mente iuuat.

SISINNIVS NOVATIAN. EPISC.

Ille bis quolibet die in balneo lauari ſolitus: percontanti verò, cur cùm eſſet Epiſcopus, bis in die ablueretur; *Quia*, inquit, *temporis excludor anguſtiis, ne tertiò lauer.* Suidas.

ANTIOCHENVS ANONYMVS.

Quid autem, vt & ciuilia recenſeamus, iſte? Rogabat eum Libanius Sophiſta Apoſtatę Iuliani fautor, quid nunc Fabri filius (Chriſtum per contumeliam intelligens) ageret. At is, vt erat vir bonus & diſertus, *Non otiatur*, dicebat, *ô Sophiſta, quem tu hoc nomine appellas: parat enim Iuliano tuo loculum.* Tripart. hiſt. lib. 6. cap. 44.

RVDOLPHVS IMP. AVST.

Non minùs ingenioſè, facetè tamen, & in re ludicra, hic. Tabe propè confectus, feſtinabundus, Confeſſore ſuo comitatus Spiram, quæ Ducū Cæſarumq́ue olim ſedes, nunc tumulus, maturabat. cauſam verò rogatus; *Quia*, inquiebat, *ad ſepulchrum mihi properandum, vt alios reges conueniam.* Cuſpinus.

FREDERICVS DVX AVST.

Nimirum curioſus rerum indagator, ſæpè mu-

tato

tato habitu ſolus inter agreſtes verſabatur,cum quibus mercede diurna, & arãs, & alia quæuis faciens, tam de ſeipſo quàm purpuratis ſuis colloqui conſueuerat. Interrogatus autem,cur id faceret; *Neque enim*,ait, *alio modo de me verum audire poſſum*. Æn.Syl.lib.3.Comm.in Panorm.

Vide huic ſimile de Duce quodam Norico,Tit. de VERITATE.

CIVIS ANTVERPIENSIS.

Addo familiare, & noſtri æui ſoliq́ue. Non ita pridem homo facetus Antuerpiæ, merces quaſdam per baiulum ſacco coopertas,ſecum in alienas ædes aſportari curabat: ſciſcitantiq́;obuio cuidam, Quid mercium iſte baiulus tecum defert? reſpondebat: *Ideo obuelaui,ne quis ſciret*. Idem Ægyptium quemdam olim ad ſimilem quæſtionem reſpondiſſe, auctor eſt Eraſmus, & Plutarchus.

IOAN. FVNCCIVS.

Quàm ſit autem deforme & turbulentũ vitium curioſitas,quàm πολυπραγμοσύνην vocant Græci, docuit IOAN. FVNCCIVS.qui Regiomonti capite truncandus,hoc diſtichon pronuntiaſſe dicitur:

Diſce meo exemplo,mandato munere fungi:
Et fuge ceu peſtem τὴν πολυπραγμοσύνην.

Abr. Bucholc. in Indice Chronolog.

CHABANVS COMES.

At CHABANVS COMES præ ceteris omitti non debet. Dum enim copias Ludouici 11. Franc. regis circa Lutetiam duceret,miſſus à Ludouico Ioannes Ballua Epiſc. Eboicenſis, vt eas perluſtraret. Quo facto, CHABANVS paulò pòſt Regem compellat, &, *Oro*,ait, *M.T. me Eboicas proficiſci permittat*. Inquirenti autem cauſam Regi,*Vt*,inquit, *de ſacerdoti-*

dotibus ſacrandis puniendiſque ſcrutinium faciam. Inſinuare volebat, cuilibet ſua in arte & munere adhibendam fidem. Rob. Gaguin. in vita Ludouici XI.

DÆMON, ET QVOMODO EI RESISTENDVM.

IESVS CHRISTVS.

DIſcamus quoque generis noſtri perpetuo inſidiatori technas nectere. eſt quippe ſerpens lubricus, cuius ſi capiti, id eſt, primæ ſuggeſtioni non reſiſtitur; totus in intima cordis, dum non ſentitur, illabitur. Et quidem SALVATOR noſter eiuſdem impetitus inſidiis in deſerto, cùm variis modis eius animum licet incautus venator pulſaret, eumdem ſeuerè reprimens, *Vade*, inquit, *Satana. ſcriptum eſt enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies.* Vnicum reſiſtendi illi remedium edocens, ſoli Deo ſeruire. Matth. cap. 4.

IDEM

Cùm obiiceret Iudæis, diceretque: Vos facitis opera patris veſtri. reſponderent autem illi: Vnum patrem habemus Deum. ſubintulit poſt quædam: *Vos ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris vultis facere: ille homicida erat ab initio.* Ioan. cap. 8.

D. ANTONIVS ABBAS.

Magnus hic ad Dæmonum inſultus impetuſque propulſandos Athleta, rogatus à diſcipulis, quænam arma diabolicas impugnationes certò & validè repellerent; *Signum crucis*, inquiebat, *& ardens in Chriſtum fides, inexpugnabilis ſunt viris Deo dicatis & aheneus murus, aduerſus Dæmonum machinationes.* D. Athan. in vita.

APOLLO

APOLLO ABBAS.

Iſte etiam comites de ratione Diabolo reſiſtendi anxios adhortabatur, machinationes eiuſdem in principio cogitationum propulſarent. Dicebat enim, *Contrito namque capite ſerpentis, totum corpus extinguitur.* Palladius.

PITHYRION ABBAS.

Hic quoque Eremi incolis dicere ſolitus, *Qui vult expellere à ſe Dæmones, is priùs in ſeruitutem redigat prauas animi affectiones. Qualem enim animi quis affectionem ſuperarit, eius etiam Dæmonem à ſe eiiciet.* Ibidem, in vita eius.

MACARIVS ABBAS.

Ille etiam fratri, quem nequam Spiritus occulta ſuaſione eò induxerat, vt crederet ſe inutiliter in ſolitudine vitam agere, quòd nemini benefaceret; ſalutare conſilium dedit: vt quoties in eiuſmodi cogitatus incidiſſet, reſponderet; *Hoc ſaltem in ſolitudine vtiliter ago, quòd amore Domini mei Ieſu, à tiguriolo iſto non decedo.* Ceſſarunt ibi præſtigiatoris inſidiæ, vbi amori Chriſti datus eſt locus. In vitis ſanctorum P P.

DETRACTIO.

S. AVGVSTINVS.

AD crimina difficilem aurem habere nos oportere, aiebat Seneca, & cum eo B. AVGVSTINVS: qui nihil magis oderat, quàm detractiones & calumnias. Quare refectionis loco hoc diſtichon inſcribi maiori charactere curauit:

Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam,
Hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi.

Vnde

Vnde dum quidam ab eo inuitatus, multa de alio quodam effutiret, indignatus AVGVSTINVS, *Vel*, inquit, *hos verſus obliterato, vel detrectare abſtineto: aliàs mihi ſecedendū*. Auguſta illa, & verè Auguſtiniana vox. cui neſcio, an hoc æuo parem reperias. Monebat olim Horatius in Sermon.

--- Abſentem qui rodit amicum,
Fingere qui non viſa poteſt, commiſſa tacere
Qui nequit: hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Poſſid. in vit. eiuſd. cap. 21.

S. IOANNES EPISCOPVS.

Eiuſdem animi IOANNES EPISCOPVS. qui etiam publicè peccantes taxari incuſarive vetabat: *Fieri quippe poteſt*, aiebat ſemper, *vt peccatum pœnitendo deleuerint. Iniquum eſt enim id ab homine petulanter exprobrari, quod clemēter à Deo eſſet condonatū*. Verè & præclarè Hieron. in Oſeam: Nihil tam facile, inquit, quàm alios viles facere: quia alterius vituperiō laudari nos arbitramur. Marul. lib. 5. cap. 1.

SIGISMVNDVS IMP.

Deferebatur ad eum, Germanos paſſim obloqui, & honori ſuo detrahere. Qui ſubridens, *Anne*, ait, *vobis graue videtur, illos malè de nobis loqui, cùm nos malè agamus?* inſinuans, multum aliquando è noſtrâ parte dependere, vtrùm benè an malè audiamus. Æn. Syl. lib. 2. de Geſt. Alphonſi.

DEVS.

IESVS CHRISTVS.

CONtemplemur iam ſummum illud bonum, omnium rerum A & Ω, DEVM, & quid præclarè,

clarè, licet timidè aliquando, de eo dixerint nonnulli, proponamus. Mediator Dei & hominum CHRISTVS IESVS (cui, vtpote Diuinæ naturæ hypoſtaticè vnito, certa hac in re fides) Adoleſcenti roganti, Magiſter bone, quid faciam, vt habeam vitam æternam? reſpondit: *Quid me interrogas de bono? vnus eſt bonus* (videlicet originaliter, ex ſe, & abſolutè) *Deus.* quaſi dicat, Qualis ego, vt homo, quem tu me ſolùm exiſtimas, non ſum. Matth. cap. 19. Marc. cap. 10. Luc. 18.

S. ATTALVS MARTYR

A tyranno per contemptum interrogatus, quod nomen haberet Deus; dixit: *Qui plures ſunt, nominibus diſcernuntur: qui autem vnus eſt, non indiget nomine.* Verè Simonides ſimile quid percontanti Hieroni tyranno, Quanto diutiùs, inquiebat, conſidero, tanto mihi res videtur obſcurior. Euſeb. libro 6. Eccl. hiſt. cap. 3.

EVAGRIVS EPISC.

Non minùs doctè quàm argutè EVAGRIVS. qui, dum quæſtio de Diuinitate incidiſſet; *Ego quidem* inquit, *Diuinitatem definiendam non eſſe aſſero, ideóque ſilentij tantùm oratione adorandam, quia ineffabilis eſt.* Venit hîc in mentem illud Statij:

Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo
Forma Dei: mentes habitare & pectora gaudet.

Socrates.

PIVS II. PONT. MAX.

Haud aliter PIVS PONT. qui quoties Dei, eiuſque naturæ meminerat, illud identidem inſonabat: *Diuina natura credendo meliùs, quàm diſſerendo inueſtigatur.* Platina in vita.

D. LVDOVICVS FRANCORVM REX.

Illum prioribus non iniquè adiungimus. à quo cùm in cœtu Religioſorum Seneſchalcus Campaniæ ſciſcitaretur, *Quid eſt Deus?* & ille cogitabundus hallucinaretur, quæſtionem reſoluit, inquiens: *Res adeò bona & præſtans, vt nihil ea melius præſtantiuſque dari, vel excogitari poſſit.* Idem longè ante eum, Ethnicus aliàs, de ſuo Ioue Horatius:

Vnde nil maius generatur ipſo,
Nec habet quicquam ſimile, aut ſecundum.

Ionuil. in vita eiuſd. cap. 94.

DEI COGNITIO.

S. IVLIANVS MARTYR.

SI cognitionis præſtantiã ab obiecto metiri neceſſe eſt, vt tradũt Philoſophi: ecquis eam COGNITIONEM nobiliſſimam negauerit, quę circa nobiliſſimũ ens, quale eſt DEVS, verſatur? Haud ignorabat id IVLIANVS: non Apoſtata ille, ſed Chriſti Martyr illuſtris, cuius inuictum animum cùm emollire verbis Martianus non poſſet, diceretque: Extendatur ad verbera, vt vel ſic eius ſtultitia omnibus innoteſcat: *Non eſt*, inquiebat, *ſtultitia Deum noſſe, ſed gloria.* Sur. tom. 1. in vita.

S. POLYEVCTVS MARTYR.

Eiuſdem & æui & animi POLYEVCTVS. de cuius conuerſione cùm Paulina vxor quereretur, ac præſertim quòd 12. idola ſua comminuiſſet; eam ſuauiter irridens, *Si ſolus*, ait, *deos tuos duodecim vici & contriui, ecce deorum egena es. Adeſdum ergo mea coniux, & faxo Deum verum cognoſcas.* Maximum (vt verè etiam erat) beneficium ſe coniugi

præ-

præſtiturum exiſtimabat, ſi eam ad veri Dei notitiã capeſſendam valeret inducere. Sur. ibid. in vit.

Hvgo de S. Victore.

Huius item memorandam ſententiam ſilentio præteriiſſe, nefas. vtpote à cuius ore profectum aliquando: *Sicut nullum eſt momentum, quo homo non vtatur, vel fruatur Dei bonitate & miſericordia; ſic nullum eſſe debet momentum, quo eum præſentem non habeat in memoria. Omne enim tempus in quo de Deo non cogitas, hoc te reputa perdidiſſe.* Lib. 1. de Clauſt. animæ.

DEI BENIGNITAS.

S. Ioannes Bapt.

DIſcutiamus etiam quàm diues in miſericordia Devs, quàm in gratia munificus. ſine quo nihil firmum, nihil ſtabile, nihil ſanctũ. Indignatione aliquando cõmotis Ioannis diſcipulis, quòd Chriſtus baptizaret, ac multi ad eum confugerent; ait ad illos: *Non poteſt homo accipere quidquam, niſi fuerit ei datum de cælo.* Quod enim ille præ alio magiſter plures habeat qui ſe ſequãtur (inquit Chryſoſt.) Dei donum eſt. Ioan. cap. 3.

S. Martinvs.

In Alpibus deuia & inuia ſecutus, in latrones incidit. è quibus vnus vibrata in caput eius ſecuri, mortem minabatur, niſi ferientis dexteræ ictum alius ſuſtinuiſſet. Rogatus autẽ, num timuiſſet; *Minimè*, inquit, *numquam eram ſecurior: ſciebam enim Dei miſericordiam maximè in tribulatione adfuturam.* In vita eiuſd. Sulpit.

S. ÆGIDIVS

Amicum quo familiariter vtebatur, rogabat aliquando: Credíſne te à me diligi? eoque annuente: *Noli*, ait, *hoc credere. Solus enim creator verè diligit creaturam, cuius dilectioni amor creaturæ comparari nequit.* Ex Sent. aureis eiuſd.

RELIGIOSVS ANONYMVS.

Hic quoque ſciſcitāti curioſiùs militi, num Deus peccatorum miſereretur; *Túne*, reſpondet, *vbi chlamys tua lacera, eam protinus abiicis?* quo negante, adiecit: *Ita nec Deus. cuſtodit quippe eos, quos ad imaginem ſuam creauit.* In vit. PP. fol. 300.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Quin etiam Dei conſilio Reipub. de bono Principe prouideri dicebat ille: Clemente enim VIII. in Pontificem electo, rogatus, quorum ſuffragiis ad tantum honorem deueniſſet; reſpondit: *Non fit ſummus Princeps, ſed factus de cælo recipitur.* neque enim rationi conſonum eſt, ab hominibus fieri eum qui plus poteſt quàm hominum vis & natura. Henricus Farneſ. in Apoph. de Princ.

LIBERIVS II. IMP.

Neque erat ab hac mente alienus LIBERIVS. qui quòd in pauperes profuſior, à coniuge Auguſta obiurgatus, dum immenſum theſaurum fortè in palatio reperiſſet; *Vides*, aiebat, *quàm fidelis eſt Deus noſter, qui plura retribuit, quàm nos eius amore elargimur.* Paul. Diac. hiſt. Longob. lib. 3. cap. 6.

PHILO IVDÆVS.

Hic natione, at non religione Iudæus, miſſus Orator ad Senatum Romanum. A quo, quòd honorem diuinum ei deferre recuſaret, crebriùs repulſam paſſus, re infectâ abiit: & ad legationis comi-

tes

tes conuerſus, dignam illam Philoſopho ingeminauit ſententiam: *Macte animo: cùm enim humana præſidia deſinunt, incipiunt diuina.* Nam vt benè cecinit Naſo, 1.Pont. Eleg.7.

Quamuis eſt igitur meritis indebita noſtris,
Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei.

Ioſeph. Antiq. lib.18. cap.10.

DEI POTENTIA.

IESVS CHRISTVS.

PAternæ Dei benignitati, Potentiæ eiuſdem amplitudinem ſubiungamus. vtpote in quo, per quem, & ex quo ſunt, quæcumque ſunt,

——— *qui res hominum ac deorum,*
Qui mare & terras, variiſque mundum
Temperat horis.

Quid autem hac de re VERBVM eiuſdem INCARNATVM? Multa de diuitiarum huius ſæculi inordinato amore dixerat, eoque ſtante, ſalutem acquiri non poſſe: cùm ſuper his mirati diſcipuli, rogant: Quis ergo ſaluus eſſe poterit? quibus IESVS: *Apud homines*, inquit, *hoc impoſſibile eſt: apud Deum omnia ſunt poſſibilia.* quæ ſcilicet rerum perfectioni non repugnant, nec expreſſam contradictionem, ſi ita fiant, inuoluunt. Lubeat hîc recordari eius, quod de dîs Gentium ſenſit & cecinit Ouid.

——— *Immenſa eſt, finemq; potentia cæli*
Non habet: & quicquid ſuperi voluère, peractũ eſt.

Matth. cap.19.

IDEM

Indignanti Pilato, dicentique, Mihi non loqueris? Neſcis quia poteſtatẽ habeo crucifigere te, &c.

reſpondit: *Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datũ eſſet deſuper.* Omnis quippe poteſtas à Deo. & vt præclarè Seneca ad lineam,

Omne ſub regno grauiore regnum eſt.

Ioan. cap. 19.

S. IOAN. BAPTISTA

Gloriantibùs Phariſæis, quòd patrem haberent Abraham, adeóque legem accepiſſent, ac Dei populus eſſent, dicebat: *Nolite dicere intra vos, patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quoniam potens eſt Deus de lapidibus iſtis,* (hos eos fuiſſe arbitrati ſunt quidam, quos Dei iuſſu Ioſue ex Iordanis alueo ſuſtulerat) *ſuſcitare Abrahæ filios.* Matthæi, cap. 3.

S. THEOPHILVS.

Admirandum quod ſequitur. Acceperat Angelico miniſterio THEOPHILVS à Dorothea virgine aurea mala, & roſas, quæ ironicè ab eâdem, dum ad ſupplicium duceretur, ſeq; ad Paradiſum ſui ſponſi properare diceret, poſtulauerat: & in Ieſu Chriſti laudes protinus erupit. Quare ad Sapritium Præſidem mittitur, qui ilicò, Quid eſt, inquit, quod foris loquebaris? Cui ille: *Laudabam Chriſtum feliciter, quem hactenus infeliciter negaui.* Dicentíque rurſus Sapritio, Miror te hominem doctum, illud nomen voluiſſe vſurpare, quod hactenus tanto odio es perſecutus: *At hinc,* aiebat, *apparet, verum eſſe Deum, quòd me conuertit ab errore ad veritatem.* Sur. tom. 1. in vita S. Dorotheæ.

DEI DILECTIO ET HONOR.

S. Maria mater Dei.

PRæmiſſa Dei omnipotentia, beneficentiaq́ue, quibus humanum genus ad ſe trahit, ſupereſt de eiuſdē etiam erga eum dilectione, cultu, obſequioq́ue dicamus. Et illa quidem ſuo exemplo nos docuit Beata Virgo: quæ accepto cæleſti nuntio, cùm ad montana Eliſabetham viſendi gratiâ pergeret, & illa beatam eam diceret, innatæ humilitatis limites non egreſſà; *Magnificat*, inquit, *anima mea Dominum: & exaltauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.* quaſi dicat, Tu me beatam prædicas ob beneficia à Deo in me collata: at ego magnis laudibus collatorem ipſum proſequor. inſtruens nos, ſi gloriari oportet, in Domino gloriandum. Lucæ, cap. 1.

S. Dorothea virgo.

Et quoniam à fęmina propter eminentem eiuſdem excellentiam, vel potiùs ab omnium fæminarum Principe orſi ſumus: dabunt mihi hanc veniam viri, ſi & alteram eiuſdem ſexus, & virtutis, eis præponam. Dorotheam virginem ferunt, dum à Sapritio tyranno compelleretur, iuxta mandatum Principum Auguſtorumq́ue ſuorum diis immortalibus litaret, reſpondiſſe: *Deus qui in cælis eſt Auguſtus, ipſe imperauit mihi, vt ſoli ſibi ſeruiam. quare videndum, cuinam Imperatori obtemperandum.* Sur. tom. 1. in vita.

S. Frvctvosvs.

Quod priùs fæminarum, nunc virorum exemplis confirmemus. A Galieno Imp. cōpulſus Frv-

CTVOSVS, idola venerari: aliàs morte mulctandus. At ille; *Nolo*, inquit, *ſacrificare diis Galieni, ſed æternum Deum, ac ipſius Cæſaris creatorem colo venerorque.* Ad quod alludens Prudentius, ita canit:

Iuſſum eſt Cæſaris ore Galieni,
Quod princeps colit, vt colamus omnes:
Æternum colo Principem, dierum
Factorem, Dominumque Galieni.

In vita apud Sur.

S. EVLOGIVS FRVCTVOSI DIACONVS.

Preſbyteri ſui exemplum EVLOGIVS Diaconus imitatus eſt: qui vnà cũ illo ad martyrij palmã promerendã deductus, cùm rogaretur: Numquid & tu Fructuoſum colis? reſpondit: *Non colo Fructuoſum, ſed eum quem colit Fructuoſus:* inſinuans, viros ſanctos honorandos quidem, quoad etiam hoc carcere mortali detinentur: Deum verò ſolum adorandum atque colendum. Auguſtinus de diuerſ. Serm. 101. cap. 2.

S. THOMAS AQVINAS.

Nunc eos percurramus, in quibus mirè coruſcans Dilectionis erga Deum reſplenduit ſcintilla. Quid enim de THOMA AQVINATE dicam? De quo & illud memoriæ æternæ conſecratum, cùm Neapoli ad imaginem Crucifixi oraret ardentiùs, hanc vocem audiuiſſe: Benè ſcripſiſti de me Thoma; quam ergo mercedem accipies? cui ille: *Non aliam Domine, niſi teipſum.* Ea enim amantium natura, velle eſſe in amato. Breuiar. Rom. 7. Mart. Item in vita.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOSANVS.

Et ab huius ore quoties ad Regni clauum aſſidere compelleretur, profecta nobilis illa vox: *Diuitiæ*

tiæ meæ Chriſtus, deſint cetera. Omnis copia quæ Deus meus non eſt, mihi inopia eſt. Quàm meritò cum regio Pſalte huic canere permiſſum: Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei. Ex membrana vetuſta in biblioth. F F. Minor. Louanij.

PRINCEPS ANONYMVS.

Lubeat etiam alîus ordinis exempla in medium adferre. Principem fuiſſe accepimus, virum, vt prior ætas tulit, egregiè prudentem & pium. Hic rogatus cur munitas arces ſuo in regno conſtrui vetaret, in firmum ſui ſuorumq; præſidium; reſpondit: *Vnica mihi arx eſt, eaque munitiſſima: ea videlicet de qua Salomon ait: Turris fortiſſima nomen Domini: ad quam confugiens iuſtus liberatur.* Georg. Richterus in Axiom. œconom.

DVX ANONYMVS.

Poſtulabat Dvx Chriſtianus ab Indo Toparcha, cui ſol erat deus, expeditum curſorem. quo impetrato: Dic age, inquit, vter veſtrûm potentior, hic adoleſcens, an tu? Ego ſanè, reſpōdit Toparcha, qui huic vt id præſtet, impero. Tum Dvx: *Ita tibi de ſole ſentiendum. Curſorem illum velociſſimum, Regis æterni miniſtrum: quare non ille, ſed auctor dominuſq; illius adorandus atque colendus.* Placuit Chriſtiani viri dictum, & verè quod intendebat, effecit. Ioſ. à Coſta, lib. 5. hiſt. Ind. cap. 5.

ANVS ANONYMA.

Ingerit ſe hîc neſcio quæ ANVS: cuius in vita B. Yuonis celebris mentio. Yuone enim deſignato Oratore à Ludouico Pio Gall. Rege ad Sultanum Damaſcenū; accidit, vt ANVM ſibi obuiam habuerit, altera manu teſtam prunis plenam, altera phialam aquæ geſtantem. Miratus ille, quid ſibi id vel-

let, inquirit. Illa, *Hoc igne Paradiſum comburere, ac quà infernum extinguere volo.* Ecquid tam arduam rem moliris? inquit Yuo: *Vt nemo,* reſpondit illa, *impoſterum benè operetur præmij ſpe inductus, metuq́; pœnarum nullus à ſcelere deſiſtat.: ſed vt omnes vero amore, quem Deo debemus, accenſi, rectè viuamus.* Hãc tam grauem piæ ANVS vocem obſtupuit Yuo, & laudauit. Ionuil. in vita Ludouici, cap. 57.

DEI TIMOR. *vide* TIMOR DEI.

DISCENDI CVPIDITAS.

SALVIVS IVLIANVS.

TAntum in nobis ſcientiæ cognitioniſque amorem innatum refert Cicero, vt nemo dubitare poſſit, quin ad eum hominum natura, nullo etiam emolumento inuitata, rapiatur. In cuius quidem rei confirmationem, vnum SALVIVM IVLIANVM producemus. qui licet eximia iuris cognitione clarus, frequenter in ore habebat: *Etſi alterum pedem ſepulchro immiſiſſem, adhuc diſcere deſiderarem.* Placuit hoc laudatiſſimis viris, & meritò. cùm nunc paſſim illæ voces, Adultior ſum quàm vt diſcere quicquam valeam. Tamen, vt ſapienter Cato,

Scire aliquid laus eſt, pudor eſt nil diſcere velle.

Refertur Pandect. lib. 4. tit. de Fid. comm. l. apud Iulianum.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Sunt & alij huius generis: ſed omnes æquat & ſuperat ALPHONSVS. Intellexerat à familiaribus, regem quẽdam Hiſpanum dicere conſuetum, non conuenire Principi litteras; & ira commotus, *Bouis*, aiebat, *non hominis illa vox.* atque è contrario gloriabatur, ſe totũ vetus & nouum Teſtamentum,

vnà

vnà cùm gloſſis, decies & quater euoluiſſe. Verè eo elogio dignus, quòd à Carolo Magno maiorem fortunâ & virtute Principem orbis non vidit. I. Lipſ. Mon. Polit. lib. 2. cap. 7.

IDEM.

Neque vno illius dicto exemploq; contenti erimus. Habebatur ſermo de rerum pretioſarum iactura, cùm eum perſanctè affirmaſſe ferunt: *Malim gemmas, vniones, aut quaſcumque inæſtimabiles margaritas perdidiſſe, quàm vel minimum librum.* Sciebat namque in libris occultatam ſapientiam, quam ex iis qui vellet, hauriret. Panorm. l. 4. de Geſt. eiuſd.

IDEM.

Vide CANTVS, LIBRI, *&c.*

CAROLVS IIII. FRANC. REX.

Hunc etiam CAROLVS imitatus, qui ſcholas Pragenſes ingreſſus, magiſtros de liberalibus artibus altercantes, per horas quaternas mira cum voluptate & attentione audiuit: cumque moleſtiùs id ferrent Purpuratorum aliqui, & horam cœnæ effluxiſſe Regem monerent: *Mihi*, inquiebat ille, *minimè effluxit: nam cœna mea hæc eſt.* Rarum in Principe exemplum. Æn. Syl. lib. 4. Comm. in Geſta Alphonſi.

CONSTANTINVS DVCAS IMPERATOR.

Et hic licet ignarus litterarum, magnus tamen earumdem fautor & amicus exſtitit. quippe qui ſæpiùs illud vſurparet: *Malim ex doctrina, quàm imperio nobilitari.* Zonar. tom. 3. Annal.

Vide infrà DOCTRINA IN PRETIO HABITA.

DISCORDIA. *Pete ex Apophth. de* CONCORDIA.

DISPVTATIO.

SPIRYDION EPISCOPVS, ET ANONYMI SOPHISTÆ.

APud Homerum ridetur à procis Vlyſſes, quòd panis fruſtula peteret, non enſes, neque lebetes: ita & ridendi illi, qui differendo ſolùm id agunt, vt friuolas captiunculas obiiciāt, & ipſum tractandæ quæſtionis fundamentum euertant. Tales enim cùm ad Nicęnam Synodum conueniſſent, & quoſuis cauillationibus ſuis impeterent; SPIRYDION vir bonus, & verus Iſraelita, recitata fidei formulâ, SOPHISTAM principē aggreſſus: *Si credis*, inquit, *conſtanter reſponde, nec logomachiis iſtis in Dei contemptum vtere.* Ilicò ille; *Credo.* & comites intuitus, *Quantum intereſt*, ait, *de rebus nudis abſque fuco diſputare, & inanibus ſophiſmatibus tempus conſumere?* mirantibuſque ſubitam illam animi conuerſionem aſſentatoribus ſuis, *Quamdiu*, inquit, *res verbis agebatur, verba oppoſui: at poſtquam cum verbis vis quædam ex ore huius ſenis erupit, nihil ampliùs verba aduerſus eam valuêre.* Admodum eleganter Chryſoſt. In aliis certaminibus laureas referunt, qui victores redeunt: at in diſputationibus diuinis, ſolis debetur corona, qui ſe rei magnitudine victos ingenuè fatentur. Ita Niceph. lib. 8. cap. 15. Sozom. lib. 2. cap. 3. Cedrenus, & alij.

IVLIANVS CARDINALIS.

Erat in Conc. Florentino Imperator Palęologus: qui, dum grauis illa incidiſſet altercatio de proceſſione Spiritus ſancti, multa ſe in Græcorum fauorem annotaſſe, at domi ſuæ (quæ erat in Græcia) aſſer-

ſeruaſſe dicebat. Cui IVLIANVS: *Cùm in certamen ſe ſciret ſua Maieſtas deſcendendum: non oportuit arma domi relicta, ſed in contentionem allata.* P. Æmil. lib. 10.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Non minùs diſſerēdo, quàm elaborando doctrinam parari inſinuabat hic; dum enim quidam diſputantium circulos effugeret, aiebat: *Tu id addiſcendo facis, vt dum diſputationem refugis, nihil addiſcas.* Hinc benè Minerua armata veteribus pingitur; quia doctrina non niſi acriter pro eâ diſceptantibus, præda fiat. Henr. Farneſ. in Apophth. de Principe.

IOANNES PICVS MIRAND.

Huiuſce propoſiti pariter & animi IOAN. PICVS. qui percontanti, quáſnam diſputationes maximè prodeſſe exiſtimaret; aiebat: *Quæ pacato animo ad inueſtigandam veritatem, priuatim, ac ſemotis arbitris exercentur. Obeſſe autē illas, quæ in propatulo fierent, ad oſtentationem dumtaxat, aut captandam vulgi auram, atque imperitorum applauſum.* Ioan. Franc. in vita Pici.

DIVINATIO, AVGVRIVM, *&c.*

S. ATHANASIVS.

NOn impium illud culturæ Dæmoniorum genus Sortilegium proponimus; ſed liberum & fortuitum futurorum euentuum, certum tamen frequentiùs prænuntium. Quod etiam in viris magnis locum ſuum habuiſſe, teſtes ſunt hiſtoriæ. Certè ATHANASIVS ab Arrianis præſtigiator habitus, dum vrbem Alexandriam aliquādo ingreſſus eſſet:

factum,

factum, vt cornix in aëre volitans crocitaret. quo audito, Græci eum ſcommate quaſi impoſtoré perſecuti, rogant quid cornix portenderet; qui vrbanè & ſine felle, *Cras*, inquit, *inſonat: quod Latinis poſterum diem deſignat. ſignificat autem, craſtinum diem, quo annuam hic celebratis feſtiuitatem, non ex animo vobis ceſſurum.* Ita euenit: nam poſtero die mandatum ab vrbe ad eos miſſum, inexſpectati mali nuntium. Niceph. lib. 9. cap. 35.

IOANNES XXIIII. PONT.

Hic anteà Balthaſar Coſſa dictus, Bononiâ, vbi litteris operam dederat, Romam proficiſcebatur. Rogatus autem cur Romam tenderet; *Vt me Pontificem faciam*, reſpondit. nec inuanum. haud diu enim pòſt ab Alexandro v. ad Cardinalatus honorem euectus, ei in Pontificatu ſub nomine IOAN. XXIIII. ſucceſſit. Bapt. Fulgoſ. lib. 3.

NICOLAVS V. ET PIVS II. PONT.

Simile eſt quod ſubiicimus. Erat Thomas Sarzanus Orator Eugenij IIII. ad Cæſaream maieſtatem in Germaniam miſſus: cumque Alpes traiiceret, incidit fortè in Æneam Frederici III. legatum. cumq; in eamdem domum diuertiſſent ambo, & Æneas parciùs in victu ageret; ſubridens Thomas, *Ecquid*, inquit, *tantoperè victui parcimus: numquid vterque noſtrûm ad Pontificatum promouendus?* verè vterq; promotus. Thomas ſub NICOL. V. & Æneas ſub PII II. nomine, Pontificatus honore præfulſit. Bapt. Fulgoſ. lib. 1. cap. 3.

PAVLVS II. PONT.

Quo die Franciſcum Ruueram ad ſacrum Senatum promouit, dixiſſe fertur: *Hoc die ſucceſſorem meum elegi.* Ridebãt alij Pontificis dictum. at Franciſcus

ciſcus, ſumpto Sixti nomine, PAVLO vita functo ſucceſſit. Ibidem.

CLODOVÆVS GALL. REX.

Demus etiam ſuum locum ciuili ordini, &, qui eiuſdem ductor, CLODOVÆO. Quid iſte? inquies. Caſtra metaturus aduerſus Gothos, munera Diuo ſuo tutelari Martino Turonam mittebat: mandans ea deferentibus: *Ingreſſuri templum, obſeruate quæ futuri euentus ex bello quod paramus, coniecturã poſſent præbere.* Parent illi; & ecce templi limen ſubeuntes, audiunt monachos, veſpertinas horas Deo perſoluẽtes; & quidem illud Pſalmi Dauidici: Pręcinxiſti me virtute ad bellum. captatóque omine felici, ad Regem redeunt, omen nuntiant, quod euentus declarauit non fuiſſe vanum. Ibid.

LEONARDVS RVVERAS.

Erat hic Franciſci illius, de quo iam antè, ex fratre nepos; anguſta re & virtutis gloria homo omnium ludibrio expoſitus. cùm namque proprio nomine compellaretur, indignabundus, *Quin*, ait, *me Comitem appellatis?* Si verò de ducenda vxore ſermo haberetur, *Nolim*, dicebat, *aliam, quàm propinquam Regis.* Tulit igitur Patrui, qui tum Pontifex, fortuna; vt quæ de ſe per iocum prædicauerat, reipſa ad effectum deducerentur. Ibid.

ANONYMVS.

Neque miſſum faciam quod Seuero Imper. ex Anglia reduci non ſolùm victori, ſed pace etiam æternùm fundata, ſcurra quidam factus obuius, hunc in modum eſt vaticinatus: *Fuiſti Cæſar, totum viciſti, iam Deus eſto victor.* nec ita diu pòſt vita exceſſit Imperator. Eraſ. lib. 6. Apophth.

HEN-

HENRICVS SCHVARTZEBVRG. COMES.

Spectat huc etiam quod de HENRICO COMITE apud pleroſque ſcriptum reperi. huic familiaris erat, ſi quando rem quampiam facere recuſaret, hæc vox: *Si hoc fecero, mergar in latrina.* tuliſſe autem ſui interitus præſagium in hoc prouerbio, docuit ſecutus euentus. Elfordiæ enim in cœnobio D. Petri (vbi cum Frederico Cæſare fuerat) in ſordibus iſtis, collapſis latrinæ trabibus, ſuffocatus eſt. Phil. Cam. medit. Hiſtoric. cap. 86.

FREDERICVS ELECTOR ET IOANNES DVCES SAXONIÆ.

Erant hi fratres germani, Saxoniæ fortiſſimi Duces. Qui dum per Albim fluuium, recèns ſoluta glacie, Wittebergam nauigio pergerent: factum vt congelatæ moles Albi innatantes, iter impedirent, nauemque quaſſarent. In ripam itaque egreſſi, vident nauis carinam latè findi, ac latera reſoluta decidere. quod interpretatus FREDERICVS, *Metuo,* ait ad fratrem, *poſt nos, noſtræ nauis,* id eſt, *domus Saxonicæ dilacerationem.* quæ & ſubſecuta eſt. Peucerus lib. De diuinat.

THOMAS MORVS.

Emicuit etiam in hoc diuinandi beneficium. Narranti enim Annam Bolenam, quam Henricus Rex coniugem duxerat, inceſſanter tripudiare; *Hæc tripudia,* ait, *alium luſum adferent: noſtris enim capitibus quaſi pila pedaria hæc eius tripudia ludunt: quin & ipſius caput hunc ludum ſubibit.* Euenit vtrumque. Th. Staplut. in vita.

DIVITIÆ.

IESVS CHRISTVS.

AD DIVITIAS orationem conuertimus: quæ ex Chilonis ſententia, malorum theſaurus, & calamitatum omnium viaticum. quorum vtrumque breui hoc, at graui dicto CHRISTVS DOMINVS complexus eſt, cùm adoleſcentem ſe volentem ſequi, triſtem abire propter ſermonem quem dixerat, (Si vis perfectus eſſe, vende omnia quę habes, & da pauperibus) vidiſſet: *Amen dico vobis, quia difficilè diues intrabit in regnum cælorum. & iterùm dico vobis, Faciliùs eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem* (ſtante videlicet diuitiarum amore) *intrare in regnum cælorum.* Non negat tamen Eccleſiaſt. quin beatus ſit diues qui inuentus eſt ſine macula, & qui poſt aurum non abiit, nec ſperauit in pecunia & theſauris. Matth. cap. 19.

Sacra require tit. de DIVITIARVM *&* MERCEDIS CONTEMPTV, PECVNIA, *&c.*

SIGISMVNDVS CÆSAR.

Haud aliter (quod inter politicos homines, eoſque Principes, mirare) SIGISMVNDVS de diuitiarum natura & vſu ſenſit. Allata erant ad eum ex Hungaria aureorum quadraginta millia: quæ cùm ſub noctem in thalamo regio forent recondita, cogitare cœpit, quémnam in vſum tantum pecuniarum impenderet: cogitantem ſomnus deſtituit: itaque vocatis iis qui à cubiculo, conſiliarios duceſque accerſant, imperat. Vocati, intempeſta nocte accurrunt ocyùs, rem magnam autumantes. At Im-

perator, arca aperta, illos aureos pro cuiuſque meritis diſtribuit, dicens: *Ite, nunc ſecurè nobis dormire liceat. nam quod ſomnum mihi ademerat, procul aberit à limine.* Rarum, & cui vix vllum par exemplum. Benè Iuuen. Sat. x.

Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Æn. Syl. lib. 4. Comm. in res geſtas Alphonſi.

MAXÆMILIANVS CÆSAR.

Non inferior in hac laude Ludouico MAXÆMILIANVS. numquam enim penes ſe opum aceruum, etiam ſi deferretur, remanere paſſus. Aiebat enim: *Hominum, non opum mihi demandata cuſtodia: quibus ſi ſemel capiar, ilicò è rege ſeruus futurus ſum.* Nam, vt iterùm rectè Iuuen. ibidem,

——— Plures nimiâ congeſta pecunia curâ
Strangulat, & cuncta exſuperans patrimonia cēſus.

Iac. Spiegel. in Comm. Æn. Syl.

ADOLPHVS NASSOVIÆ, REX ROM.

Verè igitur & præclarè iſte. cùm multa de diuitiarum gloria iactari audiret, *Præſtat*, inquiebat, *vir ſine pecunia, quàm è conuerſo ſine viro pecunia. animus eſt qui verè diuites facit.* Hinc Lucret. lib. 5. de Nat.

Quid? ſi quis verâ vitam ratione gubernat;
Diuitiæ grandes homini ſunt, viuere parcè
Æquo animo. neque enim eſt vſquā penuria parui.

Golzius.

DIVI-

DIVITIARVM CONTEMPTVS.

S. HILARION.

ADmirabatur eum Cicero in Off. qui diuitiis ac opibus non moueretur, eumq; ſpectatu dignum arbitrabatur. Admiremur igitur viros inter Chriſtianos hoc gloriæ ſplendore inſignes, ſpectemus HILARIONEM, qui Conſtantio Imp. ſibi decem auri libras offerenti, eò quòd candidatum quēdam graui nequitiæ ſpiritu liberaſſet, hordeaceum protulit panem, dicens: *Qui tali cibo aluntur, non maioris æſtimant aurum, quam lutum.* Hier. in vita, cap. 8.

S. THADDÆVS APOST.

Miremur etiam THADDÆVM: quem Abgaro Ediſſenorum Regi, aurum ſibi ob miracula perpetrata & iacta Euangelij ſemina offerenti, reſpondiſſe tradunt: *Si noſtra relinquimus, quomodo accipiemus aliena?* Sciebat illud Oſeæ cap. 9. Deſiderabile argentum vrticam hereditabit, lappa in tabernaculo eorum. Euſeb. lib. 1. Hiſt. cap. 15.

S. BASILIVS MAGNVS.

Vt in aliis omnibus, ita & hic magnus miranduſque BASILIVS. Cui dum Cæſareæ Præfectus ſuadere niteretur, in gratiam Imperatoris fidem negaret, promitteretque fauoris & opum copiam; *Hæc homini Chriſtiano*, inquit, *non conueniunt: ſed adoleſcentulis, iiſque qui talibus promiſſis capiuntur.* Trip. hiſt. lib. 7. cap. 36.

SS. MAXIMVS ET OLYMPIADES.

Quo tempore Chriſtiana pietas in Perſide inuicta permanebat, Decio tyranno oblati ſunt iſti. à

quibus dum facultates flagitaret, *Libēter*, inquiunt; *noſtræ enim facultates & aurum, Chriſtus eſt. ad hunc accedito, & veris diuitiis abundabis.* Baronius. Lippel. tom. 2.

S. EVPHRAXIA ANTIGONI FILIA.

Ecquis EVPHRAXIAM magnis illis viris adiungi à nobis indignabitur? quę patricij generis adoleſcēti à parentibus quaſi deſponſata, ſumpto religionis velo, continentiā Deo vouit. promittentíque Theodoſio Imp. opulentam dotem ſi acquieſceret; *Opes*, inquiebat, *meæ Chriſtus eſt: tu tuas aliis dato.* Lubet hanc breui carmine etiam illuſtrare:

Quam non regna iuuant, non Lydius aurifer amnis,
Nec quas terrarum ſuſtinet orbis opes.
Hæc aliæ cupiant: cupit hæc modò paupere cultu,
Securo Chriſtum tramite læta ſequi.

Sur. tom. 2. in vita.

FREDERICVS IMPERATOR.

Habet & hîc ſuas partes FREDERICVS. cùm enim Ladiſlaum Hungariæ Regem protegeret, & in ſuo palatio inſtitueret, non defuêre qui clàm perdendum puerum dicerent: vtpote cuius morte opes plurimas regnaq; conſequeretur. At IMPERATOR: *Ego ſanè non ita amo diuitias, vt impiis conſiliis perſuaſus, propter eas tam impium facinus attentem.* ô egregium, & verè regium ſermonem! Æn. Syl. lib. 3. Comm. de Reb. Alphonſi.

Require Apophth. de MVNERVM CONTEMPTV, MERCEDIS NEGLECTV, *&c.*

DOCI-

DOCILITAS.

THEODOSIVS IMPER.

AD DOCILITATEM vela dantes, vnde meliùs quàm à THEODOSIO exordiemur? tradiderat filios in diſciplinam Arſenio viro docto, iiſq; æterna memoria dignum ſemper verbum proloquebatur: *Si tales vos exhibeatis, ut vitam moreſque ad diſciplinam & Dei leges componatis; propenſum me fore ſcitote, imperium in manus veſtras tradere: ſin minùs, conducibiliùs erit priuati vos perſonam agere, quàm ſine vlla doctrina imperare.* Niceph. lib. 12. cap. 23. hiſt. Eccleſ.

CAROLVS MAGNVS.

Illuſtrius eſt quod addam. Inſtituerat CAROLVS, verus amor & delicium humani generis, Seminarium, in quo tenuioris fortunæ adoleſcentes non alebantur modò, ſed & omni diſciplinarum genere exercebantur; & alterum, in quo nobiliores inſtruerentur. Vbi autem illos præ his ampliorem in ſtudiis progreſſum feciſſe animaduertiſſet, eos ad dextrã ſegregatos, hoc ſermone compellabat: *Macti virtute eſtote filioli: vos manẽt ſacerdotia & dignitates non aſpernendæ.* Conuerſus verò ad alios; *Vos*, inquit, *comperi dicto imperioque noſtro inobedientes. Deum teſtor! nihil penitus commodi honoriſque à me ad vos profecturũ.* Auentinus lib. 4. Annal. Boior.

DOCTRINA.

PIVS II. PONTIFEX.

DOCTRINAM, quâ pulchrior ac nobilior nulla eſt poſſeſſio, in præſenti adducimus, & pro ea

PIVM II. PONTIFICEM. cuius memoranda vox: *Cui plura noſſe datum eſt, eum maiora ſequuntur dubia.* Cur ita? Fit namque vt vbi rem quãpiam accuratè inueſtigaueris, tum demum ea in animum veniant, quæ ad rationem perfectionemq́; illius plenè indagandam conducere videntur. Platina in vit.

IVLIANVS CARDINALIS.

Huic in Bibliotheca aſſiduè lectitanti dum quidam obieciſſet, Quid hîc inter mortuos ſolus latitas? cur non exis ad nos, qui ſuauiter viuimus? *Imò*, inquit, *hi famâ viuunt: tu verò neque nomine, neque re.* Senſit & hic cum Diogene, vitam ſine litteris mortem. Æn. Syl. lib. 3. Comm. de geſt. Alphon.

TILIVS NOBILIS REG. FRANC.

Erat hic ex illis qui Franciſci primi veſtigia ſectatus, litteras (quæ anteà ſordidæ inter nobiles reputabantur) in aulam Franciæ reduxit. cui proinde in ore frequens illud: *Litteræ Equeſtris ordinis dignitatem confirmant, & ab ignobilitate vindicant.* Refert Greg. Richterus in Axiom. Polit.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Iterùm ALPHONSVM compello: à quo profectum aliquando, *Malim priuatam vitam agere, quàm eruditione carere.* ita enim eum affecerant litteræ, vt Ioan. Efernitanus rari iudicij ingeniiq́ue vir clariſſimum hoc de eo tulerit teſtimonium, niſi Rex fuiſſet, eximium Philoſophum futurum fuiſſe. Panorm. de geſt. Alphon.

Require Apophth. de LIBRORVM DELECTV.

DOCTRI-

DOCTRINA IN PRETIO HABITA.

LEO IMPERATOR.

CVm tanta tamque celebris ſit ERVDITIO, quis miretur eam magno in pretio habitam aliquando apud magnos? LEO IMP. qui Martiano ſucceſſit, dicenti cuidam ex Eunuchis, quòd Eulogio philoſopho frumentariam teſſaram dari mandaſſet, militibus eiuſmodi largitionem faciendam; reſpondit: *Vtinam is ſemper ſit meorum temporum ſtatus, vt mihi liceat militum ſtipendia in litterarum magiſtros transferre!* Suidas.

ALEXANDER SEVERVS.

Ille Macedonem Alexandrum imitatus, quotquot in Italiam ſe conferrent viri doctrina præſtantes, ſuo fauore complectebatur. ita vt aliquando apud exterarum nationum Legatos gloriari ſolitus ſit: *Rari in orbe docti, quibuscum aut verbo aut ſcripto non fuerim locutus.* Laus digna Regibus, & quàm hereditariam illis eſſe decet. I. Spinæus lib. 4. de Tranquill. animi.

SIGISMVNDVS IMP.

Miro etiam fauore complectebatur eos, quos in litterarum ſtudio profeciſſe intelligebat. reprehenſus autem, quòd litteratos, obſcuro aliàs genere & loco natos, foueret; *Quid ni*, reſpondebat, *amem eos, quos natura ceteris voluit antecellere?* Videbat certè ingenij ornamenta longè præclariora externis corporis donis. Iac. Spieg. in Æn. Sylu.

IDEM.

Quin idem ipſe Georgium Fiſcellum legis Do-

ctorem equeſtris militiæ inſignibus donauit. Cumque is Baſilienſem Synodum vnà cũ SIGISMVNDO ſubiiſſet, & doctoribus equitibuſque ſuis deputaretur locus, dubius hæſit, cuínam ſe ordini aſſociaret. tandem ad equites declinat. cui ilicò SIGISMVNDVS: *Stultè agis, qui litteris militiam præfers: nam ego milites mille vna die fecerim, Doctorem verò mille annis non fecerim.* meritò doctrinam militiæ præponens. Æn. Sylu. lib. 4. Comm. in Geſta Alphonſi.

ROBERTVS REX NEAPOLIS.

Huic item & litteræ & litterati vſque adeò chari, vt aliquando audita ab eo regia illa vox: *Cariores mihi litteræ regno.* Vtinam etiam ea mens in aliis regibus noſtri orbis! I. Lipſ. lib. Monit. Polit. cap. 7.

ALPHONSVS ARAG. ET NEAP. REX.

Eiuſdem vt regni ita & animi ALPHONSVS. quem non ſemel in hanc vocem prorupiſſe tradunt: *Malim regnorum omnium* (ſeptem ea numerabat) *iacturam facere, quàm minimam doctrinæ.* Affectum probauit effectus. Bibliothecas enim inſtituit, exornauit, auxit: viros doctos, non ſecùs ac Mæcenas ille Horatianus, amore & honore ſummo eſt proſecutus: verè dignus longiori æuo princeps. Ibidem.

IDEM.

Et vt priori illud annectam: intellexerat quoſdam Europæ principes viros ad Baſilienſem Synodum deſtinatos: & quaſi indignabundus; *Parum decere*, aiebat, *cùm de iure diuino humanoque ſit diſceptandum, nobilitatem potentiámve iactare: ſed doctrinam & eruditionem requiri.* Æn. Syl. lib. 3. Comm. in Geſt. eiuſd.

IDEM.

IDEM.

Quò magis progredior, eò me in altum magis inuehi ſentio. dabitis mihi ergo hanc veniam viri illuſtres, ſi ALPHONSVM rurſus propono. Ille equidem erga omnes beneuolus, ſolos illitteratos deſpexit; vixdum hominis eos nomine dignatus. Ennianum enim illud ſubinde obmurmurabat, *Vulturis* (genitiuus pro nominatiuo ad ritum priſcum) *in ſyluis miſerum mandebat homonem.* ægrè eos homines vocitabat; in quibus nihil hominis, effigiem præter, animaduertebat. Panorm. lib. 1. de Geſt. Alphonſi.

HENRICVS VIII. ANGLIÆ REX.

An dignus eſt, qui inter hos locum habeat HENRICVS? homo nefarius & crudelis, vnâ tamen (licet ad impium finem) voce, meritus fortaſſis clemētiſſimis optimiſq; accenſeri. Cogitabat de repudianda Catharina legitima ſua coniuge, quam & repudiauit poſtmodum: vnde excidia hæc & bonorum clades: & ſumma ope enitebatur præclaros quoſuis in ſuam ſententiam pertrahere, adeoque Thomam Morum: cuius ſolius adſtipulatio tanti apud eum facta fuiſſet, vt diceret: *Malim ſolum Morum, quàm dimidiam regni mei partem, decreto inſtitutoque meo aſſentiri.* At neque ad eam impietatem pertractus Morus, ſed ad veram gloriam: iſte ad æternam pœnam. N. Sander. lib. 1. de Schiſm. Angl.

MARGARETA SCOTIÆ REG.

In Scotiam tranſeo, vbi MARGARETAM Reginam video, iure primis illis annumerandam, ſi non præferendam. Obambulabat, vt fit, palatium, & ecce conſpicatur Alîam Chartiet, virum notæ deformitatis, at eruditionis eximiæ, obdormiſcentem

inter ſubſellia procubuiſſe. Accedit palàm, eum amplectitur, eleuat, & mirantibus (quis hęc facientem Reginam non miretur?) quòd virum tam deformem exoſcularetur: *Virum*, inquit, *amplexata non ſum: ſed os illud, ex quo tot inſignes prodière ſermocinationes*. Vnicum quod ſciam in fæmina exemplum. inuiſa namque eruditioni bona pars illius ſexus. Auct. Serm. memorab.

FRANC. SFORTIA.

Erat hic litterarum expers, amantiſſimus tamen eorum qui illas fouebant. Rogatus autem, cur litteras neſciret; *Quia*, inquit, *non didici vnâ eademq; manu librum tenere & gladium*. P. Iouius.

DOCTRINA FACTIS CONSENTANEA. *Require Apophth. de* ACTIONE.

DOLOR.

PASTOR ANACHORETA.

BEatos eos qui hîc lugent, quoniam poſtmodum conſolabuntur, inquiebat Saluator. eiuſque dicti memor PASTOR ANACHORETA, cùm Arſenium lachrymis madentem eſſet cõſpicatus, dicebat: *Beatus verè es Arſeni, quòd cùm teipſum in hac vitâ luxeris, non erit opus lachrymis in futurâ*. Sur. tomo 4. ex Palladio.

F. BORGIA SOC. IESV.

Quantum autem vtilitatis ſucceſſiui dolores homini Chriſtiano adferant, tacitus ſecum conſiderabat FRANC. BORGIA: cuius aſſiduæ illæ ad Deum preces, vt deliciæ in cruciatum verterentur, ac dolores voluptati eſſent. Itaque Lermæ Comitiſſam cùm mœſtam videret, hoc dicto ſolabatur: *No-*

lenti

lenti dolores Deus immittit, poſtulanti negat. Ribad. lib. 4. cap. 5. vitæ eius.

DOLVS ET FRAVS.

LVDOVICVS XII. GALL. R.

SInceritati contrarium DOLVM FRAVDEMQVE miro ingenij acumine in Antonio Viuonio equite detexit carpſitque LVDOVICVS. Cùm enim apud eum referret Antonius ſe aliquando iuuenē adhuc vituli pelle contectum, ſolitum in aucupium deſcendere, quò aues falleret: ille hominem callidū & fucatum perſtringens, *Verè*, ait, *tu haud omnino adhuc eam pellem exuiſſe videris*. aſtutos enim & fraudulentos, vulpino nomine vulgò nuncupamus. Ita olim Perſius in Satyris Damam ſeruum corripiens, dicit:

Pelliculam veterem retines, & fronte politus,
Aſtutam vapido ſeruas ſub pectore vulpem.

Annal. Franc.

MILES ANONYMVS.

De tribus exigeret cùm vilibus Euclio drachmis
Fœnus ab vrbano milite; MILES *ait:*
Ne diffide, dabo: *dubiiſque feſellit auarum*
Dictis, accepto nam dedit ære fugam.

Ex collectis & relatis Auctori.

DVX BONVS.

ALBERTVS AVSTRIACVS.

VT ſumptum elleborum concitatis priùs omnibus, ipſum ſe imprimis prodit, & egreditur: ita fortiſſimum Ducem, cohortatis & in ordinem diſpo-

diſpoſitis ſuis, inter primos egredi oportere, teſtatus eſt AVSTRIVS ALBERTVS. Cùm enim copias in Bohemos duceret, priuſquam Romanis imperitaret, ac rogaretur, quémnam ſuo exercitui ductorem præficeret; animosè profectò: *Si alium quàm me ductorem exercitus petitis, fruſtrà me Auſtriæ Ducem appellatis.* eum Ducis nomine dignum reputabat, qui reliquos duceret, & quem fortiter pugnantem, reliquus exercitus ſequeretur.

--Cogit enim tantos perferre labores
Sola Ducis virtus, qui nuda fuſus arena
Excubat, atque omni fortunam prouocat horâ.

vt ait Lucan. Æn. Syl. lib. 3. de Geſt. Alph.

LAVRENTIVS ALMEIDA LVSIT.

Æquè fortiter atque animosè iſte. cum Mahumetanis nauali prælio decertabat; eaque quâ vehebatur nauis, in ſupremum videbatur diſcrimen adducta: monitus ergo ſaluti ſuæ proſpiceret, quaſi minabundus iſtius conſilij auctoribus, *Non*, ait, *mihi decorum id periculum euitare, & commilitones in eodem conſtitutos deſerere: non mortem, ſed infamiam extimeſco.* Oſor. lib. 5. Hiſt. Eman.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Dicebat aliquando ille: *Magnum eſt populi aduerſus hoſtem Ducem eſſe: maius tamen ciuibus ad virtutem.* quare non ineptè olim Pauſanias Pliſtonactis F. percontanti quónam pacto debellari poſſent Thraces; Si, inquiebat, eum belli ducem delegerimus, qui vir optimus eſt. vt videlicet non minùs ad virtutem, quàm aduerſus hoſtem ducatum præbeat. Panorm. lib. 4. de eiuſd. Geſt.

IDEM

Vt erat clementiſſimus, dum parta de hoſtibus memo-

memorabili victoria triumpharet: victos captoſq; in triumphum adduci non eſt paſſus. dicens: *Potiùs obſeruatos hoſtes, quàm cæſos, triumphandum.* nam

--- Ignoſcere pulchrum
Iam miſero, pœneq́ue genus vidiſſe precantem.

Panorm. lib. 1. de eiuſd. Geſt.

EBRIETAS.

BASILIVS MAGNVS.

TVrpiſſimum dicebat Auguſtinus vino obrui eum, qui ferro vinci nequiret: potandi libidine ſuperari, qui bello non poſſet. Certè BASILIVS, quid eſſet EBRIETAS, percontanti, reſpondit: *Eſt Dæmon ſpontè admiſſus in animum per voluptatem. Mater malitiæ, impugnatio virtutis, ex forti timidum facit; ex modeſto laſciuum; iuſtitiam ignorat, prudentiam abolet.* Ant. & Max. Serm. de Ebriet.

F. BERNARDINVS PALOMVS.

Huic autem ſæpiùs in ore: *Vinum duo potiſſimùm mala comitantur: ſi namque dilutum ſumas, ipſum corrumpis: ſi non diluas, ipſe corrumperis.* Floreſta.

ALHONSVS ARAG. REX.

Conſiderabat eadem ille. ideoq́ue rogatus, cur præter Magnatum morem vini expers viueret; reſpondebat: *Vino ſapientia obſcuratur. quare non decet Regem, vt huius immodica compotatione in animo extinguat illud, ſine quo Imperatoris aut Regis nomen tueri non poſſet.* Sciebat enim quòd

Nox, & amor, vinumq́; nihil moderabile ſuadent.

Panorm. lib. 2. de eiuſd. Geſtis.

IDEM

Aliàs per oportunitatem rogatus, cur vinum

tanta,

tanta aqua dilueret? *Ne me*, inquit, *inebriet. Scio namque quantum Macedonis Alexandri gloriæ obfuerit ebrietas.* Ibidem.

IDEM

Rurſus ſimile ſciſcitanti, cur videlicet in tantùm Ebrietatem deteſtaretur, reſpondit: *Quia ſcio Furorem & Libidinem eius filias eſſe*. Probè igitur monet Horatius:

At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapythis rixa ſuper mero
Debellata. —— Ibidem.

GERMANVS ANONYMVS.

Inſtituerat Ferdinandus Imp. ludos publicos in nuptiis Hyppolitæ & Alphonſi filij ſui. ad quos cùm omnis generis ſexuſque homines conueniſſent, eorumque celebritatem admirarentur; in media laudantium plaudentiumque corona, GERMANVS quidam vocem efferre, & inclamare cœpit: *Valeant ludi quibus nemo bibit*. Hem! egregium virum, & verè Epicuri de grege porcum, cuius omnis animus (vt inquit ille) in poculis & patinis! Pontanus.

CAROLVS V. IMP.

Addo facetum hoc noſtri quondam Principis. Monebatur aliquando in caſtris Germano militi legem daret, ebrietatis vitandæ gratia. At ille, *Quid* inquit, *Germano Ebrietatem interdicerem? perinde id foret, ac ſi Hiſpanis furta aut rapinas inhiberem.* Corozetus, & alij.

Require Apophth. de CÆCITATE.

ECCLE-

ECCLESIA EIVSQVE IMMVNITAS ET AVCTORITAS.

Iesvs Christvs.

PRoſequamur nunc ordine Æterni Regis Sponſam in terris, columnam & firmamentum veritatis, Ecclesiam : cuius auctoritatem poteſtatemque inſinuans ipſe eius Dominvs, dum de obedientia illi præſtanda ſermocinaretur, *Si*, inquit, *Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* id eſt, Si Eccleſiæ obtemperare noluerit; ne conſortio eius vtaris, ſiue in diuinis, ſiue in humanis. Ita enim Iudæi habebant Ethnicos & Publicanos, vt eorum menſâ & conſortio ſe pollui arbitrarentur. & verè non habebit vmquam Deum patrem, qui Ecclesiam noluerit habere matrem. Matth. cap. 18.

S. Hvgo Episcopvs Lincolnien.

Immunitatis Eccleſiaſticæ vindex & protector eximius, numquam ſe conſcio quicquam in Eccleſiæ præiudicium attentari permiſit. vnde & Regum malleus, eâ ætate nuncupatus. Rogantibus autem amicis, vt maioris periculi euitandi cauſa, in re parui momenti, Regi contra Eccleſiæ auitum ius adſtipularetur, dixiſſe fertur: *Abſit, vt me viuo laici, cuiuſcumq; etiam dignitatis, Eccleſiaſticæ libertatis priuilegium infringant.* Sur. tom. 6. in vita.

Idem

Cùm fortè Diœceſis viſitandæ cauſa iter ageret, obuiam habuit hominum ſine ordine diſcurrentium turbam, qui furem ad ſupplicij locum de more deducerent. Reus Epiſcopum adeſſe ratus, pro-

piùs

piùs pro conſequenda benedictione adduci poſtulat. Eo viſo EPISCOPVS, miſericordia motus: *Soluite, ait, & ſinite abire. vbi enim Epiſcopus cum fidelium populo congregatus eſt, ibi eſt Eccleſia: neque minor immunitas debetur lapidibus viuis, quàm mortuis.* Ibidem.

S. THOMAS CANTVARIEN.

Et hic quoque in hoc amoris & ſolicitudinis genere excelluit. mortem quippe ſibi minitante ſicario: *Ego verò*, aiebat, *pro Domino meo mori paratus ſum, vt Eccleſia Anglicana meo ſanguine pacem & libertatem aſſequatur.* Thom. Staplut. in Apolog. & Sur. in vita eiuſdem.

INNOCENTIVS II. PONT. ET FREDERICVS II. ROGERIVS IMP.

Erat is FREDERICVS, qui in id ſolùm incumbebat, vt Eccleſiæ auctoritatem integritatemque eneruaret. Quare à pluribus ſummis Pontificibus iuſtè diris deuotum, deſpexit INNOCENTIVS, ac Cæſaris nomine indignum iudicauit. Ille autem ore procaci hoc diſticho in Pontificem luſit:

Roma diu titubans, variiſque erroribus acta,
Corruet, & mundi deſinet eſſe caput.

cui PONTIFEX, vt erat ſummo ingenio, reſcripſit:

Niteris incaſſum nauem demergere Petri:
Fluctuat, aſt nùmquam mergitur illa ratis.

At ſui impos FREDERICVS, denuò INNOCENTIVM perſtringens, ſubiecit:

Fata volunt, ſtellæq; docent, auiumq; volatus,
Quòd FREDERICVS *ego malleus orbis ero.*

Verùm intemperatum illud augurium eludens INNOCENTIVS, ita ad extremum reſpondit:

Fata

Fata volunt, Scriptura docet, peccata loquuntur:
Quòd tibi vita breuis, pœna perennis erit.

In Paralip. Ab. Vrſp. Ioan. Wolf. tom. 1. Lect. memor. p. 323.

THEOLOGVS ANONYMVS.

Dignus item ille, qui ſe prioribus aſſociet. Erat Regis Angliæ curator, homo nefarius, & Caluini lacte nutritus. Hic dú fortè DOCTORI THEOLOGO in conuiuio, die ieiunij ab Eccleſiâ indicti, aſſideret, carneſq; nolenti adminiſtraret, diceretque: Quam Scripturam adfers domine Doctor contra hunc cibum hodie comedendum? confeſtim ille verba Apoſtoli ſubiecit, inquiens: *Nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.* quo dicto obſtupuit alter, & obmutuit. Corozet.

PIPINVS REX GALL.

Magis admirandi laudandique hi, quò ab Eccleſiaſtico ordine ſunt remotiores. In Galliam itaque ſecedenti occurrit PIPINVS REX, verus, ſi alius vllus, Eccleſiæ fautor & protector. Dum namque aduerſus Longobardos caſtra mouiſſet, ſuos adhortatus, tandem hoc dicto ſermonem finiit: *Eo conſilio arma induimus, vt Apoſtolicam ſedem ab omni mortalium iniuria vindicemus.* Hinc meritò ei nomen Chriſtianiſſimi obtigit: quod ab eo, licet non eodem iure, omnes poſteri vſurparunt. Barland. in Chron. Duc. Brab.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Emittat hîc etiam ſuos radios ALPHONSVS: qui Piceno ſuo Marte Sedi Apoſtolicæ recuperato, cùm ab Eugenio PP. vrbes aliquot dono offerrentur, fortiter recuſauit, dicens: *Nequaquam queſtus aut prædæ, ſed Eccleſiæ tuendæ gratiâ hanc expeditionem*

ſuſcepi. Heu! vbi nunc ille Principum feruor & zelus? Panorm. lib. 3. de Geſt. eiuſd.

ECCLESIÆ BONA.

CLEMENS IIII. PONT.

ERat hic, priuſquam ſacris initiaretur, Bononiæ legum Doctor & Profeſſor. Itaque cùm ob merita & virtutes ad Romanæ Cathedræ honoré euectus eſſet, eiuſque filiæ, quas ex priori coniugio binas habebat, dotem paternæ conditioni æqualem poſtularent, reſpondebat: *Papa non habet filias: ſufficiens vobis ſit, relicta à maioribus parentibusq; hereditas.* & ita inanes, raro, ſed illuſtri exemplo dimiſit. Bap. Fulgoſ. lib. 4. cap. 3.

LAVRENT. IVSTINIANVS PATRIARCHA VENETVS.

Illud in Pontifice, hoc ęquè illuſtre in PATRIARCHA. Habebat namque conſanguineum IVSTINIANVS tenuioris fortunæ quàm animi: qui cùm apud eum inſtaret frequentiùs, filiæ ſuæ, quam vnicam habebat, ampliori dote ſuccurreret, quo nobiliori marito deſponſaretur; prudens hoc & pium ab eo reſponſum accepit: *Conſidera quæſo, frater, ſi parum dedero, non eſt quo opus habes: ſin' multum, defraudauero multos, vt vni ſatisfaciam. ac proinde quidquid meum eſt, ad cibos pauperum potiùs, quàm ad intortos crines aut margaritas, ab Eccleſia relictum eſt.* In vita eius apud Surium tom. 1.

Vide Apophth. de BENEFICIIS ECCLESIAST.

AB ECCLESIA ARCERE INDIGNOS.

BABYLAS EPISCOPVS.

MAgno ſanè pioque Eccleſię Dei zelo ſuccenſi olim viri ſancti, inidoneos ab eâdem arcebant. domum Dei quippe per eos contaminandam rati, qui ſe illa feciſſent indignos. & quidem BABYLAS Deo ſacrificium immaculatum offerens, cùm videret Numerianum per Eccleſiæ cancellos introſpicientem, magno ei animo obſtitit, dicens: *Non licet tibi cruore & idolorum ſacrificiis polluto, tam petulanter in domum Dei ingredi, & diuina myſteria contaminatis oculis contemplari.* Nicephor. lib. 6. hiſt. cap. 34.

POLYEVCTVS PATRIARCHA.

Neque minùs animosè ille. Ioanni enim Zimiſco, qui Nicephorum Phocam, cuius imperium affectabat, interfecerat, ad imperij apicem euecto, dum in templum Conſtantinopolitanum diademate iamiam inſigniendus properaret, factus obuius, ita eum aggrediebatur: *Non decet talem ingredi Eccleſiam, cuius manus adhuc ſtillant recenti ſanguine ſui cognati.* Cedr. Cuſp.

THEODOSIVS. IMP.

Hunc autem zelum viris illuſtribus defuiſſe, ne quiſquam dicere audeat; monet THEODOSIVS IMPERATOR. dum enim de vniendis pacificandiſque Eccleſiis cogitaret, Demophilum Arrianæ peſtis præfectum, eò quòd à ſcelerato dogmate diſcedere abnueret, his dictis compellauit: *Si pacem concor-*

diamque declinas, fugere te etiam à ſacris Baſilicis præcipio. Indignum eum iudicabat ſacra limina contingere, in quibus auctor pacis domicilium fixiſſet. Socrat. hiſt. Trip. lib. 8. cap. 10.

Plura require infrà de EXCOMMVNICATIONE.

ECCLESIASTICI HONORANDI.

CONSTANTINVS IMP.

SI ſtulta illa & ſuperſtitioſa deorum cultrix antiquitas, neſcio quid diuinum in Sacerdotibus Flaminibuſque ſuis ſuſpicata, ſummo eos honore ac veneratione proſequebatur: quis miretur eumdem nunc impendi iis, quos Deus ipſe, tamquam operis ſui vicarios, Sponſæque ſuæ perpetuos protectores, conſtituit Eccleſiæ miniſtros. Quorum honorem reuerentiamque ita in omnibus tuendam exiſtimabat CONSTANTINVS, vt illorũ vitam detrectantibus, aures clauderet, diceretque: *Si in Epiſcopum aut Monachum fornicantem incidiſſem, ſuſtuliſſem chlamydem, eique impoſuiſſem, vt à nullo oculo videretur.* Sciebat autem prudens Imp. talium delicta, leui & malignanti populo magnum ad vitia præbere incitamentum. Sur. to. 1. de S. Ioan. Eleemoſ.

PHILIPPVS AVGVSTVS F. R.

Et hic non nomine dumtaxat, ſed re etiam ipſa AVGVSTVS. Ad quẽ cùm deferretur, Eccleſiaſticos nimis latè ſuæ iuriſdictionis limites extendere, ac crebriùs Regi præiudicare, reſpondit: *Credo rem quandoque ſe ita habere: at memor beneficiorum Dei, malim auferri mihi iura mea, quàm cum ſeruis Dei litigare, aut cum Eccleſia contendere.* Ita ille olim:

nunc

nunc autem ſola ea ſpolia iuſta reputantur, quæ Eccleſiæ, eiuſque miniſtris, quouis tandem modo detrahuntur: ita vt noſtri ſæculi pſeudoprophetæ, pro concione non erubeſcant populo annuntiare, præcepto de nõ furando, Eccleſiaſticorum prouentuum rapinas non vetari. Ionuil. cap. 93.

Henricvs II. F. R.

Eodem in regno & virtute ſucceſſor Henricvs. Cùm Lutetiam more maiorum ingreſſus, publico epulo in palatio exciperetur, ambigerentque Eccleſiaſtici & ſæculares Principes, quinam dextram ſiniſtrámve Regis clauderent; *Meam*, inquiebat Rex, *dextram Eccleſiæ dedi, dedicauique*. Iuſſitque Eccleſiaſticos Principes, non ſine multorum fremitu, ad dexteram ſuam accumbere. Lud. Aurel. ex Annal. Franc.

EDVCATIO LIBERORVM.

S. Lvdovicvs F. R.

TOtius Reipub. fundamentum, Liberorvm edvcationem dicebat Diotogenes Pythagoræ auditor: quia facile eſt tenellos animos componere, & quaſi ſub pollice ad quoduis ducere. Cuius rei exempla à Lvdovico auſpicabimur. qui priuſquam ſe quieti componeret, vocatis filiis, facta dictaque Principum proponebat; tam eorũ qui laudabilem vitam duxerant, quàm qui nefariam. monebatque; *Illorum exempla animis veſtris inculcate: vt & meliores euadere, & ab omni flagitio, prouectiores effecti, abſtinere valeatis*. Significabat enim in iis potiſſimùm inſtituendos adoleſcentes, quibus vſuri ſunt, cùm ad virilem peruenerint ætatem. Ita glo-

riatum de ſeipſo legimus Perſium, quòd à Cornuto, viro erudito & Philoſopho eximio, adhuc puer liberalibus diſciplinis imbutus fuiſſet. ait enim Sat. 5.

Cumq; iter ambiguum eſt, & vitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes;
Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu: tunc fallere ſolers
Appoſita intortos extendit regula mores,
Et premitur ratione animus, vinciq́ue laborat,
Artificemq́ue tuo ducit ſub pollice vultum.

Ionuil. in eius vita, cap. 87.

IDEM

Vt erat pietate & modeſtia eximius, cuicumque ſe operi daret, ſalutiferæ crucis ſigno frontem, pectuſque, & os præmunire ſolitus. Dicebat enim; *Ita me mater puerum inſtruxit.* Corozetus.

S. ANSELMVS.

Egregius hic morum vitæq́ue inſtitutor. qui intelligens cœnobij cuiuſdã Præpoſitum duriùs cum iis agere, qui ſe religioni eiuſque obedientiæ deuouerant, eoſque deteriores indies euadere; *Quàm benè*, inquiebat, *nutrimentum expenditis, qui de hominibus beſtias nutriuiſtis?* Surius in vita. Edinerus, & alij.

IDEM.

Eiuſdem etiam paterna illa vox, dum de liberorum educatione interpellaretur: *Cupitis*, inquit, *pueros optimis ornari moribus? neceſſe eſt, vt cum ſeueritate diſciplinæ, paternæ pietatis & manſuetudinis leuamen eis impendatis.* Ibidem.

GISBERTVS DVVENORDIVS.

Quid verò iſte? Erat vir genere & religione nobilis:

bilis. cui cùm agyrta quidam ſtigmaticus, magiſtri ſui proponeret ſequenda veſtigia; *Quid ais*, inquiebat, *ſodes? non eſt quòd meque teque fatiges. quæ enim puer imbui, ſenior reſpuam?* Sanè,

Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
Teſta diu.

P. Opmerus in Mart. Holl. manuſcr.

ELECTIO.

APOSTOLI CHRISTI.

AD ELECTIONIS exempla progredientes, vnde meliùs quàm ab APOSTOLIS CHRISTI ordiemur? qui graui illa oratione à Petro habita, propoſuerunt eligere virum aliquem ex iis qui Chriſtum ſecuti fuerãt, in locum proditoris Iudæ, vt vnà cum eis teſtimonium præberet reſurrectionis Domini. Et ſtatuerunt duos, Barſabam & Matthiam: orantesque dixerunt, *Tu Domine qui noſti corda omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum miniſterij huius, & Apoſtolatus, de quo præuaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum.* Quorum exemplo monemur, non niſi certa deliberatione, ac perſonarum cognitione præuia, per diuini nominis inuocationem, ad quamuis electionem procedendum. Act. cap. 1.

HONORIVS IIII. PONT.

Hunc vnicum dumtaxat Ioannem Buccamatium Epiſc. Tuſculanum ad ſacrum Senatum ſuo Pontificatu adſciuiſſe tradunt: ac pluribus ob id indignantibus, dicebat: *Boni tantùm & docti, in tantum collegium adoptandi.* Plat. in vit.

SIGISMVNDVS IMP.

Non longè à ſcopo hoc aberrabat SIGISMVNDVS. qui diu multumque de Procerum delectu in ſuam curiam ſolicitus; *Eos reges*, inquit, *in terris beatos exiſtimo, qui eiectis ex ſua curia ſuperbis, viros manſuetudine & miſericordia præclaros, aſſeſſores habent*. Æn. Syl. de Dict. Sigiſm.

VALENTINIANVS IMP.

Æuo ſuperior, aſt animo hic par cum priori VALENTINIANVS. Contendebat apud eum Epiſcoporum concilium, vt Mediolanenſibus Antiſtitem deligeret. Verùm ille, *Maior*, inquit, *hæc prouincia, quàm quæ noſtris viribus queat ſuſtineri. vos itaque diuinâ repleti gratiâ, meliùs hocce negotiũ tranſigetis*. Neque id malè. decet enim electionem ab iis fieri, qui paris ordinis aut conditionis cum eo qui eligendus. Theodoret. lib.4.

ELEEMOSYNA.

IESVS CHRISTVS.

AD ELEEMOSYNAM tranſitum facimus, quæ ardentium criminum globos beneuolentiæ ſuæ fonte refrigerat, & irriguo largitatis obruit incendia delictorum. Huius autem præſtantiam dignitatemque pauciſſimis verbis expreſſit SALVATOR, dum ad prandium vocatus à Phariſæo, accubuiſſet; ac intra ſe reputans Phariſæus diceret, quare non eſſet baptizatus ante prandium. reprimens enim inſulſam eius intentionem mentemque DOMINVS, tandem ſubdidit: *Verumtamen quod ſupereſt, date eleemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vobis*. Ita olim pauperum pater Tobias: Eleemoſyna ab omni

omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Luc.cap. 11.

ZACHÆVS PVBLICANVS.

Hæc cùm ita ſint, quis non excuſſo tenacis auaritiæ compede ad liberalitatem gradum feret, & de iis ſaltem quæ ſuæ ſuperſunt neceſſitati, aliorum indulgebit inopiæ? ZACHÆVS publicanorum princeps, & ipſe diues, ante Dominum conſtitutus; *Ecce*, ait, *dimidium bonorum meorum do pauperibus.* verè dignus, cuius domui ſalus facta eſt à Domino. Luc. cap. 16.

SERAPION MONACHVS.

Neque hic immemor diuinæ promiſſionis, Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedicetur. Cùm enim præter tunicam, pallium, & codicem Euangeliorũ haberet nihil, duobus pauperibus factus obuius, alteri pallium, alteri tunicam obtulit. cumq́; iã nudus ſederet, interrogatus, Quis te deſpoliauit? protento codice quem ſub alis geſtabat; *Hic*, inquit, *me nudauit.* Alios poſtmodum conſpicatus mendicantes, codicem vendidit; pretiumq́ue illis diſtribuit, dicens: *Domini verbum eſt: Vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* quod necdum ſe impleuiſſe putabat, donec ſeipſum poſtmodũ in ſeruum venderet Gentilibus, vt eos ita Domino lucraretur. Verè pius ac miſericors SERAPION, & meritò Seraphicis ordinibus poſt mortem adſcribi dignus. Pallad. in Vitis PP.

S. LAVRENTIVS MARTYR

A Decio tyranno quæſtione agitatus, vt argentum indicaret quod Philippum Philippi Auguſti filium olim Eccleſiæ obtuliſſe conſtabat; protenſa in pauperes manu, quibus illud iamdudum eroga-

uerat: *Apud hos*, inquit, *Philippi argentum depoſitum ſeruatur*. At Decius illudi ſibi putauit: qui, vbi veræ diuitiæ veraque gloria eſſet, ignorauit. Ambroſ. Off. lib. 2. Prudent. in Periſteph.

S. IOANNES PATRIARCHA ALEXANDRINVS.

Quid autem de illo dicam? cui in pauperes innata liberalitas & beneficentia, Eleemoſynarij nomen peperêre. Miniſtris enim conquerētibus, quòd iis qui peterent eleemoſynas, intermiſcerēt ſe puellæ quædam comptæ ac ornatæ, rogarentque num illis quidpiā dari vellet? ille in omnes æquè beneuolus; *Si*, inquit, *diſcipuli ac diſtributores mei & Chriſti eſſe vultis, parete diuino eius iuſſui, qui iubet dari petentibus*. Quod eſt contra illos qui nimium curiosè inquirunt de vita & ſtatu mendicantium, vt eis quidquam elargiantur. Sur. tom. 1. in vita.

IDEM.

Quin & de eodem illo poſteritati relictum, quòd, dum in ærarium publicum Reipub. neceſſitatibus ſubleuandis referre iuberetur, quidquid in pauperum vſus indies erogabat, reſpōderit: *Juſtum non eſt, vt quæ cæleſti Regi ſunt conſecrata, terreno prodantur*. Ibidem.

S. LVDOVICVS FRANCORVM REX.

Neque obſcurum benignæ liberalitatis exemplar iſte. vt enim erat genere, ita & largitate vitæque innocentia clariſſimus: nam quocumque locorum ſe conferebat, centum & viginti (duplicato autem numero tēpore quadrageſimali) pauperes per ſingulos dies cibis regiis alebat. quibus etiam, maximè ſolennibus diebus, miniſtri & pincernæ officium exhibebat. Quare cùm ob id cauillarentur familia-

miliares; *Melius*, aiebat, *hos ſumptus in pauperes confero, quàm in luxum. Hac enim ratione, opes regnumq́ue ſtabilitur.* Ionuil.in vita, cap.84.

VRBANVS PONT. MAX.

Ea autem quæ in ſinu miſerorum reconduntur, in cælum inferri, palàm teſtatus eſt VRBANVS. à quo cùm Cæciliæ martyris theſauri, quos diſpenſandos acceperat, poſcerentur: quoniam indigentibus eos impenderat, aiebat: *Cæciliæ theſauros manus pauperum in cælum ſuſtulerunt*. Faciamus ergo nobis amicos de Mammona iniquitatis, vt cùm defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula. nam vt benè etiam Martial.

Extra fortunam eſt, quidquid donatur amicis.
Quas dederis, ſolas ſemper habebis opes.

In hiſtor. Cæciliæ. Marul. lib.1. cap.2.

ALEXANDER V. PONT. MAX.

Celebratiſſimus quoque hoc in genere ALEXANDER. qui vſque adeò in egenos munificus, vt aliquando vix quidquam ſibi ſupereſſet in vſum. Vnde & per iocum dixiſſe commemoratur: *Fui diues Epiſcopus, pauper Cardinalis, mendicus Pontifex*. Exulabat ergo ab eius pectore impius habendi error, qui aliàs cũ re & ætate ſolet accreſcere. iuxta illud:

Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.

Platina in vita.

AIDAMVS LINDIFARNENSIS EPISC.

Erat Oſualdus Angliæ rex, egenorum alumnus inenarrabilis. vtpote qui omnes ad palatium confluentes, in atrio ſuſtentabat. Cumq́ue aliquando maior eſſet numerus quàm apparata cibaria, ne vacuos dimitteret, eſcaria lance comminuta, argenti fragmen-

fragmentis ſuppleuit, donauitque. Quam regis liberalitatem AIDAMVS (qui fortè aderat) miratus, & apprehenſam munificam illam dexteram exoſculatus; *Tam prompta*, inquiebat, *in dando manus ſeneſcere non debet*. At neque cõſenuit. aiunt enim eamdem adhuc integram, reliquo corpore abſumpto, in tumulo aſſeruari. Beda hiſt. Anglic. lib. 3. c. 6.

ARCHIEPISCOPVS ANONYMVS.

Memoratu dignus etiam hic. qui, Oeconomo ſuo conquerente quòd plures domi aleret quàm neceſſitas exigeret; omnium nomina, tam eorum qui neceſſarij, quàm qui inutiles videbantur, ſeparatim ſcribi mandauit. Illis itaque viſis, aiebat: *Hos dicis neceſſarios, illos verò inutiles. Alantur igitur hi, quia eorum ego indigeo: illi autem, quia mei indigent*. Sufficientem eam cauſam pauperum inopiæ ſubleuandę ratus, quòd noſtri indigeant. Phil. Diez tom. 2. part. 4. Serm. in Dom. Palm.

PIVS V. PONT. MAX.

Claudamus inclyto exemplo, quod ætas noſtra ſenſit, & vidit. Lue contagioſa Vrbem deuaſtante, crebriùs ingentem auri vim verè PIVS tum PONTIFEX MAX. ægrorum inopiæ ſubleuandæ erogabat: cuius etiam tali Pontifice digna audita vox: *Ea nunc tempora ſunt, vt & calices aureos & Eccleſiæ theſauros oppignerari velim, quò Chriſti membris ſubueniatur*. Ribad. in vit. Borgiæ lib. 3. cap. 5.

S. PAVLA.

In eodem ſanctitatis genere Fæminæ quoque æternæ ſibi laudis locum vendicant: quæ eodem etiam impulſæ ſpiritu, hunc affectum Chriſto in pauperibus exhibuerunt. Te te igitur compello,

PAV-

PAVLA: cuius in largiendo profuſa benignitas æternum apud Superos trophæum ſtatuit. Tu enim, ne rogantes vmquam repulſam paterentur, pecuniam mutuò, imò ad vſuram accipere ſolita; ac prodigalitatis accuſata, *Deum teſtor*, inquis, *me pro illius nomine cuncta hæc agere. Et id vnum in votis mihi, vt ipſa mendicans moriar, & alieno ſindone hoc meum corpuſculũ inuoluatur. Ego enim ſi petiero quidquam, multos inueniam qui mihi tribuant: mendicus ſi à me non acceperit, quæ etiam de alieno poſſum retribuere, & mortuus fuerit; à quo requiretur anima illius?* Sic lampadi infundens oleum, id eſt, virginitatis decus miſericordiæ operibus exornans, admiſſa es ad ſpōſi nuptias, ineffabili etiam miſericordiâ ſempiternùm fruitura. Hieron. in Epitaph. Paulæ.

S. LVCIA.

Et tu etiam in hunc virginum chorum referenda: quæ omnibus bonis ad votum erogatis, cùm diis litare compelleris, hoc vnicum obmurmuras, & inclamas: *Sacrificium Deo acceptiſſimum eſt, viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum.* Verè beata, quam nunc miſericordiæ remunerator Deus inter cæleſtes illas ſponſas ſponſam ſuam collocauit. Martyrol. Sur. tom. 6.

S. ELIZABETH PAVPERVM MATER.

Hæc item nondum marito Lantgrauio viduata, ob aſſiduam in pauperes benignitatẽ, MATER eorumdem parenſque nominabatur. Quos enim in plebe oppreſſos aduertebat, illis familiariter admodum vtebatur. Rogata autem, cur tam nobilis fæmina talibus ſe coniungeret; *Vt*, inquiebat, *eis ſubueniendi liberior mihi detur facultas.* Quid? cùm eſſet Regis Pannonum filia, quoties ſuis ipſa mani-

bus

bus neuit texuitque, vt de laboris ſui peculio eleemoſynas largiretur? ita vt non incongruè de illa dici poſſit; Manum ſuam miſit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fuſum, &c. Conrard. Minor. Concion.

IOANNES GANDIÆ DVX.

Et ne ſolis iis qui in ſacrato hoc ordine, totã hanc laudem attribuiſſe videamur; IOANNEM GANDIÆ DVCEM referemus.& hic in egenos paterno animo. cùm enim Curiæ præfectus pares eleemoſynis rationes facultateſque non eſſe expoſtularet: *Ita*, dicebat, *ſtatuo; mihi potiùs omnia ad vitam neceſſaria deeſſe, quàm Chriſti membris, patiar*. Eſt ſanè manus pauperis gazophylacium Chriſti; & quidquid pauper accipit, Chriſtus acceptat. Da ergo pauperi terram, vt accipias cælum: da micam, vt acccipias totum.

Quiſquis enim cupidè non expendenda recondit;
Quæ nulli tribuit, pauperibus rapuit.

In vita Borgiæ, lib. 1. cap. 11.

AMEDÆVS SABAVDIÆ DVX.

Vide IN PAVPERES LIBERALITAS.

PLACILLA THEODOSII VXOR.

Par miſericordiæ exemplum cum prioribus fuit hæc. Reprehenſa à ſuis, quòd bonam vitæ partem pauperum miſerabiliumque perſonarum miſeriæ curandæ abſumeret, ſuaſque facultates liberaliùs in eos diſtribueret: non minùs fortiter, quàm magna illa Elizabeth, reſpondit: *Imperatori conuenit id aurum elargiri: mihi verò manuum opus pro imperio ipſo, ei qui id ſemel contulit, offerre.* & appoſitè hæc ſibi eam laudem vindicabit, de qua Sapiens:

Manum

Manum ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem. Niceph. Call. lib. 12. cap. 42.

ELOQVENTIA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

MErcurio Caduceum in manu affinxit vetuſtas. quo ſignificatum voluit, ELOQVENTIÆ interuentu ſtatim omnes controuerſiarum cadere tempeſtates: nam

Illa regit dictis animos, & pectora mulcet.

Vnde dixiſſe commemoratur CARDINALIS ALDOBRANDINVS: *Nullum eſt imperij vallũ firmius, quàm quod in eloquentiæ campo eſt fundatum.*

Addit enim *inualidæ robur facundia cauſæ,* vt habet Lucan. Henr. Farneſ. in Apoph. de Princ.

IDEM

Interroganti, quis feliciſſimè regeret; *Non,* inquit, *qui opulentia aut robore plurimùm pollet, ſed qui eloquio & facundia.* verè Alciatus:

Cedunt arma togæ, & quæuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

Ibidem.

PRINCEPS ANONYMVS.

Rogabat hunc quiſpiam, quænam artes hominem in altiſſimo honorum culmine collocarent; *Duæ,* ait, *vna Imperatoris, altera Oratoris boni.* Nec id malè: ab hoc enim pacis ornamenta retinentur, ab illo belli pericula repelluntur. Greg. Richt.

EPI-

EPISCOPVS.

S. IVLIANVS MARTYR.

AVt nullum eſſe, aut rarum Epiſcopum, qui omnia ad tantùm ordinem requiſita habeat, auctor eſt lib. 1. aduerſ. Pelag. Hieronymus. Epiſcopos nihilominus, quòd paternam ſuorum curam gerant, vel ſaltem vt id agant, ſedulò incumbere debeant, patres appellabat S. IVLIANVS. percontanti namque Præfecto, num Epiſcopi illi quos ſecum aggregauerat, eiuſdem diſcipuli effecti eſſent; reſpondebat: *Diſcipuli non ſunt, ſed patres: per ipſos enim veram natiuitatem ſuſcepimus.* Non exiſtimabat itaque indignũ cum his patribus ad veram patriam properare. Sur. tom. 1. in vita.

S. AMBROSIVS.

Huic Calligonus, qui Valentiniano à cubiculo, inſultabat ſæpiùs, rogabatque. Tu me viuo contemnis Valentinianum? caput tibi auferã & vitam. At ille verus paſtor, ſuo gregi inuigilans, *Vtinam*, aiebat, *impleas quod minaris. Ego lubens patiar quod Epiſcopi: tu facies quod ſpadones.* Epiſcoporum quippe aduerſa quæuis perpeti potiùs, quàm commiſſo gregi vmquã paterna ſolicitudine, ſaltem in iis quæ neceſſaria ſunt, deeſſe. Ambroſ. Epiſt. 33.

SISINNIVS NOVAT. EPISCOPVS.

Fuit hic eruditione ac dicendi lepôre ſummus. qui cùm Acacium Epiſcopum inuiſeret, quidã ſciſcitatus, cur veſte Epiſcopo inſueta vteretur; & vbinam ſcriptum reperiſſet, preſbyterum alba veſte vti poſſe. Cui ille; *Tu*, inquit, *mihi dicito, vbinam ſcriptum ſit, Epiſcopum nigra vti debere*. & adiecit: *Salomon*

lomon nos cohortatus eſt : Sint tibi veſtimenta alba. & Saluator noſter eâdem etiam vſus, & in eâ Moyſen & Eliam Apoſtolis exhibuit. Socrat. lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 20.

ATTICVS EPISC. CONSTANTIN.

Venerat hic conſecraturus Epiſcopum in Nicæam. Vbi cùm Aſclepiadem Antiſtitem reperiſſet, ætate maturum, quot in Epiſcopatu annos tranſegiſſet, inquirit: eoq; dicente, Quinquaginta : *Felix homo es*, inquit, *tanto tempore boni operis curam agens.* Alludebat ad illud Apoſtoli: Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Tripart. hiſt. libro 12. cap. 11.

CHRISTIANVS II. ARCHIEPISC. MOGVNT.

Quid verò ille? Rogabat eum Guilielmus Imperator, ſibi conſilio ſuo in militari negotio ſubueniret. ad quem CHRISTIANVS non nomine dumtaxat, ſed reipſa; *Epiſcopi*, inquiebat, *eſt docere verbum Dei, non pugnare : Chriſtus namque Petro mandauit, enſem cohiberet.* Bruſch. in Epiſc. Germaniæ.

ARCHIEPISCOPVS ANONYMVS.

Erat in Granatenſi regno Archiepiſcopus, vir vnicè in egenos munificus ac liberalis : quorũ etiam familiam domoſque viſitabat interdum. Rogatus itaque à Ferdinando de Talanera, cur, cùm eſſet Archiepiſcopus, in tantum ſe deiiceret, vt etiam ad populares caſas ſe conferret, præter decorum illius ſtatus; reſpondit: *Tu crede, ſi fores Epiſcopus, ampliùs admirareris quæ non facio, & deberem facere, quàm ea quæ nunc præſto.* Floreſta.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

Quapropter celebrandus ad extremum etiam iſte. qui dum ex longa huius mundi nauigatione in

ſalutis æternę portum volens libenſque properaret; memor occupationum quibus in Epiſcopali munere fuerat irretitus; *Vero verius eſt*, inquiebat, *Epiſcopalem dignitatem non tam grandis eſſe nomen honoris, quàm oneris.* In vita eiuſdem, impreſſa apud Moretum, cap. XVIII.

CONSTANTINVS IMPERATOR.

Verùm Epiſcopalis muneris dignitatem primus inter Chriſtianos Principes CONSTANTINVS MAGNVS agnouit. quem ita ad Epiſcopos locutũ commemorat Euſebius: *Ego communis quidam Epiſcopus ſum, ſed vos eorum quæ in Eccleſia; ego vero eorum quæ extra eam ſunt, à Deo conſtitutus Epiſcopus,* ſeu ſpeculator & ſuperintẽdens, *videor.* Quã etiam diſtinctionem in Regum coronatione ipſi Reges ab Eccleſia accipiunt. ita enim, dum à Pontifice inunguntur, ad eos dicitur: Accipe coronam regni tui, quam ſanctitatis gloriam & honorem, & opus fortitudinis intelligas ſignificare: & per hanc te participem noſtri miniſterij non ignores: vt ſicut nos in interioribus paſtores & animarum rectores intelligimur; ita & tu contra omnes aduerſitates Eccleſiæ Chriſti defenſor exiſtas. ita Pont. Rom. Euſeb. de vit. Conſtant. lib. 4. cap. 24. Th. Staplut. Dom. 22. poſt Pent. in Prompt. morali.

EVANGELIVM.

S. ANTONIVS EREMITA.

FOrtiſſimus ſanctæ Eccleſiæ paries & fundamentum EVANGELIVM ſeſe offert pertractandum. De quo ſanè etſi nullum eſſet aliud, præclarum habemus ANTONII EREMITÆ teſtimonium.

Vene-

Venerant ad eum iam ſenem Religioſi, qui vitę normam præſcribi ſibi poſtulabant. Ille ſumpto Euangeliorum codice, *Ecce*, ait, *omnia hic, ad benè beateq́; viuendum neceſſaria.* Dicere poterat illud Dauidis, Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Balæus Cent. 1.

S. BARTHOLOMÆVS APOSTOLVS.

Inciderat apud eum mentio de Euangelicæ doctrinæ vtilitate & fructu. de quo iſte: *Euangelij lex breuis eſt, & longa.* Notabat autem Euangelij codices numero & litteris paucos & breues: explicatione verò, ac potiſſimùm imitatione, operoſos ac longos. Dion. cap. 1. Theol. myſt.

SERAPION ABBAS.

Quin & ille, cùm iam ſe omnibus indumentis exſpoliaſſet, vt Chriſti membra contegeret, & nudus ſederet; roganti, Quis te pater ſpoliauit? prolato, quem ſub alis habebat, Euangeliorum codice; *Hic*, inquit, *me nudauit.* Propter fidem enim Euangelij, in quo tam præclaræ promiſſiones Eleemoſynis factæ leguntur, ita ſe exſpoliauit. Palladius.

SIGISMVNDVS POLON. REX.

Hic quoque cùm eſſet verè Catholicus, à nonnullis Lutherano elleboro dementatis ſollicitabatur, vt puram reformatamq́ue noui Euangelij doctrinam (ita eam appellant) ſuo populo proponi pateretur. quibus heroico animo; *Non eſt*, inquiebat, *meum de Euangelij puritate inquirere: Epiſcoporum id munus, quorum ego iudicio lubens me libenſq́; ſubmitto.* Prudenter cum Vlyſſe aures claudebat, ne Sirenarũ fallaces voces in ſui exitium excipere cogeretur, inſtar aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas,

quæ non audiuit vocem incantantium. Surius in Comm. Rerum in orbe geſt.

IOANNES RVRIAS MINISTER EDENBVRG.

Quo laudis honoríſve priores, eodem vituperij gradu collocandus iſte. Dum namque nouatæ religionis buccinam palàm inflaret, binas ad ſuggeſtum bombardas deferre ſolitus. aſſerebat autem, *Fratrem Euangelicum paratum eſſe debere, non verbo tantùm, ſed & armis, ſi opus foret, Euangelium propagnare.* Guill. Raſtellus.

THOMAS MORVS.

Reiiciendos verò eos Euangelij interpretes, qui propriis viribus fiſi, à communi Eccleſiæ explicatione ſponte aberrant, teſtis eſt THOMAS MORVS. Obiiciente namque Tindallo (quem MORVS reprehenderat, quòd vocem *Eccleſiæ* in congregationem, & *Presbyteri* in ſeniorem verterat) dulciſſimum eius Eraſmum ita vertere, reſpondit: *Si dulciſſimus meus Deſiderius praua illa intẽtione ſic vertiſſet, qua Tindallus; dulciſſimus meus Deſiderius, ne quidem mihi dulcis eſſet.* Th. Staplut. in vita.

EVCHARISTIÆ SACRIFICIVM ET SACRAMENTVM.

IESVS CHRISTVS.

AMplectamur nunc ſpirituale illud alimẽtum, quod ſumptũ reficit, nec deficit: miremur auguſtum illud nouę Legis ſacrificiũ, verè, ſi vllum aliàs, propitiatorium. cuius proinde dignitatem exprimens DOMINVS IESVS, Phariſæis dicentibus patres eorum manducaſſe manna in deſerto, iuxta

iuxta illud; Panem de cælo dedit eis manducare; aiebat: *Non Moyſes dedit vobis panem de cælo: ſed Pater meus dat vobis panem de cælo verum. Panis enim Dei eſt, qui de cælo deſcendit, & dat vitam mundo.* Ioan. cap. 6.

IDEM.

Litigantibus Iudæis, & inuicem cauillantibus, quomodo carnem ſuam dare poſſet ad manducandum; reſpondit: *Amen dico vobis: niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, &c. Quibus verbis, & EVCHARISTIÆ dignitatem, & miram neceſſitatem explicauit. Faceſſant igitur, qui hîc verum Chriſtum ſub ſpeciebus contineri negant: cùm ille ſuam carnem & ſanguinem, non in figurâ aut ſigno, ſed verè ac realiter, nec per fidei apprehenſionem tantùm, ſumi ac manducari expreſſis verbis præcipiat. Ibidem.

S. ANDREAS APOSTOLVS.

Egregius Chriſti athleta ANDREAS, magnum etiam auguſtiſſimo huic Sacrificio ſplendorem ſuo dicto addidit. Ægeæ namque Proconſuli Achaiæ crucis ſupplicium minitanti niſi idolis ſacrificaret, reſpondebat: *Ego omnipotenti Deo, qui vnus & verus eſt, omni die ſacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium carnes: ſed immaculatum agnum. cuius carnes poſteaquam omnis populus credentium manducauerit, agnus qui ſacrificatus eſt, integer perſeuerat & viuus.* Ex paſſione eiuſd. ſcripta à Preſbyteris Achaiæ, Sur. tom. 6.

S. LAVRENTIVS PATRIARCHA VENET.

Quàm verò præclara res ſit, crebrior huius Sacrificij oblatio, documento ſit B. LAVRENTIVS PA-

TRIARCHA. vtpote qui numquam valens ab eâ ceſſauerit, ex quo die eam faciendi poteſtatẽ acceperat. Percontantibus autem, cur tam aſſiduus ſacris operaretur; dicebat: *Qui, cùm poſſet domino ſuo frui, non fruitur; facilè declarat ſe curam eius non habere.* Hinc venerabilis Beda aſſerit, Sacerdotem non legitimè impeditum, qui celebrare omittit, quantum in ſe eſt, priuare ſanctam Trinitatem laude & gloria, Eccleſiã ſpirituali Chriſti beneficio, ac ſeipſum medicina & remedio. Sur. tom. 1. in vita.

HVGO DE S. VICTORE.

Huic animam agenti, cùm Monachi SS. Euchariſtiam, quam anxiè ſibi dari expetiuerat, ob continuum vomitum diu dare detrectaſſent, tandem non conſecratam hoſtiam ritu ceremoniiſque conſuetis deferunt. Quam cùm [illegible] eſſet intuitus: *Miſereatur*, inquiebat, *veſtri Deus: cur mihi illudere voluiſtis? non eſt iſte Dominus meus.* Illi rubore confuſi, ſacratam adferunt: qua viſa, exſpirauit. Hugo Ranulphus lib. 7. cap. 19. in Polychron.

S. NICOLAVS DE TOLENTINO.

Ille ad extremum vſque ſpiritum ſacro hoc Euchariſtiæ alimento reficiebatur. vnde in extremo vitæ diſcrimine, ipſóque agone, idipſum in viaticum petiit ſibi adminiſtrari. rogantique cur tam ardenti deſiderio in illud ferretur; *Vt*, aiebat, *tanto viatico munitus, non deficiam in via, ad patriam cæleſtem profecturus. & ſi ob demerita mea improbus Belial hoſtis mihi occurrerit, poſſim fidenter dicere; Dominus mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos meos.* Sur. tom. 5.

B. FRANC. XAVERIVS.

Et quoniam in tam auguſto myſterio diabolicæ frau-

fraudis malitia irrepſit, qua verum in eo Chriſti corpus contineri ambigat humana fragilitas: præſentiſſimum huic malo remedium dicebat XAVERIVS. rogatus namque, quo tandem modo occurrentes ſuper hoc ſcrupulos quis animo eximeret, reſpondit: *Pia & diligenti ipſius myſterij frequentatione.* Horat. Turſell. lib. 4. c. 23. vit. eiuſd.

CORNELIVS MVSIVS.

Fuit is MVSIVS, quem Delphi Bataui ſedulum Paſtorem habuerant, & in immeritam crucem intempeſtâ nocte egerant. Is ergo, ſui populi inſano furore percepto, cùm plures in ſacrario ſupereſſent conſecratæ hoſtiæ, ne in impiorum manus deuenirent, mente ad Deum conuerſa, omnes abſumpſit, dicens: *Hoc ſumpto viatico armabor ad martyrium: nec deficiam tam ſalutari refectus ſacramento.*
P. Opm. in Mart. Holl. manuſc.

D. LVDOVICVS F. R.

Sed quid illos tantoperè miremur, quos ad tam ardua myſteria conſignauit vocauitque ipſe eorumdem inſtitutor & auctor Chriſtus Dominus: cùm & alij æmulæ poſteritati conſecrati ſint, qui nō minùs in hoc genere Religionis præſtantes? Ducat hanc aciem Chriſtianiſſ. REX LVDOVICVS, cuius hac de re celebris memoria. Sciens namque pius & religioſus Princeps, quòd Fides non habeat meritum, vbi humana ratio præbet experimentum; & quòd in auguſtiſſimo hoc myſterio, vt doctè in Hymno ſuo D. Thomas Aquinas,

Quod non capis, quod non vides,
Animoſa firmet Fides
Præter rerum ordinem.

dum fortè Miſſæ ſacrificio cum Proceribus in palatij Pariſienſis ſacello intereſſet, & illi puerulum formæ præſtantiſſimæ in manibus celebrantis conſpicerent, & admirarentur, Regemque vt videret impellerent, reſpondit: *Qui non credit, vadat & videat. Ego credo, & fidei meritum libens conſeruo.* noluit enim ſibi aliquando à Domino dici, Quia vidiſti me, credidiſti. Beati namque qui non viderunt, & crediderunt. Refert præter alios, F. Ioan. Viguerius, in Inſtit. ad Chriſtian. Theolog. cap. de Euchariſtiæ ſacramento.

RVDOLPHVS IMP. AVSTRIACVS.

Proximum Ludouico locum ſibi vendicat AVSTRIACVS RVDOLPHVS: in quo quàm varium pietatis ſtudium emicuerit, ſubiecto exemplo illuſtratur. Erat adhuc in modicâ fortunâ, nec niſi comes Hapeſburgenſis: & vt nobilitas illa ſolet, cum paucis equis ad venationem exiuerat. pluuius & inſerenus erat dies, viæ ſordentes & fractæ. Ecce occurrit Parochus ægro viaticum pedes laturus. Is aſpectus pium pectus perculit, & equo deſiliens; *Me vehi,* inquit, *& te qui Saluatorem meum portas, pedibus incedere? indecorum vel impium ſit: conſcende, & equum hunc cape.* Paret alter. & hic capite nudato ſubſequitur, ad ipſas ædes infirmi deducit, ab iis eodem habitu reducit. Sacerdos officio attonitus, & mente à Deo motâ, benè abeunti dixit, & ſimul Imperium ipſi poſteriſque prædixit. & ab hac religioſa ſtirpe, illuſtris illa & omni pietate inſignis Auſtriaca domus, quæ etiam modò Chriſtianum orbem moderatur, incrementum ſumpſit.
I. Lipſ. Mon. Polit. lib. 1. cap. 4.

PHI-

PHILIPPVS II. HISP. REX.

Verùm inter cetera Auſtriacæ domus exempla, minimè nobis omittendum, quod de PHILIPPO II. Hiſpaniarum Indiarumque rege ſuggeſſit à ſe obſeruatum ex hiſtoria Gallica Petri Matthæi, Ioannes Brantius Antuerpiæ vrbis Graphiarius. Cordubę (quę Hiſpanię ciuitas) anniuerſario ritu Chriſti corpus circumferebatur. dies æſtiuus erat, & feruens. comitabatur reuelato capite PHILIPPVS, ſoliſque ardorem Auſtriaca pietate ſuperabat. At è dynaſtis vnus, regiæ ſalutis anxiam curam gerens, monet æſtum vitare. cui pius Princeps: *Iſto quidem die, ſol aut lædere aut offendere quemquam nequit.* Sole namque iuſtitiæ ſuos radios emittente in tantum incaleſcebat, vt alterius ardores etiam vehementes pro nihilo duceret. verè dignus ea laude Princeps, quòd ex nobili illa ſtirpe, vix vllum pietate & religione parem habuerit, ſuperiorem autē neminem.

LAVRENTIVS MEDICES.

Hic quoque admiratione imitationeque dignus. cui dum fatali lecto decumbenti, SS. Euchariſtia toties expetita deferretur; è lectulo quaſi exſiliens; *Procul à me abſit*, inquit, *vt patiar Ieſum meum, qui me finxit, qui me redemit, ad me venire. tollite hinc obſecro, vt Domino occurram.* dicebat quippe cū Centurione Euangelico: Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum. Ang. Polit. in Epiſt.

HENRICVS VIII. ANGLIÆ REX.

Liceat & hunc ſuperioribus addere: qui licet ab obedientia Sedis Apoſtolicæ deſciuiſſet, maximo tamen honore SS. Euchariſtiæ Sacramentum eſt proſecutus. Itaque non diu ante mortem, ſub vnica

ſpecie communicaturus, cùm è ſella aſſurgeret Chriſti corpus adoraturus, & Zwingliani, poſſe regem illâ inualetudine ſedentem Euchariſtiam percipere, dicerent: *Si me*, inquiebat, *non modò vſque ad terram deiicerem, ſed & ſub ipſam terram ſubmitterem: ne ſic quidem ſatis honoris ſanctiſſ. huic Sacramento viderer delaturus.* Vtinam in omnibus talis! & fuiſſet profectò, niſi perditorum conſiliis, ac propriis concupiſcentiis nimium acquieuiſſet. Sanderus lib. 1. de Schiſm. Angl.

THOMAS MORVS.

Henrico Angliæ regi eiuſdem regni Cancellarium ſubiicio. quem nullo vnquam die Miſſæ ſacrificium neglexiſſe, memorant hiſtoriæ: ita vt aliquando cùm illi intenderet, à Rege vocatus nō diſcederet, donec integrè abſolutum foret. Vrgentibus autem, Regem eius aduentum præſtolari, aiebat: *Meliori Domino obſequium præſto, & id mihi primum erit perficiendum.* Th. Staplut. in vita.

EXCOMMVNICATIO.

ARSENIVS ABBAS.

HActenus de auguſtiſſimo illo Eccleſię Sacramento: nunc de cenſoria eiuſdem virgâ, quam EXCOMMVNICATIONEM nominant veteres, dicendum. quâ qui tacti & notati, Eccleſiæ caſtris excluduntur, & magni illius Sacramenti, aliorumque benedictione, fratrumque communicatione priuantur. Prouidum illius vſum expreſſit ARSENIVS: qui in iuniores etiam grauiter delinquentes, rariùs hūc mucronem ſtringebat. dicebat enim: *Iuuenis excommunicatus vinculum illud ſpernit: prouectior verò*

velo-

velociter eius dolore corrigitur. Socrat. lib. 8. cap. 1. Trip. Hiſt.

GREGORIVS VII. PP.

Hunc meritò ſubnecto; quem nullus aut fauor, aut metus, à iuſta huius mucronis iaculatione dimouit. Conceperat in animo Henricum IV. Imp. hoc anathematis gladio coërcere. obſtant magnates, & Regem non ita facilè anathematizandum clamant. Quibus PONTIFEX: *Dum Petro Eccleſiã ſuam Dominus committeret, dicens: Paſce oues meas. excepitne reges?* Non excepit ſanè. generalis enim tradita poteſtas, Quodcumque ligaueris & ſolueris ſuper terram, &c. Platina in vita.

B. FRANC. XAVERIVS.

Cùm autem ij qui hoc Excommunicationis gladio feriuntur, extra Eccleſiæ limen eiiciantur; meritò eorum commercia colloquiaq; vitanda erunt. Et quidem FRANCISCVM XAVERIVM ad Sinas pergentem cùm rogaret magni nominis vir, Præfectum diris deuotum ſalutaturus coueniret: *Egon'* aiebat, *hominem fidelium cõmunione excluſum adeam ſalutandi cauſa?* & poſt pauca: *Me quidem amicum non habebit, quamdiu habuerit inimicum Deum.* Hor. Turſell. lib. 3. cap. 14. in vita.

VALENTINIANVS IMP.

Neque ab hac mente alieni fuère ciuilis ordinis viri primates. Quid enim de VALENTINIANO dicam? Acceperat is à fratre Arriano litteras, quibus auxilium contra Gothos efflagitabat. Quibus ille: *Nefas homini bellum gerenti cum Deo opem ferre; cuius potiùs temeritas meritò coërcenda.* Theodor. libro 4. hiſt. Eccl. cap. 28.

THEODOSIVS IMP.

Ab Ambroſio Epiſcopo anathemate ictus, cùm admiſſum ſcelus lachrymis vbertim detergeret, venit ad eum Ruffinus, tanti doloris cauſam ſciſcitatus. Cui IMPERATOR, *Tu*, inquit, *Ruffine ludis, & mea mala non ſentis? ego gemo calamitatem meam, quia ſeruis & mendicantibus patent templa Dei, & Dominum ſuum exorantes ingrediuntur: mihi verò ad eum ingreſſus non patet, inſuper & cæli mihi clauſi.* An non hic etiam, vt plerique Principes, ſe vi & armis anathematizâti Epiſcopo opponere potuit? potuit certè. at diuinæ poteſtati, quam Eccleſiæ ſuæ in hereditatem reliquit, obſiſtere nec debuit nec voluit. Socrat. Trip.hiſt. lib.8. cap.10.

OTHO BRANDEBVRG. PRINCEPS.

Quàm autem fœda res ſit cum Excommunicatis familiariter vti, etiam ratione carentia animalia exemplo nobis ſunt. Anathemate ob demerita percuſſus à Ludolpho Antiſtite OTHO BRANDEBVRGENSIS, per ludibrium menſæ aſſidens, canibus fruſta carnium obiecit: *Videamus*, inquiens, *an ab excommunicatis* (quod vulgò dicitur) *carnes accipere recuſent canes?* Certè recuſarunt. Ille ſaturitatem cauſatur, canemque tridui inediâ maceratum adduci iubet. at nec ille carnes obiectas attigit. eoque miraculo territus, Eccleſiæ paruit. Chronic. Magdeburg.

EXEMPLVM.

IESVS CHRISTVS.

INſtructus redditur animus in futuris, quando præteritorum commouetur exemplis; auctor eſt Caſſia-

Caſſianus. hinc MVNDI REDEMPTOR tranſiturus ad Patrem, poſtquã abluiſſet pedes diſcipulorum, rogabat eos; *Scitis quid fecerim vobis?* & paucis interiectis: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Ille demum magiſter aliorum vocari dignus, qui ſe illis præbet bonorum operum exemplum. Ioan. cap. 13.

S. MARTINVS EPISCOPVS TVRON.

Detinebatur ille vi febrium in lectulo per multos dies: neque tamen idcircò à Dei opere ceſſabat. & pernox in oratione ac vigiliis, fatiſcentes artus ſpiritui ſeruire cogebat, nobili illo ſtrato cilicio & cinere recubans. Rogatus autem vt ſaltem vilia ac modica ſtramenta ſuo corpori pateretur ſupponi; *Non decet*, aiebat, *fily, Chriſtianum niſi in cinere mori. Ego ſi aliud vobis exemplum relinquo, ipſe peccaui.* Probè ac ſcitè ille:

Sic agitur cenſura, & ſic exempla parantur,
Cùm iudex alios quod monet, ipſe facit.

Sulpit. in vita.

MACARIVS ABBAS.

Simili etiam modo MACARIVM reſpondiſſe tradunt. Cùm enim apud eum verba faceret religioſus quiſpiam de abſtinentia, eamque ſibi admodum duram videri diceret; ille, *Confide fili*, ait: *per annos viginti, ego neque pane, neque aqua, neque ſomno ſatiatus ſum.* Ita ſuo exemplo alterũ ad abſtinentiæ virtutem incitabat. Socrat. lib. 8. hiſt. Trip. cap. 1.

S. TRANQVILLINVS.

Audiuerat iſte Zoën vxorem Nicoſtrati pro Chriſto neci dandam; eiuſq; exemplo permotus, *Quid,* inquit, *fœminæ nos ad martyrium præcedant? indignum.*

gnum. Itaque ſe Chriſtianum profeſſus, lapidibus obruitur. Sur. tom. 1. in vit. S. Sebaſt.

S. LVDOVICVS F. R.

Et de illo memoriæ proditum, quòd, cùm inquiſiuiſſet ex quodam aulicorum, lauarétne ſuorū pedes feriâ quinta maioris hebdomadæ, & ille ſibi hoc indecorum videri diceret, ſubintulerit: *Quid, indecorum? non debes abhorrere quod ſuo nobis exemplo exhibuit Dei filius, qui hoc die diſcipulorum pedes lauit. Quantò minùs tu faceres, quod modò Angliæ Rex, qui leproſorum pedes hoc die non lauare tantùm, ſed exoſculari etiam conſueuit.* Ionuil. vitæ eius cap. 84.

RELIGIOSVS ANONYMVS.

Factam de Ludouico mentiónem, haud iniuria ſequetur FRANCISCANI cuiuſdam RELIGIOSI prudentia. Aperuerat huic Ludouicus Caroli II. Siciliæ Regis filius, dum in Cathalonenſi detineretur cuſtodia, ſe votum Deo feciſſe perpetuæ caſtitatis, & capiendi inſtitutum D. Franciſci. cumque dubius hæreret, quo tandem loco propoſitam rem exequeretur; pius pater dilationis periculo ob oculos poſito, quantumque ſuo exemplo ſplendoris aliis allaturus ſit, demonſtrato, *Cogita*, inquit, *quantum exempla bona proſunt: magnorum namque virorum non minùs memoria, quàm præſentia eſt vtilis.* Ex vita S. Ludouici Epiſc. Toloſ. cap. XI. impreſſa apud Ioan. Moretum.

S. DOROTHEA VIRGO.

At in femina quoque ſatis illuſtre habemus exemplum. Dicente Sapritio Præſide virgini DOROTHEÆ, diis ſacrificaret, ni legibus acta amaris, exemplum timoris dare eligeret, hoc reſponſum dedit:

dedit: *Omnibus dabo exemplum timoris Dei: vt hi qui timent Dominum, homines rabidos non timeant.* Sur. tom. 1. in vita.

FRANCISCVS I. GALL. REX.

Prodeat hîc etiam in arenam FRANCISCVS, quem ſolitum dicere iis, qui è Cæſario carcere reducem ad reſtaurandas copias incitabant, auctor eſt Peucerus: *Vos non interfuiſtis prœlio ad Papiam.* ita ſemper animo ſe offerebat infelicis illius prœlij crudele exemplum. Peucerus in lect. Chron. anni 1574.

EXPROBRATIO.

LVDOVICVS XI. GALL. REX.

Veluti in quibuſdā carpendi reprehendendiq́;, ita in aliis mira exprobrandi venuſtas, quę ſanè, ſi in vllo alio, certè in LVDOVICO XI. emicuit. Intellexerat namque is Nicolaum Paulinum Burgundiæ Cancellarium, ſuis opibus hoſpitale exteris recipiendis erexiſſe, & dotaſſe. Fuerat autem ille ſeuerus admodum in exigendis multis, & (vt vulgò fertur) ad rem familiarem attentus. Quod feſtiuè notans LVDOVICVS; *Hoc*, inquiebat, *rationi conſentaneum, vt qui plures pauperes effecerit, tandem illis excipiendis hoſpitale inſtituat.* Taxabat ſimul Iudicum in multando rigorem, in pauperum verò cauſis ignauiam & teporem. Corozetus.

BRISÆVS PRÆSES.

Priorem Ludouicus, hic artem arte deludens, ipſum Ludouicum aggreſſus. Iuerat ad venationem exiguo vectus equo, & Præſide ſuo BRISÆO comitatus: cumque eſſet proprij & conſilij, & cerebri, neque facilè conſiliariorum decretis auſcul-

taret,

taret, oportunè rogabat BRISÆVS: Vnde ſereniſſ. Rex tam robuſtũ nactus eſt equum? cui Rex: Quomodo hæc tibi in mẽtem veniunt, cùm ſit adeò puſillus? *Quia te*, reſpondit ille, *& conſilium tuum fert.* Gaguinus, in vita Ludouici XI.

PETRVS NANVS.

Nomine puſillus, magnus ingenio ille PETRVS. Erat apud Canem Scaligerum cum Vguccio, perditis iam Luca & Piſis Italiæ vrbibus: cumque illis eſſet conuiua, & de Edonibus mentio incideret; Vguccius illato ſermone, ſe iuuenem quaternos altiles capos, perdices totidem, & plura eius generis, vnicâ cœnâ abſumere ſolitum narrauit. At PETRVS dictum excipiens; *Non eſt*, inquit, *quòd hæc à te iuuene comeſta admiremur: cùm iam maturus, nec planè dentibus inſtructus, duas vrbes vno prandio abſumpſeris*. Fama quippe erat, Vguccium, ſi ſe ab inchoato prandio temperaſſet, ſatis temporis habiturum fuiſſe ad ſedanda naſcentis tumultus initia, & vtrãque vrbem ſaluandam. P. Iouius lib. 1. Elog.

ANONYMVS.

Audiamus quid etiam ille. Vidit matronã quampiam cultu faſtuque tumeſcentem, ac veſte indutam, in quam bonam fundi & agrorum partem abſumpſerat. cumque illa conquereretur, quòd nimio indumentorum pondere grauaretur: *Quis miretur*, inquit ille, *cùm ampliùs quàm quattuor terræ iugera circumferas*. In Epigram. Tho. Mori.

AMALABERGA FRANCIÆ REG.

Et ne ab hac dicendi venere immunes fęminas arbitremur, AMALABERGAM ad calcem damus: quę indignè ferens coniugis in bello ignauiam, & iniquam ſortem, dum fortè illuſtriores aliquot conui-

uas

uas ille præſtolaretur, dimidiam ei triclinij partem apparat. Percõtanti marito,& ægriùs ferenti,quidnam id rei eſſet; reſpondit: *Qui parte regni exuitur, etiam tricliny parte cedat oportet.* P. Æmyl.

FACETE DICTA.

S. MARTINVS.

SI omnia illa perſequi voluerimus quæ in hunc locum adduci poſſent, cùm de ratione Apophthegmatis ſit,habere coniunctã faceto acumini grauitatem; vererer quòd manus ſcribentem deficeret, & ſolus hic titulus operoſo volumini materiẽ ſubminiſtraret. Ne tamen hîc etiã noſtris partibus deeſſe videamur, è multis pauca libauimus, huic loco propria. Viderat fortè B.MARTINVS ouem iam recèns tonſam,&, *Euangelicum*,inquit,*mãdatum iſta compleuit:duas habuit tunicas,& vnam largita eſt non habenti.*& ad diſcipulos conuerſus;*Ita & vos facere oportet.* Sulpit. in eius vita, Dial.2. cap. 12.

IDEM

Subulcum in veſte pellicea conſpicatus, *En*, inquit, *Adam eiectus de Paradiſo in veſte pellicea ſues paſcit:ſed nos,illo vetere depoſito,nouum Adam potiùs induamus.* Ibidem.

MARCVS EPISCOPVS ARETHVSÆ.

Quin & in re ſeria iocati aliquãdo plures.MARCVS quidem Arethuſæ Epiſcopus innumeris cruciatibus ab infidelium turba affectus,& in ſublime feruentiſſimo æſtu leuatus, vt apum veſparumque configeretur aculeis, in tortores iocatus; *Abiecti vos*, inquit, *qui humi repitis: erectus verò ego, & excelſo loco collocatus.* Verè excelſus, quem victrix to-

lerantia fecerat omni humanâ crudelitate ſuperiorem. Theod.lib.3. hiſt.Eccl. c.16.

EPHRAIM SYRVS.

Bellè etiam iſte. Tranſegerat ieiunio plures dies, cibumque à miniſtro deferri ſibi mandat. at is ollam confringit, & obſonio pauimentum perfudit. quem pudore pariter ac timore correptum conſpiciens; *Bono animo*, ait, *fili : quandoquidem enim obſonium ad nos venire renuit; age, nos ad illud accedamus.* & ad ollæ fragmenta conſidens, comedit. Nicephor. Call. lib.9. cap.16.

NICOLAVS V. PONT. ROM.

Intellexerat hic quoſdam in Vrbe, qui bonos doctoſque verſus concinnarent: &, *Bonos*, aiebat, *eſſe nego. cur enim ad me illi non deferuntur, qui etiam malis pateo*? Moleſtè ferebat homo ſapiens, eſſe in ſua Vrbe viros doctos, & à ſe ignorari. Hermol. Barbarus, in Præfat. Caſtigationum ſuarum in Plinium.

LVDOVICVS CRASSVS F. R.

Faſtidio eiuſmodi narrationum. Quis enim modus, ſi omnia enumerauero? tamen vt ad politicum latus me conferam, pauca ex illo depromā. & quidem in Frācia, video LVDOVICVM CRASSVM. Hic in prœlio contra Anglorum regem ab equite quodam vrgebatur, qui etiam apprehenſo per frenum equo Regem captum inclamabat. at ipſe, gladio exerto, equitem obtruncat, dicens: *At ne quidem in latrunculorum ludo ſolus Rex capitur.* Corozet.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Eiuſdem vt nominis & regni, ita lepôris heres iſte. Intellexerat Franciſcum, qui poſtmodum regni gubernaculis ſucceſſit, ſpe prouentuum percipien-

dorum,

dorum, magno ſe ære alieno grauare. vnde anxium eum compellat; *Vacuo*, inquiens, *animo ſis oportet.* & hanc fabellam ſubiungens, *Equitabam*, dicebat, *quandoque cum patre, & proximus mihi videbar vrbi: viſisque templorum pinnis, cùm in via languerem, En, aio, pater, confecta via. Aberamus adhuc ſtadiis pluribus: ille autem ad me; Adoleſcens*, inquit, *ne poſthac viſis templorum pinnis, iter te executum arbitrere.* tacitè innuens, indignum eſſe, ſpe & ſpecie largitionis, nondum adepti principatus commoda percepturum ſe exiſtimare. P. Æmil. in vita.

IDEM

Cuidam ob vulnerum cicatrices in facie acceptas glorianti; *Hæ ipſæ verò*, inquiebat, *tibi monumento futuræ, ne fugiens vmquam faciem auertas.* Corozetus.

ROBERTVS NORMANDIÆ DVX.

Quanta verò in hoc Principe venuſtas, audite. Profectus erat religionis ergô Solymam, & in itinere morbum contrahit, qui eum à progreſſu retardaret. Quid tandem? Locorum agreſtes, dato pretio, accerſiri imperat. qui Principem humeris ſuis per reliquum viæ deferant. Intereà è domeſticis vnus Normandiam repetit, & num quid ſuæ genti nuntiatum velit, Regem interpellat. ille; *Dices vidiſſe te dæmones ferentes Robertum Ducem in cælum.* innuens ſe ab idolorum cultoribus geſtari, quos dæmonibus comparabat; & Hieroſolymam, cælo. Pol. lib. 8.

IDEM.

De eodem quoque memoriæ proditum, quòd Conſtantinopolim profectus, cùm perbenignè à Conſtantino exciperetur, qui & altiores ſellas ſine

puluinaribus tam illi quàm ceteris Normandiæ Ducibus apponi curauerat, continuò veſté exuerit, eamque globi inſtar complicatam ſibi ſuppoſuerit. quod ipſum etiam comites imitati. Exemptâ autem iam epulis fame, omnes veſte relictâ receſsêre. Monet abeuntes Conſtantinus ſubridens, indumenta reſumerent. Ad quem DVX: *Non eſt*, inquit, *mos Normannis, ſedes ſecum deferre.* Ibidem.

MAXÆMILIANVS IMP.

Hic item à mendico frater ſalutatus, & fraterno amori condignam eleemoſynam elargiri rogatus; vbi ab Adami ſtirpe hanc conſanguinitatem deduxerat, obolum vnum dumtaxat dari iuſſit, adiiciens: *Abi, & à quolibet fratrum ſi tantumdem receperis, crede, breui me diuitiis ſuperabis.* Corozet. de Factis memor.

ALPHONSVS REX. ARAG.

Serius ille quidem in omnibus, & ſupra modum prudens, in faceto etiam hoc agmine non infimum locum accepit. Senenſibus quippe, qui ſe bello Italico quaſi medios continuerant, ita vt in neutram partem inclinarentur, per diuiſos iam milites ſpoliatis, dicebat: *Verè Senenſibus euenit, quod iis ſolet, qui mediam domum incolunt; vt ab infernè habitantibus fumo, à ſupernè verò vrinâ vexentur.* Panor. lib. 4. de Reb. geſt. Alphonſi.

IDEM.

Habebat Iacobus Alamanus, homo Chriſtianus quidē, at Iudæis parentibus natus, venale D. Ioannis aureum ſimulachrum, quingētorum aureorum pretio coëmendum. Ad quem ALPHONSVS ſubridens: *Non tu ſanè ineptus es, & maioribus tuis diſſimilis, diſcipuli & præcurſoris imaginem tanti æſtimans,*

mans, cùm illi Ioannis magiſtrum & Regem Iudæorum non niſi triginta argenteis vendiderint. Panorm. lib. 1. de Geſtis eiuſd.

ANONYMVS PICTOR.

Ferunt etiam Coloniæ Agrippinæ pictorem, ſed & potorem (hoc enim illi generi commune) ſolitum Chriſti imagines apud caupones pignori dare: rogatumque, cur non diuenderet potiùs ampliori pretio; reſpondiſſe: *Ergo me Iudæum, quàm Chriſtianum mauultis? abſit.* Æn. Sylu. lib. 1. Comm. de Reb. geſt. Alphonſi.

THOMAS MORVS.

Ille quoque ſuam grauitatem tot Reip. muneribus comprobatam, ita ſuaui quadã vrbanitate condiuit, vt neſcias an fuerit Senator grauior, an amicus iucundior. Proponebat Cardinalis Wolſæus in Concilio, expedire Reipub. eligeretur aliquis qui Regis abſentis perſonam repræſentaret: ſeque pro eo declarandum inſinuabat. Annuunt omnes, vno MORO excepto. quem irâ commotus Cardinalis compellans, Oſtendis, ait MORE, te ſtultum Conſiliarium, qui ſolus reſiſtas. Cui MORVS eueſtigiò: *Magnæ ergo gratiæ Deo agendæ, quòd maieſtas Regia in hoc ſuo Senatu vnicum tantùm ſtultum habeat.* Th. Staplut. in vita, cap. 13.

IDEM

Theatrum, ſupplicij locum, conſcenſurus; manum ſibi, quò faciliùs aſcenderet, porrigi poſtulabat, dicens: *Iuua me vt conſcendam, in deſcenſu nemini moleſtus futurus.* Ita ex facilitate ingenij ſimiles facetias, etiam rebus grauiſſimis inſparſit. Th. Staplut. cap. 13. vit. eiuſd.

NICOLAVS FLORENT.

Intuebatur ille equitem plurimis aureorum torquium circa collum ſpiris incedentem; & egregiè ludens, *Hem*! inquit, *ceteri ſtulti vnica vincli catena tenentur: at huius tanta eſt inſania, vt pluribus vix queat coërceri.* Poggius in Facetiis.

ANONYMVS COQVVS.

Hic item cùm præ ſenio Mediolanenſium Principi ampliùs deſeruire vix poſſet, vnicum ab eo in gratiam omnium meritorum poſtulauit ſibi preſtari. quo rogāte, Quídnam illud? *Vt aſinus etiam fiam,* reſpondit. ac ſtultæ petitionis cauſam ſciſcitanti Principi, *Quia*, aiebat, *video eos quos extuliſti adeò ambitione & ſuperbia inflatos, vt iam penè in aſinos tranſierint.* Ibid.

ANONYMVS MERCATOR

Mare inſuetum peragrabat, & fortè præ nimia agitatione ſtomachum euacuare cōpellebatur. cui ex adſtantibus alius: *Verè tu gratus es & beneficij memor: quòd piſces, qui te toties pauêre, repaſcas.* Th. Morus in Epigram.

CONVIVA ANONYMVS.

Eiuſdem lepôris etiam iſtud. Ad conuiuium vocatus inurbanus quidam, poculum ab altero accepturus, vidit in eo muſcas demerſas. quas dum collegiſſet, hauſto poculo, rurſus eas iniecit. mirantur conuiuæ, & cur id agat inquirunt. ad quos ille: *Ego quidem muſcas numquam ſumo: ſed neſcio, num quis veſtrûm eas pro deliciis habeat.* Breui Epigrammate id complexus eſt Thomas Morus:

Muſcas è cratere tulit conuiua, priuſquam
Ipſe bibit: reddit rurſus vt ipſe bibit.

Addidit

Addidit & cauſam, Muſcas ego non amo, *dixit;*
Sed tamen è vobis neſcio num quis amet.

FAMILIA.

NICOLAVS V. PONT. MAX.

MAgnum virtutis morumque documentum eſſe probè inſtructam FAMILIAM, ſuo dicto teſtatus eſt NICOLAVS PONTIFEX eius nominis Quintus. à quo dum ſciſcitaretur quiſpiam, priuſquam eſſet in Pontificem electus, qualis haberetur Eugenius quartus tunc ſuperſtes; *Facile id cognitu,* aiebat: *qualem enim familiam vides, talem illius rectorem Principem eſſe puta.* Auct. Serm. conuiual.

FESTINATIO.

NICOLAVS III. PONT. MAX.

REm oportunè aliquando & nulla interpoſita mora aggredi, admodum vtile iudicabat NICOLAVS III. PONT. vtpote qui vacantibus Eccleſiis pluribus, in id incumbebat aſſiduus, vt eis de viris timoratis proſpiceret. cauſamque tantæ celeritatis interrogantibus, *Magnum,* dicebat, *tum in mora eſt periculum, cùm non deſunt, qui diuina etiam cupidiſſimè occupata diriperent.* Summa itaque in agendo erit prudentia, ſi rerum temporumq; qualitati res noſtras accommodemus. Platina.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Huius quoque non minùs egregium dictum. Inquiebat autem: *Vbi vrget temporis anguſtia, accelerandum non eſt, ſed maturandum.* Illud enim inconſiderati eſt animi, hoc verò prudentis. Henr. Farneſ. in Apophth. de Princ.

FESTI DIES.

THOMAS MORVS.

DEos genus hominum miſeratos dicebat Plato, quòd remiſſiones laborum illis ſtatuerent, ſolemnia videlicet FESTA. At Chriſtianis alio in vſu eorum inſtitutio: vt iis videlicet omnium largitori Deo gratiæ agantur; aut ij quos apud eumdem patronos habemus, digna veneratione celebrentur. vnde tãta religione eadem obſeruaſſe dicitur THOMAS MORVS, vt iis etiam, dum in carcere ſolus degeret, veſtibus melioribus ſibi allatis indueretur. Mirantibus verò, cur ſolus cùm eſſet, id faceret; reſpondit: *Non ad conſpectum populi, ſed ad Dei honorem feſta colo, & honeſtè induor.* Volebat certè non interno mentis tantùm, ſed & externo corporis ſplendore dies feſtos celebrari. Thom. Staplut. in vita.

IDEM.

Neque prætereundum, quòd cùm accepta mortis ſententia, diutiùs ab eius executione quàm vellet detineretur, tandem inſtante feſto Tranſlationis S. Thomæ Cantuarienſis, *Cras*, aiebat in Vigilia, *vehementer geſtio ad Deum migrare: eſſet enim ille dies mihi admodum conueniens.* eumq́ue quem optabat diem, ſuo Martyri Deus ſuauiſſimè conceſſit, in quo & Patroni, cuius nomen gerebat, & ſancti Apoſtoli (incidit enim illud feſtum in Octauam S. Petri) pro cuius primatu ſanguinẽ fundebat, celebris memoria in Eccleſia fieret. Thom. Staplut. in vita, cap. 19.

FIDES,

FIDES, FIDELITAS ERGA DEVM ET HOMINES.

IESVS CHRISTVS.

FIDEI FIDELITATISQVE bonum exequimur, ſine quo nulla inter homines, imò & Deũ ipſum, conſiſtere poteſt aut debet ſocietas. Cumque Fides alia Theologica ſit, Moralis alia: de vtraque nobis ſermo. Priorem autem crebris in locis inſigni ſua commendatione exornauit SALVATOR. & quidem à ſe poſtulantibus cæleſtem cibũ, dicebat: *Ego ſum panis vitæ: qui venit ad me, non eſuriet: & qui credit in me, non ſitiet in æternum.* quod aliàs etiam Marthæ inſinuauit, cùm diceret: *Qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit, viuet.* Verè Chriſtiani ædificij fundamentum & baſis eſt FIDES, per quam Eccleſiæ auctoritas integritaſque firma & ſtabilis perſeuerat. Ioan. cap. 6.

IDEM

Deprecantibus eum ſuper ſua infirmitate duobus cæcis, Creditis, aiebat, quia hoc poſſum facere vobis? quibus dicentibus: Vtique Domine. contingens eorum oculos, adiecit: *Secundùm fidem veſtram fiat vobis.* & aperti ſunt oculi amborum. Tantum apud Deum impetrare poteſt firmus noſtræ mentis circa eiuſdem potentiam aſſenſus. Matthæi cap. 9.

IDEM

Quærentibus quibuſdam, Quid faciemus, vt operemur opera Dei? reſpondit, dixitque: *Hoc eſt opus Dei, vt credatis in eum quem miſit ille.* Opus ergo diuinum eſt, credere. Præclarè Auguſtinus Ser-

mone 18. ſup. Ioan. Ambula per fidem, vt peruenias ad ſpem: ſpes non ædificabit in patria, quem fides non conſolatur in via. Ioan. cap. 6.

IDEM

Dicenti ſibi Marthæ, cùm Lazarum ſuſcitaturus aduenisset; Domine, iam fœtet, quatriduanus enim eſt: reſpondebat: *Nónne dixi tibi, quia ſi credideris, videbis gloriam Dei?* Ioan. cap. 11.

S. PAVLVS APOST. ET SILA.

Quid autem illi? Seruabantur Philippis in cuſtodia, viditque carceris cuſtos vtrumque diuinâ ope vinculis exutum: & mente mutatâ in melius, procidens ad eorum pedes, *Domini*, inquiebat, *quid me oportet facere vt ſaluus fiam?* qui dixerunt: *Crede in Dominum Ieſum, & ſaluus eris; tu, & domus tua.* Act. cap. 16.

S. PHILIPPVS.

Vide Apophth. de BAPTISMO.

S. MARTHA.

Contendunt etiam cum his Fęminæ, & quidem in prima acie. Soror Lazari MARTHA roganti Domino, crederétne ea quæ de fidei firmitate & reſurrectione paulò antè dixerat; *Vtique*, aiebat, *Domine, ego credidi, quia tu es Chriſtus filius Dei viui, qui in hunc mundum veniſti.* Ioan. cap. 11.

S. ZÖE MARTYR.

Sed dicet fortaſſis quis veritatis calumniator, facile fuiſſe mulierculam ſpe reſuſcitationis fraternę in hanc vocem erumpere: alia proinde adducenda exempla. Quid igitur ZOE Chriſti ſponſa, & martyr? Orabat in Natali Apoſtolorum ad cõfeſſionem S. Petri, & ab improbis paganis circumuenta, ad

Præ-

Præfectum ducitur. Inſtat hic, & Marti ſacrificet, compellit. Cui illa: *Mulierem Marti ſacrificare compellis, vt oſtendas Martem veſtrum, vtpote libidinoſum, fœminis oblectari. At verò ſi ille potuit impudiciſſimæ Veneri pudorem eripere, mihi certè Trophæum fidei in fronte geſtanti præualere non poterit.* Quis non hîc cum Eccleſia concinet,

Fortem virili pectore
Laudemus omnes fœminam.

Sur. tom. 1. in vita S. Sebaſt.

S. AGNES VIRGO ET MARTYR.

Vide ANIMI FORTITVDO.

FLECTIVS CONIMBRICÆ PRÆFECTVS.

Ad ciuilia exempla vela damus, & ea quidem quę non Theologicam illã vti prima, ſed moralẽ fidem, quam & fidelitatem dicimus, repræſentant. Primum ſuggerit Hiſpania in FLECTIO viro nobili, arci Conimbricæ atque vrbi à Sanctio Rege Præfecto. At Sanctius improuidè regnum adminiſtrabat; ita vt Pontifice (is Innocentius fuit) auctore, cura tutelaque regni ad Alphonſum eiuſdem fratrem transferretur. Conſtans & fidelis ſuo regi FLECTIVS, & oppugnationem & arma Alphonſi excipit; nec flectitur, donec Sanctium in exſilio Toleti mortem obiiſſe renuntiatum. Incredulus tamen inducias poſtulat, quò Toletum ipſus ire, & coràm arbitrari valeat. impetrat. Cùm ergo venit, Regemque ſuum fato functum ſepultumque videt, tumulo aperto, cum ſuſpiriis, ipſas vrbis Conimbricẽſis claues in manus demortui Regis dat, hæc verba miſcens: *Quamdiu te viuere ô Rex indicabam, quidquid à fideli homine, & in tua verba iurato, exigi exſpectarique potuit, id præſtiti. Vnum ſupereſt, vt clauibus*

tuæ

tuæ vrbis tibi redditis, ſolutum me iuramento omnibus denuntiem. Ita abiit, & legitimo pro Rege Alphonſum agnouit. I. Lipſ. Mon.Polit. lib.2. cap.13.

EMANVEL PORTVGALIÆ REX.

Ille quoque ſeditionis in Caſtellæ Regem excitatæ auctores, cùm ſuis rebus diffidentes ſuppetias poſcerent, acriter redarguit. cumq; ipſum regnum offerrent, dicebat: *Numquam vllum imperij additamentum, fide & officio antiquius habiturum me ſcitote.* Oſor. lib. 12. de reb. Emmanuel.

TRIVMPARA REX COCINI.

Veſtrâ pace, Chriſtiani Principes, hominem gente quidem & ſolo, at non animo & mente barbarū, vobis adiungo: Regem orientalis Indię TRIVMPARAM. Venerant ad eum Luſitani, cum quibus etiam fœdus pacemq; panxit. Mox in ſuſpectam gentem conſpiratio, omniumque vna mens, Regem Cocini pertrahere, Luſitanos quos ſuæ fidei creditos acceperat, traderet necandos. Ille verò obniti, & palàm negare, dicereque: *Omnia ſe potiùs, quàm fidem amiſſurum. Vitæ* enim, aiebat, *ſpatium breue ac definitum: perfidiæ macula ſempiterna eſt.* Iamque ob id victus pulſuſque, cùm antiquum fortunę ſtatum rurſus offerrent; hac lege, ſi eos traderet; abnuit, dicens: *Sceptrum & vita eripi poteſt, fides non poteſt.* Verus fidei amator & cultor nouerat, quod ante eum Seneca, Fidem ſanctiſſimum eſſe humani pectoris bonum; quodque nulla neceſſitate ad fallendum cogitur, nullo præmio corrumpitur. I. Lipſ. Mon.Polit. lib.2. cap.13.

THEDORICVS AFRICÆ REX.

Quid præterea hic? Domeſticum habebat, quo fami-

familiariter vtebatur, magnum fidei cultorem. qui cùm Regi gratificari ſe poſſe conſideret, ſi eiuſdem cum eo Religionis normam acciperet, ad Arrianos defecit. Quo cognito, Rex amicum ſuum vltimo ſupplicio affici mandat, dicens: *Si Deo tuo fidem ſeruare recuſas, quomodo mihi, qui homo ſum, eam ſeruabis?* Theod. lib. 2. Collectaneorum. Cedrenus in Anaſtaſio.

Franciscvs primvs Gall. Rex.

Claudamus inclyto & memorabili exemplo, quod magnus ille Galliarum Rex Franciscvs nobis donet. Ille Carolum Quintum Cæſarem in turbidos Gandenſes properantem, comiter ac regaliter deduxit, ſola fide Regis, & ſuâ fortunâ nixum. Mirantibus Galliæ proceribus Regis ſui comitatem, quòd tam bellam occaſionem recuperandi Mediolanenſem Ducatum præterlabi paſſus eſſet, hominemque à quo rei ſumma dependebat, ita dimiſiſſet, in celebri conuentu cùm multa in ſui defenſioné adduxiſſet, adiecit: *Etiamſi fides toto orbe exularet; tamen Regibus tenenda erit: qui eâ ſolâ, & nullo metu vique aſtringi poſſunt.* Notatu digna vox. & res ſic habet. Alios Lex aut Pœna coërcet, Principes Pudor & Fides. I. Lipſ. ſuprà. Idem de Carolo V. commemorat Guil. Zenocarus in vita eiuſd.

Rvdolphvs Dvx Svevіæ.

Tenet me ne aliò digrediar Rvdolphvs, & illuſtribus viris ſi non inſeri, annumerari tamen poſtulat. Dederat fidem Henrico IIII. Imp. à quo cùm deſciuiſſet poſtmodum, & in prœlio quod contra eum ante Merſburgum gerebat, dextram amiſiſſet; iamque ex vulnere langueret; oſtenſa ſibi manu, conuerſus ad eos qui eius prælij auctores, ac fidei

datæ

datæ memor; *Ecce*, inquit, *hæc eſt manus quâ fidem Henrico domino meo dedi: nunc tandem conſiderate, num iuſtè ab eius obedientiâ defecerim.* Strigelius 2. Sam.

FIDVCIA IN DEVM.

S. HVGO EPISCOPVS LINCOLNIENSIS.

FIdei vt agnata eſt FIDVCIA; ita non incongruè eiuſdem tractationem, illius ſubſequetur explicatio. Nocte quadam grauibus infeſtatus curis HVGO LINCOLNIENSIVM PRÆSVL, cùm eas excutere non poſſet, turbari animo cœpit. ac primo mane ad ſe reuerſus, grauiter ingemiſcens, *Heu!* inquiebat, *deliqui, quòd non vti hominem Chriſtianum decet, omnem curam ſuper Dominum, iuxta Prophetæ monita, iactaui.* Sur in vita.

S. ANTONINVS

Præclarus vir, vocauerat ad prandium amicum quemdam: cumque panariæ cellæ præfectus eius iuſſu omnes panes in egenos diſtribuiſſet, bile actus quòd hoſpitem adduxiſſet, nihil prandio ſupereſſe dixit. at Præſul, *Ne diffidas*, ait, *nam qui iumentis oportuno tempore eſcam tribuit, is certè nos homines paſcere non tardabit aut negliget.* F. Vincent. Mainordus in vit. Sur. tom. 2.

P. FRANCISCVS BORGIA.

De hoc traditum eſt, cùm Hiſpali moraretur, accidiſſe, vt nec cibum domi nec pecuniam haberet. datoque ſigno, cùm in triclinium conuenirent, ille paululum ſe colligens, Deum precabatur: moxque hilariore vultu, *Deo fidite*, inquit: *illi curæ ſumus.* Dixerat: & ecce pulſans ad oſtium, ciborum caniſtrum

ſtrum defert. quem is conſpicatus, *Diſcite*, ait, *filij Deo fidere: cuius ſi gloriam quærimus, animis corporibuſque nihil vmquam deſore, pro explorato habetote.* Ribadin. lib. 2. vitæ eiuſd. cap. 10.

PHILIPPVS AVGVSTVS F. R.

Ducebat item ille copias aduerſus Othonem Imp. cauſa Eccleſiæ tuendæ. cumque ſuos ad fortiter pugnandum inuitaret, aiebat: *Viri commilitones, ſpem capimus rei benè gerendæ, præſertim cùm aduerſus ſacris interdictos & Eccleſiæ ſpoliatores dimicemus. Nos enim etſi per humanæ fragilitatis tenuitatẽ peccatores ſumus; communionem tamen tenemus fidei & religionis Catholicæ.* Grandis fiducia: Deum non defore iis, qui pro ſui nominis gloria dimicant. Gaguinus lib. VI. de reb. Gall.

Vide Apophth. de DEI CVRA ET PROVIDENTIA.

FINIS.

FREDERICVS IMPERATOR.

FINEM eſſe id cuius gratia quidpiam fit, auctor eſt Ariſtoteles: eſtque verè illud, quod actus noſtros probat. vnde FREDERICVS, percontanti quid homini optimum poſſit contingere, reſpondebat: *Bonus ex hac vitâ exitus.* Verè, *—dici beatus*
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.
Æn. Syl. lib. 4. Comm. in res Alphonſi.

IDEM.

Erat dux Witenbergenſis ſupra modum animoſus, & vehemẽtior quàm æquitas aut ratio poſtulabant. hunc FREDERICVS vir ſumma modeſtia cohortabatur aliquando, temperatiùs & moderatè ageret.

ageret. cumque is monita negligeret, ſolitus erat dicere FREDERICVS: *Cuius finis bonus, ipſum eſt bonum.* inſinuans eam vehementiam (vti accidit) Duci aliquando nocituram.

Sic Crœſum quoque vox iuſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ iuſſit ſpatia vltima vitæ.

Phil. Camer. 3. part. Medit. hiſt.

FOEDVS.

FREDERICVS III. ELECT. IMP.

NVlla fœderum ſocietas diuturna. multa ſiquidem incidunt quibus deſtruitur: animis præſertim vera beneuolentia non coaleſcentibus. Dicebat FREDERICVS III. *In omni fœdere illos eſſe loco deteriore, qui fœdera ſeruarent.* Cur ita? quòd eos duriſſimè plecti videamus ab hominibus, qui arctiſſimè fœdera cuſtodiunt. Strigelius in Chronico part. 5.

ALCIATVS

Percontanti cuínam fœdera comparari poſſent, *Teſtudini*, reſpondit: *in quâ cùm vna ſolūmodò chorda diſcrepare incipit, tota harmonia turbatur.* Ibidem.

IACOBVS STVRMIVS.

Fieri autem vt ſociorum vel noua ſemper conſœderatorum acceſſione maior fiat voluntatum diſiunctio, teſtatus eſt ſuo dicto IACOBVS STVRMIVS. Intuebatur ille Principes ſe vndequaque fœderibus munire, eorumque fiducia multa attentare. at videns quantum ea parerent voluntatum & opinionum diſſenſum; *Quò magis*, inquiebat, *accreſcit numerus confœderatorum, eò magis etiam decreſcit vnio volun-*

voluutatum, ex quâ omne robur & quies ſperanda. Peucerus in lect. Chron.

FOENVS ET VSVRA.

ALPHONSVS ARAG. REX

ÆQui cultor egregius, intemperatam illam habendi libidinem, quæ per iniquas vſuras ſuo æuo dominabatur, deteſtatus, rogabatur quidnam ſibi videretur FOENVS; *Nihil aliud*, inquiebat ille, *quàm animæ funus*. ita enim ante eum Auſonius: —— *Sic turpia lucra*

Fœnoris, & velox inopes vſura trucidat.

Panorm. lib. 3. de Geſt. Alphonſi.

IDEM

Percontanti, quo apud eum honore eſſent Fœneratores; *Eodem*, dicebat, *quo Harpyiæ*. Illæ enim ex rapto viuunt, ſicuti & iſti. Panorm. lib. 4.

FORMA.

BARTHOLOMÆVS CAPRANVS EPISCOPVS MEDIOLANENSIS.

QVantum ancipiti hoc FORMÆ bono oblectatus fuerit hic, vel ex eo colligimus, quòd numquam, niſi quos natura etiam corporis habitu exornaſſet, in ſuam familiam adſciuerit. Rogatus autem cur id faceret; reſpondit: *Quia turpes animi, turpia corpora incolunt: improbitas in egregio corpore vix comperta*. Ita quidem ille. Cautiùs tamen & veriùs Iuuenalis:

——*Rara eſt concordia formæ*
Atque pudicitiæ: ſanctos licet horrida mores

Tradiderit domus, ac vetera amicitia Solimanni.
Æn. Syl. lib. 2. Comm. de Geſt. Alphonſi.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Etiam in Principe, præter virtutum ſplendorem, externam corporis formam ſuam habere laudem aſſerebat illuſtriſſ. Cardinalis ALDOBRANDINVS. dicebat enim: *Etſi faciendum ſit de Principe iudicium ex moribus: habet tamen Principis forma & decor non minimum ad maieſtatem ponderis.* Henricus Farneſ. in Apophth. de Principe.

FRANCISCVS BORGIA DVX.

Et quis hîc DVCEM BORGIAM manſiſſe, verum humani generis delicium? Viderat Iſabellæ Auguſtæ cadauer (quod à Ceſare iuſſus in regium monumentum efferri curabat) omnino deforme, & pædore obſitum, ac ingemens, cùm ſecum tacitus præſentem præteritis admoueret, tandem erupit: *Nimirum hæc rerum humanarum viciſſitudo. I nunc, fragile illud formæ bonum demirare.* Hęcce tanti ſpectaculi conſideratio ita eius mentem commouit, vt deinceps non niſi de interiori animæ forma cogitaret. Eleganter & doctè Ouid. lib. 2. Amor.

Forma bonũ fragile eſt, quãtumq; accedit ad annos,
Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent,
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.

Ribadin. lib. 1. Vitæ eius, cap. 7.

FORTITVDO ANIMI, *vide* ANIMI FORTITVDO.

FOR-

Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.
Æn. Syl. lib. 1. Comm. de Geſt. Alphonſi.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Etiam in Principe, præter virtutum ſplendorem, externam corporis formam ſuam habere laudem aſſerebat illuſtriſſ. Cardinalis ALDOBRANDINVS. dicebat enim: *Etſi faciendum ſit de Principe iudicium ex moribus: habet tamen Principis forma & decor non minimum ad maieſtatem ponderis.* Henricus Farneſ. in Apophth. de Principe.

FRANCISCVS BORGIA DVX.

Et quis hîc DVCEM BORGIAM tranſeat, verum humani generis delicium? Viderat Iſabellæ Auguſtæ cadauer (quod à Cęſare iuſſus in regium monumentum efferri curabat) omnino deforme, & pędore obſitum. ac ingemens, cùm ſecum tacitus præſentia præteritis adunaret, tandem erupit: *Nimirum hæc rerum humanarum viciſſitudo. I nunc, fragile illud formæ bonum demirare.* Hęcce tanti ſpectaculi conſideratio ita eius mentem commouit, vt deinceps non niſi de interiori animæ forma cogitaret. Eleganter & doctè Ouid. lib. 2. Amor.

Forma bonũ fragile eſt, quãtumq; accedit ad annos,
Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent,
Et viget amiſſâ ſpina relicta roſâ.

Ribadin. lib. 1. Vitæ eius, cap. 7.

FORTITVDO ANIMI, *vide* ANIMI FORTITVDO.

FORTITVDO BELLICA.

IOAANNES ZISCA DVX HVSSITARVM.

NVnc illum virtutis actum proponimus, cuius ponderoſiſſima vis, & efficaciſſimi lacerti, in BELLICA FORTITVDINE conſiſtũt. nec me preterit, ZISCA Dux inclyte, principatum tibi in hac ſaltem ſcena aſſignari oportêre. Erat Dux Huſſitarum bellicoſiſſimus, licet vtroque oculo priuatus: cumque iam morti proximus rogaretur, quomodo vellet tumulari; ille: *Pellem demortuo demite, ex eoque tympani operimentum conficite. Hoſtes enim, vt viuentis adſpectum ferre non potuerunt, ita nec mortui ſonitum ferent.* Æneas Sylu. lib. 3. Comment. de Geſtis Alphonſi.

CAROLVS IX. FRANC. R.

Illi proximus CAROLVS; qui, cæſo in acie Montmorantio, cuius erat enſem Regi præferre, quibuſdam eum honorem ambientibus reſpondebat: *Satis virium mihi eſt ad geſtandum enſem.* Annal. Franc.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Redeo ad ALPHONSVM: qui naufragos auxilium implorantes cùm vidiſſet; ſuos cohortatus, opem vt ferrent. Quod cùm facere pertimeſcerent ob exortam tempeſtatem, ipſe nauem ſoluit; *Satius eſt*, inquiens, *vnà cum ſociis viris fortiſſimis occũbere, quàm illos videre ante oculos extrema pati.* Panor. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

IDEM.

Vide PERICVLVM.

S CARO-

CAROLVS V. IMP.

Exiturus erat iſte ad prœlium contra hoſtes: ſtabatque in acie intra vallum & ſtationes armatus. at hoſtis magna baliſtarum vi eum repellere conatur. monentibus autem ſuæ ſaluti proſpiceret, id ſolùm obmurmurabat: *Canes qui latrant non ſunt extimeſcendi: neque eſt quòd timeatis, cùm præſidio Dei ſatis vallati ſimus.* Franc. Robertellus in Orat. funeb. habita Bononiæ.

PETRVS SABAVDIÆ COMES.

Hic autem feudum apud Othonem IIII. petiturus, duplici ante eum habitu comparuit. Latus dextrum auratis veſtibus, ſiniſtrum armis inſigne. Othoni verò, quid inuſitatus hic veſtium habitus moduſque portenderet, ſciſcitanti; *Aurum*, inquiebat, *geſto in dextra, ad honorandam maieſtatem Imperatoriam: arma autem læua ſuſtinet, vt contra eiuſdem maleuolos ad extremum vſque ſpiritum dimicem.* P. Camer. medit. Hiſt. cap. VI.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Eiuſdem virtutis & fortitudinis iſte. Pergebat cum exercitu Mediolanum, & in itinere nuntium accipit, hoſtem oppidulum quod in tranſitu ſitum occupaſſe; tardiuſque aduentare hoſpitio ſibi deligendo. At ille: *Ego ſuper corpora eorum hoſpitium accipiam, vel illi in meo.* Corozetus de Dict. memor.

STEPHANVS CONTARENVS.

Claudat hoc totum de bellica virtute CONTARENVS, natione Venetus. Hic Senatus iudicio rei maritimæ in Benaco lacu præfectus, dum quippiam aduerſi nuntiatum eſſet, domum properans, euocata de ſuperiori ſuarum ædium parte coniuge; *Scias*, aiebat,

aiebat, *me Benacenſi oræ præfectum, Senatu iubente. Tu itaque intra paucos dies, aut lætum à me partæ victoriæ nuntium exſpectato, aut mortis meæ litteras, quibus hoc meum cadauer auitæ ſepulturæ mandes.*
Ioan. Bapt. Egnat. lib.6. cap.4.

FORTVNA.

VILLEGISVS ARCHIEPISCOPVS MOGVNTIN.

VOlubilis FORTVNÆ rotas voluimus, & ſimul in eis admirandam in magnis viris mutationem: eamq́ue licet iniquam quandoque, æquo tamen fortiq́ue pectore toleratam. Videamus ergo quot beneficiorum gradibus VILLEGISVM bearit rerum domina FORTVNA. Patre rhedario natus, ab Othone III. derepentè primus inter Electores adoptatur. ne autem repentinus ille honor, eum ſupra id quod erat, efferret, ſæpiùs ructabat: *Vide quis ſis, memento quis fueris*. Vnde & rotas ſuo Muſæo appingi curauit, iiſque ſubſcribi: *Villegiſe prioris tuæ* FORTVNÆ *memor, quis nunc ſis conſidera.* Hæc rota poſtmodum inſigne Archiepiſcopatui Moguntinenſi fuit, atque ab Henrico II. Imp. confirmatum. Obſeruabat ergo hic illud Auſonij:

Fortunam reuerenter habe, quicumque repentè
Diues ab exili progrediere loco.

Ioan. Zieglerus de Viris illuſt. Ioan. Nauclerus gener. 32. Bruſchus de Epiſc.

BENEDICTVS XI. PONT. MAX.

Ille etiam genere obſcuro ortus, ac tenui fortuna, virtute ad Pontificatus apicem euectus, primæuæ paupertatis memor erat. Venerat namque ad eum mater: quã ſplendidiori cultu, ac tali filio digno, orname-

nauerāt matronæ Rom. quæ, vbi in conſpectū eiuſdē veniſſet, diſſimulauit Pōtifex ſe eam agnoſcere. ac monitus adeſſe matrē, *Egon'*, ait, *tam ſpecioſo amictu matrem eſſe credam? non agnoſco. matrem enim & pauperem ſcio, & ignobilem.* Erubuêre cuncti, matrique eductæ pannoſas exuuias reddidêre. quibus indutam, reducunt. Tunc genitricem amplexatus, *Hoc*, inquit, *habitu matrem reliqui, & talem libenter agnoſco, recipioque.* Cranz. lib. 8. Metrop. c.46.

FRANCISCVS PRIMVS FRANC. R. & CAROLVS V. IMP.

Horum vterque maxima Fortunæ luctatio fuit. omnes enim illius inſultus fortiſſimè & conſtanter ſuſtinuêre. Captus à Cæſarianis FRANCISCVS apud Ticinum amnem, cuſtodiæ in Hiſpaniis traditur. quò perductus, aduertit muro palatij, quod ei carceris loco erat, inſcriptum illud CAROLI ſymbolum, *Plus vltrà*. & ſtudio id factum ſuſpicatus, vt nempe ſuæ conditionis memor eſſet, variam & ancipitem belli aleam conſiderans, eodem charactere ſubiunxit: *Hodie mihi, cras tibi.* quod intuitus poſt dies paucos CAROLVS, firmum ſe formatumq; ad omnes rerū euentus conteſtatus, laudabilem illam ſententiam ſubiunxit: *Homo ſum, nihil humani à me alienum puto.* Auct. Serm. memorab. Peucerus de Diuinit. Richt. in Axiomat.

GELIMERES VANDALORVM REX.

Quid verò huic ſimile ætas noſtra aut ſenſit aut vidit? Ducebatur iam victus & vinctus vnà cum coniuge, liberis, familia regia, à Iuſtiniano Imp. in triumphum: & non tactus iniquæ ſortis caſibus, pleno & cachinnabili riſu defluxit. cumque eum

ob

ob nimium dolorem mente alienatum exiſtimarét, dicebat: *Rideo Fortunæ viciſſitudines, vt qui modò Rex fuerim,iam ſeruiam.* Et ita obtinet illud Lyrici;

Fortuna læto ſæua negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.

Philipp. Camer. in Oper. ſucceſſ. cap. 12.

REX ANONYMVS.

Gelimeris exemplum aliud illi par non indecorè ſequetur, quod Nicephorus poſtumæ ætati conſecrauit. Erat Seſoſtris Ægyptiorum Rex illuſtris, & felix, qui Reges quàm plures & maximas nationes ſuo imperio ſubiecerat. Verùm ex eo ſucceſſu in proteruam arrogantiam ſublatus, currum aureum & gemmatum conſtruxit; in quo conſidens, quattuor ex deuictis Regibus qui eum protraherent, iugo impoſito adhibuit. quod cùm crebriùs fieret, factum vt celebri quodam die vnus è quattuor iſtis Regibus, oculis conuerſis, aſſiduè volubilitatẽ rotæ intueretur. Quem cùm Seſoſtris rogaſſet, cur tam frequenter oculos in rotam coniiceret; reſpondiſſe ferunt: *Admiror, & cum ſtupore rotam conſidero; dum eam inſtabili modo volui, & nunc quidem ſublimia demittentem, rurſus autem demiſſa ſublimantem conſpicor.* Mouit ea reſponſio, & magis, cuius illa index erat, rerum humanarum viciſſitudo, ne illi deinceps currum traherent: & Fortunæ inconſtantia, Seſoſtri ſuſpecta, & deſpecta eſſe cœpit.

——— *Sic omnia verti*
Cernimus, atque alias aſſumere robora gentes,
Concidere has. ſic magna fuit cenſúque viriſque,
Perque decem potuit tantum dare ſanguinis annos,

Nunc humilis veteres tantummodò Troia ruinas,
Et pro diuitiis tumulos oſtendit auorum.

Niceph. lib. 18. cap. 29. P. Ioan. Dauid in Orbita Probitatis, cap. 18.

ANONYMVS.

At noſtri ſęculi & ſoli eſt quod ſubiicio. Occuparat Alexander Farneſius Parmæ Dux, vrbiũ Chriſtiani orbis ocellum Antuerpiam: cùm à viro nobili admoneretur Marti valediceret, gloriam ſuam ad ſummum apicem attigiſſe. & inquiebat: *Solet Fortuna, cùm ad ſummum venit, rotam voluere; &, ſumma imis commutans, numquam diu ſtare.* Quis vaticinium illud verum fuiſſe negabit, qui ſubſecutam eius fortunam mente complectitur? Ianſonius lib. 5. Mercurij Gallo-Belg. pag. 500.

F V G A.

D. ATHANASIVS.

SAluti per fugam oportunè aliquando conſulendum, confirmauit prudẽtiſſimus ATHANASIVS: qui ab Alexandriæ Præfecto crebris inſidiis petitus, neceſſarios ſuos de ęiuſmodi procellis alloquẽs, *Secedamus*, aiebat, *ad tempus. Nubecula eſt, quæ citò euaneſcet.* Socrat. lib. 3. hiſt. Eccl. cap. 12. & Theod. lib. 3. cap. 8.

IDEM

Probro illi dantibus hæreticiş quòd fugeret, dicebat: *Si fugere mihi turpe; vobis, innocentem me perſequi turpius.* Socrat. lib. 3. hiſt. Eccl. cap. 6.

ALPHONSVS ARAC. REX

De fuga fugiendique ratione differentibus, *Præclarè mihi dixiſſe videntur*, inquiebat, *qui fugienti hoſti argenteum pontem extruendum arbitrati ſunt.*

Exiſti-

Exiſtimabat enim optimus Princeps, vel multo optabilius hoſtem in fugam vertere quàm occidere; vel certè pecunia ſolicitandum, ab acie illæſus diſcedat. Panorm. lib. 4. de Reb. eiuſd.

FVRTVM.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

QVia ad cęteras virtutes & vitia curſum flectimus, FVRACITATIS etiã infamiam redarguamus; veluti & eamdem redarguit olim ALEXANDER SEVERVS. qui tãtus huius delicti vindex extitit, vt per præconem edixerit frequentiùs: *Nemo principem ſalutet, qui ſe furem cognoſcit.* Æl. Lamprid.

IDEM.

Quin & Furti ſuſpicione infames ne intueri quidem ſuſtinebat: adeò, vt cùm Septimus Arabinus, qui famoſus furtorũ crimine ſub Heliogabalo fuerat, inter Senatores Principem ſalutatum veniſſet, exclamarit: *O numina! ô Dij immortales! Arabinus non ſolùm viuit: ſed in Senatum venit. fortaſſis de me ſperat? tam fatuum eſſe me iudicat?* Vnde iactabat etiam frequẽtiùs illam ſententiam cognitã furibus:

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται.

Qui multa furatur, & pauca dat, effugit.

D. LVDOVICVS F. R.

Et ille furari dicebat peſſimum, & pænè inter vitia ſupremum. rogatus autẽ cauſam; *Quia,* inquiebat, *res ablatas iuſto domino reſtituere, ita moleſtum eſt; vt verbum ipſum dum profertur, os & linguam exulceret.* Alludebat autem ad verbum Gallicum (*rendre*) quod propter conſonantiam duplicis *r*, diſſonum & duriuſculum redditur. Ionuil. in Vita eius, cap. 94.

FREDERICVS DVX SAXONIÆ.

Et de hoc ferunt, quòd monitus, Quæſtoribus ampliora ſtipendia conſtitueret, ne cogerentur aliquando prę inedia decerpere ex alieno, reſponderit; *Libens ego eis maiora ſtipendia aſſignauero, ſi certum mihi foret eos à furtis ceſſaturos.* Ita Nazianzenus elegantiſſimè dixit, plures ex iis qui præſunt, rapere ex facultatibus publicis, Briarei manibus: fuit enim (iuxta Poëtarum commentum) Briareus Gigas, cui centum erant manus. Philip. Camer. in Poſtil. part. 3.

HENRICVS BOCKHOREN APOSTATA.

Longè aliter iſte, quem & carnis & æris ſacrilega libido à fide & ſacro ordine amouerunt. Habita namque re Venerea cum eis quibus erat à cõfeſſionibus, & ablatis quarumdam Eccleſiarum pretioſis vaſis, quæ, vt ruralis Archipreſbyter, ad ſe deferri conſeruãda mandauerat: meritos carceres perhorreſcens, ad commune ſacrilegorum receptaculum Caluiniſtas fugiens, tandem Bredano Brabantiæ opido impoſtor præficitur. Hîc, dum iam pridem ſacras aras, quæ in Beginaſij ſacello inuiolatæ remanſerant, demoliri curaſſet, ipſumque ſacellum in ſuum vſum coaptari, & ſimul Decalogum ritè in eo deſcribi; Religioſus ordinis Ciſtercienſis fors illi aderat. Cui dum iſthæc conſpicienda exhibuiſſet, tandem percontatus ille, Quo iure hęc veris dominis erepta, in veſtrum vſum coaptatis? an fortaſſis Decalogi, quem hîc inſcripſiſti? Nil cunctatus IMPOSTOR, ſermone patrio, *Papiſtarum*, ait, *ea bona ſunt, & cuiuſuis rapinæ ſubiecta, neque Decalogo comprehenſa.* Ita diuinis præceptis ſacrilegum illud genus indies illudit. Ex relatu Religioſi præfati.

GAR-

GARRVLITAS.

Senex religioſus anonymus.

Cornicem à Pallade repulſam tradunt veteres, quòd meditationũ peruigilio infeſta ſit, mentiſque agitationem ſua garrulitate obturbet. Eadem de cauſa repulſum hoc Garrvlitatis vitium à Religioſo quodam viro maturo, accepimus. Hic namque cum fratribus pergens ad S. Antonium, ſemper tacebat; illis mirum in modum garrientibus. ventum tandem ad Antonium, qui præuia ſalute, Mi Pater, ait, admodum facundos & bonos, vt video, nactus es comites. Cui ille: *Boni ſunt quidem, ſed habitatio eorum non habet ianuam: quicumq; vult, intrat in ſtabulum, & ſoluit aſinum.* Indicabat autem eos ſupra modum loquaces, quidquid in buccam venerit effutire. In Vita S. Antonij.

Adrianvs VI. Pont.

Mirum in modum facetus hic fuit. Venerat enim ad eum quis ex clericis domeſticis, homo intemperatæ linguæ, poſtulans Archiepiſcopatum de Calliard in Hiſpaniis. Cui ille ad poſtulata alludens, (calliar enim tacere Hiſpanis eſt) *Quomodo*, inquit, *eam dignitatem tibi conferri deſideras, cui tu omnino contrarius es, & impar?* Ingenioſè nimiã eius in dicendo libertatem reprimens. Floreſta.

Alphonsvs Arag. Rex.

Conſiderabat etiam ille in multiloquio non deeſſe peccatum. hinc garrulos intuitus, *Videte*, aiebat, *has veſicas*. Veſicæ ſiquidem humoribus infuſis diſtenduntur & tumeſcunt, donec eum reſpuant: ita loquaculum illud genus. Panorm. lib. 4.

Ano-

ANONYMVS

Quidam iactabat ſe apud omnes maximum φιλολόγον. cuius oſtentationem de audientibus vnus reprimens, *Non*, inquit, *φιλολόγον te, ſed λογοφίλον conſpicor.* pulchrè eius loquacitatem mutato nomine redarguens. Theat. vitæ hum.

Vide Apophth. de LIBERE DICTIS, SILENTIO, *&c.*

GLORIA.

S. BASILIVS.

TAndem Virtuti ſuum præmium rependimus, GLORIAM. Exiguum quippe nobis vitę virtutiſque exercitæ curriculum natura circumſcripſit; immenſum verò ſempiternumque honoris & glorię: ad quę ſola via eſt Virtus. Hinc de illis differens aliquando D. BASILIVS, *Si gloriam*, inquiebat, *quæris, & cupis ſuperior multis videri, & in rebus mundanis clarus fieri; ſis iuſtus, temperans, prudens, fortis & patiens in aduerſis pro religione ſuſcipiendis.* Ant. & Maxim. Mon. Orat. de gloria.

ANTONIVS SYLVERIA LVSIT.

Denique non paruas animo dat Gloria vires: quę etiam arripuit attraxitq; ANTONIVM SYLVERIAM, arcis Dienſis Præpoſitum. Viderat ad eam expugnandam copioſam Turcarum claſſem aduentare; & ad nobiles ſuos ſerenâ fronte conuerſus, *En*, inquit, *viri, tempus nunc, acceptam à maioribus gloriam bellicam, debitamque tum Deo tum* Regi *noſtro fidem, nobis ob oculos ponendi. quæ ſi intueamur, omnes hoſtiles apparatus periculaque pro nihilo ducemus.* Profuit præ-

præſens Ducis animus ad palmam de tanta claſſe obtinendam. P. Maff. hiſt. Ind. lib. 11.

HIERONYMVS OLGIATVS.

Non illum perinde fax honeſtæ mentis accenderat, ſed eum imitatus qui Dianæ Epheſinæ fanum exuſſerat, in Galeatium Sfortiam Mediolanenſem Ducem ſicarij munus obiuit. Rogatus autem, quî tantum facinus attentare auſus; *Solo*, inquiebat, *gloriæ & nominis poſtumi deſiderio permotus.* Cumque iam ſuo corpori gladium admoueret carnifex, paululum ſe colligens; *Age*, dicebat, *Hieronyme, ſtabit vetus memoria tui facti: mors acerba, fama perpetua.* Quam doctè & verè Iuuenalis:

——— Patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis tituliq; cupido
Haſuri ſaxis cinerum cuſtodibus.

Egnat. lib. 8. cap. 15.

COMES DOSSVNÆ HISP.

Non minimus vanitatis huius auceps iſte. Obuius namque cuidā è regio palatio venienti, Quiſnam, ait, de me in palatio ſermo? alter pudore & rubore pariter ſuffuſus, Nullus, reſpondit; neque qui ad laudem faciat, neque qui aduerſus eam. Audit ille, & indignatur propter adſtantes, qui eum virum magnum reputabant, & in omnium labris: ac innocentem fuſtibus excipi, deinde 50. aureis donari mandat, dicitque: *Iam tibi materies laudis & vituperij: vtere, & adhibe in palatio.* Floreſta.

SEBASTIANVS DE FLECKENSTEIN.

Fuit hic nobilitate, reique militaris peritia, inſignis. cui dum inter dimicandum Turca quidā ſacculum nummis plenū, velut redemtionis pretium, obieciſſet; eum tamquam victoriæ remoram ex equi ſella

ſella deiecit; *Ad Ditem veſtrum,* inquiens, *abite diuitiæ. non enim hîc aurum, diuitias, aut alia malorum irritamenta quærimus: ſed virtutis præmium potiùs, & gloriam militarem.* Melch. Soiterus de bello Pannonico, lib. 2.

GLORIÆ VANÆ CONTEMPTVS.

IESVS CHRISTVS.

QVamuis iuſtam gloriam, quę verę virtutis honeſtiſſimus eſt fructus, repudiare leuis ſit animi: inanem tamen aucupari rumorem, vmbraſque falſæ gloriæ (quæ bonorum ſpiritualium latro, ſecundùm Baſilium) conſectari, non minor leuitas iudicanda eſt. Talis autem eſt ea omnis quæ humanæ opinioni & laudi innititur. Hæc erat mens, hæc doctrina Mediatoris noſtri CHRISTI. quem dum admirarentur Iudæi ſuper eruditione & doctrina ſua, dicerentque: Quomodo hic ſcit litteras, cùm non didicerit? verus humilitatis magiſter, *Mea,* inquiebat, *doctrina non eſt mea, ſed eius qui miſit me.* Ita quoties admiranda quædam opera fuerat exſecutus, ſemper ne cui dicerēt vetabat. nos inſtruens, vt ſi gloriari velimus, in Domino gloriemur: non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt. Ioan. cap. 7.

S. MARCELLVS ABBAS.

Sui magiſtri verus diſcipulus MARCELLVS, cùm Energumenos exorciſmo & precibus curaret, dæmonemque poſſeſſam manſionem relinquere compelleret, clamaretque ille; Iube nos exire, quia in nos accepiſti poteſtatem; nihilominùs in oratione perſeuerat. Siſcitanti autem, cur dæmonibus ceſſu-

ros ſe confitentibus, nihil præciperet; *Quoniam,* ait, *dicentes me in eos accepiſſe poteſtatem, non agebāt aliud, quàm vt me vanæ gloriæ laqueis implicarēt.* In vita eius apud Sur.

S. DOMINICVS.

Quid? nónne & DOMINICVM inanis hæc aura afflauit? Non afflauit certè. cùm enim Toloſæ plures ad Chriſti fidem conuertiſſet, tamen Carcoſiæ figebat domicilium. Rogatus cur non potiùs Toloſæ moraretur; *Quia,* inquit, *plures ibi me honorant: hîc verò me omnes impugnant.* Maluit vir ſanctus ſe perſecutionis quàm inanis gloriæ ſtimulis conficiendum exponere. In vita eius, lib. 4. cap. 10.

S. ANTONIVS ABBAS.

Quin & hunc tradunt Martiano militum præfecto, pro filia quam nequitiæ ſpiritus poſſederat ſupplicanti, reſpondiſſe: *Ne me opem poſcas, nam & ipſe peccator ſum: ſi in Chriſtum credas, eidem pro filia tua ſupplex ſiam.* Vnica reſponſione tria ſimul expreſſit bona: humilitatis obſeruationem & gloriæ fugam, fidei virtutem, infirmitatis remedium. Athan. in vita.

S. IOAN. CANONICVS REGVL. IN ANGLIA.

Et de illo memoriæ proditum, quòd cùm Incluſam viſitaret, vt ſpiritualibus eiuſdem frueretur alloquiis; illa quaſi primis verbis ſe viſionem habuiſſe diceret, aquilæ videlicet circumuolantis; adderetque: Tu pater illa aquila es, pro excellentia meritorum tuorum. Quo audito ille receſſum parat, dicitque: *Nos eo fine acceſſimus, vt mutuis ſermonibus Dei gratiam conciliaremus. At video, malus dæmon vitiorum noſtrorum ſagax explorator, per has inanes*

laudes

laudes aditum ſibi in animos noſtros parat. Ita virgines illæ, dum de virginitate ſua gloriam foris expetunt; veluti fatuæ, in vaſis ſuis oleum habere noluerunt. Sur. tom. 5. in vita eiuſd.

S. PACOMIVS ABBAS.

Erat quoque hic admirabilis ſanctitatis & prudentiæ: cùm namque aduerteret quemdam ex ſuis duas paruas ſtoreas à ſe vno die factas (cùm reliqui non niſi vnam confeciſſent) ex aduerſo ſibi poſuiſſe, vt ab eo laborantis prædicaretur induſtria, dixit adſtantibus gemens: *Frater iſte à manè ad veſperam vſque laborans, totum ſuum opus dæmoni conſecrauit.* ac rogantibus eius rei cauſam, reſpondit: *Quia nihil ſibi fructus ex eo opere reliquit, cùm plus amarit gloriam hominum, quæ contemnenda erat, quàm Dei largitoris, quæ maximè diligenda.* Quare eum ſeuerè puniens, conceptæ vanitatis vitium præſenti medicina ſanauit. Ibid. tom. 3. in vita.

SARA ABBATISSA.

Etiam fœminis hîc ſua laus. SARA quidem Abbatiſſa, Deo deuota, cùm dæmonis ſuggeſtione diu vexata, tandem eam repreſſiſſet, eique humani generis hoſtis apparens diceret: Fateor, tu me viciſti: *Non ego,* inquiebat, *te vici, ſed Dominus meus Chriſtus.* In vitis PP.

IOAN. PICVS MIRANDVLA.

Et ne alterius ordinis viros hoc honore priuemus: quis IOANNEM PICVM ſileat, qui humanam gloriam fumo perſimilem æſtimabat? dicebat autem: *Fama viuis nonnihil, mortuis minimè profutura.* tantumque quod ſciret ipſe æſtimabat, quantú Eccleſiæ vtilitati, eliminandiſque erroribus, conducere poſſe ſciebat. Elegante Boëtius lib. 2. Met. 7.

Qui-

Quicumque ſolam mente præcipiti petit,
Summumque credit gloriam:
Latè patentes ætheris cernat plagas,
Arctumque terrarum ſitum:
Breuem replere non valentis ambitum,
Pudebit aucti nominis.

CAROLVS V. IMP.

Require Apophth. de CHRISTI HONORE, *&c.*

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Addamus, quamquam æuo diſſitum, ſenſibus & huic loco tamen aſſitum, LVDOVICI eius nominis duodecimi exemplum. Qui rogatus cauſæ Benedicti Scaligeri aduerſus Venetos patrocinaretur (illi enim Veronam aliaque opida Scaligeris extorſerant) *Non his*, reſpondebat, *mihi opus, qui pro diuitiis titulos & tumulos auorum demum oſtentare ſoliti ſunt.* innuens vanam illam & ſine re eſſe oſtentationem, ac de eâ gloriari, ſtultum & ſtolidū. Hinc acutè nobilem quemdam, & deſidioſum adoleſcentem redarguens Perſius, ita loquitur:

Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quòd Tuſco ramum milleſime ducis,
Cenſorémve tuum vel quòd trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras.——

P. Æmil. in vita.

GLORIA CÆLESTIS.

IESVS CHRISTVS.

INani illa præmiſſa, ſupereſt vt VERAM ÆTERNAMQVE GLORIAM noſtræ menti infigamus. Cuius non immemor Petrus Apoſtolus, ad eam an-

helans, eiuſdem retributorem DOMINVM rogabat: Ecce nos reliquimus omnia,& ſecuti ſumus te; quid ergo erit nobis? qui ſcintillam aliquam illius Gloriæ præfigens; *Amen dico vobis*, ait, *quòd vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit Filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. Et omnis qui reliquerit domum*, &c. *centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Matth. cap. 19. Mar. 10. Luc. 5.

S. FRANCISCVS.

Mirum in modum huius Gloriæ ardore ſuccenſus FRANCISCVS. Cùm enim interrogaretur quomodo tam tenui amictu hiemalis algoris aſperitatem temperaret; reſpondit: *Si ſupernæ flammâ patriæ per deſiderium contegeremur, facile nos ab hoc frigore tueremur.* Sur. tom. 5. in vita.

IDEM

Dum ob aſſiduas lachrymas oculorum imbecillitatem adeptus eſſet, ab eiſque ſibi temperandum dicerent, ni corporei viſus vſu priuari vellet: *Non eſt*, inquiebat, *ob amorem luminis quod nobis cum muſcis commune eſt, viſitatio lucis æternæ vel modicum repellenda: non enim propter carnem ſpiritus, ſed propter ſpiritum caro lucis beneficium accepit.* Ibid.

S. FVLGENTIVS EPISCOPVS RVSPENSIS.

Fulgebat quoque hoc CÆLESTIS GLORIÆ amore FVLGENTIVS: qui Arrianorum perſecutionem iuxta Chriſti mandatum fugiens, Romæ cùm peregrinaretur; viſa vrbis magnificentia, ad collegas verſus, in hæc verba prorupit: *Quàm ſpecioſa eſſe poteſt Hieruſalem cæleſtis, ſi ita fulget Roma terreſtris? & ſi in hoc ſæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus*

vani-

vanitatem, quænam præſtabitur ſanctis diligentibus veritatem? Magna certè, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Sur. tom. 1. in vita.

S. PORPHYRIVS.

Similis etiam ſententia eſt, quam in re non omnino diſſimili protulit PORPHYRIVS Gazæorum Epiſcopus. dum namque ex cauſa quadam Conſtantinopoli exiſtens, Theodoſij iunioris infantem ingenti cum pompa ad ſacrum Baptiſmatis fontem deduci cerneret: Nos (inquit vitæ eius ſcriptor) mirati tantam gloriam. admirantibus autem dicebat S. PORPHYRIVS: *Si ea quæ paulò pòſt euaneſcunt, tantum gloriæ ſplendorem habent; quantum habitura ſunt cæleſtia, quæ parata ſunt ſanctis & electis Dei?* Conſideratione dignum quod ait S. Auguſtinus, Soliloq. cap. 21. & Enarrat. in Pſal. 85. Peccatoribus ſe indies blaſphemantibus dat Deus cælũ, terram, fontes, fructuum vbertatem. Qui autem talia peccatoribus largitur, quid eum putabis ſeruare ſuis fidelibus? Sur. tom. 1. in vita. Th. Staplut. Domin. Septuag. in Prompt. morali.

IVLIANVS ABBAS.

Videbat & is ſocios ſua domicilia ampliare: &, *Vereor*, inquiebat, *ô viri, ne dum terrena dilatamus habitacula, minuamus cæleſtia: atque hæc nobis ad modicum tempus conueniunt, cæleſtia verò æterna.* In Vitis P P.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

Erat is Caroli Regis Siciliæ ex Maria Hungariæ Regina filius, de quo frequens nobis & illuſtris ſermo. Hic terrenum regnum ſplendidam ſeruitutem vocitabat: &, *Si domum*, inquiebat, *ac paternum*

regnum contemplor, paruum id eſt contemplanti ingenii illa ſpatia quæ ſurſum ſunt: in quorum poſſeſſionem animus admittitur, ſi ſe homo erexerit ſupra ſe. Ex membr. venuſta in Biblioth. Fratrum minorum Louani.

THEODORICVS EPISC. COLONIEN.

Vide Apophth. de MORBO.

S. DOROTHEA VIRGO ET MARTYR.

Proſequamur etiam ardens huius Gloriæ in infirmiori ſexu deſiderium. DOROTHEA VIRGO, à Fabricio Præfecto aliquamdiu torta, cùm iam ad capitale ſupplicium duceretur; *Gaudeo*, inquiebat, *me ad ſponſum pergere, cuius Paradiſus omnium florũ ſtrax amœnius vernat, quàm dici poſſet.* Verè non erit ibi ampliùs neque luctus, neque clamor, ſed nec vllus dolor: quæ prima abierunt. Sur. in vita, tom. 1.

S. MARIA OEGNIACENSIS.

Illi comitem ſe præbet hæc. rogata enim, num ex laudibus humanis, aut diuinis reuelationibus, ſe vanæ gloriæ ſtimulis titillari aliquando ſentiret; reſpondebat: *Comparatione veræ gloriæ quam ego expecto, nihil eſt, aut æſtimari poteſt omnis humana gloria, aut prædicatio.* Sur. in vita.

RECAREDVS HISP. REX.

Require ÆTERNITAS.

AMEDÆVS SABAVD. DVX.

Vide IN PAVPERES LIBERALITAS.

GRATITVDO.

S. TRANQVILLINVS MARTYR.

OPtima beneficiorum cuſtos eſt ipſa eorumdem memoria, & perpetua gratiarum confeſſio. vnde contendentem Agreſtium Præfectum, Solem ſummo iure pro numine habendum; TRANQVILLINVS hoc modo compeſcuit: *Num*, inquit, *nauibus tibi alimēta ferentibus gratiæ agendæ potius, quàm Regibus? Si ergo Regibus aſportata adſcribitur annona; quanto magis vni Deo gratiæ agendæ, cuius nutu omnia elementa noſtris vſibus deſeruiunt.* Sur. tom. 1. in vita.

S. SABA.

Hic Cœnobiorum multorum pater, Agarenis per cellam tranſeuntibus, appoſuit melagriorum & arundinum radices. neque enim aliud ei in cibum. Illi regreſſi, caſeos & dactylos referunt. Tum SABA, *Heu mihi!* inquit, *Barbari iſti, parui noſtri beneficij memores, referre gratiam munificè ſtuduerunt: nos, qui bonis creatoris fruimur indies, nullam ei ſtudemus referre gratiam per mandatorum obſeruationem. Quæ venia? quæ excuſatio?* Sur. tom. 6. in vita.

S. RVMOLDVS ARCHIEPISC.

Contendebant apud illum parentes, heroinam ſtemmate illuſtrem in coniugem, & ſimul Scotiæ adſciſceret gubernacula. At ille ſoli Deo vacans, *Quid*, inquiebat, *Imperium, quid mulierum amplexus, mihi propediem emigraturo profutura ſunt? cùm nihil tunc ſim habiturus. quod gratitudinis loco Deo, omnium bonorum largitori, queam referre.* Ex vita eiuſdem.

B. IGNATIVS LOIOLA

Cùm linguæ Italicę puritati nequicquam incumberet, & vix vlla profectus ſpes ſupereſſet; *Ego*, aiebat, *à bonorum largitore non plus accepi, conferam tamen in eius laudem hoc quidquid eſt, quod vt Deo redderem, ab ipſo accepi.* Ribadin. in vita lib. 3. c. 3.

THEODOSIVS IMP.

Spectabilis inſuper in THEODOSIO hæc Gratitudo fuit. Exhibiturus erat ſuo populo Circenſes ludos, & nuntium accipiebat, Tyrannum Ioannem in Occidente interemptum: cœptóque deſiſtens, populo qui ſpectatum aduenerat, denuntiat: *Relinquamus hoc propoſitum, & ad Eccleſiam properantes, Deo gratias agamus, cuius manus Tyranni præſumptionibus obuiauit.* Dixerat. & ecce fit frequens ad Eccleſiam concurſus, gratiæque ter maximo Deo redduntur. Socrat. Trip. hiſt. lib. 11. cap. 18.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Ille etiam hac gloriâ illuſtris, ſæpiùs ad amicos dixiſſe commemoratur: *Deo tribus potiſſimùm de cauſis inceſſanter gratias ago: quòd me rationale animal eſſe dederit: quòd Chriſtianum: quodque inter Chriſtianos, Regem.* An non meritò Platoni præferendus? qui, cùm etiam ſibi de primo gratularetur; adiecit, ſe diis gratias habere, quòd ciuis eſſet Athenienſis, ac Socrate magiſtro vſus. Æn. Sylu. de dict. Alphonſi.

CAROLVS V. IMPERATOR.

Conquerebatur apud eum domeſticorum quiſpiam, quòd cum ſuæ Maieſtatis obſequio omnem operam impédiſſet, minùs tamen ſibi de celebriori officio prouideri, quàm cęteris. At CAROLVS, *An neſcis*, ait, *quò Soli Luna eſt vicinior, eò minus ab illo*

acci-

accipiat luminis? Significabat autem id Magnatibus vſu venire, vt qui illis officio aut miniſterio propinquiores, ſint à promotione remotiores. Chyt. in Orat. de vita Caroli.

GRAVITER DICTA.

ALPHONSVS ARAG. REX.

VT facetè & iocosè dicta ſuum leporem & venuſtaté, ita grauiter prolata ſuam etiam energiam habent & grauitatem. Durante inimica illa contentione, quæ erat inter Franciſcum Sfortiam & Nicolaum Picinium, ſciſcitabantur Matricienſes Legati ex ALPHONSO ARAGONIO, vtrum illorum ſibi in amicitiam adſciſcere vellet? Quibus ille: *Vtroſque tamquam amicos habeo, & ab vtriſque velut hoſtibus cauendum mihi exiſtimo.* Sentiebat quippe perdifficile ita vnius familiaritate vti, vt alterius qui huic hoſtiliter inſidiatur, offenſam non incurras. Panorm. lib. 1. de Geſt. Alph.

DVX VENETIARVM ANONYMVS.

An aliud à VENETORVM DVCE exſpectandum? Galliarũ Rege ad Ticinum capto, factũ vt eiuſdem Orator, ſubtriſti vultu Regis ſui cladem nuntiaturus, adueniret in Palatium: quo tempore etiam Imperatoris Caroli legatus Ducem præſtolabatur, lætus admodum, obtentæ iam palmæ deferens nuntium. conſpicatuſque vtrumque Dvx (vt erat prudentiſſimus) quò ſe in neutram partem inclinari teſtaretur; *Faciam*, inquiebat admodũ grauiter, *iuxta mandatum Apoſtoli: Gaudebo cum gaudente, & flebo cum flente.* Eoque dicto vtriuſque animum placauit. Auct. Serm. memor. Corozet.

GVBERNARE.

SIGISMVNDVS IMPERATOR.

VElut is qui in puppi ſedens flectit gubernacula, ſimul nauem ipſam flectit reflectitque: ita ad Reipublicæ clauum conſtitutus, eam regit dirigitq;. Quis illud ipſum intellexiſſe SIGISMVNDVM inficiabitur? apud quem dum quiſpiam gloriabundus vrbanos Magiſtratus deſpiciendos diceret, militumq; tribunos extolleret; excandeſcens, *Tace*, inquiebat, *ô Thraſo: nullâ nobis militiâ foret opus, ſi ſuas quiſque ciuitates & imperia iuſtè rectèque gubernaret.* Significabat bellorum fomitem Prælatorum ſocordiam: adeoque nihil verius, quàm illud Horatij:

Quidquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Æn. Syl. de Dict. Alph.

FRANCISCVS BORGIA DVX.

Quare prudenter dixiſſe fertur iſte: *Qui ceteris præeſſe volunt, non vnâ omnes qui parent regulâ metiri oportet: ſed bonos milites imitari; qui pro fiſtulæ captu, machinam bellicam ſulphureo puluere implent, ne diſſiliat.* Ribad. lib. 4. vitæ eius, c. 8.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Tempora confundimus, ſed in re eadem. Suſpectos habebat SEVERVS IMP. eos, qui vltrò honores ambirent, eoſque Reipub. pernicioſos exiſtimabat. Itaque cùm vrbi ſuæ Præfectum deſignaſſet, iſque fugam capeſſeret, ne publico iſti muneri deſeruiret; retractum, reluctantem, & inuitum eodem nihilominùs ornauit, dicens: *Inuiti, non ambientes in Rempublicam collocandi.* Æl. Lampridius.

PETRVS

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Dignitate & ordine ceteris prior, non item æuo ille. rogatus, quiſnam benè gubernaret: reſpondit; *Qui vim habet numinis*. Senſit autem cum Homero, neminem rectè gubernare, niſi ex dono Dei. Henricus Farneſ in Apophth. de Principe.

HÆRESIS, HÆRETICI.

AGATHON ABBAS.

INfandam humani generis luem perniciemq́ue cum formidine attingimus. quâ infecti, velut caupones peſſimi (vt eſt apud Hieronymū in cap. 1. Iſaiæ) faciunt ex vino aquā, cùm è conuerſo Chriſtus aquam mutarit in vinum. Verè monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen omne tam diuinum, quàm naturale ademtum: Deo inimicum, bonis omnibus inuiſum; & inter illos AGATHONI Abbati. Cui dum varia per calumniam imponerentur crimina, & ille humilitatis ergô omnia in ſe libens agnoſceret; poſtremùm eum Hęreſis labe pollutum obiiciunt. Tum ille: *Abſit hoc malum ab animâ meâ.* Quærentibus autem, cur ad Hæreſis nomen commoueretur, alia verò crimina tam æquo animo ſuſtineret; *Quia*, ait, *peccatorem me ſcio: hæreſim autem quæ à Deo ſeparat, non fero.* In vitis PP. de patient. & humilit. Part. 2.

APHRAATES MONACHVS.

Ille hanc peſtē minimè in ſemetipſo: at neque in aliis hic ſuſtinebat. Cùm namque Valens Imp. Antiochenos crudeli modo diuexaret, quòd Arrianum dogma ſuſcipere recuſarent; APHRAATES eos confirmaturus, celeri gradu proceſſit. Vidit eum Impe-

ratorè porticu; & quo properaret, rogat. *Oratum*, ait ille, *pro tuo imperio*. At hoc domi factū oportuit, inquit Valens. *Rectè dicis*, ſubdit APHRAATES, *& verè feci, donec Chriſtianis in pace eſſe licuit. Tu autē nunc turbatis Eccleſiis ignem iniecisti, quem pro virili reſtinguere conabor.* Huius ignis (proh dolor!) nimis euidens & frequens teſtimonium exhibet Belgicum hoc ſolum: in quo vix pedem ponas, qui non ilicò exuſtas exeſaſque templorum machinas contingat. Theod. lib. 4. cap. 26.

S. POLYCARPVS MARTYR.

Iſte Marcioni fortè obuiam factus, rogatuſque ab eo, An me agnoſcis POLYCARPE? *Agnoſco*, reſpondit, *primogenitum Satanæ*. Hac laude dignos eos reputabat, qui ab Eccleſiæ gremio transfugiſſent. Euſeb. lib. 4. hiſt. Eccleſ. cap. 14.

HÆRETICI FVGIENDI.

PAPHNVTIVS MONACHVS.

CVm ergo tam nefanda peſtis ſit HÆRESIS, quis nō eam velut colubrum fugiet, & vt ſummam perniciem ſummo etiam conatu deteſtabitur? Viderat PAPHNVTIVS Maximum Epiſcopum inter hæreticos quadam occaſione conſediſſe; & aſſurgens, manúque eum trahens, *Haud patiar*, inquit, *venerabilem Epiſcopum in cathedra peſtilentiæ ſedere, & cum impuro hoc grege verbo communicare.* Hic erat antiquus ille feruor & zelus primorum Athletarum: qui ſimul etiam cum illis pænè interiit abiitque. Sozom. lib. 2. cap. 24.

MOSES ABBAS.

Quid verò hic? Miſſus à Valente Imp. rogatu Mauiæ

Mauię Saracenorum Reginæ Alexandriam, vt Epiſcopali infula inſigniretur; vidit Lucium Arrianum paratum ſibi imponere manus. cui MOSES: *Abſit, vt tua manus me conſecret. Tua namque inuocatione Spiritus ſancti gratia in neminem deſcendit.* Cui Lucius: Vnde iſthæc coniicis? *Non coniicio,* inquit alter, *ſed certiſſimum id mihi. pugnam etenim contra doctrinam Apoſtolicam, eique contrariam proponis, verbisque blaſphemiæ impiè facta coniungis.* Inſignis caſtigatio, & ab omnibus laudata. Theod. lib. 4. cap. 21. Sozom. lib. 6. cap. 8.

SS. ALEXANDER ET CAIVS.

Illi item capite damnati, dum vnà cum Marcioniſtis ad ſupplicij locum ducti eſſent, vnicum illud deprecabantur, vt ſeparatim ab iis occiderẽtur. *Ne,* inquiebant, *ſanguis noſter cum illis miſceatur, qui parùm rectè de Catholica fide fuerunt opinati.* Tam timoratæ per ea tempora fuerunt Chriſtianorũ mentes, vt ne mortui quidem hæreticis ſe commiſceri ſuſtinerent. Bapt. Fulgoſ. lib. 1. cap. 3.

S. ALEXANDER EPISC. ALEXANDRIÆ.

Huius etiam præclara vox: *Par eſt, vt nos qui ſumus Chriſtiani, omnes qui contra Chriſtum loquũtur, tamquam Dei hoſtes & corruptores animarum deuitemus.* Et ſanè, quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? quis conſenſus templi Dei cum idolis? Socrat. hiſt. Eccl. lib. 1. cap. 3.

S. ANTONIVS.

Quid autem, ceteris ſi non præferendus, meritò tamen adiungendus, ANTONIVS? qui ne verbis quidem Manichæos vmquam dignatus. dicebat enim: *Talium amicitiæ atque ſermones, non niſi mera animæ pernicies.* ac de Arrianis aliquando ita ſentiebat,

bat, vt ſerpentibus deteriores diceret eorum conciones. Athan. in Vita.

FRANCISCVS I. FRANC. REX.

Lubeat his etiam annectere priſcum illum Chriſtianorum Principum feruorem, & quidem Chriſtianiſſimi Regis FRANCISCI; qui, quamuis fœdus cum Henrico VIII. Angliæ Rege inierat, nũquam tamen à Sedis Apoſtolicæ obedientia ſe ſubtraxit. quin Henrico per Oratores contra Rom. Pontificem ſuppetias poſtulanti, reſpondit: *Aliis in rebus fraternum animum exhibiturus ſum; ſed in his quæ Religioni aduerſantur, nulli me aſſociauero.* Verè digna tali Rege vox, & à Polo, qui tum ſuperſtes, non parùm laudata. N. Sanderus, lib. 2. de Schiſm. Anglic.

IDEM.

Quin æternę memorię conſecrari dignum, quòd ſæpè adſtante Procerũ conuentu, in hæc verba prorũperit: *Si ſcirem brachium meum hæreſi infectum, reſcinderem, & comburerem.* Vtinam nihil ab illo mutati Regni illius ſucceſſores! Auctor rerum Memorab.

PVERI ANONYMI.

Habeat & hîc ſuum locum PVERILIS ætas, & exemplum præbeat bonæ laudatæque indolis, & cũ hac huiuſce virtutis. Narrat Theodoretus, PVEROS quoſdam Chriſtiana fide imbutos, in tantum hæreticos abhorruiſſe, vt cùm fortè pilâ in foro luderent, eaque è manibus prolapſa, ſub Lucij hæreſiarchę aſinũ tranſiret, eiuſq; calcem tangeret; eam contrectare noluerint, ſed inclamauerint: *Contaminata eſt, polluta eſt; neque, niſi per ignem expietur, contrectanda.* Lib. 4. hiſt. Trip. cap. 14.

HISTO-

HISTORIA.

ALPHONSVS ARAG. REX.

TE te rerum omnium,& Principum potiſſimùm virorum, curioſa indagatrix compello:quę res geſtas Regumque Ducumque,& triſtia bella ad ſeros nepotes tranſmittis. Oblectatur tui præſentia ALPHONSVS, dum Capuæ decumbens ex febri, nihil ſolatij in morbi ſui moleſtiis perſentiſceret. Q. Curtij Alexandrum in manus ſumens, omnem ægritudinis languorem ſuperauit, dixitque:*Valeat Auicenna, valeat Galenus, & alij medici: viuat vnus Curtius reſtitutor ſanitatis meæ.* Ant. Panorm. de Geſt. illius, & Æn. Syl. de eiuſd. Dictis.

CAROLVS V. IMPERATOR.

Sed & Hiſtoriæ ſcriptorem, virum bonum prudentemque, ac propoſiti tenacem eſſe debere, docuit noſtri & futuri fortaſſis ſæculi decus & æuiternum ornamentum CAROLVS V. IMP. Auſtriacus. Audiebat Ioan. Sleidani hiſtoriam, quæ res à ſe geſtas continebat, coram ſe legi. & identidem dicebat: *Mentitur nebulo* ad extremum adiiciens: *Quænam iſtorum ſcriptis veritas fideſque inſit, cùm veritatis fideique lucem in ſeipſis extinxerint?* In vita Caroli apud Surium & alios.

FREDERICVS SAXONIÆ DVX.

At quæ non vtilitas ex hiſtoriis? Curabat ſibi præſcribi hiſtoriarum epitomen Elector FREDERICVS, quam etiam in grauiſſimarum rerum deliberatione adhibebat: nec rarò dicebat: *Haud voluptatis ergò tantùm hiſtoriarum cognitione oblector; ſed potiſſimùm, quòd ea ad benè beateque viuendum viua exem-*

exempla & commonefactiones ob oculos ponant. Hiſtoria namque meritò hoc encomio gaudere debet,

— quòd geſtis præſit cuſtodia rebus,
Et det, quod caueas, quodq́; ſequaris iter:
Priſcaq́; ne veteris vaneſcat gloria ſæcli,
Gaudeat inuiſis eruere è tenebris:
Et ſua virtuti dare præmia, & impia rurſum
Sedula famoſis mittere facta notis.

Georg. Richt. in Axiom. Oeconom.

HOMO.

ISOCASIVS QVÆSTOR LEONIS IMP.

IMbecillitatis fragilitatiſque exemplum HOMINEM producimus, & ſimul ISOCASIVM Quæſtorem. qui, traditus ab Imperatore Leone ob certa quædam flagitia Iudici examinandus, cùm in habitu condemnati ad prætorium duceretur, percontanti, Viden' quo in ſtatu ſis? *Video*, inquit, *neque nouum id mihi, ſi homo cùm ſim, humanis caſibus ſubiiciar.* & hic, vt quōdam ille, nihil à ſe humani alienum exiſtimabat. Zonar. lib. 3. Annal.

CAROLVS V. IMP.

Require FORTVNÆ INCONSTANTIA.

ÆNEAS SYLVIVS.

Antequam primo illo honore prefulgeret, audiebat differentes quoſdam de humanæ ſortis fragilitate. &, *Comœdia*, inquiebat, *eſt vita, cuius vltimus actus in morte agitur. nemo bonus poëta habetur, niſi ad finem vſque omnes actus prudenter explicet.* Præclarè pariter & doctè monet Ethnicus:

Diſciteq́ue ò miſeri, & cauſas cognoſcite rerum,

Quid

Quid ſumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datuſ; humanâ quâ parte locatus es in re.

Lib. 3. Comm. eiuſd. de Reb. Alphõnſi.

FERDINANDVS IMP.

Ille etiam humanæ conditionis memor, HOMINEM cælo, terra, mari, arboribus brutiſque dicebat longè inferiorem. & ſciſcitanti cauſam, *Quia omnia hæc*, inquiebat, *tempeſtatem præſentiunt; ſolus homo mala ſua nec ſentit, nec proſpicit.*

Nam gens hominum fertur rapidis
Obuia fatis, incerta ſui.
Stygias vltrò quærimus vndas.

Chron. German. Imp.

FRANCISCVS BORGIA DVX.

Hanc Ferdinandi conſiderationem nulla conuenientiùs quàm FRANCISCI BORGIÆ ſubſequetur ſententia. Grauiter eum affligebat Tertiana, ita vt pęnè ipſas medullas ſuo æſtu concoqueret. cumque vi morbi debilior factus iaceret; ſe recolligens, *Heu!* ſuſpirabat, *quàm iam didici nihil eſſe in humanis perpetuum.* Quod idem mente aliquando complexus Iuſtus Lipſius V. C. Epitaphio ſuo, quod Louanij viſitur, ipſe inſeruit:

HVMANA *cuncta fumus, vmbra, vanitas,*
Et ſcænæ imago, & verbo vt abſoluam, NIHIL.

Ribadin. in vita Borgiæ.

THOMAS MORVS.

Quin, quòd tota hæc vita noſtra nihil aliud ſit, quàm ad mortem damnatorũ, in hoc mundo tamquam in carcere poſitorum, continua expectatio; quò alij ocyùs, ſeriùs alij euocantur, hac hypotheſi docuit vir & ſapientia & ſanctitate celebris THOMAS MORVS. dicebat enim: *Velut qui è carcere ad*

pati-

patibulum ducitur, quò duæ quidem viæ ducunt, vna breuis & recta, per circuitum altera; neſcit quánam ducatur, nec longiorem ſibi viam promittit propter alterius viæ incertitudinem: ita iuuenis, etſi videat ſenem per circuitum duci ad mortem, & ignoret an eò ipſe ducatur, longiorem tamen ob id ſibi vitam promittere non poteſt. Quis enim inter homines

——— tam Diuos habuit fauentes,
Craſtinum vt poſſet ſibi polliceri?
Res Deus noſtras celeri citatas
Turbine verſat.

In vita Th. Mori, cap. 12. apud Staplut.

HONOR.

ABBAS DE BAIGNE ANONYMVS.

VIrtutem velut vmbra ſequitur HONOR: cuius proinde appetitus ſi moderationis fines non tranſilit, reprehenſione caret. Habuiſſe eum quemdam ABBATEM DE BAIGNE meminit Corozetus in ſuis Memorab. à quo cùm Ludouicus XI. peteret, Abbatiâ cederet; ſubtiliter & modeſtè, *Quadraginta*, inquiebat, *annis vacaui, vt priores alphabeti litteras A B addiſcerem: at iam totidem requiro, vt ſubſequentes D C ediſcam.* Significabat autem, ſe demùm poſt annũ ſuæ profeſſionis quadrageſimum in Abbatem electum, & velle annis totidem eodem munere perſungi, priuſquam cederet.

ALPHONSVS REX ARAG.

Eſſe autem vnicam ad honores viam, Virtutem, hoc modo declarabat ALPHONSVS. Suadenti enim ſibi cuidam familiari, tranquillè dum poſſet & ſecurè viueret, neque ſe tot tantiſque periculis obiectaret,

ctaret, reſpondiſſe fertur: *Non temerè à Romanis, & iis quidem ſapientioribus, Honoris templo Virtutis fanum coniunctum eſt. vt in id nemini, niſi per illud, tranſitus pateret.* Non itaque per voluptatem & otium; —— *ſed ſemita certè*

Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.

Panorm. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

IDEM

Interrogatus, quid honor eſſet ſine vtilitate; *Perinde*, reſpondit, *ac ſi peracutùm cernas, ſed offenſus caligine in tenebris oberres.* Anne fortaſſis innuere volebat illud Poëtæ,

—— *Virtus ſine cenſu languet vbique.*

Panorm. lib. 2.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Vide Apophth. de MANSVETVDINE, *&c.*

REX ANONYMVS.

Quàm verò apud quoſdam illud obtineat, Honores mutāt mores, at rarò meliores, docet is quem ſubnectimus. Erat filius Carbonarij homo humili loco natus, qui populi ſui ſuffragiis in REGEM deligitur: quo audito pater accurrit lætus, natumq́ue ſplendore regio conſpicatus, cùm ſe ab illo non videri exiſtimaret; An, ait, me cognoſcis fili? cui ille, *Quid*, inquit, *pater, ego meipſum non cognoſco, & quomodo te agnoſcam?* Gotſcal. Serm. 17. Part. æſtiualis, lit. C.

ANONYMVS.

Aliud inſuper adiiciam. Dum electus eſſet in Archiepiſc. Toloſanum Franciſcus Simenez, amico, quem ſummum habebat, felicem ſuarum rerū ſucceſſum nuntiauit. Cui ille; *De ſucceſſu*, reſpondit,

qui tibi ex animo euênit, gaudeo plurimùm: & ſimul non parum doleo, me amicum nunc amiſiſſe. reſpiciebat namque ad vulgatum illud, Honores mutant mores. Hinc laudatur illud Poëtæ:

Naturæ celas vitia, es dum pauper: at illa
Imperium nactus conſpicienda dabis.

Floreſta.

HONORIS CONTEMPTVS.

S. PETRVS APOSTOLVS.

CLaro illuceſcente Sole, minor vmbra corpori comes: ita, quò plures quibuſdam virtutum radij, eò minorem honorum vmbram ſibi comitem deſiderant, in ſolum virtutum omnium largitorem Deum, quidquid eſt honoris & gloriæ, referentes. Præſtolabatur Cornelius vir iuſtus B. PETRVM ad ſe accerſitum, eique obuius factus, ad pedes procidit & adorauit. At PETRVS eo ſe honore reputans indignum, eumque manu eleuans, dixit: *Surge, & ipſe homo ſum.* Actor. cap. 10.

S. MALACHIAS EPISC. HIBERNIÆ.

Hunc etiam honoris tituli que contemptum in MALACHIA habemus, qui vocatus & compulſus ad onus Archiepiſcopale, omnibus quibus potuit modis, renuit. Anathema verò, ni pareat, minitantibus; tandem acceptauit, dicens: *Ad mortem me ducitis, ſed obedio ſpe martyrij.* O virum inſignem! nec honorem affectantem, neq; mortem pro Chriſto formidantem. Sur. tom. 6. in vita.

S. FRANCISCVS.

Et quid verus pauperum & humilitatis pater FRANCISCVS? Rogatus à domino Hoſtienſi (qui ordinis

dinis eiuſdem protector, ac poſtmodum ſub nomine Greg. IX. Pontificatum adminiſtrauit) vtrũ ſuos fratres etiam ad Eccleſiaſticas dignitates vellet promoueri; dignam FRANCISCO vocem reſpondit: *Minores ideò vocati ſunt fratres mei, ne maiores fieri præſumant.* Sur. tom. 5. in vita.

S. ANTONIVS EREMITA.

Hic item frequentibus litteris à Conſtantino Imperatore vocatus, venire recuſauit: ne maiori honorũ pondere grauaretur. dicebat autem: *Siquidem ad Imperatorem venero, Antonius ero: ſin minùs, Abbas Antonius.* Niceph. Calliſt. lib. 8. Eccleſ. hiſt. cap. 40.

FRANCISCVS BORGIA SOC. IESV.

Memorabilis etiam illius contra omnes honorum inſultus conſtantia. abdicato quippe illuſtri Ducatu, mundiq; pompa pro nihilo habita, ſępiùs oblatum Cardinalatus honorem recuſauit. dicebat autem: *Deum precatus ſum, vt mihi vita priùs abire liceat, quàm titulis iterùm boniſque onerarer inuitus.* Erat tamen ille, cuius, ſi vllius alterius, virtuti meritiſſimus debebatur honos. Quã benè & verè Boët.

Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer?
Opes, honores ambiant,
Vt cum falſa graui mole parauerint,
Tum vera cognoſcant bona.

Ribadin. in vita, lib. 4. cap. 3.

IDEM.

Venerant ad viſendum eum officij cauſa Dynaſtæ. cumque ſpecioſis nimiùm titulis vterentur, tædio affectus, rogabat titulis temperarent; *Ne,* inquiens, *Deo exprobraſſe videamini, quòd in me eximium vocationis beneficium contulerit: néve pluris*

facere videar quæ abieci, quàm quæ aſſumpſi. Idem cap. 8. lib. 2.

IDEM

Vlyſſiponam dum ingreſſus; Ioan. III. Rex miſit, qui eum ſalutaret. Hic cùm, feſſúſne de via eſſet, interrogaret; & (Domini) nomen iterùm atq; iterùm repeteret; FRANCISCVS lepidè reſpondit: *Feſſus quidem ſum de via: ſed magis (Domini) quâ me oneras potiùs quàm honoras, appellatione.* Idem lib. 4. cap. 1.

BENIVOLVS QVÆSTOR.

Claudat hunc ordinem ille. Vocabat eum Iuſtina Valētiniani mater, religione Arriana, & mādabat, legē cōtra Catholicos promulgaret. id recuſantē, maioribus cingulis inuitat. Ille verò ſe diſcingens, balteum ante pedes Auguſtæ proiecit, dixitque: *Neque hunc honorem, neque maiorem expeto pro impietatis mercede.* Tripart. hiſt. lib. 9. cap. 20.

ALEXANDER SEVERVS.

Ingeramus calamū ciuilibus exēplis, & ex iis primum omniū depromamus ALEXAND. SEVERVM, honores tituloſque deſpicientem. Imperator creatus, vix tertio luſtro ſuæ ætatis emenſo, ob virtutes eximias, magnificis titulis à Senatu decoratus, nūquam præſens eos eſt paſſus. Aiebat enim: *Oportet vt res geſtæ, maturiorque ætas ea nomina pariat.* Itaque nomina quæ alij ad honeſtandam fortunā omnibus ſtudiis ſibi adſciſcere laborarunt, ipſe adhuc adoleſcens, oblata non admiſit. Lamprid. Fulgoſ. lib. 4.

CONSTANTINVS MAGNVS.

Vide tit. de LAVDE CONTEMPTA.

GODO-

Godofredvs Bvlionivs.

Et quis hunc pro merito laudauerit? Erant eius conſilio & armis expugnatæ Solymæ: vnde Chriſtiani principes, ſuis humeris ſubuectum, vno ore Regem proclamarunt. Hic verò regni titulum rogatus non abnuit, auream autem coronam ſuo capiti ſuperimponi omnino noluit, dicens: *Indignum eſt, aureo illic diademate hominem vti, vbi Rex regum* Christvs *pro hominum ſalute ſpineam portauit.* Platina in vita Paſchalis 11. Pont.

Carolvs Martellvs Brab. Dvx.

Neque in hoc vllum incrementum habuit regni tituliq́ue libido. Nam cùm in Regem Franciæ poſt mortem Chilperici expeteretur, renuit, inquiens: *Imperare* Regibus,*quàm Rex eſſe malo.* Vnde hoc ei Epitaphium inſcriptum:

Ille Brabantinus Dux primus in orbe triumphans,
Malleus in mundo ſpecialis Chriſticolarum.
Dux Dominuſq́ue Ducum, Regum quoque Rex fore ſpreuit,
Non vult regnare, ſed Regibus imperitare.

Barland. in Duc. Brab. pag. 16.

Carolvs Magnvs.

Eſt hîc etiam illuſtris Carolvs, deletis Saxonibus, & finitimis populis debellatis, cùm admodum metuerent ne tandem Imperator factus, ſe de illis totaq́ue gente vindicaret; ad eum proſtrati veniunt, ſeq́ue obſequio ſuo lubentes deuouent. quibus ille in brachia acceptis; *Nolo,* inquit, *vos mihi ſeruire, ſed Deo.* Vera Chriſtiani Principis vox. Seb. Munſt. lib. 9. Coſmog. c. 19.

Wenceslavs Bohemiæ Rex.

Non minoris animi Wenceslavs. Rudolpho

Auſtrio vitâ functo, illi Romanú deferebatur imperium. ſed quâ virtute promeruit, eâdem modeſtiâ recuſauit, aſſerens; *Satis ſuperque mihi laboris eſt, paternam ditionem æquis legibus gubernare: externis libens abſtineo, eiſque me dignioribus cedo.* Munſt. de German. lib. 3. ca. 499.

IOVIANVS IMP.

Require IMPERIVM EIVSQVE ADMINISTRATIO.

FRANC. SFORTIA DVX MEDIOL.

Non parum etiam laudis meritus eſt SFORTIA, cùm Mediolanenſium & totius pænè Lombardiæ parto imperio, vrbem Mediolanum eſſet initurus. præparatum enim ſibi cum triumphali honore auratum currum conſcendere detrectauit, dicens: *Eiuſmodi ornamenta Imperatoriæ maieſtati debentur.* Quo facto, victoria illa, quæ rara erat, & hoſtes, & inſolentis animi affectus, qui plerumque victoriam comitantur, ſuperauit. Fulgoſ. lib. 2.

HORÆ CANONICÆ.

S. HVGO LINCOLNIEN. EPISCOPVS.

HORARIAS PRECES, Clericorum penſum, ſtatuto tempore & ordine perſoluiſſe, Deo gratum eſſe & acceptum, ſuo exemplo docuit Lincolnienſium Antiſtes HVGO. qui etiam in itinere conſtitutus, numquam ab hac debita perſolutione ceſſauit. quin, cùm aliquando ceteri comites primo mane abire vellent, ille: *Quonam ibimus, Horis matutinis nondum recitatis?* quibus eas differentibus, & iter accelerandum ne latronibus præda fierent aſſerentibus; HVGO, *Vos quod lubet facite,* inquit. *Ego ſanè*

ſanè hinc non exeo, donec ſolito more preces perſoluam. Mira res! ſolus ille poſtmodum ſubſecutus, liber tranſiit: aliorum verò hi capti, illi ſpoliati, in prędonum manus deuenerunt. Sur. tom. 6. in vita.

S. Lvdgervs Primvs Episc. Monaster.

Memorabile illud factum dum recolo, aliam Lvdgeri viri ſanctiſſimi pietatem nec obliuiſci poſſum, nec prætereundam cenſeo. Euocatus hic à Carolo Magno Imp. dum ſub veſperā veniſſet, primo diluculo ab Imperatore accerſitur: eâ ipſâ horâ perſoluendis de more Canonicis horis inſiſtebat. cumq; his expletis vēturum ſe reſpondiſſet, & iam tertium à Cæſare nuntium acciperet, tandē in conſpectum Caroli venit. qui, cur venire diſtuliſſet, ſubiratus rogat. Ille vultu & mente intrepida; *Ego, Imperator, tuum mandatum ita in omnibus exequendum putaui, vt Deum tibi vbique præferendum non dubitarem.* Quo reſponſo delectatus Imperator, gratias egit, quòd talem eum experiretur, qualem eſſe crediderat. Thom. Staplut. in vita Thomę Mori. Sur. in vita.

Thomas Morvs.

Hic etiam iſto in genere pietatis admodum fuit liberalis: qui pro more, Sacerdoti, ſuperpellicio indutus, cōcinebat: monitus autem hunc humilitatis modum Regi minimè placiturum, tamquam dignitati eius minùs congruum, reſpondit: *Domino meo Regi diſplicere non poteſt, quod ipſius Regis Domino obſequium impendo.* Ibidem apud Staplut.

HOSTIS.

HENRICVS IIII. IMP.

NOn parum ſolatij mortem Inimici etiam cum gloria obitam adferre, paucis confirmabimus. Vitâ functo Rudolpho Imp. cùm eius cadauer mirifico apparatu tumularetur, quidã HENRICI IV. aſſentatores id haud æquo animo tulêre, eò quòd vix vmquam inter eum & Imperatorem conueniſſet. At HENRICVS; *Sinite*, inquit. *Quàm velim omnes qui mihi aduerſantur, hoc cultu faſtúque tumulari.* Matt. Caſtrit. de heroic. virt. Princip.

CAROLVS IX. FRANC. REX.

Nec multum diſſimili modo hic. Conſpicabatur in furcâ ſuſpenſum Gaſparis Colignij perduellis cadauer; & comitatui fœtorem non ferenti, *Hoſtis*, inquiebat, *mortui bonus eſt odor.* Annal. Fr.

ERGA HOSTES CLEMENTIA.

RVDOLPHVS IMP. AVSTRIACVS.

MAgna profectò ea virtus eſt; quæ, vt infinitam gloriam, ita & ſummum amorem laudémque apud omnes meretur;

Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.

Benè igitur RVDOLPHVS dicenti cuidam, ſe Ottacarum Bohemiæ Regem è medio ſublaturum, ſi facto præmium apponeretur; reſpondebat: *Etſi noſter hoſtis ſit, non efficiet tamen, vt iuſtitiæ & moderationis fines tranſeamus.* Æn. Syl. lib. 3. Comm. de Reb. Alphonſi.

IOAN. IMPERATOR.

Pari clementiæ iuſtitiæque zelo efferbuit IOANNES. Cui dum inſinuaret quidam ſe facilè Henricum ſuum ad regnum Bohemiæ cõpetitorem veneno ſublaturum, aiebat: *Si me inſcio hoc perpetraſſes, & ſubornaſſes fugam ad me, Crux tibi merces futura: & tu me modò huius ſceleris auctorem petis?* verè imitatus Vatis Regij manſuetudinem, qui etiam ſuorum hoſtium interfectores numquam eſt paſſus eſſe inultos. Ibidem.

SIGISMVNDVS IMP.

Quid autem de SIGISMVNDO loquar? cuius manſuetudinem potentiſſimi affectus, ira atque gloria, quatere non potuerunt. Hic enim hoſtes bello ſuperatos, non modò à delicti offenſa liberare, ſed & inter familiares adoptare ſolitus: & ob id à Laurentio Hungariæ Palatino repreheſus, *Tibi*, inquiebat, *vtile videtur hoſtem occidere, quia mortui bella non excitant. At ego inimicum occido, dum parco: & amicum facio, dum extollo.* Præclarè ſentiebat præclarus Imperator, pulchrius eſſe benefaciendo, quàm potentia hoſtẽ vincere. Tibi ergo CÆSAR clementiſſ.

Et tecum hoc commune deis, quod vtriq; rogati
Supplicibus veſtris ferre ſoletis opem.

Idem.

IDEM

Obiurgatus à ſuis, quòd fugatos hoſtes non inſequeretur, comprehenſos verò occideret; *Satis*, dicebat, *vicit, qui hoſtes fugauit.* Vtinam & noſtri orbis Monarchis perſuaderi poſſet, illam tum demum eſſe victoriam, quæ ſine ſanguinis effuſione contingit. Æn. Syl. lib. 2. de Geſtis Alphon.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Age. ALPHONSI ARAGONII clementia, quàm clarum quamque memorabile exemplum haberi debet? Cùm namque expugnato Stephato, Centuriones ac milites, qui Regi maledixerant, mirâ cū humanitate excepiſſet, quos tamen morte mulctandos iudicabant alij; reſpondebat: *Malim ex clementia & humanitate erga hoſtes, quàm ex victoria laudem paciſci.* Quæ illa vox? egregia ſanè, & verè regia: ac dignus qui eam protulit, eo elogio celebretur, quo Auguſtum Ouidius olim extulit, quòd

—nec ALPHONSO *Deus eſt moderatior vllus,*
Iuſtitiâ vires temperat ille ſuas.

Panorm. lib. 3. de Geſt. eiuſd.

IDEM.

Caietam vrbem obſidebat, & compulſi Opidani præ incedia ad bellum inutiles vrbe pellere. In quos cùm incidiſſet ALPHONSVS, monitus à circumſtantibus eos trucidaret; *Nequaquam*, ait, *bellum contra puellas, fæminas, ſenes, ac innocentem iuuentutem ſuſcepimus: ſed contra viros armatos, manu nobiſcum de victoriâ concertantes.* & ita imbelli ætati ſexuíque pepercit. Hanc pietatem noſtra tempora clamant, & deſiderant: quibus (heu!) glorioſum, ſi trucidatis infantibus ac ſenibus, eam ætatem abducunt, quę vel libidini apta eſt, vel labori, vel vtrique. Panorm. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

Require CLEMENTIA.

HVMILITAS.

IESVS CHRISTVS.

EXempla etiam eorum percurramus, qui à iactantiæ vitio remoti, virtutum omnium alumnam,

nam,

nam, veramque cuſtodem, toto conatu ſectati ſunt. qui tanto maiores in cóſpectu Dei apparuêre, quanto ſe apud homines reputarunt minores. Vt autem SALVATORIS noſtri ſummam humilitatem taceamus, certè præclara eiuſdem de hac virtute dicta iudiciaque nullatenus erũt prętereunda. Cùm perſoluto ſtatere, à diſcipulis inquireret, quánam de re inter ſe altercarentur? accedentes rogabant: Quis putas maior eſt in regno cælorũ? & aduocans IESVS paruulum (quem alij fuiſſe Ignatium Epiſc. Antiochenum exiſtimant; alij veriùs Marcellum Pont.) ſtatuit eum in medio eorum, dicens: *Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis*, ſcilicet ab hac ſtulta contentione & ambitione, *& efficiamini ſicut paruuli*, nempe quoad ſinceritatem, qua alter ſe alteri non præfert: *non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte*, videlicet humiliter de ſe ſenſerit per virtutem, vt ille per ætatem; *hic maior eſt in regno cælorũ*. Hinc pręclarè Ambroſ. Quiſquis cupit diuinitatis tenere faſtigia, humilitatis ima ſectetur. Matth. cap. 18.

S. HILARIVS

Miræ humilitatis vir. Venerat euocatus ad Synodum, Leonis papæ auctoritate coactam, ſed tardiùs quàm oportuerat: vetuit Leo ne quis aſſurgeret venienti. Ille conſpicatus ſibi locum non dari inter Epiſcopos, nihil moleſtè ferens, humi reſedit; inquiens: *Domini eſt terra, & plenitudo eius.* Herm. Gigas.

S. FRANCISCVS.

Ille etiam hanc virtutum omnium altricem mirificè coluit. cùm namque menſæ accumberet, & qui ex ordine refectionis tempore legebat, de Virginis

ginis Deiparæ anguſtiis quædam in medium proferret, continuò aſſurrexiſſe dicitur, ac humi prouolutus, dixiſſe: *Numquid ego peccator ad menſam ſedere debeam, cùm Dei genitrici in diuerſorio locus denegatus fuerit?* Marulus lib. 1. Exempl. cap. 8.

FR. ÆGIDIVS COMES S. FRANCISCI.

At quanta humilitatis vis ſit & efficacia, non minùs piè quàm acutè FR. ÆGIDIVS hoc ſimili explicauit: *Humilitas*, inquiebat, *mihi fulminis inſtar eſſe videtur, quod ferit quidem, ſed nulla poſt ſe ſui veſtigia relinquit.* Ita ſanè Humilitas omne peccatũ non odit ſolùm, verùm etiam diſſipat, & tamen vt homo in oculis ſuis nihil ſit, efficit. Libet hîc attexere, quomodo humilitatis vim complexus ſit Iac. Billius in Antholog. ſacra; vbi ait:

O Deus! ô quantis vita eſt humana periclis
Subdita! quis tali vitet ab hoſte necem?
Quoquò oculos verto, ſubeunt diſcrimina mille,
Tenſa animæ cerno retia mille meæ.
O Deus! ecquiſquam fugiet tot retia? Vano
Mens ea quæ faſtu libera ſemper erit.

Surius tom. 7. in vita. Th. Staplut. Dom. IV. Aduent. in Prompt. Morali.

S. HVGO LINCOLNIEN. EPISC.

Admirabatur ſummam eius humilitatẽ Guilielmus Lincolnienſium Cancellarius: ac dubitare cœpit, num qua mentem eiuſdẽ attigiſſet elatio. dixitque: Domine, S. Martinus leproſum oſculo ſanauit; cur & tu leproſos quos oſcularis, non ſanas? cui incunctanter ille: *Oſculum Martini leproſum ſanauit, oſculum autem leproſi animam meam ſanat.* Illa eſt vera humilitas, ait in Moralibus Gregorius, quâ

quis

quis de ſe parua æſtimat,& bona alterius ſine liuore commendat. Sur.tom.6. in vita.

S. GREGORIVS MAGNVS.

Quid tantoperè priores illos miramur? Ipſe GREGORIVS ad ſupremum honoris apicem præter voluntatem euectus, & dictis & factis in tanta dignitate humilitatem ſeruauit maximam, ita vt aliis de ſe præclara teſtimonia ferentibus diceret ſcriberetque: *Ego nihil ſum aliud, quàm ſeruus ſeruorū Dei.* Quo nomenclaturæ titulo deinceps gauiſi ſummi Pontifices. Ioan. Diac. lib. 2. cap. 1. Marul. libro 1. cap. 5.

B. IGNATIVS LOIOLA.

Et ille ſumma ſpectantibus,ab imis ſuadebat incipiendum:néve altum ſaperent,ſed humilitate ſibi viam ad excelſa munirent. dicebat autem; *Tum demùm ædificium ſtare poterit, ſi humilitatis fuerit fundamento conſtitutum.* Ribadin. lib. 5. vitæ eius, cap. 3.

FRANCISCVS BORGIA.

Hic quoque virtutum omnium & humilitatis potiſſimùm cultor, quo die Hebdomadis maioris Chriſtum diſcipulorum pedes abluentem Eccleſia recolit, ad Tyrones verba faciens; *Nullum*, inquiebat, *hodie in mundo locum reperi. Sextum enim iam annum ad Iudæ pedes illum mihi fingebam; nunc dum Chriſtum attentè conſidero iis aduolutum, lauare, tergere, oſculari, nullum mihi inde expulſo relictum video locum.* Idem lib. 4. cap. 1.

IDEM.

Quin & de eodem meminit præfatus auctor, quòd, cùm in Præpoſitum generalem adſcitus eſſet, electores collegas ſuos obnixè rogarit, ſe orationi-

bus

bus & conſilio iuuarent; *Iumentum*, inquiens, *factus ſum apud vos. Si oneri ferendo par non ſit, onus cum clitellis tollitur. Idem vos facite, imperium tollite, ſi tanto oneri impar videar.* Ibid. lib. 3. c. 1.

S. MARIA MATER DEI.

Nunc ancillarum Chriſti humilitatem referamus: eo enim nomine ſe dignam dumtaxat reputabat DEI GENITRIX. ab Archangelo namque ſalutata, & Altiſſimi mater nuncupata, nullatenus eo titulo elata fuit; ſed innatam humilitatem profeſſa, *Ecce*, inquit, *ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Luc. cap. 1.

S. PAVLA.

Graccharum hæc ſtirpe nobilis, humilitate nobilior; cùm omnibus propter Chriſtum exuta, hominum tamen aculeos euadere non poſſet, ſéque ſtultam à pluribus reputari intelligeret, in hanc vocem erupit: *Theatrum facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus. nos ſtulti propter Chriſtum. ſed ſtultum Dei, ſapientia eſt hominibus.* Marul. lib. 5. cap. 2.

ROMANVS IMPERATOR.

Neque fuit ab hac virtute alienus ROMANVS. qui, cùm in cœnobio, in quod à filiis dominandi libidine accenſis fuerat detruſus, argueretur à fratribus quòd domum mundaret, reſpondiſſe fertur: *Luculentiùs regnat, qui ſeruorum Dei humilitatibus deſeruit, quàm qui potentibus mundi peccatoribus imperat.* Benè in eumdem ferè ſenſum Horatius:

Latiùs regnes, auidum domando
Spiritum, quàm ſi Lybiam remotis
Gadibus iungas, & vterque Pœnus
Seruiat vni.

Luitprandus lib. 5. cap. 1.

CARO-

CAROLVS V. IMP.

Sed & inuictiſſimi Cæſaris noſtri inſigne ad humilitatem documentum eſt. Poſtremo eiuſdem ex Germania receſſu, cùm Vliſſingę ventos nauigationi propitios expectaret, factum, vt cum Seldio Ferdinandi fratris Legato in ſeram noctem de rebus ſeriis ageret. Iam & nox & lumina ſomnum poſtulabant: ſignoque nolâ dato, nullo è miniſtris ſomno vinoque ſepultis accurrẽte, ipſe CAROLVS candelam arripit, Seldio quouis modo renitenti præfert: eique per gradus ad quietis locum deducto; *Hoc tibi monumentum*, ait, *Cæſaris illius* CAROLI *habeto Seldi, tot exercitibus & ſatellitibus quondam ſtipati. quem nunc ſolum, & à familia etiam deſertum vides, & cui tu tot annis ſeruiuiſti, ille tibi ſeruiit, & lumen prætulit.* Quid hoc Principe humilius? quid modeſtius? Sanè

——quò fortuna altiùs
Euexit ac leuauit humanas opes,
Hoc ſe ſupprimere magis felicem decet.

Cythr. Orat. de Carolo V.

HVMILIS SVI ÆSTIMATIO.

S. IOANNES BAPTISTA.

SVbiiciamus magnæ huic virtuti ſuú effectum, qui eſt contemptus ſui. Humilis enim hoc ſolo ſuperbus (vt habet Bernardus Serm. 16. in Cant.) quòd laudes contẽnit. Ita Dominici aduentus præcurſor & prænuntius, cùm benè admodum & præclarè apud omnes audiret, & Iudæi mitterent Hieroſolymis Leuitas, qui prædicationis eius excellentia permoti, ſciſcitarentur quis eſſet; tamen neque

ſe

ſe Chriſtum, neque Eliam, aut vnum è Prophetis confitens, aiebat: *Ego vox clamantis in deſerto.* Cumque inſtarēt illi, quanam poteſtate baptizaret; proteſtatus ſuum baptiſma non eſſe tantæ excellentiæ, ac futurū erat illud nouę Legis à Chriſto inſtituendum; ſubiiciebat: *Ego baptizo in aquâ, medius autem veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis: ipſe eſt qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt: cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam eius corrigiam calceamenti.* Ioan. cap. 1. Mat. c. 3. Luc. c. 3.

CENTVRIO EVANGELICVS.

Quis illius humilitatem pro merito admiretur, quam ipſe Saluator noſter tantoperè admiratus perhibetur? miſerat quippe ad eum amicos, ſeniores Iudæorum, qui ſuper infirmitate filij deprecarentur, per quos etiam dicenti Domino, Veniam & curabo eum, ipſe reſponderi iuſſit: *Domine noli vexari: non enim ſum dignus, vt ſub tectum meum intres. propter quod & meipſum non ſum dignum arbitratus, vt venirem ad te; ſed dic verbo, & ſanabitur puer meus.* Luc. cap. 7. Matth. c. 8.

S. PETRVS APOSTOLVS.

Ille quoque conſpicatus ſe ad Domini præceptū concluſiſſe multitudinem piſcium copioſam; procidens ad genua eiuſdem, aiebat: *Exi à me, quia homo peccator ſum Domine.* Luc. cap. 5.

S. FRANCISCVS.

Quid de iſto dicemus? quē, dum rogabatur quam de ſeipſo opinionē conciperet, reſpondiſſe tradunt; *Maximi peccatoris.* inferentique alteri, tuta ipſum conſcientia id aſſerere non poſſe, inquit: *Si quantumcumque ſceleratum hominem tantâ fuiſſet Chriſtus miſericordiâ proſecutus, arbitror ſanè, quòd multo*

multò me gratior exſtitiſſet. Sur. tom. 5. in Vita, & Bonauent. cap. 5.

S. ÆGIDIVS COMES S. FRANCISCI.

Huic id vnum curæ, ſui magiſtri præuiis inſiſtere veſtigiis. Rogabatur aliquando, Quidnam agis pater? ille: *Vix quidquam, niſi malum.* at, Quo pacto, ait alter, cùm ſis Minorita? quem iteratò compellans ÆGIDIVS, *Vter*, inquit, *paratior eſt: Deúſne ad dandam, an homo ad percipiendam gratiam?* Dicente illo, Deus proculdubiò ad dandam. *Ergo*, ſubintulit, *viden' me vera dixiſſe, malè me facere, qui Dei gratiam etiam paratam, non ſemper recipiam; nec in ea, vti par eſt, ambulem.* Sur. in Vita tom. 7.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

Vtebatur religioſo quodam conſultore LVDOVICVS TOLOSANVS ANTISTES, priuſquam ſacro ordine & habitu S. Franciſci eſſet initiatus: dumque maturè cum eo deliberaret, & humilitatis ſibi veſtigia præfigeret, tandem ita orſus: *Scio nihil tam gratum Deo, quàm ſi vitæ merito magni, tamen non magni, ſed humilitate infimi videamur: cùm tanto quis Deo ſit pretioſior, quanto propter eum eſt vilior ſibi.* Ex Vita eiuſd. cap. XI. impreſſa apud I. Moretum.

SYLVANVS EPISC. TROIANVS.

Erat hic etiam vir ſanctiſſimus, qui admiranda à Deo orationis virtute impetrauerat. Et ecce importunè eum ſollicitant incolæ, vt nauem onerariam, quæ immobilis permanebat, in mare ſuis precibus deduceret. Ille humili vultu voceque, quaſi indignabundus, *Abſit*, inquit, *à me, qui peccator ſum, iſtud poſtuletis: neque enim id attentare eſt mearum virium, ſed iuſti alicuius.* Ita humiliter de ſe ſentiunt veri

Dei miniſtri, quo inanis gloriæ inquietos ſtimulos euadant. Tipart. hiſtor. lib. 12. cap. 8.

FRANCISCVS BORGIA Soc. IESV.

Priores illos minùs admirabitur, qui mentem oculoſque in BORGIAM coniecerit. Venerat de via feſſus, & hoſpitium extra opidum ſubire compellitur, ac in illo ſtramineum thorum accubat cum eo Buſtamantius, qui tota nocte imprudens emiſſo phlegmate (laborabat enim tuſſi) collegam fœdabat. primo diluculo, cõperto quod res erat, veniam precatur. cui humilis pater: *Non eſt quòd ea ex re labores: nec enim dignior vſquam me locus ſputo aſpergi aut fœdari potuit.* In vita eiuſd. lib. 4. c. 5.

IDEM

Acceperat impoſtorem quemdam triremibus addictum, quòd ſe Franciſcum Borgiam ſimulaſſet, iactaſſetque. quo intellecto; *Si*, ait, *triremibus addicitur, qui meum nomen ſibi vendicat; quid de me fieri par eſt, qui non inane nomen porto peccatoris?* Ibidem cap. 1.

HYPOCRISIS.

IESVS CHRISTVS.

DEduxit me ſcribendi æſtus ex ſalutifera humilitatis valle, ad impios ſubdoloſque omnis nequitiæ vertices, HYPOCRITAS. quorum conuerſatio congregatioque, quia noxia & ſterilis, ideò eos tanta diligentia & cura à nobis eliminandos, toties inſinuauit DEI FILIVS: & luculenter quidem, pluribus concurrentibus ad audiendum eum, *Attendite*, dicebat ad diſcipulos, *à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis*. eiuſq; naturam & conditionem, alio

alio in loco, præſertim Matth. cap. 23. latè deduxit. Prouidè etiam monet Ethnicus:

Cedamus patriâ, viuat Arturius iſthic,
Et Catulus, maneant qui nigrũ in candida vertãt.

Luc. cap. 12.

EVGENIVS CARD.

Quapropter non malè ſenſiſſe dicendus eſt iſte. Percontanti enim, quóſnam Eccleſiæ maximos reputaret hoſtes; *Hypocritas*, replicauit. Quid ita? illi enim falſis veri imaginibus, velut quadam Gorgone armati, cuncta euertere moliuntur: quamuis interim cælum ipſum ne corruat, humeris ſuſtinere videantur. Auct. dict. Memorab.

FREDERICVS III. IMP.

Memorabilis quoque & non ſilenda huius vox. Audiebat dicentem quemdam è domeſticis, ſe aliquando in ea loca peruenturum, in quibus nulli forent hypocritæ. & dicebat: *Vltra Sauromatas ergo, & glacialem Oceanum tibi eundum: ſed neque cum eò veneris carebit hypocriſi locus, ſi modò & tu homo es, non Deus.* Neminem inter homines reputabat, qui non aliquâ ſui parte fictus fucatuſq; ſit. Æn. Syluius de Frederico III.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Æquè illuſtre eſt quod ſequitur. Cùm poſt Africanã victoriã in Ænariam inſulã veniſſet ALPHONSVS, audiens Antoniũ Picentem ordinis Eremitarũ, magnũ hypocritã vermiculari morbo abſumptum; dixiſſe fertur: *Ideò Deus tantoperè in hypocritas ſæuit, quia dum homines decipiunt, Deum ipſum tamquam ſceleris mediatorem interponant. Ideoque adhuc viuentes vt plurimum plectuntur, vt intelligant mortales, quanta ea culpa ſit, quæ Deum etiam in ipſa*

vita habeat indubitatum vltorem. Panorm. de Geſtis. & Æn. Syl. de Dict. eiuſd.

IACTANTIA, *vide* OSTENTATIO.

IDOLA DII GENTIVM.

S. IVLIANVS MARTYR.

DÆMONIA GENTIVM DEOS pertractamus: de quorum ſuperſtitioſa vanitate quia alio in loco egimus, vnicum dũtaxat vtriuſque ſexus exemplum in præſenti proferemus, quo clarè nobis pateat, quàm liberè eam aſpernati olim viri ſancti. Et quidem compulſus iis litare IVLIANVS, abdicato veri Dei cultu, hac voce Præſidem compellabat: *Dij veſtri lapidei ſunt, aut ærei. Si ærei, meliores eis ſunt cucumæ, quæ ad hominum vſus è metallo conflantur. Sin' lapidei, reſpuendi ſunt: quia ex ipſis ſternuntur plateæ ad euadendum lutum.* Sur. tom. 1. in vita.

S. ANASTASIVS MARTYR.

Vide ARGVTE DICTA.

S. CÆCILIA.

Nec minùs prudenter & animosè ſponſa Chriſti CÆCILIA. quæ iuſſa ab Almachio Præfecto idolorum acerræ thus imponere; *Neſcio*, aiebat, *vbinam tuos oculos amiſeris: nam quos tu deos dicis, ego & omnes qui ſanis oculis ſumus, videmus eſſe lapides, æs, & plumbum.*

Heu miſeri! qui vana colunt, qui corde ſiniſtro
Relligioſa ſibi ſculpunt ſimulachra, ſuumque
Factorem fugiunt, & quæ fecère verentur.

Idem tom. 6. in vita.

S. AGATHA.

Vide ARGVTE DICTA.

Require

Require Apophth. de CHRISTO, *&* CONSTANTIA RELIGIOSA ET PIA, *&c.*

IEIVNIVM.

IESVS CHRISTVS.

ARdentes dæmonũ ſagittas IEIVNII frigore reſtinguẽdas, dicebat Hieronymus: eoq; corporis paſſiones certo certiùs ſanandas, ſi debito modo adhibeatur. Et quidẽ diſcipuli Ioannis acceſſerũt cũ Phariſæis ad IESVM, rogantes: Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui non ieiunant? audierant enim dicentem eum, ſe cũ peccatoribus verſari, vt eos ad pœnitentiam vocaret: vnde quaſi inferũt, Quare ergo non doces diſcipulos tuos ieiunare? quibus ille, ex congruentia temporis argumento ſumpto, *Non poſſunt*, ait, *filij ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt ſponſus: venient dies, cùm auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabunt*. Significabat autem præſentiam ſuam eſſe cauſam lætitiæ & hilaritatis ſe ſequentibus: non luctus aut doloris, cuius index eſt ieiunium. Matth. cap. 9.

SYLVANVS ABBAS.

Hic in deſerto Scythiæ vnà cum Zacharia diſcipulo die ieiunij iter faciens, ad cœnobiũ quoddam diuertit: vbi comiter exceptus, manducauit. cumq; inde ſecederet, diſcipulum in via bibentem reprehendit, quòd eo potu ieiunium ſolueret. qui, Iam vterque illud ſoluimus in cœnobio, ait. cui SYLVANVS; *Minimè*, inquit: *nam illud non ieiunij ſolutio, ſed charitatis communicatio fuit*. Exiſtimabat itaq; poſſe aliquid prægustari in ſodalitio exterorum: eumque morem Ægypti monachis celebrem fuiſſe, au-

ctor eſt Caſſianus. Sabellicus lib. 2. Ebor. de Caſtig. corp.

ANONYMVS ANACHORETA.

Venerant ad eum Caſſianus & alij quidam, quos admodũ liberaliter accepit. Rogatus autem, cur in fratrum ſuſceptione regulã ieiunij more Paleſtinæ non obſeruaret; reſpondit: *Ieiunium ſemper mecũ eſt, vos verò non ſemper. & quamuis ieiunium res ſit vtilis & neceſſaria: in noſtrâ tamen voluntate eſt. Charitatis autem plenitudinem lex Dei exigit à nobis.* In vitis P P. cap. de Hoſpital.

ANONYMVS.

Eiuſdem mentis iſte. Diuerterant ad eum quoque duo Eremi illius incolæ: quos, licet ipſe veſperè de more cibum non caperet, humaniter ad cellam & menſam deduxit, dicebatque: *Ieiunium ſuam mercedem habet. Qui manducat propter charitatem, duo mandata implet: quoniam propriam voluntatem à ſe abdicat, & mandatum implet, reficiens fratres.* Ibidem.

MARCIANVS ANACHORETA.

Neque minori admiratione dignum reor MARCIANVM: qui cùm Anitum ſe inuiſentem ad veſcendum hortaretur, & is recuſaret quòd ante veſperam cibum non ſumeret; *Nos quoque*, inquit, *eamdem quam tu viam amplectimur & vitam: ieiunium cibo præferimus, quo etiam ante veſperã non vtimur: at charitatem ieiunio præſtantiorem ſcimus, vtpote quæ lege Diuinâ præcipitur, cùm illud ſit noſtri arbitrij & voluntatis.* Theod. in hiſtor. Sanctorum Patrum, cap. 3.

S. BERNARDVS.

Arguebatur aliquando hic, quòd ad hoſpitum aduen-

aduentum extra ordinem cœnaſſet. at, *Non ego*, inquit, *ſed charitas comedit & bibit.* Æn.Sylu.lib.2. Comm. in Panorm.

S. LEO PONT.

Quantæ verò vtilitatis ſit cum bona rectiq; conſcia mente ieiunium, crebriùs inculcatum à LEONE accepimus. cui in ore ea vox: *Parum fructuosè corpori eſca ſubtrahitur; niſi mens ab iniquitate reuocetur.* Hinc in quadrageſimali Hymno canit Eccleſia:

Sic corpus extra conteri
Dona per abſtinentiam,
Ieiunet vt mens ſobria,
A labe prorſus criminum.

In vita eiuſd.

S. HIERONYMVS.

Ille etiam Saluiam ad hanc corporis caſtigationem cohortatus, *Melius*, inquiebat, *eſt ſtomachum tuum dolere, quàm mentem: imperare corpori, quàm ſeruire: greſſu vacillare, quàm pudicitia.* In Epiſt. ad eamdem.

YPERICIVS ABBAS.

Hic autẽ percontanti, quid eſſet Ieiunium; *Frænum*, aiebat, *Monachis aduerſus peccatum. Qui autem illud abiiciet, velut equus furens deſiderio fœminæ rapietur.* In vitis PP. part. 2.

THOMAS MORVS.

Valet autem in Ieiunio, quod in aliis virtutum operibus locum habet, illud: Fides libenter accipit quidquid arduum videtur incredulis; vt de Quadrageſimali ieiunio ſcripſit Auguſtinus. at noſtri temporis Politici & hæretici, iuxta Perſarum & Ægyptiorum inſtitutum (cui adhærere malunt, quàm Eccleſiæ Catholicæ & SS. Patrum decretis) non

niſi propter modeſtiã quamdam,&carnis infrenatę dominium abſtinent,quocumque tandem die. quibus non minùs ſapienter quàm facetè reſpondit THOMAS MORVS, Chriſti martyr celeberrimus; *Hoc ſi ita eſt*, inquiens, *nec coniugati facilè ieiunabunt,qui facilius remedium in promptu habent: neque etiam virgines,ne impudici iuuenes eas à carnis illecebris titillari aduertant: denique nihil hoc aliud eſt, quàm vt ſuam quiſque libidinem prodat.* Th. Staplut. in vita eius, cap. 12.

Lege tit. de ABSTINENTIA *&* CASTIGATIONE CORPORIS.

IGNORANTIA.

COMES AVIONENSIS.

IGNORANTIAM, quę, Boëtio teſte, miſeros tramite deuio abducit, plures in ſeipſis laudaſſe accepimus; neque expendiſſe illud Senecæ in Octauia:

Inertis eſt, neſcire quid liceat ſibi.

Ita Ludouicus Franciæ Rex, non ille quem pietas & doctrina commendauit, COMITEM AVIONENSEM in cœnobio S. Martini de Turri, inter canonicos in choro Pſalmos decantantem, ſcommate & riſu excepit. qui non minùs liberè, quàm eleganter ſubintulit: *Rex indoctus, eſt aſinus coronatus.* Corozetus.

ANONYMVS.

Venerat ad preſbyterum illitteratum & ignarum quiſpiam homo (vt apparet) facetus. qui dum multa ex eo inquireret de Scripturarum explicatione, alter ſe neſcire faſſus, hunc locũ in medium attulit; *Littera occidit.* quod ſcitè excipiens ille: *Benè caniſti,* ait,

ait, *mi Domine, ne te littera occideret, quia nullam calles.* De quo ita luſit Th. Morus in Epigramm.

Magne pater, clamas, Occidit littera: in ore
Hoc vnum, Occidit littera, ſemper habes.
Caniſti benè tu, ne te vlla occidere poſſet
Littera: nam nulla eſt littera nota tibi.

Vide Apophth. de DOCTRINA IN PRETIO HABITA. *item*, INSCITIA.

IMPERIVM, EIVSQVE ADMINISTRATIO.

IOVIANVS IMPERATOR.

IMPERIVM ob oculos ponimus: cuius prudens rectaque adminiſtratio, populũ ſeruitutis atq; interitus euidentibus periculis eripit. Qui Iuliano Apoſtatę ſucceſſit IOVIANVS, cùm ad imperiũ concordibus populi votis vocaretur; clamabat: *Ego Chriſtianus ſum, infidelibus nolim imperare.* inſinuans non eſſe poteſtatem niſi à Deo, eaque vtendum non eſſe apud eos qui Deum ignorant. Niceph. lib. 10. cap. 13. Eutrop. lib. 11.

LEO MAGNVS IMPERATOR.

Et huius cæleſte dictum. Dum quidam ab eo vrbis præfecturam petiiſſet, eaque alteri contra ſpem data eſſet; apprehenſâ Imperatoris purpurâ, *Qui*, inquiebat, *tali purpurâ ornatur, mentiri non decet.* Cui IMPERATOR: *Sanè hoc quoque Imperatorẽ decet, nemini cedere, aut ſubditum eſſe, maximè vbi id cum Reipub. incommodo fieret.* Cedrenus in Leone.

MICHAEL IMP.

Quid autem iſte? Hortabantur eum amici, ſe for-

titer Leoni opponeret, remque armis experiretur. At is ægrè ferens ſe ad bellum ciuile incitari, miſſo ad Leonem diademate & purpura, vltrò imperio regnoque ceſſit, dicens: *Malim vitam propriam amittere, quàm vel vnam Chriſtiani ſanguinis guttam effundere, aut meo nomine effuſam cernere.* Cedren. in vita.

THEOPHILVS IMP.

Eiuſdem Cedreni auctoritate conſtat, THEOPHILVM Imperatorem contemplatum quãdoque è veſtibulo palatij nauẽ onerariam plenis velis portum petentem, rogaſſe cuius ea eſſet: dicentibus quibuſdam, Theodoræ tuæ coniugis; *Quid*, inquit, *neſcitis me diuinitus in Imperatorem euectum, vxorque mea nauclerum me facit? Anne vlla vmquam reperta eſt Auguſta, quæ maritum ſuum viderit mercatorem?* iuſſitque è veſtigio nauem cum mercibus & armamentis flammis tradi. Ibid.

SIGISMVNDVS IMP.

Interrogatus, quem virum imperio dignum exiſtimaret; *Eum*, aiebat, *quem neque res ſecundæ extollerent, neque aduerſæ deprimerent*. Benè Claudian.

——Tunc omnia iura tenebis,
Cùm poteris Rex eſſe tui.

Æn. Syl. lib. 4. Comm. de Reb. Alphonſi.

VALENTINIANVS IMP.

Quamuis autem eximia laude non careat recta imperij regnique adminiſtratio, ſuas tamen difficultates habet & pericula. ita vt veriſſimũ ſit illud, Honores onera. Cõtemplatus eſt id VALENTINIANVS Imp. à quo dum Saluſtius quidam, pro nauatâ in eiuſdem electione operâ, eam gratiam poſceret, vt præfecturæ oneribus quâ perfungebatur, liberare-

beraretur; *Ideóne*, ait, *hanc mihi molem impoſuiſti, vt ne digito eam attingeres.* Zonar. tom. 3. Annal.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Voluebat idipſum animo ALPHONSVS. qui non ignorans perdifficilem regni imperiique adminiſtrationem, eò quòd tam varia eſſent ſubditorum ingenia & ſenſus; dicebat: *Quàm optarem quemuis popularium meorum Regem fuiſſe! tum demum quippe experti, Regum Principúmve curas agnoſcerent.* Panorm. lib. 3. de Geſt. eiuſd.

Vide Apoph. de REGE *&* REGNO, *ac* PRINCIPE.

IMPIETAS. *Require* BLASPHEMIA, IN CHRISTIANOS ODIVM, *&c.*

INCONTINENTIA. *Vide* LIBIDO.

INFERNVS.

ABBAS OLYMPIVS.

SVbeat nunc animum inextinguibilis ille ignis, in Dei furore (vt loquitur Scriptura) ſuccenſus: qui ſuccenſione non indiget, & ardore quo impios adurat, non caret: cuius vel ſola cogitatio peccati libidinem refrenat, & in Dei amore proficiamus, impellit. Ita ABBAS OLYMPIVS, cùm cellulam perexiguam incoleret, quam & æſtus impetebat & cyniphum aculeata turba, rogatus, quî in ea tanto tempore moraretur; *Libens*, reſpondebat, *iſta tolero, vt futuris cruciatibus eripiar. Cyniphes quippe perfero, vt immortalem effugiam vermem; Ignem verò, ſempiterni ardoris ſupplicia, perhorreſcens.* Climac. in Prat. Spirit. cap. 141.

ALE-

ALEXANDER ABBAS.

Venerat ad eum quidam è fratribus Eremitis querulus quòd acedia animique torpore infeſtaretur: ideoq; locum mutare ſe velle affirmabat. Cui ALEXANDER: *Fili ſignum eſt te neque cælorum neque inferorum regnum in mente habere: nam qui iſta concipit, crede, acediam non ſentit.* Ibid. cap. 142.

FRANCISCVS BORGIA DVX GAND.

Et quis BORGIAM non eloquatur? Tertianâ laborabat graui & ardente: cumque alterno ac nouercali die recurrente, ignis medullas concoqueret; *Ecquænam*, inquiebat, *illos flammæ vrunt, qui ob flagitia apud Inferos æternas pœnas ſuſtinent: quiq; expiante igne, cum certa beatitudinis ſpe purgantur.* Ribad. in Vita, cap. 5.

THOMAS MORVS.

Prodeat hîc etiam MORVS: vir, ſi alius vllus, religioſus & timoratus. qui percontanti, quænam expeditum magis ad Inferos iter redderent; dicebat: *Luxus & libido.* quod etiam hoc diſticho, Progymnaſmatibus ſuis inſerto, indicauit:

Si quis ad infernos properat deſcendere Manes,
Huc iter accelerant Balnea, Vina, Venus.

In Epigramm. Th. Mori.

SENEX ANONYMVS.

Res mira quam refert venerabilis Beda. Senex quidam vitę reſtitutus in Eremum cõceſſit: vbi ſupra hominem auſteram & religioſam vitam duxit. Increpabant vicini, quòd ſe enecaret. quibus ille in lacrymas ſolutus: *O vtinam vobis datum ea videre, quæ ego vidi! certo certiùs adfirmo, has pœnas nihil eſſe ad æternas illas, quæ mihi viſæ.* Beda de Geſt. Angl.

ANO-

Anonymvs.

Fuit hic Miniſtellus Lutheranorum, qui magna vocis contentione in Purgantem ignem fuerat debacchatus, ita vt illum iam planè ſe ſuſtuliſſe gloriaretur, cui vir quidam primarius: *Tu quidẽ Purgatorium dicendo ſuſtuliſti, vtinam etiam infernum auferres.* Nimirum, vt omni prorſus timore ſublato, liberè in quoduis ſcelus prolabamur. Hiſt. noſtri temporis.

INGRATITVDO.

Castrvtivs Lvdovici Imp. Præfect.

Qvemadmodũ nihil rationi conformius, quàm beneficium beneficio cõpenſare: ita nihil magis ab ea remotius, quàm beneficiorũ acceptorum obliuiſci, & gratiã ingratitudine præmiari. Cõquerenti apud Piſas corã Ludouico Imp. de Castrvtio, quòd ſe probris affeciſſet, Guidoni Tarlato, eique ingratitudinem obiicienti, germano ſermone reſpondit Castrvtivs: *Beſtia calcaribus & fuſtibus opus ſuum exequuntur: nec de ingratitudine credendum ei, qui numquam fuit gratus.* Imperatore verò in cachinnum ſoluto, Tarlatus, eo non ſalutato, equũ conſcendit, & abiit. Auct. Serm. Conuiu.

Alphonsvs Arag. Rex.

Obiurgabatur, quòd in Aluarum Lunam, hominem planè ſibi ingratum, tanta cõtuliſſet beneficia, quorũ ne memoriam quidem haberet. &, *An ignoratis*, inquit, *ingenti beneficio non niſi ingenti ingratitudine ſatisfieri?* Et ſanè:

Obruit ingentes iſta procella viros.

Panorm. de Geſt. eiuſd.

FRANCISCVS BORGIA DVX.

Huius item frequens illa vox, prę̨ſertim cùm aucupio vacaret: *Carniuoras feras agreſte ingenium exuere, atque manſuetas reddi, quis non miretur? hominem verò rationis & orationis participem, tot tantiſq; beneficiis ornatum, adeò ingratum, vt vocanti Deo parere nolit?* Ribad. in Vita, lib. 1. c. 5.

ANONYMVS.

Quidam multis beneficiis affecerat hominem ruſticum & agreſtem: qui tamen benefactorē ſuum miris modis laceſſere non deſinebat. quod intuitus ille, *Hem!* inquit, *quàm verum eſt commune adagiū:*
Si vngis, pungit: ſi pungis, ruſticus vngit.
Auct. Serm. Conuiual.

BELLISARIVS IVSTIN. IMP. PRÆFECTVS.

Require INVIDIA.

ALPHONSVS ARAGONIVS.

Quid? iam ingratitudinis limites emenſum reuocat me & reducit ALPHONSVS. qui offenſus cuiuſdam, de quo optimè meritus erat, ingratitudine, hoc ſe dicto repreſſit: *Quare ego iſti ſuccenſeo? cùm Deus ampliora in me beneficia contulerit, & ego longè Deo ingratior ſim, quàm hic erga me fuit?* Ita hæc virtus in magnis & heröicis animis elucet: cùm indomitæ mentis ſit, indomitæ etiam iræ laxare frę̨nos. Ioan. Strigelius.

THOMAS MORVS.

Videbat vir inclytus & ſummus, homines tam facilè beneficiorum obliuiſci, tardè autem maleficiorum. & ait; *Beneficia pulueri; ſi quid mali patimur, marmori inſculpimus.* Thom. Staplut. in Vita, cap. 11.

INSCITIA.

ARSENIVS ABBAS.

Scire aliquid laus eſt, pudor eſt nil diſcere velle, aiebat magnus Cato. Sunt tamen qui etiam INSCITIÆ ſuos fructus & emolumenta adſcribunt. Et quidem ABBAS ARSENIVS, percontanti Euagrio monacho Græcarum litterarũ peritiſſimo, cur monachi Ægyptij rudes alioquin & indocti, tantis eſſent virtutibus ornati præ aliis; reſpondit: *Nos, qui alienis confidimus laboribus, nõ poſſumus ita tamquam ex propriis fructum percipere: ij verò qui in propriis laboribus occupantur, meritò etiam proprios fructus colligunt.* Sur. tom. 4. in Vita.

S. ANTONIVS.

Famâ nominis eius permoti quidam Philoſophi, cùm ad eum veniſſent, & velut indoctum deſpexiſſent; ad illos conuerſus, *Quidnam,* inquit, *prius eſt, ſenſus, an litteræ?* item: *Senſúſne ex litteris, an è conuerſo, ex ſenſu litteræ?* Aſſerentibus autem ſenſum eſſe auctorem & inuentorem litterarum, *Ergo,* intulit ANTONIVS, *cui ſenſus incolumis eſt, hic litteras non requirit.* Athanaſ. in Vita.

S. AVGVSTINVS.

Quid ille? audiuerat mira narrantem Potitianum de conuerſione quorumdam aulicorum ex lectione vitæ S. Antonij: & Alipium qui fors aderat, inuadens, *Quid? inquit, ſurgunt indocti, & cælum rapiunt: & nos cum doctrinis noſtris ſine corde. Ecce vbi volutamur in carne & ſanguine.* Coll. ex lib. 8. Confeſſ. cap. 8.

DOMI-

DOMINICVS IDIOTA.

Erat is religioſæ & laudabilis vitæ, at planè inſcius. cui cùm aliquando Gerardus à Nazaretho vellet litterarum elementa tradere, eaque addiſcere ei eſſet perdifficile, dicebat: *Verè magis Deo placere potero iuſtè viuendo, quàm ſi tempus perdidero horum quidquam inutiliter addiſcendo.* Gerard. à Nazareth, cap. 6.

ANONYMVS

Roganti cuidam, cur inſcij & indocti vſque adeò amplectantur ſuas commentatiunculas, & ſi quid fortè oportunius dicant; *Miraris?* inquit. *Quódnam quæſo animal impenſiùs amat ſuos fœtus, aſino & ſimiâ?* Appoſitè certè, inſcios aſinis & ſimiis comparabat. Ita enim eorum perſonam induens Perſius, cauillatur:

Non ego cùm ſcribo, ſi fortè quid aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra eſt.

Auct. Serm. conuiual.

Huc refer Apophth. de IGNORANTIA, DOCTRINA, *&* ERVDITIONE.

INTEGRITAS VITÆ, INNOCENTIA.

IESVS CHRISTVS.

INNOCENTIÆ puritatem, verum omnium virtutum fontem, amplectimur: quam Chriſtianum populum decere, vel maximè ex eo conſtat, quòd DOMINVS NOSTER ſuos adhortatus, ſubiũgat quaſi concludens: *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Et iterùm alio loco oues eos nominat, & agnos: oues quidem, vt innocentia

ſia Chriſtiana ouibus æquetur; agnos, vt agnorum naturam ſimplicem, mentis ſimplicitas imitetur. Matth. cap. 10.

Require CONSCIENTIA BONA.

ALPHONSVS ARAG. REX.

At in ALPHONSO etiam admirabilis hæc virtus fuit. qui percontantibus ſuis, cur rariùs ſatellitio ſtipatus incederet; reſpondebat: *Innocentiam comitem habeo.* Innuebat autem REX prudentiſſimus, eum demum ab omni improborum incurſu munitum, qui propriam innocentiam habet comitem: adeoque verum eſſe illud Horatij:

Integer vitæ, ſceleriſque purus,
Non eget Mauri iaculis, nec arcu, &c.

Panorm. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

ALBVQVERTIVS PROREX INDIÆ.

Veniat & ex vltimis orbis finibus ALBVQVERTIVS. qui, dum grauis tempeſtas ingrueret, & quâ vehebatur, nauis in diſcrimine eſſet, vidit puerum aquis in nauim defluentibus pęnè ſuffocatum. quo, & ſimul animo arrepto, *Huius*, aiebat, *innocentiâ fretus, confido me Chriſti benignitate è fluctibus emerſurum.* Audiit Chriſtus, adfuit, & emerſit. Oſor. lib. 8. de Reb. Eman.

INTEMPERANTIA.

MACARIVS ABBAS.

QVemadmodũ omnes appetitiones ſedat Temperantia, & efficit vt rectæ rationi pareant: ſic huic inimica INTEMPERANTIA, omnem animi ſtatum inflãmat, conturbat, incitat. Vnde MACARIVS accedenti ad ſe è fratribus cuidam ſub meridiem,

qui præ æſtu aquam ad reſtinguendam ſitim poſtulabat, eiuſdem intemperatum bibendi deſiderium temperauit, dicens: *Vmbra tibi ſufficiat: multi namq; nunc iter agentium, aut nauigantium, hac releuatione priuantur.* Socrat. Trip. hiſt. lib. 8. cap. 1.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Neque caruit hac laude ALPHONSVS: qui, contemplatus quàm inſatiabilis eſſet humanus animus, & ——— *quòd nemo quam ſibi ſortem*
Seu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit, illa
Contentus viuat:

dicebat: *A diis olim, Ioue, Neptuno, & Plutone, omnia trifariam ſorte diuiſa; & quiſque ea contentus, quæ ſibi obtigit. Homini verò, neque quod ſatis, neque quod minus, ſatis vmquam eſt.* Panorm. lib. 4. de Geſtis Alphonſi.

INVIDIA.

BELISARIVS IVSTIN. IMP. PRÆFECTVS.

AGgredimur, -*quo Siculi non inuenére Tyranni*
Maius tormentum, ———

INVIDIAM, dirum homini exitium. Cuius viuum exemplar eſt BELISARIVS. dum namque ſubactis Vandalis, actoque de Perſis triumpho, Iuſtiniano Imp. ſuſpectus redderetur, oculis eius iuſſu orbatur. At is tugurium ad viam regiam cōſtrui curauit, vbi ſtipem à prætereuntibus ſibi erogari, hac verborum formula poſtulabat: *Viator da obolum* BELISARIO*: quem Virtus extulit, cæcauit* INVIDIA. Procop. & Crinit. lib. 9. cap. 6.

CAROLVS V. IMP.

Quid autem magnus ille CAROLVS? Poſtulabat

ab eo Dux Gandiæ Borgia, ſæculum deſerendi facultatem; & non obſtante quòd prudenti eiuſdem conſilio opus haberet IMPERATOR, impetrauit. Tú adſtantes ita compellans CAROLVS; *Ego de hoc facto*, ait, *ſic ſentio: plures eius æmulos futuros, quàm imitatores.* Legerat fortaſſis illud Silij Ital. lib. 1. Bell. Pun.

Dum malus obtrectat facta immortalia liuor,
Non ſinit adiutas ductoris creſcere laudes.

Ribadin. in vita Borgiæ, lib. 1. cap. 20.

ACTIVS SINCERVS.

Re & nomine ſincerus ACTIVS, hanc etiam peſtem exoſam habuit. cumque aliquando coram Frederico Cæſare altercatio incidiſſet inter Phyſicos, quídnam potiſſimùm oculorum perſpicuitati conduceret; variis varia ſuadentibus, ſubintulit ille: *Nihil vſque adeò huic morbo medetur, quàm Inuidia.* Obſtupuêre Imperator & medici. ad quos ACTIVS: *Numquid inuidia omnia facit maiora & ampliora?* protulitque Ouidianum hoc diſtichon:

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in aruis,
Vicinumque pecus grandius vber habet.

Pontanus.

ANONYMVS.

Habebat hic Demeam, hominem inuidum, ſibi familiarem. de quo rogatus, cur ita demiſſo in terram vultu & luminibus incederet; *Quia*, inquit, *alterius proſperitate dolet.* Hoc enim inuidorú proprium, obſtipo capite lumine terram figere, & exporrecto labello aliorum felicitatem trutinari.
Ex relatis Auct.

IOCOSE DICTA.

CLAVDIVS VIEXMONTIVS.

POterat ſub aliis præſens titulus contineri : at quia vrbano Ioco ſua elegantia & lepos non deeſt, hunc etiam ſub breuitate tranſcurrimus. CLAVDIVM VIEXMONTIVM referunt, dum confeſſionem cuiuſdam excepiſſet, qui clandeſtinas dęmonis ſuggeſtiones detegere trepidabat, iocatum: *Næ tu es fidelis diabolo ſecretarius. quippe qui times, ne fidem apud eum perdas, ſi peccata ab eo ſuggeſta, in confeſſione prodas.* In Inſtit. de ſal. Pœnit. peccator.

S. FRANCISCVS.

Commemorat de iſto Nauarrus, quòd rogatus quà perrexiſſet homicida, qui iuxta eum tranſierat; manus per manicas emittens, reſpondit : *Iſthac non tranſiuit.* videlicet per manicas. Vnde concludit cũ Adriano Nauarrus: Qui ſic iniquè interrogatur, poteſt optimè reſpõdere quod neſcit, intelligendo non eo modo ſe ſcire, quo illud dicere teneatur. In Manuali cap. 12. num. 8.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Lubens hunc inſero, eiuſque iocos laudo. Narrabat apud eum Alexander vir doctus, ex veterum monumentis, ſacerdotes olim ſolitos & cane & capella abſtinere : vt non attingere modò, ſed ne nominare quidem eis liceret. & ille; *Peſſimè,* inquit, *hoc ſeruatur ab Alebreti filio* (erat is S.R.E. Cardinalis) *qui & capræ carnibus, Biarnenſium imitatus mores, pro deliciis vtitur; & agmen canum venandi gratia ſuſtentat.* Paul. Æmil. in Vita.

IDEM

Idem

Referenti cuidam, Valentinum Borgiam à Conſaluo contra iuſiurandum retentum, & vinctú miſſum ad Ferdinandum; *Ergo*, ait, *poſthac pro Punicâ Hiſpanicam fidem ſumus celebraturi.* Idem.

Alphonsvs Arag. Rex.

Claruit etiam hoc dicendi lepôre Alphonsvs, quo Virgiliana lectione occupato, & quidem vbi de Didonis morte agitur, dum fortè terræmotus concitatus eſſet, aliis obſtupentibus, *Anne*, dicebat, *mirum vobis videtur, ſi in morte tam celebris Reginæ terra intremiſcit?* Panor. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

Minacivs.

Quidam hoc nomine, dum aleæ iactu pecunias & veſtes perdidiſſet, nudus ante tabernam conſedit, grauiter eiulans. Cui è familiaribus vnus: Cur in tantum ploras? quid habes? Ille, *Nihil*, inquit. Cur ergo ploras? ſubintulit alter. *Ideò*, inquit Minacivs, *quòd nihil habeam.* Pog. in Facetiis.

Decoctor anonymvs.

Dum ſua Decoctor *ſubeuntem limina furem*
Quærere ſperat as nocte videret opes;
Nocte quid in noſtris circúſpicis ædibus? *inquit:*
Hîc ego nil mediâ cernere luce queo.

Anonymvs.

Habebat hic ancillam obeſam & præpingué, cui pro deliciis erat frequens vſus ſalis & vini. rogatus ille, cur ea ita perpetuò ſiſteret & excitaret ſitim; ait:

Ne caro præpinguis, ſale non condita, putreſcat,
Noſtra vorat multum Phyllis obeſa ſalis.
Hinc ne concipiat duros veſica lapillos,
Se liquido ſemper perluit illa mero.

Collig. ex G. Sabini Poëmatib.

IRA.

IOANNES ABBAS ET PESIVS ANACHOR.

IRAM, quam Inſanię initium nuncupauit Ennius, in proſcenium poſt Iocos adducimus, quòd hi plerìſque aliquando ſubitæ iracundiæ cauſa & fomes. IOANNES monaſterij in Scythia ABBAS, cùm ad PESIVM Anachoretam viſendum veniſſet, ab eoque inquiſiuiſſet quantũ in ſolitudine (in qua per annos 40. vixerat) profeciſſet; reſpõſum hoc ab eo accepit: *Sol omnia perluſtrans, numquam me adſpexit manducantẽ.* cui ilicò adiunxit IOANNES: *Neque me iratum.* Haud minoris meriti exiſtimans nõ iraſci, quàm corpus quotidiano ieiunio atterere. Benè monet Statius 8. Theb.

——Ne frena animo permitte calenti,
Da ſpatiũ tenuemq; moram: malè cuncta miniſtrat
Impetus.

Marul. lib. 3. Ebor. De pace & concord.

PASTOR ABBAS.

Mirum, quantum primores illos Eremi incolas & Anachoretas deterruerit IRACVNDIA, & ad eam procliuitas. Rogabat PASTOREM familiarium quiſpiam, quo ſenſu illud Euangelij accipiendum eſſet, Qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa, &c. Qui iuſtæ irę cauſam definiuit hoc modo: *Tum demum ex cauſa iraſci potes, ſi à Deo timeas ſeparari: qui ob alias iniurias iraſcitur, ſine cauſa iraſcitur.* Quàm remoti ab hoc ſenſu ij, quibus ob atomum excitatam bilis finditur. Ita vt

— Arcadiæ pecuaria rudere credas.

In vitis PP. Marul. ſuprà.

MONACHVS ÆGYPTIVS.

Illum prioribus ſubnecto, vtpote eiuſdem cum illis ſenſus. Interrogatus enim, cur in tantū ſe omnibus corporis voluptatibus ſubtraheret; reſpondit: *Vt hac ratione omnem Iræ cauſam præcidam. Ira enim vt de voluptatibus generatur, ita etiam voluptatum ſuppreſſione ſopitur.* Nic. Call. lib. 11. hiſt. Eccl. cap. 43. ex Euagrio.

MACARIVS MONACHVS.

Addi meretur MACARIVS. qui ſciſcitanti, quid ita iniuriarum erga homines memoriam tenentes, vim animæ reminiſcendi enecaremus; aduerſus dęmones autem, cùm acceptorum ab eis malorum reminiſcimur, detrimentum nullum ſentiamus; reſpondit: *Ideò hoc fit, quòd prior illa affectio præter naturam, poſterior ſecundùm naturam ſit.* Ibid.

IRRISIO.

FLANDRI POPVLI.

ABominabilis eſt Domino omnis IRRISOR, & illuſores deludit: vt habet inter Prouerbia Salomon. Quod FLANDRIÆ POPVLO olim euenit: rebellabant & tumultuabantur aduerſus Ludouicum ſuum Comitem; qui Philippum Valeſium Franc. Regem in auxilium vocabat. Quo audito, illi Gallum gallinaceum lineo panno expreſſum edificii loco collocant, & cum eo hanc vocem inclamant: *Cùm hic gallus reſonabit, Rex repertus* (ita Philippum, quaſi illegitimè ad regnū vocatum, appellabant) *Caſletum occupabit.* Aſt & illud paulò pòſt, & omnes eos occupauit: magno & merito eorumdem damno. Ann. Franciæ.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Paullò mitior ille. Promouerat ad conſilium hominem indoctum & inexpertem. accurrunt ad eum plures, qui de eiuſdem inſcitia conquerantur. quibus ille: *Quot numero eſtis in palatio?* alij, Cẽtenario, inquiunt. Infert LVDOVICVS: *Quid? vos tanto numero non ſufficitis ad rem quamuis diſcutiendam?* & ita confuſos dimiſit. Corozet.

STEPHANVS MOLDAVIÆ COMES.

Irruperant in eius fines plura Turcarum millia; quibus ſe ita fortiter oppoſuit, vt breui tẽporis ſpatio omnes fuderit, profligarit, & bonam partem ceciderit, ac Oratores ad Byzantij Imp. cum muneribus & hoc dicto mittit: *Latrunculi aliquot Turcici, neſcio cuius inſtinctu, meos fines depopulare auſi: ſed, Deo comite, ſuæ temeritatis mihi pœnas dedére. Si ſimiles illis adhuc tibi ſuperſint, velim ad me eos deſtinari, quò & illi meritas pœnas luant.* & ita tanti Imperatoris potentiam quaſi ſibilo & cachinno excepit. Paral. Ab. Vſp. pag. 452.

IVDEX, IVDICIVM.

IESVS CHRISTVS.

AD IVDICIVM properamus, & IVDICEM: qui, vt ſol non alius pauperi eſt, alius diuiti, ſed omnibus communis; ita nec perſonam ſpectare debet, ſed rei æquitatem. Reprehenſus COÆTERNVS DEI FILIVS apud homines agens, quòd Sabbato curaſſet; *Nolite*, reſpondit, *ſecundùm faciem iudicare, ſed iuſtum iudicium iudicate.* Iudicare dignè de ſubditis nequeunt (inquit Greg. in Moral.) qui in ſubdi-

ſubditorum cauſis, vel gratiam vel odium ſequuntur. Ioan. cap.7.

IDEM.

Quin & verum illud Terentij eſſe, Iudicem videre oportere, ne quid accuſandus ſit; idem clarè edocuit, dum ad eum Scribę & Phariſæi adducunt mulierem in adulterio deprehenſam. inclinans enim ſe deorſum, digito ſcribebat in terram: cumq; perſeuerarent interrogantes, erexit ſe, dixitque: *Qui ſine peccato eſt veſtrùm, primus in illam lapidem mittat.* Quo audito, vnus poſt alium abiit. Natura quippe Apophthegmatis eſt, compeſcere aliis inſultantes. Ioan. cap.8.

CÆCVS EVANGELICVS.

Tantum autem meritò iudicare cuilibet licere, quantum in ſcipſo expertus eſt; docuit ſuo exemplo CÆCVS ille EVANGELICVS, qui à Domino viſum recepit. Iudæi quippe eum vocantes, compellant, Da gloriam Deo, nos ſcimus quia homo peccator eſt. qui reſpondit: *Si peccator eſt, neſcio: vnum ſcio, quia cæcus cùm eſſem, modò video.* Ioan. cap. 9.

LIBERIVS EPISCOPVS.

Rogabat hunc Conſtantius Imperator, ſubſcriberet proſcriptioni & excommunicationi Athanaſij. qui prudenter & diſcretè, *O Imperator*, inquit, *iudicia Eccleſiaſtica decet cum maximâ proferri iuſtitiâ.* Trip. hiſt. lib.5. cap. 17.

BOSO REX ARELATENSIS.

Hunc eo iuſtiùs libet addere, quòd veræ iuſtitiæ iudiciique in ſeipſo exemplum exhibuerit. Cùm namque ob alapam Epiſcopo ſuo ſacris operanti inflictam, apud Othonem primum Rom. Imp. capitis damnatus eſſet, & Archiepiſcopus cum clero pro

illo intercederet; ipſemet reus ſe eorumdem ſupplicationi opponens, *Non eſt æquum*, inquit, *vt rectum Imperatoris iudicium executioni non mandetur: cùm non conueniat vel vllum verbum è principis ore fruſtrà egredi.* Munſterus libro 2. Coſmogr. de Arelato.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Clementiſſimus etiam ALPHONSVS, nũquam ita manſuetudinis & noxiæ lenitatis ingreſſus eſt fines, vt iudicij æquitatíſve planè ſit egreſſus. Quare cùm equitum ſuorum quiſpiam multa per luxum & libidinem abſorbuiſſet, & grauiter ære alieno opprimeretur; intercedentibus aliis, ne quod ære nõ poſſet, corpore lueret; reſpondit: *Si tantum pecuniæ in ſui regis aut patriæ commodum expendiſſet, audirem, nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par eſt vt corpore luat.* Panorm. de Geſt. eiuſd.

TROCHONVS PRÆSES.

Habeat inter cęteros locum TROCHONVS Gratianopolitani Senatus Pręſes. Erat vir nobilis, qui furore potúve percitus, ruſticum enſe diſtricto aggrediebatur. Hic fugam capit: at fruſtrà, altero inſtanter eum conſequente. quid faciat? machæram, quam fortè ſecum habebat, educit: minas adiiciens iuſtæ defenſionis. Alter vitæ prodigus, innocentem vrget & pellit: donec ab eo ipſo, & loco & vita per machęram pellitur. Res ad TROCHONVM iudicem delata: qui, æquitate cauſæ attentâ, *Licuit*, inquit, *machæra ſe contra enſem tueri.* & id rectè. cùm liceat vim vi repellere, adhibito (vt dicunt Canoniſtæ) inculpatæ tutelæ moderamine. Eiuſd. Trochoni, in Decretis Curiæ.

PRIN-

PRINCEPS ANONYMVS.

Adiiciam & aliud facetú. Quodam PRINCIPE ad venationem egrediente, Aſtronomus qui fortè in illius aula, rogatus qualis aura futura eſſet; ſerenam prædixit. quod audiens colonus, pluuiam aſſerit, idq; euidéribus ſignis. Vix nemora ingreſſus PRINCEPS, denſiſſimus imber oboritur. Laudat itaque colonum ſuum; &, *Ita cenſeo*, inquit, *aſtrorum curſui poſthac intendas: tu verò* (ad Aſtronomum verſus) *ad raſtra te promptiùs conferes.* Idem Georgius Sabinus ita expreſſit:

Dixerat Aſtrologus cælum ſine nube futurum,
Principe ſiluarum luſtra petente ſuo.
Dixerat è contrà ruiturum nubibus imbrem,
Vertere conſuetus bobus arator humum.
Vix ingreſſus erat Princeps nemus ilice denſum,
Cùm ſubitò pluuiæ præcipitantur aquæ.
Laudat aratorem Princeps, ipſumq́; doceri
Aſtra: ſed Aſtrologum ſumere raſtra iubet.

IVDEX CORRVPTVS.

INNOCENTIVS VI. PONT.

ABduci nõnumquam, imò plerumq; hoc æuo, Iudices, & excæcari largitionibus potentûm, teſtis eſt experientia. Quod ſuis tribunalibus vitium proſcribere conatus INNOCENTIVS, ſacri palatij auditoribus ſtipendia cõſtituit, ne muneribus pellecti, contra æquum decernerent. Dicebat autem: *Famelici non facilè alieno cibo abſtinent, ſi quouis modo oblata ſit edendi facultas.* inſinuãs quod in Sermonibus Horatius, ——*Malè verum examinat omnis Corruptus iudex.*

Platina in Vita.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Re & nomine SEVERVS iniuſtitiæ vindex & vltor iſte. Intellexerat Vetronium Thurnium virum genere nobilẽ, munera ab his & illis accipere, quibus multa ſe apud Cęſarem poſſe perſuadebat. eum itaq; comprehenſum & palo alligatum, fumo ſuffocari iuſſit, & per præconem clamari: *Fumo punitur qui fumos vendidit.* Et mirum in modum ſuo fauore proſequebatur eos,

——— eſt animus quibus
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiisq; rectus;
Vindex auaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ.

Ex Chron. orbis refert Georg. Richterus.

IVDICIVM NON TEMERE FERENDVM.

NICODEMVS.

SApientiam Iudicis ex eo ſpectari, vt non ſolùm quid poſſit, ſed quid debeat etiam; neque quantum ſibi permiſſum, ſed quatenus cõmiſſum, ponderet; auctor eſt Tullius. His enim perpenſis, non temerè quis ad ferendum de quopiam IVDICIVM ſe ingeret: quod etiam ſentiebat olim NICODEMVS. Nam cùm Phariſæi multa de Chriſti operibus ex ſeruis Pontificum aliiſq; audirent inuiti, eos acriùs perſtrinxêre, ſeductoſque eſſe, imò & maledictos inclamauêre. quibus NICODEMVS (ille, qui venerat ad Ieſum nocte) *Numquid lex noſtra iudicat hominem, niſi priùs audierit ex ipſo, & cognouerit quid faciat?* Non temerè ergo, ſed ex cauſæ & æquitatis cogni-

cognitione procedendum inſinuat. Ioan. cap. 7.

MOYSES ABBAS.

Quid de illo? accerſebatur vt de fratre qui deliquerat, ſententiam diceret. Venit, ſaccumque arenâ plenum humeris detulit. Rogatus, quidnam illud eſſet; *Peccata, inquit, mea ſunt, quæ vix ferre prævaleo, minimè ergo aliena iudicauero.* Iac. de Vorag.

PASTOR PRESBYTER ET MONACHVS.

Venit ad PASTOREM religioſus quiſpiam, de cœnobio exire contendens, eò quòd cum fratre, qui malè apud quoſdam audiebat, remanere nollet: cui ille: *Ne facilè malum credideris quod audiuiſti.* cumque alius ſe ex relatu viri fidelis id accepiſſe aſſereret, adiecit: *Si fidelis eſſet, numquam id tibi dixiſſet.* Idem.

S. FRANCISCVS.

Idipſum nobili exemplo etiam teſtatus eſt FRANCISCVS: qui, dum iter agens, incidiſſet in hominem miſerum & nudum, ingemuit, eiuſq; nuditati condoluit. At frater illi comes; Quid, inquit, mœrore conſumeris pater? etſi hic indumentis indiget, abundat forſan concupiſcentiis. FRANCISCVS amoris fraterni non diſſimulator, iuſſit protinus ſuâ ſe tunicâ detegeret, & pauperem contegeret; addens: *Diſce non tam temerè de proximo tuo iudicium ferre.* ab eoq; veniam ſupplex peteret, mandauit. Fulgoſ. & alij in Vita eiuſd.

Vide Apophth. de CONSCIENTIA BONA.

IVDICIVM DEI.

HENRICVS MOGVNTINVS ANTISTES.

IVSTVM IVDICIVM iuſtitiamque commendauimus. At vt quilibet diſcat non reputari apud Deum inſontem, ſi quis ea violat aut contemnit; exempla mira & ſupra fidem, ſed à fidis ſcripta, proponam. Frederico Ænobarbo Imperante, HENRICVS MOGVNTIÆ PRÆSVL, vir imprimis pacis cupidus, Romæ accuſatus, tamquam ad tale munus prorſus inutilis & ineptus: idque inſtigantibus per Arnoldum, qui ei ſucceſſit, maleuolis. Eò ventum, vt duo Cardinales Moguntiam miſſi, de cauſâ inquiſiuerint, HENRICVM damnauerint, & Epiſcopatu abdicauerint. Tulit HENRICVS, neque quidquam queſtus, quàm, *Iniuſtè iudicaſtis: Ieſum Chriſtum æquiſſimum Iudicem appello, apud quem me exhibebo: venite.* Illi ioco illudentes, Cùm præceſſeris, inquiunt, ſequemur. nec vanè. iſte enim poſt annum ferè & dimidium vitâ functus: quem hi vno die ſecuti. I. Lipſ. Mon. Polit. lib. 2. cap. xi.

ABBAS HERVELDENSIS.

De hoc etiam memoriæ proditum non abſimile priori exemplum. Erat Burchardus Halberſtadienſis Antiſtes, qui iniquam diu litem cum ABBATE HERVELDENSI, manu magis quàm iure ſuſtinebat. neque ſpes illi aut potentia, aduerſario reſiſtere. Ecce paucis ante mortem diebus, quam & rei illius vexatio conſciuerat, vel ſaltem accelerauerat, Comitem Palatinum ad ſe vocat; & per eum extrema hęc Antiſtiti denuntiari rogat: *Scio me lege meliorem, lite tamen imparem ſimul cum vitâ cedere. ad Deum iudicem*

dicem

dicem appello. Pareat ergo ſe, vt cauſa coram eo tribunali dicatur, vbi gratiâ & potentiâ ſpretis, ſola iuſtitia poteſt polletque. Neque diu pòſt Abbas interiit, & Antiſtes cùm equum conſcenderet, velut fulmine ictus concidit, deſiitque hac voce: *Abripior ad diuinum tribunal iudicandus.* Lambertus Schafnaburgenſis, circa annum ∞. LIX. I. Lipſ. ſuprà.

Petrvs et Ioannes Carvaialii.

At notior res, & cognomine prodita in Ferdinãdo quarto Hiſp. rege. Erat is in iudicando præceps & rigidus. quò factum, vt duos fratres in occulta cęde ſuſpectos, at ſuſpectos tantùm, nec conuictos, de editâ rupe præcipites dari iuſſerit. Cùm id fit, clamant & vociferantur: *Inſontes morimur; at quoniam Regis aures iuſtiſſimæ defenſioni obſtructæ ſunt, cum ad ſummum Iudicem prouocamus, diemq; trigeſimum ab iſto qui nobis vltimus, dicimus.* Dicta nihil valuerunt: ſententia tenuit; etiam ipſorum vadatio, nec tempore nec die fallax. Quis neget diuinum illud, & ſerium monitum:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos?

I. Lipſ. ibidem.

Ioannes Haynvs Presb. Anglvs.

Eiuſdem etiam propoſiti iſte. Erat ex iis quos Anglia Chriſto martyres peperit. Iam enim mortis ſententiam, Elizabethæ Reginæ iuſſu contra ſe inauditum prolatam, intellexerat: & ad iudicem Gaudæum conuerſus, *Si ita,* inquit, *Senatui & Reginæ viſum vt moriar, ad ſummi & immortalis Iudicis tribunal cauſam meam reſeruo.* Martyrol. Anglic. anno 1582.

Fredericvs Rom. Imp.

Claudebam, ſed Fredericvs interuenit, vt

etiam

etiam perſonam ſuam exhibeat in hoc theatro. Principe immiti & crudeli nihil apud eum magis exoſum. vnde dixiſſe eum ferunt: *Væ vobis Principes.* & cauſam reddens, *Quales*, dicebat, *ſe dum vixêre aliis præſtiterunt; tales, cùm moriuntur, in ſe iudices experturi.* & quid mirum? nam

Si quis quæ fecit patitur, iuſtiſſima pœna eſt.

Æn. Syl. de Dict. Alphonſi.

IVDICIVM EXTREMVM.

IESVS CHRISTVS.

ET hoc quidem occultum DEI IVDICIVM, aliud erit longè maius, longè horribilius, publicum illud, quo omnes nos adſtabimus ante tribunal Chriſti, vt referat quiſque prout geſſit in corpore: &, vt Manilius,

Quæſitor ſcelerum veniet, vindexq́ue reorum,
Qui commiſſa ſuis rimabitur argumentis.

Cuius iudicij diſtrictam diſcuſſionem crebris parabolis inſinuauit eiuſdem futurus iudex CHRISTVS: idq́ue vel maximè, vbi ad Phariſæos conuerſus, dicebat: *Quoniam omne verbum otioſum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die Iudicij.* Intelligunt autem per verbum otioſum, illud, quod iuſtæ neceſſitatis aut pię intentionis ratione caret. Matth. cap. 12.

REX ANONYMVS.

Legimus in vita S. Ioſaphat, fuiſſe Regem potentiſſimum, qui vitam in luctu & mœrore peragebat. Miratus & indignatus frater, eum increpat. ille ingemens reſponſum ſupprimit, & non ita diu pòſt, mittit de nocte tibicines ad fratris ædes, qui horribiles

biles ederent clangores (hoc enim illo æuo ſolenne erat, quoties in aliquem capitis ſententia ferretur.) Quid faciat hęc inaudiens frater? turbatur, clamat: & atro habitu ſumpto, ac cinere conſperſus caput, primo manè ad regiam adproperat, Regis ad pedes ſupplex prouoluitur, delicti, ſi quod eſſet, veniam poſtulat. Cui REX: *Si tu tantum me timeas fratrem tuum, quem numquam læſiſti; numquid ego meritò timere debeam diem illum, quo coram ſupremo Iudice, quem toties offendi, mihi erit comparendum? Si tu in tãtum horrueris tubam illam humanam; quis non horreat diuinam, quâ omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem Filij Dei.* Pręclarum, & verè imitandum Regis exemplum. Refert Bernard. de Buſto in ſuo Roſario. item Spec. Exempl.

IVRAMENTVM, PERIVRIVM.

IESVS CHRISTVS.

IVRAMENTVM, quod omnis controuerſię eſt finis, cum reuerentia adhibitum, licitum ſemper fuiſſe & ſanctum, ex vſu omnium gentium & tribunalium euidenter conſtat. quamuis in vanum & ſine cauſa vſurpatum, reprehenſibile ſit: obligans nihilominùs, in re honeſtâ, iurantẽ. Significauit vtrumque Euangelij auctor CHRISTVS, dum viſis turbis in montem ſecedens, eas doceret, inquiens: *Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per cælũ, &c. Sit ſermo veſter, Eſt, eſt; Non, non. quod autẽ his amplius eſt, à malo eſt.* Quo loco non vetuit ne quis iuraret (vt noſtri Anabaptiſtę fingunt) ſed duos Phariſæorum errores correxit, qui putabant quauis occaſione iurandum per creaturas; & tale iuramen-

tum non eſſe obligatorium. Dicit ergo nullo iuramento iurandum, niſi neceſſitas compellat. quia quod extra neceſſitatem adhibetur, à malo, id eſt, diabolo eſt introductum: vt explicat Maldonatus. Matth. cap. 5.

D. LVDOVICVS FRANC. REX.

Huius doctrinę ſedulus imitator iſte, frequenter dixiſſe cõmemoratur: *Libens lubenſque candentis ferri aduſtionẽ paterer, ſi iuramenta eo pacto regni mei finibus proſcribere poſſem.* Audiuit hæc qui vitam eiuſdem conſcripſit Ionuilus, & refert cap. 83.

IDEM.

Eodem auctore accepimus, dum ad pactum cum Saracenis de captiuorum redemptione ſtabiliendũ, genus quoddam iuramenti pietati Chriſtianæ diſſentaneum exigerent, recuſaſſe ſe eâ formâ iuraturum. Inſtantibus verò Proceribus, eo pacto iuraret, niſi captiuos omnes periculo vellet expoſitos; *Integrum*, inquit, *eis ſit facere quod lubet: ego malim certè pius Chriſtianus occumbere, quàm irato Deo beataq; Virgine vitam ducere.* Ibid. cap. 46.

MARCELLVS II. PONT.

Et is Pontificatu inito, rogatus à Cardinalibus, vt de more illi diplomati ſubſcriberet, quo iuramento obligaretur, ſe certum tantùm Cardinalium numerum aſſumpturum; ratus non eſſe ſufficientem iuriſiurandi neceſſitatem, renuit, dicens: *Re id præſtiturus ſum, verbis nolim.* Onuph. Panor. in Vita.

CONSTANTINVS MAG. IMP.

Iurauerat apud illum Arrius, ſe numquam eis opinionibus adhæſurum, propter quas eum Alexander Epiſc. Eccleſia eiecerat. Libertati itaque ab IMPERA-

peratore reſtituitur,hoc dicto: *Si recta eſt fides tua, benè iuraſti: ſin autem impia,& tamen iuraſti, Deus de cælo de te ferat iudicium.* & ita Imperatore eluſo, abiit: at Dei vltionem non euaſit. Theod. lib. 1. Eccl. hiſt. cap. 14.

Ivtha Othonis II. filia.

Exemplis quæ de Iuramento ſcribere cœpimus, Ivtha Othonis II. filia finem imponet. Nutriebatur apud Ratiſponam in Cœnobio religioſarum virginum. Vnde eius fama permotus Vdalrici regis Bohemiæ filius, eam vi rapuit, & matrimonio iunxit. Deteſtatus illud facinus Imperator, iureiurando affirmat exercitum ſe in Bohemiam ducturum,& Vdalricum, eiuſque filium pœnas ſceleris daturum. Caſtra mouẽt, hinc Otho,illinc Vdalricus:cùm Ivtha (victo magnitudine periculorum muliebri pauore)per media tela patris colloquium, priuſquam furor ardeat amplior,expoſcit. Impetrat non alloquium tantùm, ſed & pacem : at iuſiurandum quo ſe obſtrinxerat,vrget pater. Cui illa; *Vana eſt religio quæ ſceleri locum facit. vim criminibus ſacramenta non addunt.* Prudenter notabat iuramenta impia ſeruanda non eſſe. Munſterus de Germ. lib. 3. cap. 499.

IVRISPRVDENTIA.

Petrvs Aldobrandinvs Card.

IVdicibus, qui Ivris scientia carerent, Midæ auriculas affingebant veteres. neque aliud ad ſtolidos iudices ornamentum deuenire poteſt. Quantum verò Reipub. vtilitati, imò & neceſſitati, conferat hæc ſcientia; docuit Cardinalis Aldo-

BRANDINVS. Ille enim, *Facillimum eſt*, inquiebat, *ſine Iuriſprudentia ius ipſum peruertere: difficillimum etiam ius dicere, niſi cognoſcatur.* Henricus Farneſ. ſuprà.

IDEM

Iuris ſcientiam in Actione magis quàm cognitione conſiſtere dicebat. Rogatus namque, quē inter Principes maximè iuſtum exiſtimaret; *Eum*, ait, *qui vitæ potiùs exemplo populum, quàm vocis teſtimonio inſtruit.* Ibidem.

IVSTITIA.

S. PAVLVS APOSTOLVS.

COmmendemus etiam virtutum omnium dominam atque Reginam IVSTITIAM. ſine quâ (vt habet Cicero in Officiis) nihil præclarum, nihilque laudabile homini euenire poteſt. Vnde eam in ſeipſum exerceri optabat Gentium Doctor PAVLVS: qui Feſto ſe roganti, an Hieruſalem aſcendere vellet, & ibi iudicari; fortiter reſpondit: *Iudæis non nocui. Si enim nocui, aut dignum morte aliquid feci, non recuſo mori.* Act. cap. 25.

LIBERIVS EPISCOPVS.

Require IVDEX, IVDICIVM.

MARTINVS V. PONT.

Nullum tam crebrò, quàm IVSTITIÆ nomen ex eius ore prodibat. vnde ſæpiùs ad Satrapas ſuos, vrbiumque Rectores, illud regij Vatis vſurpabat: *Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram.* Plat. in Vita.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Veritatis teſtimonio inductus, ſolitus eſt dicere: *Neque Iuſtitia ſine Principis auctoritate, neq; Principis*

cipis auctoritas ſine Iuſtitia quidquam valet. Nihil enim aliud eſt IVSTITIA, quàm vis & robur Atlantis, quo mundum ſuis humeris ſuſtentat. Henr. Farneſ. ſuprà.

IDEM

Interroganti, quid de Iuſtitia ſentiret; reſpondit: *Ars eſt & viuendi & vincendi.* illa quippe

—— Vtilibus rectum præponere ſuadet,
Communeſq́; ſequi leges, iniuſtaque numquam
Largiri ſociis.

Ibidem.

FREDERICVS & RVDOLPHVS IMP.

Vide CLEMENTIA, & MANSVETVDO.

ALPHONSVS ARAGONIVS

Æqui cultor iuſtiſſimus perſæpè in ore habebat: *Principes qui Iuſtitiam negligunt, perſimiles ſunt illis, qui morbo comitiali laborantes, cadunt.* Sciebat enim animæ nutrimentũ eſſe Iuſtitiam: quâ à Principe ſublatâ, nihil ei ſupereſſet ad veram vitam. Panor. & Æn. Syl. de Dict. Fact. Alphonſi.

IVSTINVS BYZANTII IMP.

Inter priores haud indecorè ſe offert IVSTINI Imperatoris, licet æuo longè prioris, virtus. Cùm enim eſſet corpore morbido, ac rarò ius diceret, iniuria & lites creuerant. quid ageret? Præfectum plena poteſtate ad coërcendum deputat. Qui ſumptis factæ poteſtatis infulis, pro Tribunali ſedebat. accuſatur primò vir nobilis, & in Aula gratioſus. Is ſpernit ſe ſiſtere, & in Aulam pergit. Pergit etiam Præfectus, & ad Principem (apud quem hic reus) intrepidè querelas defert, & ſimul inſignia acceptæ poteſtatis. Hîc Imperator, non ſecùs ac Veſpaſianus olim, *Tu,* inquit, *quod es, eſto: & ius tuum in me,*

quidni meos? exerce. Duc, ſi peccaui, ſequor: duc; ſi quis hîc alius, ſequetur, vel trahetur. Præfectus oculos & manus in Senatorem conicit, eumque iudicio conuictũ verberibus afficit, & magno ære mulctat. Ita paucis diebus vim & vitam Iuſtitia recepit. Coll. ex Mon. Polit. I. Lipſ. cap. 10.

LABOR.

AGATHON ABBAS.

AMplectimur illud, ſine quo nihil mortalibus dedit vita, vẽdidêre dij: cuius memoria dulcis, finis iucũdiſſimus. de quo interrogatus aliquãdo AGATHON, vtrùm antecelleret laborẽ cuſtodia interior, an verò è cõuerſo; reſpondit: *Homo arbori ſimilis, cuius velut folia, ſunt labor corporalis; fructus, cuſtodia interior.* In Vitis SS. PP.

DOROTHEVS MONACHVS.

Huic etiam ſoléne quotidie lapides ad mare colligere, è quibus annuatim hoſpitium fabricabat ægrotis. Cui dum quidam diceret, Cur in tantũ conficis corpus tuum? *Quia*, inquit, *me illud occidit.* Sciebat enim (vt eſt apud Fauſtum Andrelinum in diſtichis) quòd

Corrumpant forti celſas cum pectore mentes
Otia plumoſo deſidioſa toro.

Sozom. Trip. hiſt. lib. 8. cap. 1.

S. EPHRÆM.

Nullus etiam hunc LABOR deterruit, quem tam ſeria vox commendat & ornat. ita enim Religioſum conſodalem affari ſolitus: *Ne moleſtus tibi ſit labor: nam multi etiam nihil agentes, à negligentiâ & torpore turbati ſunt. Diſce igitur operans, ne diſcere cogâre*

cogâre mendicans. Idem in illud, Attende tibi, cap. 5.

S. EVSTACHIVS.

Miſſos à Traiano milites, hoſpitio & conuiuio excepit: hoſpiti verò pro ſolutione ſolicito; *Ne vereâre*, inquit, *mea ſeruitus & hæ manus exoluent mercedem.* Quàm benè cum Apoſtolo de ſe dicere potuit, Nullius veſtem concupiui, ſed ad ea quę mihi opus erant, miniſtrauerunt manus iſtæ. Sur. tom. 6. in Vita.

SENEX ANONYMVS.

Sciſcitanti cuidam, quid eſſet humilitas, quæve eius viæ; dixit: *Humilitas magnum quid eſt & diuinum; via verò eius, Labores corporei.* Doroth. Doctr. 2.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Quis hîc ALPHONSO aditum præcluſerit? qui à Matthæo Siculo notæ pietatis viro reprehenſus, quòd propriis manibus laboraſſet; ſubridés, *Numquid*, ait, *Deus & Natura, nequidquam Regibus manus contulere?* Panor. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

IDEM.

Venerat ad eumdem Senior, non modico vino madidus. qui, vt intemperantiam ſuam excuſaret, dicebat: Verè lac ſenum eſt vinum. Cui ille ſubiunxit: *Sed Regum cibus eſt honos; quem dij immortales non otio aut luxu, ſed improbis laboribus & multo ſudore homini vendunt.* quia, vt rectè C. Manilius,

——— *longa dies acuit mortalia corda,*
Et Labor ingenium miſeris dedit: & ſua quemque
Aduigilare ſibi iuſſit fortuna premendo.

Ibidem.

LAVS.

IOANNES PONTIFEX.

QVod rebus fortiter geſtis honeſta ſubſequatur commemoratio, admodum LAVDABILE dicebat Seneca. & quamuis omnem laudem abominati ſint viri ſapientes; nihilominùs IOANNES PONTIFEX, cùm immodicè à quodam laudaretur, *Etſi*, aiebat, *plurima mihi affingat, multùm tamen hac laude oblector.* Cur ita? quia per eam monebatur, qualis eſſe deberet. Æn. Syl. lib. 1. de Geſt. Alph.

S. GREGORIVS PP.

Magna etiam fuit huius erga laudantes ſe modeſtia. nam cuidam ſe mirificè extollenti reſpondiſſe fertur: *Deum precare frater, vt his quæ de me prædicas, dignus efficiar: ſicut & tu dignus es, cuius opinio improbari non debet. Quare licet me tua commendatione inferiorem agnoſcam, charitati gratias ago.* Ita prudentiſſ. PONTIFEX & laudanti ſe ſatisfecit, & humilitatis limites non exceſſit. Ioan. Diac. lib. 4. cap. 62.

S. CONSTANTIVS MONACHVS.

Haud parum eſt & exiguum, eſſe laudabilem, & laudari nolle; ſed arduũ & excelſum. Quo in genere emicuit ſupra alios CONSTANTIVS Anchaonitanæ Eccleſiæ MONACHVS. nam cùm è longinquis terris quidam, eum videndi gratia, adueniſſet, oſtenſumque ſibi deſpexiſſet, eò quòd ſtaturâ eſſet puſillâ & breui, (quaſi corporis vitium animi virtutibus officere poſſet) irriſorem ſuum oſculo excipiens, *Quàm lætor*, inquit, *quòd tandem nactus ſim hominem, à quo iure paruipendendus exiſtimor. Ego ſanè*

vt

vt habitu, ita & virtute puſillus ſum. Quo facto dictoque ſatis declarauit, quantum ab humanæ gloriæ concupiſcentia abeſſet, qui ſic exultabat contemptus & irriſus.

Sic qui fauoris gloriam veri petit,
Animo magis, quàm voce laudari volet.

Greg. Dial. lib. 1. cap. 5.

Constantinvs Magnvs.

Et hunc beatum dicebat quidam Antiſtes, qui hîc in terris dignus eſſet, cui rerum ſumma committeretur, quique in cælis cum Dei Filio regnaret. At is eiuſmodi ſermonem indignè ferens, *Noli,* inquit, *hac verba in vanum fundere: Deum potiùs orato, vt & in hac & in futura vita, eius famulatu inueniar dignus.* Euſeb. de Vita eiuſd. lib. 4. c. 48.

Alphonsvs Rex Arag.

Etiam inter hos ſibi locum & laudem vendicat Alphonsvs. Mirum in modum eum extollebat è Proceribus vnus, quòd eſſet regis filius, regis frater & nepos. verùm ille: *Nihil minori apud me loco eſt. Laus enim illa non eſt mea, ſed maiorum. à me itaque elicienda, ſi qua erunt ornamenta.* Panorm. lib. 2. de Alphonſo.

Ioannes Hvniades.

Simili mente iſte. Vocauerat Huldricum Ciliæ Comitem, ad ſe veniret in caſtra. at is renuit; Egon', inquiens, Comes & Princeps ad te hominem nouum? Erat enim Ioannes non ita pridem in nobilium collegium adſcitus. cui ille: *Non tuis maioribus, ſed tibi me comparo: quamquam nec illis cedam, qui pugnando pro Chriſtiana religione nobilitatis titulo accepto, maius lumen poſteritati meæ comparaui.* Significabat cum Alphonſo, glorioſius à ſeipſo incla-

 reſcere,

reſcere, quàm ab auis atauiſque ſuæ claritatis radios deſumere. Panorm. ſuprà.

CAROLVS V. IMP.

Vide Apophth. de ADVLATIONE.

LECTIO.

S. CYPRIANVS.

PERLEGE *quodcumque eſt memorabile*, monet Auſonius: *& vt tibi proſit*, inquit,

Conditor Iliados, & amabilis orſa Menandri
Euoluenda tibi. - Et verè nihil adeò ad morum vitæque inſtituendæ rectam rationem facere, ac lectionem clariſſimorum Scriptorum, auctor eſt cum aliis CYPRIANVS. Qui in Tertulliani lectione ita fuit aſſiduus, vt nullo vmquam die ab eâ vacaret: & Paulo Scribæ crebriùs diceret, *Porrige magiſtrum*, nempe Tertullianum. Hier. in Catal. vir. Illuſt.

S. BERNARDVS.

Ille Prophetarum & Apoſtolorum ſcripta, quibus inhærebat aſſiduus, magno in pretio habebat. &, *Verè*, aiebat, *hi ſunt fontes veritatis, quibus per deuotam meditationem inhærendo plus proficiunt homines, quàm longos commentarios euoluendo.* Proinde apud amicos iocari ſolitus, *Nullo ego, prætérquam quercubus & fagis, magiſtro ſum vſus.* Auct. vitæ, lib. I. cap. 4.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Vide Apophth. de DISCENDI CVPIDITATE, LIBRIS, *&c.*

LEX.

LEX.

PIVS V. PONT.

AD LEGES me conuerto, ſine quibus nec hominum vniuerſum genus ſtare, nec rerú natura omnis, neque mundus ipſe diu poteſt. quas non ita ab omnibus æqualiter obſeruari,quę tamen omnes æqualiter obſtringebant, indoluit quandoque PIVS V. PONT. & veterum illud vſurpabat: *Leges ſunt velut aranearum telæ, quibus muſcæ irretiuntur, quasque hirundines perrumpunt.* Hinc vulgus etiam non ineptè per aranearum telas ac retia, Hieroglyphicè, Legum notat inæqualitatem. Auct. Serm. mem.

PIVS II. PONT.

Haud aliter iſte, licet ætate in hoc ſacro ordine prior, dixiſſe fertur: *Leges ſanctæ ſunt, & vaganti fræna licentiæ imponunt: eæ tamen in plebem vim habent, in potentes mutæ ſunt.* Platina in Vita.

LIBERIVS PONT.

Ille item Conſtantio Imp. ſibi dicenti, hæreticarum Eccleſiarum communionem amplecteretur, & ſic Romam,quâ exulabat, rediret;reſpondit: *Iam Romæ fratribus valedixi. nam leges Eccleſiaſticas obſeruaſſe, pluris faciendum cenſeo, quàm Romæ habuiſſe domicilium.* Theod. lib. 2. cap. 17.

LAVACRIVS PRÆSES FRANCIÆ.

Neque tantùm Legum obſeruantiam in pretio habuiſſe laudem meretur; ſed & iniquas pręcauiſſe, ſuam gloriam habet. Ita Ludouico XI. Gall. Rege exitium Curię Pariſiorum minitante, niſi latas à ſe leges iniquiſſimas promulgarent & approbarent; re intel-

intellectâ, Regem adeunt Patres. quos cùm ille rogaret, Quánam de cauſa huc aduenistis? aliorum nomine LAVACRIVS, *Vt mortem*, reſpondit, *oppetamus potiùs, quàm iniquas leges ferri patiamur.* Rex tali reſponſo permotus, leges ſcriptas ſua manu dilacerauit. Bodinus in Method. Hiſt. cap. 6.

CAROLVS MAGNVS.

Quid verò ante illum CAROLVS; quem fortitudo, conſtantia, pietas, MAGNI nomine apud poſteros decorauit? Ille capulo cui inſignia propria inſculpta erant, edicta ſignabat. dicebat enim; *Eiuſdem eſt & confirmare & defendere leges.* Corozet. de Dict. Fact. memorab.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Æquiſſimum autem eſſe illud Auſonij,

Pareto legi, quiſquis legem ſanxeris.

oſtendit ſuo dicto ALPHONSVS. cui frequens in ore: *Ineptè agunt Principes, qui aliis honeſtè beateq; viuendi leges proponunt; ipſi verò nihilo temperantiores melioreſque ſe præbent.* Panor. lib. 5. de Geſt. eiuſd.

LVDOVICVS XII. GALL. R.

Et ille, cùm Subpręfectum Aurelianenſem, quocum familiariter fuerat vſus, quemque ſępiùs iniuſtitiæ reum liberarat, capite damnaſſet; admirantibus nonnullis, *Contendi*, inquiebat, *priuatus pro amico: regnum adeptus, leges tueri debeo.* Non ignorabat, quòd

Inde datæ leges, ne fortior omnia poſſet,
Cœptaque ſunt purè tradita ſacra coli.
Exuitur feritas, armiſque potentius æquum eſt.
Et cum ciue pudet conſeruiſſe manus.

Annales Franc.

VITOL-

VITOLDVS LITVANIÆ DVX.

Alia mente VITOLDVS. cui pro deliciis erat, differentem ſe moribus & habitu à popularibus præbere, ac dicere: *Plebs legi, Principi lex ſubiecta eſto.* quaſi magiſtratum, vtpote legum cuſtodem fideliſſimum, nō deceat primùm imperatis parere, vt ſubditi ad eorum imitationem incitentur.
Æn. Syl. Comm. in Res geſt. Alphonſi.

LIBERALITAS.

LEO X. PONT.

NOn ita claudenda eſt res familiaris, vt eam aperire nō valeat BENIGNITAS; nec ita reſeranda, vt omnibus pateat, inquit in Officiis eloquentiç pater. ſed conſiderandum, vt pro dignitate cuique tribuatur. Ad cuius rei gloriam ardentiùs nemo anhelauit LEONE X. PONTIFICE, cuius egregia illa vox: *Principis loco indigni ſunt, qui fortunæ muneribus beneficâ manu vti neſciunt.* Quare meritò ſuum etiam Proculeium hoc verſu celebrat Horatius:

Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente ſolui
Fama ſuperſtes.

P. Iouius in Leon. x. lib. 4.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Rogabatur ille, quódnam beneficium exiſtimaret maximè gratum; & reſpondit: *Quod non fuit petitum.* præclarè certè. Quò enim quis ſua ſponte impenſiùs benefacit, eò magis naturam immortalium deorum attingit. quia

Gratia

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt: gratia namque
Cùm fieri properat, gratia grata magis.

Henricus Farneſ. ſuprà.

IDEM

Dicere ſolitus, *Principum* LIBERALITATE *Muſas eſſe paſcendas.* Muſæ enim quæ honeſta, non quæ quæſtuoſa, ſequuntur. Ibidem.

CAROLVS IX. F. R.

Erat hic inter Principes ſui æui munificentiſſimus. Qui reprehenſus quòd pecunias non daret, ſed profunderet; *Regem*, aiebat, *in dando facilem eſſe oportet. Nam populus fluminis inſtar pecunias in fiſcum ceu ad Oceanum defert.* Annal. Franc.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Quid & ALPHONSVM loquar? Res pernota eſt, bonum fuiſſe & prudentem; ſed & liberalem, dicta eiuſdem & facta loquuntur. Deferebatur ad eum ſumma decem millium aureorum, cumque ex adſtantibus quidam ſe eâ beatum fore diceret; *Accipe*, inquit ALPHONSVS, *quantacumque ea eſt, & beatus eſto.* Verè huic dicere poterat, quod alteri accommodat Ouid. in Faſtis:

Quid moror, & variis onero tua pectora cauſis?
Eminet ante oculos quod petis ecce tuos.

Panorm. lib.4. de Geſt. Alph.

RICHARDVS BRITANNIÆ REX.

Eadem laude clarus RICHARDVS. qui cùm apparato conuiuio aduerteret duos equites attentiùs colloqui, & vaſa quædam ſumptuoſiora adſpicere & mirari; acceſſit, & quibus de rebus verba facerent, ſciſcitatur. confitetur vnus; Dicebamus, ait, voto noſtro tum demum fore ſatisfactum, ſi duo ex hoc vaſorum numero nobis obtingerent. Cui Rex ſubri-

ſubridens; *Ne ob id contenti eſſe deſinite, en vaſa hæc veſtra ſint.* An non hîc de illo exclamaret Claudianus, quod de Eutropio;

Nil negat, & ſeſe vel non poſcentibus offert?

Bap. Fulgoſ. lib. 4.

IDEM.

Natalitiis Saluatoris, dum ſacellum auro gemmiſque exornari curaſſet, & Aquenſis Antiſtes Bonefacij Pont. Legatus in eo rem diuinam peregiſſet; iamque paramenta veſteſque pontificias exueret; REX nihil de ornamentis amoueri iubet, apprehenſaque Legati manu, *Æquum*, ait, *mihi non videtur, Pontificium Legatum alienâ veſte ornamentiſque ſacrificare: quare quidquid in hac æde eſt ornamentorum, tuum eſto.* Ibidem.

CAROLVS V. IMPERATOR.

Huic in hoc virtutis ſplendore ſimilis CAROLVS. cuius illa vox: *Regis Liberalitas aptiſſimè cum Sole conuenit: nam velut is indurat lutum, & emollit ceram; ita hæc quorumdam animos emollit, quorumdam indurat.* Collig. ex Cyt. in Orat. de Vita eiuſd.

LIBERE DICTA.

S. PAVLVS APOSTOLVS.

MVltos in dicendo commendauit gratia & venuſtas, pleroſque commendat & iuuat audacia & libertas: præſertim ſi is qui dicit, iuſtè & cum ratione dicit. quo modo feciſſe APOSTOLVM PAVLVM Sacræ teſtantur litteræ: dum enim in carcerem miſſus, & cæſus ob ſanatam puellam Pythoniſſam, tandem per magiſtratum dimitti iuberetur; *Cæſos*, dicebat, *nos publicè, indemnatos, homines Romanos, miſe-*

miſerunt in carcerem; & nunc occultè nos eiiciunt? Non ita, ſed veniant, & ipſi nos eiiciant. quaſi dicat, Veluti nos publico probro affecerunt, ita & publicè nos inculpatos & inſontes oſtendant. Actor. cap. 16.

IDEM.

Quin idem in concilium productus, cùm ſe bonâ conſcientiâ ante Deum vſque in illũ diem conuerſatum diceret; Princeps Sacerdotum Ananias os eius percuti iuſſit. Ad quem PAVLVS, *Percutiet te Deus paries dealbate*, inquit. *Et tu ſedens iudicas me ſecundùm legem, & contra legem iubes me percuti.* Actor. cap. 23.

S. ANASTASIVS EPISC.

De ANASTASIO autem accepimus, interrogatum, cur ita pecunias ſuas profunderet, per cauillationem liberè reſpondiſſe: *Ideò, ne à communi pernicie Iuſtino auferãtur.* Niceph. Call. lib. 17. c. 36.

PRÆTEXTATVS ROTHOMAG. EPISC.

Erat Fredegundis Franciæ Regina, improbitatis omnis & inhumanitatis ſentina. Hęc PRÆTEXTATVM PRÆSVLEM, cui eximiam virtutem & vitę innocentiam inuidebat; lethali vulnere percuti iuſſerat, ac mœſta (vt ſimulabat) accurrit (crediderim, vt oculos in eius angore paſceret) queſtus & iram miſcuit, quòd in talem virum patratum eſſet ſcelus, & auctor lateret: at PRÆTEXTATVS vicinâ morte liberior, *Minimè*, inquit, *latet, fateor me eius ſcelere percuſſum quæ reges occidit.* Per dolum quippe Chilpericum maritum ſuum occidi curauerat. I. Lipſ. Mon. Pol. lib. 2. cap. 2.

IOANNES PAYNVS PRESB. ANGLVS.

Fuit hic ex iis, quos Angliæ laniena ſub Elizabetha

betha abſorpſit: qui dum Eleoti cuiuſdam teſtimonio, læſæ Maieſtatis reus denuntiaretur, liberè & impauidè; *Eſt*, ait, *contra legem diuinam & humanam, vt vnius infamis hominis teſtimonio reus condemnetur.* Martyrol. Angl. an. 1582.

S. PELAGIA.

Quid verò viros hîc perſequor? quaſi hac dicendi libertate conſtantiáque caruerit fæmineus ſexus. Vnicam PELAGIAM propono, quæ ad boué æneum condénata, ac iuſſa à Diocletiano veſtimenta exuere, magna voce eum appellans; *Recordare*, ait, *vxores pellicesque tuas eadem quâ ego carne indutas*, veſtibusque reiectis, nuda ad ſuccenſam machinam properauit. Metaphraſt. in Vita.

SIGISMVNDVS IMP.

Ciuilia adſcribam, & inter ea primùm SIGISMVNDVM IMP. Dum namque quidam Conſtantiæ omnem libertatem ademtam quereretur, inquiebat: *Secùs ſe res habet. Quin ſi deeſſet hîc ſumma libertas, tu numquam tam liberè loquereris.* Indicabat magnę libertatis ſignum, liberè poſſe loqui. In dictis Sigiſm. apud Æn. Sylu.

MILES ANONYMVS.

Graue illud & ſerium. iocoſum hoc à Ducis Saxoniæ milite profectum:

Tempore quo bellum cum Cæſare Saxo gerebat,
Seria feſtiuo hæc res fuit acta ioco.
Bellica Saxonici quidam Ducis arma ſecutus
MILES, *ab aduerſo milite captus erat.*
Ex quo Cæſareus cupiens reſciſcere Princeps,
Eſſet quanta Ducis copia, quanta manus?
Ille ſuis aquilam qui territat enſifer armis
Saxo tuus, quantum roboris, inquit, habet?

MILES *ad hæc;* Demiror, *ait*, cur talia quęras:
Cum Duce luctatum méne fuiſſe putas?
Georg. Sabinus in Epigramm.

LIBERTAS.

MATTHIAS CORVINVS.

LIBERTATIS (cui proprium teſtatur Cicero, ſic viuere vt velis;) portum ingredimur. & quis inter homines non libens eum ſubeat? MATTHIAS CORVINVS Ladiſlai Regis Bohemiæ filius, cùm in Georgij Pogiebraci (qui poſtmodum regno ſucceſſit) poteſtatem deueniſſet, multoq; apud eum tempore, non indecoro tamen carcere, detineretur: tandem ad Hungariæ regnum adſcitus eſt. mittuntur nũtij in Bohemiam. Quibus auditis, Georgius adoleſcentem regium ſibi cœnanti, præter morem, ex imo loco aſſidere iuſſit. eoque percunctante, & attonito cur ita id fieret; Quid, inquit Rex, mihi exſolueris MATTHIA, ſi læti nuntij te reddidero certiorem? Cui ille: *Nihil mihi, ô Rex, libertate aut lætius aut gratius euenire poteſt; quam ſi conceſſeris, me æternùm tuo honori deuinctum ſcito.* Verè & ſcitè Comicus:

Liber captiuus aui ferè ſimilis eſt.
Semel fugiendi ſi data eſt occaſio,
Satis eſt. numquam poſt illum poſſis prendere.

Munſterus de German. lib. III. cap. vlt.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Verùm longè alia Sapientibus LIBERTAS, non corpus tantùm, ſed & animum afficiens: de qua locutus aliquando ALPHONSVS perhibetur. Percontanti namque quiſnam foret liber; aſſumens illud Hora-

Horatij, aiebat : —— *Sapiens, ſibique imperioſus,*
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.

In Dictis Alphonſi.

LIBIDO.

S. WOLSTANVS EPISC. WIGORNIENS.

Q*Væ ruit in vetitum damni ſecura* LIBIDO, paucis perſtringenda ; & quomodo eam in ſe extinxerint viri ſancti. quorum pleroſq; licet alium in locum tranſtulerimus, prodeunt tamen hîc in ſcenam nonnulli, quorum ductor ſit WOLSTANVS ANTISTES : in cuius concupiſcentiam dum matrona quædam nobilis exardeſceret, in tantum vt reſiſtere tentationi nequiret, eiq; ſuum deſiderium manifeſtaret ; ille, ſermone interrupto, factóque crucis ſignaculo, *Fuge*, ait, *comes Laſciniæ, Mortis filia, vas Satanæ*. eique alapam ſummo niſu inflixit, & ſic velut alter Ioſeph, laſciuiam muliebrem animo reſpuens, manu compeſcuit. Sur. tom. 1. in Vita.

S. VRSINVS PRESBYTER.

Mirus & magnus in hoc pugnæ genere VRSINVS. qui, dum poſt legitimum cum coniuge diuortium, Nurſiæ preſbyter ordinatus eſſet, ita ab eâ erat alienus, vt nulla ex cauſa, ne ad colloquium quidem eam admitteret. Annis autem 40. in tanta continentia conſtantiaque tranſactis, cùm graui morbo correptus, animam exhalaſſe putaretur ; aduenit ipſa, & admota ad nares aure, periculum faciebat an adhuc ſpiraret. res mira. Senſit mulieris attactum, qui ſe vix ſentiebat: & à ſe abſens, mulieris præſentiam conſiderabat. Atque hanc vocem inexpectatò

edit: *Recede mulier, nondum penitùs extinctus eſt ignis, tolle paleam.* In Vita.

S. EPHREM ET MERETRIX.

Vide OCVLORVM CVSTODIA.

S. FRANCISCVS.

Quid verò Minorũ Pater & Inſtitutor S. FRANCISCVS? Cùm ſummâ curâ vtriuſque hominis puritatem ſeruaret, circa conuerſionis ſuæ primordia, brumali tempore in foſſam glacie plenam ſe collo tenus quandoque mergebat, vt & domeſticum hoſtem ſuperaret, & candidum ſui pudoris velamen à voluptatis incendio præſeruaret. &, *Tolerabilius viro ſpirituali incõparabiliter fore* aſſerebat, *magnum ſuſtinere frigus in carne, quàm carnalis libidinis ardorem vel modicum ſentire in mente.* Vnde cùm grauis eum carnis tentatio apprehendiſſet, mirus caſtitatis amator, depoſitâ veſte, flagello è funibus contexto, in ſuum corpus deſæuiebat; *Eia*, inquiens, *frater Aſine, ſic te decet manere, ſic ſubire flagellum. Tunica religioni deſeruit, ſanctitatis ſignaculum præfert: furari eam libidinoſo non licet. ſi quò vis pergere, perge.* S. Bonau. in Vita, cap. 5.

S. LVDOVICVS EPISC. TOL.

Non hominis, ſed Angelica putari debet continentia, qua ornatus fuit TOLOSANVS PRÆSVL. Detinebatur obſes in carcere adhuc ętate florens: cumque cuſtodes ſuaderent, vt carceris dolores mulierum amplexu ſolaretur; pro monſtro eam vocem accipiens, *Nónne ſatis eſt*, inquit, *corpus meum à vobis captum detineri, an animum quoque vinctum vultis? Abſit, vt hoc meum corpus Deo dicatum, velociter abeunte adulterem voluptate.* ſummotoq; improbo

homi-

homine, auerſum ab omni Venere animum declarauit. Ex Vita eiuſd. imp. apud Moretum, c. XIV.

S. LVCIA VIRGO.

Verùm & in fœminis tanto hæc laus erit illuſtrior, quanto infirmior ad reſiſtendum ille ſexus. Et quidem virginitatis flos & ornamentum LVCIA, ſenſerat ob oculorum pulchritudinem ſuæ virginitati periculum imminere, quòd eos maximè expeteret inſana Tyranni libido. Illos itaque eruit, & ad Tyrannum hoc dicto miſit: *Scito nihil amplius in me ſupereſſe, quo à te mihi timeam iniuriam.* verè implens illud Euangelij: Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & proiice abs te. Sabell. lib. 3.

Require Apophth. de CASTITATE.

LIBRI.

PIVS V. PONT.

NVllum eſſe LIBRVM tam malum, qui non aliqua ſui parte prodeſſet, dicebat Plinius. Quo factum, vt PIVS PONT. eius nominis quintus, dum apud eum quiſpiam magni pretij gēmas ſupra modum extolleret, manu in LIBROS extenſa diceret: *En in his veræ gemmæ.* Corozetus.

MARTINVS SILICÆVS ARCHIEP. TOLET.

Nec minus laudabile eſt quod de ARCHIPRÆSVLE MARTINO SILICÆO, præclaro ſuo teſtimonio adfirmat R. P. Andreas Schottus Societ. IESV Preſbyter, ſingulari eruditione & humanitate vir. Ille enim vt erat prudentia ſcientiaque clariſſimus, vnde & ſtudiorum Philippi II. Hiſp. Regis Catholici magiſter inſtitutus; dum ad bibliopolarum tabernas librorum comparandorum gratiâ ſe conferret,

ferret, haud vmquam paſſus eos per famulos deferri: quin ipſe ſuiſmet brachiis dulce onus ſuſtinebat. Vrgentibus verò amicis, aliis concederet; *Non fecero*, reſpondebat. *Libri me honorarunt, quid ni eos viciſſim geſtando honorem*?

PIVS II. PONT. MAX.

Sed non omnium LIBRORVM eadem eſt vtilitas: quidam enim licet honeſtatis aut modeſtiæ colorem præ ſe ferant, turpium flagitiorum veri præcones ſunt: &, vt in Tuſcul. Cicero, molliunt animos noſtros, neruos omnes virtutis elidunt. Quod cùm non ignoraret PIVS II. PONT. & meminiſſet per ætatem iuuenilem excidiſſe ſibi quædam non ſatis modeſta, quæ ſub nomine Æneæ Syluij (hoc enim ante Pontificatum gerebat) in lucem prodierant: grauiter pœnitens, hoc vnicè laborauit, vt iſti veluti monſtroſi partus ſupprimerentur: omneſque rogabat, vt poſterius conſilium priori temeritati anteferrent. dicebat autem: *Seni magis quàm iuueni credite: nec priuatum hominem pluris quàm Pontificem facite. Æneam reiicite, Pium ſuſcipite.* Vos etiam Rectores, vos Patres, peſtiferam hanc ſegetem ſtirpitus euellite, & memoria retinete illud Ouidianum:

Eloquar inuitus, teneros ne tange Poëtas:
Submoueo dotes impius ipſe meas.

Guiliel. Baldeſanus in Stim. virt. adoleſc. cap. 13 libro 1.

IVLIANVS IMP. APOSTATA.

At verò vtilium librorum vſum & oblectamentum, veluti quoduis aliud bonum, Chriſtiano populo inuidebat, poſtquam à Religione deſciuiſſet, IVLIANVS. vtpote iam Deo exoſus, cauit ne vlli Galilæorum filij (ita Chriſticolas vocabat) Poëtarum, Rheto-

Rhetorum, aut Philoſophorum ſcripta legere aut penes ſe retinere præſumerent. Rogatus cauſam, hanc dedit: *Quia propriis (vt eſt in Prouerbio) pennis vulneramur: ex noſtris enim armati conſcriptionibus, in nos bellum ſuſcipiunt.* Sozom. hiſtor. Tripart. lib. 6. cap. 17.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Percontanti, quinam forent optimi conſiliarij, *Mortui*, inquiebat, Libros deſignans; *ab his enim ſine metu, ſine gratia, quæ noſſe cupimus, fideliter audimus.* Æn. Syl. de Dict. eiuſd.

IDEM

Cùm de Neapolitanâ arce reſtaurandâ cogitaret, Vitruuij de Architecturâ librum ad ſe deferri iuſſit. Qui cùm totus incomptus & illigatus deferretur; *Non decet*, inquiebat, *Librum hunc, qui nos quo modo contegamur inſtruit, detectum eſſe.* quare eum vſui coaptari, & decenter veſtiri mandauit. Panorm. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

LAVRENTIVS MEDICES.

Aliud inſuper de LAVRENTIO MEDICES, à Ioan. Brantio noſtræ vrbis Graphiario ex eiuſdem laudatione funebri obſeruatú, adiungo. Ille enim tanto amore Libros & Librorum cultores proſequebatur, vt ſępenumerò auditus ſit dicere: *Optarem ea mihi à Nicolao Leoniceno & Ioanne Pico* (viris probitate ac eruditione conſpicuis) *addi incitamenta ad emendos libros, vt neceſſariis deficientibus, ipſam tandem ſupellectilem oppignorare compellerer.* Ita diuite librorum ſupellectile gaudebat; quorú non vt plerique tantùm ſpectaculo, ſed & ſtudio perfruebatur.

THOMAS MORVS.

Quis MORVM, vnicum ingratæ Britanniæ orna-

mentum & decus prætereat? Carceri incluſus, quòd Henrici VIII. impiis decretis diſſentiret, totos dies reuoluendis piorum ſcriptis tranſigebat. Inuidit rex improbus, & librorum copiam eripi mandat. At ille, obſeratis feneſtris, ſoli Deo vacabat. Percontantique, quid ita in tenebris moraretur; *Quid me agere vultis?* inquit. *Nónne ſublatis mercibus, claudenda eſt officina?* Libros merces appellat, quòd per illos quaſuis dignitates & honores mercemur.

N. Sanderus lib. 1. de Schiſm. Anglic. Thom. Staplur. in Vita.

ANONYMVS

Venerat ad Collegium quoddam illitteratorum hominum: quorum Bibliothecam, quæ admodum erat inſtructa, niſi quòd libros omnes catena vndequaque vinctos detineret, dum ingreſſus eſſet, ait:

Haud ſecùs ac duro fugitiuos carcere ſeruat
Veſtra catenatos Bibliotheca libros.
Quid mirum, ſi nulla viget doctrina, colendi
Doctrinæ auctores hic vbi vincla gerunt?

Ex relatis Auctori.

NOBILIS ANONYMVS.

Claudebam hoc agmen, niſi alius vt genere, ita etiam hac laude nobilis interueniſſet. Hic enim non ita pridem doctam hanc mercem comparaturus, dum ad Bibliopolam veniſſet, & is moram ſoluendi pretij indulgeret, noluit eam ſibi gratiam præſtari; & in egregium illum ſermonem erumpens, *Parum*, inquiebat, *æquum id foret. Aliarum enim mercium, quæ ſolùm corporis aut voluptati aut neceſſitati deſeruiunt, pretium honeſtè ac tutò differatur: at Librorum, quibus animus ipſe paſcitur ac reficitur, præſtantia, præſenti pecuniâ compenſanda eſt.* Ita veræ

Nobi-

Nobilitatis, quæ in ſola eruditione & virtute conſiſtit, cuſtodes & magiſtros (Libros appello) æſtimare doctus, alios ſuomet, licet raro, exemplo ad imitandum prouocabat. Ex relatis Auctori.

AVLICI ANONYMI.

Diuerſi à priori illo hi. Inter aulæ ſtrepitus verſabãtur aſſiduè, &, vt nobilitas ea ſolet, armorũ non litterarum ſtudio inuigilabant. Vnde cùm Ioannes II. Hildesheimenſium Pręſul, illius muneris ſuſcepiſſet gubernacula, dictosq; ſuos NOBILES de Bibliotheca interrogaret, quò otio litterario quandoque ſibi vacare liceret; oſtenderunt ei armamentarium, &, *Non hîc*, reſpondent, *aliam Bibliothecam requiras oportet. Ex hac enim libros deſumes, quibus & hoſtem à te repellas, & Epiſcopatus tui iura & immunitatem conſerues.* Quàm diſpar eorum mens ab illo, qui ex libris arma & armorum iura ſe didiciſſe gloriabatur. Bruſch. in Epiſc. German.

LIS ET CONTENTIO.

PIVS II. PONT.

LITIVM & CONTENTIONVM omniũ, quæ charitatis mutuæ vincula diſrumpunt, hoſtis acerrimus fuit PIVS II. PONT. quem de illis non rarò iocatum fuiſſe, auctor eſt Platina: *Litigatores ſunt aues; forum, area; iudicium, rete; aucupes verò, Patroni.* Platina in Vita.

CAROLVS IX. GALL. REX.

Sed & de iis qui lites proſcribere ſtuduerunt, CAROLVS NONVS in Gallia nuper fuit. Is huic prurigini ſiſtendæ pecuniarium vectigal excogitauit, illudque ita edixit: *Quicumque litem orditur, depen-*

dito in fiſcum Regium duos aureos: recipiendos ſi iure litigaſſe iudicetur; ſin aliter, omittendos. At leue nimis remedium in tam grandia & vetera mala. I.Lipſ. Mon. Polit. lib. 2. cap. 10.

LVSVS.

S. IOAN. EVANGELISTA.

HOmines quamuis in rebus turbidis, tamen ſi modò homines ſunt, interdum animis relaxari, docuit IOANNES EVANGELISTA. qui reprehenſus, quòd matura iam ætate, aliquando cum auicula tẽpus falleret, iuſſit Ariſtarchuſum reprehẽſorem, arcum quem humeris geſtabat, aliquoties tendere. quod cùm feciſſet, & arcus remiſſior factus eſſet, eius cauſam ſciſcitatur. Qui ſe neruum arcui detraxiſſe reſpondit, ne continua intenſione inutilis redderetur. Cui extemplo IOANNES: *Et ego interdum cum aliis honeſto exercitio relaxor, vt maioribus deinde viribus, orationi & ieiunio inſiſtamus.* Appoſitè Statius lib. 4. Sylu.

——Noſtra fatiſcit
Laxaturque chelys: vires inſtigat alitque
Tempeſtiua quies. Maior poſt otia virtus.

Fulgoſ. lib. 8. cap. 8.

Require Apophth. de CLEMENTIA.

LVXVRIA.

BARNABVS PRINCEPS, ET CLERICVS.

DEo & virtuti inimicam LVXVRIAM leuiter attingemus, ne dudum illi inhæſiſſe videamur, quę velut omnis criminis ſtimulus, numquam manere

nere quietum patitur affectum. BARNABVM Principem Luxuriæ inquinamento deprauatum, reperit quandoque ſuperueniens fortè quaſi in ipſo actu, ordinarius eiuſdē CONFESSOR. turbatur, & pudore ſuffectus Princeps; Dic pater, inquit, ſi tecum decumbentem haberes iuuēculam, quid ageres? quod inſulſum dictum ſalsè & prudenter reprimens, *Quid facturus*, ait, *forem, verè neſcio: ſcio autem quid à me fieri deberet.* Auct. Serm. memor. anonym.

CACANVS PRÆFECTVS.

Singulari etiam memoria dignum quod ſequitur. Erat CACANVS militiæ præfectus Imp. Carolo Magno: qui, occiſo Giſulpho Foriulij Comite, de ipſo ſolo terriſque occupandis cogitabat. at oppoſuit ſe Romilda cæſi Comitis vxor. Verùm vt erat æſtu libidinum feruens, vbi CACANVM viribus & ſpecie inſignem vidiſſet, è muris eum vocat, vrbes & regna offert, ſi ſe ducat vxorem. Lætus hac oblatione hoſtis, parere per nuntium iurat. Habita ergo in ſuâ poteſtate vrbe, eáque contra datam fidem vaſtata, iuriſiurandi memor, Romildam in coniugem accipit, vnicâ eáque primâ nocte vtitur, ac poſtera die 12. robuſtiſſimis militibus proſtituendam tradit, & palo deinde affigi; dicens: *Tali digna honore eſt fœmina, quæ libidinis explendæ causâ, patriam in hoſtium manus tradit.* Quid hîc extollam, meritam libidinis pœnam, an iniuſtam contra iuſiurandum CACANI ſeueritatem? Gaguinus lib. 4. de Reb. Gall.

Require Apophth. de ADVLTERIO, *&* LIBIDINE.

MAGI-

MAGISTRATVS.

PIVS II. PONTIFEX.

MAGISTRATVM Legem loquentem dicebat Tullius, ſine cuius prudentia ciuitas eſſe non poteſt; quorum deſcriptione omnis Reipub. moderatio continetur. ideóque magnoperè in eius delectu inſudandum. Ita PIVS II. aliquando dixiſſe commemoratur: *Magiſtratus alios mereri, & non habere; alios habere quidem, & non mereri. Dignitates autem non viris, ſed viros dignitatibus dandos.* Eſt enim ei, cui Reſpublica commiſſa eſt, neceſſaria oratio & ſapientia, vt habet lib. 1. de Legibus Cicero. Platina in Vita.

IDEM.

Vide ſuprà AFFABILITAS.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Non erat ab hac mente alienus ALPHONSVS, qui dicere ſolebat, ſi quando de Magiſtratu cōferendo ſermo fieret; *Qui aliis præſunt, tanto priuatis hominibus meliores eſſe oportet, quanto honoribus & dignitatibus antecellunt.* Panor. lib. 6. de Geſt. eiuſd.

IDEM

Interrogatus, cuinam Magiſtratum ſimilem diceret; *Coti*, inquit. *Quia veluti argentarij cote indice vtuntur ad probandum aurum & argentum: ita Magiſtratu Reges ad hominum ingenia exploranda.* quaſi dicat, tum demùm hominis mores perſpici, ſi publicam perſonam ſuſtineat. Ibid.

FREDERICVS III. IMP.

At multa diſſimulanda interdum ad publicam tran-

tranquillitatem conſeruandam, iis qui Reipub. clauum tenent, aſſerebat IMPERATOR FREDERICVS; cui in ore perſæpè:

Qui regnare volunt, multis dormire, ſagaci
Multaq; conſilio diſſimulare ſolent.

Reinh. Hadam. In Inſtit. Princ.

SIGISMVNDVS IMPERAT.

Et hunc, cùm cœnanti verboſus quidam & importunus ſenex nimium verbis obreperet, exclamaſſe ferunt: *Aſinorum conditio longè potior, quàm Regum: illis enim dum paſcuntur domini parcunt, Regibus nemo.* Idem Alphonſo tribuit Æneas Syluius.

Vide Apophth. de AFFABILITATE, *&* ELECTIONE.

MAGNIFICENTIA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

NEmo poteſt ſine re amplâ verè eſſe magnificus. Id enim tam auguſtum nomen importat. Quod cùm non ignoraret CARD. ALDOBRANDINVS; rogatus, quis eſſet MAGNIFICVS, reſpondit: *Qui muros vrbis, qui Naualia, Theatra, Porticus, eaq; omnia exſtruit, quæ ad communem vſum faciunt ciuitatis. Domus verò*, inquiebat, *Magnifici, non auro, non ebore* (vt ſenſit Homerus) *ſed hoſtium ſpoliis adornanda eſt.* Sentiebat enim, illa eſſe Incontinentiæ blandimenta; hæc monumẽtá virtutis. H.Farneſ.

IDEM

Rogatus, quidnam ſibi videretur maximũ; *Non vinci*, inquiebat, *à beneficiis*. Illũ magnificum exiſtimabat, qui à rebus magnis non ſuperatur. Ibid.

MALE-

MALEDICENTIA.

S. BASILIVS.

QVod Bonaſus animal, id homo maledicus: ille enim, ſi Plinio fides, quoniam cornibus implexis lædere non valet, fimum aufugiens reddit, cuius contactus inſequentes adurit: ita hic, dum coràm non audet, à tergo ſparſis probris, proximum contaminat. & nihilominùs percontanti, ánne maledici diligendi eſſent; BASILIVS reſpondit: *Omnino diligendi. Quia eorum operâ eam beatitudinem conſequimur, de quâ Chriſtus dixit: Beati eſtis cùm maledixerint vobis homines.* Collig. ex Reg. fuſ. diſp. q. 176.

PIVS II. PONT.

Maximam quoque MALEDICENTIÆ tolerãtiam in PIO II. PONT. arbitrari debemus fuiſſe. Numquam enim malè de ſe opinantes aut loquentes coërcuit. Volebat namque in libera ciuitate omnes liberè loqui. Conquerenti verò cuidam, quòd maledictis laceraretur; *De me etiam*, inquit, *qui malè ſentiant, ſi ad campum Floræ te conferas, multos audies.* Volebat omnium Principum mores priuatorum imprudentiæ impudentiǽque ſubiectos eſſe. Platina in Vita.

FRANC. SFORTIA.

Venerat ad eum Nolanus eques transfuga, qui, vt ſibi gratiam & fauorem cõciliaret, referebat Tartaliam hominem improbum omnibus maledictis eius famam dilaceraſſe: idq́ue, vt ſibi fides haberetur, iureiurando ſæpiùs affirmabat. At SFORTIA: *Non eſt opus vt multum perſuadendo labores, cùm Tar-*

Tartalia numquam verbum de quoquam protulerit, quin maledixerit. P. Iouius de Dict. Fact. Sfortiæ, cap. 85.

MANDATA DEI, EORVMQVE OBSERVATIO.

Iesvs Christvs.

QVi veram requiem poſt hanc vitam quærit, etiam hîc eam inter amariſſimas vitæ moleſtias guſtabit, ſi eius, qui eam promiſit, Præcepta dilexerit. quare Æternvs Dei filivs, quo nos coheredes haberet, rogante Thadæo poſtquã de ſe manifeſtando locutus eſſet, Domine quid factum eſt, quia manifeſtaturus es nobis teipſum, & non mundo? reſpondebat: *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ioan. cap. 14.

Idem

A diſcipulis ſolicitatus vt mãducaret, dicebat: *Ego cibum habeo manducare quem vos neſcitis.* Cumque non intelligerent, ſubiecit: *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Innuebat veram Chriſtiani hominis alimoniam conſiſtere in obſeruatione Mandatorvm Dei. Ioan. cap. 4.

Idem.

Sciſcitanti inſuper adoleſcenti, Magiſter bone, quid faciam vt habeam vitam æternam? *Si vis*, reſpondit, *ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Matth. cap. 19. Mar. 10. Luc. 18.

IDEM

Dum rurſus loqueretur ad turbas, mittunt mater & fratres, qui eum vocarent vt ſumeret cibum. At ille nuntianti, *Quæ eſt*, ait, *mater mea, aut qui fratres mei?* (non negans aut cõtemnens cognationem, ſed cauſæ præſentis, videlicet Euangelicæ prædicationis, executionem vrgens) & extendens manum in diſcipulos; *Ecce*, inquit, *mater mea, & fratres mei.* (quos ſcilicet diligo vt fratres, & honoro vt matrem) *Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & mater eſt.* inſinuans talem ſibi fore coniunctiſſimum. Matth. cap. 12. Mar. 3. Luc. 8.

S. HVGO EPISC. LINCOLNIEN.

Vide CONVIVIVM.

S. DOROTHEVS.

Cùm de mandatorum Dei, & præſertim eorum quæ Decalogo continentur, obſeruatione, ſermo apud eum fieret; *Hæc*, ait, *verè ſunt vectigalia magno Regi debita: quæ, qui non perſoluit, malè multatur.* S. Doroth. doctr. 1.

SABA ABBAS.

Vide GRATITVDO.

S. MARIA MATER DEI.

GABRIEL ARCHANGELVS.

SI communis omnium parens Terra, recepti ſeminis debitum liberali vſura ſuo domino refundit: quanto æquius eſt, vt, ſi ne minimam debiti portionem, quo magnæ VIRGINI magnæ DEI MATRI obſtringimur, refundere poſſimus, gratâ ſaltem animo eius laudes dignis præconiis celebremus.

mus. Quod cùm inter homines nemo primus aggredi præſumpſerit, non inconueniens erit, ſi etiam à primo eoque maximo earumdem præcone exordiar. Salutem humani generis operaturus eiuſdem auctor & princeps Deus, prædeſtinata reparationi huic ſuæ pietatis remedia (quæ inter ipſa mũdi primordia prę̨ſignauerat) interueniente Angelicâ legatione, MARIÆ VIRGINI denuntiauit. vtpote quæ ſemen illud productura erat, quod ſerpentini capitis elationem ſuâ virtute contereret. Ingreſſus itaq; ad eam magnus ille heros, ſolam ſine comite, ſolam ſine teſte, cæleſtibus dumtaxat contemplationibus intentam, hoc præconio ſalutat: *Aue gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus*. Cuius dicti ſplendorem quis non videt? dum cæleſtibus donis non ornata tantùm, ſed repleta, imò exundans, eorumque largitori præſens, & ſola, præ aliis ſui ſexus benedicta, idque per Angelum, ſalutatur. Huius autem ſalutationis ſenſum Sanazarius Poëta clariſſimus eleganter expreſſit his verſibus:

——Oculis ſalue lux debita noſtris,
Iampridem notum cælo iubar, optima Virgo:
Cui ſeſe tot dona, tot explicuêre merenti
Diuitiæ ſuperûm: quidquid rectique probique
Æternâ de mente fluit: puriſſima quidquid
Ad terras ſummo veniens Sapientia cælo
Fert ſecum, & plenis exundans gratia riuis.

S. ELIZABETH.

Neque ſatis erat, ſi vno præcone Theſaurus hic mundo innoteſceret, alium inſuper ſuſcitauit immẽſa illa Dei maieſtas; ELIZABETHAM. Cùm namque ad eam VIRGO pergeret, vt ſalutationis Angelicæ redderet participem, vbi limen domus tetigit,

& virginei oris clauſtra diſſoluit; diuino repleta Spiritu ELIZABETH, voce magna dixit: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.* Eâdem autem voce ab ELIZABETHA, qua à Gabriele benedicitur; quatenus, inquit Beda, & Angelis & hominibus veneranda monſtretur. Ibid.

DIONYSIVS AREOPAGITA.

At veniant antiqui illi Poëtæ, & multo verborum fuco depingant pulchritudinem Narciſci, Meduſæ, Deianiræ; Nympharum venuſtatem admirentur: accedant Hebræi cum illis, quos Sacræ litteræ à corporis formâ extollunt. Nihil profectò omnes illi, in comparatione huius Virginis: quam non interno ſolùm, verùm externo etiam ſplendore & pulchritudine decorauerat magnus ille Plaſtes. Hinc DIONYSIVM Philoſophum ferunt, fidei principiis per doctrinam Pauli Apoſtoli imbutum, motum famâ intemeratæ VIRGINIS, eius videndi tactum deſiderio: cumque Hieroſolymam perrexiſſet, eiuſque vultum intueretur, primùm quaſi hæſiſſe attonitum; & recepto ſpiritu, dixiſſe: *Niſi crederem in filium tuum, de quo mihi per Paulum annuntiatum eſt; tuis plantis prouolutus, vnum te diuinæ maieſtatis inſigne adorarem. Et niſi fides ſuaderet, haud crederem orbis auctorem Deum te pulchriorem.* Verùm ille incomprehenſibile lumen inhabitat, à quo hęc Virgo, velut radius ad nos deſtinata eſt, vt illuminaret eos, quos prima mulier cæcos pepererat. Refert Bernar. de Buſto in Mariali, part. 2. Serm. 4. de Natiuit. Virg. & alij.

S. HVGO LINCOLNIEN. EPISCOPVS.

At velut inter ignes Luna minores promicat, ita hæc inter omnes ſui ſexus: vtpote à qua ſplendo-

rem

rem hauriunt & dignitatem. Quare piè admodum & ſapienter S. HVGO, *Satis*, dicebat, *à fœmineo ſexu diligi Deus promeruit, cùm naſci de fœmina dignatus eſt. Nam cùm viro conceſſum non ſit, vt vel dicatur, vel ſit pater Dei; hoc tamen præſtitum fœminæ, vt ſit mater Dei.* Sur. tom. 6. in Vita cap. 13.

ABBAS THEODORVS ÆLIOTAS.

Si ergo tanto gratiarum cumulo in terris fuerit decorata Virgo ſanctiſſima, quantâ gloriâ exiſtimandum eſt adornatam eſſe in cælis, vbi læta contemplatur auctorem & ſponſum ſuum, apud quem ſedula pro nobis in hoc exilio relictis intercedit. Quare cùm iucundo eius aſpectu priuemur, piè admodum eam in expreſſa imagine veneratur Eccleſia, eiuſque per id iugem & viuam memoriam ſeruat. Vnde refert Damaſcenus, Monachum fuiſſe in monte Oliuarum: qui, cùm à fornicationis ſpiritu acriter infeſtaretur; à dęmone, ſe in forma humana conſpiciendum exhibente, intellexit non ſe liberandum ab oppugnatore ſpiritu, niſi imaginem quam cellulæ affixerat (erat autem Virginis Chriſtum geſtantis) venerari ceſſaret. quod cùm ad THEODORVM ÆLIOTAM retuliſſet; ille protinus: *Satiùs tibi, vt nullum ſit in vrbe proſtibulum quod non ingrediaris, quàm vt matrem Domini noſtri adoraturum te neges.* Sciebat Virginis cultor eximius, nihil roganti matri à filio, fideli ancillę à Domino, Virgini ſponſæ à ſuo ſponſo denegari. Damaſcenus lib. 1. de Imag. & Pratum Spirituale.

S. GREGORIVS MAGNVS.

Quo tempore ſęua peſtis Romanam vrbem olim miſerè affligebat, GREGORIVS PONT. religioſam in die Reſurrectionis ſupplicationem inſtituit, in

qua DEIPARÆ imago, à D. Luca ad viuum expreſſa, in publicum efferretur. Et ecce piam circumgeſtationem præſenti miraculo Virginis filius cõprobat. quacumque enim imago deferebatur, peſtilentis cæli grauitas depulſa, & optata ſalubritas conſecuta eſt. Omnibus autem Deo gratulantibus, Angelus hac voce Virginem alloqui viſus: Regina cęli lętare, alleluia: quia quem meruiſti portare, alleluia: reſurrexit ſicut dixit, alleluia. Quam orationem ſimul ac GREGORIVS coràm audiuit, diuino Spiritu excitatus, eamdem in hunc modum cõpleuit: *Ora pro nobis Deum, alleluia.* Nos etiam te ô clemens, ô pia deprecamur: & vt vrbium Principem peſtis laqueo exuiſti, ita nos vitiis illigatos ſolue. Caniſius cap. 22. Sigonius lib. De regno Italiæ.

S. WERNHERVS PVER.

Hoc in Pontifice, iſtud in puero non minùs illuſtre exemplum. Cùm Iudæi WERNHERVM PVERVM, quòd Chriſtianus eſſet, miris modis diſcruciarent, & Veſalienſis Iudex, ſui muneris oblitus, ſe per ſummum ſcelus ab æquitate & iuſtitia abduci pateretur; dum ſuas preces negligi PVER videret, *Si tu mihi*, inquit, *opitulari non vis, opem mihi ferat benignus Deus, & ſactiſſima Mater eius.* Ferat, ferat! nam

Altera iam bello ciuili voluitur ætas,
Suisque Belga viribus
Interit, ac toti debet ludibria mundo:
Heu triſte fatum! quis modus
Et quis finis erit? Finis, ſi turbida vita,
Emancipata crimini,
Mundatur, ſi vindicat hanc ſibi maſcula virtus.
Tu Diua conantes iuua.

Lippell. tom. 2. de Sanct. menſ. April.

IOAN-

IOANNES SAMPENOIVS.

Longum foret oratione complecti, quàm admiranda olim per ſuam Matrem operatus ſit vnigenitus Dei filius in illis,qui eam puro affectu venerantur. Perge itaque calame, maiori quodam ore effer, quæ noſtra hæc ætas ſenſit & vidit. Tu DIVA, manum & mentem moue. Erant Auennæ (Hannoniæ opidum)furti & rapinarum accuſati duo : fatentur culpam in tormẽtis,& ſimul falsò IOANNEM SAMPENOIVM, cum quo aliquantum itineris confecerant, furti arguunt & cædis. Prętor nihil ambigere, eumq́ue, quò alios, in vincula & immeritam crucem adigere:& tamen quia ſe innoxium proclamabat,populum hortari vt Miſſę ſacrificio interſint, in gratiam veniamq́ue criminum iam iam morituri. At IOANNES, *Imò potiùs, ô Prætor*, ait, *Dominicam orationem & Angelicam ſalutationem ſinguli recitent, honori B. Virginis Hallenſis*, (quo Hannoniæ loco, ſumma veneratione viſitur Deiparæ ſtatua crebris miraculis illuſtris) *ad quam ibam. Et quoniam in innocentiâ parum præſidij eſt, ad illam appello, ea me tueatur.* Poſt dicta, carnifex hominem cruci applicat, ſcalis deiicit,& funem ſtringit. At viuit ille, donec omnibus demirantibus ſuperuenit Ioan. Sellius, virtute & ſtirpe nobilis, qui innoxium hominem ſibi,aut potiùs B. Virgini,cuius monitu eò venerat, donari rogat : & viuum ac illæſum impetrat. I.Lipſ.de Diua Hallenſi, cap.22.

IOANNES CACVLA MILITARIS.

Adiiciamus quod iam pridem euenit. Orta ſeditione inter milites, qui Weerdtæ Campiniæ opidulo præerant cuſtodes, IOANNES gente Lucemburgius, CACVLA MILITARIS, falsò furti arguitur. Crux

ilicò ſtatuitur, & iuxta eam, omnium voce nocens. Ille ſe fruſtrà purgare, mentemque & lumina attollere & inclamare: *Tu cæli Regina, innocentûm vindex, quæ in Hallenſi opido cultum & ædem tenes, me innocẽtem tuere*, Dixerat. At nil moratus tortor, eum cruci ſiſtit & adſtringit. pendebat à duplici fune. at alter rumpitur, alter idem minatur: donec eum vnus militum gladio ſecat. Ibid. cap. 31.

VIRGO ANONYMA.

Vide SANCTORVM INVOCATIO.

MVLIER ANONYMA.

Properantem adhuc tenet PAVPERCVLA quædam, religioſa tamen & pia in piam hanc Matrem. Cùm namque prope Laniacum in æde Virgini ſacra preces funderet, factum, vt cæleſtis ignis ei naſum mentumque auferret. Illa domum redit ocyùs, lachrymatur, clamat; *Hei mihi*, inquiens, *mater miſericordiæ omnes excipit, nullum ſua æde expellit, me ſolam præter: Deus qui factus es filius fœminæ, ſana me precor per fœminam matrem tuam*. Dixit, & priſtinam membrorum integritatem recepit. Ex Chronic. Anſelmi Abbat. Gemblac. manuſcr. quæ ſuppeditauit Aub. Miræus Canon. Antuerp. qui nunc ea ipſa tenebris eruit, & luce donauit.

MARITVS.

VXOR PHILONIS IVDÆI.

VIri in vxorẽ imperium, veluti animi in corpus eſſe oportere, olim dicebat Plutarchus: eamdemque in illis, veluti in his, naturę cõiunctionem. Ac veluti huius ornamentum eſt animus, ita illius vir. Teſtata hoc præclaro ac memorabili teſtimonio PHI-

PHILONIS CONIVX: quæ interrogata, cur non vt mulierum genus monilibus compta & veſtium varietate ornata incederet prudenter & ſupra mulierem reſpondebat: *Potiſſimum pudicæ vxoris ornamentum, vir bonus & ſapiens* Non minùs ſanè eleganter, quàm illa Phocionis Probi: cui ſemper in ore, *Meus mundus ſunt præclara geſta mariti.* Æmulamini has ô matronæ; quæ ſpretis his ornamentis, de quibus verè vobis gloriandum, vanis & ad pompam dumtaxat exteriorem deſtinatis lenociniis inhæretis. Anton. Serm. de muliere forti.

EVGENIA PHILIPPI FILIA.

Vide CONIVGIVM, & BONVS VIR.

FÆMINA ANONYMA.

Pauperis vxor erat, ſed honeſti ciuis: ad illam
Veſtibus & gemmis ſplendida venit Anus;
Cuius ſacrilega ditatus fraude maritus,
Turpiter immenſas accumularat opes.
Hæc ait, En quantum ſum diuite ſplendida cultu,
Tu quid inops inopis coniugis vxor habes?
Opportuna dedit verbis reſponſa modeſtis
Pauper honorato FÆMINA *iuncta ſeni:*
Te decorant Tyriæ veſtes gemmæque nitentes,
Fama boni decorat me ſed honeſta viri.

Ex Epigramm. Sabini.

MARTYRIVM.

S. PAVLVS APOSTOLVS.

NOn ita recenti pluuiâ rigatum ſemen incrementum ſumit, veluti recenti MARTYRVM ſanguine conſperſa, ſeſe erexit ac dilatauit Eccleſia. vt verè Martyrum ſanguinem, ſemen Chriſtiano-

rum nuncuparit Tertull. nec falsò cecinerit quidã:

Sanguine mundata eſt Eccleſia, ſanguine cœpit,
Sanguine ſuccreuit, ſanguine finis erit.

Quod intuiti viri ſancti, nihili duxerunt pro nomine IESV calamitatum mole opprimi. Ita PAVLVS, cùm monerent eum ceteri Apoſtoli ne aſcenderet Ieroſolymam, eò quòd graues eum perſecutiones manerent, reſpondit: *Quid facitis flentes & affligentes cor meum? Ego enim non ſolùm alligari, ſed & mori in Ieruſalem paratus ſum, propter nomen Domini Ieſu.* Act. cap. 21.

S. ROMANVS.

At ROMANVS quantùm eodem igne correptus? Lictori ceruicem iam præbebat abſcindendam, & ecce nuntius qui Iuliani Imp. litteras defert, quibus ROMANVS manumittitur. An expectatis exultantis animi indicia? Minimè: ſed inexpectatum nuntium moleſtiùs ferens, *Haud dignus*, exclamat, *erat Romanus, quem Chriſtus haberet martyrem.* Theod. lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 16.

S. DOMINICVS.

Quid autem iſte? Sicariis hæreticis ſibi mortem minitantibus; *Nondum*, inquit, *martyrij gloria dignus ſum: vtinam dignus aliquando euadam!* In Vita eiuſdem.

S. CALLOPIVS.

Nec minùs hoc deſiderio pro Chriſto quæuis patiendi tenebatur CALLOPIVS. cui dum pœnarum ac tormentorum quoduis genus obiiceret Tyrannus, alacri voce, vultuque; *Hoc*, inquit, *tota auiditate concupiſco. Quanto me grauioribus exercueris tormentis, tanto ſplendidiorem mihi coronam contexes.* Sur. in Vita.

S. BA-

S. BASILIVS.

Æquali ardore ſuccenſus hic, cùm ad Valentis tribunal iudicandus duceretur, mortemq́ue minitaretur Præſes; *Vtinam*, ait, *id mihi contingat, vt pro veritate vitam effundam*! Et ecce dierum aliquot inducias maturæ deliberationi permittit: at, *Ego*, inquit BASILIVS, *cras idem ero, qui hodie: vtinam tu quoque idem*! Socrat. lib. 4. cap. 21.

S. ROMANVS MILES.

Alius à priore iſto, ſed verè etiam hoc facto dictoq́ue ROMANVS. Dum enim plumbatis & equuleo tortus cæderetur, fuerunt qui molliùs cum eo agendum dicerent, quòd nobili eſſet genere oriundus. Quibus ille: *Nequaquam nobilitatis nomine mihi parcite. Abſit vt me nobilem ſanguis parentum præſtet, aut lex curiæ: generoſa Chriſti ſecta eſt, quæ nobilitat viros.* Prud. in Hymno.

S. LVCIVS ALEXANDER.

Et hunc tacitus ſilebo? En, dum liberè redarguit Vrbicium, quòd Ptolomæum Chriſtianum indictâ causâ condemnaſſet, ad ſupplicium raptus, clamabat; *Hac ratione à malis dominis me liberandum ſcitote, & ad bonum patrem ac regem proficiſci.* Euſeb. lib. 4. cap. 17. & Iuſtin. in Apolog.

F. IOAN. FORESTVS.

Finem facerem, niſi me vnus FORESTVS teneret, quem priori ſæculo fortiter occumbẽtem vidit Anglia, & inuidit. Flammis adiudicatus, quòd Henrici iniuſtis decretis acquieſcere recuſaret, condolenti ſibi Catharinæ Aragoniæ Reginæ, cui fuerat à confeſſionibus, reſpondit rogauitq́ue: *Quæſo continuis precibus inſtantem meum agonem & certamen ſublenate. Quo facto, nolim de conſtantia dubites. Parum*

enim decet hos canos meos, iſtis puerorum terriculamentis in cauſa Dei moueri: & virum qui 60. iam & quattuor annis vixi, mortem turpiter formidare: ac religioſum Franciſcano habitu 45. annis diſcentem & docentem terrena contemnere, non amare, & quouis conatu adſpirare ad cæleſtia. Sanderus lib. 1. de Schiſm. Anglic.

S. AGATHA.

Ad fæminas tranſeo: ſed quantus hîc etiam dicendi campus aperitur! Vna AGATHA exemplo ſit & experimento. Minabatur extrema Quintianus Siciliæ Proconſul, ni Idolis immolaret. at illa, *Deo*, inquit, *non Dæmoni ſacrifico.* Equuleo ſubiicitur, cęditur, torquetur. an eiulatus ad quos pronus ille ſexus, emiſſos deſideras? Nequaquam: ſed, *Quantum*, inquiebat, *hiſce pœnis oblector! Sicuti enim triticum non reconditur in horreum, niſi tritura ventilationeque purgatum: ita ſcio me ad patientiæ præmia minimè peruenturam, niſi ſupplicijs purgatam.* O verum Euangelici frumenti granum; quod priùs in terra emortuum, fructum centuplum attulit! Sur. tom. 1. in Vita.

MVLIER ANONYMA

Digna item quæ cum ceteris collata, ſplendoris ſui radios hîc etiam emittat. Edeſſæ in Meſopotamia Valentis decreto cautum erat, ne quis ad Baſilicam die poſtero accurrere præſumeret, niſi & eâ & vita ſimul cedere vellet. Taceo quid à viris eâ tempeſtate præſtitũ: certè MVLIER orthodoxa, natum manu trahens, citato curſu, ad dictam Baſilicam properat. Indignatus Præfectus, eam duci ad ſe iubet. Et quid, inquit, mulier tam indecenti greſſu curris? ánne decreti noſtri es conſcia? omnes videlicet

delicet neci dandos, qui in illa Baſilica reperientur. *Et hoc eſt*, reſpondit illa, *quod me euocat; hæc properationis cauſa, vt etiam inter eos inueniar.* At quò paruulum trahis? inſtat. Illa, *Eodem*, ait, *vt & ille martyrij fiat particeps.* Maluit certè pia MVLIER mortẽ cũ prole pro Chriſto oppetere, Deoq; iuge cum Abrahamo ſacrificium offerre, quàm ſe impiis Præfecti legibus ſubmittere. Hiſt. Trip. lib. 7. cap. 32.

S. THEODORA VIRGO ET MARTYR.

Require Apophthegmata de ANIMI FORTITVDINE, *&* FIDE ERGA DEVM.

MATRIMONIVM.

IESVS CHRISTVS.

HOnorabile CONNVBIVM à Deo in Paradiſo inſtitutum, ſine quo humana ſocietas conſiſtere diu nequit, breui compendio perſtringimus. Cuius bonum paucis inſinuauit CHRISTVS DOMINVS, dum Phariſæis calumniandi animo accedentibus, rogantibuſque multa de libello repudij à Moyſe conceſſi, Matrimonium ad primam inſtitutionem reuocaſſet. dicebat enim: *Quod Deus coniunxit, homo nõ ſeparet.* diſtinctè matrimonialis vinculi indiſſolubilitatem pronuntians. Mat. c. 19.

IDEM

Cùm plurima de Matrimonij nexu dixiſſet, Diſcipuli quaſi ſtupefacti; *Si ita eſt*, inquiunt, *cauſa hominis cum vxore, non expedit nubere.* Qui reſpondit eis; *Non omnes capiunt*, id eſt approbant & admittunt, *verbum iſtud; ſed quibus datum eſt:* ſcilicet, ſpeciali gratiæ dono. Benè Hieron. lib. De viduis: Copula nuptialis non eſt quaſi copula vitanda, ſed

quaſi neceſſitatis ſarcina declinanda. Nam, vt Theodectus, Similes ſunt ſenectus & nuptiæ: vtraque enim conſequi deſideramus: poſtquam verò nacti fuerimus, triſtamur. Matth. cap. 9.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Huic aliquando in ore: *Tum demum matrimonia tranquillè exigentur, ſi vir ſurdus, vxor cæca ſit.* Significabat autem, pleraſque rixas quæ in hoc ſtatu interueniunt, excitari potiſſimùm ex zelotypiâ coniugum. quorum ſi hic ſurdus foret, ne alterius profuſam garrulitatem audiret; illa cæca, ne mariti intemperantiam videret; non tam frequens etiam foret querelarum anſa. Panorm. de Dict. eiuſd.

MARIANVS SOZINVS.

Et quia is qui cum vxore eſt, iuxta Apoſtolum, ſolicitus eſt quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt: ideò rogatus MARIANVS, vir alioquin eruditus, cur minùs poſt coniugium, quàm ante illud, libris litteriſque incumberet; reſpondit: *Quia vxorem duxi.* dicentique: Etiam Socrates vxoratus erat, cur non & ille Philoſophiæ ſtudia aſpernatus? *Xantippe*, ait, *moroſa erat, & deformis; mea autem proba eſt, & forma decenti.* Æneas Sylu. de Dict. Sigiſm. & Frederici Imp.

ANONYMVS.

Hinc benè quidam, inquirenti an viro ſapienti ducẽda foret vxor, reſpõſo hoc ſatisfecit, inquiens: *Si pulchra, ſi benè morata, ſi honeſtis parentibus, quid obſtaret?* At quia hæc rara auis, ſapienti ducenda vix erit. nam, vt Varro in Menippæa,

Vitium coniugis aut tollendum eſt, aut ferendum.
Auct. Serm. memor.

ANO-

ANONYMVS.

Duxerat hic vxorem ſine vllâ omnino dote, cùm tamen honeſtiores & opulentiores matronæ ſe crebriùs offerrent. Roganti verò, cur his ſpretis, illam in coniugem acciperet; *Ne*, inquit, *dotium freno conſtrictus, vxori meæ nupſiſſe ego videar: & ita contra Apoſtoli doctrinam viri caput fiat mulier*. Sed quantùm hoc æuo ille morbus inualuit, quas non radices egit? Pulchrè ſimul & facetè Martialis, lib. 8. ad Priſcam:

Vxorem quare locupletem ducere nolim,
Quæritis? Vxori nubere nolo meæ.
Inferior matrona ſuo ſit, Priſce, marito:
Non aliter fiunt fæmina virque pares.

Vt verò inſinuet quænam tandem vxor ducenda, ita ad Flaccum loquitur:

Qualem Flacce velim, quæris, nolimve puellam?
Nolo nimis facilem, difficilemq; nimis.
Illud quod medium eſt, atq; inter vtrũq; probatur,
Nec volo quod cruciat, nec volo quod ſatiat.

Ioan. Petroſius in Serm. conuiual.

MEDICINA.

IESVS CHRISTVS.

MEDICINA, quam Altiſſimus de terra creauit, quamq́ue vir prudens non abhorrebit, inueſtiganda. Eius enim neceſſitatem commendant Sacræ litteræ, & in iis humani generis verus Medicus & reformator CHRISTVS: qui, cauillantibus Phariſæis, quòd ad Matthæum ingreſſus eſſet; hac ſimilitudine vſus, ait: *Non eſt opus valentibus Medicus, ſed malè habentibus.* Matth. cap. 9.

PIVS

PIVS II. PONT.

Inciderat apud eum ſermo de imperitis medicis & ſacerdotibus: qui inter eos diſcrimen aſſignans, *Imperiti*, aiebat, *medici corporis dumtaxat; ſed ſacerdotes indocti, animæ interfectores ſunt.* Vide vtrumuis è duobus elegeris. Auct. Serm. memor.

IDEM

Vt erat in dicendo mirè facetus, dicere quandoque ſolebat: *Peccare exiſtimo medicos, quòd ab ægris ſtipendium accipiant, qui malint eis carere: at potiori ratione à ſanis accipiendum, ne illis vti compellantur.* Vnde quidam non illepidè de Medicis ita luſit:

Accipit oblatum Medicus, dare non ſolet aurum:
Pharmaca dat Medicus, non ſolet accipere.
Ordonner *Medicos, ægros* or donner *oportet:*
Alterius ſic res altera poſcit opem.

Corozet. de Dict. Fact. memorab.

ADRIANVS VI. PONT.

Dum inter domeſticos hæc quæſtio ventilaretur, expediétne Reipub. eſſe medicos: ac varij varia dicerent, nonnulli etiam negantem partem amplectèrentur, eò quòd Roma eorum ope 600. annis caruiſſet aliquando: ille ſubridens, *Imò*, ait, *expedit eos eſſe: ne tandem ipſe mundus ab inhabitantibus opprimatur, qui aliàs nimis magno numero futuri.* Significabat autem praxim medicinæ, priuſquam ad vnguem caſtigata ſit, euidenti multorum periculo exerceri. Floreſta in Dict. memor.

MAXÆMILIANVS IMPERATOR.

Detinebatur hic graui morbo, & ecce vndique accurrunt Medici, rem, vt videbatur, magnā acturi. Ille meliuſculè ſe ſentiens, ſingulos ſeorſim introduci ad ſe mandat, quos omnes hac voce compellabat;

labat; *Medice quot?* mirantur omnes, & vocem faucibus detinent; donec tandem introgreſſus quidam experientiâ & doctrina clarior ceteris, Imperatori roganti, *Quot?* reſpondit; *Tua pace dixerim Cæſar, innumeros.* Ridet IMPERAT. tam liberã confeſſionem, inquiens: *Ingenua confeſſio te medicum Cæſareum fecit: ſed tu porrò experimentis per mortes abſtine, inuentis ex fide vtere.* Theatr. Vitæ humanæ.

IOVIANVS PONTANVS.

Ille item vt erat Alphonſo Regi à ſecretis, vnico dumtaxat cibi genere vtebatur. rogatus, cur id ageret; *Vt ſic,* inquit, *medicorum manus effugiam.* Legerat fortaſſis illud Hippocratis, Diuerſitate ciborum nihil nocentius. Hadr. Barlan.

MEDIOCRITAS.

ALPHONSVS REX ARAG.

MEDIOCRITATEM, quam meritò auream dixit Horatius, ſectamur: ſine quâ nemo ſapiens habendus, nemo virtutibus, quarum hęc cuſtos, pręditus cenſendus erit. quod memorabili dicto demonſtrauit ALPHONSVS: dicebat enim: *Optimum fore & peroptandum, ſi voluntas noſtra inter amorem & metum media intercederet: vt quantum amor ad exceſſum, tantum metus pelleret ad defectum.* Sentiebat autem hominum actiones mediâ volũtate temperandas. Pancr. lib. 4. de Geſt. eiuſd.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Dabis veniam Illuſtriſſime Præſul, ſi Alphonſum tibi extra ordinem præponam. Tu etiam huius virtutis non laudator tantùm, ſed & ſectator, dicere

ſoli-

ſolitus; *Virtus ſine modo fit vitium*. Hinc cùm filias Archidami donaſſet pretioſis veſtibus Dionyſius, noluit pater eas induerent, ne turpiores apparerent. Benè ergo ſuum Licinium hortatur Horatius:

Rectiùs viues Licini, neque altum
Semper vrgendo, neque dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.

MEMORIA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

RErum magiſtra & Muſarum parens MEMORIA in proſcenium quoque educenda. de quâ præclarè aliquando locutum Illuſtriſſ. Cardinalem ALDOBRANDINVM legimus. Rogabatur, quænam eſſet *optima Sapientiæ ſchola*; *Memoria*, reſpondit. addens, *Eſtque hæc non magiſtra modò, ſed & mater veteribus conſtituta Muſarum*. Henr. Farneſ. Apophth. de Princ.

IDEM.

Quantus verò Memoriæ defectus in addiſcente ſit, eiuſdem ſententia probat. Sciſcitanti namque, qualis in addiſcente deberet eſſe Memoria; *Quale*, inquiebat, *in Apollinis ſimulachro olim erat tricipitium*. Vnum enim erat lupi, ob rapacitatem: leonis alterum, ad tenacitatem: tertium canis, ad fidelitatem. Eam ergo memoriam requirebat, quæ ſua rapacitate omnia deuoraret, eademque firma tenacitate retineret, & ſibi fidentem non falleret. Ibid.

IDEM

Interrogatus etiam, quémnam è veteribus vt maximè ad litterarum ſtudia idoneum reputaret; *Hortenſium*,

tenſium, reſpondit, ille enim (Cicerone teſte) in tantum valuit memoria, vt, quæ ſecum pluribus egiſſet, ſine ſcripto, verbis iiſdem redderet. Ibid.

Idem.

Cùm inſuper de memoriæ præſtantia ſermo fieret, & hic Mithridatis regis (qui duarum & viginti gentium linguas calluit) ille Themiſtoclis aut Cyri (quorum prior nõ poterat obliuiſci quorum nollet; poſterior, totius exercitus nomina ſingulatim referebat) memoriam laudaret; *At ego*, inquit, *eam memoriam probo, qua quis ſui numquam obliuiſcitur.* Præclarum profectò, & tam illuſtri pectore dignum Apophthegma. Ibid.

MERCEDIS CONTEMPTVS.

S. Hilarion.

QVamuis naturâ duce cuilibet bono operi ſua debeatur merces, eam tamen charitatis intuitu crebriùs recuſarunt in terris viri ſancti, quo ampliorem magiſque ſecuram in cælis pręparatam reperirent. Vnde Hilarion, Orioni ſibi dona offerenti, quòd dæmonum phalange eum liberaſſet, dicebat: *Non legiſti, quid Giezi, quid Simon, paſſi?* cumque Orion flens diceret: Accipe in vſus pauperum. reſpondit: *Tu id rectiùs præſtiteris, qui vrbem indies obambulas: ego qui reliqui mea, cur appetam aliena?* Hieron. in Vita.

Idem.

Ita in Sicilia cuidam ſibi auri pondus danti, quòd graui eum morbo curaſſet, depromebat eam Domini ſui vocem: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Ibidem, cap. 14.

S. LEONARDVS.

Pari conſtantia iſte, oblatam à Regina Galliæ mercedem, quòd eam precibus difficili partu liberaſſet, renuit: offerentique Regi, *Nequaquam*, ait, *illis mihi opus. nihil enim defuturum eſt ei, qui omnium opifici libenter ſeruit. cùm ipſa Veritas dicat, Quærite primùm regnum Dei.* Iac. Ianuenſ.

S. MARTINVS EPISCOPVS.

Et hic Leontij cuiuſdam familiam contagioſo morbo, diuinâ adiutus ope, liberarat. qui, cùm pro beneficio centum argenti libras rependeret, recuſauit accipere. quare indignati comites. Ad quos MARTINVS, *Nos*, inquit, *Eccleſia & paſcat & veſtiat: dummodò nihil vſibus noſtris quæſiſſe videamur.* Sulpit. in Vita.

MILES, MILITIA.

ALEXANDER SEVERVS.

Diuitiarum non eſſe ſecuram poſſeſſionem, niſi armorum defenſione ſeruetur, auctor eſt Vegetius. Quare vigilantiſſimus Imp. SEVERVS cautè prouidebat, ne vmquam ſuo ſtipendio MILITES fraudarentur. Dicebat enim: *Miles non timet niſi veſtitus, armatus, calceatus, & ſatur, ac aliquid habens in zona.* Sentiebat militem, cùm aliquid habet, metuere ne perdat: mendicitas namque in deſperationem redigit armatum. Æl. Lamprid.

D. LVDOVICVS FRANC. REX.

Vide Apophth. de ADMONITIONE.

CAROLVS V. IMP.

Ille *tres rerum neruos* dicebat, *Pecuniam*, *Com-*

mea-

meatum, & *Militem*. E quibus ſi vnus eligendus: *Malim*, inquiebat, *veteranum militem. eius namque promptitudine quæuis ab hoſte impetrabimus.* In Vita eiuſd.

MINÆ.

FREDERICVS II. IMP.

QVemadmodum quod ſine fulmine erumpit tonitru, quamuis aliquem terrorem incutiat, periculo vacat: ita quorumdam imbelles MINÆ. Sentiebat id FREDERICVS ROGERIVS; qui, vt erat totus Martialis & acer, nihil minoris æſtimabat, quàm imbelles quorumdam comminationes. cumque ad eum horum aut illorum Principum minæ dicteriáve deferrentur; *Minarum*, dicebat, *ſtrepitus, aſinorum crepitus.* Nicol. Reuſn.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Viro autem forti nihil derogare minantis auctoritatem, ſuo dicto aſſerebat iſte. erat autem tale: *Vir fortis adamanti perſimilis, qui neque ferro infringi, neque igne abſumi poteſt*. Ita Leonidas Perſæ cuidã minitanti, quòd Lacedęmonij die poſtero ex telorum imbre ſolem viſuri non eſſent, In vmbra igitur, reſpondit, commodè pugnabimus. Henr. Farneſ. in Apophth. de Principe.

MIRACVLVM.

IESVS CHRISTVS.

SI inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt conſpiciantur; multo ampliùs ea ipſa elucere dicenda erunt, in iis quæ illuſtriora & magis admiranda.

Ita cùm de Nathanaële dixiſſet CHRISTVS, eum verum Iſraëlitam; deinde quòd ſub ficu eum vidiſſet dum à Philippo vocaretur; & diceret Nathanaël, Rabbi tu es Filius Dei, tu es Rex Iſraël: reſpondit; *Quia dixi tibi, Vidi te ſub ficu, credis: maius videbis.* ſcilicet, vt magis & firmiùs credas. Sunt enim miracula ſigna non fidelium, ſed infidelium. Ioan. cap. 1.

IDEM.

At non ſemper oportunum tempus edendi miracula. Dicebat enim IESVS, deficiente in Cana Galilææ vino, ac monente matre, Vinum non habent: *Quid mihi, & tibi eſt mulier? nondum venit hora mea.* Quaſi dicat, Tēpus miracula operādi, & per ea meipſum mundo manifeſtandi nondum adeſt. Aderat autem, cùm iam omnibus de vini inopia conſtaret. vt aduertit Ianſen. in Concord. cap. 18. Ioan. c. 2.

IDEM.

Neque ſolùm admiranda CHRISTI opera eum ab inſania dæmonioque, quod habere eum obiiciebant, vindicarunt; ſed & verum Meſſiam à ſæculis promiſſum fuiſſe teſtata ſunt. Cum enim Hieroſolymis ambularet in porticu Salomonis, eumq; circumdediſſent Iudæi, requirentes, Quouſque animam noſtram tollis? ſi tu es Chriſtus, dic nobis palàm. reſpondit: *Loquor vobis, & non creditis: opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me.* Ioan. cap. 10.

IVDÆI EVANGELICI.

Vera autem miracula veram etiam diuinitatem arguere, palàm teſtari Iudæorum quidam præ ceteris benigniores. Poſtquam enim cæcum à natiuitate ſanaſſet Ieſus, ſeque bonum Paſtorem dixiſſet, or-

tum

tum inter Iudæos diſſidium. quorum alij dicebant, Dęmonium habet,& inſanit: quid eum auditis?alij verò ſanioris mentis: *Hæc verba non ſunt dæmonium habentis. numquid dæmonium poteſt cæcorum oculos aperire?* Ioan. cap. 10.

ANONYMVS.

Vide CHRISTI POTENTIA, *&* NOMEN.

MISERICORDIA.

Vide CLEMENTIA, ELEEMOSYNA, PAVPERVM CVRA, *&c.*

MODESTIA.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

MOdum in rebus eſſe, & certos fines, auctor eſt Horatius;& poſt eum, idem teſtatus ALPHONSVS: quem cùm Lucas vir diſertiſſimus,graui Oratione laudaſſet,hoc ab eo reſponſum accepit: *Si vera ſint quæ de me prædicas,Deo gratias ago: ſin aliter ſe habeant, vt vera aliquando ſint,rogo.* Panorm. lib. 1. de Geſt. Alphon.

IDEM.

Infectâ in quâ verſabatur vrbe ſanguinis profluuio, iaſpidem quem ſecum ferre ſolitus, ad mulierem quamdam eo morbo laborantem miſit.quę vbi ſanitatem recepit, venit gratias actura; quodque iaſpidem ſiniſtro caſu perdidiſſet, inſinuat. veniam Rex daret. Increpant eam Proceres, & ingratitudinis meritò arguunt. At ALPHONSVS nihil mutato vultu, ſumma cum MODESTIA; *Matrona,*inquit, *ij qui paruam ſuæ valetudinis curam habent, mirantur ſi tu vt valere poſſis, lapidem retinuiſti.* O prædican-

dicandam cum humanitate coniunctam MODESTIAM. Bapt. Fulgoſ. lib. 5.

Require Apophth. de MEDIOCRITATE, *&* COGNITIONE SVI.

MONACHVS.

S. ANTONIVS EREMITA.

QVod olim à ſanctis illis Eremi cultoribus MONACHORVM nomen deriuatum ſciret magnus ille ſolitudinis amator ANTONIVS; commiſſis ſibi fratribus dicere ſolebat: *Quod piſcis in arido, hoc Monachus in opido.* proprium Monachorum (ſi tales re, vt nomine ſint) domicilium locúmve, clauſtrum ac ſolitudinem reputans. Niceph. lib. 8. c. 4. Hiſt. Eccleſ.

ELIAS ABBAS.

Vide ADMONITIO.

S. HVGO EPISC. LINCOLNIENS.

Neque minùs nobile HVGONIS ANTISTITIS dictum. Inita pace inter Franciæ & Angliæ reges, domum Aruerîam Carthuſiani inſtituti venit. Rogatus autem de pacis conciliatæ conditionibus, reſpondit: *Rumores audire & referre, etſi Epiſcopis licet; Monachis tamen non licet.* Dictum non ſolùm hauriendum auribus, ſed verè etiam inſculpẽdum inſcribendumq́ue eorum animis. Surius tom. 6. in Vita.

S. LAVRENTIVS PATRIARCHA VEN.

Æquè laudabile illud LAVRENTII PATRIARCHÆ: qui, *Tribus Monacho eſt opus,* aiebat, *deſiderio, moderatione, & gratia: vbi enim horũ aliquid deeſt, ibi perſeuerantia eſſe non poteſt.* Sur. to. 1. in Vita.

S. ÆGI-

S. ÆGIDIVS.

Quodam illum conſulente, num relicta mundi vanitate ſatius eſſet ſe Deo in monaſterio conſecrare; reſpondit: *Si extremâ inopiâ laborans, reconditum quis theſaurum in agro ſciret; putáſne requiſiturum ab aliquo, an eum effodere deberet?* Quo dicto inſinuauit, multo ampliùs nobis properandum ad ea loca, in quibus æternæ ſalutis theſaurus. Sur. tom. 2. in Vita.

BALDERICHVS EPISC. SPIRENSIS.

At non omittendum quod de BALDERICHO aſſerit Bruſchius. In Epiſcopum enim Spirenſem ob raras ingenij dotes, &

Compoſitum ius faſque animi, ſanctoſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto,

à clero & populo, ex monaſterio Hirſauienſi, in quo B. Auguſtini regulam vouerat, adſcitus, ſummo conatu reſtitit: adiiciens nobilem illam ſententiam: *Ex quo in Cœnobium me contuli, faſtui Principum mundíque pompæ valedixi.* Verùm nihil excuſatio profuit. inuitus enim ad Epiſcopatum pertractus, à reprehenſione immunem & planè monaſticam vitam in eo egit.

ADOLPHVS HOLSATIÆ COMES.

Admirandum etiam monaſticæ humilitatis exemplum præbuit ADOLPHVS HOLSATIÆ COMES. Hic enim manus cum hoſte cōſerturus, voto ſe adſtrinxerat, vt ſi victor euaderet, Inſtitutum D. Franciſci, Comitatu abdicato, ſequeretur. Itaque voti compos, paupertatem Chriſti æmulaturus, ſacram veſtem Minoritarum, & ſimul viuendi normam aſſumpſit, votoque ſe ſoluit. Sacris initiatus, Monaſterium ſui ordinis in opido Kyl ædificari curauit;

collectis etiam oſtiatim eleemoſynis in ſubſidium. Factum autem, vt cùm hydriam lactis ad ſocios deferret, filios ſuos Holſatiæ comites ſplendido cultu obuios habuerit. Quid faceret? viam declinare non poterat: pudorem tamen vicit conſtantia, ſeque totum lacte perfudit, dicens: *Infelix homo, Chriſti paupertatem baiulare erubuiſti: nunc te monachum exhibe, oſtende quid portaueris*. iterque ſuum, nil filiorum moratus præſentiam, totus lacteus abſoluit. Hieron. Ziegl. in hiſt. Illuſt. German.

MORBVS.

SENEX ANONYMVS.

QVid de corporis infirmitate dicam? quam prouidus aliquãdo immittit Deus iis, quibus vtilius eſt frangi languoribus ad ſalutem, quàm remanere incolumes ad damnationem. Venerat SENIOR tam pietate quàm annis, ad diſcipulũ ſuum: quem cùm infirmę valetudinis reperiſſet, *Fili*, inquit, *ne propter corporis infirmitatem angaris, pro quâ Chriſtianum decet Deo gratias agere*. Quo dicto, & morbi vehementiam leniit, & infirmi tolerantiam non parum auxit. Simon Goulartius ex Vitis SS. PP.

EREMITA ANONYMVS.

Et huius quoque ſpiritum Dei viſitatio cuſtodiebat. quotannis enim variis infirmitatum generibus affligi ſolitus, accidit vt vno anno à morbis omnino immunis foret: quam ſortem altis ſuſpiriis deplorans ſubinde, exclamabat: *Domine Deus, cur me deſeris? cur me deſolatum hoc anno non viſitaſti?* Ita vir ſanctus, ea quæ alij pro flagello habent, ſolatij loco, quoad vixit, reputabat. Idem.

THEO-

THEODORICVS EPISC. COLONIEN.

Erat ille auctoritate & prudentiâ inter Electores facilè Princeps. Quærenti autem Sigiſmundo Cæſari, quónam pacto felicitatem conſequi poſſet; *Inter mortales*, ait, *fruſtrà requiris*. Inſtanti rurſus; *Ad cæleſtem ergo quo itinere pergam? Rectà*, reſpondit ille. vrgentique tertiò, quid agendo rectà tenderet; *Si*, ait, *ita vitam inſtitueris, quomodo facturum te promiſiſti, dum calculus aut alia inualetudo te oppreſſit.* Docuit autem, morbum quemuis, ſi acrior ſit, eſſe certum ad meliorem vitam incitamentum. Æn. Syl. lib. 2. de Geſt. Alphonſi.

ANONYMVS RELIGIOSVS.

Sed & diuinæ probationis ac miſerationis argumentum eſt corporis per ęgritudinem afflictio. hinc quidam ex Patribus adoleſcenti à ſe ſanitatem poſtulanti, reſpondit: *Rem tibi neceſſariam cupis auferri: ſi enim aurum es, per ignem probaris; ſi ferrum, rubiginem amittis.* Sanè idipſum nobis omnibus dictum putemus, vt alacri animo feramus,

Cùm grauis excruciat morbus, vel ſæua podagra
Cùm premit, aut lectus debile corpus habet:
Et morbi auctorem merito celebremus honore.
Vulneris hæc nobis certa medela datur.

Refert. L. Granat. Serm. de Commem. Annunt. ex vitis PP.

Require Tit. de TRIBVLATIONE.

MORES.

FRANC. BORGIA SOC. IESV.

NOn parua modeſtiæ prudentiæque nota, cuiuſuis MORIBVS ſe facilem præbere, temporis

ac loci ratione habita. Claruit autem hoc ſplendore FRANC. BORGIA: qui, dum iter faciens diuertiſſet ad ea loca vbi eum à quotidiano Sacrificio arcebant, etiam tabulis Societatis prolatis; ſocio vrbanè in aurem inſuſurrabat: *Nunc per me licet priſtinos titulos nomines. Ciuili namque hîc iure agendum.* Lib. 4. Vit. eiuſd. cap. 1.

IDEM

Modum titulis ſtatuere ſolitus, in iis tamen dandis liberalis; ſi quem aulico hoc fumo libenter denigrari conſpicaretur. aiebat namque: *Si peccandum alterutram in partem eſt, titulorum vbertate quàm raritate offendere malo.* Ibid. cap. 8.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Ille vt in aliis, ita & hîc facetus. Dicenti coniugi, futurum vt claudicantem leuiter filiam gener, cui eam Rex ſe inuita deſponderat, planè contemneret; illud Naſonis ingeminabat:

Certus amor morum, formam populabitur ætas.

P. Æmil. in Vitâ.

CAROLVS V. IMPERATOR.

Hic etiam cum regali maieſtate facetâ vrbanitate præditus, frequenti ſuos Proceres apophthegmate reficiebat. Factum autem, vt de cogendo milite ſermo fieret. cùm ille ita orſus: *Ego dum militem & caſtra colligo, aſſumo caput Italicum, humeros & manus Hiſpanicas, Germanum pectus, ventrem & pedes aliarum nationum.* Solertiam Principis in eo potiſſimùm conſiſtere ſignificabat, quòd cuiuſuis nationis mores & humores habeat ſibi perſpectos. Chytr. Orat. de vita Caroli.

MORIO.

MORIO.

FREDERICVS IMP.

MORIONES, vt hominum omnium communem fęcem, breuiter tranſcurrimus, & ſimul eos deſpicientem FREDERICVM CÆSAREM. qui rogatus, an illud hominum genus in conuiuium admittendum eſſet; ſapienter reſpondit: *Neque ſtultis delectari poſſum, neque ſuperbis eſſe amicus.* Conſiderabat illud Poëtæ:

—— Sapientia prima eſt
Stultitia caruiſſe. ——

Æn. Syl. lib. 1. de Geſt. Alph.

ALPHONSVS REX ARAG.

Ille in omnes munificus, præterquam in has ſordes hominum. dicebat enim: *Huiuſmodi homines perſimiles ſunt ciſternæ rimoſæ, quam vt nullus implet imber, ita hos nulla rerum compendia exſatiant.* Pont. de Liberal.

MORS, EIVSQ. MEMORIA.

S. HVGO EPISC. LINCOLNIEN.

VLtimam rerum humanarum lineam, MORTEM, attigimus: quâ, vt inquit Seneca, nihil natura præſtitit melius, & cuius frequêtius nullum eſt votum. Hinc benè LINCOLNIENSIS ANTISTES HVGO, multa de Mortis horrore dicêtibus, reſpondiſſe fertur: *Heu quàm miſerè nobiſcum ageretur, ſi nũquam hoc exilio excederemus!* Voluebat animo vir ſanctus, quòd iuſtus ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Sur. tom. 6. in Vita.

S. HIE-

S. HIERONYMVS.

Et ob id iugem eſſe & ſalutarem mortis memoriam dicebat HIERONYMVS, dum ait: *Facilè omnia contemnit, qui ſe cogitat moriturum.* breui, ſed ſolido dicto vitæ noſtræ fragilitatem inſinuans. Præclarè Martialis:

Pange toros, pete vina, roſas cape, tingere nardo:
Ipſe iubet mortis te meminiſſe Deus.

Fulgoſ. lib. 7. cap. 2.

RELIGIOSVS ANONYMVS.

Narrat de iſto Ioan. Climachus, quòd, cùm negligentiùs viueret quàm Religionis ſtatutum poſtularet, morbo ad extrema deductus, integram pænè horam quaſi in extaſin raptus iacuerit; ac tandem ſibi redditus, vt omnes qui aderant à ſe egrederentur poſtularit. Quo facto, antri quod incolebat aditum ſaxis obſtruxit, in eoque duodecim annos tam aſperam vitam duxit, vt nulla colloquia admitteret, nullum, præter aquæ & panis pauxillum, cibũ corpori indulgeret, ac ſolùm animo volueret, quę in illo ſuo mentis exceſſu fuerant ſibi obuerſata. Quo tempore autem fatalem ſibi diem, quando ex hoc carcere exeundum, inſtare aduertit; reſerato aditu, alios ſuos collegas admiſit. Qui dum ſupplices peterent mnemoſynum aliquod, quo ad virtutis ſtudium incitarentur, ille iam oculos pænè in morte grauatos attollens; *Ignoſcite,* inquit, *fratres. Nemo, qui reuerà mortis memoriam agnouerit, peccare vmquã poterit.* Quàm appoſitè monet in Epiſt. Horat.

Inter ſpem, curamque, timores, inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.

Refert ex Climacho Guil. Baldeſanus lib. 2. Stim. virt. cap. 17.

ABBAS

ABBAS IOSEPH.

Egregiè quoque, apud Caſſianum, ABBATEM IOSEPHVM ſenſiſſe fatendum erit. à quo frequenter audita hæc vox: *Poſtremum illud, quod generaliter vitiorum omnium peremptorium eſſe nemini dubium; eſt, vt ſe de hoc mundo quis credat quotidie migraturum.* & verè,

Flante velut valido nubes Aquilone fugantur,
Sic meditata ſcelus Mors procul omne fugat.

MESSODANVS.

Quæ cùm ita ſint, iure MESSODANVS iam ſenex, vitæ tædio affectus, cùm ab amico in craſtinum vocaretur, reſpondit: *Quid me vocas in craſtinum, qui à multis annis craſtinum non habui, ſed mortis aduentum indies exſpectaui? quæ numquam nobis non inſidiatur, donec tandem incautos opprimat.* Sanè, vt doctè iterùm Martialis,

Non eſt crede mihi ſapientis dicere, Viuam:
Sera nimis vita eſt craſtina, viue hodie.

Guido Bituric. ex Hiſt. Eccleſ.

CONSTANTINVS IMP. ET HORMISDAS.

Require Apophth. de ROMA.

MAXÆMILIANVS I. IMP.

Sed & memori mente voluebat MAXÆMILIANVS, quod ſub Mortis, vt canit Claudianus,

——— *purpurei veniant veſtigia Reges*
Depoſito luxu, turbâ cum paupere mixti.

Nam poſtremo ſui Imperij luſtro, cùm palatium apud Oenipontem magno ſuo ære conſtrui mandaſſet, & operis præfecti leuiores quoſdam in eo errores commiſiſſent, ſecretiùs in aurem cuidã ſibi adſtanti ſuſurrabat: *Parum hi faciunt quod me delectet: aliam domum conſtruam mihi placituram.* eoque

die

die feretrum omni quæ ad ſepulturam neceſſaria foret ſupellectili inſtructum parari iuſſit, ac ſecum, quocumque pergeret, clanculum deferri. Cumque curioſiùs coniectarent Proceres de vſu illius ſcrinij; CÆSAR ſubridens, ac ſibi conſcius, *In rei*, dicebat, *mihi ſupra omnes alias chariſſimæ vſum, mecum hoc defero.* Ita aſſiduè ſepulchrum adeſſe ſibi voluit, vt eiuſdem perpetua recordatio, ſuæ menti faſtũ mundi eximeret, æternitatis brauium infunderet. Reinhard. Hadamar. in Inſtit. Principum.

IDEM

Iuſſerat adhuc ſuperſtes, vt quando inter viuos deſiiſſet, cadauer ſuum omni hominum, etiam infimæ, ſorti conſpiciendum proponeretur: ac cauſam percontanti, *Vt ita*, dicebat, *vel meo exemplo diſcant omnes, nulla diademata, opes nullas, nec vlla imperia à morte eripere poſſidentem.* Hæc enim

——— ſola vltricibus armis
Elatos frenans animos, communia toti
Genti ſceptra tenens, æternaq; fœdera ſeruans,
Et magnos paruoſq; terit: nam fortibus æquat
Imbelles, populiſq; Duces, ſeniumq; iuuentæ.

Ibidem.

FREDERICVS IMPERATOR.

Vide IVDICIVM DEI.

ALPHONSVS REX ARAG.

Nec ſilentio præteriri ALPHONSVM fas erit. qui requirenti, *quænam res Principes ac priuatos, diuites ac pauperes, exæquaret*; reſpondit: *Cinis.* ſignificans, quod paucis habet Iuuenalis:

——— Mors ſola fatetur
Quantula ſint hominum corpuſcula. ———

Itaque attollere in vita, manus & ſpes ab Oriente in

in Occaſum mitte: illa contrahet, & te intra te coget. Panorm. lib.4. de Geſt. eiuſd.

Cæsar Borgia.

Hic totius Italiæ imperium animo conceperat, ac ſublatis è medio omnibus quos ſibi impedimento futuros ſuſpicabatur, tandem quod aliis miſcuerat, venenum hauſit inſcius: & moriturum ſe ratus, *Aduerſus omnia*, inquit, *pericula me muniui, præterquam aduerſus mortem. quippe qui numquam cogitaui me tam citò moriturum.* immemor ſanè illius Democratis: Imprudenter & impiè viuere, nõ tam eſſe malè viuere, quàm diu mori. Machiauellus.

Franc. Borgia Dvx.

Eiuſdem nominis & generis iſte, at vitæ notæq; melioris. Præfuerat funeri Auguſtæ iam functæ, & miratus quòd exiguus tumulus ſceptra, coronas, ac Regiam maieſtatem exciperet & concluderet, dicere ſolebat; *Auguſtæ mors mihi vitam attulit.* & verè,

Si cupis aduerſus ſcelerum fœdiſſima quæque
Vulnera, perfacilem dem tibi promptus opem:
Cùm te turpe aliquid tentat, fac illicò mentis
Seſe mors oculis offerat atra tuæ.

Ribad. lib.1. Vit. eius, cap. 9.

Idem.

Cùm decumberet grauiter, & extra medicorum ſpem, adeſſent qui lachrymas funderẽt: ille inopinatò; *Cur lachrymas fruſtrà funditis? An illæ me morti eripient; ſi Deo viſum, ab hoc vitæ exilio me in patriam reuocare?* Sciebat egregius Princeps, ſtatutos à ſummo Principe Deo vitæ cuiuſuis terminos, qui præteriri non poterunt. & quòd

Omnes eodem cogimur: omnium

Verſa-

Verſatur vrna, ſeriùs, ocyùs
Sors exitura.

Ribadin. in Vita eiuſd. lib. 2. cap. 13.

MORTIS CONTEMPTVS.

S. THOMAS APOST.

AD MORTEM itaque libenter ſubeundam, inſtigare nos debent quotidianæ vitæ moleſtię, & amicorum obitus inopinati, ac maximè ea quæ poſt hanc vitam ſecutura eſt retributio. Et priora quidem illa conſiderabat THOMAS APOSTOLVS. nam cùm ex Domino intellexiſſet quomodo Iudæi voluiſſent eum lapidare, ac Lazarum iam inter viuos deſiiſſe; & ſubiungeret, Gaudeo propter vos, vt credatis (id eſt, vt fides veſtra in me augeatur, & creſcat) quoniam non eram ibi, ſed eamus ad eum: dicebat ad condiſcipulos; *Eamus & nos, vt moriamur cum eo*(nempe Lazaro iam mortuo.) Non enim tantùm diffidebat ipſos ſecundùm Domini promiſſa præſeruãdos ab offendiculo, ſed & Lazarum poſſe inter viuos rediuiuum vocari. vt benè notat Ianſen. Ioan. cap. 11.

S. HILARION.

Quæſiuerant eum tota nocte latrones, ac manè repertum, rogant; Quid faceres ſi latrones ad te venirent? ille: *Nudus latrones non timet.* atqui occidi potes, inferunt: *Poſſum*, ait HILARION, *& ideò latrones non timeo, quia mori paratus ſum.* quam animi conſtantiam conſpicati, culpamq; confeſſi, reſipuerunt. Hier. in Vita.

IDEM.

Vide CONSCIENTIA BONA.

REGI-

Reginaldvs Polvs Card.

Intellexerat ab Edeuardo Leodienſ. Antiſtite, Henricum Angliæ regem præmium aureorum aliquot conſtituiſſe ei, qui illi necem inferret. & miratus Regis dementiam, dicebat; *Iam dudum huius vitæ tædio affectus, mortem optaui: & cùm Henricus Rex tanto eam ſtudio efficere contendat, nihil aliud facit, quàm ſi eunti dormitum, veſtimentum ſubtrahere conetur*. Nõ poteſt enim (vt cum Auguſtino loquar) malè mori, qui benè vixerit: & vix benè mori, qui malè vixit. N. Sander. lib. 1. de Schiſm. Angl.

Alphonsvs Arag. Rex.

Nullum finem inueniret narratio, ſi omnia hunc in locum congeſſero, quæ paſſim ſuis hiſtoriis inſeruêre Eccleſiaſtici ſcriptores. Vela itaque contraho, & ad Alphonsvm pergo: qui, dum intellexiſſet quemdam ex alumnis ſuis infirmari, eum adiit, & à mortis diro aſpectu abhorrentem, his verbis ſolabatur; *Non eſt adoleſcens, cur mortem tantoperè timeas: cùm hæc benè morientibus ſit vita, atque eius vitæ principium, quæ neque doloribus, neque metu, neque inuidiæ ærumnis ſubiecta eſt*. Panorm. & Æn. Sylu. de Dict. Fact. Alph.

MORS GENEROSA.

Carolvs IX. Franc. R.

NOn paruam apud poſteros laudẽ ſe relicturos arbitrati ſunt Principes quidam viri; ſi, cùm mors oppetẽda tandem ſit, eam cum gloria oppeterent. quibus etiam pulchrũ mori ſuccurrit in armis. Carolvs IX. certè F. R. circumuentus à ſeditioſo Hugonottorum rebellium equitatu, ad legiones au-

xiliarium Heluetiorum conuerſus, inter cetera vocem illam edidit: *Malim mori Rex, quàm viuere captiuus.* Annal. Franc.

LVDOVICVS LVDOVICI F. R. FILIVS.

Non minùs generosè iſte. erat & viribus & armis robuſtus, cùm eos qui Patri optimo rebelles exſtiterant, bello vindice laceſſeret. quâ tempeſtate crebriùs dixiſſe commemoratur: *Pulchriùs mori iuuenem crudelitate honeſta, & ob bonum finem: quàm cum dedecore vitam protrahere.* Corozet. de Dict. Fact. memor.

Lege Apophth. de BELLICA *&* ANIMI FORTITVDINE, CONSTANTIA, *&c.*

MORS ÆQVE FERENDA.

S. ELISABETH REG.

ÆQVO animo ferendum quod neceſſariò ſubeundum eſt, ac vitari nequit. vnde ęquiſſimo animo ferenda tam noſtra, quàm noſtrorum MORS. manendi namque aliquãtum, non habitandi diuerſorium natura hîc dedit. Vultis exempla, & quidem ab vtroque ſexu? ELISABETHA Lantgrauij Turingiæ coniux, animi fortitudine & ſanctitate pænè pari, marito vita functo, dixiſſe ad ſuos fertur; *Vt viueret vir meus, nulli labori parcere volui: verùm eo nunc Deo ita volente ſublato, ne minimum capitis dederim capillum, vt mihi viuus reſtituatur.* Sur. tom. 6. in Vita.

MELANIA MARCELLI COS. FILIA.

Et ne vnicam dumtaxat hac fortitudinis coronâ inſignitam arbitremini; en MELANIAM. hæc marito nõdum humato, cùm binos amiſiſſet inſuper filios,

ita

ita ſe ab omni dolore temperauit, vt aliud diceret nihil, quàm, *Magis expeditè tibi ſeruitura ſum Domine, quia tanto me onere liberaſti.* Hieron. in Epiſtola ad Paulam.

MAVRICIVS IMPERATOR.

Tranſeamus ad viros, quorum virtus hîc etiam emicuit. MAVRICIVS IMP. (quid eo fortius aut conſtantius?) quinque liberos ſuos Phocę iuſſu interfici coràm ſe ſpectabat, & vnicum illud Dauidis ingeminabat; *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Cedrenus in Annal.

LAMBAS AVRIA GENVENSIS.

Et ne vnico contenti exemplo videamur, aliud adiiciam. Erat LAMBAS claſſis Genuenſium Præfectus, idque eo bello quod cum Venetis habuêre. Cùm itaque in medio prœlij ardore ei eſſet nuntiatum, filium in pugna cecidiſſe; nihil turbatus, *Vos,* inquit, *fortiter prœliamini. Ad filium quod attinet, eius cadauer in mare deiicite: nullo enim nobiliori tumulo condi poteſt, quàm illo, vbi pro patria pugnans, bello ſuperior occubuit.* Bapt. Fulgoſ. lib. 5.

ANONYMVS.

Commemorat verò Socrates in hiſtoria Eccleſiaſtica, quemdam, dum patris ei ſubita mors nuntiaretur, exclamaſſe: *Deſine loqui blaſphemias, nam pater meus immortalis eſt.* parui admodum pendens eam mortem, quæ tantùm eſſet ſeparatio animæ à corpore. Socrates.

P. FRANC. BORGIA.

Dignus qui ceteros comitetur BORGIA. Nuntiabatur mors Iſabellæ filiæ. at ipſe, *Depoſitum,* inquit, *acceperam, repetiit Dominus.* Accedens autem Comeſtabilis ſolatium aliquod laturus, rogâſq;, Quid?

téne amiſſâ filiâ nihil moueri? hoc reſponſum accepit: *Ex quo me Deo dicaui, illi cor obtuli, vt nihil in humanis rebus turbare illud poſſit.* Ribadin. lib. 4. cap. 6.

MORIENTIVM MONITA, ET DICTA.

DIONYSIVS AREOPAGITA.

VSuuenire ſolet, vt ij quorum vita laudabilis, & ſine querela, etiam aliquod in morte ſuæ virtutis poſt ſe veſtigium relinquant: ita vt eorum mors, vitæ anteactæ ſymbolum ſit & nota. Morti adiudicatus DIONYSIVS, eam fortiter amplexus eſt; & ſe adſtãtium probra deſpiciens, *Vltimum*, inquiebat, *verbum Domini mei Ieſu in cruce, ſit vltimũ mihi in hac luce: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum.* Segerus in Chron.

IOANNES ABBAS.

Vide ACTIO, EIVSQVE NECESSITAS.

S. BERNARDVS.

Quid verò BERNARDVS? Non ita diu ante mortem vocatis fratribus vt eos extremùm ſalutaret, dicebat; *Tria vobis imitanda propono & relinquo, quæ ego quantum potui, ſeruaui. Minus ſenſui meo, quàm alterius credidi: læſus de lædente vindictam non expetiui: nemini ſcandalo eſſe volui; & vbi eſſe me ſciui, emendaui.* Auct. vitæ.

S. MARTINVS.

Dum morbi nimia feritate ac duratione oppreſſus rogaretur, corpuſculum lateris mutatione releuaret; *Sinite*, inquit, *ſinite fratres, cælum me potiùs adſpicere quàm terram, vt ſuo iam itinere iturus ad Domi-*

Dominum ſpiritus dirigatur. Hæc effatus, videt dæmonem propiùs adſtantem; eumq́ue compellans, *Quid hîc*, ait, *adſtas cruenta beſtia? nihil in me funeſtum reperies: Abrahæ me ſinus excipiet*. eaq́ voce fatigatum diuinis operibus ſpiritum Deo reddidit. Sulpit. Aloiſius in vita.

CONSTANTINVS IMPERATOR.

Ille item moriens; *Trium*, inquit, *me pœnitet: cædis propinquorum, collati in Iulianum Imperatoris tituli, & mutatæ Religionis*. defecerat namque ad Arrianos. Zonar. tom. 3. Annal.

THEODOSIVS M.

Vnicum quoque huic in votis, filiorum pectori veram pietatem, quoad vixit, inſtillare. quod vt preſtaret moriens, vocatis Honorio & Arcadio filiis; *Pietatem*, inquit, *excolite: eâ enim pax conſeruatur, bellum extinguitur, trophæa eriguntur, omnis denique victoria conſtat*. Theod. lib. 5. Hiſt. Eccl. c. 25.

LOTHARIVS FRANC. REX.

LOTHARIVM etiam audiamus. Iam pænè animam agebat, &, *Hem!* inquiebat, *quàm magnus ac potens eſt Rex ille cæleſtis, qui reges terrenos lentâ morte è ſolio deturbat*. Corozet. de Dict. Fact. memorabil.

FREDERICVS DVX SAXON.

Iſte etiam moriturus, ſe piè SS. Euchariſtiæ & ſanctarum precum viatico muniuit. Cumq́ue quidam eum ſolaretur, & ad fortiter ferendum, quod iam & Ducatu & vita excederet, incitaret: illud Patriarchæ reſpondit; *Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſit nomen eius benedictum*. In. Orat. funebri de eodem poſt mortem habitâ.

HENRICVS MARCHIO MISNIÆ.

Piè pariter & religioſè illuſtris MARCHIO HENRICVS vitam finiit. Cùm enim iam iam morituro adeſſent ciues ſui, & fletus ac ſuſpiria ingeminarēt, ille eructans (vt eſt in Pſalmo) verbum bonum, ſe Virgini matri, & Sanctorum cœtui, piorumq; precibus commendabat, iiſque qui circumſtiterant fatalem thalamum; *Orate*, inquiebat, *vt beatus mihi in cælum aſcenſus detur.* Ioan. Garz. de Reb. Saxon.

MORTIFICATIO.

ARSENIVS ABBAS.

QVemadmodum multum ad exuendum veterem hominem, & induendum nouum, facit mortis ſecura meditatio: ita non parũ ad idẽ conducit propriẹ carnis, quòad in corpore ſumus, MORTIFICATIO. Senſerat id Arſenius. qui rogatus, cur aquam rariùs mutaret, cùm fœtore totam cellulam inficeret; reſpondit: *Lubens fœtorem hunc excipio, in locum odoramentorum, quibus in palatiis Regumque domiciliis fui olim oblectatus: vt in Iudicij die, de inenarrabili illo gehennæ fœtore liberet me Dominus.* In vitis PP. par. 2. c. de virt. Patientiæ.

S. FRANCISCVS.

Attendebat & hic illud Apoſtoli; Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis: hinc tanto diſciplinæ rigore ſenſus coërcebat, vt vix neceſſaria naturẹ miniſtraret. *Difficile*, dicebat, *neceſſitati corporis ſatisfacere, & pronitati ſenſuum non parêre.* D. Bonauent. in Vita eius, cap. 5.

IDEM

IDEM

Rogatus, quáſnam preces Deo gratiores exiſtimaret; *Illas*, ait, *quas propria carnis comitatur mortificatio*. Hinc doctè & benè Iac. Billius in Emblem.

At tua ne fructus pede claudo vota ſequantur,
Fac tua cum vitiis vt caro morte cadat.
Ara duplex templi quondam hoc ſine voce docebat,
Thus vna, at cæſas altera habebat oues.
Obtulit hic cæſas pecudes, qui membra necauit;
Qui pia vota facit, thus dedit ille Deo.

MVLIER, EIVSQVE FVGA PERVTILIS.

ARSENIVS EREM. ABBAS.

MVLIER, quam malum neceſſarium & exornatam Scyllam dixit Secundus Philoſophus, leui calamo circumſcribamus. ne quæ Sapientiæ principibus pleriſq;, nobis etiam ſuaue at execrandum nepenthes propinet. Quare eam cane peius & angue euitant omnes ij, qui ad honoris verę́q; virtutis apicem conſcendere enituntur. Venerat longis itineribus matrona Romana ARSENIVM vidēdi tacta deſiderio: cui poſtquam ſe conſpiciendū præbuiſſet, rogat illa, ſui memoriam in precibus haberet. qui, *Imò verò*, inquit, *dabo operam, idq́ue ſeriò, ne tui vmquam amplius meminiſſe queam.* Surius in Vita.

IOANNES ANACHORETA.

DI! quàm iſte etiam magnus in hac cautela! rogabat eum Tribunus vt ſe vxori ſuæ præberet vel ſemel conſpiciendum. Iam enim pio eius deſiderio aliquamdiu tenebatur: *Nequaquam ita fecero*, ait;

ſed per quietem me illi appariturum ſpondeo. verum fuiſſe declarauit euentus. O magnę perfectionis virum, qui imaginem ſui dormienti fæminæ conſpiciendam mittere potuit, ad quam accedere non potuit. Marul. lib. 4.

SABAS MONACHVS

Erat in itinere cum altero monacho ſibi collegâ. & ecce in occurſum venit iuuencula venuſta & laſciuis oculis. SABAS ſui comitis ingenium tentans, rogat; Qualis tibi videtur illa? mihi certè luſca, vnóque oculo viſa. Negat ille, & pertinax contrarium ſuſtinet, eò quòd accuratiùs eam eſſet intuitus. Tum SABAS; *Numquam legiſti*, inquit, *Nec capiaris nutibus illius?* eumque longo tempore in clauſtro detinuit. Sur. in Vita.

PION ABBAS.

Ille etiam in tantum à fęminarum aſpectu abhorruit, vt ad ſororem ab Antonio miſſus, illius cubile oculis clauſis ingreſſus fuerit, abieritque. Illâ verò inclamante, & iteratò inuitante; *Et fui*, inquit, *tecum, & quod optaueras, vidiſti me.* Ita abiit. Marul. lib. 4.

S. AVGVSTINVS.

Percontanti, cur ſororem cohabitare ſibi nollet; *Quia*, inquit, *quæ cum ſorore mea ſunt, non ſunt meæ ſorores.* Eiuſdem etiam præclarum illud: *Malum eſt mulierem videre, peius alloqui, peſſimum tangere.* Cauſam indicat Hieron. lib. 1. cont. Iouin. Quia mulieris amor inſatiabilis eſt, & ſemper accenditur, & poſt culpam rurſum eſt inops, animumque virilem effęminat: & excepta paſſione quam ſuſtinet, aliud non finit cogitare. Poſid. in vita Auguſt. cap. 26.

CLO-

Clotarivs II. Franc. Rex

In regem electus, fines Auſtraſiæ animi gratia viſitauit. at Bruchenildis plurimorum cæde audax, legatos ad eum mittit, Gallia cedat. cui ille, fæminæ temeritaté & ſuperbiam indignatus; *Moris eſt fæminam viris ſubiici: neque de diſtribuendis regnis, inuitis inſciiſque Proceribus agere.* Benè & verè Iuuenalis Sat. 6.

Nil non permittit mulier ſibi, turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circumdedit, & cùm
Auribus extenſis magnos commiſit elenchos.

Gaguin. lib. 2. De reb. Gall.

Quære Apophth. de Vxore.

MVNDVS.

Apollo Abbas.

Mvndvm, Mundique vanitatem fugiendam, Mulieri ſubiungimus. cuius, veluti & illius, venuſtas & decor tranſeunt, numquam reditura; ſeque amantem ſplendidâ circumueniunt ſeruitute. Vocabat Apollinem Abbatem quidam è fratribus, vt bouem cœno immerſum ſecum extraheret. qui, Cur, inquit, vicini tui prætergreſſo habitaculo, ad me diuertiſti? eoque reſpondente, vicinum illum iam ab annis quindecim defunctum; *Et mihi*, ait, *anni viginti, & amplius ſunt, ex quo mundo ſum mortuus.* Tantum temporis in religione religiosè exegerat, & didicerat in hoc mundo ſupra mundum eſſe: & licet corpus gereret, volitabat tamen in eo ales interior. Caſſian. Marul.

S. Macarivs, et Anonymvs.

Tranſiturus erat Nilum Ægypti fluuium cum al-

tero Macario, totus pānoſus & ſqualidus. quos cùm Tribunus regionis eſſet intuitus; *Beati*, inquit, *vos, qui mundum illuditis*. At MACARIVS, vt erat vrbanus, *Nos*, inquit, *mundum illudimus; ſed vos mundus*. Pallad. in Hiſt. Lauſ. cap. 20.

S. TYBVRTIVS MARTYR.

Erat ille TYBVRTIVS, quem Valeriani fratris & Cæciliæ virginis preces & verba ad Chriſti fidem pertraxerant. quam ob rem ab Almachio Præfecto inſaniæ arguitur. cui ille: *Vtinam dignentur nos referre in numerum ſeruorum ſuorum, qui reſpuerūt id quod videtur eſſe, & non eſt: & inuenerunt illud, quod videtur non eſſe, & eſt*. Ecquid, infert Almachius, videtur eſſe quod non eſt? *Omnia*, ait, *illa quæ in mundo ſunt, quæ & cultores ſuos ad æternum exitium per breuis temporis lætitiam ducunt*. Quid verò, inquit, eſt tuo iudicio, quod non videtur? *Vita iuſtis*, reſpondit, *& ſupplicium iniuſtis*. Sur. tom. 6. in vita Cæciliæ.

S. RVMOLDVS ARCHIEP.

Spectandum hîc etiam ſe præbet Machlinienſis opidi tutelaris Diuus: quem (vt erat Scotorum Regis primogenitus) numquam adduxêre parentes, vt regni poſtuma gubernacula animo, minùs reipſa, ſuſciperet. aiebat enim: *Dominus Ieſus qui mundanum reſpuit imperium, mandauit ipſum ſequerer nudus*. Ex Vita eiuſd.

REX IOSAPHAT.

Hic verò ab exilio, criptiſque quibus latitauerāt, reuertentes Sanctos, ſummo honore & candore excipiebat. cumque ob id immeritas calumnias ſuſtineret, thecas adferri iuſſit: è quibus pretioſiores vili impleuit arena, viliores autem rebus admodum ſum-

ſumptuoſis. & redarguenti ſe, Elige, ait. Qui externa ſpecie pretioq́ue deforis apparente nimium captus, pretioſas thecas accepit. Tum IOSAPHAT: *Qui magni in mundo apparent, his perſimiles ſunt: interiùs viles, exteriùs pretioſi.* Certè,

Quiſquis ad excelſi peruenit culmina montis,
Iam cuncta ex alto vertice parua putat.
Sic quoque virtutis tetigit qui culmina, parui
Iam pretij, quidquid cernit in orbe, putat.

Damaſc. in Hiſt. eiuſd.

THOMAS MORVS.

Quid autem talia memorem, quæ prior illa ætas vidit? ad noſtrum ſæculum venio, & inuenio THOMAM MORVM carceri iniuſtè mancipatum, ita eos qui ad ſe conſolandum venerant, alloquenté: *Mundus hic*, inquiebat, *carcer eſt, ex quo omnes ad cauſam dicendam ſuis ſinguli diebus euocantur. Quod autem meus carcer aliorum Principum carcere ſit minor, beneficij loco habeo: cùm è malis pluribus, minimũ ſemper ſit eligendum.* N.Sander. lib.1.de Schiſm.Anglic. Th.Stap. in Vita, cap. 11.

S. ELISABETH HVNG. REG. FILIA

Digna quæ inter priores locum teneat. Intellexerat ex Sophia parente, maritum diem vltimum obiiſſe. & vix perculſa ad tam infauſtæ rei nuntium, dicebat: *Si mortem frater meus obiit, & mihi quoque poſthac mundo eiuſq́ue vanitatibus defunctæ, morietur mundus ipſe.* & ſanè vt cuiuis ille moriatur, monet Boëtius de Conſolatione, vbi dicit:

Rara ſi conſtat ſua forma mundo,
Si tantas variat vices:
Crede fortunis hominum caducis,
Bonis crede fugacibus.

Con-

Conſtat, æternâ poſitumque lege eſt,
Vt conſtet genitum nihil.

Sur. tom.6. in Vita.

MVNVS, EIVSQ. CONTEMPTVS.

S. BARTHOLOMÆVS APOST.

MVNERA, quæ iuxta Poëtam homineſq; deoſque placant, calamo nunc oberramus: quantumque eadem aſpernati prima illa noſtræ Religionis columina. D.BARTHOLOMÆVS Polemo Indiarum regi camelos auro argentoq; onuſtos ſibi offerenti, quòd filiam eius Energumenam immundo ſpiritu liberaſſet, dicebat: *Nequaquam his mihi opus. neque enim ad te veni munera accepturus, ſed vt in Chriſtum credentibus viam ſalutis pandam.* Quo dicto commotus Rex, baptiſmum ſuſcipit, & Chriſti diſcipulus efficitur. Abdias in eius Vita.

S. THADDÆVS.

Ille quoque regi Ediſſeno Abgari ſibi aurum & munera offerenti, quòd plura admirãda diuinâ ope apud eum patraſſet, reſpondit; *Si noſtra relinquimus, quomodo accipiemus aliena?* Euſeb. lib. 1. hiſtor. cap. 15.

S. BASILIVS M.

Quid iſte? Suadebat Cæſareæ Præfectus, Chriſti fidem negaret, factoque non exigua munera proponit. at non perſuaſit, dicente eo; *Hæc Chriſtiano homine indigna ſunt: adoleſcentulis hæc conueniant, & iis qui ad talia promiſſa reſpiciunt.* Trip. hiſt. lib.7. cap.36.

SPIRIDION MONACHVS.

Dum hæc intueor, etiam SPIRIDION ſe menti manuique

nuiq́ue obiicit. Ille enim, dum à Conſtantino(qui per manus impoſitionem ſanitatem ab eo accepe-rat) graue auri pondus offerretur, dicebat; *Non ſic oportebat, Imperator, odio remunerare amicitiam. ego magnis itineribus huc veni,vt T. M. parerem: & tu mihi aurum, omnis mali cauſam, reddis?* Sur.in vita S. Spiridionis.

S. MARTINVS.

Non eſſe verò deſpiciendum munus quia exiguum ſit, ſed magis attendendũ donantis affectum docuit MARTINVS EPISC. Acceperat namque à ſacra virgine munuſculum: cumq́ue id præter morem facere videretur; *Benedictio*, inquiebat, *illius à ſacerdote reſpuenda non eſt, quæ multis ſacerdotibus præferenda eſt.* Sulpit. 2. Dialog. cap. 12.

Require MERCEDIS NEGLECTVS.

NATVRA.

S. ANTONIVS.

NATVRAM, quâ duce errare nemo poteſt, (iuxta illud Iuuenalis Sat. 14.

Numquam aliud Natura, aliud Sapientia dicet.) inueſtigamus: & ſimul ANTONIVM præclarè de ea ſentientem. Rogatus quippe, quomodo vitam ſuſtentaret deſtitutus omni ſolatio quod ex libris habetur, reſpondit; *Meus liber eſt natura rerum à Deo conditarum: quæ, quoties libet, libros ipſius Dei ad legendum ſuppeditat.* Quid enim, inquit admodum Chriſtianè Seneca, eſt aliud NATVRA quàm Deus, & diuina ratio, toti mundo partibusq́ue eius inſerta? Socrat. lib. 4. hiſt. Eccleſiaſt. cap. 18. Ex Euagrio.

ANO-

ANONYMVS.

Quærenti, quinam defectus difficillimè curarentur; *Illi*, inquit, *quos Natura rerum nouatrix indidit*. Illa enim, etſi furca expuleris, ſua ſpōte recurret.

Nec poteris rectum cancris inducere greſſum,
Nec leues horrentis echini reddere ſentes.

Ioan. Petroſius.

NOBILITAS.

VRBANVS III. PONT.

SVmma & ſola apud Deum NOBILITAS eſt, clarum eſſe virtutibus.

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra puto.

Vnde exprobrāti cuidam generis humilitatem, dicebat VRBANVS PONT. *Magni viri non naſcuntur, ſed virtute fiunt*. quod ſatis appoſitè hoc Epigrammate expreſſit Codrus Vrceolus, dum ſic habet:

Sint tibi Gallorum rex & regina parentes,
Et maneat virtus pectore nulla tuo:
Non pluris faciam te, quàm tibi ruſtica mater
Si ſit, & ignotus ruſticus ipſe pater.

Cranz. lib. 9. Metropol.

S. ROMANVS MILES.

Vide MARTYRIVM.

MAXÆMILIANVS IMPERATOR.

Æquè præclarè MAXÆMILIANVS. Venerat ad eum quidam obſcuro loco natus, at ſupra modum diues; ſupplicans, vt datis aureorum millibus, nobilis deſignaretur. Cui IMPERATOR: *Ditare quidem te poſſum, at nobilitare, non niſi te propriā virtus poteſt.* Inſinuabat autem illud Auſonij:

Pul-

Pulchriùs multo parari, quàm creari nobilem.
Corozetus.

FREDERICVS THVEN.

Hic ſenſus, ea mens priſco illo æuo,neruum nobilitatis eſſe virtutem. at noſtro hoc,

——*Virtus ſine cenſu languet vbique.*

Solabatur quidam FREDERICVM THVEN, quòd ex illuſtri ſtirpe ſuam traheret originem. at ille: *Quid nobilitatem mihi obiectas? Etſi tam nobilis forem, vt perdicum pennæ mihi per nares erumperent, & pecuniæ deeſſent, numquid miſerrimus futurus?* Ita hoc æuum eſt,vt ſoli diuites nobiles habeantur,& ſtemmata ſine opibus vilipendantur. Georgius Richterus, in Axiom. Oeconom.

NOMINIS IMPOSITIO.

S. HILARIVS.

NIhil æquè valere ad rei cuiuſpiam naturam & rationem explicandam, ac congruã NOMINIS IMPOSITIONEM, docet in ſua Logica Philoſophus. quinimò pluribus nominibus ſua omina ineſſe, teſtantur Sacræ litteræ.Certè B.HILARIVS, dũ quidã per calumniam eum Gallum nũcuparet: *Non ſum,* inquit, *natus Gallus, ſed ex Gallia. Tu verò Leo es* (erat enim hoc nomine) *ſed non de tribu Iuda.* Ioan. Selethus cap. 22.

HENRICVS VIII. ANGL. R.

Habebat ille inter alios quibus familiariter vtebatur, vnum Franciſcum Brianum, multorum ſcelerum architectum. quem,dum in re quadam nefaria cõſultorem adhibuiſſet, vt palàm inſignem eius impietatem teſtaretur, hoc nomine compellabat:

Ne

Næ tu meritò meus es inferni vicarius. Guill. Raſtel. in vita Thomæ Mori.

PARISIENSES NOBILES.

Cùm id vnum ageret Henricus VIII. vt repudiatâ Catharinâ, vita & genere nobiliſſima, Annam Bolenam pellicem in adulterinum thalamum ſumeret, eaque meretriciis ſuis artibus Regis oculos faſcinaret; rumor in Galliam (vbi profuſam ſuam libidinem cum Galliarum Rege celare non potuerat) defertur. quo audito, palàm & paſſim hoc nomine natabat in PROCERVM labris: *Rex Angliæ Henricus, in vxorem ducturus eſt mulam regis Galliarum.* dignum profectò patella operculum. I. Sleidanus, lib. 9.

POMPONIVS LÆTVS.

Romę cuſtodię traditus, accuſabatur quòd (veluti hac ætate apud pleroſque Nouatores in vſu) proprio abdicato, alienum nomen antiquitatis deſiderio affectaſſet. Pro PETRO enim ſe POMPONIVM appellauit: & accuſanti ſe Vianeſio Antiſtiti, ait: *Quid tibi & Paulo Pontifici, ſi mihi fœniculi nomen indidiſſem.* Sabell. in Vita.

ANONYMVS.

Addam aliud, ſed in re iocoſa. Cuidam Mercurij nomen inditum erat: quem, quòd incompoſitis eſſet moribus & lingua, ac paruę fidei, alius hoc ſcommate illuſit:

Te magis elinguis cùm ſit nec agreſtior alter,
Quare Mercurij nomen inepte geris?
Non ita quòd præſtas dicendi laude, vocaris:
Sed potiùs, turpi furta quòd arte facis.

Coll. ex Epigramm. G. Sabini.

IDEM

Idem

Non abſimili modo alium, cui Vrbanus nomen, parum admodum vrbanum potorem perſtrinxit. dicebat enim,

Diceris Vrbanus: ſed nominis immemor huius,
Semper inurbanus, cùm bibis, eſſe ſoles.

Ibidem.

OBEDIENTIA.

Paralyticvs Evangelicvs.

OBEDIENTIA, quę proprię voluntatis ſepulchrum, & melior quàm victimę, ſola menti ceteras virtutes inſerit, inſertaſque cuſtodit, exemplis illuſtranda. Et quidem SS. litterarum teſtimonio clarum eſt, Paralyticvm, qui annis 38. in infirmitate decubuerat, iuſſum à Chriſto, qui eum ſanitati reſtituerat, lectum tollere; & Iudæis inſultantibus, Sabbatum eſt, non licet tibi lectum tollere, reſpondiſſe: *Qui me ſanum fecit, ille mihi dixit, Tolle grabatum tuum, & ambula.* Pulchrè ſanè. quaſi dicere voluiſſet: Qui me hominem deſperatæ valetudinis, verbo ſanitati reſtituit, tantæ auctoritatis eſt, vt etiam neceſſitate ſeruandi Sabbati me abſoluere poſſit. hinc meritò illi pareo. Ioan. cap. 5.

S. Pavlvs Apost.

Quid verò Gentium doctor? factus ex perſecutore Chriſti miles & athleta, dum in terram proſtratus audiret: Saule quid me perſequeris? ait extemplò: *Domine, quid me vis facere*? quaſi fundamentum ſuę conuerſioni ſubſternens, obedientiam. Actor. cap. 9.

Cornelivs Centvrio.

Haud ſecùs ille. viderat Angelum Dei ad ſe in-

troeuntem, ſibique dicentem, Corneli. ac timore correptus ait, *Quis es Domine?* & paulò pòſt ad eum ingreſſus Petrus, cùm viſionis ſuæ hiſtoriam breuibus percurreret, adiecit: *Nunc ergo omnes nos in conſpectu tuo adſumus, audire omnia quæcumque tibi præcepta ſunt à Domino.* Act. cap. 10.

S. PETRVS APOST.

Et iſte cùm à Principibus ſacerdotum redargueretur, quòd contra mandatum illorum Chriſtum annuntiaſſet, nil cunctatus; *Oportet*, inquit, *magis obedire Deo, quàm hominibus.* Act. cap. 5.

PAMBO ABBAS.

Venerant ad viſendum eum Religioſi numero tres: quorum hic ieiunij, ille charitatis, tertius obedientiæ laude clarus. de quibus ſentētiam ſuam dicens, tertium ceteris prætulit: *Vnuſquiſque veſtrûm*, ait, *virtutem quam poſſidet, volūtate propria retinuit: hic autem ſuæ voluntati renuntians, etiam alienæ ſe ſeruum fecit.* In vitis PP. cap. de Obedient.

S. SYNCTETICE.

Ille verò ad ſuos verba faciens, *Cuilibet*, dicebat, *in congregatione verſanti, magis obedientiam quàm continentiam proponimus: quia hæc arrogantiam habet, illa humilitatem congruam pollicetur.* Ibidem, part. 2.

S. FRANCISCVS.

Quàm ſpectabilis in eo hęc virtus fuit? qui commiſſum ſibi gregem inſtruens, quomodo Prælatorum dicto, imò nutui parere deberent, aiebat: *Subditus prælatum ſuum, non hominem conſiderare debet, ſed illum, pro cuius eſt amore ſubuectus. Quanto enim contemptibilior præſidet, tanto magis obedientis humilitas placet.* Sur. tom. 5. in Vita.

IDEM.

IDEM.

Quin idemipſe ad eiuſdem virtutis ſectanda veſtigia quoſuis cohortabatur. dicebat autem: *Tantus eſt ſanctæ Obedientiæ fructus, vt eis qui iugo illius ſua colla ſubmitterent, nihil temporis ſine lucro tranſiret.* Bonau. in Vita, cap. 6.

B. IGNATIVS LOYOLA.

Quis hunc Obedientiæ caſtris excludat, quem ad nutum ſummi Pontificis quiduis facturũ, etiam mare ſine commeatu traiecturũ fuiſſe, accepimus? cumque rogaret vir quidam magnus, quæ iſthæc eſſet prudentia; reſpondiſſe: *Prudentia non tam eſt parentis, quàm imperantis.* Ribad. in Vita.

OBMVRMVRATIO.

S. ÆGIDIVS.

VErus ſacratæ Obedientiæ aduerſarius ſe hic obiicit, OBMVRMVRATIO. Vt enim illa dicto parere, ita hæc tergiuerſationes quærere, & ab obedientia reſilire parata. Hinc benè S. ÆGIDIVS, cuidam coram ſe obmurmuranti, quòd grauiorem pro culpæ modo pœnitentiam impoſuiſſet, dicebat: *Quanto plus murmuras, tanto ampliùs te oneras: & quanto humiliùs ſanctæ obedientiæ iugo caput ſubmiſeris, tanto tibi leuius futurum erit onus.* Ex Sent. aur. S. Ægidij.

OBSEQVIVM.

S. MALACHIAS EPISC.

NEmo negauerit, nihil æquè gratum homini eſſe, ac voluntarium OBSEQVIVM. Illud

enim eſt quod amicos parit; partosque adamantino nexu deuincit. Ciuis Eborenſis in Anglia, intellecto quòd MALACHIAS ANTISTES Romam peteret, equum obtulit: hoc dolere ſe teſtatus, quòd durus eſſet. adiecitque: Libentiùs dediſſem, ſi melior fuiſſet. Cui MALACHIAS: *Non poteſt mihi vile eſſe, quidquid tam pretioſa voluntate offertur.* S. Bern. in vita Malachiæ.

BORSO DVX FERRAR.

Neque infimo loco habendus BORSO DVX inclytus. rogatus namque quánam re vinci & ſuperari poſſent corda hominum; *Obſequio*, reſpondit, *magis quàm armis aut vindicta.* Corozetus.

OCCASIO.

EREMITA ANONYMVS.

VEluti temporibus medicina valet, ita ſuo quæque tempore rapienda eſt quiduis faciendi OCCASIO. Refert de quodam EREMI INCOLA Caſſianus, quòd in tantum boni operis Occaſionem captauerit, vt numquam eam præterire fuerit paſſus. Quare cùm è patria litterarum faſciculum accepiſſet, ne aperire quidem eum dignatus; at igne ſuſcitato, vniuerſum (vt erat) in illum coniecit, dicens: *Ite cogitationes patriæ, pariter concremamini: nec me vlteriùs, ad ea quæ fugi, reuocare tentetis.* Caſſ. Monaſt. inſtit. lib. 5. cap. 32.

S. WOLSTANVS EPISC. WIGORNIENSIS.

Non minùs ſapienter egregius ANTISTES WOLSTANVS, cuidam frequentiùs eadem peccata confitenti, dixiſſe fertur: *Oportunitas, vt video, latrones facit: ideò vt vitiorum importunitate careas, id vnum neceſ-*

neceſſarium, Religioni, dum potes, te dedas. Præclarè Cato: *Rem tibi quam noris aptam dimittere noli,*
Fronte capillatâ pòſt eſt occaſio calua.
Sur. tom. 1. in Vita.

MONACHVS ÆGYPTIVS.

Require Apophth. de IRA.

RELIGIOSVS ANONYMVS.

Quàm prudens etiam iſtius verbum fuit! Cùm namque indomitæ carnis ſtimulos, ieiunij & mortificationis cote attereret, rogatus, quam ob cauſam ſe tam grauiter affligeret; *Vt,* inquit, *exſurgentes libidinum aculeos ſuperem, & cum iis furoris occaſionem tollam. noui enim furorem ſemper pro libidine litigare.* Pulchrè Greg. More ignis libido ſuccenditur, etſi negligenter extinguitur, adiacens ſtipula velociter inflammatur. Socrat. Trip. hiſt. lib. 8. c. 1.

ANONYMVS.

Concertantibus nonnullis quænam res maiorem adferret moleſtiam; cùm hic litem forenſem, ille moroſam coniugem diceret, interuenit alius, qui, *Illud ego,* inquit, *vbique moleſtum reputo, quod tempeſtiuè & in loco factum non fuerit.* Ita olim è Græcis Comicis Menander:

Ἅπαντα καιρῷ χάριν ἔχει βυγώμενα.
Omnia tempeſtiuè gratiam habent.
Guil. Richterus in Axiom. Polit.

OCVLORVM CVSTODIA.

S. HVGO GRATIANOP. EPISCOPVS.

OCVLORVM, qui frequẽtiùs peccati feneſtram aperiunt, CVSTODIAM commendamus: idque imprimis HVGONIS GRATIANOPOLITANI Anti-

ſtitis exemplo: qui adeò fidelis huius membri cuſtos, vt cùm R. P. Guidonis mater eum ſalutatum veniſſet, & poſt eius ab eo receſſum quæreret Guido, Numquid mea mater ſenio debilitata eſt & fracta? paululum ſecum præmeditatus; *Neſcio*, inquiebat, *planè cuius ætatis ſit, neque enim faciem eius intuitus ſum.* Sciebat vir pius, quòd ſi oculus ſimplex fuerit, totum corpus lucidum erit. Lucerna namque corporis tui eſt oculus tuus. Guido in Vita eius.

S. EPHREM, ET MERETRIX.

Vt autem ad S. EPHREM deueniamus: ingreſſurus Edeſſam opidum, Deum orabat, vt primo occurſu in talem hominem incideret, quem & doctrina ſua reficere poſſet, & ad meliorem vitæ normam iter præbere. Ecce cogitabundo, vt portas ingreditur, obuia fit mulier, notoria illius loci PECCATRIX: quam intuens vir ſanctus, cõſtitit fixis in eam oculis. ſed hæc viciſſim attentiùs in eum intuetur. Ille verò conatus eam pudore ſuffundere; *Quid*, inquit, *non erubeſcis mulier tam acutùm nos intuens?* E contra hæc; *Me*, ait, *conuenit te ſic adſpicere: nam de tuo latere ſumpta ſum. Te verò terram, non me adſpicere fas eſt: nam tu primùm ex eâ formatus & ſumptus.* quod ſtratagema verſu redditum hîc adiungo:

Aſpexit iuuenem formoſa puella modeſtum,
Illius in vultu lumina fixa tenens.
Hic ait; In terram potiùs tu deiice ocellos,
Non oculos habeat caſta puella vagos.
Imò, *ait hæc*, magis in terram tu lumina figas:
Ex terra primùm nam tua facta caro eſt.
Noſtri principium fuit ortus coſta virilis,
Hanc quæro vt iungi me velit ipſa ſibi.

Sur. in Vita tom. 1.

ANO-

ANONYMI.

Nec aſpernandum hoc loco, quod de his apud Guiliel. Baldeſanum lib. 3. de Stimulis virtutum Adoleſcentiæ legiſſe me pridem memini. Accidit, inquit ille, nuper viro illuſtri, quòd adſtaret alteri non inferioris dignitatis in templo:cumq́ue ingreſſa eſſet adoleſcentula, genere & forma nobilis, oculos(vt hoc æuo plerique faciunt) illicò in eius adſpectum reflexit: quod cùm alteri illi diſplicuiſſe animaduerteret, eius ſeueritatem cōprimere auſus illo Pſalmi verſu; *Delectaſti me Domine in factura tua*ſed ille ex tēpore,ſuauiter ſanè, *Perge*,ait,*& vide quæ eodē in Pſalmo ſequātur,& inuenies:Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.* Attonitus ille inopinato reſponſo, obmutuit.

OPVS.

S. IOAN. BAPTISTA.

NIhil æquè teſtimonium perhibet de homine, ac OPERIS ab eo exerciti qualitas. Hinc Dominici PRÆCVRSOR aduentus,dum Iudæi ſe ex ſtirpe Abrahæ progenitos dicerent, & de eo gloriarentur,dicebat: *Facite fructus dignos pœnitentiæ: nec velitis dicere intra vos,Patrē habemus Abraham*,&c. *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum,excidetur.* Matth. cap. 3.

MARCELLVS II. PONT.

Vide IVRAMENTVM *&* PERIVRIVM.

RELIGIOSVS FRANCISCANVS.

Poſt Domini Præcurſorem, non indecorè ſe RELIGIOSI cuiuſdam virtus offert. dum namque Ludouicum Siciliæ regis filium, qui voto ſeruandi inſtitutū S.Franciſci ſe obſtrinxerat, vt palàm eo ſe

ſolueret, incitaret; aiebat: *Qui in occulto benè viuit, ſed alieno non ſtudet profectui, carbo eſt: qui verò rectitudinis lumen ex ſe multis demonſtrat, lampas eſt: ſibi ardet, aliis lucet. Honeſta bonis viris, non occulta quæruntur.* Reuocabat in memoriam illud Chriſti, Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona. Ex vita Ludouici, impreſſa apud Moretum, cap. XI.

IOAN. PRINCEPS LVSITANIÆ.

Audiuerat ille Franciſcum Borgiam de diuinis rebus differentem, ac templo egreſſus, ad Dynaſtas ſe conuertens; *Hic*, ait, *mihi demum Eccleſiaſtes placet, qui reipſa quæ docet, præſtat.* Illud quippe Doctoris munus, vt ſit potens in opere & ſermone. Ribad. in vita Borgiæ, lib. 2. cap. 7.

Require ACTIO, EIVSQVE NECESSITAS.

OPERA MANV EXERCENDA.

SYLVANVS ABBAS.

SAtius multò eſt aliquid agere, quàm nihil agere: modò quod agitur, honeſti limites non excedat. Ita Apoſtolos, alioſque viros ſanctos, indultum ſibi otium in honeſtum negotium commutaſſe conſtat. Quod & SYLVANVS ABBAS lepido exemplo docuit. Erat in cœnobio eiuſdem Religioſus, qui fratres manibus laborantes nonnumquam redarguebat; & ſolicitudinem illam, tamquam rem ſuperfluam, cauillatus, *Maria*, inquit, *optimam partem elegit, ſedens ſecus pedes Domini.* Itaque horâ cœnæ, de induſtria non vocatur: mirantique, cur præter ſolitum non eſſet vocatus, reſpondit SYLVANVS: *Verè exiſtimabam, tibi qui totus ſpiritualis es, cibo potuque*

tuq́ue opus non eſſe. Eoq́ue errorem confitente, ſubiunxit: *Sciàs igitur Mariam Marthæ etiam miniſterio indigère, auxilioq́ue iuuari.* In Vitis PP.

MARCVS ANACHORETA.

Hic quoque operi nocturno diurnoq́ue, ab oratione vacans, inſudabat. ita vt quibuſdam ei eleemoſynam offerentibus, diceret; *Minimè accepero: manus enim iſtæ me nutriunt, & eos qui ad me propter Deum diuertunt.* In Prat. Spirit. cap. 3.

Vide Apophth. de LABORE.

ORATIO SIVE PRECES.

IESVS CHRISTVS.

AGe, ſanctarum PRECVM exempla perſcrutemur; vt ſi quem eadem conſideraſſe non piguerit, imitari etiam non pigeat. Nihil autẽ in tantum ſe ſequentibus DOMINVS commendauit, ac ORATIONEM. nam & orandi formam præſcripſit, & diſcipulos ſuos ad orandum incitauit, dicens: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.* Ioan. cap. 14. & 16.

AGATHON ABBAS.

Ne autem quis puræ Orationi nihil ineſſe difficultatis arbitretur: rogatus AGATHON, cuinam ſpiritualium actionum plus laboris ineſſet, reſpondit; *Precationi. Quia dum illi intendimus, malignus ſpiritus ſe nobis plurimùm infeſtum reddit.* In vitis PP.

S. FRVCTVOSVS EPISC.

Ab eo verò dum quiſpiam peteret, pro ſe apud Deum intercederet, reſpondit: *Orare neceſſum mihi pro Eccleſia Catholica paſſim diffuſa. quis enim oret pro ſingulis? attamen neminem ſingulorum præterit,*

qui pro vniuerſis deprecatur. Cæſar Baron. Aug. de diuerſ. Serm. 101. cap. 2.

LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

Huic item ſæpè in ore, cùm de temporis iactura ſermo incideret; *Omne tempus perdidiſſe exiſtimo, quod ſine oratione & diuinis contemplationibus conſumpſi*. Ex membrana manuſcr. Vitæ eius.

S. FRANCISCVS.

Quære Apophth. de MORTIFICATIONE.

S. BERNARDVS.

Sed de iis etiam qui attentũ in oratione animum habuerunt, CLARÆVALLENSIS ABBAS fuit. hunc enim, ſi templum ſubiret, quo meliùs orationi inuigilaret, ſolitum ferunt, apprehenſo eiuſdem limini exteriorum rerum curas hoc dicto demandare: *Ceteras meas curas tibi committo, donec hac me curâ liberauerim*. Multum enim orationis puritatẽ iuuare inſinuabat, ſi de ea ſola cogitet, qui orat. Recenſuit ex Nauar. de Orat. inter alia præclara Reuerendiſſ. Dominus Ioannes Mireus Epiſc. Antuerpien. in inſigni ſua Oratione, quam ad Clerum ſuæ vrbis habuit, anno 1608. Fer. 2. Mai. hebdom.

LVDOVICVS PALATINVS

Erat venandi ſtudio deditiſſimus, & publico edicto diſtrictim cauerat, ne quiſpiam ceruis aliiſque feris nocumentum inferret. Factum autem, vt illis omnia paſſim vineta vaſtantibus, querelæ deferrentur ad Proceres, & per eos ad ipſum LVDOVICVM. Dicebãt enim, Niſi edictum hoc mitiges, eris poſthac expers precum tui populi. Quo audito ille; *Si ita fore exiſtimatis, malim carere*, ait, *etiam totâ vitâ ferinis ferculis, quàm meorum precibus*. Sciebat ſanè, quanta eſſet puræ Orationis virtus, quæ eò pergit &

pene-

penetrat, quò caro peruenire & penetrare nequit. Timoth. Berch. in Orat. Ludouici Principis.

BALTHASAR GERARDI.

Fuit is qui Guilielmo Principi Auriaco necem attentauit, & tulit. Qui, dum quæuis tormenta infracto animo ſuſtineret, rogatus quomodo tantis cruciatibus non ſuccumberet; reſpondit: *Tantum efficaciæ præſtant piorum pro me preces.* In Hiſtoria eiuſdem.

ORATIO ASSIDVA.

F. ÆGIDIVS MINORITA.

MVltum autem valere apud Deum ORATIONEM iuſti ASSIDVAM, teſtis eſſe poteſt D. Iacobus, etiam apud Iudæos ſanctitatis opinione celebris. quippe qui in oratione tam feruens & aſſiduus, vt eius genua quaſi callo obducta, & inſtar pellis camelorum indurata fuiſſe, Hieronymo auctore referantur. Audiamus ergo quid B. Franciſci comes & imitator ÆGIDIVS, de hac orandi perſeuerantia ſe dignum dixerit aliquando. Rogabatur, cui ſimilem exiſtimaret eum, qui ab orando deſiſtit ingruentibus diſtractionibus mẽtis; *Fugienti è prælio*, reſpondit. Pugnamus namque in oratione contra hoſtes noſtros, mundum, carnem, & maximè Satanam, qui propterea orantes propoſitis variarum rerum imaginibus perturbat. Memores itaq; ſimus illius Paulini Auſon. Epiſt. 15.

Quæ non miſſa Deo, vacuis in nubibus hærent;
Nec penetrant ſuperi ſtellantem Regis in aulam.

Sur. tom. 7. in Vita.

IDEM.

IDEM.

Ab eodem etiam profectum accepimus: *Si gratiam in precibus ſentis, ora vt augeantur; ſi non ſentis, ne ceſſes idcirco à precibus. Gratos enim habuit Deus etiam caprarum pilos, qui ei iuxta præceptum legis* (Exodi 25.) *offerebantur.* Ibid.

IDEM

Denique ad orationis aſſiduitatem perſuadendam, iſto ſimili vtebatur: *Cùm primùm plantata eſt arbor, non illico grandeſcit, & fructus profert maturos: neque, ſi eos profert, omnes ab hominibus eduntur. Ita quis ad me fructus redire queat, ſi vel decem annis cæleſtem Regem deprecor pro æterno regno, nec in finem perſeuero?* Nempe anima Deo recõciliata quaſi nouella arbor, non ſtatim bona deſideria producit, & per ea fructificat: nec ſi fructum vllum adferat, illico ad Dei gloriam cuncta operatur. Perſeuerandum itaque in oratione, vt fructum quem optamus, tandem conſequamur. Th. Staplut. Dom. infra Oct. Nat. Dom. in Prompt. Morali.

ORDINIS SACRAMENTVM.

S. EPHREM.

QVemadmodum ad ciuilem Remp. ritè gubernandam, ſemper neceſſarius eſt & fuit ciuilis Magiſtratus: ita ad Spirituale Chriſti in terris regnum decenter adminiſtrandum, etiam ſpiritualis poteſtas ſemper fuit neceſſaria: eamq́ue titulo ORDINIS nuncuparunt veteres. Quam dignitatẽ, quòd ardua ſit, aſpernati quandoque viri ſancti. & quidem B. EPHREM à Baſilio rogatus, cur, cùm idoneus eſſet, ad ſacrum Preſbyterij ordinem non promoue-

moueretur; reſpōdit: *Quia peccator ſum, & indignus qui tam augusto muneri deſeruiam.* Sur. tom. 1. in vita Baſilij.

MARCIANVS EPISC.

Admodum verò circumſpectum eſſe oportere in ſacro hoc Senatu ſeligendo, docuit MARCIANVS. qui, cùm Sabbatium quemdam ex Iudæo factum Chriſtianum ad ſacros Ordines admiſiſſet, quem poſtmodú ambitionis & Iudaici erroris ſtudioſum intellexerat; ſuæ inſcitiæ & leuitatis conſcius, crebriùs ſecum obmurmurabat: *Satius fuiſſet manus in ſpinas miſiſſe, quàm earum impoſitione Sabbatium ad gradum preſbyterij deſignaſſe.* Hæc etiam Antiſtitum noſtri temporis lamenta: dum vident eos, quos in ſacrum Senatum coopitulatores adſciuerunt, laſciuientis carnis agitatos furiis, ad ſacrilegorum barathrum, Deo & Fide ſpretis, impiè deflectere, falſam Reformatæ religionis prætexentes imaginem. Socrat. lib. 5. cap. 20.

MARTYRIVS.

Hunc Nectarius ſummo conatu nitebatur promouere in Diaconum: at ille totis viribus renitens, *Ego*, aiebat, *olim ſacri Baptiſmatis factus particeps, in vſu vitæ meæ antiquum ſemper obtinui:* & ita ordinationem non admiſit. Sozomenus lib. 7. hiſtor. cap. 10.

ORNATVS CORPORIS.

PAMBO ABBAS.

DE CORPORIS externo ORNATV cultuque dicturus, illos ob oculos ponam, qui eumdem non ſuperfluum modò, ſed & noxium reputarunt. Ac de

Ac de PAMBONE quidem narratur, quòd, cùm apud Athanaſium Alexandriæ moraretur, fæminam mirum in modum comptam conſpicatus, in lachrymas ierit. Interrogatus verò, quid illachrymaretur; *Duæ*, ait, *me cauſæ mouent: prima, huius mulieris perditio; altera, quod ego non tantùm coner placere Deo, quantum hæc mundo.* Hiſt. Trip. lib. 9. c. 1.

S. NONIVS HELIOPOLITANVS.

Haud aliter iſte. conſpicatus Pelagiam meretricem Antiochenam tranſeuntem, auro gemmiſque ornatam; diu illam intuitus, dicebat: *Quot putatis horas expendit hæc mulier dum in cubiculo ſe lauat & componit, vt hominum oculis placeat? & (heu) quantulas nos, vt in Dei oculis iuſti conſpiciamur?* Scitè Terentius: —— *Noſti mores mulierum:*
Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt.
Sur. in Vita.

S. EPHREM.

Meritò itaque, & non vanè EPHREM laudabilem hanc protulit ſententiam: *In ſæculari vita qui ſuum ornat corpus, & ſubinde veſtimenta mutat, humanam obtinet gloriam: at qui in Religioſa profeſſione iſta contemnit, & ſolùm neceſſario corporis vſu intendit, gloriam ſibi in cælis acquirit.* In Vita eiuſd.

ALEXANDER SEVERVS IMPERATOR.

Vide VESTIVM NEGLECTVS.

THOMAS MORVS.

Iungamus his virum clariſſimum THOMAM MORVM: qui percontanti, quid de comptulis illis & ad omnium aſpectus expoſitis ſentiret; facetè non minus, quàm ſapienter, *Quàm multi*, aiebat, *in hoc ſæculo eo labore infernum mercantur, cuius vel dimidio cælum lucrati fuiſſent.* Et verè iſto ęuo obtinet, quod canit

canit de hoc mulierum ornatu & luxu Ouidius:

Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
Omnia: pars minima eſt ipſa puella ſibi.
Sæpè vbi ſit quod ames inter tam multa requiras,
Decipit hac oculos Ægide diues amor.

In Vita eiuſd. cap. 12.

IDEM

Matronæ cuidam, quòd ſe totos dies ornaret, &, vt habet Poëta, Naturę decus mentito mercatoque vultu perderet; dixiſſe fertur: *Niſi Deus tibi pro hoc tanto labore infernum rependat, magnâ, me iudice, te iniuriâ affecerit.* Ibidem.

Vide Apophth. de VESTIVM LVXV, *&* CONTEMPTV.

OSTENTATIO.

LEO X. PONTIFEX.

OSTENTATIONEM arrogantiamque reprimere non parua laus: eaque claruiſſe LEONEM X. accepimus. Venerat ad eum neſcio quis empyricus, peritiam ſummam & præſentem podagræ curandæ medicinam penes ſe eſſe iactitans. At ille homini illuſori illudere etiam volens, rogat num habeat aliquot ducatorum millia, quæ ad menſes paucos mutuò ſibi det; eoque negante, *Næ tu*, ait, *homo vafer & ſubdolus. Si enim eam quam prædicas experientiam haberes, crede, me longè diuitiis præcelleres. Ecquis enim in orbe Princeps hoc malo liberari nollet?* & ita planè confuſum & conuictum dimiſit. Auct. Serm. memor.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Audiebat Bearnenſes & Pictones, homines ignobiles

biles & ignauos, cum veris nobilibus de generis ſplendorę gloriari; *Atqui*, aiebat, *decem iſtiuſmodi nobilibus, vnicus enſis ſatis ſuperq́ue fuerit.* Annal. Franciæ.

Require CASTIGATIO, SVPERBIA, *&c.*

OTIVM.

MONACHI ÆGYPTI.

NAtura humana vt improbo labore inſtruitur, & quaſi gubernatur; ita torpenti OTIO deſtruitur, & velut infatuatur. Nónne

Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus,
Et capiant vitium ni moueantur aquæ?

Hinc vetus illa diſciplina monaſtica, OTIVM vt diaboli puluinar, ſumma cura vetabat. Qua de re ita Caſſianus: Per Ægyptum, ait, Patres nullo modo otioſos eſſe monachos, ac pręcipuè iuuenes, ſinunt; actum cordis & profectum patientiæ ex humilitatis ſedulitate metientes. Itaque erat apud eos celebre hoc dictum: *Laborans ab vno, otioſus ab infinitis oppugnatur dæmonibus.* Statuat igitur Chriſtianus adoleſcens omni ratione otium effugere, & optimis occupationibus vitam tranſigere, ne pòſt, vt quidam ait, & nimis ſerò,

— doleat ſtultos præteriiſſe dies.

Refert Guilielm. Baldeſanus in Stimulis virtutum, lib. 1. cap. vlt.

RELIGIOSVS ANONYMVS.

At veriſſimum etiam eſſe illud Ethnici,

Otia ſi tollas, periêre Cupidinis artes.

inſigni exemplo deſcribit Hieronymus, quod hîc totidem verbis adſcribam. Græcus adoleſcens erat in cœ-

in cœnobio, qui nullâ abſtinentiâ, nullâ operis magnitudine flãmam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem monaſterij Rector hac arte ſeruauit. Imperat viro cuidam graui, vt iurgiis atque contumeliis eum inſectaretur, & poſt irrogatam iniuriam primus veniret ad querimoniam. Vocati teſtes pro eo loquebantur, qui iniuriam intulerat: flere ille contra mendacium. Quid multa? ita annus ductus. quo expleto, interrogatus adoleſcens ſuper cogitationibus peſſimis, an adhuc moleſtiæ aliquid ſuſtineret; *Papæ!* inquit, *viuere non libet, & fornicari libeat?* Hieron. Epiſt. ad Ruſticum.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

At quàm grata aliquando honeſta à ſeriis curis animi relaxatio (neque enim Apollo ſemper arcum tendit) declarauit egregius Princeps ALPHONSVS. Cui dum quaſi ignauiæ exemplum oſtenderent ruſticum humi recubantem, & vuas comedentem; *Vtinam*, aiebat, *mihi iſto otio comedere datum à Diis eſſet*. Ita olim Ptolomæus Rex cùm ſe immortalitatem reperiſſe iactitaſſet, tandem podagra excruciatus, viſis Ægyptiis qui ad flumen proni accubabãt; Vtinam, aiebat, vnum ex eis eſſe mihi datum! Panorm. de Dict. Alph.

PROBVS IMP.

Aliter ante eum PROBVS IMP. Ille armatum militem otioſum eſſe numquam paſſus. dicebat quippe: *Annonam gratuitam miles comedere non debet*. Iac. Spieg. in Æn. Syl.

Vide LABOR. OPERA MANV EXERCENDA.

PARENTVM AMOR.

FERDINANDVS REX NEAPOL.

VEniant nunc in manus noſtras proſpera PARENTVM VOTA, felicibus auſpiciis propagatæ ſoboles, quæ efficiunt vt aliquādo & genuiſſe & genitum eſſe delectet. Quid enim FERDINANDVM eloquar? qui tanto ſui parentis detinebatur deſiderio, vt crebriùs diceret: *Nihil mihi grauius euenire poteſt, quàm quòd aliquando maiorum rerum occupatione præpeditus, patri adeſſe non poſſim.* Pont. lib. 2. cap. 3. de Obedientia.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Magnus quoque eodem in regno & re ALPHONSVS. Succeſſerat Ferdinando legitimus regnorum heres, cui eam vicem & obedientiam, quam ille ſuo parenti olim, rependit. Peregrè aduenienti obuiam progreſſus, quòd eum vtpote minùs valentem lecticâ vehi aduerteret, equo deſiliit, ac pedibus comitatur. monenti autem patri, aliorum procerum more equo conſcenſo adequitaret, reſpondit: *Aliis liberum ſit agere quod voluerint: ego numquam adducar, quin Regem, quin patrem, & eum ægrotum, pedibus ſequar.* Panorm. lib. 2. de Geſt. Alph.

SFORTIA FRANCISCI FILIVS.

Eadem pietas Iuniorem SFORTIAM, vixdum annos pubertatis egreſſum, impulit; vt patrem quem viuum ſummo ſemper honore fuerat proſecutus, etiam mortuum, & in imagine expreſſum, honoraret. Erat in extremas anguſtias ab hoſtibus redactus, dumque anxius huc illuc voluitur, & nequicquam militem ſuum vocat, patris effigiem (quæ

fortè

fortè in conſpectu) intuitus; *Ecquid*, exclamat, *diue parens degeneres erimus? & hoſti ſine conflictu cedemus? Audendum potiùs*. dictóque citiùs, in hoſtem glorioſus irruit. Gaguin. De reb. Gall. in Appen. de Lud. XII.

PARENTVM DE LIBERIS CVRA.

EDOVARDVS II. ANGL. REX.

ÆMulatus hanc pietatem, non vt priores illi in parentes, ſed in filium EDOVARDVS. qui cum Philippo Franciæ rege manus conſerens, dum filium in prima acie acriter vrgeri intelligeret; *Ne*, inquiebat circumſtantibus, *hodie à me ſubſidium poſtuletis, quamdiu filius adhuc ſuperſtes. Volo vt nunc virtutis ſuæ ſpecimen edat, atque victoriæ laus omnis penes eum ſit*. Tam glorioſum reputabat talem habere filium, qui pro patria libertate ſuum latus hoſti opponeret. Froſſard. hiſt. Gall. lib. I.

BABO APENSBERGENSIS BARO.

At memorabile, quantam filiorum curam geſſerit paternâ pietate motus BABO. Habebat numeroſam ſobolem, ita vt ex duabus vxoribus legitimis duos & triginta filios atque octo filias ſuperſtites poſt ſe relinqueret. Cùm ergo Henricus Cæſar ſub annum 1015. animi cauſa aucupium inſtituiſſet, BABONEM inuitauit, paucis equitibus præſens etiã adeſſet. Ille opportunitatẽ ſe nactum arbitratus, vt filios Cæſari commendaret, iuuenes ſcitos & probè inſtructos ornat, & cuique comitem adiungit, táliqúe filiorum comitatu ad Imperatorem venit. Qui, viſa ea multitudine, rogat quaſi indignabundus BABO-

NEM, cur, cum paucis venire iuſſus, tot equites adduceret; ille, *Non ſunt equites, Auguſte*, inquit, *quos tua Maieſtas conſpicatur, ſed tui ſamuli, mei filij legitimi, quos eidem T. M. exhibeo, dono, conſecro. eoſque, vt ingenuam decet ſobolem, maxima cura educaui.* Imperator ſingulos appellat, dextra & oſculo excipit, filios nuncupat, ſecum conſiſtere in aula iubet, omneſque paulatim ſtipendiariis prędiis, caſtellis & vicis, locupletauit. Hieron. Zeigler. in Hiſt. Illuſt. vir. Germ.

Quære CONFESSIO PECCATORVM.

BLANCA FRANC. REG.

Neque mulierum hîc laudem detrecto, aut earum gloriam inuoluo. Sunt & inter has, quamuis rariores, quæ hac virtute polleant. Facem ceteris præfert BLANCA Ludouici iſtius mater: quæ, dum optimis moribus filium inſtituiſſet, quandoque dixiſſe fertur: *Malim, ô fili, te vita priuatum, quàm vlla virtute relicta, vnum lethale peccatum perpetrantem.* Imitentur hanc omnes matres, quarũ nimis blanda hoc æuo (proh dolor!) ſegnes facit indulgentia natos. Ionuil. in vit. Lud. cap. 3.

MVLIER ANONYMA.

Iungat ſe illi Chriſtophori Luſitani arcis Dienſis Præfecti PARENS. Quæ, dũ filium glande ferrea ab hoſtibus ictum conſpicaretur, nihil habuit maius, quàm vt ſalutis ſuæ curam gereret. adductoque Cõfeſſore, ſiccis oculis ac vultu placido; *Tu fili*, ait, *clementis Dei veniam fidenter implora: teque in hoc tranſitu virum præbe. vnicum hoc mihi in hac orbitate ſolatium.* I. Maffeus hiſt. Ind. lib. 11.

Require EDVCATIO. ADMONITIO.

PAR

PAR PARI RELATVM.

PAMBO ABBAS, & PIOR MONACHVS.

SEd artem etiam arte deluſiſſe, in re præſertim minùs ſeriâ & ſine felle, quibuſdam laudi datur: & quidem inter illos PIORI MONACHO. Cùm enim hic ad PAMBONEM viſendi gratia veniſſet, propriũ ſecum panem detulit. Rogat ille cur id faceret; *Ne*, inquit, *aduentus meus tibi grauis ſit*. At memor illius PAMBO, dum poſt multum temporis PIOREM inuiſeret, panẽ obſonio aut iure intinctum, qui famem ſimul & ſitim ſedaret, adfert. indignantique PIORI, *Hoc egi*, ait, *ne aduentu meo te quidquam grauem*. Pallad. in vit. PP.

ANGLI ANONYMI, & SALOMON IVDÆVS.

Lectu audituque iucundum quod ſubiungo. Erat in Anglia SALOMON quidam, gente Iudęus. hic dum fortè Sabbato in cloacam cœno oppletam cecidiſſet, & aduenirent qui ſuppetias ferrent; noluit eo die religionis ergô extrahi. dicebat enim,

Sabbata ſancta colo, de ſtercore ſurgere nolo.

Audit MAGISTRATVS loci, & ſuperſtitioſum hominẽ etiam poſtero die (qui Dominicus erat) extrahi vetat. ac ſuppetias inclamanti, reſponderi mandat:

Sabbata noſtra quidem SALOMON *celebrabis ibidẽ.*

Annal. Angl. Th. Staplut. in Prompt. Morali.

LVDOVICVS XI. FRANC. R.

Prioribus iungi meretur quod de LVDOVICO XI. tradunt ſcriptores. Viderat è Proceribus quidam LVDOVICVM pro rapo ſibi à ruſtico oblato mille aureos donaſſe: & beneficium fœneraturus, equum dono dedit. Suſcipit eum REX, & rapum pretioſâ

ſindone inuolutum, rependit, adiiciens; *En mille aureis coëmptum rapum: quod equum tuum, vix centum adæquantem, longè præcellit.* Corozet.

IANVS LASCARIS, & GALLI ANONYMI.

Cùm Romanam ſupellectilẽ augeret Iulius Pont. Gallos in vniuerſum Micturiuingos, quaſi immodicos vini potores, per iocum appellabat. Quò factum, vt GALLICI POETÆ ita in eum luderent:

Patria cui Genua eſt, genetricem Græcia, partum
Pontus & vnda dedit: quî bonus eſſe poteſt?
Sunt vani Ligures, mendax eſt Græcia, Ponto
Nulla fides: malus eſt, hæc tria quiſquis habet.

At IANVS LASCARIS Poëta ſui æui celebris, vt Iulio gratificaretur, ilicò hos retorſit:

Eſt Venus orta mari, Graiûm ſapientia, ſolers
Ingenium eſt Ligurum: quî malus eſſe poteſt?
Cui genus vt Veneri, à Graiis ſapientia, ſolers
Ingenium à Genua eſt? Mome proterue tace.

P. Æmil. in vita Ludouici XII. Gall.R.

Require Apophth. de PERFIDIA & ARTIVM CONCERTATIONE.

PASQVILLVS.

ADRIANVS VI. PONTIFEX, & LVDOVICVS SVESSANVS.

AD PASQVILLVM deducimur, cuius ſtatua, Romę potiſſimùm, omnium rerũ nouarum, licet remotis arbitris fiant, & dicteriorũ ferax. Quare quòd in ea toties famoſis carminibus laceraretur, indignatus eſt ADRIANVS PONT. eamq́ue demoliri & in Tiberim coniici mandabat. at negabat id facto fore vtile LVDOVICVS SVESSANVS. dicebat enim

enim: *Paſquillus etiam ranarum more in imo vado non erit tacitus. Ergo*, inquit PONT., *exuratur in calcem. Rectè id quidem*, intulit SVESSANVS: *ſed tam crudeliter necato Poëtæ clientes non deerunt, qui Patroni cineres inuidioſis carminibus proſequantur, & ſupplicij locum quotannis concelebrent.* quibus verborum luſibus, Pontificis mentem ſedauit. Pont.

ANONYMVS.

Non ineptè itaque quiſpiam conſpicatus PASQVILLVM, tamquam clandeſtinum internuntium, minuta quæque aulicorum delicta ſuo dorſo exhibere legenda, dixit: *Cùm hîc loquendi libertas adempta ſit; mirum, lapideis ſtatuis, cuncta etiam occultiſſima enuntiantibus, obturari os non poſſe.* Phil. Camerar. cap. 66. Medit. hiſtor.

PASSIO CHRISTI.

S. ELEAZARVS COMES.

RECOLIMUS modò illud quod in omni preſſura & afflictione ſecuritatis portũ prebet, PASSIONEM CHRISTI; quã vltrò pro nobis ſubiit, vt ex filiis iræ nos ſuæ glorię redderet cõparticipes. ELEAZARI Comitis miram in omni aduerſitate patientiam mirata vxor, cùm quęreret quomodo toties offenſus nullum offenſionis ſignum daret; hoc ab eo reſponſum accepit: *Noueris me ſentire aliquando indignantis animi motionem: ſed ilicò ad cogitandã Chriſti paſſionem mentem verto, quæ ſanè longè eam ſuperat, quam hîc ſuſtinemus.* Veram mentis tranquillitatem docebat, iugem Dominicæ paſſionis memoriam. Et vt dicit Greg. in Epiſt. Nihil adeò graue, quod non æquanimiter toleretur, ſi Chriſti paſſio

ad mentem reuocetur. Sur.in Vita,tom.5.cap.23.

IDEM

Dum ad eum diutiùs abſentem irrequieta quemdam è domeſticis mitteret vxor, qui de rerum omnium & ſalutis potiſſimùm ſucceſſu inquireret,reſponſum hoc dari mandauit: *Sanus corpore ſum & ſoſpes. Si autem videre me deſideras, quære in vulnere lateris Chriſti: illic habito; ibi me inuenies,fruſtrà alibi quæſitura.* Ibid. cap. 30.

ZACHARIAS EPISC. HIEROS.

Quo autem corporis habitu paſſionis Dominicę myſteria & inſtrumenta pertractanda ſint, docuit in Heraclio Imp. ZACHARIAS. Heraclius namque, dum Crucem,in qua Dominus ſuſpenſus, humeris ferret, vt in mõte Caluariæ loco ſibi proprio collocaret; in vrbis Hieroſolymitanæ portis, quaſi fixus ſtetit & immotus. obſtupuit. At ZACHARIAS, *Vide*, ait, *ô Imperator, ne iſto triumphali ornatu* (erat enim auro gemmiſque decorus) *parum Ieſu Chriſti paupertatem & humilitatem in ferendâ cruce imitère.* Tum dimiſſo eo cultu,& plebeio aſſumpto, reliquũ viæ perfecit. Paul. Diac. lib.18.

S. ELISABETH REGIS HVNG. FILIA.

Miremur hîc, & rimemur puerilis animi prudentiam, verè non annorum numero, ſed pietatis officiis computãdam. Vix annos expleuerat pubertatis, & numquam ad templum procedebat, quin coronam capite amoueret: ac tãdiu inglorium verticem oſtendebat, quoad ritu ſacrorum completo, domum regrederetur. percontantiq; huius rei cauſam matri Sophię,& id temerè fieri dicenti,reſpondebat: *Abſit à me tanta impietas, vt ibi caput meum turrito micantis coronæ faſtu ſuperbiat,vbi caput Saluatoris*

uatoris mei ſpinis coronatum compungitur. Ita diuina charitas in caſta puellaris animi præcordia, Dominicæ paſſionis contēplatione, veluti mucrone quodam vulnus agere cœpit. Sur. tom. 6. in Vita.

Thomas Morvs.

Meritò hîc etiam celebrandus Morvs. qui, cùm ad ſupplicij locum pergeret, & ad calicem Domini bibendum properaret, trāſeunti mulier vinum obtulit. quod recuſans, *Chriſtus*, ait, *in paſſione non vino, ſed felle potatus eſt.* ita pium, & iam iam hinc emigraturum ſpiritum, paſſionis Dominicę meditatio perculit. Th. Staplut. in Vita, cap. 20.

PATIENTIA INIVRIÆ.

S. Apollonivs.

VT proprium Chriſtiani hominis eſt non inferre iniuriam, ita etiam illatam non vlciſci. neque aliud eſt quod ſic animi tranquillitatem concilìet atque conſeruet, vt iniuriarum omnium ſtabilis & firma toleratio. Mancipatus carceri Apollonivs, dum contra omnem æquitatem à Philemone variis afficeretur tormentis, nihil aliud dicebat, quàm, *Fili miſereatur tui Deus, & nihil horum quæ in me es oblocutus, tibi reputet ad peccatum.* In Vit. PP.

Lvpvs Episcopvs.

Ille, Attila ciuitatem Trecaſinam obſidente, interrogauit quis eam ita armis laceſſeret; vbi accepit eſſe Attilam flagellum Dei, ingemiſcens ait: *Et ego* Lvpvs *vaſtator gregis Dominici, dignus flagello eius.* portaſque pandi iuſſit. Ingreſſi hoſtes nullum hoſtilitatis edidêre ſignum: & ita factum, vt qui ſe

 dignum

dignum flagello confeſſus fuerat, à flagello liber eſſet. Sur. tom. 4.

S. GREGORIVS PONT.

Et hunc ne ſumma quidem dignitas ad iniuriæ impatientiam compulit. Mauricio enim Auguſto, filiiſque eius ſe perſequentibus, dicebat: *Quoniam ego peccator ſum, vos tanto magis (vt opinor) Deũ vobis conciliatis, quãto magis me illi ignauiter ſeruientem affligitis.* Sic tandem quem armis non poterat, patientiâ vicit. In vita Greg. lib. 4. cap. 17.

B. IGNATIVS LOYOLA.

Quid verò omni pietate & religione inſignis IGNATIVS? Rogabatur, quęnam eſſet maximè compendioſa ad perfectionem via; reſpondit: *Si multa Chriſti nomine patiâre.* Sciebat beatos fore eos, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. & quòd

Nobile vincendi genus eſt Patientia: vincit
Qui patitur. Si vis vincere, diſce pati.

Ribadin. lib. 5. cap. 10. Vitæ eius.

ROBERTVS NORMANDIÆ DVX.

Referamus nunc eos qui hac virtute in ciuili ordine illuſtres exſtitere. Pergebat religionis ergô in terram ſanctam ROBERTVS DVX NORMANDIÆ. dumque à ſuis remotior cum homine agreſti altercaretur, tandem ab eo vapulauit. quod conſpicati comites, vlciſci parant. Ille, *Nolite*, clamabat, *quia has plagas merito meo accepi.* indignum iudicans eo loco vlciſci iniurias, vbi Chriſtus tantas ſponte pro nobis toleraſſet. Pol. lib. 8.

LVDOVICVS XII. GAL. REX.

Et hunc Aurelianum adhuc Ducem impunè iniuriis conuitiiſque lacerarunt nobiliores quidam. dumque vt ſe de illis vlciſceretur, iam regni ſceptra tenens,

tenens, inſtarent nonnulli; reſpondebat: *Parum decorum eſſet Regi Galliarum, iniurias illatas Aurelianorum Ducibus vlciſci.* Egregiè in Soliloquiis Iſidorus: Magna eſt virtus, ſi non lædas à quo læſus es. Magna eſt fortitudo, ſi etiam læſus, remittas. Magna eſt gloria, ſi cui potuiſti nocere, parcas. P. Æmil. in Vita.

FERDINANDVS IMPERATOR.

Intellexerat ille quemdam, cui plura beneficia contulerat, & multis nominibus ſibi deuinxerat, à ſe defeciſſe. & nihil commotus, *Miror*, dicebat, *virum tantum ſe maioribus ſuis indignum reddidiſſe.* eoque dicto, quidquid commiſſum erat, diſſimulabat. Pont. de Principe.

NOBILIS MATRONA ALEXAND.

Hæc è pectoribus altis & fortibus orta ſunt. Illud tamen non minùs laudabile, quod muliebris animus pręſtitit. Frequentabat Antiſtitis Athanaſij domū MATRONA NOBILIS, importunè rogitās ſibi concedi vnam ex iis viduis, quæ Eccleſiæ impenſis alebantur, cui poſſet benefacere. cumque ea daretur poſtulanti, quæ inter illas moribus & modeſtiâ præcellebat; queri cœpit, non eſſe datam ex animi voto. Ea itaque dimiſſa, aliam recipit: & ſimul ab eâ contumelias & verbera. quam tamen libenter ſufferens, gratias agebat Athanaſio, dicens: *Tandem delegi contubernalem; cui pro malo bonum, pro iniuria beneficium, reddere aſſuefaciam.* Caſſianus.

S. PAVLA.

Et PAVLA Gracchorum ſtirpe nobilis, vitæ innocentia nobilior, cùm audiſſet ſe ſtultam quorumdam iudicio reputari; *Theatrum*, inquiebat, *facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus: nos ſtulti pro-*

pter

pter Chriſtum: ſed ſtultum Dei ſapientia eſt hominibus. Hier. in Epitaph. Paulæ.

PATIENTIA DOLORIS.

S. VINCENTIVS.

HAud minùs exiguum virtutis opus, aduerſas valetudines, quoties in eas inciderimus, æquo animo ſuſtinere. Referamus ergo exempla eorum, qui hac virtute præditi fuêre, eaque ex multis pauca. Habuit autem hanc gloriam VINCENTIVS, qui in mediis tormentorum cruciatibus, Tyranno inſultans; *Inſurge*, aiebat, *& toto malignitatis ſpiritu debacchare: videbis me Dei virtute plus poſſe dum torqueor, quàm poſſis ipſe qui torques.* Quod animoſum dictum probauit euentus, dum Tyrannus poſt tot in vnum corpus inflicta tormenta fateretur, Victi ſumus. In Vita eiuſd.

S. LAVRENTIVS MARTYR.

Et quænam vis illa fuit, quâ ſuccenſus LAVRENTIVS affligenti ſe Tyranno dicebat: *Infelix, has epulas ego ſemper optaui.* cumque in craticula ſubiectis prunis aſſaretur, inuicto animo flammarum ſuſtinens violentiam, admirandam hanc vocem emiſit: *Iſtæ flammæ mihi refrigerium præſtant.* Meritò itaque eum deprecatura canit Eccleſia; Da nobis Domine vitiorum noſtrorum flammas extinguere, qui B. Laurentio tribuiſti tormentorum incendia ſuperare. In Vita apud Surium.

BENIAMIN ABBAS.

Laborabat hic intolerabili hydropis dolore. cumque præſentes eius cruciatū fixis oculis intueri non poſſent, dixit: *Orate, ne interior meus homo hydropicus*

picus ſit. Hoc enim corpus, neque cùm benè ſe habuit, mihi profuit; neque cùm malè, me læſit. Pallad. in Hiſt. PP.

STEPHANVS ABBAS.

Ille item, dum ope medicorum incurabili morbo affligeretur, ac putrida membra inciderentur, mutato vix vultu, cùm adſtantes aſpicere vix poſſent præ angore; *Ego*, inquiebat, *noui hos morbos ob peccata accidere: & melius hic pœnas ſoluere, quàm æterna pro iis ſupplicia ſuſtinere.* Sozom. Hiſt. Trip. lib. 8. cap. 1.

Require MARTYRIVM *&* MORBVS.

PATIENTIA DAMNI.

IESVS CHRISTVS.

Rerum etiam iactura fortiter ferenda eſt, cùm nihil ſine Dei nutu euenire mortalibus queat. Ad ſeruandā eiuſmodi patiētiam adhortabatur nos DOMINVS, cùm diceret: *Ab eo qui aufert tibi veſtimentū, etiam tunicam noli prohibere.* ne ſcilicet, magis irrites raptorem, & in tui necem accendas. *Et qui aufert quæ tua ſunt, ne repetas.* id eſt, paratus ſis potiùs damnum aliquod perpeti, quàm vt cum ſcandalo proximi repetas. Luc. cap. 6.

S. BERNARDVS.

Quid autem Clarȩuallenſis Abbas BERNARDVS? Ablata erant ducenta argenti pondo, ſibi ad impenſas conſtruendi cœnobij miſſa. quod cùm ad eum deferretur; *Gratias*, inquit, *Deo ago, quòd tanto me onere leuarit.* Summæ temperantiæ index ea vox, apud paucos hoc æuo recepta. Marul. lib. 5.

SENEX ANONYMVS.

Cùm veniſſent ad eum latrones, dicerentque: Ecce omnia tua venimus tollere. ille: *Quæcumque filij vobis videntur, tollite.* quo facto, abierunt. cumque ſolùm marſupium reliquiſſent, eo accepto, SENEX Dominici pręcepti memor, illos inſequitur, & inclamat: *Accipite etiam illud quod tollere obliti eſtis.* Redeunt, & ablata reſtituunt. Quàm verum illud Gregorij ſup. Epiſt. ad Heb. Nihil ita confuſionem facit ingerenti mala, ſicut fortis tolerantia patientis, & neque in verbo neque in opere reddere vindictam. Prat. Spirit. cap. 211.

PATRIÆ AMOR.

ROBERTVS NEAPOL. REX.

N*Eſcio qua* NATALE SOLVM *dulcedine cunctos*
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.

cecinit olim Ouidius. & verè ita ſe habere ſuo exemplo fidem fecit ROBERTVS REX. Vt enim erat clementiâ & benignitate in ſuos inenarrabili, crebriùs hanc vocem vſurpabat: *Malim benigni amantiſſque patriæ, quàm pecunioſi & imperioſi regis nomen.* Hinc ille verſus ei Romæ ſub effigie inſcriptus:

Aſpice Robertum, patria virtute refertum.

P. Iou. lib. 1. Elog.

FARINATA VBERTVS NOB.

Quo tempore Guelphorum & Gebellinorum in Italia factiones calebant, inito conſilio decretum, vt Florentia ſuis muris exſpoliaretur. nō tulit dirę ſententiæ nomen vnus FARINATA, vir nobilis: qui acriùs in eius auctores inſurgens, *Sit*, inquiebat, *veræ virtutis præmium incolumis patria, vti decet, ex*

æquo

æquo omnium parens: cui nemo niſi degener atque impius, manus iniecerit. Pari modo Fabius ad filium apud Silium Italicum effatur:

Iamque hoc, nec dubites, longæui nate parentis
Accipe, & æterno fixum ſub pectore ſerua.
Succensêre nefas patriæ: nec fœdior vlla
Culpa ſub extremas fertur mortalibus vmbras.

Ibidem.

MICHAEL MOVROCENVS

Dignus ſanè longiori æuo. Venerat ex Syria, vbi ampliſſimas opes coaceruarat, in Rhodũ inſulam. quò cùm appuliſſet, intellexit Venetos in ſummo verſari diſcrimine. Itaque monent amici aliò ſe cum theſauro congeſto reciperet. At ille indignatus, *Egon'*, ait, *tantum ſcelus audeam, vt deſim patriæ, tam grauiter laboranti? quin potiùs quidquid eſt fortunarum, in eam lubens impendam.* quod etiam ipſo facto præſtitit. Ruminabat illud Horatij:

Dulce & decorum eſt pro patria mori.

Quin vt doctè Ouidius:

Non dubia eſt Ithaci prudentia, ſed tamen optat
Fumum de patriis poſſe videre focis.

Egnat. lib.6. cap. 5.

PATRIÆ INGRATITVDO.

IESVS CHRISTVS.

AT PATRIÆ INGRATITVDINEM intuentibus, vix in mentem venire poteſt debita aliàs illi gratitudo. dum enim Patria fragilis recordatur infantiæ, preſentia ſuorum opera virtuteſq; non conſiderat. Numquid multa præclarè Nazarethi dixerat & fecerat DEI FILIVS? quid nihilominus conciues?

ciues? Vnde huic ſapientia & virtutes? nónne hic eſt fabri filius? &c. & ſcandalizabantur in eo. At reſpondens ille, ait: *Non eſt Propheta ſine honore, niſi in patria, & in domo ſua.* Inſinuabat autem virtute & ſcientia celebres, nullo in pretio inter agnatos & conciues reputari, ac ſolùm eos æſtimari, qui è longinquo adueniunt: quamuis aliquando,

Veruecum in patria craſſoq; ſub aëre nati.

Tales enim ſunt hominũ affectus, vt nouitate gaudeant, & domeſtica plerumque contẽnant ac faſtidiant. Audiamus iudicium Euripidis verè hac in re ſerium. ait enim:

Meo quidem iudicio non rectè ſapit,
Qui ſpretis Patriæ finibus terræ,
Alienam laudat, & moribus gaudet alienis.

Matth. cap. 13.

PAVPERTAS.

IESVS CHRISTVS.

DIximus qua patientia viri ſancti pro CHRISTO perſecutiones perpeſſi: nunc quo animo PAVPERTATEM, Sapientiæ & bonarum artium magiſtram & veram alumnam, tolerauerint, pertractemus. VNIGENITVS DEI FILIVS, Patri conſubſtantialis, cum quo omnia quæ in cælo & in terra dirigebat; voluntariam tamen paupertatem, vt & nos ad eã induceret, ſuſcepit. Quare cùm ſecedentem trans lacum Genezareth ſequi vellet quocumque ierit, Scriba, eò quòd terrenum eum regem ac præpotentem fore exiſtimaret; vanam de ſe opinionem redarguens, dicebat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; Filius autem hominis non habet, vbi*

vbi caput reclinet. quaſi dicat, tantum abeſt, vt me magnum regem opineris. Matth. cap. 8. Luc. 9.

S. HIERONYMVS.

Ille de paupere & aſpero Pauli Eremitæ veſtitu, quoties verba faciebat, toties in hanc vocem erupiſſe commemoratur: *Si Dominus mihi optionem daret, multò magis eligerem tunicam Pauli*, (quam ipſe ex palmę foliis ſibi contexuerat) *cum ſuis meritis; quàm Regum purpuram, cum ſuis pœnis*. Colligitur ex eodem, in vita Pauli.

S. HILARION.

Quantum verò nimiam rerum cupiditatem cauerit vnicum ſanctitatis exemplar HILARION; patet ex iis quę diſcipulo ſuo Heſychio teſtaméto moriens legauit: *Diuitiarum*, inquiebat, *mearum heres eſto. Hæ autem ſunt Euangelium, tunica ſaccea, cuculla, & palliolum*. qui tenuitatem illam diuitias ſuas vocat, ſatis declarat, quàm ab earum amore ſemper fuerit alienus. Collig. ex Vita eiuſd. apud. Hier.

S. FRANCISCVS.

Paupertatis etiam voluntariæ voto ardens MINORVM PATER, dum quòd in pauperes eſſet profuſior, à patre vrgeretur coram Epiſcopo Aſſiſinate bonis cederet; veſtimenta exuit, iiſque in patrem reiectis, cùm planè nudus conſiſteret, dicebat: *Huc vſque pater te patrem indicaui in terris: amodò ſecurè dicere poſſum: Pater noſter qui es in cælis, apud quem omnes theſauros repoſui*. Iam enim tacitus cum Propheta gloriari videbatur: Ego mendicus ſum & pauper, Dominus ſolicitus eſt mei. Bonauent. cap. 2. Vitæ eius.

IDEM.

Requirentibus ab eo fratribus, quænam virtus

amicum magis redderet Chriſto; ſecretum ſui cordis referans, *Paupertatem*, inquiebat, *fratres, noueritis viam ſpiritualem ſalutis, tamquam humilitatis fomentum, perfectioniſque radicem: cuius fructus multiplex, ſed occultus.* Prçclarè apud Senecam Thyeſtes:

—— Benè paupertas
Humili tecto contecta latet.
Quatiunt alta ſæpè procellæ,
Aut euertit fortuna domos.

Sur. tom. 5. in Vita.

S. LAVRENTIVS MARTYR.

Quid te martyrum decus eloquar? qui poſtulanti Decio theſauros Eccleſiæ, quos tuæ fidei commiſerat Sixtus, poſt trium dierum inducias, pauperibus quibus eos diſpenſaueras adductis, dicebas: *En hi theſauri Eccleſiæ, quos requiris, in quibus Chriſtus eſt.* inſinuans quod alibi Dominus: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Aloiſ. in Vita. Ambroſ. 2. Off. cap. 28.

S. LYDWINA.

Sed aliquantum longiore ductu protractus ſermo nunc admonet, etiam fæminis locum demus. Grauiſſimum paupertatis onus, non forti modò, ſed hilari etiam animo, tulit LYDWINA. adeò vt quibuſdam eius penuriam reprehendentibus, reſponderit: *Satis abundat, qui eo quod habet contentus eſt: & ſi mihi cum hominibus communes non ſunt diuitiæ & delitiæ; ſunt tamen cum multis communes paupertas & miſeria: quibus ego abundans, Deo gratias ago, & conquieſco.* F. Ioan. Brugman. in Vita. Lippel. tom. 2.

Vide ELEEMOSYNA.

IN

IN PAVPERES LIBERALITAS, ET DVRITIA.

Iesvs Christvs.

QVanta autem virtus, eorum qui ad inopiam redacti paternam curam gerere, vel ex eo patet, quòd ſine ea Christvm vix ſequi poſſimus. vtpote qui diuiti illi, ſe omnia mandata à iuuentute obſeruaſſe aſſerenti, vt vitam æternam magis certâ & compendioſâ viâ obtineret, præcipiebat: *Vnum tibi deeſt: vade, quæcumque habes vende, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere me.* Mar. cap. 10. Luc. 18. Mat. 19.

S. Ioan. Patriarcha Alex.

Quanto autem ſtudio Domini præcepto ſe conformare conatus eſt Ioannes Patriarcha? Miſerat ad eum dono quiſpiam, miſeratus lectuli in quo decumbebat tomentum, plumeam culcitram. in quâ cùm decubuiſſet, totâ nocte ingemuit: ac mœroris cauſam inquirenti; *Quia*, inquit, *molliùs iaceo, quàm domini mei.* hoc enim nomine pauperes dignabatur. Itaque primo mane culcitram vendi mandat, & in dominos ſuos pretium erogari. At qui dono miſerat, ab emptore redemptam remittit: cumq; id iam tertiò fieret, ait ad eũ Patriarcha: *Gratias Deo ago, quòd inituri ſimus certamen, diuiti ſalubre, pauperi commodum, mihi iucundum.* Sciebat enim melius eſſe modicũ iuſto, ſuper diuitias peccatorum multas. Metaph. in Vita.

Anonymvs Religiosvs.

Narrant de eo, quòd, cùm præter Euangeliorum codicem haberet nihil, eum vendiderit, ac obuio

pauperi eius pretium donauerit,dicens: *Ipſum iam vendidi, quod mihi dicit aſſiduè; Vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Socr. lib. 8. Hiſt. Eccl. c. 1.

S. IOAN. PATRIARCHA ALEX.

Deducit me aliò tendentem rurſus ad ſe IOANNES PATRIARCHA: qui crebriùs pauperes ſuæ vrbis in catalogum redigi imperabat. dicebat autem miniſtris; *Ite per vrbis vicos, & deſcribite ſigillatim dominos meos.* qui cùm exeuntes dubitare inciperent, quinam illi domini forent, dixit: *Illi, quos vos pauperes dicitis & mendicos; ego dominos & adiutores appello: nam ij ſoli opem mihi ferunt, vt à Chriſti regno non excidam.* Egregiè Auguſt. Via cæli eſt pauper, per quem venitur ad Patrem: incipe erogare, ſi non vis errare. Sur. tom. 1. in Vita.

S. RICHARDVS.

Neque tamen expectandum, vt ſubuenias pauperi, donec ipſe te ſolicitet, & quaſi egeſtate ſua prouocet; teſtis eſt RICHARDVS. In omnes enim beneficus, egenos quoſuis ad accipiendũ à ſe quidquam inuitabat: rogatus autem cur id faceret; reſpondit: *Quia carè emitur, quod precibus emitur.* O miſerabilis conditio mendicantis! (inquit Iun. de cond. fragil. hum.) ſi petit, pudore confunditur: ſi non petit, egeſtate conſumitur: & vt mendicet, inopiâ compellitur. Sur. tom. 2. in Vita.

S. ELZEARIVS COMES.

Verùm ad hanc cum proximo noſtro miſericordiam ſummoperè incitare nos debet, quòd qui eam facit, à Deo etiam iuſto quodam titulo miſericordiam expoſcat. Docet id S. ELZEARIVS COMES: nam cùm die quodam plures auri vncias, & pannum coccineum, oblata munera, repudiaſſet; ingreſſus

greſſus cubile, vt animum pia meditatione colligeret, huiuſcemodi verbis vſus dicitur: *Tu mihi Domine Deus in Paradiſo debes centum auri vncias, & duos pannos coccineos.* Hanc fiduciam nos docet Eccleſiaſt. Benefac iuſto, & inuenies retributionem magnam; etſi non ab ipſo, certè à Domino. Sur. tom. 5. in Vita.

S. Elizabeth Reg. Pannon. filia.

Verùm ne fæminę ſua laude hac quoque in parte fraudentur, vnum aut alterum exemplum ab eis ſumamus. Pannonvm Regis filia, & Turingiæ Principi iuncta, nihil niſi paupertatem in tanto ſplendore affectabat. vnde vnicâ contenta ancillâ, & habitu populari, dicebat ſæpiùs: *Numquam alio vſura ſum; ſi quando tandem dignatus fuerit pius Dominus, expeditiùs viuendi mihi copiam concedere.* Itaque marito vita functo, omnem ſubſtãtiam in pauperes impendit; *Parum eſt*, inquiens, *fortunas pro Chriſto, qui eas dedit, impendiſſe.* & ſe totam egenorum miniſterio dedicauit. Conrad. in Vita.

S. Lvcia virgo et mart.

Quid autem ſedula hæc membrorum Chriſti nutrix Lvcia? Matrem Euriciam ad erogandas in pauperes facultates inclinabat. Illa verò finem vitæ ſuæ expectare eam iuſſit. At hæc: *Non eſt admodum Deo gratum munus, quod qui offert, ideò offert, quia illius vſum ſuprema ſibi interdicit dies. Da dum ſana es; ne, ſi moriens dederis, inuita dediſſe dicaris.* Sur. tom. 6. in Vita.

S. Catharina Senensis.

Neque hoc loco prætereunda eſt Catharinæ Senensis erga pauperes prouidentia. Hæc enim, dum ex putida farina, eaque modicâ admodũ, plu-

res & ſapidos panes propriis manibus confeciſſet, & miraculi cauſam Raimũdus,cui de more ſua peccata confitebatur, interrogaret; hanc dedit: *Ne Dei donum deſpiceretur, néve pauperes negligerentur, magno cum feruore acceſſi ad illam farinam: atq; ita Angelis mihi cooperantibus multiplicata ea fuit, & in meliorem conuerſa.* Ita duo minuta viduæ iſtius Euangelicæ laudauit Chriſtus, & gloriabatur Apoſtolus de Corinthiis, ob promptum animum eorum erga miniſterium in ſanctos. In Vita eius apud Sur. tom.2. pag.947.

S. BRIGITTA.

Pari benignitate illuſtris BRIGITTA. quæ dum omnia pauperum inopiæ ſubleuandæ elargiretur, Regi cuidam eam vendere deſtinabat pater. Quam cùm rogaret ipſe Rex, cur gladium ſui patris abſtuliſſet, pretiumque quod ex eo reportarat, pauperibus erogaſſet; reſpondit: *Chriſto illum largita ſum. Et certè ſi te dominum Regem & parentem Deus à me peteret; modò poſſem, vtrumque lubens cum facultatibus darem.* Quo audito, ille ad patrem conuerſus; Maior, inquit, filia tua eſt, quàm quę vel abs te vendi, vel à me emi poſſit. Sur. tom.1. in Vita.

S. LYDWINA.

Flagrabat etiam iſta hoc liberalitatis ſplendore; ita vt neminem aduentantium vmquam à ſe repulerit: domeſticis autem concurrentium multitudinem excludere conantibus; *Quid agitis*, inquit, *ſorores meæ? Itáne lucrari non debemus Chriſto animas, quas Satan deuorare intendit? veniant ad me pauperes: necdum eò perueni, quò ille, qui optabat anathema eſſe pro fratribus.* In Vita apud Surium, tom.2.

AME-

AMEDÆVS SABAVDIÆ DVX.

Dignus item iſte qui cum diuini illius ordinis athletis certet. Venerant ad eum Oratores; qui,cùm palatium obambularent, rogabant, num etiam venaticos canes aleret. ille, Craſtina, inquit, die eos vobis exhibebo. Interim, de more, ingentẽ pauperum turbam cogit, quibus cibaria apponi mandat: ac redeuntibus ad ſe Oratoribus, *Hi ſunt*, inquit, (demonſtrabat autem diſcumbentium multitudinem) *canes mei, quos alo quotidie, quibus gloriam cæleſtem venor*. Liceat de illo canere, quod olim de Probo Claudianus:

Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes, ſed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe velut denſo currentia munera nimbo
Cernere ſemper erat: populis vndare Penates,
Aſſiduos intrare inopes, remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios ſuperabat Iberos,
Aurea dona vomens.

Munſterus lib. 2. Coſmog. de Duc. Sabaud.

HATTO EPISC. MOGVNTIN.

Inficit & infringit hanc in pauperes beneficentiam fœda & crudelis HATTONIS ſæuitia, & vt tragicè hanc ſcenam claudamus, anſam præbet. Quo tempore Otho Magnus rerum potiebatur, horrenda fames Germaniam inuaſit. Videns itaque HATTO, pauperes fame & inedia preſſos oſtiatim victum quæritare, plures horreo incluſos concremari iuſſit; facto egregiam hanc vocem adiiciens: *Non differunt hi muribus qui frumentum comedunt, ad nihilum vtiles*. At tantum ſcelus inultum non permiſit iuſtus Iudex. Factum enim vt cateruatim cum mu-

res inuaderent, affligerent, & viuum deuorarent. Quis hæc conſiderans negabit verum eſſe illud Iuuenalis:

Eſt tantò vberior vitiorum copia, quantò
Maior auaritiæ patuit ſinus.——

Ibid. lib. 3. de German. cap. 170.

PAX.

IESVS CHRISTVS.

PACIS nunc bonum ſectemur, quod tantum eſſe docuit Auguſt. vt in rebus creatis nihil gratioſius ſoleat audiri, nihil delectabilius concupiſci, nihil denique vtilius poſſideri. Eſtque hoc, quod ad Patrem rediturus CHRISTVS DOMINVS, humano generi in ſui memoriam hereditariò reliquit. Poſt reſurrectionem namque ad diſcipulos ingreſſus, vnicum hoc inſonabat: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Quin imò ante paſſionem ſuos inſtruens, eamdem etiam commendabat, cùm prędicationem ſuam breui hoc dicto terminaret; *Habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos.* Mar. cap. 9. Luc. 9.

GREGORIVS VII. PONT.

Pacis amantiſſimus GREGORIVS, cùm diſſidium quod inter eum & Henricum IIII. Imperatorem erat, concordibus votis dirimeretur, & pacis conditiones proponerentur, dicebat: *Pacis conditiones non deſpexero, modò Henricus* (qui multis cladibus Eccleſiam afflixerat) *cum Deo primùm pacem ineat.* Melior aliàs foret talis pugna, inquit Nazian. in Apol. quæ Deo proximum facit, quàm Pax illa, quę à Deo ſeparat. Platina in Vita.

ALPHON-

ALPHONSVS ARAG. REX.

Huius pectus vt aliarum virtutum, ita & Pacis tranquillitatiſque ferax. Ludouico enim Podio viro celeberrimo renuntianti, quòd pro Pace quam cum Venetis & Florentinis erat initurus, plus quàm ducenta aureorum millia extorqueri poſſent, reſpondit: *Pacem ego dare, non vendere ſolitus ſum.* Panorm. lib. 3. de Geſt. eiuſd.

IDEM

Cùm moraretur Valentię, venerunt ad eum Oratores miſſi à Carolo Gall. Rege (qui ea tempeſtate cum Britanno bellum gerebat) deprecaturi, ne Regi iam bello implicato ipſe aliud inferret: eò quòd adſcribere ſibi videretur Galliam Narbonenſem. At ALPHONSVS, etiamſi plura ab eo opida per vim Carolus detineret, fidem dedit, dicens: *Haud eo animo ſum, vt quod maiores mei in Caroli proſperitate non petierunt, ego in eius repetam calamitate.* Panorm. & Æn. Syl. de Dict. Fact. eiuſd.

BARNAGASIVS.

Iſte etiam nomine regis Æthiopiæ cum Prætore Luſitano fœdus pacemq; initurus, apprehēſa cruce argentea, nixus genibus; *Quam*, inquiebat, *pacem Ieſus Chriſtus generis humani redemptor diſcipulis reliquit: eadem eſto inter nos, qui eiuſdem profitemur cultum & fidem.* Maff. hiſt. Ind. lib. 7.

FREDERICVS III. SAXON. DVX.

Inuitent nos priora, & excitent: ſed FREDERICI DVCIS exemplum fortiùs mouet, & ad ſui imitationem alios eiuſdem ordinis, quaſi quodam fune, è ciuilium tumultuum labyrintho trahit. Ille enim pacis amans, nullas arces aut munitiones condidit: quin potiùs ab aliis conditas ſolo æquauit. & in id

vnum incumbebat aſſiduus, vt pecuniis, ſi quas corraſiſſet, ritè impenſis, nihil earum poſt mortem poſteris ſupereſſet. Admirantibus autem, eiuſque rei cauſam percontantibus; *Ne*, aiebat, *ego leuiter offenſus aliquando, arcibus & pecuniis meis confiſus, nimis facilè vicinos me inferiores bello laceſſam, & pacem cum eis violem*. Quod vtique facturus non erat, omnibus belli neruis deſtitutus. Sciebat auté, quòd

——Pax optima rerum
Quas homini nouiſſe datum eſt: Pax vna triũphis
Innumeris potior: Pax cuſtodire ſalutem,
Et ciues æquare potens.

Ioan. Agricola in Prouerb. German.

PECCATVM.

IESVS CHRISTVS.

VIolata aut neglecta pace, ad PECCATVM tranſitus fiat oportet. Virtus enim nulla ineſſe poteſt, vbi vera non eſt comes Concordia. Eſt autem tanta PECCATI malitia, vt ex libero (quod appetunt omnes) faciat ſeruum. Quare indignantibus Iudęis, quòd liberos ipſos futuros diceret DOMINVS, ſi mãdatis eius parerent: & rogãtibus, Semen Abrahę ſumus, & quomodo tu dicis, Liberi eritis? reſpondit: *Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.* veram ſeruitutem demonſtrans, ſubdi peccato. Ioan. cap. 8.

S. LVDOVICVS FRANC. Rex

Altè quod iuuenis biberat, ſenex retinebat. Cùm enim ex Seneſchalco Campaniæ ſciſcitaretur, malléτne lepra infici, an peccato: & is reſpondiſſet, Peccato; acriter eum perſtringens, *Toto*, inquit, *cælo erras.*

erras. Ecqua lepra peccato fœdior, quod etiam poſt mortem affligit? Tu itaque, ſi me amas, eam mentem mutato. Ionuil. in Vita, cap. 94.

S. LVDOVICVS EPISC. TOLOS.

Quis aptiùs Ludouico Regi ſuccedat, quàm LVDOVICVS EPISCOPVS? quem, dum (vt erat Rege natus) à ſancto propoſito capiendi inſtitutum B. Franciſci, familiaris quiſpiam dimouere conaretur, dixiſſe commemorant: *Priùs mihi pereat, non dico regnum hoc caducum, ſed orbis totus, quàm in Deum meum ſemel peccem, cuius honorem omnibus anteponendum noui.* Ex vita eiuſd. cap. x.

S. EADMVNDVS ARCHIEP. CANTVAR.

Huius etiam vox erat: *Malo inſilire in rogum ardentem, quàm peccatum vllum ſciens admittere in Deum meum.* Sur. tom. 2. in Vita.

ANGLVS ANONYMVS.

Dum expulſis fugatiſque ex Franciæ finibus à Carolo VII. Rege Anglis, quidã ANGLICVM PRÆFECTVM percõtaretur, quando Angli rurſus in Galliam redituri eſſent; reſpondit: *Quando peccata veſtra maiora erunt noſtris.* veram & ſinceram calamitatum omnium ſentinam reputans Peccatum. Ex lib. Rer. memor. Gall.

CAROLVS V. IMPERATOR.

Præclarè etiam inuictus ille Princeps ſentiebat, cùm diceret altercantibus de Eccleſiæ ſciſſura: *Peccata noſtra commeruêre vt Eccleſiæ integritas ſecaretur.* vtque eius rei auctorem Lutherum inſinuaret, adiecit: *Vnus homo nobis ſcribendo perdiderat rem.* Ex relatis Auctori. Flores Sent. Hiſpanici.

BLANCA FRANC. REG.

Quære PARENTVM DE FILIIS CVRA.

[illegible]

PECCATI RECIDIVA.

S. Anselmus.

Sicut liberatus libertate donatus patronum offendens, grauius delinquit quàm ſeruus: ita Deo per Chriſtum reconciliati, è poteſtate diaboli & tenebrarum erepti, vera libertate Spiritus donati, multo magis ſe peccando offendunt, quàm qui naturâ filij iræ, & ſerui peccati. Quare præclarè dixiſſe accipimus S. Anselmum: *Qui peccata peccatis addit, cum ea reſecare deberet pœnitentiâ & diligentiâ, ſimilis eſt ſcindenti ligna & ſuis humeris imponenti, cuique iam ſupra vires onuſtus eſt, noua ſuperaddit, & onus auget.* Surius tom. 4. in Vita.

PECV-

PECVLATVS.

SIGISMVNDVS IMPERATOR.

PECVLATVM furto grauius crimen dicebat M. Cato, eò quòd publicarum rerum ſit iniuſta ablatio. de quo cùm etiam rogaretur SIGISMVNDVS, cur frequentiùs eſſet apud liberas ciuitates; *Ideò*, inquiebat, *quòd nudos honores ciuibus commendent, populus autem ad lucrũ inhiet*. Indicabat ipſum Magiſtratum in cauſa eſſe, quòd tam multi hodie Peculatus crimine inſimulentur. cùm enim varia ſint in Repub. officiorum genera, quibus vix certa ſtipendia aſſignata ſunt: fit, vt qui ea adminiſtrant, ſæpè ex publico theſauro ſibi per nefas proſpiciant. Æn. Syl. lib. 2. Comm. de Geſt. Alph.

LEGATVS ANONYMVS.

Inter cetera huius rei exempla haud indecorè ſe LEGATI huius iocus, & libera, iucunda tamen, vindicta offert. Mittebatur à Maxæmiliano I. Cæſare LEGATVS, vt ab vrbe quadam Imperiali extorqueret certam pecuniæ ſummam, ea tamen lege, vt ſi dexteritate ſuâ quidquam impetraret ſupra id quod imperatum, ſibi vt lucrum cederet. Quinquaginta itaque millia aucupatus eſt, è quibus triginta Cæſari reddidit, reſiduum ſuo vſui dedicauit. Inſperatâ prædâ lætus Imperator, LEGATVM dimittit. Intereà Quæſtores plus receptum intelligunt quàm redditum, & Cæſarem interpellant, rationem reddat LEGATVS. Acquieſcit Imperator, & accitũ hominem, rationem reddat, monet. Ille facturum ſe ſpondet ocyùs. differt tamen. At Cæſar ſuſpicatus rationem illi nondum ſatis ſubductam, diſſimulat.

cum-

cumque ſic illuderet ſæpiùs, vrgent Quæſtores vt compellatur,& quidem ſtatuto dierum termino: ni pareat,multandus grauiter. Annuit Maxæmilianus, eumque ad ſe vocari diſtrictim iubet. verùm is nil veritus, nullâ morâ interpoſitâ, venit. adueniunt etiam Officiales,vt rationibus præſint. Tum Cęſar, Vbi computus, & promiſſæ toties rationes? en hîc coràm adſunt, qui excipient. (aſſidebant autem illi codicillis ad id paratis.) Vbi IVVENIS ſatis dextrè; *Numquam*, ait, *Cæſar inuicte, rationem detrectaui. verùm cùm experientia & ætas huiuſmodi rationum formam & modum mihi necdum ſuggeſſerit; vnum peto, vt eos qui aſſident, vtpote longo rerũ vſu peritiores, iubeas aliquod earũ exemplum edere: & videbunt me maximè docilem*. Dicto hominis tactus Cæſar, ſubridens, Verum, ait,& æquum poſtulas. eumque ilicò à ſe dimiſit. Subindicabat autem, aſſeſſores illos eo modo Cæſari reddere ſuæ functionis rationes, quo ipſe reddiderat: nimirum vt bona pecuniarum publicatum pars penes ipſos remaneret. Vnde pulchrè olim Diogenes,cùm vidiſſet quẽdam ob furta apprehenſum duci per magiſtratum; Magni,clamabat, fures paruum ducunt. Cui conſonat vulgare hoc apud Belgas adagium: Magnos fures crumena, minores mala crux ſtrangulat. Ioann. Peregrin. Petroſelan.

PECVNIA.

S. GERARDVS ABBAS.

RErum in terris neruum PECVNIAM Peculatui ſubiicimus: in qua coaceruanda, licet inſomnes noctes ducant plures; ſanioris tamen mentis alij eius fœda lucra neglexêre. Reſtituerat ſanitati,

diuina

diuina ope fretus, Arnulphum Comitem Gerardvs Abbas.dumque eius rei gratia immenſum auri pondus offerretur, recuſauit, dicens: *Pecuniæ congeries, apud Monachos præſertim, ſunt velut lepra animæ. Frater autem Gerardus non vult eſſe leproſus, ergo nec pecunioſus.* Doctè & verè Iuuen. Sat.6.

Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſæcula luxu
Diuitiæ molles. Sur. tom. 5. in Vita.

Vlrichvs III. Episc. Constant.

Licitè tamen, imò prouidè quandoque pecuniam in bonum vſum colligi, auctor eſt Vlrichvs Præsvl. Quærenti namque cur tantam pecuniarum vim coaceruaret; *Vt*, inquit, *his aut hoſtem vincam, aut cum eo pacem conſequar.* Sciebat enim cum magno Iulio, potentiam quamuis duabus potiſſimùm rebus, pecunia & milite, conſeruari, parari, atque augeri. Bruſch.in Epiſc. Germ.

Petrvs Aldobrandinvs Card.

Rogatus hic quâ viâ contra hoſtes tutò pugnandum ſit; *Non ferro*, inquit, *ſed auro.* Ita de Philippo Macedone olim dictum, plura opida expugnaſſe dando, quàm rapiendo. Henr. Farneſius in Apophth. de Principe.

Senex anonymvs.

Vbi autem vitæ neceſſaria ſuppetunt, non eſſe pecuniis inhiandum, docuêre veterum Anachoretarum plures. & primò, dum cuidã Seniori, quòd mirâre, pecuniæ offerrentur, renuit eas accipere; rogatus vt in piorum neceſſitatem diſpenſaret, ait: *Duplex id mihi opprobrium futurum, quòd, cùm non indigeam, accipio; & aliena tribuens, vanam gloriam colligo.* Climach.

Ana-

ANACHORETA ANONYMVS.

Alius item non diſſimili animo, ſibi pecunias donanti, reſpondebat: *Tu poſt 70. annos mihi nutrimentum adfers? Ecce tanto tempore infirmus nullo indigui, Deo me paſcente.* In Vitis PP.

MVLIER ANONYMA.

Hæc etiam, mirum in auaro ſexu, pecuniarũ ſummam ſibi largienti, quaſi indignata dicebat: *Habeo curatorem meum Deum, & tu illum à me vis tollere?* Auct. Serm. memorab.

Lege Tit. de CONTEMPTV MVNERVM, & MERCEDIS.

Item de LIBERALITATE, *&c.*

POENITENTIA.

IESVS CHRISTVS.

DEmus etiam locum POENITENTIÆ; per quam ij qui culpa ſua lapſi, reſurgunt ad priſtinum nitorem: quamque diſtuliſſe ſemper nocuit. Vultis quanta ſit eiuſdem neceſſitas? attẽdite quid animarum noſtrarum Medicus & SALVATOR ad ſe venientibus imperarit. Venerant ad eum qui nuntiarent de Galilæis, quorum ſanguinem Pilatus ſacrificiis commiſcuit. quibus reſpondens, dixit: *Putatis quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia paſſi ſunt? Non, dico vobis: ſed niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* quo loco ſummam huius poſt naufragium tabulæ neceſſitatem inſinuauit. Luc. cap. 13.

S. PETRVS APOST.

Haud ſecùs Beatus PETRVS, quærentibus quibuſdam Iudæis, Quid faciemus viri fratres? re-

ſpon-

ſpondit: *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrûm.* Actor. cap. 2.

S. AMBROSIVS.

Nec diſpar in AMBROSIO fraternæ charitatis adfectus. Theodoſium Imp. propter cædem Theſſalonicæ factam, ingreſſu Eccleſiæ prohibebat. Cui, cùm ille Dauid regem homicidam fuiſſe & adulterum diceret, reſpondit AMBROSIVS: *Qui ſecutus es errantem, ſequere pœnitentem.* Quare impoſitam ſibi ab eo publicam pœnitentiam palàm egit. Breuiar. Rom. 7. Decemb.

F. BORGIA SOC. IESV.

Non immeritò ergo FRANCISCVS BORGIA, percontanti quænam potiſſima Pœnitentiæ virtus, reſpondit: *Quòd viam in cælum muniat.* hæc enim eſt anguſta illa porta, per quam iubemur ingredi, quæque ad vitam æternam recto tramite ducit. In Vita eius.

THEODOSIVS IMPERATOR.

Præclari illius Principis præclara etiam hęc vox: *Nihil eſt noui, ſi quis homo cùm ſit, vita excedat. Vnius autem Dei eſt, eum, qui ſemel per peccatum eſt mortuus, per pœnitentiam ad vitam reuocare.* Deus enim (vt habet Lactantius) imbecillitatem noſtram ſciens, aperuit nobis portum ſalutis: vt huic neceſſitati, cui fragilitas carnis ſubiecta eſt, medicina pœnitentia ſubueniret. Benè ergo & Chriſtianè monet Naſo, licet Ethnicus, lib. 1. de Ponto:

Talia cæleſtes fieri præconia gaudent,
Vt ſua quid valeant numina teſte probent.
Sæpè leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Cùm benè peccati pœnituiſſe vident.

Niceph. Calliſt. lib. 14. c. 3. Hiſt. Eccleſ.

EQVES ANONYMVS.

Sed vt ſalutaris ad vitam ſpiritualem eſt Pœnitentia, poſt admiſſum ſcelus ilicò aſſumpta: ita plus æquo dilata, noxia eſt & abominabilis. cuius rei non pauca ſuperſunt exempla. Narrat Beda fuiſſe in Anglia equitem Coentedo Regi mirum in modum familiarem: qui cùm à Rege ſuæ ſalutis admoneretur, ac præſertim pœnitentiæ; numquam acquieuit, dicens ſibi tempus pœnitendi ſupereſſe. Paulò pòſt, fatali morbo correptus, dum Rex iteratò inſtaret de admiſſis ſceleribus pœniteret; *Non iam*, inquit, *ne id metu mortis videar feciſſe: vbi ſanitatem recepero, ſpondeo me ſuæ Maieſtatis monitis obtemperaturum.* At incautum oppreſſit mors; & de ſalute deſperans, infelix animam infelicem efflauit. Beda lib. 5. Hiſt. Ang. cap. 14.

IMPOENITENS ANONYMVS.

Non minùs inſipiens ac proprię ſalutis contemptor ille. qui animæ ſuæ proſpiceret cohortantibus, dicebat aſſiduè: *Hacce cura mihi impendat: ego in ſupremo articulo vitæ, tribus verbis ſalutem cõſequar.* At non conſecutus eſt eam, quam optabat. factum enim, vt hiemali aurâ pontem lacerum tranſiliret: ex quo cùm ſibi neceſſariò cadendum, adeoque intereundum eſſe videret, tria verba, ſpei expers, inclamauit: *Capiat omnia Dæmon*. vndiſque obrutus, cum equo cui inſidebat, demergebatur: impiorum vota numquam exaudiente Altiſſimo. Prouidè & cautè hortatur Ouidius:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Th. Staplut. in Prompt. morali.

VSV-

Vsvrarivs anonymvs.

Quod etiam verè ita ſe habere præſenti exemplo concludam. Monebat vir pius & religioſus Vsvrarivm, vt dum ætas tempuſque ſineret, ad imitatiōnẽ Zachęi publicani, de iniuſtè acquiſitis iuſtè diſponeret. renuit. fit æger: inſtat, vt priùs, alter. At morbo virtutẽ ſuperante, exclamabat ęger: *Pœnitentia vbi es? heu! de cetero pœnitere non valeo, iudicante hoc iuſto iudice: qui dum pœnitere potui, non volui.* Spec. exempl. Part. 2. exemplo 215.

Carolvs V. Imp.

Et hi quidem in re ſeria, & quæ ad animæ ſalutem: in alia Carolvs Imperator ſe prodit. Fuerat Hadriano, qui poſtmodum creatus Pōtifex eius nominis VI. commiſſus adhuc adoleſcens. Verùm magnitudo rerum & Imperij, tenerum adhuc à ſtudiis abduxerat. Dum itaque Genuæ Oratorem audiuiſſet Latinè perorātem, nec plenè ſatis cepiſſet, triſti ore confeſſus eſt: *Agnoſco nunc maximè, & cum dolore quidem, Hadriani magiſtri mei diuina monita, cùm has Latini ſermonis elegantias nequeam percipere: ac meminerim prædixiſſe eum, me puerilis incuriæ pœnas aliquando daturum.* Arbiter horũ eſt P. Iouius in vita Hadriani VI. Tom. 2. de Viris Illuſtr. Ita quàm plures videmus, qui, iuuenilibus annis ſomno iociſque peractis ſine honore, iam maturiores effecti,

——— cùm lapidoſa chiragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi,
Tunc craſſos tranſiſſe dies, lucemq; paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri vitam ingemuère relictam.

Henricvs VII. Angl. Rex.

Similis etiam pœnitentia, quãuis in re grauiore,

 diu

diu ante Carolum, HENRICO VII. ANGLIÆ REGI fuit. dum namque conſobrinum ſuum morte multaſſet, factique pœniteret poſtmodum, ac pro alio quodam etiam capitis reo plures è proceribus ſupplices ad eum accederent, conceptum animo dolorem teſtatus, ingemuit. &, *Nemo veſtrûm*, inquit, *conſobrini mei cauſam apud me egit*. Patiuntur quippe amantes etiam iuſtè læſi, aliquando ſe per amicum teneri, & quaſi ſuſpendi à propoſita ſententia. Refert Th. Stap. Prom. æſtiu. Dom. 3. poſt Pent.

PEREGRINATIO RELIGIOSA.

PHILOROMVS PRESBYTER.

LOngum eſſet ſingulas ætates decurrere, quot viri ſancti & religioſi, loca ſancta, pietatis ſtimulis permoti, venerati ſint, & è longinquis regionibus ſalutarint. Qui ſanè ad virtutum apicem ſe aſcenſuros non poſſe exiſtimabant, niſi Chriſtum Sanctoſque iis adorarent locis, vbi vel mortem paſſi, vel certè crebris miraculis à Deo illuſtrantur. adeoque eis erat glorioſum, adoraſſe Dominum in loco vbi ſteterunt pedes eius. Ex his PHILOROMVS, quamuis vitę innocentia præcelleret; quoties tamen Terræ ſanctę mentio incidebat, gloriabatur palàm: *Gratias Deo ago, quòd me dignum reputarit, qui his pedibus loca in quibus Filius eius paſſus eſt, ſalutauerim.* Pallad. in Lauſic. cap. 113.

IOAN. EPISC. HIEROS.

Venerat ad loca ſancta peregrino viliq́ue habitu Theodoſius Imp.: cumq́ue templi limen ingrederetur, ſubitò lucernæ omnes extinctæ, ac ſtatim diuinitus accenſæ. Miratur ædituus, eumq́ue (cognoue-

nouerat enim à Deo intrinſeca reuelatione quis eſſet) ad Ioan Pontificem adduxit, qui eo viſo; *Verè tu beatus es*, inquiebat, *qui, cùm Imperatoris perſonam ſuſtineas, tam vili habitu ad loca hæc ingreſſus es*. Cedren. in Theod.

Require Passio Christi.
Maria mater Dei.

PERFIDIA.

Fredericvs iii. Imp.

Sinceræ fidei concordiæque repugnans Perfidiæ crimen, leui ſtylo percurremus, eoſque qui illo infecti. Dederat Fredericvs Imp. fidem publicam iis qui in ſe abſentem coniurauerant, eiſque liberè ad ſe veniendi abeundique poteſtatem faciebat. At Neapolim vocatos, capite plecti iubet. Rogantibus autem cur datam fidem falleret; *Quia æquum eſt*, inquit, *perfidis & parricidis violare fidem, & ſcelus pari arte punire*. Bonfin. lib.4.Decad.4.

Edvardvs Angliæ Rex.

Et hic cum Ioanne Francorum rege inducias inierat plurium annorum. quo tempore factum, vt Angliæ proceres auro corrumperent præſidium caſtri de Guines, & obtinerent. Mittit Oratores ſuos Ioannes, qui Edvardvm perfidiæ incuſent. Quibus ille; *Nequaquam*, inquit, *per me violatæ induciæ: nullus enim pacti noſtri articulus mercaturæ exercitium prohibet*. Clamat Silius Poëta:

Audite ô gentes, non rumpite fœdera pacis,
Nec regnis poſtferte fidem.

Auct. Sermonum memorab.

Carolvs iv. Imp. *qui &* Vvenceslavs.

Ille item bellum gerebat contra Philippum Au-

ſtriacum. cumque ſe copiis inferiorem conſpicaretur, Duces quoſdam in ſuas partes, datis & addictis amplis muneribus, trahit, qui domino ſuo ſuadeát, prœlio abſtineat.

— Dolus an virtus, quis in hoſte requirat?

Spondent illi, &, vt erat poſtulatum, exequuntur. Re ad effectum deducta, proditionis mercedem accepturi, adeunt IMPERATOREM: qui adulterinū aurum, quod ſtudioſè colligi mandauerat, eis tradit. At paulò pòſt deprehenſa fraude, queruli ad CAROLVM reuertuntur, monetam falſitatis arguunt. Ille toruis oculis eos intuitus, *Abite*, ait, *furciferi in meritam malam crucem, alia proditionis præmia accepturi. Quam quæſo aliam pecuniam veſtra meretur perfidia? adulterino auro adulterina compenſatur fides.* Cranzius in Saxonia lib. 9. cap. 37. Hieron. Ziegler. de Vir. Illuſt. German.

PERICVLVM.

ALPHONSVS REX ARAG.

VItare PERICVLA, cauti eſt animi: at glorioſum aliquando iis ſeſe expoſuiſſe. Suſceperat ALPHONSVS bellum pro Ioanna Regina Neapolis, vt eam iuſtè ab aliorum iniuriis vindicaret: monent amici, ne ſe temerè periculis exponat. Quibus ille: *Non abhorreo pericula, cùm ſine illis nemo vnquam gloriam conſecutus ſit.* Monet tamen admodū cautè apud Senecam in Hercule furente Amphytrion:

——— Nemo ſe tutò diu
Periculis offerre tam crebris poteſt,
Quem ſæpe tranſit caſus, aliquando inuenit.

Panorm. cap. 2. de Reb. eiuſd.

PERIVRIVM, *vide* IVRAMENTVM.

PER-

PERSEVERANTIA.

S. FRANCISCVS.

VIrtutum omnium finis & conſummatio (vt loquitur Bernardus) eſt PERSEVERANTIA, ſine qua nemo Deum videt. Hac prȩditum FRANCISCVM fuiſſe tradunt, qui vitam eius poſteritati conſecrarunt: nam cùm apud Epiſcopum Imolenſem, à quo prædicandi licentiam poſtulauerat, repulſam paſſus eſſet, poſt horam rediit. Inquirit iteratò Epiſcopus, quid petiturus adueniſſet. Ille humili tam voce, quàm corde: *Domine, ſi pater filium vno oſtio eiecerit, alio ei reintrandum erit.* Sur. in Vita to. 5.

PACOMIVS ABBAS.

Huius quoque laudabilis vox ad diſcipulos crebriùs prolata: *Fruſtrà ad ſalutis brauium currimus, niſi ſic curramus, vt cõprehendamus. Fruſtrà cum hoſte confligimus, niſi certemus vt vincamus.* Meminerat quippe illius prȩcepti Dominici, Qui perſeuerauerit vſque in finẽ, hic ſaluus erit. Marul. lib. 3. ca. 8.

S. THEODORVS MARTYR.

Quod prior voce, hic reipſa compleuit. Immanes cruciatus minãtibus ſicariis, niſi Chriſti fidem abiuraret; in præclarum hunc ſermonem erupit: *Pro fidei Chriſtianæ confeſſione qui vulnerat, incidat: & qui verberat, laceret: & qui cremat, flammam adiiciat: & qui his verbis offenditur, linguam eximat.* Nyſſ. in Vita eius. Polyanthea Caroli Langij tit. Perſeuerantia.

ATTALVS.

Ille, cùm ſubiectis prunis in ſella ferrea torreretur, voce magna ad plebem clamauit: *Ecce hoc eſt homines comedere, quod vos facitis, qui à nobis velut*

occultũ facinus inquiritis, quod vos aperta luce cõmittitis. Nos enim neque homines comedimus, neq; aliud malum operati ſumus. Euſeb. lib. 5. Hiſt. Eccl. c. 3.

SYLVANVS EPISCOPVS.

Quid verò SYLVANVS? Conſtantium tyrannũ ad fidei defectionẽ eum adhortantẽ, & ni pareat mortẽ minitantẽ, ita compellat: *Poteſtatẽ habes nos puniendi: vt autẽ patrum decretis diſſentiamus, nihil virium habes.* Theod. lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 24.

BASILIVS MAGNVS.

An aliud expectatis à MAGNO illo BASILIO? Valentis Cæſaris iuſſu patria proſcripto, & ad tribunal Præfecti pertracto, cùm præſens interitus denunciaretur, nil turbatus; *Vtinam*, aiebat, *mihi quidquam eſſet digni muneris, quod offerrem ei, qui maturiùs Baſilium de nodo follis huius abſolueret.* Hiſt. Eccleſ. lib. 11. cap. 9.

EVSEBIVS SAMOSATENVS.

Pari fortitudine hic. Cùm enim nolenti ſibi tradere decretum Arrianorum aduerſus Melitum, minaretur Conſtantius dextram ſe abſciſſurum; vtraſque palmas porrexit, inquiens: *Molire in me quæ potes. decretum non dabo, clarum Arrianæ peſtis indicium.* Theod. Trip. Hiſt. cap. 49. lib. 5.

FRATRES ANONYMI.

Quàm glorioſi hac virtute, tenellæ ætatis licet, GERMANI FRATRES? quorum tanto illuſtrior eſt Perſeuerantia, quanto ad reſiſtendum ætas imbecillior. Volebat hos de immolatis ſumere Tyrannus: ac primùm muneribus, quibus trahi minor ætas; dein minis, quibus terreri ſolet, adigit. Illi fortiter; *Non hoc*, inquiunt, *à parentibus accepimus*. Poſt verba ad verbera deuentum. Cumque ſenior iam animam

mam agere videretur, alter eum amplexatus, nihil de conſtantia remittens; *Viciſti*, inquit, *frater*, *viciſti*. & vita functum, eodem perſeuerantiæ ſpiritu victor etiam comitatus eſt, æternùm cum eo victurus. Retulit inter alia R. P. Adrian. Mangoetſius, Soc. IESV preſb. in Orat. quam habuit de B. Virg. concept. in congregat. Sodalium Antuerpiæ.

DIONYSIA HVNERICHI R. FILIA.

Magnum Perſeuerantię argumentum tenelli illi: æquè illuſtre DIONYSIÆ REGINÆ exemplum. A tortoribus namque turpiter denudata, cùm grauiter cæderetur, ita vt riuuli ſanguinis toto corpore fluitarent, alacri & libera voce dixit: *Miniſtri diaboli, quidquid ad opprobrium meum vos facere exiſtimatis, hoc ad laudem meam à me reputari ſcitote*. & ita inter virgarum ictus, inuicta exſpirauit. Euſebius in Hiſt. Eccleſiaſt.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Quia verò Perſeuerantia eſt ſtabilis quædã permanſio, ſolitum ferunt CARD. ALDOBRANDINVM dicere: *Perſeuerantia eſt virtutum baculus, cui niſi innitantur omnes corruunt*. Henricus Farneſius in Apophth. de Principe.

Require Apophth. de CONSTANTIA RELIGIOSA, MARTYRIO, *&c.*

PETITIO HONESTA, ET INHONESTA.

MARIA SALOME.

FIt vt qui HONESTA, ſibique conuenientia, ab eo qui concedere ea poteſt, poſtulat; ſi non ſemper impetret, eiuſdem tamen gratiam & fauorem obtineat. qui verò INHONESTA, aut minùs ſibi decentia

efflagitat, ea impetret aliquãdo in ſuam perniciem: vel pudore ſuffuſus, repulſam patiatur. Vt autem à fœminis, quarum intemperata cupiditas, exordiamur; MATER FILIORVM ZEBEDÆI, audita mortuorum reſurrectione, & regno Chriſti, venit ad eum cum filiis adorans & petens; *Dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dextram tuam, & vnus ad ſiniſtram, in regno tuo.* Qui inſulſam mulieris petitionem retundens, *Neſcitis*, aiebat, *quid petatis.* Verum eſſe ſignificans, quòd

Non ſit è terris mollis ad aſtra via.

Matth. cap. 20. Mar. 10.

HERODIAS HERODIS NEPTIS.

Quid verò laſciua hæc pellex, quo intemperantiæ ſuæ carniſque libidini ſatisfaceret, petiit aut deſiderauit? Ardebat deſiderio Herodis regis auunculi ſui: at vnum timebat Ioannem Baptiſtam, huic inceſtui obſiſtentem. Et ecce natali Herodis, dum mero ipſe incaluiſſet, eamque choreas leuiter ducentem aſpexiſſet, placuiſſetque, ei quiduis petendi fecit poteſtatem, eamq; iuramento confirmauit. Quæ nil cunctata, ex matris conſilio, *Volo*, inquit, *vt protinus des mihi in diſco caput Ioannis Baptiſtæ.* Ita impiorum ſtultitia, iuſtorum perſæpè ruina eſt. Quinimò, teſte Iuuenale Sat. x.

Euertère domos totas, optantibus ipſis,
DI faciles. Nocitura toga, nocitura petuntur
Militia.

Marci cap. 6.

ALPHONSVS REX ARAG.

Venerat ad hunc Equeſtris ordinis quidam: & multa, quòd apud hoſtes captiuus detineretur, ab eo petiit, & impetrauit. Quo à ſe digreſſo, REX ait; *Diſperèam:*

Diſperеam: ni metui, ne etiam vxorem meam poſceret meus eques. Ita alteri, cui plura contulerat beneficia, quæ ille diſſipabat indies, & noua poſtulabat, dixiſſe ferunt: *Si ita progreſſus fueris, citiùs me pauperem, quàm te diuitem effecero.* Potuiſſet illi dicere, quod amico ſuo olim Ouidius, in Ponto:

Ah nimium eſt, quod amice petis: moderatiùs opta,
Et voti quæſo contrahe vela tui.

Panorm. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

FREDERICVS CÆSAR.

Æquè facetus ille. Cùm plura importunè peteret ab eo Ioan. Sirck Epiſc. Treuirenſis, vir induſtrius; dicebat, *Si finem petendi non feceris, ego certè negandi facilè inueniam.* Quod meritò illis dici & poteſt, & debet, quibus inſatiabilis eſt quiduis conſequendi cupiditas. Æn. Syl. lib. 2. de Geſt. Alph.

SS. APOSTOLI CHRISTI.

Ad honeſta petentes tranſitum facimus. Digreſſi cum Ieſu in montem Petrus, Iacobus, & Ioannes, viſa eiuſdem diuinâ transfiguratione & maieſtate, attoniti dicebant: *Domine bonum eſt nos hîc eſſe: ſi vis, faciamus hîc tria tabernacula; tibi vnum, Moyſi vnum, Eliæ vnum.* Vbinam locorum enim decètiùs optabiliúſve remanere poterant, quàm in tam ſancto celebríque conſortio? quid verò ardentiùs deſiderare, quàm eius gloriæ fieri participes, cuius ſcintillam iam viderant? Matth. cap. 17.

S. ATHANASIVS.

Reuocatus ab exilio, rogabatur à Conſtantino, vnicam Arrianis in ſua ciuitate Eccleſiam concederet. cui ille: *Libens id fecero Imperator: ſed æquum eſt mihi tantũdem concedi Antiochiæ, vt vnicã Catholicis Eccleſiam largiaris.* Theod. lib. 2. Hiſt. c. 12.

OTHO

OTHO MAGNVS IMP.

OTHONI CÆSARI hic etiam locum demus. qui poſtulanti Comiti ſibi daret monaſterium Lariſſenſe; *Veluti*, ait, *non decet margaritas canibus obijcere: ita neque Imperatori, profano homini, ea quæ Deo ſemel dicata, in profanũ vſum elargiri.* & ita Comitẽ, importuna petentẽ, dimiſit. Hedio in Chron. Germ.

REGIS ANGLIÆ FIL.

Vide RESPONSVM PRÆCEPS.

ALPHONSVS REX ARAG.

Illuſtrat etiam priores ſuo ſplendore ALPHONSVS: qui dicenti cuidam, decere Principem non ea tantùm quæ verbis promiſit, præſtare, ſed & ea quę nutu affirmauit, reſpondit: *Rectè tu quidem: ſed decet etiam petentes ea poſtulare, quæ iuſta ſunt & honeſta; ſin minùs, ſatius eſt promiſſis non ſtare, quàm peccare in leges iuſtitiæ.* Panorm. lib. 3. de Geſtis eiuſdem.

PHILOSOPHIA.

S. THEOPHILVS.

QVis te rerum diuinarum humanarumq́ue ſedula indagatrix PHILOSOPHIA digno elogio concelebret? quæ vitæ dux eiuſdem tranquillitatem largita es, & terrorem mortis (ſi Tullio fides) ſuſtuliſti. At verè te ſuſtuliſſe, declarauit THEOPHILVS. Apud quem dum Sapritius Præfectus inſtaret, vt mente cultuq́ue mutato, rurſus à vero Deo deſciſceret ad Idola, aliàs miſerâ morte multandus: verus Dei amicus, *Summa*, ait, *ſapientia eſt, vt Philoſophiam declarem erga omnes meos affectus, & tuos cruciatus nihil timeam.* Cui Pręſes: Ergon' tormentis requiem, morti vitã poſtponis? Ille: *Ego & tormenta*

timeo,

timeo,& mortem perhorreſco; ſed illa tormenta quæ finem non habent, illam mortem quæ æternas tenebras patitur. Sur. tom. 1. in vita Dorotheæ.

S. BASILIVS, & IVLIANVS APOSTATA.

Bellum fatale in Perſas ſuſcepturus IVLIANVS, cùm ſibi obuium haberet BASILIVM, clamabat: *Ego te Baſili in Philoſophia excello.* Cui BASILIVS lento gradu pertranſiens: *Vtinam Imperator Philoſophus eſſes!* inſinuans, non in tot tantoſque errores prolapſum fuiſſe, ſi Philoſophiæ ſedulam operã impendiſſet: hæc enim, ſi vlla eſt alia,

—— recto viuere talo
Ars dedit, vt veri ſpeciem dignoſcere poſſis,
Ne qua ſubærato mendoſum tinniat auro:
Quæque ſequenda forent, quæq; euitanda viciſſim,
Illa priùs cretâ, mox hæc carbone notares.

Sur. tom. 1. in vita Baſilij.

COSMAS MONACHVS.

Erat is quo præceptore vſus olim Damaſcenus, Philoſophię profeſſor eruditus. Qui rogatus de ſtatu ſuo & profeſſione, totus in lachrymas ſoluebatur. aduenit ſolatium laturus Damaſceni pater, &, ánne vitæ & mundi, cui renuntiarat, amiſſionem fleret, rogat; qui ait: *Nequaquam: ſed id vnum me affligit, quod, cùm artium omnium diſciplinis imbutus ſim, hactenus mihi negatum, vt per Philoſophiam filium mihi ſimilem generem; quo aurea illa Philoſophorum progenies ſemper in mundo cõſeruetur.* Sciebat enim, quòd hinc caperent

—— iuueneſque ſeneſque
Finem animo certum, miſeriſq; viatica canis.

In vita Io. Damaſceni, apud Sur.

PODA-

PODAGRA.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

DE PODAGRA, quæ magnatum ferè morbus eſt, percontanti, cur, qui eius nodis preſſi detinentur, loquaciores ceteris forent; *Quia*, inquit, *cùm pedibus vti nequeant, lingua velut ambulatione quadam vtuntur.* Panor. lib. 3. de Geſt. eiuſd.

PETRVS FVNDANVS

Audiuerat quemdam de pedum dolore à Podagra excitato eiulantem. acceſſit, &, *Ecquid?* inquit, *alij de itinerum labore queruntur aſſiduè, de negotiorum inquietudine alij: & tu de quiete & otio. quod ſi tibi moleſtum, ſurge pauliſper & ambula.* Pontan.

ANONYMVS.

Hinc rectè propoſita quæſtione inter quoſdam, *Quódnam eſſet moleſtiſſimum otium?* variis variè reſpondentibus, ait vnus: *Podagricum.* Idem.

POESIS.

ALPHONSVS ARAG. REX.

AVt prodeſſe volunt, aut delectare Poëtæ,
Aut ſimul & iucunda & idonea dicere vitæ;

inquit Horatius. Quare non immeritò ſummo honore pariter & amore eos proſecutus legitur ALPHONSVS. Nam cùm Parthenopen iter faceret, veniſſetque ad eum locum vnde Sulmo videri poterat, eamque Ouidij patriam intellexiſſet; vrbe ſalutata, *Ego*, inquit, *huic regioni quæ non parua regni mei Neapolitani pars, lubens cedam, vt poëtam hunc habeam: quem, licet mortuum, pluris faciam, quàm*

Aprutij

Aprutij dominatum. Spieg. in lib. 1. Panorm. de Geſt. Alphon. cap. 47.

CAROLVS IX. FRANC. REX.

Ille quoque fouere eos ſolitus, qui in POESI excellerent, eiſque pręmia largiri: minùs ampla tamen, vt ſemper noua meditantes, ſæpiùs redirent. Dicebat autem: *Poëtæ equis generoſis ſimiles, quos nutrire oportet, non ſaginare.* Meminerat fortaſſis illius Perſij in Prologo:

Quòd ſi doloſi ſpes refulſerit nummi;
Coruos Poëtas, & poëtridas picas,
Cantare credas Pegaſeium melos.

Annal. Franc.

THOMAS MORVS.

Et ille miles Phœbi, Muſarum caſtra ſecutus aliquando, receperat verſus quoſdam à filia ſua Margaretâ conſcriptos; iiſque lectis, dicebat: *Singulos hos verſus non ſingulis aureis, quod Cherilo fecit Alexander; ſed ſi animo par eſſet facultas, ſingulas ſyllabas vnciis binis auri compenſarem.* Thom. Staplut. in Vita cap. 11.

ANONYMVS POETA.

Quis non ergo appoſitè & eleganter reſpondiſſe fatebitur quemdam POETAM, qui Adrianum VI. Pont. Max. crebris verſibus, quorum in locum ipſe nummos aliquando rependerat, ſalutabat. Dicenti namque ſibi Adriano, eò quòd toties rediret, & eadem encomia mutato metri genere offerret:

Deſine pro numeris nummos ſperare Poëta;
Carmina ſi dederis, carmina reddidero.

ille inexſpectatò, miro cum lepôre, liberiùs tamen, vt ingenia illa ſunt, ſubiecit:

Ni tibi pro numeris nummos Fortuna dediſſet,

Non

Non eſſet capiti tanta corona tuo.

Recenſuit inter alia à ſe obſeruata, Franciſc. Sweertius iunior, egregius memorabilium rerum & ſermonum indagator.

PONTIFEX ROM.

IESVS CHRISTVS.

VT ſuo capiti membra ſingula; ita omnes qui in Chriſti Eccleſia conſtituti, eiuſdem capiti ROMANO SVMMOQVE PONTIFICI reuerẽter obſequi & adhęrere oportet. vtpote cui ouilis Dominici demandata cum poteſtatis plenitudine eſt cura, cuiuſque regimini ſanctus Spiritus perpetuò aſſiſtit, ita vt in fidei decretis errare nullo modo queat. Quæ omnia Apoſtolorum Pontificumque Principi Petro, aliiſque qui legitimè in ſacro illo munere ſuccedunt, promiſit DOMINVS; dum illi, poſt inſignem illam cõfeſſionem, quâ eum Dei filium proteſtabatur, hanc dignitatem præ aliis rependeret: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram,* id eſt, ſuper te, ô Petre, *ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum.* id eſt, ſupremam & plenariam poteſtatem in Eccleſiam, cuius tu fundamentum eris, impartiam. Matth. cap. 16.

ADRIANVS IV. & MARCELLVS II. PP.

Quò ergo maior vrbibus Roma, eò maior quàm ceteros Prælatos laborum moles ſummos Pontifices manet. quod intuitus ADRIANVS, qui illud ſubiit aliquando; *Tantum,* aiebat, *huius muneris eſt pondus, vt & robuſtiſſimos non premat modò, ſed & opprimat.* Cuius dicti MARCELLVS, qui poſt Adrianum Pontificatum geſſit, memor, poſtquam diu ſiluiſſet, manu

manu menſam, cui accumbebat, percutiens; *Non video*, inquit, *quomodo qui hunc locum tenent, ſaluari queant.* Onuphrius Panuinus in vita Marcelli.

PATRES CONC. SINVESS.

Quantus autem honor huic ordini deferendus, exhibuerunt ſuo exemplo CONC. SINVESS. PATRES. dum enim tyrannidem in Chriſtianos exercente Diocletiano, Marcellinus Pont. immanitati ſuppliciorum cedens, in fidei profeſſione nutaſſet; facti pœnitens, Sinueſſæ in Campania Concilium 180. Epiſc. coëgit. à quibus, cilicio indutus, petiit ſuæ culpæ condignam pœnã præſcribi. at illi ſumma cum reuerentia id recuſarunt, dicentes: *Tuo te ore, non noſtro iudicio iudica. Prima namque ſedes à nullo mortalium, præterquam à ſolo Deo, iudicatur.* Platina in vita Marcell. Breuiar. Rom. XXVI. Apr.

PIVS II. PONT.

Ille verò, *Graue*, dicebat, *eſt Pontificis onus: at beatus, qui illud benè defert.* Platina in Vita.

ADRIANVS V. PONT.

Idipſum animo voluens ADRIANVS V. dum rogaretur, quódnam ſupplicium capitali ſuo hoſti imprecaretur; reſpondit: *Vt ſit Pontifex.* Ita de B. Brunone quidam meminêre:

Rennuit oblatum ſibi Bruno Pontificatum,
Cernens eſſe ſtatum Magnatum rarò beatum.

Ex libro Gall. Rer. memorab.

IOAN. NELSONVS PRESB. ANGLVS.

Eſſe autem ſummum Pontificem caput Eccleſię per orbem diffuſæ, etiam ſuo ſanguine teſtatus eſt NELSONVS SACERDOS ANGLVS. rogatus namque, cur principatum Eccleſiæ nollet Reginæ tribuere; reſpõdit: *Numquam audiuiſſe me aut legiſſe memini,*

Principem ſacularem ea poteſtate ornatum fuiſſe. Benè is certè. quàm enim ſpecioſa eſſet Chriſti ſponſa Eccleſia, quàm felix tali capite? vbi nempe in regnum ſuccedit mulier, cui ſilentium ab Apoſtolo in Eccleſia præcipitur. Mulieres, inquit, 1. ad Cor. 14. in Eccleſia taceant: non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe. & 1. ad Tim. 2. Mulier, ait, in ſilentio diſcat (vt ſcilicet naturæ ſuæ vitium corrigat) cùm omni ſubiectione. Docere autem mulieri non permitto. Martyrol. Angliæ.

FREDERICVS IMP. PRIMVS.

Hic in gratiam à Pontifice receptus, cùm ſe eius pedibus humiliter aduolueret, Pontifex Dauidicum hunc rithmum, Super aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, protuliſſe cõmemoratur. ad quod CÆSAR graui vultu reſpondit: *Non tibi, ſed Petro.* tamquam hominem facilè contemneret, perſonæ verò dignitatẽ probè veneraretur. P. Iouius Elog. lib. 1.

VALENTINIANVS IMPERATOR.

Auxentio defuncto, cùm de ſucceſſore ageretur; VALENTINIANVS, conuocata Synodo, *Talem,* inquit, *in Pontificali ſede conſtituite, cui & nos, qui gubernamus Imperium, ſyncerè noſtra capita ſubmittamus.* At petebat Synodus, ipſe eum eligeret, quem huic muneri idoneum iudicaret. Verùm ille; *Supra nos,* inquit, *eſt talis electio. Vos gratia diuina potiti, & illo ſplendore fulgentes, meliùs eligetis.* Hiſt. Tripar. lib. 7. cap. 8.

THOMAS MORVS.

Erat hic regni Angliæ Cancellarius, cuius celebris in hoc opere facta mentio. Hic, inquam, dum Henricum regem Eccleſiæ primatum obtinere negaſſet, ideoque iudicibus ad mortis ſententiam accipien-

cipiendam ſiſteretur; rogatus, num tandem ab eo errore mentem reuocare nollet; quod ſentiebat, palàm explicauit, dicens: *Iam integris ſeptem annis omnium veterum monumenta euolui: neque tamen vſpiam reperi, hominem laicum & ſæcularem caput eſſe poſſe, aut fuiſſe Eccleſiæ.* Nemo enim ſibi ſumit honorem illum: ſed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron. Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificauit vt Pontifex fieret: ſed qui locutus eſt ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te. ad Hebræos cap. 5. In Vita eiuſd. apud Staplut.

POPVLVS.

S. POLYCARPVS.

VEluti crebra in mari tempeſtatum, ita in POPVLO ſentẽtiarum cõmutatio. cui proinde vir prudens vix vnquã ſatisfecerit. Cùm fidei ſuæ rationẽ Herodi Proconſuli reddere iuberetur POLYCARPVS, diemq́ue diceret, quo cum eo ageret: Proconſul, vt coram populo ſe excuſaret, mandauit. Cui POLYCARPVS: *Numquam id fecero. Principibus honor debetur, modò Deo non ſit contrarius: populo autem furenti nemo poteſt ſatisfacere.* Euſeb. lib. 4. Eccl. Hiſt. cap. 15.

IOANNES XXIII. PONT.

Vide Apophth. de VVLGO.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Illius etiam ab ore profectum aliquando: *Principi cum populo plus negotij, quàm olim Herculi cum tauro.* Videbat enim populum, vtpote belluam multorum capitum, vno rationis freno arceri vix poſſe. Henr. Farneſ. ſuprà.

PHILIPPVS I. HISP. REX

Clari generis magnęque dignitatis vir; alebat, vt Reges ſolent, falconem, qui ceteris illius generis ferocior, in aquilam (quam in palatij veſtibulo in pompam REX videndam exhibebat) fortè inuolat, eique adunco roſtro fauces præſcindit. Indignatus REX, aquilicidam talionis pœna multari imperat. Factum redarguentibus; *Indecorum eſt*, ait, *& impium, populum in Principem exſurgere.* Aquila enim auium princeps. Significabat autem allegoricè, licentiæ frena numquam populo relaxanda. Chron. Hiſpan.

PRÆDICATIO.

IESVS CHRISTVS.

QVantum vtilitatis per PRÆDICATIONIS OFFICIVM Chriſtiano orbi acceſſerit, vel ex eo conſtabit, quòd Saluator noſtri generis CHRISTVS, ex hoc mundo ad Patrem iturus, idem vnicè diſcipulis commendarit, dicens: *Ite in mundum vniuerſum, & prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Matth. cap. vlt.

SS. PETRVS & IOANNES.

Dominici itaque præcepti memores iſti, dum iubentur abſtinere à propagatione nominis IESV, reſpondent: *Si iuſtum eſt in conſpectu Dei, vos potiùs audire quàm Deum, iudicate. Non enim poſſumus quæ vidimus & audiuimus non loqui.* Act. cap. 4.

BENIAMIN DIACONVS.

Ille etiam in carcere biennium detentus, dum ea lege ſolutus eſſet, ne ampliùs Dei Euangelium prædicaret;

dicaret; memor villicationis ſuæ, dicebat: *Neque poſſum neque debeo, talentum meæ fidei commiſſum, in terram abſcōdere.* memor ſerui illius nequam, qui propter abſconſum talentum, in tenebras exteriores miſſus eſt. Theod. lib. 5. cap. 28.

S. FRANCISCVS.

Egregius etiam ſui talenti diſpenſator FRANCISCVS. quem rogaſſe aliquando confratres ſuos ferunt, Quid vobis conſultius videtur, an quòd orationi, an verò quòd prædicationi vacem? & enumeratis commodis vtriuſque, quamq́ue Deo grata eſſent, tandem concluſiſſe: *Attamen prædicationis officium ſuis potiſſimùm commendare voluit Redemptor noſter, dum ipſe cum peccatoribus conuerſatus eſt: cuius veſtigio cùm nobis inſiſtendum ſit, vtilius, Deoq́ue gratius futurum, intermiſſa quiete, foras egredi ad laborem.* quod & præſtitit. Bonau. cap. 12. in Vita.

ANONYMVS RELIGIOSVS.

Nullius verò perſonæ conditionem ſpectandam, ſed liberè annuntiandum quod veritas dictat, docuit Viennę Auſtrię cōcionator Alberti primi Imp. Ille enim & Imperatorem & proceres conſpicatus, oſcitanter verba ſua excipientes; voce intenta, *Quæritur,* inquit, *ſaluarine Principes poſſint?* Et re agitata in vtramuis partem, excuſſoq; audientium ſomno; *Quid ni,* ait, *poſſint? ſi modò Baptiſmo ſuſcepto, in cunis vagientes moriantur.* Æn. Sylu. lib. 3. Com. in Panormit.

ANONYMVS.

Sed factores verbi, non auditores tantùm, requirit Apoſtolus. Cuius doctrinæ memor quidam è Saracenorum finibus, vbi plures annos vixerat, reuerſus Florentiam, dum interfuiſſet concioni cele-

berrimæ fratris Alberti de Sartiano, totus in lachrymas abiit. ac cauſam percontanti Alberto, quid in tantum fleret; *Saracenorum*, reſpondit, *calamitatem, & Chriſtianorum oſcitantiam atque ingratitudinem.* cauſamque addens, *Si namque*, aiebat, *hæc prædicatio facta fuiſſet Damaſci in centum millium coronâ, auſim ſpōdere, plures octoginta ſex millibus ab errore conuertendos fuiſſe.* Refert Bernardinus à Buſto, Par. 1. Roſ. ſerm. ſermone 3.

ANONYMA MATRONA.

Quid tandem de deuoto fęmineo ſexu dicemus? Requirebat honeſta quędam MATRONA ab omnibus domeſticis, num concio eſſet facta. Reſpondendentibus illis iterùm atque iterùm, & factam affirmantibus, eò quòd certo certiùs interfuiſſent, imò notabilia quędam ex ea proferrent; *Dicta eſt*, inquit illa, *ſed necdum facta concio. Supereſt eam nunc faciatis, & quæ audiſtis opere adimpleatis.* Sciebat autem, quòd, qui auditor eſt verbi & non factor, comparetur à Iacobo Apoſtolo, viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe, & abiit, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit. Recenſet P. Ioan. Dauid in Verid. Chriſt. cap. 97.

PRINCEPS.

Ac primùm quidem,

PRINCIPIS RELIGIO.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

CVm ad imperandum in Dei Opt. Max. locum ſuffectus ſit PRINCEPS, quem ſine RELIGIONE nemo ſequi poteſt; dicere conſueuit Religioſus AN-

TISTES

tistes Aldobrandinvs: *Nihil magis ſpectare decet Principem, quàm Religionem. idq́ue tribus de cauſis: cùm, quia homo eſt: tum, quia Dei miniſter: ac denique, quia Reipub. rector eſt & gubernator.* Henricus Farneſ. in Apophth. de Principe.

Idem.

Et quia populi ſui obſequium refugere videtur, qui Dei negligit imperium; *Maxima*, aiebat, *Principis commendatio in Religione conſiſtit.* & verè, reſpirat in inclinata fortuna populus, vbi Principem videt Religioni deditum. Ibid.

Idem

Rogatus, quínam Principum forent clementiſſimi; *Maximè*, reſpondit, *religioſi. quia nihil eſt Religione clementius.* Hinc noluit vetuſtas deorum ſimulachra ex lapidibus aut metallis effingi, quia durior eſſet illa materia: ſed ex ligno, quod ad vſum hominum creſcit. Ibidem.

Idem

Sciſcitanti quoque, quid potiſſimùm Principi curandum; *Religio*, reſpondit. inſtanti, Quid inſuper? *Ne*, ait, *ea deſeratur, quæ Religioni debetur obedientia.* ô ſi Angliæ Regum pectoribus inſculpta aliquando & inſcripta fuiſſet hæc imperandi norma! viueret adhuc auitus pietatis cultus, quem iam pridem liliatus pater ſuo ſtigmate fœdauit. Ibid.

PRINCIPIS FORTITVDO.

Petrvs Aldobrandinvs Card.

INcunabula Reipub. & militaris diſciplinæ ab vno Hercule trahi, aſſerebat ſuperſtitioſa vetuſtas. vnde quærenti, qualem eſſe oporteret Princi-

pem; reſpondebat illuſtriſſ. CARDINALIS ALDOBRANDINVS: *Fortem. quia imperij tutela fidiſſima, Fortitudo.* Præclarè Seneca;

Rex eſt qui metuit nihil,
Qui tuto poſitus loco,
Infra ſe videt omnia:
Occurritque ſuo libens
Fato. Ibidem.

IDEM

Interrogatus autem, quo fortitudinis ſtudio duci deberet Imperator; *Eo,* inquit, *quo ferebatur Pelopidas Thebanus.* Is enim cùm ad expeditionem proficiſceretur, monenti coniugi ſuæ ſaluti proſpiceret; *Hoc,* inquiebat, *gregario militi curæ ſit: Principem certè decet, non ſe ſolum, ſed & totum exercitum à perditione ſeruare immunem.* Ibid.

IDEM.

Dixiſſe eum etiam memoriæ proditum eſt: *Fortem qui laceſſit Principem, ſuo ſe gladio iugulat.* Ita Braſidas vir magnanimus, haſta quam è vulnere eduxerat, ſuum hoſtem interemit. Ibid.

PRINCIPIS PRÆSENTIA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

MAgno quidem in pretio Principis fortitudo apud magnos; at non minori, eiuſdem PRÆSENTIA. vnde rogatus PETRVS ALDOBRANDINVS, quidnam in conflictu renitẽtibus ſummum adferret præſidium; *Conſpectus,* inquiebat, *Principis.* Hoc ſentiens Agabrias aiebat, pluris eſſe pecudum exercitum leone duce, quàm leonum imperante pecude. Debet ergo Princeps iuxta Silium,

Primus

Primus inire manum, poſtremus ponere Martem.
Henr. Farneſ. Apophth. de Principe.

Require DVX BONVS, STRENVVS, *&c.*

PRINCIPIS CONSILIVM.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

RIdiculos eos dicebant viri ſapientes olim, qui vocem in quęſtum conferunt; nec officium in deliberando, ſed ſpem ſequuntur. eſt enim conſilij obſes, non quęſtus, ſed prudentia. Quod vt ſapientiſſimus ille ANTISTES doceret, dicebat: CONSILIVM *eſt Principatus baculus: ſine quo ſtare nõ poteſt, iacere verò poteſt Princeps.* Henr. Farn. ibid.

IDEM.

Interroganti autem cuidam, quo armorum genere hoſtium vis maximè poſſit reparari; *Vmbone*, dixit, *Palladis: quo qui tegitur, lædi non poteſt.* Sanè res bellica ſine conſilij prudentia, nec vtilitatem habet, nec laudem. Ibidem.

IDEM

Dum Imperatori imbecillo cum robuſtiſſimo hoſte cõfligendum aliquando foret, rogatus, Quomodo talis Imperator ſe geret, vt victoriam reportet? *Vt leopardus*, ait, *cum leone.* Innuebat autem, arti & conſilio magis quàm viribus fidendum. Hinc Verinus in Diſtichis:

Conſilio vtiliùs; quàm viribus arma geruntur;
Militis eſt robur, conſiliumque Ducis.

Ibidem.

PRINCIPIS VITA.

ALEXANDER SEVERVS.

PRINCIPIS in Repub. perſonam ſuſtinere, magnum dicebat Cicero: at maximum, eamdē benè & ad ciuium vtilitatem ſuſtinuiſſe. Hinc dum humili veſte ſæpenumerò incederet ALEX. SEVERVS; reprehenſus ab aulicis, *Imperatoria maieſtas*, inquiebat, *virtute conſtat; animique, non corporis cultu*. quia, vt rectè Iuuen.

Scilicet in vulgus manant exempla regentûm:
Vtq; Ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.

Lampridius.

ALPHONSVS ARAGONIVS.

Ille quoque verus ſui æui Alexander, ſi fortitudinem; maior eo, ſi virtutem & ſummam pietatē ſpectemus. Cùm vix habitu à popularibus diſſideret, admonenti regium habitum ſumeret, dixiſſe commemoratur: *Malo moribus & auctoritate meos excellere, quàm diademate & purpura*. Sciebat enim ſummam Principis virtutem,

Conſulere patriæ, parcere afflictis, fera
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſæculo pacem ſuo.

Æn. Syl. de Dict. Alphonſi.

HENRICVS IV. IMP.

Iungatur Alphonſo HENRICVS. qui rogatus, cur plebeio habitu Imperator vteretur; *Quia*, inquit, *Regum eſt, non corporis ſed animi ornatu excellere*. Ioan. Peregrinus.

ÆNEAS SYLVIVS.

Iſte priuſquam Pontificatu fungeretur, intellexerat

rat Alphonſum, de quo iam ſermo, nulli vmquam ſubditorum offenſam dediſſe. *Et iuſti*, inquit, *Principis eſt, non ſolùm neminem iniuria afficere; ſed & eos qui damna aliis inferunt ſine cauſa, prohibere.* Ita Ouidius ferè in eamdem ſententiam:

Regia (crede mihi) res eſt, ſuccurrere lapſis.

Idem lib. 1. Comm. de rebus Alphonſi.

MARCVS BARBARICVS VENET. DVX.

Cùm huic item obiiceretur, quòd in puniendo, & ſe de iniuriis vindicando tardior eſſet, reſpondit: *Boni Principis eſt, non ſe vlciſci de inimicis: ſed ſufficit vt ſe vlciſci poſſe declaret.* Laudatur meritò illud Senecæ:

Qui vult amari, languidâ regnet manu.

Corozetus.

SOPHIA TIBERII CÆS. VXOR.

Neque latuit SOPHIAM TIBERII II. CONIVGEM, matronam prudentem & religioſam, rem magnam eſſe bonum Principem. Ita enim ſæpiùs eam ad maritum locutam ferunt; *Præſtat eſſe malum hominem, & bonum Principem: quàm malum Principem, & bonum hominem.* ſignificans, melius eſſe Principi benè facere, & malè audire; quàm benè audire, & malè facere. Ex lib. Rer. mem. Gall.

PRINCIPIS EXEMPLVM.

ALPHONSVS ARAG. REX.

REGIS *ad* EXEMPLVM *totus componitur orbis*, habet commune adagium. Hinc ſi is pius & prudens, ſimiles ſibi ſubditos habiturus. Quare benè ALPHONSVS, de Principum vita differentibus: *Veluti*, aiebat, *Heliotropium ad Solis motum; ita popula-*

pulares ad principum mores vertuntur, & formantur.

Rex velit honeſta, nemo non eadem velit. &,

Nemo ſuos (hæc eſt aulæ natura potentis)
Sed domini mores Cæſarianus habet.

Panorm. lib. 2. de Geſt. eiuſdem.

IDEM

Intellexerat mala Punica per artem reddi dulcia & ſapida. *Quin*, inquit, *& nos ciues noſtros ingenio acri & prauo, induſtria & labore meliores reddimus.* quaſi diceret, populi deprauatos mores, gubernantis ſtudio reddi meliores. nam

Facere rectè ciues ſuos, Princeps optimus faciendo docet:

Cumque ſit imperio maximus, exemplo eſt maior.

Panorm. lib. 4. de Geſt. eiuſd.

PRINCIPVM SATELLITIVM.
vide SATELLITIVM.

PROSPERITAS.

S. AMBROSIVS.

MVndi PROSPERITATEM, veram quidem proſperitatem, ſed falſam iucunditatem dicebat Auguſt. At eiuſdem inſtitutor directorque AMBROSIVS, dum ad domum diuitis cuiuſdam diuertiſſet, qui ſibi omnia ex voto, toto vitæ tempore eueniſſe gloriabatur, eueſtigiò receſſit. Rogatus à comite, cur fugeret tam liberalem hoſpitem; *Ne*, inquit, *vnà cum eo perpetua proſperitate vſo, malè peream.* neque id vanum augurium. Vix enim domo receſſerat, dum ea cum omnibus eam incolentibus terrę hiatu fuit abſorpta. Paulin. in Vita.

MAR-

MARCVS PISANVS.

Quid verò hoc exemplo illuſtrius? Erat Vgolinus Gidareſcus Piſanus,qui eò deuenerat, rebus ſecundis ſublatus, vt nutu imperióque quaſi cuncta adminiſtraret: diuitiis, nobilitate, filiis, nepotibuſque affluens, beatũ ſe & felicem prædicabat. Cumque feſto ſui natalis die fortunam apud amicos extolleret, cælóque æquaret, auſus ad extremum, familiarium quépiam interrogare, num quid ſibi deeſſe exiſtimaret: qui attentâ rerum humanarum fallaci ſpecie, quamque volucri orbe circumagantur, vel certè mente à Deo mota; *Sola*, inquit, *iræ numinis procul diúque abeſſe à tam ſecundis rebus non poteſt*. neque verè abfuit. Paulò enim pòſt turri à Gibellinis incluſus, miſera fame cum liberis extinctus eſt. de quo ita luſit aliquando Cornelius Kilianus Duffłæus:

Vrbs Piſæ, atque Arnus qui Piſas irrigat amnis,
Teſtes exitij ſunt, Vgoline, tui.
Cùm turri incluſus, chariſſima pignora natos
Eſurie extingui cernis, & ipſe peris.
Pòſt Danthes duce Virgilio regna infera luſtrans
Necdum ibi ſedatam comperit eſſe famem.
Nam videt infidi te Ruggerij occiput ore
Horribili & rabidis dentibus impetere.
Fortunæ miſerum mortales diſcite caſum,
Eſurie ecce Comes dira Vgolinus obit.

Require ADVERSITAS, & FORTVNA.

PRV-

PRVDENTIA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

NVllum numen abeſt, ſi ſit PRVDENTIA, inquit Iuuenalis. Cuius intuitu ſciſcitanti quandoque, *quænam eſſet vitæ magiſtra*; reſpondit CARDINALIS ALDOBRANDINVS; *Prudentia. Soli*, inquiens, *Prudentiæ alumni ad rectè viuendum idonei ſunt.* Facit enim illa (vt habet Claudianus) ne quid inconſultus agas. Henricus Farneſius ſuprà de Apophthegm. Princ.

IDEM

Cùm præteritorum malorum iam quaſi obducta cicatrix recrudeſceret, & refricaretur admiſſi ſceleris in imperando memoria, rogatus quomodo rectè Reſpub. gubernari poſſit; reſpondit: *Vna eſt rectè gubernandi ars, ſine qua nec regere quis poteſt, nec regi: Prudentia.* Ibid.

IDEM

Interroganti, *Quid maximè timet vir prudens?* *Res*, inquit, *fortuitas*. Significabat autem, prudentis non eſſe, inanibus honorum aut cupiditatum blandimentis ſeduci. Ibidem.

GREGORIVS THEOLOGVS.

Præclarè igitur de Prudentia locutum GREGORIVM, quis inficiabitur? cuius ab ore profectus hic ſermo: *Qui ſerpentis prudentiam in malis, colūbinæ ſinceritati circa bona miſcuerit; is neq; prudentiam ſinet malignam fieri, neq; ſimplicitatem ſtolidam.* Habet Langius in Polyanth. ex Stobæo.

PVDI-

PVDICITIA.

Ioan. Macer Marascallvs Franc.

PVdicitiam, muliebris ſexus potiſſimum ornamẽtum, pertractanti, id vnum verendũ, ne exequi valeam vel minimam earum rerum partem, quę tantæ virtutis prętonio debentur: ſatius tamen duxi parcè de ea loqui, quàm ſilere omnino. Videamus ergo quantum ſubiecta exempla Pvdicitiæ decus illuſtrent. Ioan. Macer obuias quaſuis mulieres, & in eis pudicitiam, detecto capite reuereri ſolitus erat. cumque fortè duas ſalutaſſet, rogat qui illi à latere, cur id faceret; an ſciret ſe ſalutem impertiuiſſe meretricibus? Qui ait: *Si ita eſt, neſcio. malim tamen exhibere reuerentiam decem inhoneſtis fœminis, quàm falli non ſalutando vnam pudicam.* Sentiebat ſanè cum Plauto in Amphith. non eam eſſe dotem, quæ dos dicitur; ſed pudicitiam, & pudorem, & ſedatam cupidinem. Corozet.

Ivlianvs Apostata.

In hoc quoque, etſi à pietate & religione noſtra abiit, admiranda hæc pudicitia fuit. quem fides certa habet, functâ Helenâ coniuge, nihil vmquã venereum attigiſſe. celebrabat ſæpè, & recolebat illud Bacchilidis Poëtæ: *Vt egregius pictor vultum ſpecioſum effingit, ſic pudicitia celſiùs conſurgentem vitam exornat.* Coll. ex Mon. Pol. I. Lipſ. cap. 17.

Pelagivs Galicii Princ. filivs.

Addatur Pelagivs. Ille Abderamini regi Maurorum datus obſes. Et ecce forma eius captus Barbarus, florem hunc ſibi deſtinat, & alludere cœpit, contrectare, & tentare. Ille reiicit, idque ſæpiùs: donec

donec vim parat amator. cui iſte ingenua ira pugnum impegit, &, *Tolle canis*, inquit, *vitam: non pudicitiam mihi extorquebis*. Præclarum in puero exemplum. Ibidem.

LVDOVICVS XII. GAL. REX

Videbat Annam Reginam dominandi libidine flagrantem, & multa quoque contra ſe molientem. Monentibus autem ſe in tempore de ea vindicaret; *Vxori*, ait, *pudicæ plura ſunt condonanda*. Hanc ſolam in coniuge magni ducens virtutẽ, Pudicitiam: quæ, dum ſemel deperit, nulla eſt reparabilis arte. P. Æmil. in Vita.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Quid ſi PETRVM ALDOBRANDINVM hîc, licet præpoſtero ordine, inſerere fas; quantus Pudicitiæ cuſtos exſtiterit, vnum eius dictum declarabit. rogatus enim, *quidnam potiſſimùm humanis affectibus dominaretur*; *Pudor*, reſpondit, *& Pudicitia*. quinimò ſæpiùs ab eodem prolatum: *Homo ſine pudore & pudicitia, & nomen amittit & hominis naturam*. Veriſſimum certè. nullum enim animal præter hominem, ſenſum habet pudoris. Henricus Farneſ. ſuprà.

Lege Apophth. de CASTITATE.

PVNITIO.

IACOBVS CARRARIENSIS PRINCEPS PATAVINVS.

MOderatæ PVNITIONIS veluti ſummum ad virtutes bonum, ita delictorum impunitas eſt graue ad quoduis ſcelus malum. Erat IACOBVS CARRARIENSIS, qui laxatis foribus, è vita exceſ-

ſurus,

ſurus quoſuis admittebat, qui queri de ſe vellent. Venit cũ aliis vnus, qui arroganter pecuniam quam ob remiſſam capitis damnationem acceperat, ſibi reſtitui poſtulauit, tamquam contra iuſtitiæ ordinem datã. Cui PRINCEPS, generoſa, licet exili voce: *Si tunc iuſtitia in te reddita fuiſſet, nunc quod iniuſtè facis, queri de me non poſſes. Nullius ergo peccati conſcius ſum: niſi fortè, quod mitiùs quàm merueras, fueris multatus.* Probè ergo monet Horatius Sat. 3.

—— Adſit
Regula peccatis, quæ pœnas irroget æquas;
Nec ſcuticâ dignum, horribili inſectere flagello.

Bernardus Scardeonius, lib. 3. claſſ. 13. deſcript. Patauij.

MORIO LVDOVICI REGIS GALL.

Venerat ad Regem quidam perpetrati homicidij veniam petens. Rex facti enormitatem cõſiderans, quodque iam tertiò in illud crimen incidiſſet impunè; *Ecquid*, ait, *rurſus tu veniam? iam tertium homicidium eſt.* Nil cunctatus qui fors aderat, MORIO; *Quid*, inquit, *Domine, tertium? imò primum dumtaxat eſt, quod hic perpetrauit. Secundum & tertium tuum eſt: quia ſi primum non condonaſſes, reliqua non perpetraſſet.* Philipp. Camer. Medit. hiſt. c. 100.

D. LVDOVICVS FRANC. R.

Præclarè itaque LVDOVICVS. Poſtulauerat ab eo quiſpiam gratiam pro reo capitalis criminis: impetrat. At paulò pòſt dum preces ad Deum conciperet ex Pſalmis Dauidicis, & in illum Pſalmi 106. verſiculum incidiſſet: Beati qui faciunt iuſtitiam in omni tempore: protinus eam gratiam reuocari iuſſit, dicens; *Princeps, qui cùm crimen punire poſſit,*

donec … *Deo reus est, quia*
gnum in…
pudicitian…
exemplum…

Lvi… RATIO REDDENDA.
Videbat An… IESVS CHRISTVS.

ITa … tantem, & m… monet Lactantius,
vt rat… ntibus auten… Deo reddendam arbitremur. vbique
instinctu D… *pudica pl…* quo nos instruit, tam
districtim villic… magni … nostræ rationem reddendam;
vt dicat, *Quoniam* … d deperit, … (quod nem-
pe ratione iustæ necessi… tet) *quod locuti fuerint hom…* ac per intentionis ca-
co in die iudicij. Matth. cap. … RANDIN… *rationem reddent di…*

ABBAS ANONY… OBRA… n. 12.

Hic vt erat religiosus & pius, …s; qu… tus.
uens SALVATORIS de reddenda …um … animo sæpiùs vol-
conſpicabatur quemdam è ſuis pro… *bum.* ratione dictum,
& quaſi ſtomachatus, *Coram cælo*, ait, *Pudi…* cusiùs ridentem,
nem totius vitæ noſtræ acturi ſumus; & …omo & terra ratio-
In vit. PP. de Compunctione. *…uis nunc rides?*

IOAN. EPISCOPVS ROFFENS… al p…

Incomparabili vitæ innocentiâ ille vi… nti,
ampliſſima merita à Rege ad primam A… …, dum ob
thedram ſollicitaretur; eâ quam obtinebat … ngliæ Ca-
tus, *Beatum me exiſtimo*, aiebat, *ſi de minuto* … conten-
ge mihi concredito, in die Domini rectè valeam … *hoc gre-*
dere. Sciebat vir ſanctus, Dominici gregis ſa… *reſſion-*
nem de manibus Paſtorum requirendum. … ngui-
N. Sander. lib. 1. de Schiſm. Anglic.

Vide IVDICIVM EXTREMVM.

… R… E…

REGNVM.

IESVS CHRISTVS.

PRoſequamur nunc REGES & REGNA, & quęnam vtriuſque conditio ac natura intueamur. Rex regum CHRISTVS à Scribis & Phariſęis per calumniam tentatus, quòd in Beelzebub Principe dæmoniorum eiiceret dæmonia; iis conuocatis, os ſuum in parabolis aperiens, dicebat: *Quomodo poteſt ſatanas ſatanam eiicere? Et ſi regnum in ſe diuidatur, non poteſt regnum illud ſtare.* ſignificans regni ſtabilimentum eſſe, Concordiam. Benè Seneca:

——— Regnum non capit duos.
Nec regna ſocium ferre, nec tadæ ſciunt.

Marci cap. 3.

RVDOLPHVS AVSTRIACVS.

Cur verò tanto homines regnandi deſiderio incendantur, qui tamen artes omnes, quas numquam didicerint, ſe ſcire recuſent; percontanti cauſam dabat RVDOLPHVS AVSTRIVS: *Quia omnes*, inquiebat, *ſtultos eos putant, qui regnare neſciunt: ſtultum autem nemo ſe eſſe indicat.* Æn. Syluius de Dict. Fred. Imperat.

IDEM

Regni pomœria ampliaret monenti, reſpondit: *Melius eſt benè imperare, quàm imperium ampliare.* Nicol. Reuſn.

CAROLVS IX. FRAN. REX.

Quos non labores lubens is pertulit, vt regno poriretur? Dum enim in regem vngeretur, anxia erat mater ne per ætatem (nam vix annum decimum exceſſerat) non eſſet ſufficiens cæremoniis omnibus,

quæ tam ſolemni actu adhibentur, ſufferendis. At, *Feram*, inquit ille, *nec recuſabo hunc laborem, quoties ſe regna offerent*. Non tamen ſine cauſa in Oedipo Seneca inquirit,

Quiſquámne regno gaudet? O fallax bonum!
Quantum malorum fronte quàm blanda tegis?
Vt alta ventos ſemper excipiunt iuga,
Imperia ſic excelſa fortunæ ſubiacent.

Annal. Franc.

HENRICVS GLAREANVS.

Hic facetè admodum Regum Principúmve mores corripiens, rogabatur cùm eſſet fortunæ tenuioris, qualem vitam ageret. Qui, *Regalem*, ait. *nam ſplendidè ac lautè rem familiarem gero: & cuius me debitorem obſtringo* Corripiebar, inquam, profuſam magnatum in ſubditos temeritatem, à quouis vitæ ſtatuſque neceſſaria exigendi, & paucis, idque non niſi dum lubet, ſatisfaciendi. Ex lib. Ser. conuiu.

FREDEGVNDIS FRANCIÆ REG.

Etiam Fæminę hîc locum ſuum vendicant. FREDEGVNDIS, dum mortuo marito bello prouocaretur, filium ſuum Clotarium, adhuc infantem, primores de regno conſultura, ſecum ferebat. &, *Non parui*, aiebat, *vobis æſtimari debet Rex & dominus veſter, quamquam ætate paruulus, vt in conſpectu veſtro regnū vaſtari patiamini. Ego neque animo fracta, neque conſilij inops, rebus deero.* quod & opere compleuit. Nam ipſum exercitum quaſi Ductrix anteibat, natum ab vberibus pendentem geſtans. Gaguin. lib. 11. De reb. Gall.

Require GVBERNARE, PRINCEPS. *&c.*

RELI-

RELIGIO VT VIRTVS.

THEODOSIVS MAIOR.

MAgno apud magnos olim in pretio habita RELIGIO: cuius non ſolùm obſeruandæ, ſed & amplificandæ tantum ſtudium apud pleroſque fuit, vt vix vllum ei par viderit hæc ætas. Arcadium & Honorium Imperij ſui heredes & filios, ita moriens hortabatur THEODOSIVS MAIOR: *Imprimis & ante omnia religionem & pietatē excolite, per quam & pax ſeruari, & bella confici, & hoſtes fundi, & trophæa ſtatui, & denique victoriæ obtineri poterunt.* hinc benè Horatius:

> *DI multa neglecti dedère*
> *Heſperiæ mala luctuoſa.*

Cedrenus in Theodoſ.

IOVIANVS IMPERATOR.

Haud aliter IOVIANVS. cæſo Iuliano, dum ei ſummam imperij deferret exercitus ex varia gente conflatus, primùm recuſauit, dicens: *Nequeo imperare exercitui ſuperſtitionem Græcorum amplexo.* At vbi milites vno ore acclamarent ſe Chriſtianos, admiſit. Idem.

PALATINVS ANONYMVS.

Erat hic ex Henrici VIII. regis aſſeclis: qui conſpicatus quoſdam morti adiudicatos; hos ob Catholicam fidem propugnatam, illos propter oppugnatam; *Næ*, inquit, *impoſterum ego regiæ Religionis ero, id eſt nullius.* magis impiè quàm olim Ethnici: quorum ea maxima; Omnes Religione mouentur, eâque vita conſtat. Sander. lib. 1. de Schiſ. Angl.

Vide Apophth. de CHRISTIANISMO., CHRISTI HONORE. &c.

RELIGIOSVS STATVS.

S. LAVRENTIVS PATR. VENET.

QVamuis in omni vitæ ſtatu ſalus benè operanti aduenire poſſit, ac merita laborum merces rependi: illum nihilominùs excellentiorem præſtantiorémve exiſtimamus, qui magis compendioſâ licet anguſtiori ſemitâ, ad vitam ducit operátem: eſtque is quem RELIGIOSVM dicimus. cuius egregiam dignitatem & præſtantiam quandoque dicto ſuo expreſſerũt viri Religioſi. Et quidem LAVRENTIVS PATRIAR. VENET. de bono Religionis diſſerentibus dixiſſe commemoratur: *Conſulto Deus gratiam Religionis hominibus occultauit: nam ſi cognoſceretur illius felicitas, omnes ad eam concurrerent.* Sur. tom. 1. in Vita.

IDEM.

Adoleſcentem nobili genere oriundum, qui fratrum ſuaſu cœnobium ingreſſus vitæ monaſticę ſe dederat, patri reſtituit. eique cauſam ſciſcitanti; *Religionis*, dicebat, *propoſitum à Spiritu ſancto eſt: non ab humana ſuadela.* Sur. tom. 1. in Vita.

PAMBO ABBAS.

Ille verò hoc modo iuniores qui religioni ſe conſecrauerant, hortabatur: *Talis eſſe debet Religioſus, quale corpus mortuum; quod neque voluntatem habet, neque ſenſum: aut qualis baculus in manu ſenis, qui eo ad arbitrium vtitur.* In vitis PP. de Obedien.

S. ÆGIDIVS.

Neque hunc ſilentio inuoluendum ſentio: qui roganti, quidnam eſſet Religio; *Curia*, aiebat, *magni Regis, in quam ingredi cuiuis datum, & nullius reputatur*

tatur artis: at non ita, benè & competenter in ea conuerſari. Notabat autem, plures Religionem ingredi, & manere irreligioſos; ac (vt habet vulgatum) cucullam non facere monachum. Ex Sent. aureis S. Ægidij.

S FRANCISCVS.

At in Religionis & fidei obedientia nullius valoris eſſe genus, opes, formam, quæ ſunt velut mundi quædam numiſmata, facto dictoque aſſeruit Minorum pater FRANCISCVS. Dum enim aſello veheretur, eumque collega duceret, cœpit is intra ſe dicere; Non de pari ludebant parẽtes eius, & mei: tamen ipſe equitat, & ego pedes eius aſinum duco. Hoc eo cogitante, deſcendit aſino vir ſanctus, & ait: *Haud æquum eſt frater, me aſino, te pedibus incedere: quia me longè in ſæculo nobilitate & potentia ſuperaſti.* Obſtupuit alter, & rubore ſuffuſus, veniam cum lachrymis petiuit. Bonau. in Vita, cap. 11.

S. HILARION.

Neque illud infimum Religionis bonum, quòd in ea cõuiuentibus omnia ſint communia, vti olim ſanctis Apoſtolis: ita vt diſtribuatur vnicuiq; prout ei neceſſarium fore Superiores perſpexerint. Quare Heſychium monachũ reprehenſum ab HILARIONE, teſtis eſt Hieronymus, quòd propriæ libertatis amantior, ab aliis ſegregatus viueret. Itaq; vt gratiam apud HILARIONEM iniret, ei faſciculum cicerum ex horto detulit. quibus ad menſam appoſitis, tantum fœtorem fructus ille proprij ſtudij per eam diffudit, vt HILARION exclamaret: *Non ſentis putorem teterrimum, & in cicere latere auaritiam? mitte bubus, mitte brutis animalibus, & vide num comedãt.* Hieron. in vita Hilarion.

FRANC. BORGIA SOC. IESV.

At hic *Religioſam vitam* dicebat *crucem eſſe perpetuam & martyrium*: quòd Religioſus ſeipſum vincere neceſſe habeat, & perpetuò obtemperare ex voto debeat. Lib.4. Vit. cap.8.

RELIGIOSVS HABITVS.

S. ANASTASIVS MARTYR.

NOn ipſam Religionem modò, ſed & HABITVM eiuſdem indicem in pretio habuiſſe, laudi datur. In terram proſtratus ANASTASIVS, dum tam crebris pulſaretur ictibus, quàm imber deorſum guttas emittit; ſolam illã à percutientibus gratiam efflagitauit, vt religioſum amictum exueret. rogatus, cur ita; *Ne*, inquit, *is vnà cum meis membris probro afficiatur.* Sur. tom. 1. in Vita.

LVDOVICVS CAROLI II. FRAN. REG. F.

Eiuſdem ordinis eſt quod ſequitur. Dum ſpreto Franciæ regno, & paterna hereditate, LVDOVICVS ad S. Franciſci inſtitutum tranſiuiſſet; gratulabundus ei de confratribus, dixit: Multum hodie ſplendoris Franciſcanæ familiæ per te acceſſit. Cui ille: *Quinimò, multo amplius mihi per hunc habitum.* Hier. Platus lib.2. De bono ſtatu Relig. cap. 37.

REPREHENSIO.

IESVS CHRISTVS.

MAgnum quandoque commodum adferre iuſtam malorum REPREHENSIONEM; nullum verò, ſi intemperata fuerit, teſtis eſt rerum magiſtra experientia. Neque paruæ virtutis eſt, eam cum mode-

moderamine adhibuiſſe. CHRISTVS veritatis magiſter, ſanata ipſo Sabbato muliere, quæ duo de viginti annis graui morbo afflicta fuerat, indignantem quòd Sabbato curaret Archiſynagogum acriter reprehendebat, dicens: *Hypocritæ. vnuſquiſque veſtrûm non ſoluit bouem ſuum aut aſinum a præſepio, & ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahæ, quam alligauit Satanas, ecce decem & octo annis, non oportuit ſolui à vinculo iſto die Sabbati?* additq́ Euangeliſta: Et cùm hoc diceret, erubeſcebant omnes. Hæc enim optimà ratio Apophthegmatis, aduerſarium confundere. Lucæ cap. 13.

PAMBO ABBAS.

Cùm accepiſſet auri pondus in bonos pioſque vſus diſpenſandum, & diceret is qui dederat, Numera quãtam ſummam conficiat? reſpondit: *Quod dediſti non eget numero, ſed bono affectu.* ſignificans quod habet Apoſtolus, Hilarem datorem à Deo diligi. Socrat. Trip. Hiſt. lib. 8. cap. 1.

SS. BASILIVS & GREGORIVS.

Iſti item librum conſcripſerant, cui (Pro veritate) titulum indiderant. Hunc ad Iulianum Apoſtatam mittunt: quem vbi is accuratiùs euoluiſſet, reſcribi ad eos curauit: Legi, & reprehendi. Cui protinus illi, *Etſi legiſti, non intellexiſti: ſi enim intellexiſſes, nequaquam reprehenderes.* Egregia caſtigatio, Imperatorem falſitatis & inſcitiæ arguens. Sozom. Trip. Hiſt. lib. 6. cap. 38.

S. THOMAS ARCHIEP. CANTVAR.

Intellexerat Henrici regis decreto latam in ſe ſententiam, vt perpetuo carceri incluſus detineretur. ac ſedens eam placato animo accepit, magnaq́ue grauitate reſpondit: *Ordo confunditur, ſi paſto-*

rem ouis, magiſtrum diſcipulus, patrem filius verberet. meritò corripiens, maiorem à minori impiè & contra iuſtitiam condemnari. Surius tom. 6. in Vita.

Require Apophth. de CASTIGATIONE.

RESPONSVM MATVRVM.

IESVS CHRISTVS.

QValis vir, talis ſermo; habet vulgatum Prouerbium. vnde non obſcurè ex reſpondentis ore, mentis qualitas eluceſcit. Rogantibus Iudæis, poſtquam CHRISTVS ementes & vendentes templo eieciſſet, Quod ſignum oſtendis, quia hæc facis? reſpondebat: *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Maturè admodum & prudenter ſignificabat ſe tertia die à mortuis reſuſcitandum. Ioan. cap. 2.

CÆCI EVANGELICI PARENTES.

Haud minimā laudem merētur iſti. Filio quippe à Domino ſanitati reſtituto, rogabant eos Iudęi, Hicne eſt filius veſter, quem vos dicitis quia cæcus natus eſt? quomodo ergo nunc videt? Illi autem reſponderunt: *Scimus quia hic eſt filius noſter, & quia cæcus natus eſt. Quomodo autem nunc videat, neſcimus: ipſum interrogate, ætatem habet, ipſe de ſe loquatur.* Maturè diluebant concitatorum hominum obiectiones: omni ſuſpicione, quæ de ſe haberi poterat, remota. Ioan. cap. 9.

MVLIER EVANGELICA.

Digna etiam illa quæ extento æuo viuat. ambulanti Domino iuxta partes Tyri & Sidonis, MVLIER GENTILIS ex Syro Phænicia acclamauit, vt filiam

filiam quam energumenam habebat, à maligno ſpiritu liberaret. qui reſpondens, Non eſt bonum, aiebat, ſumere panem filiorum, id eſt, alimenta filiis debita; & mittere canibus, id eſt, Gentilibus, quos Iudæi velut canes reputabant. cui illa: *Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa dominorum ſuorū.* Matura & inexſpectata mulieris reſponſio, quę Dei benignitatem erga quoſcumque clarè repræſentat. Matth. cap. 15.

S. AVGVSTINVS

Percontanti, quid Deus ante mundi creationem feciſſet; *Reſpondeo*, inquit, *non quod reſpondiſſe per iocum fertur quidam eludens quæſtionis violentiam; Alta, dicens, ſcrutantibus Gehennam parabat. Aliud eſt videre, aliud ridere. Hæc non reſpondeo. Libētiùs reſpōderim, Neſcio, quod neſcio; quàm illud vnde irridetur qui alta rogauit, & laudatur qui falſa reſpondit.* Coll. ex lib. 11. Confeſſ. 12.

S. ANTIPAS.

Nec alium ſe exhibuit ANTIPAS, quem dum Pręfectus duriùs increparet, quòd antiqua deorum religione neglecta, inſanam quādam hominis in cruce acti doctrinam ſequeretur, cùm non ignoraret vetera recentibus præſtantiora. reſpondit enim: *Si vetuſtiſſima quæuis obſeruāda, cur nō & Cain fratricidij inuentorem imitamini? aut eos qui cælum conſcendere conati? vel qui cum propriis ſororibus ſe commiſcere non ſunt veriti?* Quo dicto obiectionem quidem diluit, at animi ferocitatem non minuit. Sim. Metaphraſt. in Vita. Lippelloo tom. 2.

NICOLAVS EPISCOPVS CAPVANVS.

Hunc ob raras dotes Paulus Pontifex ad Franciæ, Angliæ, & Hiſpaniæ Reges Oratorem miſerat.

cumque reuerſum Cardinalis Saluiati percontaretur, quidnam maximâ admiratione dignum vidiſſet; paucis, & maturè, *Vidi in Galliâ*, inquit, *pulchrũ & florens regnum, ac benè inſtitutum legibus & diſciplina: in Anglia autem, Regem pulchrum corpore, at moribus deformem: ſed in Hiſpania, Regem prudentem & conſilio magnum.* Peucerus & Strigelius.

RESPONSVM PRÆCEPS.

FREDERICVS DVX SAXONIÆ.

NIhil ita cauendum, præſertim Principi viro, quàm in RESPONDENDO PRÆCIPITANTIA. quod non ignorans FREDERICVS ELECTOR, dicebat quandoque ad ſuos: *Ego in rebus magnis, non niſi praeuia deliberatione reſponderim.* Hinc multa etiam prudenter ab eo facta & dicta. Phil. Camer. in poſt. Pez. par. 4.

IDEM

Quin & iis qui nimium in reſpondendo præcipites, dicere ſolebat illud à Demoſthene olim vſurpatum; *Improbum ciuem iudico eum, qui non paratus reſpondet.* Ibidem.

CAVSIDICVS ANONYMVS.

Quare prudenter ille, dum cauſam quamdam in iudicio produceret, eaque reſponſum poſtularet, *Priùs*, inquiebat, *deliberatione opus.* Cumque ſolus is eſſet, rogarentque iudices, cum quo deliberandum ſibi foret; caput manu contingens, *Cum iſto*, inquit. Ibidem.

REX ANGLIÆ ANONYMVS.

Neque tu ſilentio inuoluendus, quicumque es, generoſe PRINCEPS. immeritò fateor & iniquè tui nomi-

nominis famà poſtuma ætas priuatur. Rogabat te pater, quidnam optione data præ omnibus à Deo poſtulares; &, *Collum gruis*, inquis, *quo non niſi benè diſcuſſa verba depromam.* Quanto tu meliùs illo, quem hoc ipſum gulæ explendæ gratia ferunt à diis poſtulaſſe? Fulgoſ.

RESTITVTIO.

Zachævs Pvblicanvs.

MAgni momenti apud nos eſſe debet iniuſtè acceptorũ Restitvtio: præſertim cùm nulli dimittatur peccatum, niſi reſtituatur quod fuerit ablatum. Cuius rei ſcrupulo tactus Zachævs Publicanorum Princeps, poſtquam Dominum Ieſum in domum ſuam gaudens excepiſſet, memor quantum fortaſſis per iniqua vectigalia miſerum popellum oppreſſiſſet; ſtetit, & ait: *Domine, ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Meruit ergo à Domino vocari filius Abrahæ; non quidem natura, ſed exemplo ac imitatione. Lucæ cap. 19.

Carolvs v. Imp.

Verùm vt iuſtitię Zachæi eſt teſtis Sacra pagina; ita Caroli Cæsaris Gandauum, quod de tanto ciue gloriatur. Ille enim dum Franciſcum Galliæ regem bello laceſſeret, ſæpè in regiam hanc vocem prorupit: *Etſi totum Franciæ regnum debellaſſem, redderem illud Regi, modò id quod meum eſſe contendo, mihi relinqueret.* Præclarè Auguſt. de verb. Apoſt. Quod inueniſti, & non reddidiſti, rapuiſti. Qui alienum negat, ſi potuit, tollit. Auct. vitæ eiuſd.

Gex-

German. Item habetur in Serm. Conuiual. Ioan. Pereg. Petroſel.

Vide FVRARI. FVRTVM.

RISVS.

S. SABINA.

RIDET fatuus nulla dum cauſa ſubeſt, inquiebant apud Græcos Comici: at prudens, cauſa dum ſubeſt, ridet. Aderat Pionio preſbytero, dum quoſdam ad Chriſtianam religionem ſuſcipiendam alliceret, SABINA quæ cùm alios à fide videret alienos, eò quòd ſe comburendos dicerent, riſit. ad quã dum conuerſi illi dicerẽt; Rides in re ſeriã? reſpondit: *Ita Deo placet, Chriſtiani enim ſumus: & qui ſide firmâ in Chriſtum ſunt, riſu ridebunt perpetuo.* Sur. tom. 1. in vita Pionij.

ABBAS ANONYMVS.

Vide RATIO REDDENDA.

ROMA.

CONSTANTINVS IMPERATOR, & HORMISDAS ARCHITECTVS.

ROMAM mundi caput ingredimur: quæ olim vt omnibus dominabatur Gentibus, ita omnium Gentium ſeruiebat erroribus. Huius ſplendorem conſpicatus aliquãdo CONSTANTINVS, ſumma cum admiratione dicebat: *Natura omnes viros in vnam hanc vrbem effudit.* dumque HORMISDAM percontaretur, quidnam ſentiret; *Id tantùm mihi arridet*, reſpondit. *quòd didicerim etiam hîc homines mori.* Parui ducebat externum illum ſplendorem

cum ipſo homine ſeneſcentem. I. Lipſ. de Magnit. Imp. Rom. Platina, Fulgoſus, & alij.

S. FVLGENTIVS EPISC.

Require Apophth. de GLORIA CÆLESTI.

SABBATVM.

IESVS CHRISTVS.

DIem SABBATI ſanctificandum, diſtrictim in veteri Lege Deus pręceperat; quòd eum diem repręſentaret, quo expleta huius mundi fabrica, ipſe ab omni opere, cuius ſpecies vel ſemen non præceſſerat, ceſſauit. Ideoque hunc ſuperſtitiosè obſeruarunt Iudæi: nam dum in eorum ſynagogam CHRISTVS introiſſet, & oblatum ſibi hominem aridam manum habentem curaſſet, calumniabantur quòd Sabbato curaſſet. quibus ille: *Quis erit ex vobis homo, qui habet ouem vnam, & ſi ceciderit hæc Sabbatis in foueam, nónne tenebit & leuabit eam? Quantò magis melior eſt homo oue? Itaque licet Sabbatis benefacere.* Quo dicto, ſuperſtitionem eorum repreſſit, qui Sabbato à quouis opere externo, quacumque ſubſiſtente cauſa, exiſtimabant abſtinendũ. Mat. c. 12.

IDEM.

Cùm diſcipulis Sabbato per ſata tranſeuntibus, ſpicaſque vt manducarent vellentibus, inſultarent Phariſęi, quòd facerent ea quę non liceret in Sabbato; argumento à fortiori eos confundens, dixit: *Non legiſtis quid fecerit David quando eſuriit, & qui cum eo erant: quomodo intrauit in domũ Dei, & panes propoſitionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cũ illo erãt, niſi ſolis Sacerdotibus?* Maior quippe erat religionis contemptus, panes ſanctos à lai-

cis

cis manducari, quàm vellere ſpicas in Sabbato. Matth. cap. 12. Mar. c. 2. Luc. 6.

SALOMON IVDÆVS & ANGLI ANONYMI.
Require PAR PARI RELATVM.

SACRAMENTA ECCLESIÆ.

CIVIS FERRARIENSIS ANONYMVS.

CVm concupiſcentiæ cicatrix, nobis ex vulnere quod Adami peccatum inflixit relicta, recrudeſcere cœperit, & neſcio quem in corde excitare pruritum, nemo ſuapte vi tam efferos motus poteſt frangere, niſi (vt loquitur Bernardus) ſupernaturalem SACRAMENTORVM ECCLESIÆ inueſtituram habeat. hac conteđtus fuit, CIVIS quidam FERRARIENSIS, quem probè nouiſſe Guilielmum Balbeſanum præclaro eiuſdem teſtimonio conſtat: Audiui, inquit, (verba eius adiicio) CIVEM FERRARIENSEM de ſe narrare ſolitum, adoleſcentem ſe, tam vehementes ſenſiſſe carnis incitationes, vt nec vnquam à tentationibus interquieſceret, & aliquoties etiam rueret in peccatum: auidum tamen ſalutis acceſſiſſe virum religioſum, petiiſſe conſilium; illum hoc dediſſe tantùm, vxorem duceret. ſe feciſſe: poſt annos aliquot vxore mortuâ ſe pertimuiſſe, ne in priſtinas recideret miſerias. abhorrentem tamen à ſeruitute (ita cõiugium vocabat) dediſſe ſe in preces, confeſſione purgaſſe, diuinis epulis confirmaſſe animum. His rebus ita ſibi vires aduerſus furias appetituum creuiſſe, vt ſe ipſum admirans, & dolens ſuperioris ætatis infelicitatem, diceret: *Heu me miſerum! Eccur non olim adoleſcens incidi in hominem, qui non diceret, Vxorem duc: ſed, Vtere frequẽter Sacramen-*

cramentis. Viſa ſunt & videntur indies huius generis miracula, virtutē diuinæ gratiæ in SACRAMENTIS teſtantia. Lib. 2. in Stim. virtut. cap. 28.

Reliqua huius generis quære in tit. de BAPTISMO, CONFESSIONE, EVCHARISTIA, *&* POENITENTIA.

SACERDOTIVM. SACERDOS.

IESVS CHRISTVS.

TAndem ad miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei, confugimus: quorum dignitatē in veteris Legis Sacerdotibus adumbratam, noui Teſtamenti mediator CHRISTVS exhibuit: mundato enim leproſo, præcipiebat: *Vide nemini dixeris: ſed vade, oſtende te Sacerdoti, & offer munus*, &c. ita Sacerdotibus debitum honorem propoſuit; nempe dum illis ſe exhibere voluit eos, quos ipſe propria virtute ſanauerat. Matth. cap. 8.

S. FRANCISCVS.

Auxit etiam Sacerdotibus debitum honorem ſuo dicto FRANCISCVS. qui de Sacerdotali honore & Sanctorum gloria verba faciens, dixiſſe fertur: *Si cui Sanctorum in terram è cælo lapſo, & Sacerdoti occurrerem; huius primùm manus exoſcularer, ac dein Sancto reuerētiam exhiberem.* plus debere ſe ſignificans ei, quo miniſtrante Chriſtum acciperet; quàm illi, qui præſens cum Chriſto regnaret. Marul. libro 3.

S. IOANNES CHRYSOSTOMVS

Conſiderabat quàm ſancta res eſſet Sacerdotium: ideoque ſanctuarij aditu arcebat eos, qui iuxta legum Eccleſiaſticarum preſcriptum vitam inſtituere

negligerent, inquiens: *Non eſt æquum ſacerdotali honore fulgere eos qui vitam eorum, qui vere ſunt Sacerdotes, non imitantur.* Theodor. lib. 5. Hiſtor. Eccleſ. cap. 28.

GVNTHERVS EPISC. PABENBERGENSIS.

Iter hic inſtituerat ad terram ſanctam, cumque impeteretur à Barbaro quodam, vt erat ſeueræ grauitatis, inuaſorem pugno à ſe reiecit in ſolum, adiiciens: *Sic Barbaros pœnas dare conuenit, ſi impuras manus in Chriſti Sacerdotes inferre conentur.* Ita olim Plautus,

Quis homo eſt tanta confidentia
Qui Sacerdotem audeat violare? &c.
At malo cum magno ſuo hercle fecit.

Herueldenſ. De geſt. Germ.

CONSTANTINVS M.

Et ille ciuili in ordine, quos non honores Sacerdotio deferri voluit, & ſanxit? vtpote qui lege cauerit, Sacerdotem præ Rege aut quouis Principe honorari. Dicebat autem: *In illis Chriſtum honoramus, qui eius vicem in terris gerunt.* Præclarè Ouid. lib. 1. de Ponto:

Vaticinor, moneoque, locum date ſacra ferenti:
Non mihi, ſed magno poſcitur ille Deo.

Gratianus diſt. 10.

IDEM.

Nec minori elogio dignum quod ſequitur. Audiuerat in Nicena Synodo accuſationes, quibus ſe inuicem Sacerdotes criminabantur: eaſque ad ſe delatas, in ſinum repoſuit, & Vulcano conſecrauit, dicens: *Sacerdotum iudicium Deo reſeruo: qui velut numina, ad homines regendos, ab ipſo hic in terris ſunt conſtituti.* Egnat. lib. 1. cap. 1. ex Euſebio.

SALTATIO.

ALBERTVS IMPERATOR.

SALTATIONVM frequens apud veteres vſus. neque eæ omnes reprehenſione dignæ. Sed heu! indomitam præſentis ſeculi, velut in omnibus aliis, ita & in choreis intemperantiam ac cõſuetudinem deplorandam, quæ apud omnes iam penè inoleuit. Fuêre tamen ab hac immunes viri principes plerique, è quibus ALBERTVS CÆSAR. Redarguebat is quorumdam principum mollitiem, quòd, dum ſe Hannibale fortiores iactitent, Sardanapalum imitantes, in conſeſſu nobilium matronarum ſaltitantes inueniantur: dicebat enim; *Laudo venationem, quæ virilis exercitatio eſt: ſaltationem verò, quæ muliebris dumtaxat, nec laudo, nec amplector.* Quid aliud ab eo exſpectandum, ſi à Dionyſio Rege iuſſus eſſet in conuiuio purpura indutus ſaltitare, quàm illud agere recuſantis Platonis?

Muliebri ego haudquaquam indui queam ſtola,
Vir natus ipſe, & ex virili germine.

Ioan. Peregrin. Petroſelan. in Conuiual. quæſt.

FREDERICVS IMPERATOR.

Erat vt Imperij, ita & animi eiuſdem FREDERICVS. cuius memorabilis illa vox: *Malim febribus in lecto detineri, quàm minimam ſaltationi operam dare.* Æn. Syluius lib. I. Comm. in res Alphonſi. Car. Lang. in Polyanth.

ALPHONSVS REX ARAG.

Quid verò expectatis ab iſto? vt ſaltationi choreiſque ſuffragetur? Haudquaquam. Quippe qui Galliæ populos eo nomine leues vocitabat: *Quia,*

quò magis ætate prouecti, eò magis ſaltationis ſe inſania oblectarent. Panorm. lib. 1. de Reb. eiuſdem, & Syluius de Dictis.

IDEM

Cùm mulierem impudentiùs vidiſſet ſaltitantem, *Exſpectate*, inquit, *mox Sibylla edet oraculum.* ſentiens vnum inſaniæ genus eſſe ſaltationem. Panorm. lib. 2.

IDEM

Obiicienti ſibi, Scipionem alioſque Principes animum tripudio relaxaſſe; tertiò dicebat: *Saltatorem ab inſano nihil differre exiſtimo; niſi quòd hic dum ſaltat, ille dum viuit, inſanus eſt.* Panor. lib. 1.

IDEM.

Poſſe autem etiam à piis & bonis choreas ſuo loco & tempore aptè decenterque duci, ac tolerari, ſuomet exemplo teſtatus eſt. nam in aduentu Frederici III. cum Leonorâ Auguſtâ palàm ſaltitare viſus. quam ob rem dum argueretur, reſpondit: *Eum ego inſanum arbitror & ſtultũ, qui luxuriæ cauſa ſaltitaret: ſed ſi ob honorem fiat, reprehenſionis partem effugere; cùm magnis viris inſanire aliquando, non indecorum.* Ita Ariſtippus purpurâ indutus, iubente Dionyſio, ſaltaturus, inquiebat:

——— *In Liberi patris ſacris,*
Mens quæ pudica eſt, neſciet corrumpier.

Ibid. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

SALVS.

IESVS CHRISTVS.

NOn de illa quæ corpori ſeruit, & vnà cum eo interit, nobis hîc ſermo: ſed de ea quæ animam

mam immarceſſibili coronâ & ſempiternâ gloriâ donat. De quâ vt populo ſe ſequenti prouiſum eſſet, Salutis auctor IESVS ſe in hunc orbem veniſſe palàm edocuit, dũ murmurantibus Phariſęis, quòd ad Zachæum hominem peccatorem diuertiſſet, diceret: *Venit Filius hominis quærere & ſaluum facere quod perierat.* Lucæ cap. 19.

PANVSIVS ABBAS.

Eadem etiam cura PANVSIO ABBATI fuit. tentatus enim à Thaide meretricula, cùm ſe aſſentiri eius petitioni ſimularet, ſi loco ita ſecreto conuenirent, vt à nemine conſpicarentur; & illa, plura eſſe diceret, in quibus à nemine, præterquam Deo, conſpici poſſent; captata occaſione, rogat, an Deum eſſe & omnia intueri crederet. Annuenti verò illi, ſubiunxit: *Cùm hoc non ignores, numquid infeliciſſima es, quæ propter breuiſſimi temporis voluptatem, & te, & omnes quibus tui copiam facis, perdas?* Audit, & corde compuncta, pudicitiam deinceps mira pietate coluit. Benè Seneca olim dicebat: Sic viue cum hominibus, quaſi Deus te videat. Surius tom. 2. in Vita lib. 1. cap. 13.

CAROLVS V. IMP.

Amantiorem proximi orbis non vidit. Ægriùs ferebant proceres, quòd non vti Iulius, aliique Cæſares, partam victoriam proſequeretur. quibus ille: *Ethnicis ſolus finis, honor, & clara nominis fama: at nobis Chriſtianis alius eſt ſcopus præfigendus; neque in tantum laus hominum cordi eſſe debet, quantũ eorumdem ſalus.* Iuſt. Goblerus in Chronico.

CHRISTOPHORVS ARCIS DIENSIS PRÆF.

Ille quidem proximi; ſubiiciam nunc eos, qui propriæ ſalutis curam nõ exiguam geſsêre. Erat CHRI-

STOPHORVS Luſitania oriundus, arcis Dienſis Præfectus: qui dum pro muri corona ſtaret armatus, contorta ab hoſtibus è tranſuerſo pila, partem ventris vna cũ inteſtinis abripuit. Semianimis domum delatus, ilicò optimam parentem hac voce compellat: *Peto à te, ô mater, mihi priùs ad crimina expianda Sacerdotẽ præbeas, quàm lachrymas ad obitum meum proſequendum. Vererer ſanè, ne tuæ lachrymæ meam ad ſupremum iter neceſſariam exigui temporis præparationem impedirent.* Maff. hiſt. Indicæ lib. 11.

IOANNES SHERTVS ANGLVS.

Vide ANIMÆ IMMORTALITAS.

Quære etiam Apophth. de CONSTANTIA RELIGIOSA. ADMONITIONE. PERSEVERANTIA. MARTYRIO, *&c.*

SALVTIS NEGLECTVS.

REX LAGINENSIVM ANONYMVS.

NEc defuêre homines nefarij, qui ſalutẽ ſuam pro nihilo habuerunt; pluris facientes temporalia hæc & caduca, quàm cæleſtia & æterna. Venerat ad LAGINENSIVM REGEM Brigitta virgo, poſtulans quid ab eo. quod cùm impetraſſet, Quidnam nunc mihi relatura es? ille rogat. Hæc, *Vitam æternam*, ait, *ſi vis, & pro poſteris tuis preces ad Deum.* Quid autem his præclarius aut ſanctius dari poterat? at veluti carnalis homo non ſapit ea quæ ſurſum ſunt; ita ille, *Alia*, reſpondebat, *abs te malim: vitam quæ ſub aſpectum non cadit, non poſſum amare: nec mihi filij poſt me venturi, curæ.* Ita oblatam ſibi ſalutem reſpuens, maluit ſe iungere diligentibus vani-

vanitatem; quàm obſequi Sanctis, facientibus veritatem. Sur. tom. 1. in vita S. Brigittæ.

RICOCLVS FRISONVM DVX.

Suſcipiendam ille, hic verò ſuſceptam pænè ſalutis viam neglexit: & quam benè ingreſſus ſemel, poſtmodum ab eâ in priſtinam deflexit. Conuerſus namque Volfranij Senonenſis Epiſcopi monitis ad fidem, dum iam alterum pedem in fonte Baptiſmatis poſuiſſet; petiit, vbinam ſuorum potiorem partem eſſe putarent, in Paradiſo, an in inferno? Reſpondente Volfranio, In inferno: quia nullus eorum Chriſtum agnouiſſet. pede retracto, *Eò*, inquit, *proficiſci volo, vbi maior meorum pars: eam enim ſequi tutius eſt, quàm minorem.* Non guſtabat hic eam dulcedinem, quam conſequuntur ij, qui in Domino mortui inebriantur ab vbertate domus Dei, & æternæ voluptatis torrente recreantur. Bapt. Fulgoſ. lib. 9.

SALVS CORPORIS.
Quære SANITAS.

SANCTORVM MEMORIA ET INVOCATIO.

CLODOVEVS FRANC. REX.

QVemadmodum ex igne naturaliter promicat ſplendor; ita SANCTORVM COMMEMORATIONE & INVOCATIONE, ad omnes prouenit vtilitas. qui proinde non natura ſua adorandi, ſed quòd illum (vt loquitur Damaſcenus) qui natura adorandus eſt, in ſeipſis habeant. Franc. Rex Chriſtianiſſimus CLODOVEVS, vt erat infenſus omnibus qui à Chriſti fide deſciuiſſent, equum quo vehebatur

D. Martino, ſi victor votique compos euaderet, vouit. Ita accidit. & ecce equum offert, ac pro eo pretium centum aureorum, quos in tutelaris Diui honorem impenderet. Res mira! ſtat equus, nec loco cedit. quo viſo, ducentos numerari iubet: tum quaſi ſolutus, Regem exſpectantem ſequitur. qui ad circumſtantes conuerſus, *Bonus*, ait, *Martinus egregius adiutor eſt, ſed ſtipẽdio carus*. Pulchrè Chryſoſt. Velut ſi quis margaritam in luto conculcet, eius ampliùs demonſtrat pulchritudinem: ſic virtus Sanctorum, quocumque eam proieceris, declarat ſuam virtutẽ, in ſeruitute, in carcere, in proſperitate. Cranz. lib. 3. Sueciæ cap. 16.

SANCTVLVS ABBAS.

Præclarum etiam SANCTVLI Nurſiæ prouinciæ Abbatis exemplum fuit. qui, vt Diaconum ſuum à Longobardis latronibus captũ redimeret; ſeipſum pro eo trucidandum depoſuit. At ne tanta charitas ſuâ mercede careret, iamiam feriendus, dum inclamaret; *Sancte Ioannes contine manum ferientis.* ipſa manus immota permanſit: nec modò vitam ſuam miraculo ſeruatam accepit, ſed & Barbaris obſtupeſcentibus, omnes quotquot habebant captiuos, ſecum abduxit. Sur. tom. 3. in Vita.

LVDOVICVS XII. FRANC. REX.

Require BENEFICENTIA.

VIRGO ANONYMA.

Quo tempore Carolus VIII. Gall. Rex Italiam bello deuaſtabat, factum, vt opidulum quoddam militi in prædam daret. & ecce puella ad pedes eius prouoluta, tutelam à vi militum, & pudicitiæ ſuæ cuſtodiam poſtulat. Annuit ille: ſed vt erat iuuenis adhuc, oculos & cupidinem ad eam adiicit, & quidem

dem in lectum ſeduxit iam imminuendam. Animo anxia, videt ſuſpenſam in pariete D. Virginis effigiem; eaque oſtenſa, *Per intactam*, clamat, *hanc Virginem oro, adiuro, virgini mihi parce.* Mouit hæc vox Regem, & libidinem exſilietem coërcuit: eamque amplexatus, cum quingentorum aureorum dote dimiſit. I. Lipſ. Mon Polit. lib. 2. cap. 17.

Require S. MARIA MATER DEI.

SANCTORVM RELIQVIÆ.

FRANCISCVS BORGIA Soc. IESV.

SI paterna veſtis & annulus, aut quid huiuſmodi, tanto eſt charius poſteris, quanto erga parentes maior exſtitit affectus: nullo modo ſpernenda erunt corpora, quæ multo coniunctiùs quàm indumenta geſtamus; eorum præſertim, qui velut promptuarium (iuxta Damaſcenum) & habitacula facti ſunt & templum Dei. Meritò ergo eorundem reliquias honore proſecuta ſemper eſt Eccleſia, & in eâ FRANCISCVS BORGIA: ille enim, quoties Sanctorum aut reliquias aut imagines conſpicaretur, eas manibus contrectans; *Saluete*, aiebat, *pignora nobis in hoc exilio degentibus à Deo depoſita: ſaluete ſalutis noſtræ ſpes atque ſolatium.* Lib. 4. Vitæ eius, cap. 4.

SANITAS.

B. IGNATIVS LOYOLA.

MAgnum ſecum commodum adferre SANITATEM, languor morbuſque oſtendunt. hinc de IGNATIO LOYOLA SOCIET. IESV primo inſtitutore, viro eruditione vitæque integritate incompa-

rabili,narratur, tanti æſtimaſſe ſuorum corporalem ſalutem, vt omni eam theſauro prætulerit. dicebat enim; *Ægrotus vix quicquam boni in aliorum vtilitatem facere poteſt: multa verò præſtat, qui corpore valens eſt.* Tetigit hanc rem Horatius in Satyris, quando ait:

Si ventri benè, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis: nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.

Ribadin. lib. 5. cap. 8.

ALBERTVS IMP. AVSTRIVS.

Idem animo voluebat AVSTRIVS ALBERTVS. quem interrogatum, quænā eſſet iucundiſſima poſſeſſio, reſpondiſſe ferunt: *Sanitatis, cuius theſaurus,* aiebat, *tam pretioſus eſt, vt quiduis potiùs perpeti debeat homo, quàm eum ſibi eripi ſinat.* Cuius exemplum in Caſtore animali habemus; qui

Et pedibus ſegnis, tumidâ & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte ferox.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus;
Et vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

Andr. Alciatus in Embl.

SAPIENTIA.

ALPHONSVS ARAG. REX.

TEmpus eſt SAPIENTIÆ penetralia ſubire, in quibus deorum atq; hominum ſtabilitur conſeruaturque ſocietas. Eius autem precipuum exemplum fuit ALPHONSVS: qui, dum eſſet potētiſſimus, percontanti, quomodo tot partis regnis opibuſque ad paupertatem redigi poſſet; reſpondebat: *Si venderetur*

deretur Sapiẽtia. At verè, neſcit homo pretium eius, inquiebat Iob, nec inuenitur in terrâ ſuauiter viuentium. Panor. in Prœm. lib. 3. de Geſt. eiuſd.

IDEM

Sciſcitanti, quo nomine Sapientiam decorandam ſentiret; aiebat: *Eam ego exiſtimo Dei filiam, ac ſolam rerum omnium eſſe immortalem, ſoliq́ue homini inter animantia datam.* Hinc etiam olim præclarè in Finibus Cicero, eam hominis cuſtodem & procreatricem nuncupauit. Ibidem.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Non immeritò ergo Illuſtriſſ. CARD. ALDOBRANDINVS, *eos diuites* dicebat, *non qui bona poſſident, ſed qui boni ſunt*, ſolam Sapientiam veras diuitias reputans. Henr. Farneſ. ſuprà.

IDEM

Sapientes vocabat *Prometheos*, id eſt, hominum architectos: *Ignis*, inquiebat, *Promethei doctrina eſt: qua remota, ex homine truncus; & addita, è trunco redditur homo.* Sapienter & doctè Lucret. 2.

— *Nil dulcius eſt, benè quàm munita tenere*
Edita doctrina ſapientum templa ſerena:
Deſpicere vnde queas alios, paſſimq́ue videre
Errare, atque viam palanteis quærere vitæ.

Ibidem.

SATELLITIVM PRINCIPVM, *&c.*

SIGISMVNDVS IMPERATOR.

POſſe quemuis Principem ſine ſatellitio regnare, dicebat Agaſicles, qui ita ſuis imperaret, vt filiis pater. non incautè tamen SIGISMVNDVS, dicenti ſibi Alberto Auſtrio, Principes ciuium amore

cautos

cautos eſſe oportere; reſpondit: *Et fida cuſtodia infortunium excludit.* Meminerat huius olim etiam Seneca, dum ita Reges alloquitur:

Tu quicumque es qui ſceptra tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
Centum pariter limina pulſet;
Cùm tot populis ſtipatus eas,
In tot populis vix vna fides.

Æn. Syl. Comm. de Geſt. Alphonſi.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Nec ALPHONSVS hîc ſupprimendus. Caſtigatus à ſuis, quòd maieſtatis Regię oblitus, ſine ſatrapis ſatellitibusque prodiret in publicum; *Non opus eſt,* inquiebat, *ſibi timeat, qui neminem habet quem ita læſerit, vt aliorum manu ſit defendendus.* Panorm. lib. 2. de Geſt. eiuſd.

IDEM.

Eumdem dicere ſolitum accepimus, cùm ſolus quandoque obambularet: *Non eſt timendum ei, qui ciuium ſuorum beneuolentiam perſpectam habet.* Ibidem.

GODOFREDVS BVILIONIVS.

Vno adhuc domeſtico exemplo adiecto, hunc curſum ſiſtam. Erat GODOFREDVS BVILIONIVS, ille qui religionis ergô terræ ſanctæ penetralia propugnauit, creatus tandem totius Palæſtinæ Rex. ad quem dum palearum ſacco inſidentē veniſſent Barbarorū legati, obſtupuêre, quòd nullo ſatellitio, nulloque apparatu tantus Princeps ſederet. quibus ille: *Terra ſatis ſuperq; mortali corpori ſedem præſtat, cui vitâ functo, tam longum eſt præbitura domicilium.* Guiliel. Tyrius lib. 9. Hiſt. 5. cap. 19.

Vide AMARI A SVBDITIS.

SENE-

SENECTVS. SENEX.

FREDERICVS IMP.

NIhil eſt præclarius, quàm honoribus & Reipub. muneribus perfunctum ſenem poſſe ſuo iure dicere quod eſt apud Ennium, Omnes ciues conſilium ſuum expetere. neque enim corporis, ſed animi vires in ſene ſpectandæ. docuit id FREDERICVS CÆSAR: qui dum in vrbe quadam Præfectum ſenem admodum & ætate imbecillem dediſſet; non defuere adoleſcentiores, qui eum præfecturâ dicerent amouendum. quibus IMPERATOR: *Senem amicum opido, non amico opidum commendauimus*. ſentiens decere omnino vt ſenex ille iam à ciuibus foueretur, quos ipſe diu ſuo conſilio præſidioque fouerat. Æn. Syl. lib. 4. de Geſt. Alphonſi.

S. GREGORIVS NAZIANSENVS.

Veluti autem ignis ardor aquæ frigore temperandus eſt; ſic in Repub. conſeruanda, iuuenum ſubitis cupiditatibus ſenum prudentia moderetur, oportet. Hinc laudabilis illa vox NAZIANSENI, qui hoc Principum agmen perrumpit: *Laudo legē nauticam; qua nemo ad nauis gubernacula admittitur, niſi priùs diu ſederit ad remos*. Idem fieri debet in Repub. nam

A ſenibus priſci ſanctum dixere Senatum.

Strigel. in Chron.

LVDOVICVS XI. GALL. REX.

Hic regno pænè exutus, quòd ſeniorum conſilio acquieſcere nollet. Quare vocato ad ſe filio; moriens, *Vide*, inquit, *ſeniores conſiliarios in conſilium adhibeas, eorum ſententiam ſequaris, verbis inſiſtas.*

Eſt

Eſt enim robur iuuenum, ſenum conſilium. Ioan. Spinæus de Tranquill. animi, pag. 387.

CAROLVS V. IMP.

Eſſe autem varia ſenectutis incommoda, inſinuauit IMPERATOR CAROLVS V. cùm enim Philippo filio ſummam harum regionum gubernationem committeret, totus in fletum abiit; inquiens: *Ne miremini: illa ſunt ſenectæ propria, facilè lachrymari.* Idem Frederico Cæſari adſcribunt alij. Georg. Richterus in Axiom. Oecon.

SERVITVS.

S. TIBVRTIVS.

BOnum, etiam ſi ſeruit, liberum dicebat Auguſtinus. neque enim ea ſeruitus æſtimanda, quæ bonis ac timoratis cum ratione impenditur. Quare ab Almachio Pręfecto caſtigatus TIBVRTIVS, quòd Principum ſententiis damnatos, honore ſepulturæ afficeret; rogatusque cur contra legem datam illud præſumeret; reſpondit: *Quia quos ipſi Principes pro Chriſto damnandos iudicant, eorum nos ſerui eſſe volumus.* Metaphraſt. in Vita.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Debere autem ſeruos omni honore proſequi dominos ſuos, auctor eſt LVDOVICVS XII. cùm namque Talerandus, è domeſticis quidam, multa præter opinionem effutiret; eius in dicendo libertatem ocyùs compeſcuit, dicens illud veterum: *Plus oportet ſeruum ſcire, quàm loqui.* Attexam hîc, quid de famulorum moribus & vita ſenſerit Ioannes Campanus. Ita enim canit:

Scis mihi quâ Polydore potes ratione placere?
Si, quæ præſcribam præcipiamque, facis.

Lex

Lex igitur ſit prima; Fidem ſeruato: deinde
A domini mundas rebus habeto manus.
Odi mendacem, non poſſum ferre proteruum:
Nec tu luſorem crede placere mihi.
Odi qui multum ſeſe mihi iactat, & odi
Alterius famam qui lacerando premit.
Diſplicet indocilis, nimium mihi diſplicet ille
Qui multo ſemper murmure iuſſa facit.
Aſſentatorem non planè diligo, nec qui
Deſidiæ fuerit deditus, atque gulæ.
Quis toleret famulum domini ſecreta volentem
Scire? quis elatum, multiloquumq́; ferat?
Fallacem fugio, ceu tartara: denique cultum
Ingenuis hominem moribus eſſe volo.
P. Æmilius in Vita.

SIMONIA.

S. PETRVS.

QVid ceſſo SIMONIÆ perniciem commemorare, quæ iam à Simone Mago, qui huic malo nomen dedit, in Eccleſiam irrepſit, ac radices egit? Ille etenim cùm vidiſſet per impoſitionem manus Apoſtolorum dari Spiritum ſanctum, obtulit eis pecuniam, vt, cuicumque manus imponeret, ſimili euentu acciperet Spiritum ſanctum. At benè eum perſtringens PETRVS, *Pecunia*, ait, *tua tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti pecuniâ poſſideri.* quo Apoſtoli dicto notantur, qui rem ſacram pretio emunt, aut diuendunt: quos ab hoc Simone, Simoniacos dicimus. Act. cap. 8.

S. TRANQVILLINVS MARTYR.

Meliùs itaque & ſecuriùs TRANQVILLINVS: quem

quem cùm dudum de fide Chriſtiana diſſerentem audiuiſſet Agreſtius, tandem auri certum pondus offert, quò ſe à podagræ cruciatibus oratione liberet. Cui ille: *Scito grauem Dei furorem illis impendere, qui eius gratiam pretio vendi aut emi poſſe exiſtimant.* Sur. tom. 1. in Vita S. Sebaſtiani.

GVNTRANVS REX.

Ille etiam Remigio Biturigum Præſuli vita functo Sulpitium ſuccedere iuſſit, non obſtante quòd plures eum locum ſtatumque ambirent, ac pretium offerrent, dicebat enim his: *Non eſt noſtra conſuetudo manſuetudinis, Eccleſias Chriſti pretio vendere: ne nos damnationis obnoxij, & vos Simoni Mago aſſimilemini.* Aimon. lib. 1. cap. 55. de Geſt. Franc.

Require Apophth. de MERCEDIS NEGLECTV.

SIMVLATIO ET DISSIMVLATIO.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

VVlgari adagio innotuit, Qui neſcit ſimulare, neſcit regnare. hinc Principum conſilia ſimulatione tegenda, docuit PETRVS CARDINALIS. Sciſcitanti enim cuidam, quis maximè eſſet ad benè imperandum idoneus; ait: *Qui naturam habet Polypi, nouitque in populo morum colores induere.* Nihil ſanè prudentius dici potuit. Henr. Farneſ. apophtheg. De Principe.

FREDERICVS IMP.

Vide CONSILIVM, *&* CONSILIARIVS.

SIGISMVNDVS CÆSAR.

Haud inferior in hoc ſenſu iſte. quem frequenter dixiſſe ferunt: *Ineptus & inidoneus ad regnum eſt ſimulare neſcius.* Notabat autem, Principis eſſe, in-

terdum

terdum ſimulare ea quæ minoris momenti, commodi maioris gratia. Æn. Syluius lib. 1. Comm. in Geſta Alphonſi.

Vide GVBERNARE. REGNVM.

SOLITVDO.

SVSOIS ABBAS.

Minùs voluptatibus ſtimulatur, qui non eſt, vbi frequentia voluptatum obiecta potentias ad agendum commouent. Hinc tanti SOLITVDINIS cultores priſci illi Anachoretæ. Inter quos non infimus SVSOIS ABBAS. Hic enim dum iam ſenio confectus, à diſcipulo ſuo Abrahamo moneretur, ad mundum ſe transferret; *Placet*, ait, *verùm ad eam partem, è qua proſcriptæ mulieres*, cui Abraham: Vbinam gentium id futurum, præterquam in ſolitudine? ABBAS quaſi ad hæc verba anhelans; *Ergo me rurſus in ſolitudinē tollite*. Sapienter & verè in Hyppol. Seneca:

Non alia magis eſt libera & vitio carens,
Rituſque meliùs vita quæ priſcos colat,
Quam quæ relictis mœnibus ſyluas amat.

Ex Vitis SS. Anachoret. Ægypt. lib. 1.

MOYSES ABBAS.

Percontanti fratri, quomodo ad rerum omnium ſcientiam pertingere valeret; *Vade*, inquiebat, *ad cellulam, & ipſa te docebit vniuerſa.* Ibid.

ARSENIVS ABBAS.

Vide CONSORTIVM.

ANTONIVS ABBAS.

Addamus vnicum ſolitudinis ornamentum ANTONIVM. Pulſauerat iam eius nominis fama aures

tem. Solitudinē quærit, ait Seneca Philoſophus,
vult cum innocentibus viuere. Fuge multitudin
fuge paucitatem, fuge & vnum. Vnus pro pop
mihi eſt, & populus pro vno. mihi ſatis eſt vnus,
tis eſt nullus. P. Opmerus in Martyrol. Holl.

SOMNVS.

S. ARSENIVS ABBAS.

SOMNVM mortis fratrem & imaginem diceb
veteres, eumque aſpernati primi illi Anacho
tæ, eò quòd bonam vitæ partem abriperet, &
bona opera inhabiles redderet. Quare rogatus A
SENIVS, cur tam parcus eſſet ſomni; reſpondiſſe
tur: *Satis monacho videri debet, ſi ei vna ad quiet
hora contingeret.* Exiſtimabat pius religioſus, ſe te
pus perdidiſſe, quod ſomno tranſigebat. Pruden
Ariſtoteles, vt ex Græco vertit quidam:

Hic propè dimidium vitæ dormitur, & ipſum
Per ſomnum ſimiles diues inopſq; iacent.
Crœſe igitur Regum ditiſſime, num tibi fermè

quam ſomno ſe dabat. *Nam*, inquiebat, *ſomnus ſomnum adeſcat, & vigiliæ pariunt vigilias.* Guil. Baldoſan. lib. 2. cap. 16. Sum. virt. adoleſcentiæ.

SOMNIORVM INTERPRETATIO.

ALPHONSVS ARAG. REX.

QVaſi qui apprehendit vmbram, & perſequitur ventum, ſic qui attendit ad viſa mendacia, inquit Eccleſ. Itaque dum quidam iocandi vel tentandi gratia, per ſomnium ſe vidiſſe diceret, regem ALPHONSVM donaſſe ſibi ſacculum auro refertum; reſpondebat ALPHONSVS: *An ignoras nullam apud Chriſtianos fidem dari ſomniis?* Illa enim, vt eſt apud Tibullum,

——fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pauidas mentes falſa timere iubent.

ANONYMVS CONIECTOR.

Quandoque tamen, ſomnia eſſe futuri euentus prænuntia, ſubiecto exemplo confirmatur. Quo die Heraclij Imp. filius Conſtans, claſſe cum Abulanaro Duce congrederetur, per ſomnium ſe Theſſalonicæ eſſe exiſtimabat. cumque illud inſomnium CONIECTORI propoſuiſſet; *Vtinam*, dixit ille, *ô Imperator hac nocte neque dormiuiſſes, neque tibi inſomnium fuiſſet oblatum. Quod enim tibi Theſſalonicæ verſari viſus; indicat, Alteri cede victoriam.* Verum coniectaſſe, probauit euentus. Somnium ergo, ita in Hercule furente Seneca,

Veris miſcet falſa, futuri
Certus, & idem peſſimus actor.

Cedrenus in Conſtant.

etiam in conſpicuo ponatur; præclara A R S E
ſententia in medium adducenda. Nihil enim er
quentiùs in labris, quandocũque de ſuperbis m
tio fieret, quàm. *Superbi omnem ſibi ad cælum vi*
præcludũt, haud ſecus quàm qui tranſuerſum lign
equis inſidentes, templo inferre conantur. Non in
eleganter Hugo lib. 1. de Anima: Superbia in c
nata eſt, ſed velut immemor quâ viâ inde cec
illuc poſteà redire non potuit. ita

Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Th. Stapl. Dom. 4. Aduen. in Promp. Morali

EVAGRIVS.

Quid autem EVAGRIVS? Percontanti, quid
videretur ſuperbus animus, ſui pectoris arca
reſerans; *Vitentis*, inquiebat, *ventilator, ciſterna*
deſtituta, diuerſorium latronum. Hæc enim,

Sollicitum pectus curis flammantibus vrget,
Immanſueta, ferox, & amica neſcia pacis,
Neſcia quid pietas, quid ſit clementia, in omn
Sponte ſcelus præceps ruit, implacabile monſtr

modeſtus ſuperbi. Sic Claudian. in eamdem pænè ſententiam:

Inquinat egregios adiuncta ſuperbia mores.

IDEM.

At difficile eſſe eius laqueos effugere, qui ſemel in iis incautum pedem fixit, docuit idem ipſe, cùm diceret; *Ægrè ſuperbiæ dæmonem à te repellis. quidquid enim molitus fueris vt hunc detrahas, idipſum alterius ſuperbiæ futurum eſt initium.* Ibid.

CONSTANTIVS IMPERATOR.

Verùm ne ſpiritualibus tantùm bonis aduerſari Superbiam exiſtimemus; videamus CONSTANTIVM CÆSAREM. Rogabatur, *quo tempore maximè decreſceret fortuna.* & reſpondit, *Creſcente ſuperbia.* Ita non ſpiritualibus tantùm, ſed & temporalibus bonis inſidiatur. Ex lib. Rer. memor.

ISDIGERDAS PERSARVM REX

Prelio contra Romanos ceciderat. quo intellecto, accurrit ociùs, tãquam quid ſibi accidiſſet ignarus, ac pacis conditiones proponit. At vt erat animo elato, & cedere neſcio, ita Rom. Legatum compellabat: *Non bello cedens, pacem amplector. ſed eam tibi lubens preſto, quòd te omnium ſapientiſſimum cognoſcam, quos Rom. Imperium alit.* Ita ſuperbus Rex, ne quidem tantâ clade attritus, ad humilitatem redigi potuit. Trip. Hiſt. Socrat. lib.10. cap.15.

LVDOVICVS XI. GAL. REX.

Benè itaque & præclarè ſenſiſſe LVDOVICVM fatemur, cuius illud prouerbium: *Dedecus & detrimentum, comites ſunt ac pediſſequæ ſuperbiæ.* Phil. Comminęus in Comm. Geſt. Ludouici.

re illineret, dixiſſe fertur: *Minimum ſoli Baccho c*
nenit, qui non ſolum triumphi, ſed & vini repertor
ſuerit. & ita veterem illam ſupeſtitionem aboleui
Panorm. de Geſt. eiuſd.

ANONYMVS.

Filium habebat quidam, quem tenere foueb
hic in morbum incidit plus æquo ſæuientem. d
pater, & de filij ſalute anxius hæret, quid med
tandem adhibendum ſit. Accedit contubernali
quiſpiam, &, Cur nõ, ait, vbi humana deſunt pr
dia, ad diuina precibus recurris? Ad quod ille,
queo me tantum ſubtrahere conſpectui filij, v
templum, Deum deprecaturus, accedam. Cui
Ne tu, inquit, *homo vanus es. Adeóne ſurdaſt̃ru*
putaſti Deum, vt non niſi in templo auditurus ſit
preces? Funde apud te, funde in abſcondito, & qu
abſcondito etiam eſt Deus, te exaudiet. Meritò t
bat eam quorũdam opinionem, exiſtimantiu
ſolo templo Deum efficaciter exorari; cùm De
lius apud Matthæum dixerit: Dum oraueris,

TACITVRNITAS.

Pastor Abbas.

NVmquam tacuiſſe nocet, at locutum eſſe. hinc Hieronymus; Diu conſidera quid loquendũ, & adhuc tacens, prouide ne quid pœniteat dixiſſe. Venerat ad Pastorem Abbatem quidam de rebus ſpiritualibus conſulturus: & primo aduentu ſe veritum dicebat, ne ob ſollenne ieiunium, ſibi negaretur aditus. Ille verò, *Nos*,inquit,*non didicimus ianuam ligneam claudere, ſed magis linguæ ianuam clauſam habere*. In vitis PP. cap. de Hoſpitalit.

Pambo Abbas.

Sed quis Paſtorem mirabitur, qui in Pambonem oculos coniiciet? Ille namque iam morti proximus, quaſi exultans dixiſſe fertur; *Lætus vitâ hac exeo, quòd nullum in eâ verbum mihi excidiſſe ſciam, cuius me vel pœniteat*. O felix & beatus, quiſquis eo tempore tam præclarum de ſe teſtimonium ferre poteſt. Granat. Conc. 3. de Annunt. Dñica.

S. Basilivs.

Huius frequentiſſima illa vox: *Dicenda tacendaque noviſſe nos oportet: non enim diuina omnia, linguæ verbis explicanda ſunt.* & rationem ſubiiciens, *Ne*, aiebat, *mens, ſicut oculus totum ſolem intueri volens, id etiam quod habet luminis, perdat.* Anton. & Max. Serm. de Taciturnitate.

Agathon Abbas.

Illum etiam lapillo aſſiduè ori indito, tacere didiciſſe ferunt. idque tanto rigore ab eo obſeruatum, vt, cùm fari vellet, non poſſet. Rogatus autem cur tantum ſileret; *Quia*, inquit, *qui cuſtodit os ſuum*,

reſponſum accepit: *Vere fili mi, optimum cilicium eſt bonam habere curã, quid per hoc oſtium egrediatu*
Hinc non ineptè And. Alciatus in Emblem.

Cùm tacet, haud quidquã differt ſapientibus am
Stultitiæ eſt index linguaq; voxque ſua.
Ergo premat labia, digitoque ſilentia ſignet,
Et ſeſe Phariam vertat in Harpocratem.

Guil. Baldeſan. in ſtim. Virtutum.

TALIONIS POENA.

CAROLVS IV. CÆSAR.

TALIONIS POENAM in veteri lege vſitatam, ſeuerus ſcelerum vindex CAROLVS, ſuâ eti ætate imperioque vſurpauit. Pro tribunali namq ſedẽti cùm offerretur nobilis (cui Zachora nome qui presbyterum vtroque oculo priuauerat, & ... miſſum ſcelus excuſaret, & pecuniarum largitio illud palliare præſumeret; Talionis pœnam exeg *Non poteſt*, inquiens, *hoc modo dari ſatisfactio: e enim oculi reſtitui nequeunt: quare te etiam oculis p*

TEMPERANTIA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

TEMPERANTIA, quæ in rebus aut expetendis, aut fugiendis, vt rationem ſequamur, monet; cùm in omnibus præclara ſit virtus, maximè tamen in Principibus eam efferebat PETRVS ALDOBRANDINVS. Rogatus namque, quid maximi faceret in Principe; *Eam* ait, *virtutem, qua Cicero Deiotarum regem extollit.* Erat autem in illo inſolita quædam & non contemnenda frugalitas. Hen. Farneſ. lib. de Apophth. Princip.

IDEM

Solitus eſt dicere; *Glorioſius eſt Imperatori hoſtem temperantia, quàm armis ſuperare: nec minùs honeſtũ eſt temperare aduerſus voluptatem, quàm fortiter contra pericula decertare.* Quàm appoſitè Lucan. lib. 4.

Diſcite quàm paruo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat. non erigit ægros
Nobilis ignoto diffuſus Conſule Bacchus;
Non auro myrrhaque bibunt; ſed gurgite puro
Vita redit: ſatis eſt populis fluuiuſque Ceresque.

Ibidem.

Vide ABSTINENTIA. LIBIDO. CASTITAS, *&c.*

TEMPLVM.

IESVS CHRISTVS.

DEI SANCTVARIVM ſumma ſemper veneratione coluiſſe Maiores noſtros, etiam illos qui vera fide caruêre, meminerunt tam ſacri quàm pro-

nis vocabitur, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latr
num. factóque è funiculis flagello, vniuerſos eiec
Matth. cap. 21. Mar. 11. Luc. 19.

D. IOAN. CHRYSOSTOMVS.

Et hoc de illo habetur certiſſimum. Poſtulab
ab eo Imperator, Ganiæ duci Ariano vnum è C
tholicorum templis concederet. At beatus vir,
inquit, *Imperator hoc ei pollicearis, neque ſanctum d*
canibus mandes. Nũquam enim patiar, eos, qui De
nocturnis diurniſque hymnis laudant, templo expe
illudque iis tribui, qui contra eum loquuntur blaſph
mias. In Vita eiuſd.

IDEM

Paſſo repulſam Ganiæ duci, dicentique ſibi te
plum dari oportere; reſpondit: *Templum ſacru*
apertum eſt, & cunctis patens: nulli aditum prohib
quò minus in eo, ſi libet, Deo preces fundat. Theo
lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 32.

HIERORGIS NOBILIS FÆMINA.

Sed deuotus in Templorum erectione ornat
fœmineus ſexus, ſuo encomio carere, ſine iniuri

procedit, ac ſalute præmiſsa; *Nouem*, ait, *filias, tibi abſenti, peperi, at nondum in Chriſto renatæ ſunt*. Intellexit vir pius nouem Eccleſias inſtructas, necdum tamen conſecratas, factumque vxoris gratum & ratum habuit. Crantz. lib. 5. Metrop. cap. 8.

Plura vide Tit. de ECCLESIA, *&* AB ECCLESIA ARCERE INDIGNOS.

TEMPVS.

CLEMENS VIII. PONT. MAX.

NIhil TEMPORE pretioſius, nihil eo carius habuere viri ſapientes, & inter eos noſtro hoc æuo CLEMENS VIII. apud quem cùm plures de variarum rerum iactura conquererentur; *Eius verò* aiebat, *rei iacturam deplorandam ſentio, quæ ſemel amiſſa, non reuocari poteſt, nec reparari*. ſciebat namq; prudentiſſimus PONTIFEX, quòd

—— velut vnda impellitur vndâ,
Vrgeturq́; eadem veniens, vrgetq́ue priorem:
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq́; ſequantur,
Et noua ſint ſemper.

Coll. ex Apophth. de Principe Henr. Farneſ.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Nihil autem prudenter fieri, niſi quod in tempore fit; adeoque temporis habendam rationem, aſſeruit PETRVS ALDOBRANDINVS, S. R. E. CARD. Dicebat enim: *Prudentis eſt odorari quid res quidve tempus in rebus agendis poſtulet, omniaque temporis momenta obſeruare.* quia, vt in Andria Terent.

Nunc hic dies aliam vitam adfert, alios mores poſtulat.

Henr. Farneſ. ſuprà.

Dauid, quòd ſciret amari à Deo illos, quos pr
& exercet. Quare ſapienter admodũ dicebat S.
SILIVS: *Nauclerum tempeſtas, ſtudium athletam, c*
amitas magnanimum; at Christianum TENTATIO *p*
bat, exercet, & examinat. Coll. ex Hom. in
uit. auaros.

IDEM

Rogatus carnalis tentationis remedium, reſp
dit: *Deſiderium rerum meliorum.* Th. Staplut
Prompt. Æſt. Dom. 2. poſt Pent.

IOANNES ABBAS.

Similis, aiebat hic, *eſſe debet religioſus, homini*
benti ad ſiniſtram ignem, ad dextram autem aquar
vt quoties ſuccenſus fuerit ignis, eum aqua reſting
In vitis PP. pag. 2.

TIMOR, TIMIDVS.

MAVRICIVS IMPERATOR.

CHameleontem, quòd timeat ad quemuis a
ctum, quoſuis etiam colores induere, an

eſt, & crudelis. atque ita poſtmodum eum miſerè in ſe expertus eſt. Georg. Richterus in Axiom. Politicis c. 182.

EQVES ANONYMVS.

Huius autem rei cauſam, cur timidus omnis crudelis ſit, percontatus quidam equitem generoſum, illam ab eo accepit: *Homò timidus, in illud ſolùm incumbit, ne ſit ſuperſtes vindex iniuriæ*. Hinc ergo eſt, quòd hoſtem ſuum è medio ſemper tollere conetur. Ibidem.

TIMOR DEI.

IESVS CHRISTVS.

SApientiæ initium TIMOREM DOMINI, dicebat Vates regius: ſine quo proinde nulla pietas diu ſtare, nulla religio florere diu poteſt. Hinc illum tanto deſiderio in ſeipſis excitarunt viri ſancti, exemplo anteſignani ſui CHRISTI permoti; nempe qui ſuorum animos excitans ad fidei conſtātiam ſeruandam, *Ne terreamini*, ait, *ab his qui occidunt corpus, & poſt hæc non habent amplius quid faciant. Oſtendam autem vobis, quem timeatis. Timete eum, qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timete*. Lucę cap. 12. Matth. cap. 10.

S. ANASTASIVS MARTYR.

Horum verborum memor ANASTASIVS, Marzabanam Pręfectum, qui eum minis ac tormentorum violentia à fidei ſuſceptæ conſtantia deterrere nitebatur, ita eſt allocutus: *Non timeo Regem, ad quem meam in fide pertinaciam delaturum te minaris. an non ipſe quoque homo eſt, in quem cadit interitus? Quem-*

nam

ad omnia enim pauidus, dicere ſolebat: *Iudicia viuentis & videntis, quantum à mortalium iu[…] diſcrepant! timeat itaque qui ſapit, Deum.* Sicu[…] Bern. ſuper Cantica: Deum time, & mandata obſerua, hoc eſt omnis homo: ergo ſi hoc eſt om[…] homo, abſque hoc nihil eſt homo. Ribad. lib[…] in Vita cap. 4.

REX ANONYMVS.

Require IVDICIVM EXTREMVM.

Vide etiam DEI HONOR. MARTYRIVM. CONSTANTIA RELIGIOSA. &c.

TRIBVLATIO.

Vide Apophth. de AFFLICTIONE. *Item de* ADVERSITATE, & PROSPERITATE.

TRINITAS.

IESVS CHRISTVS.

DE profundiſſimo TRINITATIS myſterio a[…] ris ſubit praeclarum illud & luculentum […]

nitatem inuocari: quòd ea ſit fundamentum totius fidei, omniumque myſteriorum nouæ Legis cauſa. Matth. cap. vlt.

IDEM.

Roganti eum Philippo, Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis: *Philippe*, inquit, *qui videt me, videt & Patrem.* (cùm propter ſimilitudinem ſummam, tum ob omnimodam naturæ identitatem, quam habet inter ſe.) *Quomodo tu dicis, Oſtende nobis Patrem? Non credis, quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Quibus verbis & ſignificatur perſonarum Patris & Filij diuerſitas, ne poſſit cum Sabellio ob perſonæ identitatem intelligi dictum, Qui videt me, videt & Patrem: & rurſus ſignificatur naturæ omnimoda identitas, ne putetur id tantùm propter ſimilitudinem inter Patrem & Filium fuiſſe dictum; ſicut voluit ineptè Arrius. Vide Ianſſ. Concord. cap. 134. & 43. Ioan. cap. 14.

MELITIVS PRESBYTER.

Ille verò dum coram Conſtantio Imper. concionem haberet, & totus in enucleando illo Scripturæ loco, Deus creauit me in initio viarum ſuarum, &c. moraretur; rogatus breuem eius rei imaginem daret, ternos digitos protendens, ac duos colligens, hanc de Trinitate vocem protulit: *Tria ſunt quæ intelliguntur, ſed velut de vno diſputamus.* Namque vt benè Iac. Billius in Antholog. Sacr.

Natura omnipotens vna eſt, quæ cuncta creauit,
Et propriè, quod ſunt, omnibus eſſe dedit.
Nam quidquid minus eſt, non eſt Deus: à Patre natum
Verbum, & qui amborum Spiritus eſt, Deus eſt.

Vna

VENENVM.

LVDOVICVS BAVARVS.

NVnc quoniam vitæ humanæ cum bona t
mala perſequimur, etiam hîc locum ſortia
prompta nimium venefici criminis voluntas, i
voluptas. quam Italiæ populis plus æquo famil
rem carpebat LVDOVICVS BAVARVS: electus na
que in regem Roman. circa annum 1314. Italia
ceſſit, dicens: *Plures Germaniæ Cæſares Italiâ pr
lit venenum, quàm gladius.* & ita verè ſe res ha
Ac vt benè Iuuenalis,

——— nulla aconita bibuntur
Fictilibus. tunc illa time, cùm pocula ſumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.

Math. Caſtrit. de Her. Virt. Princ. German.
Ioan. Cuſpiniano.

VERBVM DEI.

Scriptum eſt: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. apertè ſignificans, non ſolùm terreno, ſed & ſpirituali verbi ſui cibo hominem ſuſtentari. Matthæi capite 2.

IDEM.

Verbum Dei verò audire non modò, ſed & cuſtodire, hominem beatum reddere; idem DOMINVS inſinuauit, cùm è turba mulier vocem extollens, diceret: Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti. reſpondit enim: *Quinimò. Beati qui audiunt Verbum Dei & cuſtodiunt illud.* Debent quippe (inquit Macarius Homil. 30.) qui Verbum Dei audiunt, in ſuis ipſorum animis opus Verbi demonſtrare. Lucæ cap. 11.

S. WOLSTANVS EPISCOPVS WIGORNIEN.

Quid autem ille clari generis, & rarę virtutis vir? Nondum adepto Epiſcopatu, aſſiduus erat in annuntiando Verbum Dei. cumque quidam diceret, Monacho ſilentium & clauſtrũ competere, Pontifici verò prædicationem; reſpondit: *Verbum Dei non eſt alligatum: nihilq; Deo gratius, quàm Chriſtum annuntiare.* Sciebat enim, quàm eſſent ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Sur. tom. 1. in Vita.

Require PRÆDICARE.

VERITAS.

SS. CARPVS & PAPILVS.

VERITATEM pani comparabat Auguſtinus ſuper Ioan. ſcilicet quę mentem reficiat, nec deficiat; mutet veſcentem, nec tamen ipſa in eum mutetur. Hinc eius præſtantiam palàm confeſſi CAR-

PVS & PAPILVS, qui, inſultantibus ſibi Ethnicis, & Chriſti dogmata detrectantibus, *Non fruſtra,* dicebant, *mentem nobis largitus eſt Deus, ſed vult, vt ratione, qua nihil diuinius, verum diſcernamus à falſo; & ex Veritate, quæ ratione nititur, res omnes penſiculemus.* Metaphr. in Vita.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Hac autem duce, virtutum omnium creſcere cohortem, ſuo dicto teſtatus eſt Illuſtriſſ. hic PRÆSVL. cuius voce ſæpè tota Vrbs exultauit. dicebat enim: *Paucorum eſt Veritatem aſpicere, multorum deſpicere.* altero ignaros, altero mordebat improbos. Ita Heraclitus olim Aram veritatis in antro, Democritus in puteo collocauit. Hen. Farneſ. ſuprà.

IDEM.

Veritas autem filia temporis olim habita, promptam ſui requirit obedientiam. Rogatus autem hic, *cuius rei iucundiſſimus nuntius Principi adferri poſſit*; reſpondit: *Veritatis.* At nihil infelicius in Principum aulis, quàm quòd eis veritas occultetur. Ibidem.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

Hinc ſummo dolore tactus LVDOVICVS XII. Rex Chriſtianiſſimus, dum ſe in aula omni re abundare gloriaretur; *Vna tamen*, aiebat, *mihi deeſt.* de qua dum inquireret familiarium quiſpiam, reſpondit: *Veritas.* Quàm miſerũ, eſſe Imperatorem, apud quem vera reticentur: qui, cùm ipſe publicè ambulare non poſſit, neceſſe eſt vt audiat, & audita ab aliis confirmet. Franc. Patritius de Hiſt. Dial. 5.

ALPHONSVS REX ARAG.

Huic etiam Principi illud crebrius in ore: *Veritas licet omnibus conueniat, Principum tamen præcipuum*

eſſe

eſſe debet ornamentum. Ant. Panorm. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

DVX NORICVS ANONYMVS.

Laudantur itaque non immeritò Principes, quibus, cùm veritas occultetur, eam quouis aſtu per ſeipſos aſſequuntur. Iure ergo hunc DVCEM ſuo Epigrammate extulit Georg. Sabinus, poëta clariſſimus: quod hîc inſerere non abs re fore viſum. Ita enim ſe habet:

Sæpè rudes inter mutata veſte colonos,
NORICVS *agricolæ* DVX *faciebat opus.*
Nunc paſcebat oues, nunc gramina falce ſecabat,
Vomere proſcindens nunc ſubigebat humum.
Et ſimul illato de ſe ſermone, rogabat
Plurima: nempe quibus moribus ipſe foret.
Iuſtus an exigeret pœnas à ſontibus vltor:
Debita conferret præmia númve bonis.
Quærenti verò cauſam, cur Regibus ortus
Princeps, agricolam ſe ſimularet; ait:
Me iuuat è rudibus cognoſcere vera colonis:
Seruit adulatrix auribus aula meis.

Philipp. Camer. Medit. Hiſt. cap. 90. pag, 444.

VESTIVM NEGLECTVS.

S. ELIZABETH REGINA HVNG.

PRæmiſſo Dei Verbo, quod, ne ſoliciti ſimus quo induamur, monet; ſupereſt videamus, quo corporis cultu nobis vtendum, quantúmve (ſi modum excedat) deſpiciendus. A fœminis itaque huius rei exempla petimus. quæ eò magis erunt admiranda, quò magis huic cultui deditus dicatuſque ille ſexus. ELIZABETHAM Hungariæ Reginam intueamur.

Magnatibus ad Principem maritum venire parantibus, dolebat ille, quòd coniux dignis ſuo genere indumentis careret. At hæc regij ſplendoris cõtemptrix, *Nolo*, inquit, *veſtibus placere humano conſpectui, ne moribus diſpliceam Deo.* Ingreſſis itaque ad eum Legatis, vocatur ELIZABETH. quã omnis pulchritudinis auctor tanto decore venuſtauerat, vt planè hyacinthina appareret. Principi ergo in ſtuporem verſo, ſubridens illa, *Huiuſmodi*, ait, *ſcit Dominus meus cùm voluerit, ornamenta præparare.* Sur. tom. 6. in Vita.

LEONORA DVCISSA GANDIÆ.

Non abſimilis huic LEONORA. quæ interrogata à nobiliſſima quadam matrona, cur ſimpliciori veſte vteretur; *Méne*, inquit, *byſſinis, ſericis, aut purpureis indui vis, cùm dominum meum* (ita Franciſcum Borgiam maritum ſuum, exemplo veteris Saræ, appellabat) *cilicium geſtare ſciam?* Ribadin. de vita Borgiæ lib. 1. cap. 12.

EDELDRIDA ANGL. REGIS FILIA.

Hæc in vltimâ ætate virginum Abbatiſſa facta, cùm ingenti dolore colli, quo & mortua poſtmodum, premeretur; ſolita erat dicere: *Scio quòd meritò in collo languoris pondus porto, in quo, iuuenculam me, memini ſuperuacua monilium pondera geſtaſſe.* Vener. Beda Hiſt. Anglic. lib. 4. cap. 19.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Da veniam IMPERATOR, ſi te fæminis ordine quidem, non tamen virtute poſtponam. A tuo namque ore profectum aliquando, apparatu & pompa regia ſpretis: *Imperium in virtute eſt, non in decore.* Coll. ex Mon. Pol. I. Lipſ. cap. 15.

Quære ORNATVS CORPORIS.

VE-

VESTIVM VSVS, ET CVLTVS.

PICTOR GERMANVS.

MVtatio frequens HABITVS, mutationis morum & animorum argumentum eſt apud pleroſque. & ita ſanè, multarum gentium mores vnà cum habitu mutari & deprauari videmus. multum quippe ad æſtimationem augendam honeſtus habitus facit, eoque boni oblectantur. Iuſſerat aliquando Turcarum Imperator, omniũ gentium habitum viuis coloribus per GERMANVM eius artis peritum exprimi. cumque is plurimarum gentium indumenta pinxiſſet, tandem nudum hominem, & iuxta eum diuerſas veſtium exuuias, inter alios conſtituit: iuſſuſque à Principe interpretari picturam, dixit: *Nudus ille, Germanum populum denotat; cui, quòd indies nouam excogitet, certa veſtium forma appingi non potuit.* Dolendum certè, eam natioñe quæ grauitatis laudem ſibi vendicat, hac in parte Gallicę leuitatis inſimulari. Petrus Lotichius Secundus, & ipſe Germanus, Poëta huius æui celeberrimus, ita in ſuæ Gentis milites ludebat:

Pudor deorum opprobriumque ſæculi,
Peſtis lueſque militaris ordinis:
Qui perciti furore mentis ebriæ,
Licentiaque perditorum temporum,
Abominandis inuoluti veſtibus,
Fas omne rumpunt, eruunt Rempublicam.

Lib. 1. Carm. Greg. Richterus in Axiom. Polit.

EBERARDVS BARBATVS PRINC. SVEVIÆ.

Ille etiam æternam apud poſteros ſui memoriam reliquit. Venerat ad eum iuuenis, poſtulans ſibi

conferri ſacerdotium, quod per mortem poſſeſſoris vacabat. Fortè huic ventus talarem veſtem aperuit, ita vt PRINCEPS videret caligas militari more ſciſſas. Qui ilicò, vt erat morũ & diſciplinæ acerrimus cuſtos, ira commotus, eum è conſpectu ſuo abire iuſſit, dicens: *Non te pudet coram Principe comparere ſcurrili habitu, eoque ſacerdotium ambire?* O cenſuram dignam laude! Ibid.

DVX ANONYMVS.

Haud aliâ mente hic. Nobilem domi alebat, cui vnum in votis, habitu indecoro, & (vt eſt in Prou.) pellenæa tunica indui. cumque id moleſtiùs ferret, veſte magis decenti ac congrua vteretur, monuit. ille, Numquid, inquit, id ex arbitratu meo pendet, quomodo induar? *Omnino*, reſpondet DVX, *ſed hoc etiam ex meo arbitratu pendet, vt te ſic indutum aula mea eiiciam.* quod & fecit poſtmodum. Phil. Camer. in Declamat.

CONSILIARIVS ANONYMVS.

Viderat iſte ſuum Principem admodum peregrinâ & obſoletâ veſtimentorum formâ oblectari. accedit propiùs, cauſam inquirit. ille, Parùm, inquit, hoc refert quænam ſit mearum veſtium forma. cui prudenter ſubiecit alius: *Imò multum id refert. Veſtis enim indicat Principem eſſe talem virum, qui conſiliariis ſuis obtemperare nolit.* Gregorius Richterus, ſuprà.

SCVRRA ANONYMVS.

Anne etiam ab hac hominum fęce aliquid memoratu dignum? Erat in Franciæ finibus homo ignobilis & ſordidus, qui, vt honorem paſſim aucuparetur, ſplendidâ veſte, non ſecùs quàm ſimia in

purpu-

purpura, prodiit. Salutatur ab ignotis, & reputatur nobilis: rogantibus autem amicis, cur habitu, ſuæ conditionis oblitus, tam ſplendido vteretur; *Non videtis*, inquit, *hoc auo, quòd veſtis faciat virum*? & ſtatim vulgatum hoc diſtichon ſubiecit:

Vir benè veſtitus, in veſtibus ipſe peritus
Creditur à mille, quamuis idiota ſit ille.

Ibidem.

HERMANNVS BVSCHIVS.

Confirmat illud ipſum ſuo exemplo HERMANNVS BVSCHIVS, vir celeberrimus. qui dum domeſtico veſtitus habitu ad forum Marpurgenſe deſcendiſſet, neminem ſibi aſſurgentem habuit. indignatus, quòd ſibi debitus & conſuetus negaretur honos; domum reuerſus, togam prælustrem ſumpſit, forumque eueſtigiò repetit: & ecce venienti aſſurgunt omnes, honoris ſigna exhibent & locum. Ille verò nihil talia moratus, ſe domum recipit, & togam pedibus conculcat, dicens: *Es tu* BVSCHIVS, *vel ego? Tibíne honor iſte defertur, an mihi*? Indignabatur, & meritò, quòd præpoſtero iudicio, homines non viro, ſed veſti honorem deferrent: ſtultorum inſtar, qui equum empturi, non ipſum, ſed frena & phaleras intuentur. Philip. Camer.

ANONYMVS.

Serius ille: iocoſus hic & facetus, cuius adhuc recens memoria Antuerpiæ. Vocandus erat ad nuptias cognatæ: at obſtabat incultus incomptuſque habitus, quo indies magno familiæ generiſque incommodo & dedecore vtebatur. Audit: & extemplò noua ſibi indumenta coaptari mandat, iiſq; ornatus, in amicorum conſpectum prodit. Hi tali veſte ornatum, nuptiali gaudio interſit, rogant. venit.

At vbi naturæ genioq́ue iam ſatis indulſerat, thoracem & caligas, inſpectantibus ac ridentibus conuiuis, multâ pinguedine perungit, dicens: *Numquid etiam hæc indumenta ſaginare me oportet, quorum gratiâ huc vocatus ego ſum, aliàs non vocandus? Indulgete ergo vos genio cum domino veſtro: ne aliàs veſtri defectu, ille eo non indulgeat.* Ex relatis & auditis.

VICTORIA A DEO.

TRAIANVS DVX VALENTIS IMP.

VT autem parta de hoſtibus VICTORIA etiam ob oculos ponatur, eam à ſolo Deo exſpectandam eſſe, ſignificauit TRAIANVS DVX. Cùm enim ab hoſtibus victus & profligatus rediiſſet, ignauiam ei Imperator & timorem obiecit. Ille autem: *Non ego ô Imperator victus: ſed tu ſponte victoriam à te reiicis, qui cum Deo bellum geris.* Inſectabatur enim eos, qui fidem Chriſtianam recepiſſent. Niceph. Call. lib. 11. cap. 40. Hiſt. Eccl.

CAROLVS V. IMP.

Require CHRISTI HONOR, *&c.*

VICTORIA VIRTVTE PARANDA.

ALPHONSVS ARAG. REX.

REm magnam ſe prȩſtitiſſe arbitrati ſunt plures, ſi per aſtum inſidiáſve hoſtem profligauerint: at ſaniori mente ALPHONSVS. qui, dum à Ludouico Podio nuntiaretur, eſſe qui armamentarium nauesque Venetorum ſubiecto igne combureret, modò duo aureorum millia à Rege acciperet; reſpondit:

dit: *Virtute vincendum, aut numquam: ex hac enim re non alia mihi laus ſperanda, quàm eius, qui Dianæ Epheſinæ templum exuſſit.* Panorm. lib. 3. de Geſt. Alphonſi.

IDEM

Illis qui ſe in necem Franc. Sfortiæ paratos nuntiabant, renuntiari iuſſit: *Huiuſmodi propoſito abſtineant. Numquam enim mihi placuit victoria, cuius poſtmodum pigendum pudendumque eſſet.* Ibid.

IDEM.

Venerat ad eum Rogerius Pallantiæ comes, vir ſtrenuus; ſe regem Caſtellæ Ioannem confoſſurum ſpondens, ſi Rex annuat. at ille: *Neque pro Caſtellæ neque pro totius orbis imperio tantum ſcelus admiſerim: virtute non ſcelere paranda eſt gloria.* Ibidem lib. 2.

Vide CLEMENTIA.
item, ERGA HOSTES CLEMENTIA.

VICTORIA INCRVENTA.

ÆNEAS SYLVIVS.

ILlam demum VICTORIAM, quæ ſine ſanguinis effuſione contingit, celebri triumpho dignam, Platonis elogio clarum eſt. cui ÆNEAS SYLVIVS conſonat, qui dicere ſolitus: *Longè maior ſeruati quàm cæſi hoſtis victoria.* & ita ſe habere teſtatus eſt ille, qui ait:

Regnare ſi vis, ſanguine humano abſtine.
Lib. 1. Comm. in Alphon.

IDEM.

Eiuſdem etiam illa vox: *Decet regem inuictum habere animum, res ſi iuſta ſit; at vbi conatus iniuſtus eſt, præſtat vinci quàm vincere.* Ibidem.

ALPHONSVS ARAG. REX.

Prodeat hic rurſus clementiſſimus inter Principes ALPHONSVS: qui crebriùs ad ſuos dixiſſe commemoratur: *Tanto victoris triumphus eſt illuſtrior, quanto plures relicti, de quibus triumphetur.* Pulchrè Lotichius:

Gloria victori eſt, victis donare ſalutem.

Panorm. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

Vide AMICITIA, *&* AMICVM BONVM. ERGA HOSTES CLEMENTIA. *&c.*

VINCERE SEIPSVM.

B. IGNATIVS LOYOLA S. I.

Fortior eſt qui ſe, quàm qui fortiſſima vincit Mœnia:

prouerbiali ſcemate fertur. cuius memor IGNATIVS, hoc modo adoleſcentem acri ingenio paternè cohortabatur: *Hoc age, vt te vincas. Quod ſi feceris, ſplendidiorem aliis qui ingenio mitiori, habebis in cælo coronam.* Ribad. lib. 5. Vitæ, cap. 10.

FREDERICVS IMPERATOR.

Ille quoque quàm eleganter & præclarè? Victis in Hungariâ Gunzienſibus, *Magnum,* inquiebat ad ſuos, *opus egimus. Maius nunc reſtat: vt vincamus noſipſos, atque auaritiæ vltionique frenos imponamus.* Diſcite exẽplo FREDERICI vos Reges & Principes, imperare animi affectibus; neque inſoleſcere, ſi votis adſpirarit belli incerta ſors: adeòque victis parcere, nam ——— *ſi decidit hoſtis,*

Ire ſuper ſatis eſt, vitamque relinquere victo.

Æn. Syl. lib. 2. de Geſt. Alph.

Require Apophth. de AFFECTIBVS DOMANDIS.

VIN-

VINDICTA.

PETRVS DE VINEIS.

VLCISCENDI nocendiq́ue cupido in humanis pectoribus magnos fluctus excitat, conſternationis plenus affectus, ac numquam ſine tormento ſui violentus. PETRVM DE VINEIS, Fredericus Barbaroſſa oculis priuari leuiſſima de cauſa iuſſerat: eumq́ue Pontificem Paulum III. bello laceſſere in animum induxiſſet, præfatum PETRVM in Conſiliariorum numerum adſciuit. Ille vltionem ſceleris in ſe admiſſi meditatus, cùm de mediis ad bellum iſtud ſuſtinendum rogaretur; *Mihi*, inquit, *conſultiſſimum videtur Eccleſiam proprio ære oppugnare.* Placuit ſententia. & ecce itum paſſim ad Eccleſias, quæ ſuis vaſis & prouentibus ſpoliatæ. Quo facto, adit Imperatorem nefandus conſiliarius: &, *Nunc*, ait, *Imperator tui in me commiſſi ſceleris pœnam das. Iam enim te coram Deo reum effeci meo conſilio, cuius templa tam impiè es deprædatus.* Parum de ſalute æternâ ſolicitus, non meminerat illius Script. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. nam

Semper & infirmi eſt animi exiguiq́; voluptas,
Vltio. vt habet Iuuen. Sat. 13.

Pogg. Florent. Phil. Camer.

PHILIPPVS FRANC. & GVILIELMVS ANGLIÆ REGES.

Hunc etiam vltionis ſtimuli, prudentiæ moderationiſque immemorem reddiderunt. Venerat quippe ex Anglia cum ingenti auri pondere in Normandiam: vbi, cùm in morbum incidens, diutiùs decubuiſſet; PHILIPPVS per iocum cauil-

cauillatus, *Cubat*, inquit, *Rex Angliæ Rothomagi, adueniente puerperio.* Quod ſcomma mox fama ad aures GVILIELMI vulgauit. qui eo extra iocum accepto, *Cùm*, ait, *ego partu leuatus, ad templum me purificatum iero, tunc mille in Francia lucebunt faces.* Vix pauci dies interceſſerant, cùm GVILIELMVS Franciæ fines ferro & igne eſt depopulatus. Pol. lib. 9.

NARZES EVNVCHVS.

Erat is quem Iuſtinus Imp. Byzant. aduerſus Gothos pręfecerat. Hic offenſus dicto Sophiæ, quę eum, vtpote Eunuchum, ad lanam & penſa reuerti oportere criminata erat, reſpondebat: *At ego talem ordiar telam, non facilè æmulis extricabilem.* quod & præſtitit. Conr. Lycoſt.

VINDICTA NEGLECTA.

S. LAVRENTIVS PATRIAR. VENETVS.

MAgna igitur, & non contemnenda virtus, vindictæ vltioniſque frènos contrahere, ac illi laxandos eos permittere, qui ſeruorum ſuorum ſanguinem pro merito vlciſcetur. Ita Venetorum PATRIARCHA LAVRENTIVS, cùm multa præclarè dixiſſet, pluribus locis ab improbis hominibus excitatus eſt riſus. dumque amici cohortarentur, ſe de iniuria illa vindicaret; vultu placido, *Noli*, inquit, *te affligere fili. Dominus Ieſus, cuius negotium gerimus, ipſe aderit honori ſuo.* Sur. tom. 1. in Vita.

ANONYMVS SACERDOS.

Quàm verò grata ſit Deo delicti in nos commiſſi voluntaria remiſſio, Surius auctor grauiſſimus ſubiecto exemplo documentum præbet. S. Hanno Archie-

chiepiſc. Colonien. contemplationis ſtudio intentus, videbat mentis oculis, quoſdam alios Archiepiſcopos in candida & glorioſa veſte ſedes glorioſas in cælo occupare, ſeque inter eos inſigni etiam amictu fulgere, cuius tamen partem quæ pectus tegebat, ſordida fœdabat macula: quam cùm manu obiectâ tegere non poſſet, ab aliis, ne ſedem ſibi locatam occuparet, repelli. Quod portentum cùm familiari cuipiam expoſuiſſet, ille rem coniiciens; *Macula*, inquit, *veſti tuæ candidæ inhærens, memoria eſt iniuriæ tuorum ciuium, qui anno ſuperiore te Colonia expulère, quibuscum necdum in gratiam rediiſti*. Archiepiſcopus teſtimonio conſcientiæ ſuæ conuictus, ſtatim eos omnes reuocari, & bona eorum, quæ priùs fiſco addicta, reſtitui iuſſit. Adeò Deo diſplicet amarus zelus, cuius filius hîc quærebat ouem perditam, donec eam inueniret. In vita Hannonis lib. 2. cap. 25. apud Sur. tom. 6.

S. MALACHIAS EPISC. HIBERNIÆ.

Emicuit etiam hoc ſplendore MALACHIAS. In quem dum petulãter multa iactaſſet maledica quædam, ita vt caluitiei eius etiam improperaret; nihil aliud reſpondit, quàm, *Dominus reſpondeat pro me*. & ecce reſpondit Dominus, ſed lentis verbis. Verſa enim in rabiem illa, miſerè interiit; & ita aduerſus MALACHIAM aſſumens improperium Eliſæi, verè illum ſibi quaſi alterum experta eſt Eliſæum. Sur. tom. 6. in Vita.

RVDOLPHVS AVSTRIACVS.

Talis etiam RVDOLPHI manſuetudo, quamuis in cauſa diſpare. Sagittariis de ſagittandi peritia concertantibus, factum, vt RVDOLPHVS animi gratia ad eos properaret: dumque aliquali ſpatio à certa-

certaminis loco abeſt, ſagittâ ab imperito in incertum emiſsâ, ſauciatur. cumque è vulnere decumbenti ſuaderet quidam, illi ſagittario dextram amputandam; *Benè,inquit,iſtud & prouidè,priusquam me læſiſſet: ſed quid nunc emolumenti exinde conſequar?* ac ſagittarium è cuſtodia liberum dimiſit. Pogg. Florent.

FREDERICVS IMPERATOR.

Aliquid etiam ab hac ſtirpe traxit FREDERICVS. qui conuitiis impetitus à ſuis, *Parum*,inquit, *id eſt: in libera enim ciuitate liberas lĩnguas eſſe oportet.* I. Lipſ. in Mon. Polit.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Eodem vt genere,ita & virtute nobilis ALPHONSVS. Intellexerat ſe turpiter à turbido quodam apud exteros eleuatum, qui tamen poſtmodum ab eo beneficia petiturus accedebat: neque ſe ob id indecorè geſſit, ſed perbenignè eum accipiens, *Parum refert*,inquiebat, *quid dixerit. benefactorum quippe illius,non vanè dictorum, adhuc memor ſum.* Panor. lib. 1. de Geſt. eiuſd.

Require Apophth. de CONVITIIS, PATIENTIA INIVRIÆ, CLEMENTIA, *&c.*

VIRTVS.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

VIRTVTIS tandem nobis penetralia ſubeunda. eius enim poſſeſſione nulla eſt honeſtior aut diuturnior: ideoque ſummis votis expetenda. Ad quod non parum nos incitauit CARD. ALDOBRANDINVS, qui rogatus, quid eſſet virtus; *Pradium,*

aic-

aiebat, *Plutonis*. Inſinuabat illum verè diuitem, qui poſſeſſionem haberet virtutis. Henr. Farneſius, in Apophtheg. De Principe.

IDEM

Sciſcitanti Clementi VIII. Pont. Max. quos in adminiſtratione publici muneris maximè probaret; *Qui Dei*, reſpondit, *viua ſunt ſimulachra*. non faſtu, ſed virtute illuſtres viros oſtendens. Ibid.

IDEM

Cùm de iuuentutis ſedula educatione inſtitutioneque ageretur, rogabatur, quænam Italiæ Gymnaſia maximi faceret: *Non*, inquit, *quæ ornamentum habent marmoris, ſed virtutis*. Hinc Plato in Academiæ ſuæ ingreſſu ſcripſerat Ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω, id eſt, Nullus Geometriæ ignarus huc accedat. Virtutem appellabat Geometriam, quòd in æquâ affectuum menſurâ conſiſtat. Ibid.

ALEXANDER SEVERVS IMP.

Seuerum etiam & memoratu dignum SEVERI IMP. de virtute elogium. Iam ad Imperium euecto nuntiabatur Ataxerxem numeroſo exercitu in Romaniam cogitare. &, *Haud multum id refert*, inquit, *vt enim quæ cum voluptate agimus, dulcia ſunt: ita quæ cum virtute fiunt, glorioſa eſſe ſolent*. Non enim in vita tantùm; ſed

Poſt obitum benefacta manent, æternaq; virtus
Non metuit Stygiis ne rapiatur aquis.

Herod. lib. 6.

VITÆ

VITÆ HVIVS PERFECTIO.

S. ÆGIDIVS ASSISINAS.

QVamuis neminem ante obitum beatum dixerint veteres, quòd tum demũ in veram quietem recipiatur homo: poteſt nihilominùs etiam in hac vita, ſua haberi felicitas & perfectio. de qua cùm ſciſcitaretur quiſpiam B. ÆGIDIVM, quiſnam videlicet in hac vita dicendus eſſet beatus; hoc ab eo reſponſum habuit: *Qui amat, & non deſiderat amari. Qui timet, & non appetit timeri. Qui ſeruit, & ſeruiri ſibi non cupit. Qui denique ſe erga alios benè gerit, non tamen eo fine, vt ſe erga illum viciſsim benè gerant.* Magna hæc ſunt, & à paucis benè enucleata. Ex Sent. aureis Ægidij.

CANIS SCALIGER VERONÆ DOMINVS.

Ille diuerſis orbis partibus aduentãtes, quacumque conditione in Palatij ſui hoſpitium excipiebat. dicebat autem: *Nihil in hac vita beatius, quàm inuicto animo, ſuæ pariter atque alienæ fortunæ obuiam ire; & perpetuis beneficentiæ ac liberalitatis operibus, inſitæ virtutis famã extendiſſe.* Iouius lib. 1. Elog.

Quære BENEFICENTIA, LIBERALITAS.

VOLVNTAS.

S. BASILIVS.

AGgrediamur illud, cui nec Leges imperant, nec Principes dominantur. Eſtque VOLVNTAS humana, quæ ſola inter potentias verè libera eſt, & nulli ſubiecta, niſi qui eam habet: cuius etiam promptitudo ad bonum laudabilis eſt. Venerat ad

BASILIVM muliercula, litteras ab eo poſtulans, quò à vectigalium ſolutione redderetur immunis. quas cùm ad Satrapam regionis detuliſſet, ille ijs viſis, ſe id facere non poſſe reſpondit, ne quidem in BASILII (cui multum deberet) gratiam. Cui iteratò BASILIVS: *Si voluntas prompta fuit, & deſuit facultas, tolerabile eſt: ſi autem potuiſti quidem, & noluiſti, Chriſtus te redigat in ordinem inopum, vt vbi volueris, non poſſis.* quod & euênit. Sur. tom. 1. in Vita eiuſd.

S. HVGO LINCOLNIENS. EPISCOPVS.

Ille cùm nihil aliud in hac vita deſiderare ſe diceret, quàm vt in Sacerdotem conſecraretur, à cœnobij præfecto reprehenſus, quòd eam rem ſuſcipere vellet, quam vix vllus dignè ſuſcipit, ſemper deinceps voluntati ſuæ ceſſit. Quare ab Henrico II. Angliæ Rege ad Carthuſienſis cœnobij præfectu-am vocatus, quídque de ea ſibi videretur, interro-atus; *Voluntati*, reſpondit, *meæ de ſtatu meo nihil* -*nitus reſeruare iam pridem edoctus ſum.* Sur. -m. 6. in Vita.

PASTOR ABBAS

Hoc frequenter vſurpabat: *Murus ferreus eſt* -*pria voluntas, qui hominem à Deo ſeparat atque* -*llit.* Doroth. Serm. 5.

ANONYMVS ABBAS.

-te etiam ad calcem adijciendus. Venerant ad viſendum peregrini monachi; cumque hoſpi--is ergô eum ad cibum ſumendum induxiſ--ogant: Anne triſtaris Pater? quibus ille: *Mea* -*a eſt, ſi propriæ voluntati obtemperauero.* In -P. cap. De hoſpitalit.

VOLVPTAS.

LVDOVICVS XII. GALL. REX.

VEluti turpe admodum, meretricem in nobilium matronarum cœtum; ita in virtutum concilium VOLVPTATEM adducere, indecorum. eſt enim ea cum quadam lubrica ſuauitate ad illicita fœdæ mentis inclinatio. Pulchrè igitur LVDOVICVS REX, dum intellexiſſet nobilem quemdam ob puellam Neapolitanam deperire; *Grauis*, dicebat, *tyrannis eſt voluptas, quæ ea demum concupiſcit, quorum eſt copia anguſtior.*

——— Vſque adeò nulla eſt ſyncera voluptas,
Sollicitumque aliquid lætis interuenit.

P. Æmil. in vita.

PIOR MONACHVS.

Require Apophth. de CIBO & IRA.

PETRVS ALDOBRANDINVS CARD.

Quid expectatis à præclaro illo viro? Interrogatus quandoque, quænam Religioni peſtis acerbior infligi poſſet; reſpondit: *Voluptate nulla atrocior.* Facit enim voluptatum illecebra, vt Religionis lumen obtenebretur. Henr. Farneſ. ſuprà.

THOMAS MORVS.

Ruminabat ille toto vitæ ſuæ tempore, vt auctor eſt T. Staplet.: *Nulla eſt animi peior affectio, quam ea re delectari, quæ niſi peccando obtineri non poteſt.* Inſinuans mundi voluptates noxias, & poſſeſſores in peccati ſeruitutem trahere. Idem conuenienti Emblemate expreſſit Georg. Sabinus, dũ ita canit:

Cùm puer alueolo furatur mella cupido,
Furanti digitum cuſpide fixit apis.

Sic

Sic etiam nobis eſt breuis & peritura voluptas
Quam petimus, triſti miſta dolore nocet.

VOTVM. *vide* CASTITAS.

VVLGVS.

IOANNES XXIII. PONT. MAX.

VVLGVS, quod fluctu mobilius Seneca, ignobile dicit Virgilius, huic operi tandem, vel inuitus inſero: quòd eiuſdem cenſuras & iudicia mihi parata hîc ſciam. at ſolatur me celeberrimum illud IOANNIS PONTIFICIS reſponſum: qui rogatus, quid eſſet à vero remotius; *Vulgi ſententia*, inquit: *quidquid enim laudat, vituperio dignum eſt: quidquid cogitat, vanum: quidquid loquitur, falſum: quod improbat, bonum eſt: quodque approbat, malum: & quidquid denique extollit, infame.* Ita ſanè

Tradere turpi faſces populus
Gaudet, eoſdem colit atque odit.

Seneca in Hipp. Philippus Camerarius in Operis ſucciſiuis c. 40.

S. POLYCARPVS. *Require* POPVLVS.

VXOR MOROSA.

ALPHONSVS ARAG. REX.

NOn ineptè hanc Vulgo ſubijcimus, quę potiſſimùm ſuæ intemperantiæ moleſtiarumque ab eo ſumit argumentum. Sanè vt nemo ſentit, quâ parte ſtringat calceus, niſi qui eum induit: ita MOROSÆ MVLIERIS genium nemo experitur, niſi qui illi inſeparabili nexu coniunctus eſt. Quis ergo ALPHONSVM meritò non extulerit? qui dum fugitiuam vxorem quempiam ſolicitè requirentem intellexiſ-

ſet; *Verè inſanire eum exiſtimo*, inquiebat, *qui fugitiuam, & à ſe ſponte digreſſam vxorem perquirit.* Laudabilior fortaſſis fuiſſet apud eum illa Diogenis vox, qui cùm mulieres ob flagitium ex oliuâ pendere conſpicaretur, Vtinã, ait, & ceteræ arbores ſimilem ferrent fructum! Panorm. lib. 4. de Geſtis eiuſd.

IDEM

Conſpicatus Triſponium I. C. animo anxium, quòd trecentos aureos, qui ex dote ſupererant, furto ſurreptos perdidiſſet; dixiſſe fertur: *Longè illi melius, ſi vxorem, quàm pecunias fures abſtuliſſent.* ſignificans magnæ felicitatis, ab improba & moroſa muliere liberari. Ibidem.

GREGORIVS HAIMBERGENSIS.

Succedat magno huic Principi GREGORIVS HAIMBERG. iuris dicendique ſciẽtia inter Germanos facilè Princeps. ſed, quod litteratis omnibus etiam hoc noſtro æuo accidit miſerabile, moroſam ſibi coniugem, & quaſi alteram Xantippen duxerat. cumque à Cæſare miſſus, diutiùs domo, adeoque & coniuge abeſſet, nuntiatum per amicum, eam viuere & benè valere. Cui ille: *Si viuit mea vxor, ego ſanè obij.* inſinuans, moroſam vxorem lentam mariti eſſe mortem. Cur ita? inquies. Quia, vt doctè & verè Iuuen. Sat. 6.

Semper habet lites alternaque iurgia lectus
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.
Tunc grauis illa viro, tunc omni tigride peior,
Cùm ſimulat gemitus occulti conſcia facti;
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat.
Vberibus ſemper lachrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua.

Æn. Syl. lib. 3. Com. in Res geſt. Alph.

ANO-

ANONYMVS HOSPES.

Sed claudo hoc totum de moroſis vxoribus, vno eoque iocoſo exemplo. Diuerterat ad hoſpitium quidam, vxoris improbitatem moleſtè ferens. vixque ingreſſus, audit hoſpitam diutiùs vociferantem, & nunc cum marito, nunc cum ancillis, rixas & iurgia miſcentem: impatiens ille, aſſurgit, & receſſum parat. Cui HOSPES; *Ecquæ*, inquit, *amice, iſthæc impatientia tua eſt? Duos & triginta annos huius clamores dies noctesque æquiſſimè fero: túne vnius diei ſextantem eos ferre potes?* Si riſu excepta reſponſio fuit, nemo quærat, effuſo maximè. Ecce hominem paratum, quietis paciſque causâ, quæuis etiam ineptiſſima ab vxore perpeti. Benè monet Comicus:

Proba vxor, ô Nicoſtrata, marito ſuo
Non debet eſſe ſuperior, ſed obſequens.
Nam graue malum vxor eſt ſuperans virum ſuum.

Adrian. Barlandus.

Quære MVLIER.

ZELVS ERGA DEVM, ET ECCLESIAM.

APHRAATES MONACHVS.

AD portum huius operis properantibus, pius erga Deum, cuius auxilio præſidioque huc vſque peruenimus, nobis ſupereſt proponendus affectus, quem ZELVM dicimus: quantumque eo claruêre viri ſancti & timorati. Inter quos principem, meo quidem iudicio, locum debeo APHRAATÆ MONACHO. qui, vt erat ſummus contemptæ

religionis vltor, cùm Valentis Imper. perſecutiones ægriùs ferret, & Antiochiam celeri gradu pergens, ab ipſo Imperatore rogaretur, quònam tam citus properaret; Zelo Dei ſuccenſus, *Turbatis*, ait, *tua culpa Eccleſijs, neceſſitate compellor omnem ad earum ſalutem affectare viam.* Theodor. lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 26.

S. AMBROSIVS EPISC.

Iungat ſe Aphraatæ AMBROSIVS, ætate, non tamen hoc affectu inferior. Qui poſt patratam Theodoſij iuſſu cædem Theſſalonicam, dum ipſum Theodoſium ſacro fulmine percuſſum à templi limine arcuiſſet, & is nihilominùs ad illud properaret; concitus eodem quo prior zelo, ita Ruffinum Ducem compellabat: *Ego vero Ruffine prædico, quod ſacra limina eum ingredi prohibebo: ſin autem Imperium in Tyrannidem mutauerit, necem lubens ſuſcipiam.* Idem lib. 9. cap. 30. Trip. Hiſt.

TERENTIVS DVX.

Quid verò TERENTIVM pietate & armis inclytum & inuictum DVCEM extremùm eloquar? Fecerat ei poteſtatem Valens Imperator, poſtulandi quidquid vellet. at is tali occaſione arreptâ, *Peto*, ait, *Imperator, pro meritis omnibus mihi rependi, vnica Antiochiæ Eccleſia Catholicis permutatur.* Quid ad hæc parum eo nomine dignus Valens? Supplicationis libello fruſtatim comminuto, aliud poſtulet, mandat. Sed ille diuino fidei zelo repletus, diſcerpta libelli fruſta recolligit: & magna voce, *Donum*, ait, *teneo Imperator, oblatum accepto, neque aliud petam. Conſilij enim mei iudex erit, qui eſt iudex & vindex omnium.* Æmulamini hoc factum Heroës inclyti, hanc dextram amplectimini Duces for-

fortiſſimi,& Religionis quam in Baptiſmo profeſſi, proteſtati, zelum ad ſeros nepotes tranſmittite. Niceph. Calliſt. Hiſt. Eccl. lib. 11. cap. 49.

PHILIPPVS II. HISP. REX.

Verè appuleram, ſed propioris æui exemplum interuenit, quod MAGNVS PHILIPPVS nobis donat. Carolo Cæſari ſuperſtes, regnorumque vt heres, ita & egregius paternæ pietatis imitator, & auitæ Religionis propugnator exſtitit: cuius etiam zelum ad extremum vſque ſpiritum, nec ſpe melioris ſortis elatus, neque iniquioris metu fractus, varijs argumentis declarauit. Idque vel maximè, dum iam plenus dierum & meritorum in Eccleſiam & Rempub. Chriſtianam, malignâ febri correptus (quæ eum etiam extinxit) anteactæ vitæ euentus varios conſiderans, nullo doloris, quem inſtans aut Fatum aut præſens tanti Imperij amiſſio excitare poterant, ſenſu tactus, dicebat: *Vnum eſt quod me meritò reficit, cuius vel ſola contemplatione oblector, quòd in Catholica fide, maiorum Religione, Catholicæ Eccleſiæ, eiuſque ſupremi capitis Pontificis Romani obedientia conquieſcam* & ita Deo Opt. Max. ſuum gregẽ commendans, à nobis abijt, magnumque ſui vbiuis gentium deſiderium reliquit: maius relicturus, niſi ſuperſtitem alterum Philippum, etiam patriæ pietatis & fortitudinis, vt Imperij heredem, orbi poſt ſe dediſſet: in quo (vt illud B. Ambroſij de Theodoſio Imp. vſurpem) eum agnoſcere debemus, in quo eum & cernimus, & videmus.

—— Qualem ſi priſca tuliſſent
Sæcula, iam poſitis Bellona reſurgeret armis,
Tritaque ſub dulci florerent ſæcula pace.

In append. Hadr. Barlandi de Ducibus Brab.

IOANNES SAMOSCIVS CANCELL. POLON.

Philippo Regi IOANNEM SAMOSCIVM adhuc adiungo, & curſum hunc libens cum eo ſiſto. Vt enim erat in nobili illo regno famâ & virtute nobilis heros, multæ etiam ab eo perfectæ nobiles gnomæ, quæ prioribus adſitæ, extremam hanc aciem ſuo pondere tuentur, & nouo quodam ſplendore illuſtrant. Vna è ceteris locum hîc vendicat: quam non dicto ſuo tantùm, verùm & teſtamento aſſeruit. Ingraueſcente namque morbi violentiâ, oculis manibuſque iam iam morituris, in optatam cæleſtis patriæ manſionem ſublatis, piè inſonabat Eccleſiæ Catholicæ vnitatem & præſtantiam: *Eſt enim illa,* inquiebat, *non Regum ac Principum modò, ſed, quod longè præclarius, omnium Sanctorum communis mater. In cuius proinde gremio mori felicius eſt, quàm ab initio naſci: cùm non naſci ſatius ſit, quàm in hac non mori.* O egregium & innocentis animi indicem ſermonem! quem publico & merito encomio V. C. Iuſtum Lipſium celebraturum fuiſſe, auctor eſt Ioan. Wouerius in ſua aſſertione Lipſiani Donarij; niſi ſtatuta viuendi ſcribendique periodus adfuiſſet, quæ emeritum ſenem orbi eripuit, & cælo intulit. vbi

Et Cæli proceres, & Triados decus,
Et quæ condita tegmine
Suſpexit cupidâ mente Sophos; videt
Pulſâ nube beatior.

Require DEI HONOR, ECCLESIA, MARTYRIVM, MORIENTIVM DICTA, *&c.*

FINIS.

INDEX

INDEX
CAPITVM SIVE RERVM,
quæ hoc Opere tractantur.

A.

ABſtinentia. Pag. 1
Abuſus rerum. 5
Accuſatio ſui. 7
Acutè dicta. ibid.
Actio, eiuſq́; neceſſitas. 11
Admonitio. 14
Aduerſitas. Res aduerſa. 19
Adulatio. Adulator. 21
Adulterium. 25
Aduocatus. 28
Æmulatio. 30
Æquitas. ibid.
Æternitas. Vita æterna. ibid.
Affabilitas. 32
Affectus domandi. 34
Afflictio. Vexatio. Tribulatio. 36
Altare. 39
Altiora non ſcrutanda. 40
Ambitio. ibid.
Amicitia. Amicum bonum.
Amare & amor. 45
Amor Dei. 49
Amor proximi. ibid.
Amari à ſubditis. ibid.
Angelorum cuſtodia. 50
Angli populi. 53
Animæ immortalitas & cultus. ibid.
Animi promptitudo. 56
Animi fortitudo. ibid.
Aqua luſtralis. 61
Argutè dicta & reſponſa. 62
Arrogantia. 64
Ars, eiuſq́; dignitas. 65
Artium concertatio. 66
Aſſentatio. 68
Aſſiduitas. ibid.
Aſtrologia. ibid.
Aſtutia bona. 69
Auaritia. 71
Aulica vita. Aulici. Aula. 73

B.

Baptiſmus. 76
Barba. 79
Barbaries. 81
Beatitudo. ibid.
Belli ſtudium. ibid.
Beneficentia. 83
Beneficium Eccleſiaſticum. 85
Blaſphemia. 87
Bona fortuna. 91
Bonum. 92
Bonus vir. ibid.
Breuiloquentia. 93

C.

Cæcitas. 95
Callidè dicta. 97
Calumnia. 100
Cantor. 103
Caſtigatio. Correptio. Reprehenſio. 104
Caſtigatio modeſta. 106
Caſtigatio dura. 107
Caſtigatio libera. 108

Caſtitas. 110
Cenſus. Tributum. 116
Charitas erga Deum. 117
Charitas erga proximū. ibid.
Chriſti honor, amor, & laus. 120
Chriſtianiſmus. 122
Chriſtianorum amor, & odium. 126
Chriſti potentia & nomen. 128
Chriſtum ſequi. 131
Chriſtum confiteri. 132
Cibus. 133
Clementia. 134
Cœmiterium. 141
Cogitatio, contemplatio. 142
Cognitio ſui. 144
Colloquia. 146
Compaſſio. 147
Concordia. 148
Confeſſio peccatorum. 150
Confeſſio fidei. 152
Coniugium. 154
Conſcientia bona. 155
Conſcientia mala. 157
Conſilium, & Conſiliarij. 158
Conſolatio. 160
Conſortium. 163
Conſtantia religioſa & pia. 165
Conſuetudo. 166
Contumelia. 168
Conuitia. 169
Conuitia in auctorem retorta. 170
Conuiuium. 173
Correptio. 175
Crudelitas. Tyrannis. 177
Crux. Crucifigi. 179
Crucis ſignum. 181
Cunctatio. 183
Cura proximi. 184
Curia. 186
Curioſitas. 187

D.

Dæmon. 190
Detractio. 191
Deus. 192
Dei cognitio. 194
Dei benignitas, cura, & prouidentia. 195
Dei potentia. 197
Dei dilectio, cultus & honor. 199
Dei timor. 202
Diſcendi cupiditas. ibid.
Diſcordia. 203
Diſputatio. 204
Diuinatio. 205
Diuitiæ. 209
Diuitiarum contemptus. 211
Docilitas. 213
Doctrina. ibid.
Doctrina in pretio habita. 215
Dolor. 218
Dolus & fraus. 219
Dux bonus, prudens, ſtrenuus. ibid.

E.

Ebrietas. 221
Eccleſia, eiusq́; immunitas & auctoritas. 223
Eccleſia bona. 226
ab Eccleſia arcere indignos. 227
Eccleſiaſtici honorandi. 228
Educatio liberorum. 229
Electio. 231

Eleemo-

Eleemoſyna. 232
Eloquentia. 239
Epiſcopus. 240
Euangelium. 242
Euchariſtia ſacrificium & ſacramentum. 244
Excommunicatio. 250
Exemplum 252
Exprobratio. 255

F.

Facetè dicta. 257
Familia. 263
Feſtinatio. ibid.
Feſti dies. 264
Fides. Fedelitas erga Deum & homines. 265
Fiducia in Deum. 270
Finis. 271
Fœdus. 272
Fœnus & vſura. 273
Forma, pulchritudo. ibid.
Fortitudo animi. 274
Fortitudo bellica. 275
Fortuna. 277
Fuga. 280
Furtum. 281

G.

Garrulitas repreſſa. 283
Gloria. 284
Gloria vanã contemptus. 286
Gloria cæleſtis. 289
Gratitudo. 293
Grauitas [illegible] [illegible]
Gubernator. [illegible]

H.

[illegible]
[illegible]

Honoris contemptus. 306
Horæ canonicæ. 310
Hoſtis. 312
erga Hoſtes clementia. ibid.
Humilitas. 314
Humilis ſui æſtimatio. 319
Hypocriſis. 322

I.

Iactantia. 324
Idola. ibid.
Ieiunium. 325
Ignorantia. 328
Imperium. 329
Impietas. 331
Incontinentia. ibid.
Infernus. ibid.
Ingratitudo. 333
Inſcitia. 335
Integritas vitæ. 336
Intemperantia. 337
Inuidia. 338
Iocosè dicta. 340
Ira. 342
Irriſio. 343
Iudex. Iudicium. 344
Iudex corruptus. 347
Iudicium non temerè ferendum. 348
Iudicium Dei. 350
Iudicium extremum. 352
Iuramentum. Periurium. 353
Iuriſprudentia. 355
Iuſtitia. 356

L.

Labor. 358
Laus. 360
[illegible] 362
[illegible] 363
[illegible] 365
[illegible] 367

Liber-

Libertas. 370
Libido. 371
Libri. 373
Lis, & contentio. 377
Luſus. 378
Luxuria. ibid.

M.

Magiſtratus. 380
Magnificentia. 381
Maledicentia. 382
Mandata Dei, eorumq́; obſeruatio. 383
S. Maria mater Dei. 384
Maritus. 390
Martyrium. 391
Matrimonium. 395
Medicina. 397
Mediocritas. 399
Memoria. 400
Mercedis contemptus. 401
Miles. Militia. 402
Mina. 403
Miraculum. ibid.
Miſericordia. 405
Modeſtia. ibid.
Monachus. 406
Morbus. 408
Mores. 409
Morio. 411
Mors, eiuſq́; memoria. ibid.
Mortis contemptus. 416
Mors generoſa. 417
Mors æquè ferenda. 418
Morientium monita, & dicta. 420
Mortificatio. 422
Mulier, eiuſq́; fuga perutilis. 423
Mundus. 425
Munus, eiuſq́; contemptus. 428

N.

Natura. 429
Nobilitas. 430
Nominis impoſitio. 431

O.

Obedientia. 433
Obmurmuratio. 435
Obſequium. ibid.
Occaſio. 436
Oculorum cuſtodia. 437
Opus. 439
Opera manu exercenda. 440
Oratio ſiue preces. 441
Oratio aſſidua. 443
Ordinis ſacramentum. 444
Ornatus corporis. 445
Oſtentatio. 447
Otium. 448

P.

Parentum amor. 450
Parentum de liberis cura. 451
Par pari relatum. 453
Paſquillus. 454
Paſſio Chriſti. 455
Patientia iniuriæ. 457
Patientia doloris. 460
Patientia damni. 461
Patriæ amor. 462
Patriæ ingratitudo. 463
Paupertas. 464
in Pauperes liberalitas & duritia. 467
Pax. 472
Peccatum. 474
Peccati recidiua. 476

Peculatus. 477
Pecunia. 478
Pœnitentia. 480
Peregrinatio religioſa. 484
Perfidia. 485
Periculum. 486
Periurium. ibid.
Perſeuerantia. 487
Petitio honeſta & inhoneſta. 489
Philoſophia. 492
Podagra. 494
Poëſis. ibid.
Pontifex Rom. 496
Populus. 499
Prædicatio. 500
Principis religio. 502
Principis fortitudo. 503
Principis præſentia. 504
Principis conſilium. 505
Principis vita 506
Principis exemplum. 507
Proſperitas. 508
Prudentia. 510
Pudicitia. 511
...itio. 512

R.

...o reddenda. 514
...um. 515
...o vt virtus. 517
...oſus ſtatus. 518
...ſus habitus. 520
...enſio. ibid.
...ſum maturum. 522
...um præceps. 524
...io. 525
526
ibid.

S.

Sabbatum. 527
Sacramenta Eccleſiæ. 528
Sacerdotium. Sacerdos. 529
Saltatio. 531
Salus. 532
Salutis neglectus. 534
Sanctorum memoria, & inuocatio. 535
Sanctorum reliquiæ. 537
Sanitas. ibid.
Sapientia. 538
Satellitium Principum. 539
Senectus Senex. 541
Seruitus. 542
Simonia. 543
Simulatio, & diſſimulatio. 544
Solitudo. 545
Somnus. 546
Somniorum interpretatio. 547
Superbia. 548
Superſtitio. 550

T.

Taciturnitas. 551
Talionis pœna. 552
Temperantia. 553
Templum. 554
Tempus. 555
Tentatio. 556
Timor. ibid.
Timor Dei. 558
Trinitas. 559

V.

Venenum. 560
Verbum Dei. ibid.
Veritas.

Veritas. 561
Veſtium neglectus. 563
Veſtium vſus & cultus. 565
Victoria à Deo. 568
Victoria virtute paranda. ibidem.
Victoria incruenta. 569
Vincere ſeipſum. 570
Vindicta. 571
Vindicta neglecta. 572
Virtus. 574
Vita huius perfectio. 576
Voluntas. ibid.
Voluptas. 578
Votum. 579
Vulgus. ibid.
Vxor moroſa & mala. ibid.

Z.

Zelus erga Deum & Eccleſiam. 581